

MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP LAST
VAN HET DEPARTEMENT VAN DEFENSIE

DEEL XXVIII.

1932/33.

N.V. BOEK- EN KUNSTDRUKKERIJ v/h MOUTON & Co., 's-GRAVENHAGE.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Militaire rechtspleging in Suriname en in Curaçao.

BESLUIT van den 30sten December 1931 (Staatsblad n°. 560, Gouvernementsblad 1932 n°. 42), tot nadere wijziging van het besluit van 3 Maart 1925 (Staatsblad n°. 59, Gouvernementsblad n°. 27) betreffende de rechtspleging bij de Landmacht in Suriname.
Curaçao.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Koloniën en van Justitie van 7 November 1931, 7de Afdeeling n°. 2, en van 16 November 1931, 2de Afdeeling A, n°. 961;

Gelet op de artikelen $\frac{48}{48}$ en $\frac{128}{149}$ van het Reglement op het beleid der Regering in de kolonie Suriname;
Curaçao;

Den Raad van State gehoord (advies van 8 December 1931, n°. 40);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 17 December 1931, 7de Afdeeling n°. 4, en van 24 December 1931, 2e Afdeeling A, n°. 1043;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Ons besluit van 3 Maart 1925 (Staatsblad n°. 59, Gouvernementsblad n°. 27) ¹⁾ betreffende de rechtspleging bij de landmacht in Suriname,
Curaçao, zooals dat luidt na de daarin bij Ons besluit van 12 September 1925 (Staatsblad n°. 382, Gouvernementsblad n°. 80)
383, Publicatieblad n°. 66)
aangebrachte aanvulling, ondergaat de volgende wijzigingen:

I. Artikel 10 wordt gelezen als volgt:

¹⁾ Zie M.R.T. XX, blz. 569 en XXI, blz. 225.

„120. (1) Behalve uit een burger-rechtsgeleerde als president bestaat „de krijgswaad uit twee door den commandant benoemde, tot de „landmacht in $\frac{\textit{Suriname}}{\textit{Curaçao}}$ behoorende officieren, daaronder begrepen „tweede luitenant, onverschillig van welken leeftijd.

„(2) De Gouverneur bepaalt het costume of de tenue, waarin „de president, de president-plaatsvervanger en de leden van den „krijgswaad alsmede de officier-commissaris en de secretaris van „den krijgswaad bij hun optreden als zoodanig gekleed moeten zijn.”

II. Artikel 12 wordt gelezen als volgt:

„126. (1) Het ambt van auditeur-militair wordt uitgeoefend door het „openbaar ministerie bij het Hof van Justitie.

„(2) De Gouverneur bepaalt het costume, waarin de leden van „dat openbaar ministerie bij hun optreden als auditeur-militair „gekleed moeten zijn.”

III. Artikel 16*bis* wordt gelezen als volgt:

„207a. De Gouverneur is bevoegd om de tot uitvoering in *Suriname* „noodige voorschriften vast te stellen.” ¹⁾

IV. Aan artikel 39 wordt een derde lid toegevoegd, luidende:

„(3) Dit besluit kan worden aangehaald onder den titel: „„Gewijzigde rechtspleging landmacht 1925”.”

Onze Ministers van Koloniën en van Justitie zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 30sten December 1931.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën,

DE GRAAFF.

De Minister van Justitie,

J. DONNER.

Uitgegeven den *achtsten* Januari 1932.

De Minister van Justitie,

J. DONNER.

¹⁾ Voor *Curaçao* luidt de overeenkomstige bepaling:

„207a. (1) Het eerste lid van dit artikel blijft buiten toepassing.

(2) De Gouverneur is bevoegd om de tot uitvoering in *Curaçao* verder noodige voorschriften vast te stellen.”

Strafbevoegdheid over twee meerderen verdeeld.

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

Iide Afd. B., Nr. 20 's-Gravenhage, 27 Februari 1932.

ONDERWERP:

Strafbevoegdheid verdeeld over twee
meerderen.

Naar aanleiding van een vraag van den Chef van een der veterinaire hospitalen nopens zijn strafbevoegdheid over de bij de inrichting onder zijn bevel gedetacheerde militairen, en het daaraan verbonden verzoek om bedoeld personeel tevens bij die inrichting in onderhoud te stellen, deelde ik, bij brief van datum en nummer als deze, aan den Chef van den militairen veterinaire dienst het volgende mede:

In verband met den aard der inrichtingen in Uw dienstkring — Hoefsmidschool en veterinaire hospitalen — acht ik het ongewenscht om de militairen, die daarbij worden gedetacheerd, tevens bij die inrichtingen in onderhoud te stellen.

Aangezien bedoelde militairen dus onder de bevelen van twee meerderen — het hoofd der inrichting in Uw dienstkring en den commandant van het onderdeel waarbij betrokkene in onderhoud is — staan, die beiden strafbevoegdheid over die militairen hebben, en de bepalingen der Wet op de krijgstuicht (artikelen 39 en 41) geen beperking stellen met betrekking tot het gebruik maken dier strafbevoegdheid door een dezer meerderen in een dergelijk geval, is samenwerking van deze beide meerderen ten aanzien van de gebruikmaking der strafbevoegdheid door ieder hunner ten opzichte van een onder de bevelen van beiden staand militair, bepaaldelijk vereischt.

De straflijsten van meerbedoelde militairen behooren — met de overige hen betreffende administratieve bescheiden — te worden bewaard door den commandant van het onderdeel, waarbij betrokkenen in onderhoud zijn gesteld.

Aan de hoofden der inrichtingen in Uw dienstkring zullen in voorkomend geval op hun verzoek de straflijsten van bedoelde militairen ter inzage behooren te worden verstrekt, o.m. ten einde hen in de gelegenheid te stellen bij de bepaling van de soort en van de mate van een door hen op te leggen krijgstuichtelijke straf, het doorgaand gedrag van den betrokken militair in aanmerking te kunnen nemen (Artikel 37 W.K.). Zij behooren, in geval van strafoplegging, daarvan kennis te geven aan den commandant van het onderdeel, waarbij de gestrafte in onderhoud is gesteld, mede ten einde dien commandant in de gelegenheid te stellen de strafoplegging in de straflijst te doen inschrijven en op de ten uitvoerlegging der straf orde te stellen.

Omgekeerd behoort, in het belang van een goede militaire opvoeding, laatstbedoelde commandant den tot straffen mede bevoegden meerdere op de hoogte te stellen van zijnerzijds aan de hier bedoelde militairen opgelegde straffen.

Ten aanzien van door de meerbedoelde militairen begane krijgstuuchtelijke vergrijpen, welke ter kennis van beide tot straffen bevoegde meerderen mochten komen, of welke, naar den aard der overtreding, beider dienstkring raken, zijn deze meerderen gehouden met elkander overleg te plegen nopens de afdoening.

Ik verzoek U met het bovenaangehaalde, ieder voor zooveel hem betreffende, rekening te houden en te doen houden. ¹⁾

De Minister van Defensie a.i.,

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal,

WOLTMAN.

**Strafbevoegdheid betreffende reserve-personeel.
Bevoegdheid van den commandant van een regimentsschool.**

De commandant van een regiment Infanterie richtte zich onlangs tot den Minister van Defensie met het volgende voorstel:

In verband met het bepaalde in § 53 van L.O. 1930, nr. 139, moge ik U voorstellen den reserve-(officier) X. voor den tijd van .. dagen in werkelijken dienst te doen komen, voor het ondergaan van een hem door den commandant van de regimentsschool van het regiment onder mijn bevel opgelegde straf van .. dagen streng arrest.

Aangezien het gepleegde feit eerst na vertrek met groot verlof ter kennis kwam van den tot straffen bevoegden meerdere, is de straf hem opgelegd tijdens zijn verblijf met groot verlof.

X. wenscht zich over de hem opgelegde straf te beklagen.

¹⁾ Bovenstaande beschikking, toegezonden aan de verschillende daarbij betrokken militaire autoriteiten der landmacht, behandelt dezelfde aan gelegenheid als die van 21 December 1923 (M.R.T. XIX, blz. 539; zie ook XX, blz. 12). Deze laatste zal nu wel geacht moeten worden automatisch buiten werking te zijn gesteld.

Hoewel in beginsel krijgstuuchtelijke strafbevoegdheid over twee meerderen verdeeld ongewenscht is, zijn de militaire verhoudingen en de organisatie van de verschillende onderdeelen, in het bijzonder bij de landmacht, zoodanig, dat het practisch niet mogelijk is dat beginsel (onverdeelde strafbevoegdheid) steeds in zijn volle consequentie te handhaven. De nieuwe beschikking trekt — o.i. terecht — niet meer, zooals die van 1923 een scheidingslijn tusschen de strafbevoegdheid van beide meerderen. Wordt het door hen te houden overleg, gelijk verwacht mag worden, op verstandige wijze gepleegd, dan zullen conflicten wel uitzondering blijven.

Men vergelijke verder nog de hierna opgenomen bijdrage van Mr. Schuitemaker.

De Minister heeft daarop geantwoord:

.....
 1°. vermits de reserve-(officier) X. zich op 19.. (datum van strafoplegging) met groot verlof bevond, kon hij toen niet als militair worden aangemerkt (zie Artikel 60, aanhef en sub 2° en Artikel 62 van het Wetboek van militair strafrecht) en dus ook niet krijgstuchtelijk worden gestraft (de in de artt. 39 en 41 van de Wet op de krijgstucht bedoelde bevoegdheden strekken zich uitsluitend uit over „militairen”); ¹⁾

2°. bovendien is de Commandant van de regimentsschool van een regiment niet bevoegd de straf van streng arrest aan officieren op te leggen (zie het slot van Artikel 41 van de Wet op de krijgstucht, juncto L.O. 1930, nr. 284). ²⁾

.....
 Ik vind geen aanleiding om aan het voorstel (van den regimentsschoolcommandant, strekkende om X. in werkelijken dienst te roepen) een gunstig gevolg te verleen, omdat het door dien reserve-(officier) ingediende beklag over de hem op 19.. door den Commandant van de regimentsschool van het .. Regiment opgelegde straf, door den regimentsschoolcommandant, overeenkomstig het bepaalde in § VI van de Wet op de krijgstucht, behandeling kan vinden, ook zonder dat genoemde reserve-(officier) daartoe in werkelijken dienst komt. ³⁾

Commissie van onderzoek naar de meer uitgebreide rechtskennis van officieren der landmacht. ⁴⁾

(Ministerieele kennisgeving van 21 Maart 1932,
 Iste Afd., nr. 15.)

Legerorders 1932, Nr. 104.

Ter kennis wordt gebracht, dat thans als lid zitting hebben in de commissie, bedoeld in punt C van de sedert gewijzigde Ministerieele beschikking van 15 Augustus 1921, Iste afd., nr. 71 (5e B.U., blz. 790):

¹⁾ Een aanvraag tot machtiging om overeenkomstig art. 47 W. K. den betrokken res. officier in werkelijken dienst te roepen, teneinde hem na verhoor te doen straffen, is niet ingediend.

²⁾ M.R.T. XXVI, blz. 294. Zie ook L. O. 1925, nr. 312; 5de B. U. blz. 1248. M.R.T. XXI, blz. 167.

³⁾ Vorenbedoelde regimentsschoolcommandant, beslissing nemende op het door den reserve-(officier) X. ingediende beklag, heeft de oplegging der straf te niet gedaan, uit hoofde van onjuist gebleken gebruik van de bevoegdheid tot strafoplegging.
 Red. M.R.T.

⁴⁾ De overeenkomstige commissie voor de zeemacht is op geheel gelijke wijze samengesteld.
 Red. M.R.T.

E. G. de Wijs, gepensionneerd Hoofdofficier van Administratie der 1ste klasse met den titulairen rang van Schout-bij-nacht, de Hoogleraren aan de Gemeentelijke Universiteit te *Amsterdam*, *Prof. Mr. Ph. Kleintjes*, *Prof. Mr. F. J. A. Huart en Mevrouw Prof. Mr. D. Hazewinkel-Suringa*, alsmede *Mr. L. M. Rollin Couquerque*, Administrateur aan het Departement van Koloniën.

Militaire Ambtenarenwet 1931.

(Ministerieele kennisgeving van 23 Maart 1932,
VIIIste Afd., nr. 108.)

Legerorders 1932, Nr. 108.

Bij de *N.V. Snelpersdrukkerij „Patria”* te *Amersfoort* is verschenen en tegen den prijs van *een gulden en negentig cent* (f 1.90) franco per post verkrijgbaar gesteld het boekwerk: **Militaire ambtenarenwet 1931**, samengesteld door *J. Vennik* en *L. C. Rietveld*, beiden hoofdcommies bij het Departement van Defensie.

Vermits dit boekwerk zoowel voor commandanten van korpsen, chef van diensten, enz., als voor hen met administratieve werkzaamheden belast, vele belangrijke gegevens bevat, wordt de aandacht hierop gevestigd.

Voorzover aanschaffing ten laste van het Rijk geschiedt, wordt aan de betrokken autoriteiten hierbij de bijzondere machtiging verleend als bedoeld in L.O. 1932, n°. 324 (5de B.U., blz. 1025).

Rechtskarakter van cantines en scheepstoko's.

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

Ie Afd. Nr. 159.

's-Gravenhage, 29 Maart 1932.

ONDERWERP:

Cantines en Scheepstoko's.

In antwoord op Uw schrijven van 21 December 1931, H.Nr. 660, aan den Commandant der Marine te Willemsoord heb ik de eer U het volgende mede te deelen:

De in eigen beheer zijnde cantines en scheepstoko's zijn geen Rijksinstellingen, doch voeren een eigen bestaan. Het zijn inrichtingen, vrijwel losstaande van de kazerne-(scheeps)-huishouding, zuiver en alleen ten behoeve van het lager-geplaatste militaair personeel opgericht en in stand gehouden, levende van de gelden, welke bedoeld personeel aan eet- en drinkwaren besteedt en hare winsten geheel aanwendende ten bate van het meerbedoeld personeel.

De Staat, toelatende dat door bedoeld militair personeel in Staats-kazernes (-schepen) cantine wordt gehouden, moet natuurlijk de noodige maatregelen van orde en tucht treffen. Vandaar verschillende voorschriften. Overigens heeft de Staat met de canti-

nes en sloopstoko's geen bemoeienis, zij worden niet door den Staat gefinancierd. Dat soms bij gebleken noodzakelijkheid, aan cantines een Staats-subsidie wordt toegekend, doet hieraan niets af. Ook de militaire tehuizen ontvangen subsidies, zonder dat iemand ze, om die reden tot Staatsorganen zal willen bestempelen.

Hij, die levert aan een cantine of sloopstoko, levert dus niet aan den Staat en heeft, indien een cantine of sloopstoko nalatig mocht zijn in hare betalingen, geen rechtsvordering tegen den Staat.

Op de vraag, welke de rechtspositie der cantines en sloopstoko's is, kan niet anders worden geantwoord dan dat zij er geen hebben. Een cantine of sloopstoko is zeker geen stichting. Zij is ook geen vereeniging met rechtspersoonlijkheid, ja, zij is zelfs niet eens, in wettelijken zin, een „vereeniging”, zij het dan ook zonder rechtspersoonlijkheid. Zij is de meest eenvoudige, meest embryonale vorm, waaronder menschen zich ter bereiking van een gemeenschappelijk doel kunnen vereenigen.

Hij, die leveranties heeft gedaan aan een in eigen beheer zijnde cantine of aan een sloopstoko, heeft dus, in geval van wanbetaling, niet alleen geen rechtsvordering tegen den Staat, maar ook geen rechtsvordering tegen de cantine of den sloopstoko, want deze is geen rechtspersoon. Hij kan alleen een rechtsvordering instellen persoonlijk tegen dengene, met wie hij heeft gecontracteerd (speciaal aangewezen lid der cantine-commissie, chef der cantine of van den sloopstoko, of ander). Groot risico vloeit hieruit voor den leverancier niet voort, aangezien het geval, dat hij zijne vordering niet zou betaald krijgen, zich niet licht zal voordoen. Immers de bestaande voorschriften voorzien in de vorming van een reservefonds, waarvan het beheer bij het Departement van Defensie berust en hetwelk moet dienen om eventueele tekorten van de cantine of van den sloopstoko aan te zuiveren. Bovendien pleegt in gevallen van force majeure, als: zeeramp, brand enz., bij Koninklijk Besluit te worden bepaald, dat het dienstengevolge door een cantine of sloopstoko geleden verlies ten laste van het Rijk wordt gebracht. ¹⁾

Uit het bovenstaande moge U blijken, dat de cantines en sloopstoko's geen handelszaken zijn. Zij behooren dan ook, naar mijne meening, niet in het Handelsregister te worden ingeschreven.

De Minister van Defensie,
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
WOLTMAN.

Aan
de Kamer van Koophandel en Fabrieken
voor Hollands Noorderkwartier
Alkmaar.

¹⁾ Men vergelijkte met deze beschikking het vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 17 September 1930 en het onderschrift der Redactie, M.R.T. XXVII, blz. 26. Red. M.R.T.

Dienstweigering.

In het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over de Defensiebegrooting voor 1932 lezen wij o.a. het navolgende:

Dienstweigering.

Een lid verklaarde het weigeren door dienstplichtigen van militairen dienst als een pacifistische daad bij uitnemendheid te beschouwen. Gaarne zou dit lid vernemen, hoevelen in het afgelopen jaar hebben geweigerd hunnen dienstplicht te vervullen en hoe groot het aantal onder hen is geweest, dat gebruik heeft gemaakt van de wet van 13 Juli 1923 (*Staatsblad* No. 357).

Hetzelfde lid drong aan op eene ruimere toepassing dier wet en — zoo noodig — op indiening van een wetsvoorstel, waarbij de tekst zoodanig zou worden gewijzigd, dat practisch al degenen, die op principieele gronden bezwaar hebben tegen de vervulling van militairen dienst, hiervan zullen kunnen worden vrijgesteld.

Ook pleitte dit lid eene humanere behandeling der wegens dienstweigering tot gevangenisstraf veroordeelden, uit hoofde van het feit, dat men hier niet met misdadigers in den gewonen zin des woords heeft te doen.

Van andere zijde werd hiertegen opgemerkt, dat bij dienstweigering vaak agitatie in het spel is en dat het aantal dienstweigeraars, hetwelk uit waarachtige overtuiging handelt, gering is te noemen.

In de Memorie van Antwoord heeft de Minister van Defensie hierop het volgende geantwoord:

Dienstweigering.

In het jaar 1931 hebben 38 dienstweigeraars een beroep op de Dienstweigeringswet gedaan, terwijl 24 personen, ter zake dat zij weigerden hun dienstplicht te vervullen, voor den Krijgsraad zijn verschenen.

Uit de van de commissie voor dienstweigering ontvangen adviezen blijkt ondergeteekende bij voortduring, dat aan de in de Dienstweigeringswet gestelde grondslagen een ruime interpretatie wordt gegeven. De opgedane ervaring betreffende de werking der Dienstweigeringswet geeft dan ook, naar de meening van ondergeteekende, geen aanleiding om stappen te doen tot verruiming van de grondslagen dier wet.

Met de behandeling der door den rechter tot gevangenisstraf veroordeelde dienstweigeraars heeft ondergeteekende geen bemoeienis. Die aangelegenheid behoort tot het terrein van werkzaamheid van zijn ambtgenoot van Justitie.

Verbod tot protesteeren door militairen tegen Overheidsmaatregelen.

In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begroting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1932 lazen wij onder het hoofd (*Departement der Marine*) het volgende:

Bedenking werd ten slotte geopperd ten aanzien van het door den Commandant der Marine te Soerabaya in Mei j.l. uitgevaardigde verbod voor het marinepersoneel om op vergaderingen tegen Overheidsmaatregelen te protesteeren. Gaarne zou men vernemen, op grond waarvan dit verbod, dat men in strijd achtte met het aan ieder gewaarborgde recht van vrije meeningsuiting, is uitgevaardigd.

In de Memorie van Antwoord heeft de Minister van Koloniën hierop het volgende geantwoord:

Omtrent een door den Commandant der Marine te Soerabaya in Mei van het vorig jaar uitgevaardigd verbod voor het marinepersoneel, om op vergaderingen tegen Overheidsmaatregelen te protesteeren, hebben den ondergeteekende geen ambtelijke gegevens bereikt. Naar zijn inzicht valt bij de beoordeeling van verbodsbepalingen van dezen aard in het oog te houden, dat aan militairen, in verband met hun bijzondere positie, zekere beperkingen bij het uiten van hun meening aangaande Overheidsmaatregelen moet worden opgelegd.

Bekleeden van eene nevenbetrekking. Uitoefenen van een bedrijf. Verrichten van nevenwerkzaamheden.

Bij beschikking van 4 April 1932, litt. X⁴¹, heeft de Minister van Defensie ter kennis van de autoriteiten van land- en zeemacht gebracht, dat Zijne Excellentie de beslissing nopens de toepassing van de verbodsbepaling van het eerste lid van Artikel 84 van het „Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht” (Artikel 81, eerste lid, van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht”) aan zich wenscht te houden, voor zoover de militairen der landmacht betreft op, langs den hiërarchieken weg in te dienen, voorstel van den naasthooger in Artikel 39 der Wet op de krijgstuicht genoemden meerdere, onder wiens bevelen de betrokken beroepsmilitair staat.

Ten aanzien van den militair der zeemacht, op wien de bedoelde verbodsbepaling naar het oordeel der na te noemen autoriteiten toepassing behoort te vinden, wordt het daartoe strekkend voorstel gedaan door den Commandant der Marine te Willemsoord, den Directeur der Rijkswerf te Willemsoord, den Directeur der Rijks-

werf te Hellevoetsluis, den Directeur der Centrale Magazijnen van kleeding en uitrusting te Amsterdam of den Commandant van de Luchtvaartafdeeling, ieder hunner voor zoover de onder zijn bevelen staande beroepsmilitairen der zeemacht betreft.

Drijven van nering of handel.

Bij beschikking van den Minister van Defensie van 22 December 1931, IIIe afdeling A, no. 54, is, op een daartoe door den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië aan den Minister gestelde vraag, medegedeeld dat, op grond van het bepaalde in artikel 82 (1) a van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht, aan barbiers aan boord van de oorlogsschepen en bij de inrichtingen der zeemacht niet meer kan worden toegestaan toiletartikelen te verkoopen. Deze artikelen kunnen zoo noodig in den scheepstoko verkrijgbaar worden gesteld.

Rechtsgeleerde studie bij de Zee- en Landmacht.

Bij beschikking van den Minister van Defensie van 21 Maart 1932, Ie Afd. Nr. 15 is Mevrouw Prof. Mr. D. Hazewinkel-Suringa, hoogleeraar in het Strafrecht en de Strafvordering aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, die zich daartoe bereid heeft verklaard, benoemd tot lid van de commissies van onderzoek naar de meer uitgebreide rechtskennis van officieren der zeemacht en der landmacht.

Niet tijdig betalen van belastingschuld door militairen.

De commandant der Marine te Willemsoord heeft bij zijn beschikking van 18 November 1931, no. 11104 Int., het volgende ter kennis gebracht van het marine-personeel op de vloot en bij de inrichtingen der zeemacht:

„Ten einde aan het zich steeds uitbreidende euvel, dat militairen der zeemacht hunne belastingschulden verzuimen op regelmatige wijze te betalen en velen hunner eenvoudig afwachten tot deze op grond van de bepalingen der Ambtenarenwet 1929 op hunne bezoldiging wordt ingehouden, waardoor zij een groote hoeveelheid administratief werk veroorzaken, hetwelk onnoodig zou zijn indien zij hunne verplichtingen jegens den fiscus op normale wijzen wilden nakomen, moet in voorkomende gevallen aan de betrokkenen hoofdzakelijk worden afgevraagd, wat de reden is waarom zij niet tijdig hunne belasting hebben voldaan en — indien die

reden ligt in onvermogen — wat c.q. door hen is verricht om uitstel van betaling te krijgen.

Zij, die niet kunnen *aantoonen*, dat de achterstand door een geldige reden is ontstaan en zij, die zich op geldgebrek beroepen, doch verzuimd hebben om maatregelen te nemen, teneinde van de betrokken fiscale autoriteit uitstel van betaling te verkrijgen, zijn disciplinair strafbaar, daar uit disciplinair oogpunt het niet betalen van deze schulden zonder geldige reden op een lijn staat met het maken van schulden, welk gedrag bij artikel 22 van het Reglement betreffende de krijgstucht als disciplinair vergrijp wordt vermeld.

Het is mij bekend, dat sommige commandeerende officieren reeds overeenkomstig bovenvermelde opvatting handelen. Ter bevordering van eene meer algemeene bestrijding van bedoelden misstand, wordt het bovenstaande ter kennis van alle commandeerende officieren gebracht, met uitnoodiging daarvan mededeeling te doen aan de onder hunne bevelen dienende militairen”.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Een jaarverslag van den „judge advocate general” bij de zeemacht der Vereenigde Staten van Amerika.

De chef van den Marinestaf had de vriendelijkheid aan de Redactie ter inzage te doen toekomen het „Annual report of the judge advocate general of the navy” 1931 (30 Juni 1930—30 Juni 1931), welk verslag door deze autoriteit uitgebracht aan den Amerikaanschen Minister van Marine, ons tot enkele korte mededeelingen aanleiding geeft.

Het doet eenigszins vreemd aan, dat de functie van judge advocate general wordt waargenomen door een vlagofficier der Amerikaansche marine, den schout-bij-nacht D. F. Sellers. Niet alleen reeds om den naam, meer nog wanneer men kennis neemt van den aard en den omvang zijner werkzaamheden. Hij is namelijk het hoofd van eene afdeeling van het Departement van Marine en heeft op zijn bureau de leiding van een staf van niet minder dan 72 personen en wel:

Officers, Navy and Marinecorps	20
Professional and scientific service	20
Clerical, administrative, and fiscal service	29
Custodial service	3

Alle zaken op wetgevend en juridisch gebied, in de meest ruime beteekenis, op de zeemacht betrekking hebbende, passeeren dit bureau. Het is weer onderverdeeld in drie afdeelingen en wel:

Division I. Administration of justice.

id. II. Administrative law. Legislation. Admiralty cases and other claims. Line-of-duty and misconduct cases and enlisted men's records. Delivery of men to civil authorities. Bonds of Disbursing Officers and Related matters.

Division III. Contracts and real estate matters. Contracts for naval vessels. Collections. Claims for property damage. Relief of contractors. Sales of naval vessels. Real estate. Patents.

De afdeelingen II en III zullen wij hier verder buiten beschouwing laten. Wij gaven slechts de verschillende, zeer uiteenlopende onderwerpen aan waarmede die afdeelingen bemoeienis hebben. Voor den omvang en de beteekenis ervan moeten wij naar het verslag zelf verwijzen.

De eerste afdeeling behandelt de zaken betrekking hebbende op de militaire justitie, daaronder mede begrepen de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraken (het gevangeniswezen). De bij deze afdeeling werkzaam te stellen officieren worden tevoren in de gelegenheid gesteld aan de Harvard University rechtsstudiën te maken.

Tot goed begrip van het Verslag is het wenschelijk met een

enkel woord de organisatie der militair-rechterlijke macht bij de Amerikaansche marine in herinnering te brengen.¹⁾ Men kent daar:

De algemeene courts-martial ter berechting van officieren en van de meer ernstige delicten begaan door onderofficieren en minderen. Zij worden bijeengeroepen door den president der republiek, den minister van marine of door een vlootvoogd en na behandeling van de zaak waarvoor zij zijn samengesteld, weder ontbonden.

De court bestaat uitsluitend uit officieren. Het vonnis is niet vatbaar voor beroep, doch eerst uitvoerbaar na goedkeuring door de autoriteit, die den krijgsraad heeft benoemd.

Minder ernstige feiten gepleegd door onderofficieren en minderen, worden berecht door summary courts-martial en door deck-courts.

In het verslagjaar heeft het daarmede belaste bureau 1318 dossiers bestudeerd van door *general* courts-martial behandelde zaken en in verband daarmede talrijke adviezen uitgebracht. De belangrijkste werden door middel van „Monthly court-martial orders” ter kennis van de zeemacht gebracht. Van die 1318 zaken waren 984 door den Minister en 334 door commandeerende officieren (vlootvoogden) naar den Krijgsraad verwezen.²⁾

Opvallend gering is het aantal uitspraken waarmede de Minister zich niet heeft kunnen vereenigen. Uit de aan het verslag toegevoegde statistische tabellen blijkt dat dit bij de eerste categorie (984) slechts in 4 zaken, geheel of gedeeltelijk, het geval is geweest. *Iets* anders is de verhouding bij de tweede categorie: van de 334 beslissingen konden 16, weder geheel of gedeeltelijk, de goedkeuring van den Minister niet verwerven. In 14 gevallen was de beslissing van den Minister niet overeenkomstig die van den Vlootvoogd. In de 320 andere gevallen werd die beslissing wél gesanctionneerd.

Tabel VI van de bijlagen geeft de verschillende misdrijven met het aantal veroordeelingen betreffende onderofficieren en minderen (enlisted men), gesplitst in Zeemacht en Mariniers. Ongeoorloofde afwezigheid (168) en desertie (843) vormen het leeuwendeel van het totaal van 1569. Niet minder dan 50 verschillende soorten van misdrijven, van den meest uiteenlopenden aard, vinden we verder in deze tabel gerubriceerd. Bij „Drunkenness” zijn 84 veroordeelingen vermeld, bij „Theft” 39, bij „Breaking arrest” 67.³⁾ Onze aandacht trok nog de rubriek: „Violation of a lawful regulation issued by the Secretary of the Navy” met 23 veroordeelingen.

Een afzonderlijke tabel vermeldt de door officieren gepleegde misdrijven. Bij een totaal getal veroordeelingen van 87 zijn er niet

1) Een overzicht daarvan is te vinden in M.R.T. X, blz. 305. Dit is echter niet geheel meer up to date. Zoo vinden we daarin geen melding gemaakt van de „deck-courts”, evenals de summieere courts-martial belast met de berechting van minder ernstige strafbare feiten.

2) Deze laatste categorie is dus blijkbaar óók nog aan de goedkeuring van het Departement onderworpen.

3) In 1929 en 1930 zijn de getallen voor „Breaking arrest” resp. 88 en 1114. In laatstgenoemd jaar is er klaarblijkelijk iets bijzonders gebeurd.

minder dan 30 uitgesproken wegens „Drunkenness”. De drooglegging schijnt in de Amerikaansche marine nog niet veel aanhang te vinden!

Wat de „summary courts-martial” en de „deck-courts” betreft, heeft het bureau de dossiers gecontroleerd van resp. 7827 en 4914 door die rechtbanken behandelde zaken. Van die aantallen werd in 93 en 34 gevallen de uitspraak, geheel of gedeeltelijk, niet door het Marinedepartement geaprobeerd.

Het verslag bevat verder verschillende opmerkingen en tabellen betreffende de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraffen. De verzorging daarvan behoort tot de taak van het Departement van Marine (Afdeeling van den judge-advocate-general). Aan den wal bestaan 4 marinegevangenis (naval prisons) n.l. te Portsmouth, Parris Island, Mare Island en Cavite. In die inrichtingen, staande onder bevel van officieren, worden de meeste straffen ondergaan, voor een klein gedeelte vindt dit ook plaats in de gewone marinekazernes en aan boord van daartoe aangewezen schepen.

Van de marine-gevangenis zegt het verslag dat zij „have been uniformly succesful in carrying out their assigned mission”. De gezondheid van de gevangenen en de discipline zijn op hoog peil gebleven; de commandeerende officieren van die inrichtingen hebben groote belangstelling ontplooid bij de uitvoering van het opbouwend en opvoedend program, zooals dat in vorige jaren is vastgesteld.¹⁾

Het aantal ingeslotenen was iets geringer dan in de laatste jaren, gedeeltelijk als gevolg hiervan, dat het aantal veroordeelingen eenigszins was teruggelopen, gedeeltelijk doordat meer dan vroeger gebruik was gemaakt van de gelegenheid om de straf te doen ondergaan in kazernes of aan boord.

Die laatste wijze van uitvoering wordt in het verslag zeer toegejuicht. Zij wordt voornamelijk toegepast op hen die tot een korte vrijheidsstraf zijn veroordeeld („short-term military offenders”) en is als zoodanig op weg om blijvend deel uit te maken van het strafrechtelijk systeem bij de zeemacht. Dit stelsel werkt gunstig als reclasseeringsmiddel, zoodat op die wijze een groot aantal jeugdige of wegens weinig ernstige strafbare feiten veroordeelden weder voor den dienst geschikt worden. Het instituut van het voorwaardelijk ontslag (probationary system) werkt daarbij op volkomen bevredigende wijze.

Ook voorwaardelijke strafopshorting komt meermalen voor. De beslissing daaromtrent berust echter niet, zooals te onzent, bij den rechter, doch bij de administratie (het Marinedepartement). Van de 44 door general courts-martial veroordeelden wier proeftijd, na

¹⁾ Er worden blijkbaar ook „farm”-werkzaamheden verricht.

De gemiddelde jaarlijksche onderhoudskosten per gevangene loopen nog al uiteen: te Portsmouth \$ 905.18, op Parris Island \$ 650.60.

strafopschorting, in het verslagjaar kwam te eindigen, was de uitslag gunstig in 34, ongunstig in 10 gevallen.

Ten slotte verdient nog melding te worden gemaakt van de „naval clemency board”, een vaste commissie, welke maandelijks te Washington bijeenkomt en advies geeft betreffende de in de marinegevangenis ingesloten veroordeelden. Deze commissie deed talrijke voorstellen tot het betoonen van „special clemency”, op al welke voorstellen door den Minister van Marine gunstig werd beschikt. Gewoonlijk in dezen vorm dat de rechterlijke uitspraak werd verzacht en de gestrafte dus eerder uit de gevangenis ontslagen werd.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Rechtskennis officieren van zee- en landmacht.

De Commissies van onderzoek naar de meer uitgebreide rechtskennis van officieren van de zee- en de landmacht maken gewoonlijk gebruik van de haar toegekende bevoegdheid ¹⁾ om door de kandidaten ook schriftelijk werk te doen vervaardigen, bestaande in eene verhandeling betreffende een der vakken waarover het onderzoek loopt.

In 1931 ontvingen de kandidaten op 28 September de opdracht om, in afwachting van het te houden mondeling onderzoek, vóór 21 October d.a.v. een beredeneerd antwoord in te zenden op één der vier volgende vragen (naar keuze):

Volgens de tegenwoordige rechtspraak behooren feiten, uitsluitend strafbaar volgens het Nederlandsch-Indische, het Surinaamsche of het Curaçaosche strafrecht niet tot de competentie van den militairen rechter der zeemacht in die gewesten. Beschrijf en motiveer op welke wijze de bestaande wetgeving zou moeten worden aangevuld om in die leemte te voorzien.

Geef eene toelichtende uiteenzetting van de gevolgen, welke — strafrechtelijk en procesrechtelijk — kunnen voortvloeien uit het besluit waarbij het grondgebied van het Rijk in staat van oorlog of in staat van beleg wordt verklaard.

Geef een overzicht van de verhouding tusschen burgerlijk en militair gezag volgens Nederlandsch staatsrecht.

Welke is de beteekenis van de territoriale zee in het volkenrecht en welk rechtskarakter heeft die zee?

Het daarop ingezonden opstel van den officier van administratie der 2e klasse P. Smit nemen wij hieronder op. Op voorstel van de Commissie heeft de Minister van Defensie goedgevonden het antwoord in het Militair-rechtelijk tijdschrift te publiceeren.

¹⁾ Zie Verordeningen Kon. Marine, deel I, hoofdstuk XI_A, art. 11. Legerorders 1921, No. 391 D. (19).

Betekenis en rechtskarakter van de territoriale zee.

Ter voldoening aan de mij gegeven opdracht om in een bereede-
neerd antwoord de vraag te behandelen:

„Welke is de betekenis van de territoriale zee in het volken-
recht en welk rechtskarakter heeft die zee?“,
lijkt het mij wenschelijk die vraag te splitsen in de navolgende
onderdeelen:

- 1e. Wat is de betekenis van het begrip „territoriale zee” en
wanneer is dit begrip ontstaan?
- 2e. Welk rechtskarakter heeft die zee?
- 3e. Hoever reikt in het algemeen de uitoefening van het staats-
gezag in de territoriale zee?
- 4e. Welke rechtsregelen komen speciaal voor Nederland met be-
trekking tot de territoriale zee voor behandeling in aanmer-
king?

Ad 1um.

De territoriale zee wordt gevormd door de strook water, die langs
de kust loopt tot op een bepaalden afstand in zee, welke strook
naar de thans gangbare volkenrechtelijke opvatting wordt be-
schouwd als te behooren tot het gebied van den kuststaat zelf.

Uit deze definitie volgt reeds, dat het begrip „territoriale zee”
pas kon ontstaan, nadat de vrijheid der zee in beginsel was erkend,
want het recht van den staat op zijn kustwateren is juist een uit-
zondering op dit algemeene principe, steunt daarop, heeft de door-
voering daarvan mogelijk gemaakt en wordt daardoor geïn-
fluenceerd.

Het beginsel nu van de vrije zee is zich eerst sedert Hugo de
Groot gaan baanbreken. In de Middeleeuwen en nog veel later
heerschte algemeen de opvatting, dat de zee vatbaar was voor
heerschappij en steeds beheerscht kon worden, ja vele volken spraken
zelfs van „hun zee”, waarmede dan bedoeld werd de zee die
hun land omspoelde, of ook wel die zee, waarop zij, op grond van
ontdekking of anderszins, de alleenheerschappij vermeenden te
mogen uitoefenen.

Zoo bezat Venetië de Adriatische Zee, de souvereiniteit daarover
werd haar in 1177 door Paus Alexander III plechtig afgestaan;
de Denen beschouwden het grootste deel der Oostzee als hun zee,
evenals die tusschen Noorwegen en IJsland.

Na de ontdekking van Amerika verdeelden de Spanjaarden en
Portugeezen het gezag over de wereldzee onder elkaar; Paus
Alexander IV gaf in 1493 een grens aan voor de bezittingen van
Spanje en Portugal, door Paus Julius II in 1509 bekrachtigd, zoo-
dat aangenomen werd dat de katholieke landen met de verdeling
instemden.

Het meest aanmatigend op dit gebied was Engeland, vooral
onder de regeering van Karel II, toen van de Hollandsche vloot

geeischt werd de vlag te strijken zelfs voor één Engelsch jacht, ook op Holland's eigen kusten. Bij den vrede van Westminster in 1674 beloofde de Republiek der Vereenigde Nederlanden, dat al hare schepen die van den Koning van Engeland zouden groeten tusschen kaap Finistère en Statenkaap, het gebied dat de Engelsen als het hunne reclameerden.

Tegen deze opvattingen van heerschappij over de open zee nu komt Hugo de Groot op in zijn geschrift „Mare liberum” in 1609 anoniem, in 1618 onder schrijver's eigen naam uitgegeven. Daarin bestrijdt hij de pretentie der Portugeezen op een uitsluitend recht van handel en scheepvaart op Indië en ontzegt alle mogelijke kracht aan den pauselijke bul.

Welke argumenten voerde hij daarvoor aan? Drieërlei. In de eerste plaats merkt hij op, dat de zee niet vatbaar is voor beheersching en geen eigendom kan zijn van een bepaalden staat, omdat een voorwerp, om eigendom te kunnen zijn, volgens hem moet vatbaar zijn voor occupatie, d.w.z. de mensch moet het in zijn macht kunnen krijgen en houden, en voorts moet het gebruik van den één dat van den ander schaden.

De Portugeezen, zegt de Groot, hebben zich dan ook nooit kunnen handhaven door de kracht hunner wapenen op een dergelijk gebied; zij hebben het niet eens geprobeerd, een beroep op de verdeeling der kaart was alles wat zij deden!

De Groot heeft nog meer argumenten om de onmogelijkheid van occupatie der zee aan te toonen: de zee heeft geen grenzen en hoe een onbegrensde zaak in bezit te nemen? Men moet toch weten, waar zijn macht eindigt! En dan brengen de vloeibaarheid van het water en de beweeglijkheid der zee nieuwe bezwaren mede.

Tal van schrijvers zijn de Groot hierin gevolgd en hebben zijn argumenten verder uitgewerkt. Hautefeuille, deze questie besprekend (*Des droits et des devoirs des nations neutres* I pag. 49), drukt zich aldus uit:

„L'immensité de la mer ne permet pas à l'homme d'y asseoir son domaine. La puissance humaine ne saurait fonder une ville, bâtir la moindre forteresse, la moindre redoute au milieu de la vaste étendue des mers Aucun navire, quel qu'il soit, aucune flotte ne peuvent se fixer sur un point de l'Océan, s'y établir pour garder les frontières du domaine de son souverain.

Il ne peut même y mouiller une seule ancre, l'immensité de la profondeur y met un obstacle invisible; aucune ancre n'a touché ce fond inconnu, que celles perdues pour toujours pour les hommes. L'immensité de l'Océan est donc réellement un obstacle insurmontable à ce qu'il soit amené sous la puissance corporelle de l'homme, à ce qu'il soit mis dans sa main

Il est donc impossible de réduire l'Océan en la puissance de l'homme, de l'appropriër à un individu, d'en faire une chose soumise à sa volonté, à son caprice”.

Vele schrijvers beschouwen dan ook de fysieke onmogelijkheid

van een inbezitneming der zee als een der krachtigste rechtsgronden voor haar vrijheid.

De vraag kan hier geopperd worden, of in bovengenoemde argumenten geen verwarring plaats heeft tusschen „macht” en „recht” en ook of daaruit niet blijkt van een verkeerde opvatting van de verhouding tusschen staat en territorium.

Ten tijde van Grotius was er geen staat, machtig genoeg om een vloot te onderhouden voldoende tot het bezet houden van den Oceaan, en dus was het ongeoorloofd de zee in bezit te nemen. Den bestaanden machtstoestand der staten nam hij dus als bron voor een recht, een politiek evenwicht als rechtsinstituut. Maar thans?

Engeland heeft zeker schepen genoeg om de Noordzee bezet te houden en het verkeer daar onmogelijk te maken.

Engeland zou dus volgens Grotius' stelling de Noordzee als de hare mogen beschouwen.

Bovendien zijn er genoeg streken der aarde, waar aardbevingen of vulkanische uitbarstingen elk menschenwerk en ieder spoor van bezetting onophoudelijk vernielen; niemand denkt er aan dergelijke streken inoccupabel te noemen. En ook bij de territoriale zee neemt men genoeg en met de fictie, dat de staat, gesteld dat hij langs de geheele kust batterijen had, de zee zoude kunnen bestrijken en eischt geenszins dat die kanonnen er werkelijk zijn.

En evenmin is de vloeibaarheid der zee een argument tegen de mogelijkheid van inbezitneming, noch het feit dat de golven voortdurend in beweging zijn.

Men kan wel is waar in de diepte der zee niets bouwen (Haute-feuille), maar het is niet de bodem der zee, dien de staat wil beheerschen, doch de menschen, die op dat gebied verkeer en de handelingen dier menschen, die daar plaats grijpen.

Er zijn dan ook wel schrijvers, die de onvatbaarheid der zee voor bezit niet erkennen. F. de Martens (Völkerrecht I pag. 373) zegt dan ook:

„Bei den hohen Entwicklung der modernen Kriegstechnik und Vertheidigungskunst unterliegt es gar keinen Zweifel, dass auch umfassende Partien der Meere, ja selbst der Oceane von den Staaten factisch occupiert gehalten werden können. Ferner steht nichts dem entgegen, dass, wenn die Besitzergreifung einmal realisiert ist, auch die Grenzen derselben nicht minder genau, als die trockenen Grenzlinien, gezogen werden können.”

Als tweede stelling noemt Hugo de Groot, dat elke occupatie steunt op een beperkte hoeveelheid der goederen, die een algemeen gebruik niet toelaat. De zee daarentegen is niet beperkt, de vaart van den één beperkt niet die van den ander.

Ook deze stelling is niet zonder bestrijding gebleven. De onbeperktheid, de onuitputtelijkheid der zee is slechts ten deele waar en ook is het onjuist te beweren, dat het gebruik der zee van den één, den ander niet hindert. Vischvangst, zoowel als scheepvaart, waaruit het gebruik der zee bestaat, kunnen wel degelijk voor een staat meer-

dere voordeelen afwerpen, indien hij ze uitsluitend mag uitoefenen, dan indien hij anderen naast zich moet dulden. En ook de geschiedenis bewijst het. Waarom anders de afsluiting van den weg naar Indië, eerst door de Portugeezen en later in zekere mate door de Hollanders?

Als derde grond voor het vrije gebruik der zee noemt de Groot haar onmisbaarheid voor de ontwikkeling van het internationaal verkeer. De zee is „the common highway of nations”, zooals dit later is uitgedrukt.

We kunnen wel zeggen, dat dit *het* argument van den tegenwoordigen tijd is.

F. de Martens (Völkerrecht I pag. 374) drukt het helder uit, als hij zegt:

„Das Prinzip der Meeresfreiheit fließt aus der Identität und Solidarität der Interessen sämtlicher Nationen. Nicht die Natur hat es geschaffen, sondern vielmehr die aller Völkern gewordene Erkenntnis, dass das Meer ein Band der Verbindung zwischen ihnen allen ist, dass von seiner Freiheit ihre Wohlfahrt, ihre Kraftentfaltung, ihre gesammte Stellung als Glieder der Völkergesellschaft abhängt.”

Het is dus de overtuiging der volken, die een heerschappij der zee als iets onrechtvaardigs en immoreels is gaan beschouwen en tot de conclusie is gekomen, dat aller belang vordert dat het gebruik der zee allen vrij moet staan, dat de zee moet zijn zonder nationaliteit.

De zee, begreep men, scheidt de volkeren niet, verbindt ze juist en het afsnijden van dien band zou zijn een onrechtvaardigheid en een dwaasheid.

De Groot's conclusies zijn niet zonder bestrijding gebleven, vooral van Engelsche (John Selden: Mare clausum) en Portugeesche zijde.

Evenwel, ze zijn langzamerhand als waarheden erkend en men mag zeggen, dat de vrijheid der open zee een onbetwiste volkenrechtelijke gewoonteregeling is geworden.

In zijn „Mare liberum” erkende Hugo de Groot in zijn ijver voor de verdediging der vrije zee, zelfs over geen enkel deel van de zee staatsgezag, doch in zijn: „De jure belli ac pacis (1625)” komt hij tot een ander gevoelen en ongeveer tot de erkenning van wat wij thans noemen de territoriale zee.

Was de groote uitgestrektheid der zee één der gewichtigste argumenten voor de Groot tegen uitsluitende heerschappij, hij zag wel in, dat niet ontkend kon worden, dat een land in staat kan zijn vanaf de kust een zeker deel der zee te beheerschen.

Latere schrijvers gaan daarin met hem mee en trachten aan te toonen, dat natuurrechtelijk de heerschappij van den staat over een deel der kustzee gerechtvaardigd is, omdat volgens hen de moreele grond van onuitputtelijkheid ontbreekt. Was toch het gebruik der zee door den één zonder schade voor den ander en daarom een uitsluitende heerschappij ongeoorloofd, men toont aan, dat dit bij

de kustzee juist het tegenovergestelde is. Aanvankelijk werd de rechtsgrond der territoriale zee dan ook gezocht in de mogelijkheid van inbezitneming en het nadeel van het vrije gebruik door anderen.

Van inconsequentie is deze grond niet vrij te pleiten; zoo zou men op die manier de onderwerping der zee aan staatsgezag kunnen verdedigen!

De vraag moet zijn: bestaan er voor de inbezitneming van de territoriale zee juridische of moreele hinderpalen?

Dat er geen juridische beletselen zijn, blijkt uit de erkenning daarvan door het volkenrecht; we moeten dus thans nagaan, of die erkenning ook moreel gerechtvaardigd is.

Daartoe wordt door de meeste schrijvers in de eerste plaats aangehaald de noodzakelijkheid, om van dat deel der zee voor de verdiging gebruik te maken. Vattel zegt o.a.:

„il importe à la sûreté et au bien de leurs Etats qu'il ne soit pas libre à tout le monde de venir si près de leurs possessions, surtout avec des vaisseaux de guerre, d'en empêcher l'accès aux nations commerçantes et d'y troubler leur navigation". (Droit des gens, I § 228).

Doch niet alleen voor de defensie is de territoriale zee van gewicht, maar voor het geheele verdere staatsleven. Het zee-verkeer van den staat is daar het meest intens, daar kruisen vaak zijn visschersvaartuigen en vandaar uit dreigen den staat vaak ernstige inbreuken op zijn douanesysteem en is de kans groot, dat vreemde schepen gevaarlijke ziekten in het land verspreiden. Al het bovengenoemde nu vormt hoofdzakelijk het belang van den staat bij zijn territoriale zee. De staten zagen in, dat allen evenzeer behoefte hadden aan eerbiediging van hun souvereiniteit over die wateren en tevens dat zij allen voordeel hadden van het door den kuststaat uitgeoefend beheer.

Men begreep dat vrijheid, ook van dat gedeelte der zee, voor allen even noodlottig ware als uitsluitende heerschappij over de geheele open zee dat zoude zijn.

Het is dan ook een algemeene regel van volkenrecht geworden het gezag van den staat in meer of mindere mate over de territoriale zee te erkennen.

Thans de vraag: hoever strékt de territoriale zee zich uit?

Vastgesteld dient dus te worden de breedte van de territoriale zee en de lijn, vanwaar die breedte moet worden gemeten.

Vroeger werd algemeen aangenomen, dat de breedte van de territoriale zee zoover reikte als het geschut kon vuren. Deze regel is het eerst door onzen landgenoot Cornelis van Bijnkershoek opgesteld in zijn: „De dominio maris dissertatio (1702)": „terrae potestas finitur, ubi finitur armorum vis" (cap. II § 5).

Volgens de toen heerschende theorieën was deze regel volkomen logisch, want zoover als het geschut reikte, kon men feitelijk heerschappij uitoefenen en van occupatie spreken.

Door de snelle vooruitgang der techniek en de daarmee gepaard gaande grootere dracht der kanonnen, was bovengenoemde regel op den duur niet meer te handhaven.

Vooreerst wegens de te groote uitgestrektheid, die de territoriale zee dan zou verkrijgen en verder wegens de voortdurende variatie, die zij zou ondergaan; een staat zou slechts op zijn meer modern geschut dan dat van zijn buurman hebben te wijzen, om aanspraak te maken op een grootere territoriale zee.

Een algemeene internationale overeenkomst aangaande de uitgestrektheid der territoriale zee was dus zeer gewenscht; echter is zij heden ten dage nog niet tot stand gekomen.

In 1895 heeft Nederland nog getracht om het tot een conferentie te doen komen, teneinde deze materie internationaal te regelen. Zij stelde toen voor om de territoriale grens op 6 zeemijlen te stellen, in oorlogstijd op 12, maar van dat alles is niets gekomen.

De Volkenbond heeft eveneens getracht deze materie internationaal vast te leggen (1930), maar met hetzelfde negatieve resultaat.

Over de breedte der territoriale zee bestaat dan ook geen eenstemmigheid. De staten hebben eenzijdig de territoriale grens vastgesteld; vaak neemt men hiervoor 3 Engelsche zeemijlen aan ($\pm 5\frac{1}{2}$ K.M.). Dat heeft Nederland o.a. gedaan in zijn diverse neutraliteitsproclamaties in den wereldoorlog en eveneens is de 3-mijlsgrens aangenomen in het Noordzee-visscherij-tractaat van 1882. Noorwegen en Zweden nemen daarentegen een breedte aan van 4 Eng. zeemijlen, Spanje zelfs van 10.

Wèl bestaat in het algemeen overeenstemming over de vraag, van welke lijn uit de breedte der territoriale zee moet worden gemeten. Men neemt hiervoor de laagwaterlijn aan, zoo o.a. in art. 2 van bovengenoemd visscherij-tractaat van 1882.

Van Bijkershoek nam de hoogwaterlijn aan: in zijn theorie logisch, want slechts dáár kon men de kanonnen plaatsen, die de kustzee hadden te beheerschen.

Ad 2um.

Het rechtskarakter der territoriale zee betreft de verhouding tusschen den staat en die zee, dus het complex der rechten, die daarop van af het kustland kunnen worden uitgeoefend.

Bij de bespreking van de beteekenis van het begrip „territoriale zee” heb ik dat gedefinieerd als de strook water, die langs de kust loopt tot op een bepaalden afstand in zee, welke strook naar de thans gangbare volkenrechtelijke opvatting wordt beschouwd „als te behooren tot het gebied van den kuststaat zelf”.

Eenstemmigheid daarover bestaat echter niet; twee opvattingen over voornoemd rechtskarakter doen zich gelden:

a. de verhouding van den staat tot de territoriale zee is dezelfde als tot het gewone landgebied, en

b. er is hier sprake van een bijzonder recht, een jus sui generis. De voorstanders van deze opvatting meenen, dat alleen de verdedi-

ging van het grondgebied en de handels- en scheepvaartbelangen van den staat een afwijking van het vrijheidsbeginsel voor dat deel der zee langs de kust kunnen rechtvaardigen en beperken, daarom ook het recht van den staat op die zeestreek tot de bevoegdheid om de gevaren, welke daar die belangen mochten bedreigen, af te weren.

De eerste opvatting werd reeds gehuldigd door Hugo de Groot in: „De jure belli ac pacis”; volgens hem zijn degenen, die zich bevinden in de kustzee aan dezelfde bepalingen onderworpen alsof zij op het land zijn aangetroffen.

Evenzoo Cornelis van Bijnkershoek in zijn „De dominio maris”: „land en zeegebied zijn gelijk, er is geen verschil tusschen een kuststreek en een gracht”.

Vele schrijvers zijn hem hierin gevolgd. Zoo zegt Vattel (*Droit des gens* I § 287), dat de staat een „propriété ou domination” over de zee langs de kust heeft en de Martens drukt zich nog sterker uit: „une nation peut 's attribuer un droit exclusif sur ces parties voisines de la mer” (deel I pag. 141).

Ook de tweede opvatting telt gezaghebbende schrijvers onder haar aanhangers. Von Liszt (*Das Völkerrecht*, pag. 144) zegt positief: „Die Küstengewässer sind nicht Staatsgebiet; wohl aber steht dem Uferstaate die Ausübung gewisser Hoheitsrechte in den Küstengewässern zu. Man kann mithin sagen: der Uferstaat hat eine beschränkte Gebietshoheit über die Küstengewässer”.

Strupp (*Grundzüge des positiven Völkerrechts*, pag. 83) deelt zijn mening: „Küstengewässer sind Teile des offenen Meeres, die eine Küste eines Staates bespülen und die aus Sicherheitsgründen meist militärischer, sanitätspolizeilicher oder fiskalischer Natur und aus wirtschaftlichen Gründen Sondernormen meist landes-ausnahmeweise völkerrechtlicher Natur unterliegen. Mit dieser Definition ist die Theorie abgelehnt, wonach der Staat über das Küstenmeer eine unbeschränkte Gebietshoheit ausübe, und die gegenteilige akzeptiert, die sich, in Einklang mit der tatsächlichen Lage, für eine beschränkte Staatsgewalt ausspricht.”

Waaruit blijkt nu, dat, zooals reeds eerder opgemerkt, de eerste opvatting de gangbare is?

Is dit te putten uit tractaten of gewoonte?

Verdragen, die uitdrukkelijk een dergelijke bepaling inhouden, vindt men, voor zoover mij bekend, niet. Indien in verdragen van de territoriale zee wordt melding gemaakt, geschiedt dit gewoonlijk in tractaten, die, rechtsverhoudingen op de open zee regelende, slechts terloops van haar melding maken en gewoonlijk niets anders van haar mededeelen, dan dat de regeling binnen hare grenzen aan den kuststaat blijft overgelaten. Zoo b.v. in het Noordzee-visscherijtractaat van 1882, dat slechts omtrent de territoriale zee bepaalt, dat de staat daar de uitoefening van vischvangst aan vreemden kan verbieden. Zoo ook de conventie betreffende den verkoop van sterken drank onder de visschers op de Noordzee buiten de terri-

toriale wateren (1887), die deze daarvan uitzondert en den kuststaat dus vrij laat in de regeling dezer materie binnen dat gebied.

Een meer positief bewijs echter voor de eerste opvatting meen ik te mogen putten uit de 12e Conventie gesloten ter 2e Haagsche Vredesconferentie (1907): „nopens de rechten en verplichtingen der onzijdige Mogendheden in geval van zeeoorlog”. In art. 2 daarvan staat: Alle vijandelijke handelingen, daaronder begrepen het maken van prijzen en de uitoefening van het recht van onderzoek, gepleegd door oorlogsschepen der oorlogvoerenden in de territoriale wateren eener onzijdige Mogendheid, leveren een schending op der onzijdigheid en zijn streng verboden.

Zoo ook art. 3 lid 1: Wanneer een vaartuig prijs gemaakt is in de territoriale wateren eener onzijdige Mogendheid, moet die Mogendheid, indien de prijs nog binnen haar rechtsgebied is, de middelen aanwenden waarover zij beschikt, opdat de prijs met hare officieren en bemanning worde vrijgelaten en opdat de bemanning, die door den prijsmaker aan boord geplaatst is, geïnterneerd worde.

Mijns inziens heeft den opstellers dezer artikelen de eerste opvatting voor oogen gestaan; met de tweede laten ze zich moeilijk rijmen, want het enkel maken van prijzen — afgezien dan van eigen schepen natuurlijk — en het uitoefenen van het recht van onderzoek op een bepaalden afstand van de kust van een staat, behoeft voor dien staat nog geenszins gevaar op te leveren.

Ook art. 10 van voornoemde Conventie is naar mijne meening een bewijs. Daar wordt bepaald, dat de onzijdigheid eener Mogendheid geen gevaar loopt door de eenvoudige doorvaart door hare territoriale wateren van oorlogsschepen of prijzen van de oorlogvoerenden.

Men heeft dit blijkbaar uitdrukkelijk willen bepalen, daar men anders bang was, dat in een dergelijk geval naar analogie art. 2 van het „Verdrag nopens de rechten en verplichtingen der onzijdige mogendheden in geval van oorlog te land” toepasselijk zou zijn, waarin gezegd wordt, dat het den oorlogvoerenden verboden is het grondgebied eener onzijdige Mogendheid door troepen of konvooiën, munitie of krijgsvoorraden te doen doortrekken. De gedachte was blijkbaar, dat zonder art. 10 de enkele doorvaart van oorlogsschepen der oorlogvoerenden door de territoriale wateren eener onzijdige Mogendheid al een neutraliteitsschennis zou zijn.

Dan wil ik noemen de tractaten, die over het zee-ceremonieel regelen bevatten. Reeds van oudtijds was het gewoonte, later meer en meer in tractaten vastgelegd, dat bij het komen binnen de territoriale zee de scheepsgroet werd geeischt. Een dergelijke eisch toeh toont, dat men zich daar heer en meester voelt en wil, dat anderen dit erkennen.

Men mag dit dan gedeeltelijk ook als een daad van courtoisie beschouwen, zeker is het, dat zulks niet is te brengen onder een systeem van rechten, blood de veiligheid en zekerheid van den staat en de inwoners handhavende.

Een geeft ook niet de overeenstemming tusschen de meeste schrijvers te denken?

Vanaf Bijkershoek tot nu toe is de eerste opvatting door bijna alle schrijvers gehuldigd; de tegenstanders zijn eerst in de vorige eeuw opgekomen. Door den grooten invloed, door de litteratuur op dit punt uitgeoefend, is het toch zeer waarschijnlijk, dat het staatsleven zich daaraan is gaan aanpassen.

Uit het gedrag en de verklaringen van vele staten is zulks dan ook wel af te leiden. Engeland heeft dit wel op de meest besliste wijze te kennen gegeven; „The Foreign Enlistment Act” (1870) verklaart in art. 2 uitdrukkelijk: „this act shall extend to all the dominions of her Majesty, including the adjacent territorial waters”, hetgeen opgevat kan worden als een erkenning, dat die wateren een deel vormen van het souverain gebied der Britsche Kroon, en de „Territorial Waters Jurisdiction Act” (1878) verklaart elk misdrijf, zelfs op een vreemd schip, in de territoriale zee gepleegd, te vallen onder de competentie van de Admiraliteit.

Ook de Amerikaansche rechtspraktijk heeft zich in denzelfden zin gevestigd.

Welke opvatting heeft men in Nederland omtrent deze quaestie gehuldigd?

Ons strafwetboek kan hierover eenig licht verspreiden.

Vooreerst art. 2 Sr.: „De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich binnen het rijk in Europa aan eenig strafbaar feit schuldig maakt.” Wordt hier onder „rijk in Europa” ook de territoriale zee bedoeld? Men heeft hier blijkbaar meer gedacht aan havens dan aan de territoriale zee (Smidt I pag. 120—123).

Meer licht geeft de geschiedenis van art. 3 Sr.: „De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich buiten het rijk in Europa aan boord van een Nederlandsch vaartuig aan eenig strafbaar feit schuldig maakt.”

Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat men de bedoeling had de Ned. wet toepasselijk en den Ned. rechter bevoegd te verklaren, ten aanzien van feiten, gepleegd „in volle zee of in vreemde wateren”. De nationale wateren vallen dus niet onder het begrip „buiten het rijk in Europa”, behooren dus tot het rijk.

Er bestaat over deze quaestie zelfs eenige jurisprudentie.

Een Ned. visschersvaartuig, welks eigenaar te Dirkzwaag (ressort kantongerecht Brielle) woonachtig was, had de voorschriften der Visscherijwet 1881 overtreden. De eigenaar werd deswege vervolgd voor den kantonrechter te Brielle. De vraag was nu, of het O.M. in deze zaak ontvankelijk was, want art. 25 W. v. Sv. (oud) achtte voor de vervolging van strafbare feiten, buiten het rijk in Europa aan boord van een Ned. vaartuig gepleegd, bevoegd den ambtenaar van het O.M. ter plaatse, waar de eigenaar van het vaartuig woonde of de reederij gevestigd was. De kantonrechter verklaarde het O.M. niet ontvankelijk bij vonnis van 24 Jan. 1889 (W. 5736) onder meer overwegende: . . . „dat in casu de vraag of

er eenig recht tot strafvervolgving aanwezig is, afhangt van de vraag of de overtreding is gepleegd in of buiten de territoriale wateren, daar toch art. 25 W. v. Sv. blijkens de woorden „buiten het rijk in Europa” slechts van toepassing is, indien de strafbare feiten zijn gepleegd *buiten* de territoriale wateren dat het voor de toepassing van art. 25 Sv. in casu noodig zoude zijn, dat blijke, dat het strafbare feit is gepleegd in de Noordzee, op meer dan 3 mijlen afstand van de kust enz.”.

Dezelfde argumenten treft men evenzeer aan in het vonnis van de Rechtbank te Rotterdam van 23 Maart 1889 (W. 5775), waar de zaak in appèl werd behandeld.

Ook onze wetgevende macht was van deze meening.

In de M. v. A. op het Voorl. Verslag der Tweede Kamer betreffende het ontwerp, dat later is geworden de Wet van 23 Juni 1889 Stbl. 83, waarbij in een leemte in het Wetboek van Strafvordering werd voorzien, zei de Minister Ruys van Beerenbroek: „Het is volkenrechtelijk niet betwist, dat een gedeelte van het water, waardoor het land wordt bespoeld, tot het Rijk behoort. Ware het anders, niets zoude beletten bij de wet de Ned. strafwet toepasselijk te verklaren op een ieder, die zich binnen zekeren afstand van 's lands kusten aan eenig strafbaar feit schuldig maakt. Juist echter, omdat het territoriaal water tot het Rijk behoort, zou de laatstbedoelde regeling van den omvang der strafwet geen zin hebben met het oog op art. 2 W. v. Sr.

Immers om zulks te verklaren, zou men het onbetwist beginsel, dat het territoriaal water tot het Rijk behoort, moeten prijs geven” (T. v. S. IV blz. 156 Wetgeving). Bij de beraadslagingen daarover in de 2e Kamer waren alle leden, op een enkele na, het gevoelen der regeering toegedaan.

In het bovenstaande meen ik voldoende te hebben aangetoond, dat thans algemeen de volkenrechtelijke opvatting geldt, dat de staat volledige soevereiniteitsrechten mag uitoefenen over zijn territoriale wateren.

Is dit niet in strijd met de volkenrechtelijke gewoonte, die den staat het recht ontzegt de onschadelijke doorvaart door de territoriale zee te beletten?

De aanhangers der tweede opvatting beroepen zich daarop.

Is toch, zoo redeneert men, de macht van den staat dezelfde over de territoriale zee als over het landgebied, dan kan men hem niet het recht ontzeggen naar willekeur de betreding van dat deel van zijn territoir te verbieden, evenals hij ook aan zijn landgrenzen indringers weren kan.

Op het eerste gezicht is dit een logische consequentie en van Bijkershoek kent dat recht dan ook aan den staat toe.

Bij nader inzien blijkt echter, dat het niet mogen beletten van de onschadelijke doorvaart geen reden behoeft te zijn om den staat het soevereiniteitsrecht over de territoriale zee te onthouden.

Al eerder heb ik vermeld, dat de staten zich langzamerhand

bewust zijn geworden, dat het beginsel der vrije zee een onmisbare factor was voor hun ontwikkeling en bloei, dat het gebruik der vrije zee was „the common highway of nations”. En die eigenaardigheid nu van den oceaan, het verkeerspad tusschen de volkeren, houdt niet op zich te doen gelden voor die deelen der zee, welke dicht bij de kust zijn gelegen. De natuurlijke gesteldheid van het element nu verbiedt, wil men niet de gelijkheid der staten, een eerste beginsel van het volkenrecht, met voeten treden, om die zee te sluiten en zoo wellicht meer afgelegen staten de verbinding met anderen te ontnemen. Dit toch zou weer in lijnrechten strijd zijn met de beginselen der vrije zee.

Het duidelijkst komt zulks wel uit bij de straten, die open zeeën met elkaar verbinden. Werd daar de doortocht verboden, het beginsel der vrije zee zou een holle phrase zijn.

Het recht van onschadelijke doorvaart spruit dus meer voort uit den aard van het element, dat aan de heerschappij van den staat onderworpen is, dan uit den aard van het daarop uitgeoefende recht.

Nog een ander argument voert von Liszt aan tegen de souvereiniteitsleer. De territoriale zee kan niet als staatsgebied beschouwd worden, zegt hij, dat blijkt uit een eenvoudig voorbeeld.

Een kind op een Zweedsch handelsschip in de Duitsche territoriale wateren geboren is in Zweden geboren, een matroos op een Fransch handelsschip in de Duitsche territoriale wateren vermoord, is in Frankrijk vermoord (Fr. v. Liszt-M. Fleischmann, Das Völkerrecht, pag. 144).

Oogenshijnlijk juist, maar daar valt tegen op te merken, dat het adagium: „schip is territoire” slechts een fictie is, enkel om aan te duiden, dat de wetten van den staat, waar het schip thuis hoort, daar gelden, geenszins om te verklaren, dat het schip een deel uitmaakt van het territoire van den staat. Het kind is, waar ook wèl, niet in Zweden geboren, evenmin als de Fransche matroos in Frankrijk is vermoord, al betreft het hier ook een Zweedsch en Fransch schip. Ons art. 3 W. v. Sr. zegt dan ook volkomen juist: een feit gepleegd *buiten* het Rijk in Europa, aan boord van een Ned. vaartuig.

Ad 3um.

Indien wij nagaan, welk gebruik in het algemeen de staten van hun regelingsbevoegdheid in de territoriale zee hebben gemaakt, dan valt terstond het meest in het oog de zorg voor de veiligheid van den staat. Is in het algemeen de passage door de territoriale zee vrij, men mag ditzelfde niet aannemen voor het verblijf daarin. De kuststaat heeft dan ook de bevoegdheid om vreemde oorlogschepen het oponthoud in zijne wateren te verbieden.

Gewoonlijk echter wordt het verblijf slechts beperkt voor de havens en reeden en worden voor de toelating daarop bepaalde voorwaarden gesteld. Zoo heeft Nederland voor het toelaten van

vreemde oorlogsschepen in de territoriale wateren regels gegeven in het K.B. van 2 Juni 1931 S. 237, hetwelk onder 4°. nader zal worden besproken.

De meeste staten hebben over deze materie soortgelijke reglementen uitgevaardigd.

Behalve maatregelen, die de veiligheid van den staat waarborgen, dienen in de territoriale zee ook voorzorgen te worden genomen ter beveiliging van de gezondheid der ingezetenen.

Zoo vindt men in bijna alle staten „quarantaine-bepalingen”, inhoudende regelen omtrent het geneeskundig onderzoek, dat schepen moeten ondergaan, indien zij een besmette plaats hebben aangedaan of onderweg zich gevaarlijke ziekten aan boord hebben voorgedaan. Voor Nederland is dit onderwerp geregeld in de Wet van 28 Maart 1877 S. 35 „tot wering van besmetting door uit zee aankomende schepen”, bij de Wet van 31 Juli 1915 S. 346 gemoderniseerd.

In de derde plaats zullen de meeste staten regels van fiscaal aard voor de territoriale wateren stellen; de zee kust biedt een schoone gelegenheid voor den smokkelhandel en sommige landen meenen dan ook geen genoegen te kunnen nemen met de gebruikelijke breedte der territoriale zee, maar onderwerpen reeds tot op een zeer verren afstand van het land de naar hunne kusten bestemde vaartuigen aan bepaalde formaliteiten (Ver. Staten!). Men verbiedt gewoonlijk om binnen den wettelijken afstand het schip te lossen of de lading te veranderen, terwijl bovendien aan de ambtenaren het manifest der lading moet worden vertoond.

Aangaande de jurisdictie van den kuststaat over de territoriale zee bestaat geen eenstemmigheid. Wel achten alle schrijvers den staat competent wegens onrechtmatige handelingen in de kustzee gepleegd (b.v. wanneer iemand een ander bij het zwemmen daar doodt), maar verschil van gevoelen bestaat, of de staat ook gerechtigd is feiten aan boord van een vreemd schip in de territoriale wateren gepleegd, te berechten.

Von Liszt ontkent het, evenzoo Strupp. Wel achten zij den oeverstaat competent ingeval van een aanvaring aldaar, zelfs wanneer beide schepen van vreemde nationaliteit zijn. Dit standpunt wordt ook ingenomen door de Engelsche „Territorial waters jurisdiction Act” (1878).

Ons strafwetboek verklaart in art. 2 de Ned. strafwet toepasselijk op ieder die zich binnen het Rijk in Europa aan eenig strafbaar feit schuldig maakt, dus gaat er van uit, dat feiten aan boord van vreemde schepen in onze wateren gepleegd, hier berecht kunnen worden.

Op dit standpunt staan ook Engeland en de Ver. Staten. Andere staten (o.a. Frankrijk) laten zich eerst met de berechting in, als ook belangen van den oeverstaat daarbij zijn betrokken.

Ten slotte is de territoriale zee van belang voor de kustvaart (cabotage) en de visscherij.

De kustvaart, waaronder men verstaat de vrachtvaart van de eene haven van het land op de andere, is niet internationaal geregeld en men vindt dan ook in de verschillende landen dienaangaande onderscheidene bepalingen. Aangenomen wordt, dat een staat het recht heeft om de kustvaart slechts aan eigen onderdanen voor te behouden.

Nederland staat de kustvaart toe aan buitenlandsche schepen, evenzoo Engeland, België, Noorwegen en de Zuid- en Middel-Amerikaansche staten. Frankrijk en de Ver. Staten daarentegen verbieden de kustvaart aan buitenlanders; Duitschland staat haar toe op den voet van wederkeerigheid.

Ook voor de visscherij in de territoriale wateren neemt men aan, dat een staat het recht heeft, zulks aan vreemden te verbieden.

Ad 4um.

Allereerst dient hier genoemd te worden het K.B. van 2 Juni 1931 Stbl. No. 237, waarin o.m. regelen zijn vastgesteld ten aanzien van de toelating van oorlogsschepen van vreemde mogendheden met de in rust aan boord zich bevindende luchtvaartuigen binnen het Nederlandsche rechtsgebied.

In dit besluit staat vermeld dat, behoudens de hierna te noemen uitzonderingen, het aan oorlogsschepen van vreemde mogendheden met de in rust aan boord zich bevindende luchtvaartuigen toegestaan is, om zich zonder voorafgaande vergunning van uit zee in het Nederlandsche rechtsgebied te begeven, mits zulks geschiede om langs den kortsten weg de meest nabij de zee gelegen reede of haven te bereiken, teneinde aldaar te ankeren en mits het aantal oorlogsschepen, met inbegrip der reeds binnen het Nederlandsche rechtsgebied onder dezelfde vlag aanwezige oorlogsschepen, niet meer dan drie bedraagt. Voor het binnenloopen echter van de zeegaten van Terschelling, Texel, IJmuiden, Hoek van Holland en Goeree en voor het bevaren van de binnenwateren van het Nederlandsche rechtsgebied is een voorafgaande vergunning van den Minister van Defensie vereischt.

Het bovengenoemde K. B. — art. 1 — verstaat onder Nederlandsch rechtsgebied: het grondgebied van het Rijk in Europa, *daaronder begrepen de territoriale wateren*, zoomede de luchtruimte boven dit gebied; daaruit blijkt dat de territoriale wateren tot ons territoir behooren.

Het verblijf van oorlogsschepen van vreemde mogendheden binnen het Nederlandsche rechtsgebied mag niet langer dan 14 achtereenvolgende dagen duren, tenzij in bijzondere gevallen de Minister van Defensie vergunning heeft gegeven tot een langer verblijf. Eenzelfde oorlogsschip mag, na zijn vertrek, zonder vergunning van den Minister van Defensie, niet binnen 30 dagen opnieuw een van de zeegaten van het Nederlandsche rechtsgebied binnenloopen.

Bovengenoemde beperkende verbodsbepalingen zijn niet van toepassing: *a.* op het oorlogsschip aan boord waarvan zich bevindt

een Regeerend Vorst, een Lid van een Regeerend Vorstenhuis, de President eener Republiek dan wel het Hoofd van een Gezantschap eener vreemde mogendheid in Nederland of het Hoofd eener voor Nederland bestemde Missie van een vreemde mogendheid, en op de begeleidende oorlogsschepen met de aan boord zich bevindende luchtvaartuigen; *b.* op kruisers belast met het politietoezicht op de visscherij in de Noordzee; *c.* op oorlogsschepen van vreemde mogendheden die uitsluitend bestemd zijn voor godsdienstige, wetenschappelijke of menschlievende doeleinden en *d.* op oorlogsschepen van vreemde mogendheden in gevallen van nood, zeegevaar of averij, met dien verstande dat de uitzonderingen op de beperkende verbodsbepalingen genoemd onder a, b en c slechts toepasselijk zijn tegenover de mogendheden, die dezelfde gedragslijn tegenover Nederlandsche oorlogsschepen in acht nemen.

De bepalingen van het K.B. van 1931 gelden alleen voor tijd van vrede. Voor tijd van oorlog (als Nederland tenminste geen partij is) gelden de neutraliteitsproclamaties; zoo b.v. de neutraliteitsproclamatie, die onze Regeering afkondigde bij het uitbreken van den wereldoorlog (buitengew. Ned. Staatscrt. van 4 Aug. 1914 No. 180).

Volgens art. 2 daarvan is het voor oorlogsschepen of daarmede gelijkgestelde vaartuigen der oorlogvoerenden verboden door onze territoriale wateren te varen.

Handelen die schepen in strijd met dit voorschrift, dan mogen zij vóór het einde van den oorlog het onzijdig gebied niet meer verlaten. Deze sanctie geldt niet; als zij wegens averij of de gesteldheid der zee genoodzaakt zijn een der havens of reeden van den staat binnen te loopen.

Zoodra echter de omstandigheden, welke het binnenloopen noodzakelijk maakten, hebben opgehouden te bestaan, moeten zij weer vertrekken.

Bij herstellingen wegens averij mag de gevechtswaarde der schepen niet verhoogd worden.

Bij het verleenen van asyl uithoofde van averij heeft zich de vraag voorgedaan, of hieronder ook moet worden verstaan averij, ontstaan tengevolge van een gevecht.

Door de Ned. Regeering is hierin geen onderscheiding gemaakt en werd op dien grond asyl verleend aan de Deutsche torpedoboot V 69, die op 23 Jan. 1917, na een gevecht met Britsche oorlogsschepen, in ontredderden toestand te IJmuiden binnenliep. Onder toezicht van Ned. autoriteiten, mede om te voorkomen dat de gevechtswaarde van het schip werd opgevoerd, zijn de herstellingen geschied, noodzakelijk om het weder in zeewaardigen toestand te brengen, waarna de V 69 onmiddellijk is vertrokken.

Toen echter in Augustus 1918 drie Britsche motorbooten na een gevecht met Deutsche vliegtuigen, in onze territoriale wateren werden geïnterneerd en de Britsche Regeering de verwachting uitsprak, dat op dezelfde gronden als aan de Deutsche torpedoboot V 69 was

toegestaan haar averij te herstellen en weer zee te kiezen, ook aan de Britsche motorbooten zou worden vergund na herstel der averij met hare bemanning het Ned. gebied weer te verlaten, werd dit verzoek door de Ned. Regeering niet ingewilligd, omdat de Britsche motorbooten zich binnen het Ned. rechtsgebied hadden begeven, om zich aan de vervolging door den vijand te onttrekken, terwijl de V 69, toen zij binnen het Ned. rechtsgebied kwam, niet door den vijand werd achtervolgd.

Tot slot wil ik nog noemen met betrekking tot de territoriale zee het Noordzee-visscherijtractaat van 1882, waarbij ook Nederland verdragspartij was.

Daarin staat vermeld, dat de visschers van alle verdragsluitende staten het uitsluitend recht hebben om te visschen in de territoriale wateren van den staat, waartoe zij behooren. De territoriale zee is hier uitdrukkelijk op 3 Eng. zeemijlen bepaald.

Andere visschers mogen er wel komen, maar niet visschen. Op overtreding van dit voorschrift staat straf, bij ons geregeld in de Wet van 26 Oct. 1889 Stbl. 135.

Resumtie:

I. Het recht van den staat op zijn territoriale zee rust op volkenrechtelijke erkenning.

Die erkenning, die een uitzondering is op het beginsel der open zee, wordt gemotiveerd door de noodzakelijkheid wegens het groote gewicht, dat het zeegebied heeft voor de verdediging van het landgebied en voor het zeeverkeer van den staat en zijn inwoners, en door het belang dat de andere staten hebben bij meerdere veiligheid en zekerheid in dat deel der zee.

II. De Staat heeft over zijn territoriale wateren een recht, dat in beginsel niet verschilt van dat, hetwelk hij over zijn landgebied uitoefent. Hij is dus bevoegd ten opzicht daarvan regelingen te maken, welke hem goeddunken, onder de verplichting echter het karakter van de zee als verkeersweg te eerbiedigen, voor zoover dit de uitoefening van zijne rechten niet illusoir zou maken.

Amsterdam, 19 October 1931,

De Officier van Administratie der 2e kl. K. M.

P. SMIT.

Art. 134bis Wetboek van Strafrecht.

door

Mr. P. J. STIGTER.

Het onder bovenstaanden titel op blz. 313 van den vorigen jaargang van het M.R.T. opgenomen belangwekkende opstel van Mr. P. J. A. Clavareau geeft mij aanleiding tot enkele opmerkingen.

Met betrekking tot de vraag, of „mislukte uitlokking” (art. 134bis W.v.S.) van een *militair* misdrijf *) door een niet-militair kan geschieden, stem ik geheel in met de Redactie van dit Tijdschrift, dat dit inderdaad het geval is. Den heer Clavareau wordt gaarne toegegeven, dat het ongerijmd is, dat *geslaagde* uitlokking, door een niet-militair, van een militair misdrijf *niet* strafbaar is ¹⁾, terwijl *mislukte* uitlokking onder dezelfde omstandigheden *wel* strafbaar is, maar de wet is m.i. wat dit betreft onontkoombaar duidelijk. De Wetgever moge deze ongerijmdheid niet beoogd hebben, dit neemt niet weg, dat hij ze heeft tot stand gebracht.

Zou ik dus, wat dit punt betreft, in het daarover bestaande meeningsverschil tusschen den heer C. en de Redactie, de zijde van laatstgenoemde willen kiezen, ten aanzien van een ander punt, door den heer C., met instemming van de Redactie behandeld, aarzel ik mijn standpunt te bepalen.

De heer C. neemt aan, met betrekking tot art. 2 W.K., dat uitlokking, gevolgd door een der in dat artikel genoemde misdrijven, krijgstuuchtelijk kan worden afgedaan en stuit vervolgens op de onregelmatigheid, dat *mislukte* uitlokking tot een van die misdrijven niet onder art. 2 W.K. valt. De Redactie M.R.T. gaat, blijkens haar onderschrift, met deze zienswijze accoord.

Ik twijfel eraan, of (geslaagde) uitlokking tot een der in art. 2 W.K. genoemde misdrijven zelf krijgstuuchtelijk vergrijp kan vormen. Laat de redactie van art. 2 W.K. wel toe, dat, terwijl b.v. diefstal (art. 310 W.v.S.) onder bepaalde omstandigheden een krijgstuuchtelijk vergrijp kan zijn, dit ook met (geslaagde) uitlokking daartoe het geval zou kunnen zijn?

*) Door een correctiefout staat op blz. 314 op den achtsten regel van ons onderschrift „W. v. S.”; dit moet natuurlijk zijn: „W. v. M. S.”

Red. M.R.T.

1) Nadat Prof. SIMONS in 1914 in het door de Redactie in een noot op blz. 314 hiervóór aangehaalde artikel in Tijdschrift voor Strafrecht XXVI (blz. 106) schreef, dat Z.H.G. geneigd zou zijn voor ons recht de conclusie te aanvaarden, dat niet-militairen strafbaar kunnen zijn als uitlokker van misdrijven van het W.v.M.S., heeft noch de Wetgever, noch de Rechtspraak blijk gegeven dezelfde zienswijze toegedaan te zijn. Integendeel, indirect heeft de Wetgever zich wel in zekere mate in tegen-gestelden zin geuit. Immers, neemt men aan, dat niet-militairen zich kunnen schuldig maken aan (geslaagde) uitlokking van een misdrijf van het W.v.M.S. (buiten de bijzondere gevallen, waarin de niet-militair onder de militaire jurisdictie valt), dan zou dit in zich sluiten, dat de burger-strafrechter het W.v.M.S. zou moeten toepassen. Eene aanwijzing nu, dat de Wetgever (van 1921) dit niet gewild heeft, vindt men in de opname in het W.v.M.S. van de tegenwoordige artt. 20 en 37. Voorts moge de aandacht gevestigd worden op wat de Regeering schreef in de M. v. A. betreffende art. 3 Inv. W. Mil. Straf- en Tucht recht (KEMPEN blz. 45), waarin vermeldt wordt, dat „de straf van militaire detentie ook opgelegd zal kunnen worden aan burgers in die gevallen, waarin zij aan de rechtsmacht van den militairen rechter zijn onderworpen”. Zou voor deze laatste beperking reden geweest zijn, wanneer de burger ook voor den burger-strafrechter kon komen wegens misdrijven van het W.v.M.S.?

Art. 2 W.K. zegt: „Krijgstuchtelijke vergripen zijn: (o.a.) het feit omschreven in art. 310 W.v.S.” Kan men nu *uitlokking tot* het feit van art. 310 W.v.S. brengen onder de formule „het feit omschreven in art. 310 W.v.S.”? Ik betwijfel het. De omstandigheid, dat de uitlokker tot diefstal „als dader van diefstal wordt gestraft” (art. 47 W.v.S.) schijnt mij niet voldoende beweegreden om aan te nemen, dat, naar de bedoeling van den Wetgever, die de W.K. tot stand bracht, ook uitlokking tot diefstal zou vormen „het feit omschreven in art. 310 W.v.S.”.

Indien mijn twijfel gegrond is en aldus „uitlokking” niet kan vormen een krijgstuchtelijk vergrijp, dan zou daarmee vanzelf vervallen het bezwaar van den heer C. tegen het niet onder art. 2 W.K. vallen van mislukte uitlokking.

Van „uitlokking” gaan, in dit verband, ter vergelijking de gedachten vanzelf naar „medeplichtigheid” en van deze naar „poging”. Ik meen echter, dat ten aanzien van deze beide de zaak anders staat. Volgens art. 78 W.v.S. wordt, waar van eenig misdrijf in het bijzonder gesproken wordt, medeplichtigheid aan en poging tot dat misdrijf daaronder begrepen. Waar nu, naar het mij voorkomt, het woord „feiten”, telkens in art. 2 W.K. genoemd, *formeele* beteekenis heeft en dus beteekent „misdrijven (en/of overtredingen)” meen ik daarom te mogen aannemen, dat onder de „feiten”, genoemd in art. 2 W.K., medeplichtigheid aan of poging tot die feiten begrepen is. De medeplichtigheid aan of poging tot de in art. 2 W.K. genoemde misdrijven kan dan ook m.i. zeer zeker zelf krijgstuchtelijk vergrijp zijn.

Het is moeilijk om ten aanzien van de bedoeling van den Wetgever met betrekking tot uitlokking, medeplichtigheid en poging, in verband met art. 2 W.K. een schatting te maken; ik meen, dat in de geschiedenis van dat wetsartikel omtrent deze onderwerpen niets voorkomt. Zou het echter zoo onwaarschijnlijk zijn, dat de Wetgever, indien de aandacht erop gevestigd geworden ware, uitlokking *niet*, medeplichtigheid en poging daarentegen *wel* onder art. 2 W.K. gebracht zou hebben? Het schijnt mij toe, dat dit niet het geval is. Poging is in ons strafrecht lichter strafbaar dan het voltooide feit, medeplichtigheid lichter dan plegen. Bij toelating door den Wetgever van krijgstuchtelijke afdoening van het voltooide, resp. het zelf gepleegde, feit past toelating van krijgstuchtelijke afdoening van de, minder ernstige, poging, resp. medeplichtigheid. De uitlokker echter, hij moge dan strafrechtelijk niet zwaarder strafbaar zijn dan hij, die het misdrijf pleegt, is altijd wel eene zóó bedenkelijke figuur, dat betwijfeld mag worden, of de Wetgever voor hem eene krijgstuchtelijke bestraffing voldoende heeft geacht.

Naar onze overtuiging is de door den geachten inzender geopperde twijfel niet gegrond. Waar de wet spreekt over „feiten omschreven in” enz. heeft zij o.i. het oog op alle vormen van daderschap, betreft zij dus niet alleen den materieelen dader, doch ook hem die doet plegen of die uitlokt. Wel omschrijft de wet de speciale delicten met het oog op den materieelen dader, doch met dezen steit zij in art. 47 W.v.S. gelijk den middellijken dader en den uitlokker. In Titel I W.v.S. wordt de Nederlandsche strafwet toepasselijk verklaard op verschillende in het tweede en derde boek „omschreven” strafbare feiten. Zou nu hij die deze feiten uitlokt, niet onder onze strafwet vallen? Wij vermoeden dat Mr. Stigter die stelling niet zal aanvaarden. Toch zou dit de consequentie van zijn uitgesproken twijfel zijn. In zijn gedachtengang zou dan bovendien poging en medeplichtigheid tot de in dien titel omschreven misdrijven — dus een lichtere vorm dan uitlokking — door art. 78 wèl onder de Nederlandsche strafwet vallen. Hier zou zich schrijvers motiveering van zijn twijfel juist als wapen daartegen keeren.

Ten slotte, hoe „bedenkelyke” figuur de uitlokker ook moge zijn, dat hij strafwaardiger is dan de onmiddellijke dader zal in het algemeen niet opgaan. In elk geval heeft de Nederlandsche wetgever zich niet op dat standpunt gesteld.

Red. M.R.T.

Art. 78 Invoeringswet Mil. Straf- en Tuchtrecht.

door

Mr. P. J. A. CLAVAREAU.

Dat dit artikel niet harmonieert met art. 134bis W. v. S. heb ik reeds betoogd in M.R.T., deel XXVII, blz. 313 en blz. 544. Maar er valt over art. 78 nog meer op te merken.

Bij eerste lezing van het artikel valt dadelijk de ingewikkelde zinsbouw van het gestelde ten derde op. Ik meen hieruit te mogen concludereen, dat na het einde van den oorlog op bezet territorium een niet militair voor civiele delicten voor den burgerlijken rechter te rechtstaat, ook al is eenig Nederlandsch belang door het delict geschaad. Men vgl. Mr. Boekhoudt, M.R.T. XVI, blz. 133.

Wat hiervan te denken? Logisch is, dat gedurende een oorlog op bezet territorium enkel al het laedeeren van het belang van den occupant des occupants rechter bevoegd maakt. Kan men evenwel na het sluiten van den vrede voldoende vertrouwen op den rechter van het bezette gebied, die volgens zijn recht moet recht spreken, en die veelal allesbehalve vriendelijke gevoelens jegens den occupant zal koesteren? En al kan men nu al verwachten, dat deze rechter een moord op een Nederlandsch ambtenaar naar behooren zal straffen, er zijn altijd delicten, die het recht van het bezette gebied niet repri-

meert. Ik denk b.v. aan het delict, omschreven in art. 97a W. v. S.: „buitenland” is voor dezen rechter juist Nederland en niet het niet-bezette gedeelte van zijn vaderland.

Het schijnt dus noodig om voor bepaalde civiele delicten den Krijgsraad ook na het sluiten van den vrede bevoegd te verklaren. En meer zal moeten worden geregeld, ook voor den tijd, dat er nog geen vrede is gesloten. Ik denk slechts aan hooger beroep, cassatie, herziening van de beslissingen van den rechter op het bezette ter-ritoir, ook in burgerlijke zaken. Art. 40 lid 2, Wet 23 Mei 1899 S. 128 (Staat van Oorlog en Beleg) schijnt alleen op Nederlandsch grondgebied van toepassing te zijn. En komt onzen Koning recht van gratie toe? En zijn de andere artikelen van de wet van 1899 wel van toepassing? Een grondig onderzoek van den rechtstoestand, die in den jongsten oorlog in de bezette gebieden bestaan heeft, schijnt noodig, om te kunnen aangeven, hoe een en ander behoort te worden geregeld.

Art. 78, 3° houdt geen rekening met de mogelijkheid, dat buiten oorlog vreemd gebied bezet wordt. Is dit wel altijd in strijd met het volkenrecht? Indien b.v. op een eilandje in de buurt van Curaçao een communistisch broeinest ontstaat, en geen andere staat daar-teen optreedt?

Wanneer men hierna het geheele art. 78 gaat beschouwen, rijst de vraag, hoe dit artikel zich verhoudt tot art. 1 lid 2 W. v. S. Dus de vraag, wat er gebeuren moet, indien tusschen het plegen van het feit en het terechtstaan, de casuspositie van art. 78 zich voordoet of eindigt. Maar allereerst: is inderdaad voor den verdachte de militaire wetgeving minder gunstig dan de burgerlijke? Al zullen nog velen voor hun persoon het militaire college als een forum privile-giatum beschouwen, men zal deze vraag bevestigend hebben te be-antwoorden met het oog op het grootere aantal delicten en de moge-lijkheid van de doodstraf.

Thans de vraag over aanvang en einde der exceptioneele bevoegd-heid van art. 78. Het belang ervan onderschatte men niet: hiervan hangt af, of Urbina ter dood had kunnen worden veroordeeld, in-dien men hem op Curaçao had kunnen pakken. (Toekomstige lezers worden verwezen naar M.R.T. XXVI blz. 329, en XXVII, blz. 103). Uit de Kamerstukken, die betrekking hebben op art. 78 en op het reeds genoemde art. 40 van de wet van 1899, waaruit art. 78 ge-deeltelijk is ontstaan, heb ik nergens kunnen bemerken, dat verband werd gelegd met art. 1 lid 2 W. v. S. Zelfs kan dit laatste artikel zeker niet van toepassing zijn op art. 78, 2°. Ik meen hieruit te mogen concluderen, dat art. 78 een zelfstandige regeling inhoudt, die men mag interpreteeren los van het algemeen rechtsbeginsel, dat is neergelegd in art. 1 lid 2 W. v. S. Aldus ontkomt men ook aan de moeilijkheden, die art. 1 lid 2 W. v. S. heeft blijken op te leveren, wanneer bijzondere voorschriften — wat toch ook art. 78 is — ophouden te werken; men vgl. van Hamel, Inleiding, 4e druk, blz. 136.

Bij deze interpretatie nu pleit alles ervoor, om steeds naar de militaire wetgeving toe te rekenen, zoowel bij aanvang als bij einde. Vooral de geheele opzet van art. 78. Op deze manier behoort snelle (ik zwijg nu maar over art. 114 lid 3 R.L.!) en, indien noodig, zeer afdoende repressie mogelijk te zijn. Blijkens artt. 95—97 Invoeringswet wordt de relatieve competentie van de bijzondere Krijgsraden door de Kroon geregeld, zoodat evacuatie van beklagden mogelijk gemaakt kan worden.

Een uitzondering mag gemaakt worden bij art. 78, 2°, indien de bijzondere toestand eindigt vóór het terechtstaan. Dan is er geen belang, dat hier nog om militaire jurisdictie vraagt. Bij art. 78, 1° mag men het echter zelfs ongewenscht noemen, dat de burgerlijke rechter later naast zijn eigen onafgewerkte smokkelaffaires, ook nog zaken moet overnemen, die voor de Krijgsraden hebben getraïneerd. En vindt men het onjuist dan nog te straffen voor militaire delicten, zoo is abolitie of amnestie de aangewezen weg.

Leiden, Maart 1932.

I. De geachte inzender vraagt, of het juist gezien is, dat na het einde van den oorlog op bezet territoir een niet-militair voor civiele (bedoeld is vermoedelijk: commune) delicten voor den burgerlijken rechter (in den vreemde) terecht zal staan ook al is door het delict eenig Nederlandsch belang geschaad?

Art. 78 sub 3°. beoogt aan de militaire justitie van ons land te onderwerpen justiciabelen van vreemde rechters in de gevallen dat de Nederlandsche krijgsmacht dergelyk territoir bezet heeft en een Nederlandsch belang gelaedeerd is. Die regeling doet niet te kort aan de bevoegdheid van de vreemde rechters over alle door hunne justiciabelen gepleegde strafbare feiten, ook over die waarbij een Nederlandsch belang betrokken is. De bevoegdheid van den Nederlandschen militairen rechter concurreert met de vreemde competentie omdat de mogelijkheid bestaat dat de betrokken vreemde rechter niet of niet goed te bereiken is en omdat in elk geval berechting en strafoplegging van wege het Nederlandsch belang zoo spoedig mogelijk moet geschieden. Of en zoo ja in hoeverre later de vreemde rechter nog ingrijpt in dezelfde zaak, kan men het oog op het Nederlandsch belang ons dan onverschillig blijven.

Er zijn echter ook gevallen denkbaar, waarin de Nederlandsche burger-rechter na het eindigen van den oorlog bevoegd zou zijn de voor den militairen rechter aangevangen strafzaak te beëindigen, en wel de gevallen, bedoeld in de artt. 4 en 5 van het Wetboek van Strafrecht. De militaire rechter verklaart zich dan, uit hoofde van het einde van den oorlog onbevoegd en de zaak wordt dan in handen van den Nederlandschen burger-rechter overgegeven. Bij de in de artt. 4 en 5 W. v. S. genoemde feiten domineert het Nederlandsch belang ook in die mate, dat de Nederlandsche rechter, onafhankelijk van hetgeen de vreemde rechter kan doen, compe-

tent is verklaard om die zaken te berechten. Bij aldaar niet vermelde strafbare feiten laat de wetgever de berechting aan den vreemden rechter over zonder eenigen waarborg voor „behoorlijke” rechtspraak.

Moet nu de Nederlandsche militaire rechter na afloop van een oorlog nog verder strekkende bevoegdheden erlangen? De geachte schrijver noemt als voorbeeld: een moord op een Nederlandsch ambtenaar gepleegd. Is de schuldige Nederlander, dan is de Nederlandsche burgerlijke rechter bevoegd krachtens art. 5 sub 2°, zooveen vermeld. Is de dader vreemdeling dan zou de vreemde rechter de eenige bevoegde rechter zijn en moet men maar rekenen op de normale opvattingen omtrent de strafwaardigheid van moord op een ambtenaar. In het andere voorbeeld, de misdrijven bedoeld in art. 97a van het W. van S., is de zaak nog eenvoudiger, omdat de Nederlandsche rechter daarin krachtens art. 4 sub 1° van het wetboek ook over vreemdelingen rechtsmacht heeft ten aanzien van het ten deze meest belangrijke misdrijf van art. 97a; sub 1°. Van den Nederlandschen rechter, zij deze ook een niet-militaire, mag toch wel verwacht worden, dat hij in deze zaken „naar behooren” recht zal doen, zoodat in beginsel weinig gemotiveerde uitbreiding van de militaire rechtsmacht onnoodig voorkomt.

II. De schrijver zou nog meer geregeld willen zien: hooger beroep, cassatie, herziening van de beslissingen van den rechter op het bezette territoir, ook in burgerlijke zaken (bedoeld zal zijn strafzaken). De gedachtengang is niet duidelijk. Art. 40, 2e lid der Oorlogswet heeft het oog op vonnissen van den gewonen strafrechter en daarvan kan op bezet vijandelijk gebied geen sprake zijn.

III. De geachte inzender houdt ook rekening met de mogelijkheid, dat ook buiten oorlog vreemd gebied zou worden bezet. Hier is de schrijver zeer modern en meent, dat Nederland het Japan van Europa zou kunnen zijn! Jammer dat zijn voorbeeld niet gelukkig gekozen is; in de buurt van Curaçao liggen geen eilandjes die niet tot het Nederlandsche grondgebied behooren. Laten wij echter hopen dat West en Oost elkaar niet op deze wijze ontmoeten. Doch scherts terzijde. Is de inzender inderdaad van meening dat de Nederlandsche wetgever rekening zou moeten houden met de bestaansbaar gebleken mogelijkheid dat er oorlogen voorkomen, welke geen oorlogen zijn omdat oorlog niet verklaard is? Hoever zou dat beginsel dan in onze wetgeving moeten worden doorgevoerd? Zou echter Japan zich gestoord hebben aan de rechtsmacht van den rechter in de op voet van vrede bezette gebieden op het vasteland over zijne justiciabelen? Naar het ons voorkomt, late men dit vraagpunt liever ter zijde.

IV. Een ander punt dat de geachte inzender aanroert, is de vraag hoe gehandeld moet worden in strafzaken, aanhangig bij het begin en(of) het einde van den in art. 78 sub 3°. bedoelden toestand. Hoe staat men dan tegenover het tweede lid van art. 1 van het W. v. S.?

Ook hier moet eerst het terrein, waarop de vraag zich beweegt, goed worden afgebakend.

Hangende het onderzoek van een strafzaak in het buitenland, bezet de Nederlandsche krijgsmacht het gebied, waarin dat onderzoek bij den vreemden rechter loopende is. Welke houding zal nu de Nederlandsche militaire rechter van het bezettingsleger tegenover die strafzaak moeten aannemen? In de overgrootste meerderheid der gevallen zal de zaak dien rechter volmaakt onverschillig zijn en blijven, daar er geen Nederlandsch belang bij betrokken is. Is aan deze voorwaarde wèl voldaan, dan bestaat de bevoegdheid van den Nederlandschen militairen rechter o.i. alleen dan wanneer het feit gepleegd is bij of na de bezetting van het territoir door onze weermacht; zij is dan van de vreemde strafvervolgving geheel onafhankelijk en de rechter zal, bij snelle rechtspraak, niet eens voor de vraag worden gesteld of art. 68 van het Wetboek van Strafrecht toegepast zou moeten worden.

Is de Nederlandsche burger-rechter ingevolge de bepalingen van de artt. 4 of 5 van het W. v. S. met het onderzoek bezig van een strafzaak voorgevallen in het bezette gebied, dan zal ook hier het plegen van het feit maatstaf moeten zijn voor de competentie van den militairen rechter in dat gebied.

Eindigt de oorlog en daardoor de bezetting van het vreemde territoir tijdens het onderzoek van een in dat gebied voorgevallen strafbaar feit, dan houdt daarmede de bevoegdheid van den Nederlandschen militairen rechter op en moet deze, zooals hierboven bij I reeds is gezegd, het onderzoek sluiten en de zaak seponeren of wel haar naar den bevoegden Nederlandschen burger-rechter verwijzen.

Art. 1, 2e lid W. v. S. kan geheel buiten het spel blijven; van „verandering in de wetgeving” is bij dit alles geen sprake.

Red. M. R. T.

De strafbevoegdheid van den Chef van een Militaire Ziekeninrichting.

De strafbevoegdheid van den Chef van een Militaire Ziekeninrichting vertoont, lijkt mij toe, vele eigenaardigheden.

Kraachtens art. 7 van het Reglement, behoorende bij de Min. Besch. van 1 Maart 1921, VIe Afd. n°. 149, heeft deze Chef ingevolge art. 39 sub 3° van de Wet op de Krijgstucht de bevoegdheid om krijgstuchtelijke straffen op te leggen aan de onder zijne bevelen staande militairen. Zie ook L.O. 1923 n°. 179. (M.R.T. XIX, blz. 1. Red.)

Wie zijn nu de militairen, die onder de bevelen van dien Chef staan? Men zou meenen, dat daaronder ook vallen alle militairen, die in de Ziekeninrichting ter verpleging zijn opgenomen. Evenwel „staan onder de bevelen” is een uitdrukking, die meer tot moeilijkheden aanleiding heeft gegeven. In elk geval blijkt uit art. 93 van

het Reglement duidelijk, dat de verpleegden niet vallen onder de strafbevoegdheid van den Chef. Een verpleegde, die een overtreding begaat, zal door den Chef niet krijgstuuchtelijk kunnen worden gestraft. De oplegging van de straf zal moeten worden uitgesteld tot de verpleegde is ontslagen, althans zal de straf eerst worden ondergaan na terugkomst bij het troepengedeelte waartoe de verpleegde behoort. De commandant van dit troepengedeelte zal als strafoplegger moeten optreden.

Bij een eenigszins langdurige verpleging, of bij herhaling van krijgstuuchtelijke vergrijpen, kan een en ander tot ongewenschte toestanden aanleiding geven.

Het vorige jaar deed zich het geval voor, dat een militair uit het garnizoen H., verpleegd wordende in het militair hospitaal te A., aldaar een krijgstuuchtelijke overtreding beging. De Chef zond het betreffende rapport naar H., doch de troepencommandant aldaar zond het naar den Garnizoenscommandant te A., omdat hij meende dat deze als strafoplegger moest¹⁾ optreden, krachtens het bepaalde bij art. 42, sub 3o. W.K. Er blijkt dus wel verschil van opvatting mogelijk.

Dat bij een andere opvatting, n.l. die van art. 93 van het Reglement, het hooren van den verdachte, van den rapportmaker en eventueel van getuigen, door den commandant te H. tot allerlei zwaarigheden aanleiding geeft, is gemakkelijk te begrijpen.

In de Militaire Ziekeninrichting kan voorts gedetacheerd personeel aanwezig zijn, gedetacheerde hospitaal-soldaten bijv., bij een of ander troependeel in onderhoud.

Art. 7 van het Reglement geeft voor dit personeel een weinig bevredegende regeling. Er zijn namelijk twee, naast elkaar staande, commandanten, die beiden strafbevoegdheid over dit personeel hebben. Zoolang het diensten verricht in of ten behoeve van de Militaire Ziekeninrichting, is de strafbevoegdheid aan den Chef dier inrichting, overigens is ze bij den Commandant van het onderdeel, waarbij het in onderhoud is. De Commandanten en Chefs zijn gehouden elkaar wederkeerig mededeeling te doen van het opleggen van straffen. Waar de straflijst van dit personeel ten slotte moet berusten is uit de bepalingen niet duidelijk op te maken.²⁾

Ten derde is er dan het personeel, dat geheel bij de Militaire Ziekeninrichting behoort, het personeel genoemd in art. 7 van bovenvermelde Ministerieele Beschikking. Alleen over dit personeel kan de Chef dan in vollen omvang zijn hem toegekende strafbevoegdheid uitoefenen. Althans voorzoover zij, die tot dit personeel behoren, militairen zijn.

MR. J. SCHUITEMAKER.

¹⁾ „Moest” lijkt ons zeker veel te sterk gezegd. Zie v. d. Hoeven III, blz. 315. Red. M.R.T.

²⁾ Men vergelijk de hiervóór opgenomen beschikking van den Minister van Defensie van 27 Februari 1932, IIde Afd. B., Nr. 20.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 20 October 1931. ¹⁾

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-Kolonel J. T. van Beijeren, Kapitein G. Stürm,
Eerste-Luitenants J. P. de Hingh en H. J. F. Naarding.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Raadsman: Mr. L. Stadig te Amersfoort.

Eenvoudige belediging van den redacteur van het Militair Weekblad door het doen opnemen van een voor dezen beledigend artikel in het Orgaan van het verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang”. („Klooster liegt en scheldt er lustig op los”).

Noodeloos krenkende vorm.

Vrijspraak van primair ten laste gelegd smaadschrift, vermits de evenbedoelde woorden niet inhouden telastlegging van een bepaald feit.

In de zaak van den auditeur-militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens B., oud 36 jaar, geboren te Houten, fourier bij de Mitrailleurcompagnie van het . . Regiment Infanterie te Amersfoort, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde laatstelijk [zich? Red.] op 24 September 1927 vrijwillig heeft verbonden bij de Landmacht voor onbepaalden tijd en op 14 Mei 1928 is aangesteld tot fourier;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie d.d. 18 December 1931 bevestigd.

10 September 1931 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 15 Mei 1931 te, althans elders in Nederland, opzettelijk de eer en goeden naam van W. Klooster heeft aangerand, door met het kennelijk doel om aan den inhoud van na te melden stuk ruchtbaarheid te geven, in het in en elders in Nederland verspreide nummer 5 van den tweeden Jaargang van het den 15en van iedere maand verschijnende blad „Het orgaan van het verbond tot Democratiseering en Moreele zuivering van „Ons Belang” dd. 15 Mei 1931 onder eigen verantwoording te doen opnemen een door hem gesteld en met B. onderteekend artikel, getiteld „Niet schelden”, van welk artikel een gedeelte hieronder volgt en van welk weergegeven gedeelte het slot van den laatste weergegeven zin, te weten: „Klooster liegt en scheldt er lustig op los” beleedigend is voor W. Klooster voornoemd, luidende het bedoelde gedeelte als volgt:

„Niet schelden. De door het H.B. van O.B. aan de afdeelingen gezonden circulaire van April 1931 vangt aldus aan: „Het door N. uitgegeven orgaan van 16 Maart j.l. is als zijn voorgangers een *scheldblad*, waarop een verstandig mensch niet ingaat. Wij willen dan ook alle *scheldpartijen* blijven negeren en alleen een paar zakelijke punten ophalen, opdat hierover geen verkeerd licht blijve hangen. De in bedoeld blad aangekondigde vergadering te Breda is op 20 Maar gehouden. 't Was de gewone *laster- en scheldpartij* als op andere bijeenkomsten. Zonder succes moesten N. en B. echter weer afreizen.” Tot zoover de circulaire. *Scheldblad, scheldpartijen, laster- en scheldpartij*. Dat klinkt nobel en goed, hé! Als men de heeren niet beter kende zou men tranen in de oogen krijgen van ontroering en medelijden over zooveel vertrapte onschuld en miskende zielenadel. Aangezien we echter bij geen enkel lid van O.B. ook maar een spoor van tranen hebben gezien, vermoeden we dat ze ook wel weten beter te doen de voorstellingen van het H.B. met een korreltje zout dan met een traan te slikken. „Het orgaan is een scheldblad” zegt het H.B. „een verstandig mensch gaat daar niet op in”. Heeft het H.B. hier onbewust een zoo juiste waardeering van zichzelf gegeven? Het gaat er in ieder geval wél op in. Een zeer uitvoerige circulaire wijdt het er aan, ja, Klooster zelf gaat er op uit om te trachten ze in Breda terug te houden van de dwalingen huns weegs en Klooster *liegt en scheldt er lustig op los*”, althans dat hij destijds aldaar opzettelijk W. Klooster heeft beleedigd door geschrift door in het voornoemde te en elders in Nederland verspreide nummer van genoemd Orgaan te doen opnemen op zijn, beklagde's, verantwoording voornoemd gedeeltelijk weergegeven artikel getiteld „Niet schelden”, met het daarin voorkomende voor Klooster in het algemeen en in het bijzonder in het zinsverband, waarin zij voorkomt, beleedigende zinsgedeelte: „Klooster liegt en scheldt er lustig op los”;

Overwegende dat blijkens het ten processe overgelegde en aan beklagde vertoond en voorgehouden schrijven van W. Klooster, Redacteur Algemeen Militair Weekblad te Amersfoort dd. 30 Mei 1931, gericht aan den Commissaris van Politie te Amersfoort door Klooster voornoemd bij dien Hulpofficier van Justitie schriftelijk klachte is gedaan ter zake van het feit, dat in No. 5 van den 2en jaargang van het Orgaan van het Verbond tot Democratiseering en moreele zuivering van „Ons Belang” voorkwam een door B. fourier te (beklaagde) onderteekend artikel „Niet schelden”, waarin voorkwam de voor hem, Klooster, beleedigende woorden „Klooster liegt en scheldt er lustig op los”, en in welk schrijven Klooster verzoekt een strafvervolgning tegen beklagde in te stellen;

dat voormelde klacht blijkens de daaronder gestelde op ambtsbelofte opgemaakte verklaring van den Verv. Commissaris van Politie te Amersfoort op 30 Mei 1931 door dezen is ontvangen, alzoo binnen den in artikel 66 van het Wetboek van Strafrecht bedoelden termijn van drie maanden, zijnde immers het hierboven bedoelde nummer 5 van voormeld orgaan verschenen op 15 Mei 1931;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij op 15 Mei 1931 te in het in en elders in Nederland verspreide nummer 5 van den tweeden Jaargang van het den 15en van iedere maand verschijnende blad „Het orgaan van het verbond tot Democratiseering en Moreele Zuivering van „Ons Belang” dd. 15 Mei 1931 onder eigen verantwoording heeft doen opnemen een door hem gesteld en met B. onderteekend artikel „Niet schelden”, in welk artikel het slot van den laatsten zin luidde: „Klooster liegt en scheldt er lustig op los”; dat hij zich ten volle verantwoordelijk stelt voor den inhoud van bedoeld artikel;

dat hij zulks heeft gedaan, omdat Klooster op een afdeelin-
 vergadering van „Ons Belang” te Breda had gezegd, dat de Adjudant o.o. N. met zijn gezin in den 1-Mei optocht van de S.D.A.P. had meegeloopen en voorts, omdat Klooster op een vraag van een der op die vergadering aanwezigen, waarom het Hoofdbestuur niet aanwezig was als N. ergens sprak, had geantwoord: „Met schoften als N. debatteeren wij niet”; dat hij, beklagde, alvorens over te gaan tot het schrijven van het artikel „Niet schelden” in het orgaan van 15 Mei 1931 No. 5, nogmaals bij het lid van het Verbond sergeant de Munter te Breda heeft geïnformeerd of het vaststond, dat Klooster die woorden had gebruikt; dat deze hierop bevestigend antwoordde; dat hij daarop bedoeld stuk heeft geschreven, omdat hieruit bleek, dat Klooster loog, toen deze beweerde, dat N. met zijn gezin in den 1-Mei optocht der S.D.A.P. had meegeloopen en dat deze schold, toen hij zeide: „Met schoften als N. debatteeren wij niet”;

Overwegende dat in het ten processe overgelegde en aan beklagde vertoond en voorgehouden exemplaar van het op Vrijdag 15 Mei 1931 verschenen No. 5 van den tweeden Jaargang van „Het

Orgaan van het verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang” voorkomt een door beklaagde ondertekend artikel getiteld „Niet schelden”, van welk artikel een gedeelte luidt als volgt:

„De door het H.B. van O.B. aan de afdeelingen gezonden circulaire van April 1931 vangt aldus aan:

„Het door N. uitgegeven orgaan van 16 Maart j.l. is als zijn voorgangers een *scheldblad*, waarop een verstandig mensch niet ingaat. Wij willen dan ook alle *scheldpartijen* blijven negeeren en alleen een paar zakelijke punten ophalen, opdat hierover geen verkeerd licht blijve hangen. De in bedoeld blad aangekondigde vergadering te Breda is op 20 Maart gehouden. 't Was de gewone *laster- en scheldpartij* als op ander bijeenkomsten. Zonder succes moesten N. en B. echter weer afreizen”.

Tot zoover de circulaire.

Scheldblad, scheldpartijen, laster en scheldpartij.

Dat klinkt nobel en goed, hé. Als men de heeren niet beter kende zou men tranen in de oogen krijgen van ontroering en medelijden over zooveel vertrapte onschuld en miskende zielenadel. Aangezien we echter bij geen enkel lid van O.B. ook maar een spoor van tranen hebben gezien, vermoeden we, dat ze ook wel weten beter te doen de voorstellingen van het H.B. met een korreltje zout, dan met een traan te slikken”.....

„Het Orgaan is een scheldblad”, zegt het H.B. „een verstandig mensch gaat daar niet op in”.

Heeft het H.B. hier onbewust een zoo juiste waardeering van zich zelf gegeven? Het gaat er in ieder geval wél op in. Een zeer uitvoerige curculaire wijdt het er aan, Ja, Klooster zelf gaat er op uit om te trachten ze in Breda terug te houden van de dwalingen huns weegs en *Klooster liegt en scheldt er lustig op los*”.

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. N., 43 jaar, adjudant-onderofficier-instructeur, te.....: dat hij verantwoordelijk redacteur is van het maandblad „Het orgaan van het Verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang”; dat hij van den inhoud van het stuk getiteld „Niet schelden” kennis droeg alvorens dit geplaatst werd in het Orgaan dd. Vrijdag 15 Mei 1931 No. 5 van den tweeden jaargang; dat van te voren was afgesproken, dat ieder zijn artikelen in het Orgaan met zijn vollen naam zou ondertekenen en voor dergelijke stukken ook de verantwoordelijkheid zou dragen;

dat het hem vertoonde blad No. 5 van den tweeden jaargang een der exemplaren is van het omstreeks 15 Mei 1931 te Amersfoort en elders in Nederland verspreide en uitgegeven nummer 5 van het Orgaan van het Verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang”;

2°. W. Klooster, 57 jaar, Redacteur Militair Weekblad te Amersfoort:

dat hij het hem vertoonde blad „Orgaan van het Verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang” dd. 15 Mei 1931, waarin voorkomt een artikel van beklagde, in welk artikel staat: „Klooster liegt en scheldt er lustig op los”, heeft gelezen; dat hij zich door die woorden beleedigd gevoelt; dat bovengenoemd blad te Amersfoort en elders in Nederland is verspreid;

Overwegende dat het opzet van beklagde om getuige Klooster te beleedigen behalve uit de gebezigde uitdrukking „Klooster liegt en scheldt er lustig op los”, zelve, eveneens blijkt uit het feit, dat het bezigen dier woorden is geschied in het openbaar bij geschrifte, n.l. in het in Nederland verspreide blad van het „Orgaan tot Democratisering en moreele zuivering van Ons Belang” in eene voor den getuige Klooster noodeloos krenkende vorm;

Overwegende dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde het hem subsidiair ten laste gelegde feit heeft begaan;

Overwegende dat beklagde van het hem primair ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken, vermits de woorden „Klooster liegt en scheldt er lustig op los” niet inhouden telastelegging van een bepaald feit;

Gezien de artikelen 2 en 60 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 23, 266 en 269 Wetboek van Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als: Eenvoudige beleediging;

Veroordeelt den beklagde te dier zake tot eene geldboete van vijftien gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door tien dagen hechtenis;

Spreekt hem vrij van het primair ten laste gelegde.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's Hertogenbosch.

Vonnis van 20 October 1931. ¹⁾

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-Kolonel J. T. van Beijeren, Kapitein G. Stürm,
Eerste-Luitenants J. P. de Hingh en H. J. F. Naarding.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Raadsman: Mr. L. Stadig, te Amersfoort.

Eenvoudige beleediging van den secretaris der onderofficiersvereniging „Ons Belang” door het doen opnemen van een voor dezen

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie d.d. 18 December 1931 bevestigd.

beledigend artikel in het Orgaan van het verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang”.

Noodeloos krenkende vorm.

Vrijspraak van primair ten laste gelegd smaadschrift als gevolg van een minder juist gestelde telastlegging en bovendien omdat de in de telastlegging opgenomen uitdrukkingen niet inhouden telastlegging van bepaalde feiten, waardoor de eer en goeden naam van den beledigde zijn aangerand.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. op en jegens N., oud 43 jaar, geboren te Zuidhorn, adjudant-onderofficier-instructeur bij de Tirailleurcompagnie van het Regiment Infanterie te, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN
EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 1 Mei 1927 is bevorderd tot adjudant-onderofficier-instructeur bij het Regiment Infanterie;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 8 September 1931 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 16 Maart 1931 te, althans elders in Nederland, opzettelijk de eer en goeden naam van W. J. Vaatstra, destijds eerste secretaris van de onderofficiersvereniging „Ons Belang”, heeft aangerand, door met het kennelijk doel om aan den inhoud van na te noemen artikel ruchtbaarheid te geven, in het in en elders in Nederland verspreide nummer 3 van den tweeden jaargang van het den 15en van iedere maand verschijnende blad „Het Orgaan van het Verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang” dd. 16 Maart 1931, van welk blad hij destijds redacteur was, op zijn last te doen opnemen een door hem opgesteld artikel, bevattende een bespreking van de schriftelijke verantwoording van het Hoofdbestuur van de Onderofficiersvereniging „Ons Belang”, welke tevoren verspreide schriftelijke verantwoording o.a. betrekking had op de houding van dat Hoofdbestuur tegenover het Bestuur van de Afdeeling van „Ons Belang” en in welke verantwoording een passage voorkwam, welke meer in het bijzonder betrekking had op cursuswerk door beklaagde te verricht ten behoeve van de onderofficieren, en in welke passage het navolgende voor W. J. Vaatstra beledigende gedeelte voorkwam:

„Van den cursus over Rusland noemde Vaatstra, de gewetenlooste van het heele stel, alleen den *titel*. Want alleen die *titel* was bruikbaar en wekte, gezet in het raam der uit z'n zwarte ziel omhoog geborrelde leugens en insinuaties, den door hem beoogden indruk. Deze man zal straks President van „O.B.” en Algemeene Vertegenwoordiger van haar Instellingen zijn. Want een onderzoek naar z'n volstreckte onbetrouwbaarheid, verklaart hij in een pas door hem en z'n vriend Klooster uitgegeven oekase voor „onaanvaardbaar”; althans dat hij destijds aldaar opzettelijk W. J. Vaatstra heeft beleedigd door geschrifte, door in het voornoemde te en elders in Nederland verspreide nummer van genoemd orgaan, van welk blad hij, beklaagde, destijds redacteur was, te doen opnemen op zijn last de bovenweergegeven passage, waarvan de inhoud beleedigend was voor W. J. Vaatstra;

Overwegende dat beklaagde van het hem primair ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

dat immers de in de telastelegging vermelde passage voorkwam niet in de schriftelijke „verantwoording” van het Hoofdbestuur van de Onderofficiersvereniging „Ons Belang”, zooals ten onrechte in die telastelegging is gesteld, doch wel in het artikel, hetwelk beklaagde heeft doen opnemen;

dat bovendien de uitdrukkingen van die passage in het artikel, zooals die in de telastelegging zijn opgenomen — ook al mocht men het bezigen van het woord „verantwoording” als een schrijffout aanmerken — niet inhouden telastelegging aan Vaatstra van bepaalde feiten, waardoor diens eer en goeden naam zijn aangerand;

Overwegende dat blijkens het ten processe overgelegde en aan beklaagde vertoonde en voorgehouden schrijven van W. Vaatstra, 1e Secretaris Ond. Off. Ver. „Ons Belang” te Amersfoort dd. 30 Mei 1931, gericht aan den Commissaris van Politie te Amersfoort door Vaatstra voornoemd bij dien Hulpofficier van Justitie schriftelijk klachte is gedaan ter zake van het feit, dat in No. 3 van den tweeden Jaargang van het Orgaan van het Verbond tot Democratiseering en moreele zuivering van „Ons Belang” voorkwam een door beklaagde onderteekend artikel getiteld „De schriftelijke verantwoording van het Hoofdbestuur”, waarvan de inhoud voor hem, Vaatstra, beleedigend was, en in welk schrijven Vaatstra verzoekt een strafvervolgning tegen beklaagde in te stellen;

Overwegende dat voormelde klacht blijkens de daaronder gestelde op ambtsbelofte opgemaakte verklaring van den verv. Commissaris van Politie te Amersfoort op 30 Mei 1931 door dezen is ontvangen, alzoo binnen den in artikel 66 van het Wetboek van Strafrecht bedoelden termijn van drie maanden, zijnde immers het hierboven bedoelde nummer 3 van voormeld orgaan verschenen op 16 Maart 1931;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij met het kennelijk doel om daaraan rechtbaarheid te geven last heeft gegeven tot het plaatsen in het maandblad Het

orgaan van het Verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang” van het artikel getiteld „De schriftelijke verantwoording van het hoofdbestuur”; dat genoemd artikel is geplaatst in het nummer van 16 Maart 1931; dat hij verantwoordelijk redacteur van genoemd maandblad was en dat hij het stuk onder zijn volle verantwoording daarin heeft geplaatst en ondertekend met zijn naam N.; dat hij dat artikel aan den drukker van het Orgaan te Amersfoort heeft gegeven met de bedoeling om het te en elders in Nederland te verspreiden; dat hij erkent dat de inhoud van bedoeld artikel beledigend was voor W. J. Vaatstra;

dat hij dat artikel heeft geplaatst, omdat Vaatstra in de zogenaamde schriftelijke verantwoording van het Hoofdbesuur willens en wetens hem verschillende feiten ten laste legt, die in strijd zijn met de waarheid;

Overwegende dat in het ten processe overgelegde en aan beklagde vertoond en voorgehouden exemplaar van het op Maandag 16 Maart 1931 verschenen No. 3 van den tweeden jaargang van Het Orgaan van het Verbond tot Democratisering en Moreele Zuivering van „Ons Belang” voorkomt een door beklagde ondertekend artikel getiteld „De schriftelijke verantwoording van het Hoofdbestuur”, van welk artikel een gedeelte luidt als volgt:

„Van den cursus over Rusland noemde Vaatstra, de gewetenlooste van het geheele stel, alleen den *titel*. Want alleen die *titel* was bruikbaar en wekte, gezet in het raam der uit z'n zwarte ziel omhoog geborrelde leugens en insinuaties, den door hem beoogden indruk. Deze man zal straks President van „O.B.” en Algemeen Vertegenwoordiger van haar Instellingen zijn. Want een onderzoek naar z'n volstreckte onbetrouwbaarheid, verklaart hij in een pas door hem en z'n vriend Klooster uitgegeven oekase voor „onaanvaardbaar”;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. W. J. Vaatstra, 50 jaar, 1e Secretaris Onderofficiersvereniging „Ons Belang” te Amersfoort:

dat hij het artikel van beklagde in het Orgaan van het Verbond tot Democratisering en Moreele Zuivering van „Ons Belang”, hetwelk hem thans vertoond wordt, heeft gelezen; dat hij zich door dat artikel beledigd gevoelt; dat hij genoemd blad te heeft ontvangen; dat hij in opdracht van het Hoofdbestuur van „Ons Belang” de zogenaamde schriftelijke verantwoording in concept heeft geschreven; dat hij op 30 Mei 1931 naar aanleiding van die beledigingen door beklagde een klacht tegen dezen heeft ingediend;

2°. J. A. van der Hout, 45 jaar, adj. onderoff. instructeur te Breda:

dat hij weet, dat het hem thans vertoond wordende blad „Orgaan van het Verbond tot Democratisering en Moreele Zuivering van

„Ons Belang” te en elders in Nederland wordt verspreid; dat hij het orgaan te Breda heeft gelezen;

Overwegende dat het opzet van beklagde om getuige Vaatstra te beledigen behalve uit de gebezigde uitdrukkingen zelve, eveneens blijkt uit het feit, dat het bezigen dier woorden is geschied in het openbaar bij geschrifte n.l. in het in Nederland verspreide blad van het Orgaan tot Democratiseering en Moreele Zuivering van „Ons Belang” in een voor den getuige Vaatstra noodeloos krenkenden vorm;

Overwegende dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde het hem subsidiair ten laste gelegde heeft begaan;

Gezien artikelen 2 en 60 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrect, 23, 266 en 269 Wetboek van Strafrecht, 193 en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan; Qualificeert het als: Eenvoudige belediging;

Veroordeelt den beklagde te dier zake tot een geldboete van twintig gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door tien dagen hechtenis;

Spreekt hem vrij van het primair ten laste gelegde.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 20 October 1931.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-kolonel J. T. van Beijeren, kapiteins H. C. van der Bijl, G. Stürm en J. L. van Dam.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Het als bevelhebber van een wacht zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst als bevelhebber van de wacht niet naar behooren kan verrichten.

(Beklaagde, commandant eener wacht belast met het bewaken van een trein met stukken en materiaal der Veld-Artillerie op een spoorwegemplacement, was niet nagekomen de op hem rustende verplichting om den door hem bij dien trein op post geplaatsten schildwacht op tijd af te lossen, had zich te slapen gelegd en was gaan slapen.)

Niet bewezen verklaard dat beklagde zich opzettelijk te slapen heeft gelegd.

Voorwaardelijke veroordeeling tot 14 dagen gevangenisstraf met een proeftijd van één jaar. Beklaagde was wegens hetzelfde feit door zijn batterij-commandant reeds krijgstuuchtelijk gestraft met 8 dagen verzuwaard arrest.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens C., oud 19 jaar, geboren te Tilburg, gewoon dienstplichtig-korporaal-titulair der 1ste Schoolbatterij van het 7de Regiment Veld-Artillerie te Bergen op Zoom, beklagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN
EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengemelde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 23 Maart 1931 is ingelijfd bij het 7e Regiment Veld-Artillerie, op 3 Juli 1931 is bevorderd tot korporaal-titulair en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 20 Augustus 1931, door den Batterij-Commandant te Legerplaats bij Oldenbroek opgemaakt, beklagde op 23 Maart 1931 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklagde aan den voet van het hem op 30 September 1931 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij in den nacht van 11 op 12 Augustus 1931 te Breda, als commandant eener wacht, die belast was met het bewaken van een trein met stukken en materiaal der Veld-Artillerie op het emplacement der Nederlandsche Spoorwegen, niet de als zoodanig op hem rustende verplichting is nagekomen om den schildwacht, die door hem van de door hem gecommandeerde wacht uit op post was geplaatst bij dien trein, op tijd af te lossen en zich in een toestand heeft gebracht, waarin hij zijn dienst als commandant dier wacht niet naar behooren kon verrichten, door zich opzettelijk te slapen te leggen en te gaan slapen;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij erkent, dat hij in den nacht van 11 op 12 Augustus 1931 te Breda als commandant eener wacht, die belast was met het bewaken van een trein met stukken en materiaal der Veld-Artillerie op het emplacement der Nederlandsche Spoorwegen, niet de als zoodanig op hem rustende verplichting is nagekomen, om den

schildwacht, die door hem van de door hem gecommandeerde wacht uit op post was geplaatst bij dien trein, op tijd af te lossen en zich in een toestand heeft gebracht, waarin hij zijn dienst als commandant dier wacht niet naar behooren kon verrichten door zich te slapen te leggen en te gaan slapen;

dat hij van oververmoeidheid in slaap is gevallen; dat hij den soldaat van der Meys, die om 22.30 op post was geplaatst bij den trein met stukken en materiaal, persoonlijk om 0.30 uur moest aflossen; dat om 0.40 van der Meys in het wachtlokaal kwam en hem wakker maakte; dat hem bekend was, dat hij als commandant van een wacht niet mocht gaan slapen; dat hij door zijn Batterij-Commandant voor dit feit is gestraft met acht dagen verzwaard arrest;

Overwegende dat A. L. P. van der Hoeven, 32 jaar, sergeant der Militaire Politie, groep Breda, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij in den nacht van 11 op 12 Augustus 1931 zich op garnizoenspatrouille bevond te Breda, ten einde de wacht en de geladen spoorwagens te controleeren, behoorende tot het 7e Regiment Veld-Artillerie op het stationsemplacement te Breda; dat, toen hij het wachtlokaal op het perron van genoemd emplacement binnentrad, hij constateerde, dat de korporaal-wachtcommandant, die hem later bleek C. — beklagde — te zijn, lag te slapen; dat deze vast sliep, hetgeen hem, getuige, bleek doordat hij de deur open en dicht deed, zonder dat deze wakker werd; dat hij den korporaal-wachtcommandant heeft gewekt; dat de wacht op het station was geplaatst ter bewaking van een aantal spoorwagens, geladen met stukken en materiaal van 7 R.V.A.;

Overwegende dat de Krijgsraad door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, behoudens dat niet wettig en overtuigend is bewezen, dat beklagde zich *opzettelijk* te slapen heeft gelegd, zoodat hij hiervan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat blijkens ten processe overgelegd uittrekselstraflijst, beklagde reeds ter zake van voormeld feit krijgstuhtelijk is gestraft met acht dagen verzwaard arrest;

Overwegende dat — nu het militair belang er zich niet tegen verzet — de Krijgsraad termen aanwezig acht om ten aanzien van beklagde gebruik te maken van de bevoegdheid, bedoeld bij art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien de artikelen 6, 10, 15, 60, 62 en 129 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 57 der Wet op de Krijgstucht, 14a, b en 91 Wetboek van Strafrecht, 193 en 197 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als: „het als bevelhebber van een wacht zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst als bevelhebber van de wacht niet naar behooren kan verrichten”;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van veertien dagen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Beveelt evenwel, dat de opgelegde straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op één jaar, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2, nos. 2—6, dier wet.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 10 Juni 1931. ¹⁾

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein ter zee D. Vreede, officier van administratie der 1ste klasse A. van Houte, kapitein der mariniers H. F. J. M. A. von Frijtag Drabbe en luitenant ter zee der 1ste klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Officier van administratie der 1ste klasse Mr. G. H. van Driel.

Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht:

1°. *een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen;*

2°. *zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst bij die wacht niet naar behooren kan verrichten.*

(Beklaagde, behoorende tot het wachtsvolk aan boord van een oorlogsvaartuig en om 12 uur 's nachts moettende optreden als onderofficier van de Hondenwacht, had zich omstreeks halftien ongeoorloofd naar den wal begeven en was te ruim 12 uur aan boord teruggekeerd, zóódanig onder den invloed van drank, dat hij niet in staat was zijn dienst op de Hondenwacht naar behooren te verrichten.)

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 25 Augustus 1931 bevestigd. Red. M.R.T.

Beklaagde, matroos 1e klasse, ongeschikt geacht om in die klasse te blijven dienen en verlaagd tot matroos 2e klasse.

(Het door den veroordeelde ingesteld appél, ofschoon niet aange- teekend binnen den in art. 210 R.Z. voorgeschreven termijn, door het H.M.G. ontvankelijk geacht, nu de te late aantekening gevolg was van een minder juiste opvatting van zijn militairen chef. Het daardoor geleden finantiëel nadeel aan den beklagde vergoed.)

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen M., oud 22 jaren, geboren te Utrecht, matroos der 1ste klasse, gerequireerde in persoon.

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 20 Mei 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 2 Juni 1931 en het aan den voet van dat bevel den beklagde ten laste gelegde: dat hij, dienende als matroos der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Noord-Brabant”, destijds liggende te Hellevoetsluis, aldaar op den 7den Mei 1931, terwijl hij behoorde tot het wachts- volk en het hem bekend was, dat zijn dienst als onderofficier van de Hondenwacht dien dag te 12 uur 's nachts zou aanvangen, in den vooravond van dien dag te ongeveer half tien opzettelijk onge- oorloofd zich naar den wal heeft begeven, alwaar hij een zoodanig gebruik van alcoholhoudende dranken gemaakt heeft, dat hij na terugkomst aan boord, hetwelk geschiedde te ruim 12 uur op de Hondenwacht, niet in staat was zijn dienst als bovenvermeld naar behooren te verrichten;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 4 Juni 1931, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telaste- legging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag den 10den Juni 1931, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strek- kende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot eene gevange- nisstraf voor den tijd van één maand met aftrek der voorloopige hechtenis van en met 8 Mei 1931 tot en met 22 Mei 1931 ondergaan;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklagde in- houdt: dat hij op 21 Juli 1925 in den dienst is aangenomen als lichtmatroos en dat hij thans nog dient als matroos der 1e klasse;

Overwegende dat hebben verklaard de getuigen:

1°. C. Broere, dat hij onderofficier van de Eerste Wacht was op 7 Mei 1931 aan boord van Hr. Mr. „Noord-Brabant” te Helle- voetsluis; dat zijn dienst zou eindigen des nachts ten 12 uur en op dit tijdstip de beklagde zou opkomen als onderofficier van de

wacht; dat hij eenige minuten vóór 12 uur naar het kuildek ging om den beklaagde te porren, die niet aanwezig bleek te zijn; dat de beklaagde te 12 uur 20 min. aan boord kwam, die toen de wacht van hem overnam;

2°. F. Jocker, dat hij op 7 Mei 1931 aan boord van Hr. Ms. „Noord-Brabant” te Hellevoetsluis tot het wachtsvolk behoorde en dienst moest doen als leerling-dekwacht van 12—2 uur 's nachts; dat te $\pm 12\frac{1}{4}$ uur de beklaagde binnen boord kwam en de wacht overnam; dat de beklaagde na eenigen tijd begon verward te spreken, te $\pm 12\frac{3}{4}$ uur op een stoel bij de valreep ging zitten en begon te knikkebollen en eenigen tijd later ging braken, waarna hij in slaap viel; dat de pogingen hem wakker te krijgen mislukten; dat te 1 uur de ronde eveneens pogingen deed den beklaagde te wekken maar zonder resultaat; dat het braaksel van den beklaagde naar alcohol rook;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is M., oud 22 jaar, geboren te Utrecht; dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Vlissingen als matroos der 1ste klasse; dat hij op 21 Juli 1925 in dienst is aangenomen voor den tijd van vijf jaren na het verlaten van het opleidingsschip;

dat hij op 7 Mei 1931 aan boord van Hr. Ms. „Noord-Brabant”, liggende te Hellevoetsluis, behoorde tot het wachtsvolk als onderofficier van de Hondenwacht, welke te 12 uur 's nachts zou aanvangen; dat hij zich in den avond van dien dag te $\pm 9\frac{1}{2}$ uur van boord heeft begeven, hoewel hij wist, dat dit niet geoorloofd was; dat hij zich naar een café heeft begeven en zooveel heeft gedronken, dat hij beschonken is geworden; dat hij zich naar boord heeft begeven en geen besef meer had den onderofficier van den Hoofddienst of den officier van de wacht te laten waarschuwen, dat hij niet in staat was zijn dienst te doen;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen, met zijn schuld er aan, hetgeen hem is ten laste gelegd;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

„Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht:

- 1°. een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen;
- 2°. zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst bij die wacht niet naar behooren kan verrichten;

beide de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling”;

Overwegende dat eene gevangenisstraf voor den tijd van vijftien dagen staat in goede verhouding tot den ernst van de begane feiten, in verband met de omstandigheden, waarin zij zijn begaan, en de persoonlijkheid van den beklaagde, terwijl de Krijgsraad den beklaagde op grond van de begane feiten ongeschikt acht in de klasse, waarin hij is aangesteld, te blijven dienen;

Gezien de artikelen 1, 25, 60, 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 27, 56 van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklagde's schuld er aan, hetgeen hem is ten laste gelegd, en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijftien dagen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak van en met 8 Mei 1931 tot en met 23 Mei 1931 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Verlaagt den beklagde tot den stand van matroos der 2e klasse.

Aan boord van Hr.Ms. „Wachtschip”.
Vlissingen, 26 Juni 1931.

No. 722.

O n d e r w e r p:

Verzoek hooger beroep
matroos 2e kl. M.

Naar aanleiding van het telefonisch gesprek op 25 Juni j.l., heb ik de eer UWeledelgestrengte het navolgende mede te deelen:

De met ingang van 22 Juni j.l. tot den stand van matroos der 2e klasse verlaagde matroos der 1e klasse M. heeft op 17 Juni j.l. ten 7u. v.m. op baksgewijs zindelijkheidsinspectie het volgende verzoek ingediend:

„Verzoeken den officier van divisie te spreken, reden: Strafzaken”.

Bij de behandeling van dit verzoek deelde betrokkene aan zijn divisiechef mede, dat hij door den Zeekrijgsraad te Willemsoord was veroordeeld tot 15 dagen gevangenisstraf en met verlaging tot den stand van matroos der 2e klasse en dat hij op dit vonnis appèl wenschte aan te teekenen.

Op dit verzoek werd op 17 Juni door den 1en officier beslist:

„Wachten tot van het vonnis officieel bericht is ontvangen”.

Bij het verzoek werd aangeteekend „verzoekt 17 Juni 7 u. v.m.”.

Den volgenden dag verzoekt betrokkene wederom zijn divisiechef te spreken en maakte deze er attent op, dat wanneer hij moest wachten het misschien te laat zou worden om te appelleeren.

De sergeant-schrijver van den Krijgsraad had hem namelijk medegedeeld, dat de bedenktijd hiervoor 10 dagen was.¹⁾

De divisiechef deelde hem nogmaals mede te wachten totdat er iets officieels van het vonnis bekend was.

Op 22 Juni, dus twee dagen na de voor appelleeren vastgestelde

¹⁾ Was hem dan ook niet overeenkomstig het bepaalde in art. 204 R.Z. daarvan mededeeling gedaan?
Red. M.R.T.

termijn werd mij bij Uw schrijven dd. 20 Juni 1931, no. 188, het vonnis in de zaak van den matroos M. medegedeeld.

Dit vonnis werd dienzelfden dag ter kennis van betrokkene gebracht en de verlaging tot matroos der 2e klasse ten uitvoer gelegd.

De divisiechef gaf veroordeelde daarna den raad den volgenden dag wederom een verzoek in te dienen tot het aantekenen van appèl.

Dit verzoek werd 23 Juni op de gebruikelijke wijze ingediend.

Aangezien de matroos der 2e klasse M. tijdig zijn verzoek heeft ingediend, verzoek ik UWedelgestrengte het daarheen te leiden, dat hij alsnog in de gelegenheid wordt gesteld over de uitspraak van den Zeekrijgsraad te appelleeren.

UWedelgestrengte gelieve hierbij aan te treffen het schriftelijk verzoek tot appèl van betrokkene.

De Commandant
C. RÜHL.

Aan
den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad
te
Willemsoord.

Op heden den 17en Juni 1931 7 uur v.m. wenscht ondergeteekende, M. naar aanleiding van het uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord op 10 Juni 1931, waarbij hij veroordeeld is tot een gevangenisstraf van 15 dagen met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging der uitspraak v/m. 8 Mei 1931 t/m 22 Mei 1931 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel zal worden in mindering gebracht, en tot verlaging tot den stand van matroos der 2e klasse O.V., bij het Hoog Militair Gerechtshof appèl aan te teekenen.

Vlissingen 17 Juni 1931
Aan boord Hr. Ms. „Wachtschip”;
M.

Mij aangeboden den 26 Juni 1931.
De Commandant Hr. Ms. „Wachtschip”
te Vlissingen,
C. RÜHL.

ZEEKRIJGSRAAD TE
WILLEMSOORD.

PARKET VAN DEN FISKAAL.

No. 207.

Willemsoord, den 29en Juni 1931.

Onderwerp: het al of niet ontvankelijk
verklaren van appèl van M.

Onder aanbieding van twee afschriften, mij aangeboden door den Commandant van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen, heb ik de eer UHoogedelgestrengte beleefd te verzoeken mij wel te willen mededeelen of een appèl van dezen veroordeelde alsnog door het H.M.G. ontvangen kan worden. Formeel gesproken heeft de veroordeelde niet tijdig appèl ingediend, daar dit had moeten geschieden bij den Secretaris van den Zeekrijgsraad (artikel 211 R. Z.); maar het niet doorzenden van de verklaring van appèl is een rechtstreeksch gevolg geweest van mededeelingen, den veroordeelde gedaan door den officier zijner divisie. In zooverre zou deze dus door het verzuim van een ander de dupe worden.

Gelijk blijkt uit het afschrift-schrijven van den Commandant van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen voornoemd d.d. 26 Juni j.l., no. 722, werd deze veroordeelde inmiddels op 22 Juni j.l. verlaagd, op mijn last, daar het vonnis den 21sten Juni d.a.v. in kracht van gewijsde gegaan was.

Het betrokken dossier gelieve U hiernevens aan te treffen, welk dossier ik, indien het appèl eventueel niet ontvankelijk mocht worden verklaard, gaarne van U terugontving.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,

G. H. VAN DRIEL.

Aan
den Heer Advocaat-Fiskaal
voor de Zee- en Landmacht
te 's-Gravenhage.

ADVOCAAT-FISKAAL
VOOR DE ZEE- EN LANDMACHT.

's-Gravenhage, den 30en Juni 1931.

No. 733.

Bericht op schrijven van 29 Juni 1931, no. 207,
betreffende: strafzaak M.

Onder terugzending der bijlagen van Uw ter zijde vermeld schrijven heb ik de eer UWeledelgestrengte te berichten, dat ik niet vermag te beoordeelen of een appèl, door den matroos der 2de klasse M. eventueel in te stellen tegen het door Uwen Krijgsraad in zijne zaak gewezen vonnis, door het Hoog Militair Gerechtshof alsnog kan worden ontvangen.

Ik moge U echter in overweging geven te bevorderen, dat door M. het appèl alsnog op de voorgeschreven wijze worde aangeteekend, waarna het Hof zelf zal hebben uit te maken of hij in dit appèl al dan niet ontvankelijk is.

De Advocaat-Fisikaal
voor de Zee- en Landmacht,
BRANTS.

Aan
den Heer Fisikaal bij den Zeekrijgsraad
te Willemsoord.

ADVOCAAT-FISKAAL
VOOR DE ZEE- EN LANDMACHT.

's-Gravenhage, den 7en September 1931.

No. 976.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge hierbij te doen toekomen een uittreksel uit de sententie, door het Hoog Militair Gerechtshof gewezen in de strafzaak tegen den matroos der 1ste (thans 2de) klasse M., dienende aan boord van den bodem onder Uw bevel.

Met verwijzing naar Uw schrijven d.d. 26 Juni j.l., no. 722, gericht tot den Fisikaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord, moge ik U verzoeken wel te willen bevorderen, dat het verschil in tractement, verbonden aan den rang van matroos der 1ste klasse, en dat verbonden aan den rang van matroos der 2de klasse over het tijdvak van 22 Juni tot en met 2 September¹⁾ 1931, (op welken laatstgenoemden datum de straf van verlaging kon worden ten uitvoer gelegd, indien het verzoek van M. om te appelleeren op de juiste wijze ware behandeld), aan hem alsnog worde uitbetaald. Het is n.l. de wensch van het Hoog Militair Gerechtshof — en ik vereenig mij met dien wensch geheel —, dat M. tengevolge van eene onjuiste behandeling van bovenvermeld verzoek geen meerdere financieele gevolgen van de straf van verlaging ondervinde, dan in normale gevallen aan de tenuitvoerlegging dier straf zijn verbonden.

De Advocaat-Fisikaal
voor de Zee- en Landmacht,
DE VISSER.

Aan
den Heer Commandant van Hr.Ms. Wachtschip
te Vlissingen.

¹⁾ Naar ons voorkomt had de betrokkene slechts tot en met 1 September aanspraak op de soldij van matroos 1e klasse.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 24 November 1931.

President: Mr. L. B. J. Vermeulen (plv.).

Leden: Luitenant-Kolonel J. T. van Beijeren, Kapiteins H. C. van der Bijl en G. Stürm, en Eerste-Luitenant J. B. A. F. van Eekelen.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Raadsman: Mr. G. Kolfschoten, te 's-Hertogenbosch.

Een soldaat van het Ned.-Indische leger heeft op of omstreeks 12 Mei 1925 zijn korps te Weltevreden (Ned.-Indië) zonder verlof verlaten, is sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd afwezig gebleven, totdat hij op 17 Augustus 1931 te Siebengewald-Bergen is aangehouden. (Beklaagde is dadelijk na zijne verwijdering per stoomschip naar Nederland vertrokken en bevond zich op den 30en dag na zijne verwijdering in volle zee).

Dit feit valt onder art. 98, 2°, W. v. M. S. (Ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede gedurende langer dan dertig dagen). Het delict is voltooid terwijl beklagde zich buiten de koloniën of bezittingen van het Rijk buiten Europa bevond. Hij was dus „militair” in den zin van art. 63, 1°, W. v. M. S.

Waar nu in dit geval krachtens art. 4, 2°, W. v. M. S. de Nederlandsche strafwet toepasselijk is, volgt verder uit het bepaalde in art. 76, jo. art. 114 Invoeringswet Militair Straf- en tuchtrecht dat de bevoegdheid van den Nederlandschen militairen rechter vaststaat.

In hooger beroep de door den Krijgsraad opgelegde straf van twee maanden gevangenisstraf verminderd tot 25 dagen (de duur van de preventieve hechtenis), doch de beklagde op grond van het begane misdrijf door het H.M.G. ongeschikt geacht om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens S., oud 28 jaar, geboren te Utrecht, soldaat van het Ned. Oost-Indisch Leger, thans bij de Koloniale Reserve te Nijmegen, beklagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 26 October 1931 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 12 Mei 1925 zijn Korps, in garnizoen te Weltevreden (N.O.-Indië), zonder verlof heeft verlaten en daarvan sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven, totdat hij op 17 Augustus 1931 te Siebengewald-Bergen is aangehouden;

Overwegende dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekend, dat hij op of omstreeks 12 Mei 1925 zijn Korps, in garnizoen te Weltevreden in Ned. Oost-Indië, zonder verlof heeft verlaten en daarvan sinds dien tijd ongeoorloofd afwezig is gebleven, totdat hij op 17 Augustus 1931 te Siebengewald-Bergen is aangehouden;

dat hij begin Mei 1925 uit het hospitaal te Weltevreden was ontslagen en zich moest melden bij het subsistentenkader te Weltevreden; dat hij zich daar niet heeft gemeld, doch rechtstreeks vandaar is gegaan naar Priok, alwaar hij zich heeft laten aanmonsteren op de Deutsche boot „Cassel”, waarmede hij begin Mei 1925 naar Nederland is vertrokken;

dat hij daarna in Nederland en Duitschland heeft gewoond, totdat hij 17 Augustus 1931 te Siebengewald-Bergen is gearresteerd;

dat hij meende door zijn afkeuring vrij van militairen dienst te zijn;

Overwegende dat in het ten processe overgelegde en aan beklaagde vertoond en voorgehouden exact-stamboek staat vermeld:

dat beklaagde zich op 22 April 1922 heeft verbonden voor den Overzeeschen militairen dienst zoowel in als buiten Europa voor vijf jaren, ingaande met den dag van geschiktbevinding voor uitzending, zijnde 9 Augustus 1922;

dat hij op 2 September 1922 te Amsterdam is geëmbarkeerd aan boord van het S.S. „Prins der Nederlanden” en op 6 October 1922 is gedebarkeerd te Batavia en geplaatst bij het wapen der Artillerie en op 12 Mei 1925 als vermist is vermeld;

Overwegende dat het in het proces-verbaal d.d. 18 Augustus 1931 onder No. 121 op ambtseed opgemaakt door P. Muris, Opperwachtmeester Commandant der Brigade Kon. Maréchaussée te Siebengewald, o.m. staat gerelateerd:

dat hij, relatant, op 17 Augustus 1931 om 16.45 uur beklaagde op den openbaren weg te Siebengewald-Bergen heeft aangehouden, daar deze als deserteur van het Nederlandsch-Indische Leger gesignaleerd stond in het Algemeen Politieblad van 29 April 1926, Afd. E., bladz. 390;

Overwegende dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan;

Gezien artt. 6, 10, 60, 97, 98 en 106 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht,

27 en 91 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: Desertie, in tijd van vrede gepleegd;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 18 Augustus tot 12 September 1931 in mindering zal worden gebracht.

Conclusie van den advocaat-fiscaal.

De Advocaat-Fiscaal betoogde in zijn conclusie, dat het antwoord op de vraag, of de Nederlandsche militaire rechter bevoegd is van het gepleegde feit kennis te nemen, bevestigend moet worden beantwoord.

Vast staat, dat beklaagde slechts korten tijd, nadat zijn ongeoorloofde afwezigheid is aangevangen, in Nederlandsch-Indië is gebleven; toen beklaagde zich nog aldaar bevond, had hij zich nog niet aan het misdrijf van desertie schuldig gemaakt. De delicts-essentialia van het misdrijf van desertie, zooals het feit aan beklaagde is ten laste gelegd, werden eerst perfect toen zijn afwezigheid van het korps langer dan dertig dagen duurde; vóór dien tijd was het artikel 98 van het Wetboek van Militair Strafrecht nog niet op hem van toepassing.

Beklaagde is ongeveer veertien dagen in Nederlandsch-Indië ongeoorloofd afwezig gebleven van het korps en is, zonder zich te hebben aangemeld, heimelijk naar Nederland vertrokken. Deze koloniale militair bevond zich dus buiten de koloniën, toen hij „deserteur” in den zin van artikel 98, 1ste lid, 2° van het Wetboek van Militair Strafrecht werd, zoodat hij krachtens artikel 63 van dat Wetboek als militair moet worden aangemerkt.

Deze constructie moet voor dit thans zich voordoende geval worden gevolgd in verband met 's Hofs sententie van 24 September 1929, (M.R.T. deel XXV, blz. 320 e.v.), en is in overeenstemming met de daarin gehuldigde leer. Ten aanzien van de zaak tegen dezen beklaagde maakt het praktisch geen verschil, of men de misdrijven van ongeoorloofde afwezigheid (die in ernstige gevallen tot desertie worden gestempeld) opvat als voortdurende dan wel als aflopende misdrijven. Volgens beide opvattingen komt men n.l. tot de conclusie, dat de Nederlandsche militaire rechter bevoegd is tot kennisneming van de zaak.

De misdrijven van ongeoorloofde afwezigheid moeten alle worden opgevat als voortdurend. Deze misdrijven zijn analoog aan dat van het voorhanden hebben van verboden waar. (Artt. 209, 214, 240 W. v. Sr.) De Redactie van het M.R.T. erkent deze analogie even-

eens op blz. 324 van deel XXV, en stelt terecht dat hij, die op 1 Januari te Amsterdam verboden waar voorhanden heeft, op dien dag aldaar zijn misdrijf heeft voltooid, maar dat hij niettemin het feit blijft plegen zoolang hij zich niet van het verbodene heeft ontdaan. Begeeft hij zich vervolgens daarmede naar Maastricht, dan heeft hij ook daar het misdrijf gepleegd.

Deze analogie met het misdrijf van ongeoorloofde afwezigheid (i.c. desertie) ligt voor de hand, omdat een militair, die zich door zijn ongeoorloofde verwijdering heeft onttrokken aan zijn dienstverplichtingen, iederen dag opnieuw in verzuim is, omdat hij ieder oogenblik verplicht is om zich terug te gaan melden om zijn plaats in de gelederen weder te gaan innemen.

Bij deze, naar het inzien van den Advocaat-Fiscaal juiste, opvatting is het voor de competentievraag niet strikt noodig, dat nagegaan wordt of de beklagde zich na zijn wegllopen korter dan wel langer dan dertig dagen binnen Nederlandsch-Indië heeft schuil gehouden, doch kan de Nederlandsche militaire rechter alle Nederlandsch-Indische deserteurs berechten, omdat hun desertie, ook al is zij in Nederlandsch-Indië aangevangen, óók verder nog voortduurt, d.w.z. gepleegd wordt, buiten de kolonie, dus onder omstandigheden, genoemd in artikel 63, 1ste lid, 1°. van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De Advocaat-Fiscaal heeft vervolgens geconcludeerd, dat het Hof het vonnis van den Krijgsraad zal bevestigen.

Pleidooi van den raadsman.

De raadsman betoogde bij zijn pleidooi het navolgende:

Is de Nederlandsche militaire rechter *bevoegd* kennis te nemen van desertie, door een Nederlandsch-Indisch militair gepleegd?

De Nederlandsche militaire rechter is bevoegd kennis te nemen van alle strafbare feiten, begaan door „Militairen” in den zin van het Wetboek van Militair Strafrecht, dat zijn personen die tot de krijgsmacht behooren. „De Krijgsmacht” in de artt. 60 en 61 W. v. M. S. moet beteekenen: „De *Nederlandsche* krijgsmacht”; immers in het met deze artt. samenhangende art. 63 wordt duidelijk de tegenstelling gemaakt met „de krijgsmacht in de koloniën”.

Daarmee staat vast, dat de Nederlandsche militaire rechter onbevoegd is kennis te nemen van misdrijven, gepleegd door militairen, die behooren tot het *Indische* leger, *tenzij* deze personen verkeerden in de omstandigheden van art. 63, 1°.

(Vgl. H.M.G., 24 Sept. 1929, M.R.T. XXV, p. 320).

Volgens dat art. onder 1°. worden onder militairen mede begrepen die Indische militairen, die zich *buiten Indië* bevinden. Begaat zoo iemand b.v. onderweg van Indië naar Nederland of terwijl hij met verlof in Nederland verkeert, een strafbaar feit, dan kan hij in Nederland door den militairen rechter berecht worden en wel naar Nederlandsch militair recht.

Uit de woorden „zoolang de genoemde personen zich buiten de

koloniën bevinden”, kan men tweeërlei gevolgtrekking maken. Men kan redeneeren, dat nu ook ieder Indisch militair, die buiten Indië komt, onder de Nederlandsche militaire jurisdictie valt voor ieder door hem gepleegd feit, onverschillig waar dat feit gepleegd is; doch men kan evenzeer uit deze woorden afleiden, dat alleen *dan* een Indisch militair hier te lande kan terechtstaan, wanneer hem een feit te laste gelegd wordt, gepleegd *buiten Indië*.

Bij overweging blijkt m.i. duidelijk, dat de wetgever het laatste bedoeld heeft. Voor *in* Indië gepleegde feiten is ongetwijfeld alleen de Indische rechter bevoegd. De wetgever heeft alleen een uitzonderingsbepaling willen maken om de strafbare feiten, gepleegd *buiten* Indië, onder de Nederlandsche jurisdictie te kunnen brengen, voornamelijk met het oog op feiten, begaan door verlofgangers. Nimmer heeft de wetgever de gewone Indische criminaliteit willen laten berechten door den Nederlandschen rechter. Dit zou trouwens ook zeer ongewenscht zijn, daar de Nederlandsche rechter dan volgens Nederlandsch Militair Strafrecht zou moeten oordeelen en hij de Indische toestanden niet kent.

Men moet dus aannemen, dat de Nederlandsche rechter in dit geval onbevoegd is, indien mocht blijken, dat het feit uitsluitend *in* Indië is begaan. Daarbij is aangenomen, dat voor de bepaling der bevoegdheid van den rechter beslissend is het oogenblik van het plegen van het feit, niet dat van ontdekking of vervolging. Anders zou het O.M. het in de hand hebben door met vervolging te wachten, den verdachte voor een anderen rechter te laten terechtstaan dan de oorspronkelijk bevoegde, en dit zou in strijd komen met de Grondwet.

De vraag is nu: Is het feit (desertie) *in* Indië gepleegd? Daarentrent zijn verschillende opvattingen mogelijk:

Indien men desertie opvat als een zuiver *voortdurend delict* is het feit gepleegd overal waar de dader zich bevonden heeft tusschen het moment van het wegloopen en het moment van de arrestatie, dus van 12 Mei 1925 te Weltevreden af tot 17 Augustus 1931 te Siebengewald toe. Het delict is dan gepleegd niet alleen in Indië, maar ook daarbuiten, zelfs in Nederland.

M.i. kan echter desertie *niet* worden opgevat als een voortdurend delict, althans niet op één lijn gesteld worden met de gewone delicten, die bestaan in het hebben van een verboden voorraad, het nalaten van voorgeschreven handelingen, in het algemeen het doen voortduren van een verboden toestand. Immers bij desertie *komt het aan op het zich verwijderen* veel meer dan op het afwezig blijven. Of een delict een oogenblikkelijk dan wel een voortdurend delict is, hangt voornamelijk af van de omschrijving die de wet er van geeft. Nu laat de wet zich over desertie niet positief uit. Vast staat, dat de Regeering het als een voortdurend delict beschouwde, maar de Commissie van voorbereiding in de Tweede Kamer als een oogenblikkelijk delict. Dat het systeem van de Commissie van voorbereiding t.a.v. de verjaring gevolgd is, mag

niet als afdoende bewijs gelden, dat de wetgever haar meening was toegedaan. Wanneer men echter de artt. 98 en 99 van het W. v. M. S. leest, dan kan men daaraan toch verschillende argumenten ontleenen voor de leer, dat het bij desertie aankomt op de verwijdering, het wegloopen.

Zoo vindt men in art. 99 bepaald, dat desertie zwaarder wordt gestraft, indien de militair het misdrijf pleegt, terwijl hij is dienstdoende, d.w.z. indien hij zich verwijdert, terwijl hij dienst doet; indien hij het misdrijf pleegt met behulp van een militaire sloep; of met de medeneming van een wapen of munitie. Dit alles wijst er toch wel op, dat de wetgever voornamelijk gedacht heeft aan het wegloopen en hoogstens daarnaast ook aan het wegblijven.

De woorden van art. 98, 2°, „ongeoorloofde afwezigheid” schijnen daarentegen weer te wijzen op het tegendeel; maar deze bepaling dient slechts, zooals de Heer de Savornin Lohman als voorzitter van de Commissie van voorbereiding in de Kamer verklaarde, om het bewijs van het opzet om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, overbodig te maken, ze heeft dus alleen processueele formeele beteekenis, en geen materieele; in art. 98, 2°, is geen ander misdrijf omschreven dan in art. 98, 1°. Dat laatste schijnt ook Uw Hof aan te nemen, daar het steeds genoegzaam neemt met de qualificatie „desertie, in tijd van vrede gepleegd”, zonder te verlangen dat uitdrukkelijk wordt medegedeeld, of art. 98, 1°, dan wel art. 98, 2°, is toegepast.

Nu kan men echter desertie ook nog opvatten als een delict, dat weliswaar hoofdzakelijk het karakter heeft van een oogenblikkelijk misdrijf, maar toch mede bestaat in het afwezig *blijven*.

Zou in dit geval de Nederlandsche rechter bevoegd zijn desertie uit Indië door een Indisch militair te berechten?

M.i. moet *ook in dat geval* Uw Hof zich onbevoegd verklaren. Immers de wetgever heeft nimmer bedoeld, kan nimmer hebben bedoeld deze criminaliteit, die in hoofdzaak Indische criminaliteit is, door den Nederlandschen rechter te doen berechten. De bepalingen, die den Nederlandschen rechter bevoegd verklaren, om in bijzondere gevallen over Indische militairen te oordeelen, zijn *uitzonderingsbepalingen* en moeten als zoodanig *zoo strikt mogelijk* worden geïnterpreteerd.

Ik meen dus Uw Hof te moeten verzoeken, zich onbevoegd te verklaren om van het telastegelegde feit kennis te nemen.

Mocht Uw Hof zich evenwel onverhoopt bevoegd verklaren, dan dring ik er bij Uw Hof op aan, de straf te bepalen op een termijn, gelijk aan den duur van de preventieve hechtenis.

Daar uit de stukken niet blijkt, dat beklagde inderdaad is afgekeurd, moet ik Uw Hof verzoeken, om, indien Uw Hof hem zou willen veroordeelen tot een vrijheidsstraf langer dan de duur der preventieve hechtenis, de zaak zoolang te willen aanhouden als noodig is om in Indië te informeeren naar de resultaten van de daar gedane keuringen.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 18 Februari 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten Azn., Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser.

Raadsman: Mr. A. F. Schepel.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 24en November 1931 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, tegen S., oud 28 jaar, geboren te Utrecht, soldaat bij het Nederlandsch-Indische Leger, thans dienende bij de Koloniale Reserve, in garnizoen te Nijmegen, gerequireerde in persoon, geïntimeerde, en van S., voornoemd, appellant van gemeld vonnis, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den beklagde, zoo in zijne antwoorden als in de midelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat aan beklagde, destijds behoorende tot de krijgsmacht in Nederlandsch-Oost-Indië, is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 12 Mei 1925 zijn korps, in garnizoen te Weltevreden (Nederlandsch-Oost-Indië), zonder verlof heeft verlaten en daarvan sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven, totdat hij op 17 Augustus 1931 te Siebengewald-Bergen is aangehouden;

Overwegende dat beklagde heeft aangevoerd, dat de Nederlandse militaire Rechter onbevoegd is van deze zaak kennis te nemen;

Overwegende hieromtrent, dat het ten laste gelegde feit valt onder de strafbepaling van artikel 98, 2°, van het Wetboek van

Militair Strafrecht, met dien verstande, dat het hier betreft een ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede gedurende langer dan dertig dagen;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven, dat hij, na zijn korps te Weltevreden in begin Mei 1925 zonder verlof te hebben verlaten, rechtstreeks is gegaan naar Tandjong-Priok en met het stoomschip „Cassel” naar Nederland is vertrokken; dat hij op den 30sten dag na zijne verwijdering zich in volle zee bevond;

Overwegende dat derhalve het bovengenoemde delict is voltooid, terwijl beklaagde, Oost-Indisch militair, zich buiten de koloniën of bezittingen van het Rijk buiten Europa bevond;

Overwegende dat hij dus was „militair” in den zin van artikel 63, 1°, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende dat ingevolge artikel 76 van de Wet van 5 Juli 1921 (Stbl. no. 841) tot invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht, de militaire Rechter hier te lande kennis neemt van de strafbare feiten, begaan door militairen, terwijl krachtens artikel 114 van genoemde Wet, deze uitdrukking „militairen” dezelfde beteekenis heeft als aan die uitdrukking toekomt in het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende dat hieruit volgt, dat, waar in dit geval de Nederlandsche strafwet toepasselijk is krachtens artikel 4, 2°, van het Wetboek van Militair Strafrecht, de bevoegdheid van den Nederlandschen militairen rechter vaststaat;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep het Hof voorts tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, die aan het Hof te zwaar is voorgekomen, alzoo zich overigens vereenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen;

Overwegende dat het Hof den beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld, alsmede de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf en twintig dagen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf van 18 Augustus 1931 tot 12 September d.a.v. in mindering zal worden gebracht;

Ontslaat den veroordeelde uit den militairen dienst, zonder ont-

zetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;
Bevestigt het vonnis voor al het overige. ¹⁾

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 15 Juli 1931. ²⁾

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein ter zee D. Vreede, Officier van administratie der 1ste klasse A. van Houte, Kapitein der Mariniers H. F. J. M. A. von Frijtag Drabbe en Luitenant ter zee der 1ste klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Officier van administratie der 1ste klasse Mr. G. H. van Driel.

Raadsman: Mr. H. T. A. van de Loos, te Alkmaar.

Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen. twee malen gepleegd, beide feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling. (Beklaagde heeft zich 1°, behoorende tot het wachtvolk aan boord van een oorlogsvaartuig op de eerste wacht ongeoorloofd gedurende ongeveer een uur van boord begeven en 2°, als onderofficier van de hondenwacht ongeoorloofd van dek verwijderd om bijna drie uren in het onderofficierslogies te gaan vertoeven).

Beklaagde, sergeant-konstabel, deswege onwaardig geacht om in den door hem bekleeden rang te blijven dienen. Verlaagd tot matroos-konstabel.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fisikaal tegen: B., sergeant-konstabel, oud 27 jaren, geboren te Hoorn, gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 19 Juni 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 30 Juni 1931 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde:

¹⁾ Deze zaak ligt eenigszins anders dan die waarop betrekking heeft de sententie van 24 September 1929, M.R.T. XXV, blz. 320. In het daarbij berechte geval was de termijn van 30 dagen reeds verstreken, het delict van desertie dus voltooid, toen de beklaagde nog in Indië verbleef. De nu gewezen sententie brengt derhalve nog geen wijziging in 's Hofs jurisprudentie van 1929.
Red. M.R.T.

²⁾ Zie ook de hierna opgenomen sententie van het H.M.G. van 29 September 1931.
Red. M.R.T.

„dat hij, dienende als sergeant-konstabel aan boord van Hr. Ms. „.....” liggende te Willemsoord (Den Helder), terwijl hij op den 25sten Mei 1931 behoorde tot het wachtsvolk en het schip niet mocht verlaten, opzettelijk ongeoorloofd in den avond van dien dag naar den wal gegaan is en ongeveer een uur afwezig is gebleven, terwijl hij bovendien in den nacht van 25 op 26 Mei 1931, belast zijnde met den dienst van onderofficier van de hondenwacht, in welke functie op hem de verplichting rustte aan dek te blijven, zonder van iemand vergunning daartoe te hebben, zich vandaar heeft verwijderd en in het onderofficierslogies of elders is gaan vertoeven, althans op een plaats alwaar zijn tegenwoordigheid niet vereischt was, hebbende de afwezigheid van de plaats, waar hij zijn dienst moest verrichten geduurd van ongeveer kwart vóór één tot ongeveer half vier”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 2 Juli 1931, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 15 Juli 1931 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde, voorgedragen door diens raadsman;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het hem primair telastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklagde inhoudt:

dat hij op 17 October 1919 in dienst is aangenomen als leerling-onderofficier en dat hij thans als sergeant-konstabel dient;

Overwegende dat hebben verklaard de getuigen:

1e. K. P.:

dat hij op 25 Mei 1931 onderofficier van de Eerste Wacht was aan boord Hr. Ms. „.....” liggende te Willemsoord; dat hij heeft gezien dat de beklagde in den avond van dien dag te $\pm 10\frac{1}{4}$ uur naar den wal is gegaan en te $\pm 11\frac{1}{2}$ uur aan boord is teruggekomen; dat hij te ± 12 uur in den nacht van 25—26 Mei zijn dienst als onderofficier van de wacht heeft overgegeven aan den beklagde, die belast was met den dienst van onderofficier van de Hondenwacht;

2e. J. A. van L.;

dat hij op 25 Mei 1931 des avonds te $\pm 10\frac{1}{2}$ uur den beklagde heeft ontmoet in de Spoorstraat te Den Helder; dat hij toen met den beklagde een café heeft bezocht en met hem naar boord is gegaan te $\pm 11\frac{1}{2}$ uur;

3e. Fr. J. P.:

dat hij, als ondergeschikte onderofficier van de Hondenwacht aan boord Hr. Ms. „.....” te Willemsoord, in den nacht van 25—26 Mei 1931 te ± 12 uur er bij tegenwoordig was dat de beklaagde den dienst als onderofficier van de Hondenwacht aan boord van genoemd vaartuig overnam van bootsman P.; dat te $\pm 12\frac{3}{4}$ uur de beklaagde tot hem zeide: „ik ga naar beneden, als je mij noodig hebt, laat je mij wel waarschuwen”; dat hij, getuige, zich van ± 12 uur tot 4 uur steeds aan dek in de omgeving van den valreep heeft opgehouden en den beklaagde van $\pm 12\frac{3}{4}$ tot $\pm 3\frac{1}{2}$ uur niet aldaar heeft gezien; dat hij te $\pm 3\frac{1}{2}$ uur een leerling naar het onderofficierslogies heeft gestuurd om den beklaagde te halen, die kort daarna aan dek verscheen;

4e. Fr. de L.:

dat hij in den nacht van 25—26 Mei 1931 van 12 tot 2 uur leerling was aan boord Hr. Ms. „.....” te Willemsoord; dat hij van $12\frac{1}{2}$ tot 2 uur steeds aan dek bij den valreep heeft vertoefd en gedurende dien tijd den beklaagde niet aan dek heeft gezien;

5e. J. P. van D.:

dat hij in den nacht van 25—26 Mei 1931 van 2—4 uur leerling was aan boord Hr. Ms. „.....”, liggende te Willemsoord, en als zoodanig zich van ± 2 tot $\pm 3\frac{3}{4}$ uur voortdurend heeft opgehouden aan dek bij den valreep; dat hij gedurende dien tijd den beklaagde noch te dier plaatse noch elders heeft gezien; dat hij te $\pm 3\frac{3}{4}$ uur order kreeg den beklaagde op te halen, dien hij in het onderofficierslogies aantrof en die eenigen tijd daarna aan dek verscheen;

6e. J. G. B.:

dat hij op 25 Mei 1931 officier van de wacht was aan boord Hr. Ms. „.....” te Willemsoord; dat de beklaagde tot het wachtvolk behoorde en in den nacht van 25—26 Mei den dienst van onderofficier van de Hondenwacht moest waarnemen; dat de beklaagde, als behoorde tot het wachtvolk, op 25 Mei het schip niet mocht verlaten noch als onderofficier van de Hondenwacht gedurende die wacht zich elders ophouden dan aan dek bij den valreep; dat hij aan den beklaagde geen toestemming heeft gegeven naar den wal te gaan noch om zich gedurende zijne wacht elders op te houden dan aan dek in de nabijheid van den valreep; dat hij, getuige, uitsluitend bevoegd was in dringende omstandigheden zoodanige toestemming te geven;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is B., oud 27 jaren, geboren te Hoorn; dat hij het laatst gediend heeft als sergeant-konstabel aan boord Hr. Ms. „.....” liggende te Willemsoord; dat hij op 17 October 1919 als leerling-onderofficier in dienst is aangenomen voor onbepaalden tijd;

dat hij op 25 Mei 1931 behoorde tot het wachtvolk aan boord Hr. Ms. „.....” liggende te Willemsoord en het schip niet mocht verlaten, doch desondanks in den loop van den avond van boord

naar den wal is gegaan en in een café is geweest; dat hij in den nacht van 25—26 Mei belast was met den dienst van onderofficier van de Hondenwacht, in welke functie hij verplicht was aan dek te blijven tijdens zijne wacht en zich steeds bij den valreep op te houden;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, met dien verstande dat de beklaagde tijdens de Hondenwacht in het onderofficierslogies is gaan vertoeven;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

„Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen, twee malen gepleegd, beide de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling”;

Overwegende dat de Krijgsraad het gedrag van den beklaagde, in 't bijzonder met het oog op zijn rang van sergeant-konstabel, van zoo ernstigen aard acht en zoozeer in strijd met militaire tucht en discipline en de verplichtingen die zijn rang medebrengen, dat de beklaagde onwaardig moet worden geoordeeld in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, terwijl een hoofdstraf van één week gevangenisstraf staat in goede verhouding tot den ernst van de gepleegde feiten in verband met omstandigheden waarin zij zijn begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen:

1, 25, 60, 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

56 van het Wetboek van Strafrecht;

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is telastegelegd gelijk hooger werd overwogen, en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van één week;

Verlaagt hem tot den stand van matroos-konstabel.

Willemsoord, den 18den Juli 1931.

MEMORIE VAN APPEL in de zaak van den sergeant-konstabel B.

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage mede te deelen, dat ik tegen het vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord d.d. 15 Juli 1931, gewezen tegen den in den aanhef genoemden sergeant-konstabel, hooger beroep instel, omdat ik de door den Zeekrijgsraad uitgesproken bijkomende straf van verlaging te zwaar acht.

Gelijk uit de overwegingen in het vonnis blijkt, heeft de Krijgs-

raad den nadruk gelegd op de bijkomende straf en heeft vervolgens een lage hoofdstraf opgelegd, blijkbaar rekening houdende met de zeer ernstige gevolgen, die een verlaging voor een sergeant-konstabel hebben. Dit is naar mijne meening niet een juiste wijze van strafoplegging. Uit artikel 25 van het Wetboek van Militair Strafrecht blijkt dat eerst nádat een veroordeeling is uitgesproken de rechter gaat oordeelen of de onderofficier op grond van het begane feit onwaardig of ongeschikt is in den door hem bekleeden rang te blijven dienen; de beslissing over de hoofdstraf is dus primair.

Waar de Krijgsraad nu een hoofdstraf oplegt van slechts één week gevangenisstraf, is gegronde twijfel aanwezig of op grond van een feit, dat met een dergelijke hoofdstraf geboet moet worden, de veroordeelde onwaardig of ongeschikt te achten is langer onderofficier te blijven.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,
G. H. VAN DRIEL

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 29 September 1931.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fiskaal: Mr. A. Brants.

Raadsman: Mr. H. A. H. Canter Cremers, te 's-Gravenhage.

De door den Zeekrijgsraad opgelegde (onvoorwaardelijke) hoofdstraf (één week gevangenisstraf) te licht geoordeeld en verzuwaard tot ééne maand gevangenisstraf, echter voorwaardelijk, met een proeftijd van één jaar.

Vonnis overigens bevestigd met handhaving ook van de bijkomende straf van verlaging tot den stand van matroos-konstabel.

In de zaak van den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis op den 15den Juli 1931 ¹⁾ door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen B., oud 28 jaar, geboren te Hoorn, sergeant-konstabel, thans dienende aan boord van Hr.Ms. „”, ge-requireerde in persoon, geïntimeerde, en van B., voornoemd,

¹⁾ Hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

appellant van gemeld vonnis, tegen den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de door den Fiskaal ingediende memorie, behelzende de middelen en gronden, waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteevend;

Gezien het vonnis in den eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf, die aan het Hof te licht is voorgekomen, en aan het Hof termen zijn voorgekomen eene zwaardere straf aan beklaagde voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet, alzoo zich overigens vereenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 14a, 14b van het Wetboek van Strafrecht, 13, 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, junctis artikelen 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld, en

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Veroordeelt beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van ééne maand;

Beveelt, dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de beklaagde vóór het einde van een proeftijd van één jaar zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of, militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, no 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, nos. 2—6, van die wet;

Bevestigt¹⁾ het vonnis voor al het overige, dus ook voor zoover betreft de aan beklagde bij het vonnis opgelegde bijkomende straf van verlaging tot den stand van matroos-konstabel.

*Aan
Hare Majesteit de Koningin.*

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen, B., dienende als sergeant-konstabel aan boord Uwer Majesteits Wachtschip te Willemsoord;

dat hij bij vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord d.d. 15 Juli 1931 werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van één week en tot verlaging tot matroos-konstabel;

dat hij, na ingesteld hooger beroep, door het Hoog Militair Ge-rechtshof bij sententie van 29 September 1931 werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand voorwaardelijk, proeftijd één jaar, en eveneens tot verlaging tot matroos-konstabel;

dat hij op gronden, vermeld in eene afzonderlijke memorie Uwe Majesteit eerbiedig verzoekt hem wel gratie van de hem opgelegde *bijkomende straf* van verlaging tot matroos-konstabel te willen verleen.

't Welk doende enz.

Van Uwe Majesteit de getrouwe onderdaan
B.

Den Helder, 6 October 1931.

Memorie, behoorende bij het verzoek om gratie, ingediend door den sergeant-konstabel B., stamboekno.

De redenen, welke requestrant tot het indienen van zijn verzoek om gratie noopten, zijn de navolgende.

De basis der veroordeeling vormt artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

¹⁾ Overeenkomstig zijn vonnis van 30 Juli 1930 heeft ook nu de Zeekrijgsraad te Willemsoord — en het H.M.G. heeft die opvatting bevestigd — den onderofficier van de wacht (hondenwacht) aan boord van een oorlogsvaartuig niet beschouwd als „bevelhebber van eenige wacht”. Zie onze opmerking onder evengenoemd vonnis (M.R.T. XXVI, blz. 380). Onze daar geopperde veronderstelling, dat misschien de omstandigheid dat de onderofficier toen geen ondergeschikte op zijn wacht had, van invloed kan zijn geweest op de qualificatie, blijkt thans niet juist te zijn geweest, immers in het nu berechte geval had de beklagde wél ondergeschikten.

Het vonnis van den Krijgsraad is van 15 Juli, de sententie van 29 September d.a.v. dus pas twee en een halve maand later geweest en nog wel in eene hoogst eenvoudige zaak. Dit is toch wel zeer bedenkelijk, te meer nu eene verlaging was uitgesproken. De tucht wordt door zoo langzame rechtspraak niet gebaat, trouwens 's lands finantiën al evenmin.

Het treft in de eerste plaats dat, wat het schuldelement der in dat artikel omschreven handelingen betreft, geen onderscheid gemaakt wordt tusschen *dolus* en *culpa*. De schuld is op dezelfde wijze uitgedrukt als in de overtredingen van het gemeene recht, waarbij al evenmin van „opzet” of „schuld” wordt gesproken. De reden hiervan voor het onderhavige artikel is, volgens de Memorie van Toelichting, van zuiver practischen aard. Het bewijs van *dolus* zal dikwijls niet te leveren zijn, terwijl voorts de gevolgen van het plichtsverzuim zóó ernstig kunnen zijn, dat ook en evengoed wanneer uit nalatigheid het plichtsverzuim is gepleegd zelfs het *strafmaximum* zal moeten worden toegepast.

In de tweede plaats springt in het oog, dat een gevolg voor het delict, omschreven in artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht, niet wordt geëischt. Of het plichtsverzuim ernstige of niet ernstige gevolgen of in het geheel geen gevolg heeft gehad, doet niet ter zake. In het verslag van het mondeling overleg werd de opmerking gemaakt, dat het feit dat het strafmaximum niet afhankelijk is van de gevolgen van het misdrijf, in strijd is met tal van artikelen van het gemeene strafwetboek en ook van het ontwerp van het Wetboek van Militair Strafrecht (Van der Hoeven deel II, bldz. 299).

De Regeering antwoordde, dat zulks slechts geldt voor het plichtsverzuim van den schildwacht (Van der Hoeven deel II blz. 300). Dit antwoord kan niet juist zijn, daar ook ten aanzien van de personen, genoemd in het vierde en vijfde lid met betrekking tot de door het plichtsverzuim veroorzaakte gevolgen niets wordt bepaald. In artikel 129 komt het karakter van het militair recht in vergroot formaat naar voren. Criterium voor de straf en strafmaat der handelingen van alle in het artikel genoemde militairen is niet het uit die handelingen voortvloeiend meer of minder ernstig gevolg, doch de overweging, dat tegen het plichtsverzuim „an und für sich” van deze (met een verantwoordelijken dienst belast zijnde) militairen streng moet kunnen worden opgetreden, omdat dit plichtsverzuim voor de militaire belangen een ernstig gevaar oplevert. Het vertrouwen in de mogelijkheid van een regelmatige normale functioneering van den dienst, het vertrouwen in de militaire orde als zoodanig wordt door hun plichtsverzuim geschokt.

Resumeerende blijkt dus, dat plichtsverzuim als zoodanig ongeacht de daaruit voortvloeiende gevolgen met het strafmaximum van artikel 129 kan worden gestraft. Het objectieve criterium is als element uit dit strafbare feit geëlimineerd. Hoofdzak voor de straffoetmeting is het subjectieve criterium van het strafbare feit, d.w.z. er moet zijn schuld bij den dader.

Welnu, deze schuld, zich uitende in een handeling (gedrag van requestrant) kan met het strafmaximum worden geboet.

De rechter kan de zich in de handeling (gedrag) manifesteerende schuld van den beklaagde ernstig of niet ernstig vinden en zal de meerdere of mindere ernst kunnen waardeeren door een zwaardere

of lichtere straf op te leggen, waarbij hij in casu zelfs tot een gevangenisstraf van 1½ jaar gaan kan.

Blijkens vonnis en sententie echter vond de rechter de schuld niet ernstig, daar het vonnis de schuld straft met één week gevangenisstraf en de sententie deze straf wijzigt in één maand gevangenisstraf voorwaardelijk, onder overweging, dat het militair belang zich niet tegen een voorwaardelijke veroordeeling verzet.

Duidelijker dan in laatstgenoemde overweging kan wel niet worden uitgedrukt het feit, dat de rechter de schuld van den beklagde niet ernstig acht.

Kijkt men nu naar de overweging betreffende de rechtvaardiging van het opleggen van de bijkomende straf van verlaging, dan leest men in het vonnis, „dat de Krijgsraad het „gedrag” van den „beklaagde, in ’t bijzonder met het oog op zijn rang van sergeant-„konstabel, van zoo ernstigen aard acht en zoozeer in strijd met de „militaire tucht en discipline en de verplichtingen die zijn rang „medebrengen, dat de beklagde onwaardig moet worden geoor-„deeld in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, terwijl „een hoofdstraf van één week gevangenisstraf staat in goede ver-„houding tot den ernst van de gepleegde feiten in verband met de „omstandigheden waarin zij zijn begaan en de persoonlijkheid van „den beklagde”,

welke overweging de sententie ten aanzien van de bijkomende straf zonder meer handhaaft.

Afgescheiden van het feit, dat voormelde overweging betreffende de motiveering der bijkomende straf aan die der hoofdstraf voorafgaat, waardoor de gerechtelijke werkmethode vierkant wordt omgedraaid, treft dat deze overweging in flagranten strijd is met de overweging betreffende de motiveering der voorwaardelijke hoofdstraf. Blijkens de voorwaardelijke veroordeeling tot gevangenisstraf toch, heeft men requestant als het ware nog de gelegenheid willen geven door een goed gedrag te toonen dat de thans ontvangen waarschuwing voldoende is geweest om hem voor de toekomst voor afdwalingen te behoeden (en het militair belang verzette zich blijkbaar niet daartegen), terwijl men anderzijds de bijkomende straf van verlaging reeds bij het eerste vergrijp oplegt en requestant onwaardig verklaart als onderofficier te blijven dienen, terwijl hij zich toch nimmer tevoren, zelfs niet in de geringste mate, onwaardig heeft betoond als onderofficier.

Dit is een onaanvaardbaar dualisme, onaanvaardbaar omdat het voor den veroordeelde tot het onbillijke gevolg leidt dat hij verlaagd wordt, in stede van met een billijke hoofdstraf te worden gestraft. De gevolgen der verlaging toch zijn voor hem van oneindig meer nadeel dan die eener billijke hoofdstraf. De rechter mag onder andere verlagen indien hij den onderofficier op grond van het *begane feit* (dit is de terminologie van de wet) onwaardig acht in den door hem bekleeden rang te blijven dienen. Waar echter de rechter door het uitspreken van de in casu opgelegde straf, welke

in verhouding tot de maximumstraf betrekkelijk gering te noemen is, zelf aangeeft, dat hij het begane feit niet zoo ernstig acht, kon onmogelijk een verlaging worden uitgesproken, ook niet al veranderde hij de wettelijke uitdrukking „feit” in die van „gedrag”.

Tenslotte meent requestrant nog te moeten aantekenen dat hij na het op 25 Mei 1931 gepleegde feit tot heden onderofficiersdiensten is blijven verrichten en hij sedert dien datum niet is tekort geschoten in die diensten of zich als onderofficier onwaardig heeft betoond, terwijl bovendien door de vermindering van soldij, voortvloeiende uit de verlaging, ook de moeder van requestrant, voor wie hij kostwinner is, zal worden getroffen.

Willemsoord, aan boord H.Ms. „Wachtschip”
B.

No. 1305.

's-Gravenhage, den 9en November 1931.

Ter voldoening aan den kantbrief van den Heer President van het Hoog Militair Gerechtshof van heden, waarbij om verslag, in mijne handen werd gesteld nevens teruggaand verzoekschrift van B., heb ik de eer onder overlegging der processtukken en van de tabel, bedoeld bij artikel 8 van het Koninklijk Besluit van 13 December 1887 (Staatsblad nr. 215), voor te dragen:

dat B., destijds oud 28 jaren, geboren te Hoorn en dienende als sergeant-konstabel aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te Willemsoord, bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 29 September 1931 is schuldig verklaard aan het misdrijf, en veroordeeld tot de straffen in nevensgaande tabel omschreven;

dat deze straffen hem werden opgelegd ter zake de veroordeelde, dienende als sergeant-konstabel aan boord van Hr.Ms. „Jacob van Heemskerk”, liggende te Willemsoord (den Helder), terwijl hij op den 25sten Mei 1931 behoorde tot het wachtvolk en het schip niet mocht verlaten, opzettelijk ongeoorloofd in den avond van dien dag naar den wal is gegaan en ongeveer een uur afwezig is gebleven, terwijl hij bovendien in den nacht van 25 op 26 Mei 1931, belast zijnde met den dienst van onderofficier van de Hondenwacht, in welke functie op hem de verplichting rustte aan dek te blijven, zonder van iemand vergunning te hebben zich vandaar heeft verwijderd en in het onderofficiersverblijf is gaan vertoeven, hebbende de afwezigheid van de plaats, waar hij zijn dienst moest verrichten, geduurd van ongeveer kwart vóór één tot ongeveer half vier.

Er hebben zich, voor zoover mij bekend, na 's Hofs beslissing geene feiten of omstandigheden voorgedaan, welke, zoo zij voordien bekend waren geweest, het Hof tot eene andere beslissing zouden hebben moeten leiden.

Ook de memorie, waarvan verzoeker zijn verzoekschrift vergezeld doet gaan, bevat niet de mededeeling van zoodanige feiten of omstandigheden.

Wel bevat zij eene critiek van de beslissing, waartegen zij zich

richt, die de grenzen van het gepaste nadert of wellicht overschrijdt, uit welke critiek blijkt dat verzoeker zich geenszins reenschap geeft van den ernst van het door hem begane feit, en waaruit tevens blijkt dat hij er niet van doordrongen is, dat een feit als het onderhavige en vooral het feit dat hier geen sprake is van enachzaamheid maar wel van opzettelijk plichtsverzuim, bij een onderofficier in het belang van den dienst niet kan worden geduld.

Om deze redenen acht ik het verzoek niet voor inwilliging vatbaar.

De Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht,
VAN DEN BRANDELER.

N°. 167 R.

's-Gravenhage, 16 November 1931.

Bij missive van Zijne Excellentie den Minister van Justitie van 20/27 October 1931 — 2e Afdeeling B — A.U. nr. 251, is aan het Hoog Militair Gerechtshof toegezonden een verzoekschrift om gratie van B., met uitnoodiging om Uwe Majesteit daaromtrent te dienen van advies.

Ter voldoening hieraan heeft het Hof, voor de uiteenzetting der feiten verwijzende naar het door den Advocaat-Fiscaal uitgebracht verslag, de eer aan Uwe Majesteit mede te deelen:

dat de beschouwingen, voorkomende in de memorie, behoorende bij het verzoek om gratie, moeten leiden tot deze conclusie, dat de bijkomende straf van verlaging slechts dan behoort te worden opgelegd, wanneer uit het opleggen van een zware hoofdstraf blijkt, dat de rechter het te laste gelegde en in het vonnis bewezen verklaarde feit als van zeer ernstigen aard heeft aangemerkt;

dat echter daarbij is voorbijgezien, dat ingevolge artikel 2, aanhef en onder 2o, *a* van de Wet op de Krijgstucht een feit, als hier terecht, waarvan artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht de basis der veroordeeling vormt, indien het door de daar genoemde autoriteit geacht wordt van zóó lichten aard te zijn, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan blijven, als krijgstuchtelijk vergrijp kan worden afgedaan, met het gevolg, dat voor dit zoo lichte feit zelfs de krijgstuchtelijke straf van verlaging zou kunnen worden opgelegd;

dat het hier gepleegde feit niet van minder lichten aard is geacht en op dien grond dan ook niet buiten strafrechtelijke behandeling is afgedaan en de rechter het in de zaak naar voren komend krijgstuchtelijk element aldus heeft gewaardeerd, dat hij de bijkomende straf van verlaging heeft meenen te moeten toepassen al is dan, blijkens de door hem opgelegde hoofdstraf, het feit op zich zelf, beschouwd uit strafrechtelijk oogpunt, door hem niet als van zeer ernstigen aard aangemerkt;

dat de rechter van dit alles heeft doen blijken door de motiveering van de ernstige bijkomende straf voorop te stellen en die van de lichte hoofdstraf te doen volgen; dat dit in zijn gedachtengang

begrijpelijk is en niet de qualificatie verdient, die daaraan in de memorie wordt gegeven, terwijl de bewering, dat er hier bij de strafoplegging een „onaanvaardbaar dualisme” zoude zijn, is ontsproten uit eene miskennis van de beteekenis van bijkomende straffen naast hoofdstraffen in een Wetboek, dat het krijgstuuchtelijk element bij bestraffing ook door den rechter niet wil hebben voorbijgezien;

dat dus voor gratieverleening in de memorie geen goede gronden zijn aangevoerd en zoodanige gronden ook overigens aan het Hof niet zijn gebleken;

dat het Hof mitsdien Uwer Majesteit eerbiediglijk in overweging geeft, op voormeld verzoekschrift afwijzend te beschikken.

Het Hoog Militair Gerechtshof,
de Griffier, *de President,*
 A. SPRUYT. C. J. H. SCHEPEL

Bij gemeenschappelijke beschikking van den Minister van Justitie van 24 November 1931, 2e Afdeeling B, No. 907 en van den Minister van Defensie van 1 December 1931, IIIe Afdeeling A, Nr. 48 is, gezien den op hen vanwege de Koningin verstrekten last en gezien het ter zake uitgebracht rechterlijk advies, aan adressant te kennen gegeven dat zijn verzoek is afgewezen.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 19 Mei 1931.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten Azn., Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser, (wnd.)

Als militair opzettelijk niet voldoen aan eene wettige oproeping voor den werkelijken dienst.

Feitelijke aanranding van, althans verzet tegen een sergeant der Politietroepen, die beklagde als verdacht van het niet voldoen aan eene oproeping in werkelijken dienst, had aangehouden en vastgegrepen om hem in het belang van het in te stellen onderzoek over te brengen naar het groepsgebouw der Politietroepen.

Beteekenis van de woorden „voor dezen dienst is overgenomen” in art. 62, 1°. W. v. M. S. Beklaagde was, toen hij het hem ten laste gelegde feit zou hebben gepleegd, buiten werkelijken dienst maar in het tijdvak, gedurende hetwelk hij voor dien dienst

kon worden opgeroepen en dus slechts dan militair als hij een der feiten pleegt omschreven in artt. 108, 110 en 150 van dat Wetboek. Die bepaling van art. 60 wil niet zeggen, dat beklaagde, een van deze feiten plegend, daarmede groot-verlofganger af en weer militair wordt, zoodat hij daardoor alleen weer aan de militaire rechtsmacht is onderworpen, maar enkel dat, wat het plegen van deze feiten betreft, niet de gewone rechter van een dienstplichtige, groot-verlofganger — de burgerlijke rechter — maar de militaire rechter hem zal hebben te berechten. Ter zake van het den beklaagde in de tweede plaats ten laste gelegde is de militaire rechter derhalve onbevoegd.¹⁾ (Anders advocaat-fiscaal.)

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 23en Maart 1931 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, tegen B., oud 26 jaar, geboren te Rotterdam gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolbatterij van het 7de Regiment Veld-Artillerie, in garnizoen te Bergen op Zoom, thans met groot verlof te Schiedam, gerequireerde in persoon, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den getuige, door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende den beklaagde zal schuldig verklaren aan: 1°. als militair opzettelijk niet voldoen aan eene wettige oproeping voor den werkelijken dienst; 2°. feitelijke insubordinatie, en hem zal veroordeelen tot één maand gevangenisstraf;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 14 Maart 1931 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

I. dat hij als dienstplichtige der lichting 1924 opzettelijk niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst tegen 19 Januari 1931, bij welke oproeping was bepaald, dat hij zich op dien datum moest aanmelden bij zijn korps te Bergen op Zoom;

¹⁾ Zie onze daarmede geheel overeenstemmende uiteenzetting, voorkomende in M.R.T. XXV, bladz. 291. Red. M.R.T.

II. dat hij op of omstreeks 5 Februari 1931 te Rotterdam, als militair, nadat de sergeant der Politietroepen Reij, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, hem als verdacht van het opzettelijk niet voldoen aan eene wettige oproeping in werkelijken dienst had aangehouden op den openbaren weg en hem had vastgegrepen, ten einde hem in het belang van het in te stellen onderzoek over te brengen naar het groepsgebouw der Politietroepen, opzettelijk dien meerdere in rang feitelijk heeft aangerand, althans zich tegen dezen ambtenaar met geweld heeft verzet door te rukken en te trekken in tegenovergestelde richting dan deze hem wilde geleiden en door hem herhaaldlijk gewelddadig met de vuist op de borst te slaan;

Overwegende dat de Krijgsraad bij zijn vonnis van 23 Maart 1931 het aan beklaagde onder I ten laste gelegde heeft bewezen verklaard — met dien verstande dat niet is bewezen dat beklaagde „opzettelijk” niet heeft voldaan aan de oproeping — en beklaagde deswege heeft veroordeeld tot zeventien dagen gevangenisstraf met aftrek van de voorloopige hechtenis van 25 tot 26 Februari 1931 en van 7 tot 23 Maart 1931, na het bewezen verklaarde te hebben gequalificeerd als: „als militair niet voldoen aan eene wettige oproeping voor den werkelijken dienst”, en hem heeft vrijgesproken van hetgeen hem onder I meer of ander is ten laste gelegd dan door den Krijgsraad als bewezen is aangenomen, terwijl voorts de Krijgsraad zich ten aanzien van het sub II ten laste gelegde feit onbevoegd heeft verklaard om over den persoon van beklaagde te erkennen en hem te dier zake naar den bevoegden rechter heeft verwezen;

Overwegende ten aanzien van het feit aan den beklaagde onder I ten laste gelegd:

dat ter terechtzitting van het Hof C. P. Reij, sergeant bij de Politietroepen te Rotterdam, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, als getuige heeft verklaard en onder eede heeft bevestigd:

dat beklaagde na diens aanhouding hem in den trein heeft medegedeeld, dat hij wist, dat hij op 19 Januari 1931 onder de wapenen moest komen en dat hij aan die oproeping niet had voldaan omdat hij vreesde, dat de vrouw, met wie hij samenleefde, hem ontrouw zou worden en ook omdat hij zijn militaire overjas had verkocht;

dat hierdoor, alsmede door den inhoud van de in het vonnis van den Krijgsraad opgenomen bewijsmiddelen, welke moeten worden geacht hier te zijn overgenomen, het Hof de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem onder I ten laste gelegde feit heeft begaan;

dat dit feit, strafbaar gesteld bij artikel 150 van het Wetboek van Militair Strafrecht, moet worden gequalificeerd als: „als militair opzettelijk niet voldoen aan eene wettige oproeping voor den werkelijken dienst”;

dat, waar het Hof, in tegenstelling met den Krijgsraad, dus ook

het opzet om aan de oproeping niet te voldoen, bewezen acht, het eene veroordeeling te dier zake tot eene gevangenisstraf van zes weken gerechtvaardigd acht met aftrek van den tijd door beklagde bereids in voorloopige hechtenis doorgebracht;

dat uit een en ander blijkt, dat het vonnis des Krijgsraads, voor zooverre dit het aan beklagde onder I ten laste gelegde betreft, niet in stand kan blijven;

Overwegende ten aanzien van het feit aan beklagde onder II ten laste gelegd:

dat ingevolge artikel 76 van de Invoeringswet Militair Strafen Tuchtrecht 1921 de militaire rechter kennis neemt van de strafbare feiten begaan door militairen;

dat, zal dus die rechter kennis kunnen nemen van bovenbedoeld strafbaar feit, vast zal moeten staan, dat beklagde ten tijde dat hij dit feit zou hebben begaan, was militair in den zin van artikel 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat, ingevolge dit artikel, onder militairen worden verstaan, wat de dienstplichtigen betreft, de dienstplichtigen, zoo vaak en zolang zij in werkelijken dienst zijn, alsmede wanneer zij buiten werkelijken dienst in het tijdvak gedurende hetwelk zij voor dien dienst kunnen worden opgeroepen, een der feiten plegen omschreven in de artikelen 108, 110 en 150 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat deze beklagde, dienstplichtige, groot-verlofganger, slechts dan ingevolge artikel 62, aanhef en 1°., van genoemd Wetboek ten tijde, dat hij het hem onder II ten laste gelegde feit zou hebben begaan, zou kunnen worden geacht *in werkelijken dienst* te zijn, indien moest worden aangenomen, dat hij, als verdacht van het opzettelijk niet voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, en te dier zake aangehouden door een sergeant van de Politietroepen, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, ten einde hem in het belang van het in te stellen onderzoek over te brengen naar het groepsgebouw der Politietroepen ter plaatse, welk een en ander de telastelegging inhoudt, *daardoor en daarmee* en dus nog vóór hij het feit onder II zou hebben gepleegd, voor den werkelijken dienst zou zijn overgenomen;

dat immers geen van de andere omstandigheden, in artikel 62 genoemd, ten aanzien van dezen beklagde destijds zich voordeed, ook niet die in dat artikel in den aanhef en onder 3°. genoemd;

dat echter blijkens den geheelen inhoud van de bepaling onder 1°. de daar gebezigde woorden „voor dezen dienst is overgenomen”, de beteekenis hebben, dat degene, die ter inlijving of voor den werkelijken dienst is opgeroepen, door de voor overneming voor den werkelijken dienst aangewezen autoriteiten voor dien dienst is overgenomen, terwijl de aanhouding van dezen beklagde niet anders was dan een maatregel om bovenbedoelde autoriteiten tot die overneming in staat te stellen door beklagde vóór hen te geleiden; dat de sergeant der Politietroepen, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter,

in elk van beide qualiteiten tot die aanhouding en overbrenging naar de plaats van bestemming ingevolge artikel 42, 3de lid, van de Dienstplichtwet bevoegd was;

dat beklagde ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde feit zou hebben gepleegd, dus was *buiten werkelijken dienst* maar in het tijdvak gedurende hetwelk hij voor dien dienst kon worden opgeroepen;

dat onder die omstandigheden, zooals de Krijgsraad in zijn vonnis te recht doet uitkomen, beklagde ingevolge het in artikel 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht bepaalde, slechts dan onder militair kan worden verstaan, wanneer hij een der feiten pleegt omschreven in de artikelen 108, 110 en 150 van dat Wetboek; dat deze bepaling niet wil zeggen, dat beklagde, een van deze feiten plegend, daarmede groot-verlofganger af en weer militair wordt, zoodat hij daardoor alleen weer aan de militaire rechtsmacht is onderworpen, maar enkel dat, wat het plegen van deze feiten betreft, niet de gewone rechter van een dienstplichtige, groot-verlofganger — de burgerlijke rechter — maar de militaire rechter hem zal hebben te berechten; dat de reden van deze uitzondering op de gewone competentie ook duidelijk is; dat n.l. de wetgever de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht omtrent belediging niet toereikend heeft geacht om feiten als omschreven in de artikelen 108 en 110 van het Wetboek van Militair Strafrecht te kunnen bestraffen, terwijl in of buiten het Wetboek van Strafrecht geene strafbepaling voorkomt op een feit als omschreven in artikel 150 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat, waar nu aan beklagde onder II een strafbaar feit is ten laste gelegd, dat niet is omschreven in de meervermelde drie artikelen van het Wetboek van Militair Strafrecht, beklagde ten aanzien van het plegen van dat feit niet ingevolge artikel 60 van laatstgenoemd Wetboek onder militair kan worden verstaan, zoodat de Krijgsraad in zijn vonnis terecht heeft beslist, dat de militaire rechter onbevoegd is om kennis te nemen van dat feit en hij den beklagde te dier zake terecht naar den bevoegden rechter heeft verwezen;

dat dus het bestreden vonnis, wat deze beslissing betreft, behoort te worden bevestigd;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld en die moeten worden geacht hier te zijn overgenomen, alsmede de artikelen 75, 76*d* en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zooverre dit het aan beklagde onder I ten laste gelegde betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklagde's schuld daaraan, hetgeen hem onder I is ten laste gelegd;

Qualificeert het aldus bewezen verklaarde als boven is gezegd;

Veroordeelt beklagde te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van 25 tot 26 Februari 1931 en van 7 Maart 1931 tot 23 Maart d.a.v.;

Bevestigt het vonnis voor al het overige, dus ook voor zoover daarbij de Krijgsraad zich ten aanzien van het onder II ten laste gelegde feit onbevoegd heeft verklaard om over den persoon van beklaagde te erkennen en hem te dier zake naar den bevoegden rechter heeft verwezen.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 11 November 1931.

President: Mr. A. Veldman (wnd.).

Leden: Kapitein ter zee D. Vreede, officier van administratie der 1e klasse A. van Houte, kapitein der Mariniers M. R. de Bruijne, en luitenant ter zee der 1e klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Officier van administratie der 1e klasse Mr. G. H. van Driel.

Raadsman: Mr. J. Belonje.

Opzettelijke ongehoorzaamheid. (Weigeren en nalaten te voldoen aan het bevel van een meerdere die beklaagde op heeter daad betrapt op het plegen van een indisciplinaire handeling — het niet groeten van dien meerdere —, om zijn naam op te geven).

Dit bevel valt onder het begrip dienstbevel, als gegeven door een militairen meerdere aan een militairen mindere, terwijl de nakoming van de order door het belang van den dienst werd gevorderd.

Feitelijke insubordinatie. (Het met den arm een duw tegen het lichaam van den meerdere geven waardoor deze achteruit week.)

Voor „feitelijke aanranding” (art. 117 W. v. M. S.) is noodig een daad van geweld. Waar onder geweld dient te worden verstaan eenig krachtdadig optreden, waardoor de persoon tegen wien dit wordt uitgeoefend wordt verrast, hangt het van de omstandigheden af of een duw als zoodanig is te qualificeeren. I.c. is dat het geval.

De als bedreiging met eenig kwaad ten laste gelegde, aan den meerdere toegevoegde woorden: „het was beter dat je doorliep, maak dat je weggomt” vormen op zich zelf geen bedreiging, terwijl de telastlegging geen melding maakt dat deze woorden op dreigenden toon zijn geuit of beklaagde daarbij een dreigende houding heeft aangenomen, zoodat uit de telastlegging zonder meer bedreiging met eenig kwaad niet is te lezen.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen W., marinier der 3e klasse, oud 18 jaren, geboren te Maastricht, gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 2 September 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 30 October 1931 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

1°. dat hij, dienende als marinier der 3e klasse bij de Koninklijke Marine, op den 11den Augustus 1931 te Maastricht, nadat zijn meerdere, de cadet-sergeant W. H. P., die in uniform gekleed was, hem, beklagde, meerdere malen gelast had zijn naam op te geven omdat hij hem, beklagde, op heeterdaad betrapte op het plegen van een indisciplinaire handeling — het niet groeten van dien meerdere bij het passeeren op den openbaren weg — heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

2°. dat hij ten tijde, ter plaatse en onder de omstandigheden als sub 1°. vermeld, opzettelijk dien meerdere in diens tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd, door dezen de woorden toe te voegen: „het was beter dat je doorliep, maak dat je wegkomt”, althans woorden van dergelijke strekking;

3°. dat hij ten tijde, ter plaatse en onder de omstandigheden als sub 1°. vermeld, opzettelijk dien meerdere feitelijk heeft aangerand, door dezen met den arm een stoot, althans een duw tegen diens lichaam te geven, waardoor die meerdere achteruit week;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 2 November 1931, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag, 11 November 1931, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. J. Belonje;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het hem sub 1°. ten laste gelegde en terugwijzing der zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden officier, alsmede tot vrijspraak van den beklagde van het hem sub 2°. en 3°. ten laste gelegde;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklagde inhoudt: dat hij op 7 November 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

Overwegende dat door de navolgende getuigen is verklaard:

W. H. P., oud 21 jaar, cadet-sergeant der K. M. A. te Breda:

dat hij ten tijde en ter plaatse als in de telastelegging is vermeld in uniform gekleed op den openbaren weg beklagde is tegenge-

komen, terwijl deze naliet hem te groeten; dat hij beklagde daarop tot driemaal toe heeft bevolen zijn naam te noemen, doch deze weigerde aan dat bevel te voldoen door te zeggen: „dat doe ik voorloopig niet”;

dat beklagde hem daarbij op dreigenden toon toevoegde de woorden: „het was beter dat je doorliep, maak dat je wegkomt”, althans woorden van gelijke strekking; dat inmiddels reeds veel publiek om hem en beklagde was komen staan; dat beklagde's houding steeds dreigender werd en op een gegeven moment hem met zijn arm een stoot tegen zijn lichaam gaf, waardoor hij achteruit week;

F. X. D., oud 18 jaar, marinier der 3e klasse te Den Helder:

dat hij ten tijde en ter plaatse als in de telastelegging is vermeld, met beklagde passagierde; dat beklagde toen is staande gehouden door een sergeant-cadet omdat hij naliet dezen te groeten; dat die sergeant-cadet beklagde toen meerdere malen gelastte om zijn naam op te geven, hetgeen beklagde niet heeft gedaan onder het uitspreken van de woorden: „loop jij maar door, ik heb niets met je te maken”;

dat op een gegeven moment beklagde den sergeant op dreigenden toon heeft toegevoegd de woorden: „het was beter dat je doorliep, maak dat je wegkomt”, althans woorden van gelijke strekking, terwijl hij dien meerdere toen een duw tegen diens lichaam gaf, waardoor deze achteruitweek;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij is W., oud 18 jaren, geboren te Maastricht; dat hij het laatst gediend heeft bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam als marinier der 3e klasse; dat hij op 7 November 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij ten tijde en ter plaatse als in de telastelegging vermeld, opzettelijk heeft nagelaten om een sergeant-cadet den militairen groet te brengen; dat deze meerdere hem daarop aanhield en hem gelastte zijn naam op te geven; dat hij dit opzettelijk heeft geweigerd onder het uitspreken van de woorden: „dat doe ik niet”; dat hij dit deed omdat hij bang was dat de sergeant rapport van hem zou maken; dat zich inmiddels veel publiek rondom hem had gevormd, waarom hij zoo vlug mogelijk een einde aan de zaak wilde maken; dat hij daarom tegen den sergeant gezegd heeft: „het was beter dat u doorliep”, niet om met die woorden dezen te dreigen, doch om uit het opstootje te geraken; dat hij ontkent gezegd te hebben: „maak dat je wegkomt”; dat hij, daar de sergeant op zijn woorden bleef staan, toen zich heeft omgedraaid om zijn weg te vervolgen; dat de sergeant echter met hem meedraaide, waarop hij dezen tweemaal met zijn hand een duw tegen diens lichaam heeft gegeven, waardoor deze achteruit week;

Overwegende aangaande het den beklagde sub 1°. ten laste gelegde, dat dit wettig en overtuigend is bewezen door den inhoud van de verklaringen van bovenvermelde getuigen en die van den beklagde met diens schuld daaraan;

Overwegende aangaande het den beklaagde sub 2°. ten laste gelegde, dat door den inhoud van de vermelde getuigenverklaringen is bewezen dat beklaagde tegen den cadet-sergeant P. de woorden heeft geuit, zooals die in de telastelegging zijn gesteld; dat echter die woorden op zich zelf geen bedreiging vormen en de telastelegging geen melding maakt dat deze woorden op dreigenden toon zijn geuit of beklaagde daarbij een dreigende houding heeft aangenomen, zoodat uit de telastelegging zonder meer bedreiging met eenig kwaad niet is te lezen;

Overwegende derhalve dat beklaagde van het hem onder 2°. ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende aangaande het den beklaagde sub 3°. ten laste gelegde, dat dit uit den inhoud van de verklaringen van bovengenoemde getuigen en die van beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan, met dien verstande dat hij een duw heeft gegeven;

Overwegende dat door beklaagde's raadsman is betwist dat het geven van een duw aan een meerdere is te beschouwen als feitelijke aanranding van dien meerdere;

Overwegende dat naar het oordeel van den Krijgsraad voor „feitelijke aanranding” als bedoeld bij artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht, noodig is dat worde gepleegd een daad van geweld;

Overwegende dat waar onder geweld dient te worden verstaan eenig krachtdadig optreden, waardoor de persoon tegen wien dit wordt uitgeoefend wordt verrast, het van de omstandigheden afhangt of een duw als zoodanig is te qualificeeren;

Overwegende dat in casu, nu deze duw door een mindere aan een meerdere werd gegeven te midden van een volksoploop, nadat te voren door dien mindere tegenover den meerdere een dreigende houding is aangenomen en op dreigenden toon is gesproken en de meerdere door dien stoot of duw achteruit is geweken, de gepleegde handeling zeer zeker als een daad van geweld en dus als feitelijke aanranding is te beschouwen;

Overwegende dat de order den beklaagde gegeven als vermeld in de telastelegging onder 1°, valt onder het begrip dienstbevel, als gegeven door eenen militairen meerdere aan eenen militairen mindere, terwijl de nakoming van de order door het belang van den dienst werd gevorderd;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als:

- 1°. opzettelijke ongehoorzaamheid;
- 2°. feitelijke insubordinatie;

Overwegende dat na te noemen straf staat in goede verhouding tot den ernst van de gepleegde feiten in verband met de omstandigheden waarin zij zijn begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1, 60, 114 eerste lid, 117 van het Wetboek

van Militair Strafrecht; 57 van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd onder 1°. en 3°., met dien verstande als bovenvermeld en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen den beklagde is ten laste gelegd onder 2°. en spreekt hem hiervan vrij.¹⁾

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 3 Maart 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten Azn., Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wvd-Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser.

Het als compagnies-commandant betoonen van te weinig dienst-ijver, ondanks herhaalde waarschuwing.

Het verder in de oorspronkelijke strafreden voorkomende door het H.M.G. te niet gedaan, doch, ook nu dit gedeelte der straf niet

1) In, door den fiscaal ingesteld, hooger beroep is dit vonnis bij sententie van 24 December 1931 door het H.M.G. bevestigd, behalve ten aanzien van de straf, die aan het Hof te zwaar is voorgekomen en is verminderd tot 14 dagen gevangenisstraf. (De advocaat-fiscaal had geconcludeerd tot geheele bevestiging).

In de sententie zegt het Hof, dat het zich overigens vereenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis vervat en die overneemt, in het bijzonder ten aanzien van 's Krijgsraads motiveering der qualificatie van het aan beklagde onder 3° ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit.

Beoordeeling van de strafmaat is moeilijk. Voor ons is het in dit geval volkomen onbegrijpelijk hoe het Hof, nog wel tegen het oordeel van den eersten rechter en van den advocaat-fiscaal in, voor zulke ernstige militaire misdrijven eene zoo onbeduidende straf heeft opgelegd. Reeds de door den krijgsraad opgelegde straf was niet zwaar, doch zij gaf naar onze meening althans blijk van een betere waardeering van de eischen der militaire ondergeschiktheid en van een juister kijk op de moeilijkheden waarin een meerdere verkeert in een geval als zich nu weer te Maastricht heeft voorgedaan. (Verg. ook onze mededeeling M.R.T. XXVI, blz. 113).

Wellicht wil de defensie-medewerker van de Nieuwe Rotterdamsche Courant (zie M.R.T. XXVII, blz. 330) eens van deze sententie kennis nemen.

Red. M.R.T.

wordt gehandhaafd, niettemin de opgelegde straf geenszins te zwaar geacht.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Straf gehandhaafd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 20 Januari 1932, van den Kapitein X., Commandant van de-compagnie van het Regiment Infanterie, in garnizoen te, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem ingediend bij den Commandant van dat Regiment over de hem op 13 Januari 1932 door den Majoor Y., Hoofdinstruc-teur bij dat Regiment, opgelegde straf van vier dagen licht arrest en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Ondanks herhaalde waarschuwing inzake het betoonen van „weinig dienstijver, door als compagnies-commandant laat of „heelemaal niet bij den practischen dienst te komen, op 11 Januari „den geheelen dag niet bij den practischen dienst te ge- „weest.

„Zijn sergeant-majoor dien dag gezegd naar te zullen „gaan, hetgeen namens dien sergeant-majoor den Hoofdinstruc-teur „werd medegedeeld, toen deze den Kapitein 's middags in de kazerne „bij zich ontbood, waardoor bij den Hoofdinstruc-teur de indruk „gevestigd werd, dat de Kapitein bij den middagdienst aanwezig „was.

„Op 12 Januari tegenover den Regiments-Commandant en den „Hoofdinstruc-teur onwaarheid gesproken, door ten stelligste te „ontkennen den sergeant-majoor gezegd te hebben, dat hij naar „..... zou gaan, daarbij mededeelende, dat zulks in het geheel „niet in zijn bedoeling gelegen had, doch op 13 Januari tegenover „den Hoofdinstruc-teur toegegeven had, dat hij den sergeant-majoor „op 11 Januari wel gezegd had naar te zullen gaan.”, bij welke beslissing, — op 19 Januari 1932 genomen, — het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven:

dat op Maandag 11 Januari 1932 met de in opleiding zijnde dienstplichtigen van de onder klager's commando staande -compagnie schiet- en gevechtsoefeningen zijn gehouden te

dat klager bij deze oefeningen als leider een eerste-luitenant,

zoomede de noodige onderofficieren had ingedeeld en persoonlijk op genoemden dag niet daarbij is aanwezig geweest, doch den voormiddag heeft besteed o.a. met een bezoek aan het Militair-Hospitaal te 's-Gravenhage, — waar hij een kort onderhoud had met een sergeant-verpleger, — en verder met eenige werkzaamheden op het compagniesbureau, zooals het opmaken van de vragenlijst betreffende een dienstplichtige der compagnie en het afdoen van enkele dienststukken;

dat klager dien dag te omstreeks 14 ure bij den Majoor-Hoofd-instructeur werd ontboden;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard:

dat hij klager op 11 Januari 1932 des namiddags te 14 ure heeft ontboden en aan dezen heeft gevraagd, of hij de oefeningen van de-compagnie te in het geheel niet had bijgewoond;

dat hij namelijk persoonlijk eenigen tijd bij deze oefeningen was geweest, doch klager niet had gezien;

dat hij klager, na diens antwoord dat hij niet te, doch wel op het compagniesbureau geweest was, daarover heeft onderhouden;

dat hij klager te voren reeds meermalen opmerkingen had gemaakt over diens te weinig leiding geven aan zijn compagnie, laat of in het geheel niet bij den praktischen dienst komen, nagenoeg alles aan anderen overlaten en in het algemeen zijn dienst slap verichten;

Overwegende dat naar 's Hofs oordeel klager geenszins aannemelijk heeft kunnen maken, dat zijn dienstijver, zoo op 11 Januari j.l. als vóór dien dag, in overeenstemming is geweest met de verantwoordelijkheid voor het aan hem opgedragen commando;

dat klager immers uit herhaaldelijk ontvangen aanmerkingen had moeten begrijpen, dat hij een voor zijne in opleiding zijnde manschappen zoo belangrijke oefening als die van 11 Januari geheel of ten deele had behooren bij te wonen;

dat redenen van algeheele verhindering in dit geval geenszins bestonden;

dat hij zich op 11 Januari namelijk voor zoover zijn werkzaamheden op het compagniesbureau betreft, slechts onledig heeft gehouden met aangelegenheden, die gevoegelijk eenig uitstel geëeften;

dat ook zijn verdere verantwoording, — die feitelijk hierop neerkomt dat hij zich in de uren, waarin de hiervóór genoemde oefeningen werden gehouden, zonder voorkennis van zijn chefs buiten zijn garnizoen heeft begeven, — geenszins tot een andere beoordeeling der zaak kan leiden;

Overwegende wijders, dat niet is komen vast te staan, dat klager de bedoeling heeft gehad den strafoplegger te misleiden en hij in ieder geval geen aanwijzing heeft bedoeld te geven aan den sergeant-majoor-administrateur der compagnie om desgevraagd de inlichting

te verstrekken, dat hij na beëindiging zijner bureauwerkzaamheden de oefeningen te alsnog ging bijwonen;

dat het daarmee verband houdend gedeelte der strafreden daarom behoort te worden te niet gedaan, en dat klager's tekortkoming behoort te worden omschreven, zooals nader zal worden aangegeven;

Overwegende dat de opgelegde straf van 4 dagen licht arrest, ook nu een gedeelte der strafreden niet wordt gehandhaafd, niettemin geenszins te zwaar is, vermits klager te voren meermalen gewaarschuwd was wegens gebrek aan dienstijver;¹⁾

Kraachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het . . Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Wijziget de omschrijving der strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Het als Compagnies-Commandant betoonen van te weinig „dienstijver, ondanks herhaalde waarschuwing.”;

Gelast dat deze gewijzigde omschrijving der strafreden in klager's straflijst zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag:

Handhaaft de opgelegde straf;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van het . . Regiment Infanterie, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 17 Maart 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten Azn., Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser.

Als aangewezen leider bij de vervolgoefeningen op 16 Februari 1932 grootendeels bij den dienst gemankeerd.

¹⁾ Uit deze beslissing zou kunnen worden afgeleid dat het Nederlandsche H.M.G. verzwaring van straf bij beklag niet in strijd acht met de wet. Immers komt i.c., nu een belangrijk gedeelte van de oorspronkelijke strafreden geschrapt is, handhaving van de straf, in het wezen der zaak neer op strafverzwaring. Men vergelijkte de beschikking van het H.M.G. van N.I. van 24 October 1930 M.R.T. XXVII, blz. 82, alsmede het arrest H.R. 2 December 1929 Ned. Jur. 1930, blz. 225. Red. M.R.T.

Het verder in de oorspronkelijke strafreden voorkomende door het H.M.G. niet gehandhaafd; niettemin de opgelegde straf geenszins te zwaar geacht.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Straf gehandhaafd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 22 Februari 1932, van den Kapitein X., Commandant der-compagnie van het .. Regiment Infanterie, in garnizoen te, waarbij deze de eindbeslissing van het Hof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem ingediend bij den Commandant van dat Regiment over de hem op 17 Februari 1932 door den Majoor Y, Hoofdinstructeur bij hetzelfde Regiment, opgelegde straf van vier dagen licht arrest, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Na herhaalde waarschuwing in zake tekortkomingen in zijn dienst als C.C. en het verstrekken van onjuiste inlichtingen aan den Hoofdinstructeur, door o.a. den Hoofdinstructeur op den dag van het examen handgranaatwerpen te zeggen op diens vraag omtrent 2 mankeerende manschappen, dat zij zich van het examen hadden teruggetrokken, hetgeen bij onderzoek bleek onwaar te zijn, daar de manschappen uit hoofde van totale ongeoeffendheid zich voor dat examen niet hadden opgegeven en niet voorgeoeffend hadden;

nu als aangewezen leider bij de vervolg-oefeningen op 16 Februari grootendeels bij den dienst gemankeerd.”,

bij welke beslissing, — op 20 Februari 1932 ter kennis van klager gekomen, — het beklag ongegrond is verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven:

dat bij de onder klager's bevel staande compagnie op 16 Februari 1932 door een gedeelte, bestaande uit een veertigtal niet-voorgeoeffenden, een militaire marsch is gemaakt, waarbij een onder de wapenen zijnde Reserve-Tweede-Luitenant als commandant optrad, terwijl met het overige personeel der compagnie — een twintigtal voorgeoeffenden — detailoefeningen in het garnizoen zijn gehouden onder leiding van een adjudant-onderofficier;

dat klager in den voormiddag van dien dag, na van 7.30 tot 8.30 bij de detail-oefeningen te zijn geweest en eenige werkzaamheden op het compagnies-bureau te hebben verricht, persoonlijk

aan den Hoofdinspecteur, den Majoor Y., heeft medegedeeld dat hij naar zou gaan om den marsch te controleren;

dat hij zich vervolgens per stoomtram naar heeft begeven, — waar de colonne wegens het volgen van een verkeerden marschweg ruim een half uur te laat aankwam, — waardoor hij vóór den aanvang van de rust slechts zeer korten tijd — 5 à 10 minuten — den marsch heeft medegemaakt;

dat hij nog tijdens de rust per stoomtram naar is teruggegaan, waar hij te omstreeks 12.50 aankwam, en onmiddellijk is doorgereisd naar, ten einde aldaar zijn zoontje te halen om het geneeskundig te laten onderzoeken door den garnizoens-arts te;

dat hij bij het onderhoud, hetwelk hij des voormiddags met Majoor Y. had, verzuimd heeft te vragen om naar en te mogen gaan;

dat klager eerst te omstreeks 16.00 weder te is teruggekeerd en zodoende het voor den troep bezwaarlijkste en voor den Compagnies-Commandant uit een oogpunt van toezicht meest belangrijke gedeelte van de marschoefening in het geheel niet heeft bijgewoond, zeggende erop gerekend te hebben slechts korten tijd uit zijn garnizoen afwezig te blijven, doch zooveel langer te zijn weggebleven, doordat ingevolge het advies van den garnizoens-arts te een Röntgenfoto moest worden gemaakt;

dat hij te omstreeks 16.15 in de kazerne is teruggekomen;

Overwegende dat klager naar 's Hofs oordeel zich aan een krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt, door als aangewezen leider der vervolgoefeningen zich eigenmachtig en zonder klemmende reden geruimen tijd aan zijn dienst te onttrekken;

Overwegende dat, waar uit de bij 's Hofs beschikking van 3 Maart 1932 ¹⁾ vastgestelde strafreden reeds blijkt, dat klager te voren herhaalde malen wegens het betoonen van te weinig dienstijver was gewaarschuwd, en waar aan het Hof wel aannemelijk voorkomt, dat klager bij het geven der in de strafreden vermelde onjuiste inlichtingen te goeder trouw was, er geen voldoende aanleiding bestaat om de daarop betrekking hebbende gedeelten der strafreden te handhaven;

Overwegende dat de opgelegde straf van vier dagen licht arrest, alle omstandigheden waaronder het vergrijp tegen de krijgstucht is gepleegd, in aanmerking genomen, niettemin geenszins te zwaar is; ²⁾

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het Regiment Infanterie op het beklag genomen;

¹⁾ Hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

²⁾ Zie onze noot onder de hiervóór opgenomen beschikking van 3 Maart 1932. Red. M.R.T.

Wijzig de omschrijving der strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Als aangewezen leider bij de vervolgoefeningen op 16 Februari 1932 grootendeels bij den dienst gemankeerd.”;

Gelast dat deze omschrijving der strafreden in klager's straflijst zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Handhaaft de opgelegde straf;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van het . . . Regiment Infanterie, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 6 November 1931.

President: Mr. J. K. Onnen.

Leden: Gep. luitenant-kolonel der Infanterie J. de Gelder, gep. kolonel-titulair der Infanterie Dr. P. van Hulstijn, Mr. Dr. M. A. C. Harthoorn en Mr. H. Oele.

Beklagtermijn van twee dagen niet in acht genomen. Beklag niet-ontvankelijk. Art. 9 der Regeling bedoelt voor te schrijven dat de termijn van twee dagen geldt voor het voortbrengen bij den hierarchieken meerdere van het verlangen om in beroep te komen; onverschillig is dus of de commandeerende officier zelf eerst na afloop van den termijn van dat verlangen kennis krijgt, mits slechts de hierarchieke meerdere daarvan binnen twee dagen heeft kennis bekomen.

Dit laatste is i.c. niet het geval nu klagers brief, houdende kenbaarmaking van zijn verlangen om de beslissing van den Krijgsraad in te roepen, nadat de termijn reeds op 16 September was verlopen, eerst op 18 September dien meerdere heeft bereikt.

De Krijgsraad heeft ten onrechte het beklag ontvankelijk verklaard door als versooneude, overschrijding van den termijn wettigende omstandigheid aan te nemen, dat die brief nog op 16 September was verzonden. Klager heeft de gelegenheid gehad zijn verlangen tijdig kenbaar te maken.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien de beschikking van den daartoe benoemden Krijgsraad te Tjimahi ddo. 12 October 1931, waarbij het beklag van den klager X, oud jaren, geboren te , laatstelijk dienende als , over de straf van „acht dagen kamerarrest

zonder acces" met de omschrijvende reden: „Aangewezen zijnde om een vliegtuig waarmede de legercommandant een dienstreis zou ondernemen, te besturen en in verband daarmede opdracht ontvangende om op een bepaald tijdstip op een aangegeven plaats aanwezig te zijn, aan die opdracht geen gevolg gegeven en zoodoende oorzaak geweest, dat de legercommandant ongeveer een uur vertraging ondervond. Bovendien bij het ter zake gehouden onderzoek onwaarheid gesproken.", hem opgelegd op den 18den Augustus 1931 door zijn Korpscommandant, den Luitenant-Kolonel Y, welke straf en strafreden door den Chef van den strafoplegger, den Commandant der 1ste Divisie, zijn gehandhaafd, welke beslissing op den 14den September 1931 ter kennis van klager is gebracht, *gedeeltelijk ongegrond* is verklaard, met wijziging van de strafreden, zooals deze door den Chef van den strafoplegger, den Commandant der 1e divisie is gehandhaafd, zoodat deze komt te luiden: „Aangewezen zijnde om een vliegtuig te besturen teneinde Zijne Excellentie den Legercommandant over te vliegen, uit grove onachtzaamheid bij het ontvangen van de opdracht om op een bepaald tijdstip en op een aangegeven plaats te wachten, hieraan op onjuiste wijze gevolg gegeven, waardoor het vertrek van den Legercommandant geruimen tijd vertraging heeft ondervonden", met wijziging van de straf, zooals deze door genoemden Chef van den strafoplegger is gehandhaafd, in: „acht dagen kamerarrest met acces" en met last, dat hiervan melding worde gemaakt in klagers strafboek onder vermelding dezer beschikking;

Nog gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat de Krijgsraad klager in zijn verzoek ontvankelijk heeft geacht, hoewel hij niet binnen den in artikel 9 van de Regeling van het recht van beklag ¹⁾ gestelden termijn van 2 dagen, nadat de beslissing van den chef van den strafoplegger te zijner kennis was gebracht, zijn verlangen om de beslissing van den Krijgsraad in te roepen aan den commandant van . . . heeft kenbaar gemaakt;

Overwegende, dat uit het gehouden onderzoek is gebleken, dat klager, na op 14 September 1931 te Bandoeng kennis bekomen te hebben van de door den chef van den strafoplegger op zijn beklag genomen beslissing, van Semarang, waarheen hij op 16 September 1931 van Bandoeng op meerdaagsche oefening vertrokken was, bij schrijven gedagteekend 16 September 1931 aan den commandant van . . . zijn verlangen te kennen heeft gegeven de beslissing van den Krijgsraad in te roepen; dat dit schrijven, blijkens den poststempel afgestempeld op 17 September 1931 3—4 voormiddag, genoemden commandant eerst op 18 September 1931 heeft bereikt;

Overwegende, dat artikel 9 van de Regeling van het recht van beklag, in zijn 1e lid vooropstellende, dat de gestrafte een termijn van 2 dagen heeft, nadat de beslissing te zijner kennis is gebracht,

¹⁾ Kon. besluit van 2 October 1918. No. 35. (Indisch Staatsblad 1919 No. 11). Ook te vinden M.R.T. XIV, blz. 511. Red. M.R.T.

om de beslissing van den Krijgsraad in te roepen, en in zijn 2e lid bepalende, dat bedoeld verlangen langs den hierarchieken weg mondeling of schriftelijk aan den commandeerenden officier moet worden kenbaar gemaakt, geen andere bedoeling kan hebben dan om voor te schrijven, dat de gestelde termijn slechts geldt voor het voortbrengen bij den hierarchieken meerdere van het verlangen om in beroep te komen; dat dus onverschillig is of de commandeerende officier zelf eerst ná afloop van den termijn van dat verlangen kennis krijgt, mits slechts de hierarchieke meerdere daarvan binnen den termijn van 2 dagen heeft kennis bekomen;

Overwegende, dat in casu klager inderdaad niet dezen wettelijken termijn heeft in acht genomen, daar zijn brief, nadat de termijn reeds op 16 September 1931 was verlopen, eerst op 18 September 1931 zijn bestemming bereikt heeft;

Overwegende, dat de Krijgsraad niettemin klagers beroep ontvankelijk heeft geacht, uit overweging, dat klager vóór afloop van den wettelijken termijn naar Semarang vertrokken was en nog op 16 September 1931 zijn brief aan den commandant van heeft verzonden, op grond van welke feiten de Krijgsraad verschoonende omstandigheden heeft aanwezig geacht, welke de overschrijding van den termijn wettigen;

Overwegende, dat het Hof zich met deze beslissing niet kan vereenigen;

dat wel aan den Krijgsraad kan worden toegegeven, dat de gestelde termijn van 2 dagen slechts geldt voor het geval, dat de gestrafte binnen dien termijn ook werkelijk in de gelegenheid is geweest zijn verlangen om in beroep te komen aan zijn hierarchieken meerdere kenbaar te maken, zoodat bij gebreke van een verbinding, die dit mogelijk maakt, die termijn niet te zijnen nadeele loopt, maar klager in casu die gelegenheid wel gehad heeft;

dat hij toch niet alleen in Bandoeng, vóór zijn vertrek naar Semarang, zijn beroep heeft kunnen voortbrengen, maar hij dit ook zelfs nog van Semarang tijdig heeft kunnen doen, door van die plaats op 16 September 1931 aan den commandant van de luchtvaartafdeeling van zijn verlangen om in beroep te gaan telefonisch of telegrafisch mededeeling te doen;

Overwegende, dat klager's niet handelen op de wijze als hierboven is aangegeven, moet worden toegeschreven aan zijne niet te verontschuldigen onbekendheid met de bepalingen van de regeling van het „Recht van beklag” en aan zijne onnadenkendheid voor zoover aangaat het niet telefonisch of telegrafisch kenbaar maken van zijn verlangen om de beslissing van den Krijgsraad in te roepen, alzoo geheel aan eigen schuld is te wijten;

Overwegende, dat derhalve met vernietiging van de beschikking van den Krijgsraad klager met zijn verzoek niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

Gelet op Staatsblad 1919 Nos. 11 en 174.

Beschikkende:

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 12 October 1931;

Verklaart den klager X. niet-ontvankelijk in zijn verzoek, dat de Krijgsraad een beslissing zal nemen omtrent het boven nader omschreven beklag.

Aldus beschikt enz.

Gepronuntieerd ten overstaan van twee Officieren-Commissarissen op heden Donderdag, den 7en Januari 1932 in tegenwoordigheid van den klager en onmiddellijk daarop geëxecuteerd.

De fgd. Secretaris,

G. F. VAN DUIN.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van 21 Augustus 1931. ¹⁾

President: Majoor der Infanterie A. C. de Bruyn.

Leden: Kapiteins der Infanterie J. P. Lancel en J. A. der Kinderen, kapitein der Artillerie H. C. Munzebroek, eerste-luitenant der Infanterie J. R. Kraan, eerste-luitenant der Genie H. K. Messenmaeckers van de Graaff en tweede-luitenant der Infanterie J. D. W. Th. Abbink.

Auditeur-militair: Mr. A. van Maanen.

Diefstal van eenig gedeelte van het goed waarbij hij als commandant van een wacht geplaatst is.

Met toepassing van art. 17 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, bij analogie veroordeeling uitgesproken ter zake van het misdrijf strafbaar gesteld bij art. 188 van dat Wetboek.

De consignes voor den schildwacht van de citadelwacht, blijkens welke hij in het bijzonder heeft te waken tegen inbraak en diefstal uit de citadel, gelden evenzeer voor den commandant van de wacht waartoe de schildwacht behoort.

De in art. 188 C.W. omschreven diefstal door een schildwacht of sawegarde gepleegd, komt ten aanzien van het misdadige overeen met diefstal door een commandant van een wacht van een gedeelte van het goed ter bewaking waarvan hij als zoodanig bij dat goed geplaatst is.

Beklaagde is ter zake van het door hem gepleegde feit ongeschikt geacht om den graad van onderofficier te behouden.

¹⁾ In hooger beroep is dit vonnis bevestigd bij sententie-definitief van het Hooger Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië van 9 October 1931.

Vonnis gewezen door den daartoe benoemden Krijgsraad te Tjimahi in zake den Auditeur-Militair, eischer R.O. contra B., alg. stb. No. oud 20 jaren geboren te Batavia (Batavia) laatstelijk dienende als Europeesch brigadier van het Xde Bataljon Infanterie te Weltevreden.

Is niet in voorloopig arrest geweest;
sedert de verwijzing naar den Krijgsraad op den 5den Augustus 1931 niet in preventieve hechtenis.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging;

Gehoord den Auditeur-Militair in zijne schriftelijk gediende Conclusie van eisch, daartoe strekkende, dat de Krijgsraad den in hoofde dezès nader aangeduiden beklaagde B., alg. stb. No. ter zake van het hem in de klacht ten laste gelegde zal schuldig verklaren aan het misdrijf:

„Diefstal van eenig gedeelte van het goed waarbij hij als commandant van een wacht geplaatst is”;

hem deswege, onder aanneming van verzachtende omstandigheden, zal veroordeelen tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

hem terug zal brengen tot den stand van soldaat;

zal gelasten, dat hij gedurende het verdere onderzoek zijner zaak op vrije voeten zal blijven of tot zulke andere straffe als de Krijgsraad in goede Justitie verstaan zal te behooren, en eindelijk den beklaagde zal condemneren in de kosten en misen der Justitie, alsmede in die van den processe;

Overwegende, dat bij klacht dd. Weltevreden 5 Augustus 1931 opgemaakt door Closier, Eduard, Cornelis, Onderluitenant der Infanterie, Plaatselijk-Adjutant, aan den beklaagde, die thans voor dezen Krijgsraad terechtstaat, wordt ten laste gelegd:

dat hij op Zondag 7 Juni 1931 des voormiddags ongeveer 9 uur te Weltevreden in zijn functie van commandant van de zoogenaamde Citadelwacht te Weltevreden en als zoodanig belast met de bewaking van de Citadel en de daarin aanwezige magazijnen, waaronder het kantoor van den Dienst voor Volksgezondheid en de in die magazijnen en dat kantoor aanwezige goederen, in genoemd kantoor met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen één celluloid driehoek ter waarde van ongeveer drie gulden en twee Koh-I-Noor potlooden ter gezamenlijke waarde van veertig centen, welke voorwerpen toebehoorden respectievelijk aan den teekenaar Alliaume en den Dienst voor Volksgezondheid, althans aan een ander dan hem, beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde bij garnizoensorder van den Plaatselijk Commandant te Weltevreden dd. 5 Augustus 1931 No. 173/III,

naar den Krijgsraad is verwezen en het onderzoek aldaar op wettige wijze heeft plaats gehad;

Overwegende, dat beklaagde in het gerechtelijk onderzoek heeft verklaard en ter terechtzitting heeft volgehouden:

dat hij van Zaterdag 6 op Zondag 7 Juni 1931 Commandant is geweest van de Citadelwacht;

dat hij door den adjudant-onderofficier van den kleinen staf voor wacht was gecommandeerd en door den commandant van de hoofdwacht als commandant van de Citadelwacht is ingedeeld;

dat hij op Zondag 7 Juni 1931 met den daarvoor bestemden sleutel die onder zijn berusting was, de deur tegenover het wacht-lokaal heeft geopend en naar de vertrekken van den gezondheidsdienst is gegaan;

dat een van de vertrekken ingericht was als kantoor en in een ander flesschen met reptielen stonden, die hij heeft bezichtigd;

dat hij op de tafel een driehoek en eenige potlooden heeft zien liggen en toen, omdat hij bij zich zelf dacht, dat hij die voorwerpen wel kon gebruiken, één driehoek en twee Koh-I-Noor potlooden heeft meegenomen;

dat hij bij terugkeer in de wacht de potlooden in zijn zak gestoken heeft en den driehoek op tafel heeft gelegd en na aflossing van de wacht die voorwerpen heeft meegenomen en in zijn kast opgeborgen;

dat de onderluitenant Geis den volgenden morgen zijn kist en zijn kast heeft nagekeken en toen den driehoek en de potlooden heeft gevonden en in beslag genomen;

dat het niet mogelijk is, dat wachthebbenden gedurende zijn wacht in de lokalen van den Gezondheidsdienst zijn geweest;

dat hij zich verveelde en daarom maar eens in die lokalen is gaan rondkijken;

dat hem de consignes voor de citadelwacht bekend zijn;

dat hem verder nog orders bekend waren in geval van brand;

dat de hem vertoonde driehoek en potlooden (stukken van overtuiging) er precies zoo uitzien als de voorwerpen die hij toen weggenomen heeft;

dat hij bekend schuldig te zijn aan het hem in de klacht ten laste gelegde, maar dit in onbezonnenheid heeft gepleegd en niet wist dat hij zich daardoor aan een ernstig vergrijp schuldig maakte;

Overwegende, dat de navolgende getuigen in het gerechtelijk onderzoek onder eede hebben verklaard, welke verklaringen ter terechtzitting zijn voorgelezen en aan beklaagde voorgehouden:

I. J. F. K. Geis, oud 40 jaren, onderluitenant der Infanterie, alg. stb. No. 71891 te Weltevreden:

dat hij op Maandag 8 Juni 1931 van zijn compagniescommandant opdracht kreeg om inspectie te houden bij de militairen, die van 6 op 7 Juni 1931 op wacht waren geweest bij de citadelwacht;

dat hij bij beklaagde een celluloid driehoek en twee Koh-I-Noor

potlooden heeft gevonden die hij aan zijn compagniescommandant heeft afgegeven;

dat hij bij de andere wachthebbers niets heeft gevonden;

dat de hem vertoonde driehoek en potlooden (stukken van overtuiging) sprekend gelijken op de voorwerpen die hij toen in beslag heeft genomen;

II. F. W. Alliaume, oud 59 jaren, teekenaar bij den D. V. G. te Weltevreden:

dat hij op Maandag 8 Juni 1931 des voormiddags 7 uur ontdekte, dat van zijn teekentafel verdwenen waren twee celluloid driehoeken, een Koh-I-Noor potlood en een doosje punaises, welke voorwerpen, zooals hij zeker weet op Zaterdag 6 Juni 1931 bij het verlaten van het kantoor nog aanwezig waren;

dat hij, nadat hij van een koelie Saidi had gehoord, dat een inlandsche teekenaar een penseel en een Chineesche timmerman een wetsteen vermisten, zijn vermissing aan zijn chef Plagge heeft gerapporteerd;

dat hij met zekerheid meent te kunnen zeggen, dat de hem vertoonde driehoek hem toebehoort en de hem vertoonde potlooden van dezelfde soort zijn als de vermiste;

dat de waarde van den driehoek ongeveer drie gulden is en van de potlooden twintig cent per stuk;

III. A. C. Plagge, oud 54 jaren, conservator bij de medische-hygiënische propaganda te Weltevreden:

dat op Maandagmorgen omstreeks 7.30 uur de koelie Saidi hem kwam rapporteeren, dat er twee celluloid driehoeken, een potlood, twee penseelen en een wetsteen vermist waren;

dat hij hierna ontdekt heeft, dat de wachtcommandant door middel van een sleutel ook toegang kon krijgen tot zijn lokalen;

dat hij den commandant van de wacht op dien dag gevraagd heeft of er misschien soldaten in de lokalen van den dienst voor volksgezondheid waren geweest, maar de commandant dit ontkende, waarna hij dit aan den plaatselijk militair commandant heeft gerapporteerd;

dat de hem vertoonde driehoek en potlooden (stukken van overtuiging) van dezelfde soort zijn als de gestolen voorwerpen;

dat hij van den eigenaar van den driehoek vernomen heeft, dat de waarde daarvan drie gulden bedraagt en de potlooden 20 cent per stuk kosten;

IV. Saidi, oud \pm 31 jaren, koelie bij den D. V. G. te Weltevreden:

dat hij op Maandag 8 Juni 1931 des voormiddags 7 uur den sleutel van den wachtcommandant heeft ontvangen om het kantoor te openen;

dat de teekenaar Doelkadir hem, terwijl hij bezig was met het schoonmaken van het kantoor, vroeg naar zijn penseel en even later een Chineesche timmerman vroeg naar de slijpsteen, een kleine hamer en een schroevendraaier, welke voorwerpen niet te vinden waren,

terwijl hij vernam, dat de teekenaar Alliaume twee driehoeken, een potlood en een doos punaises miste, welke vermissingen hij daarop aan den heer Plagge heeft gerapporteerd;

Overwegende, dat nog ter terechtzitting zijn voorgelezen de consignes voor den commandant van de citadelwacht en die voor den schildwacht van den Plaatselijk Commandant te Weltevreden van 30 Maart 1931, zoomede de orders in geval van brand (productie litt. O);

Overwegende, dat nog ter terechtzitting aan beklaagde zijn vertoond en voorgehouden de als stukken van overtuiging dienende celluloid driehoek en twee Ko-I-Noor potlooden, ten aanzien waarvan beklaagde verklaard heeft, dat zij van dezelfde soort zijn als de door hen weggenomen voorwerpen;

Overwegende, dat door de volledige bekentenis van beklaagde en de verklaringen der getuigen Geis, Alliaume, Plagge en Saidi en de ter terechtzitting als stukken van overtuiging aanwezige driehoek en twee potlooden wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde op tijd en plaats in de klacht genoemd, de aldaar genoemde voorwerpen, die toebehoorden respectievelijk aan getuige Alliaume en den dienst voor volksgezondheid, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen;

Overwegende, dat door de bekentenis van beklaagde en de verklaring van getuige Geis is komen vast te staan, dat beklaagde op den tijd in de klacht genoemd commandant was van de citadelwacht, terwijl verder door de bekentenis van beklaagde en den inhoud van de consignes voor den commandant van de citadelwacht is komen vast te staan, dat beklaagde als zoodanig met de bewaking van de citadel belast was en in de citadel zich ook lokalen van den dienst voor volksgezondheid bevinden;

Overwegende, dat verder uit de consignes voor den schildwacht van de citadelwacht blijkt, dat deze in het bijzonder te waken heeft tegen inbraak en diefstal uit de citadel, welke consignes evenzeer gelden voor de commandant van de wacht waartoe de schildwacht behoort, en dus in casu evenzeer voor beklaagde golden;

Overwegende, dat derhalve is komen vast te staan, dat beklaagde als commandant van de wacht belast met de bewaking van de citadel en de zich daarin bevindende magazijnen en kantoren, zoomede met het waken tegen diefstal van goederen uit de citadel en dus van alle goederen welke in de citadel en de zich daarin bevindende magazijnen en kantoren aanwezig waren, onverschillig aan wie die goederen toebehoorden, een gedeelte van de goederen, waarbij hij als zoodanig geplaatst was, heeft weggenomen;

Overwegende, dat derhalve door de volledige bekentenis van beklaagde, de verklaringen der getuigen Geis, Alliaume, Plagge en Saidi in verband met den inhoud van de bovengenoemde consignes en de als stukken van overtuiging ter terechtzitting aanwezige driehoek en potlooden het wettig en overtuigend bewijs van het

beklaagde in de klacht ten laste gelegde is geleverd, zoomede dat beklagde daaraan schuldig is;

Overwegende, dat dit welbewezen hieronder nader te omschrijven feit met toepassing van de bepaling van artikel 17 van het Crimineel Wetboek oplevert het misdrijf omschreven in artikel 188 van het Crimineel Wetboek, daar immers de daar omschreven diefstal door een schildwacht of sauvegarde gepleegd, ten aanzien van het misdadige overeenkomt met diefstal door een commandant van een wacht van een gedeelte van het goed ter bewaking waarvan hij als zoodanig bij dat goed geplaatst is;

Overwegende, dat er bij het bepalen van de beklagde op te leggen straf in verband met de geringe waarde van de weggenomen voorwerpen en het feit dat beklagde zich blijkbaar niet geheel bewust is geweest van den ernst van het door hem gepleegde feit verzachtende omstandigheden kunnen worden aangenomen;

Overwegende, dat beklagde ter zake van het door hem gepleegde feit ongeschikt is te achten om den graad van onderofficier te behouden weshalve er termen aanwezig zijn als bijkomende straf zijn terugbrenging tot den stand van soldaat uit te spreken;

Overwegende, dat beklagde gedurende het verdere onderzoek zijner zaak op vrije voeten behoort te blijven;

Gelet behalve op voren aangehaalde wetsbepalingen, op de artikelen 206, 207 en 208 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 53, 54 en 210 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 5, 8, 13 en 17 (2) van Staatsblad 1890 No. 58, zooals dit sedert is gewijzigd, 370 e.v. en 411 van het Reglement op de Strafvordering;

Rechtdoende in naam en van wege de Koningin!

Verklaart den in hoofde dezes nader aangeduiden beklagde B., alg. stb. No. ter zake van het hem in de klacht ten laste gelegde schuldig aan het misdrijf:

„Diefstal van eenig gedeelte van het goed waarbij hij als commandant van een wacht geplaatst is”;

Veroordeelt hem deswege, onder aanneming van verzachtende omstandigheden, tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

Brengt hem terug tot den stand van soldaat;

Gelast, dat hij gedurende het verdere onderzoek zijner zaak op vrije voeten zal blijven;

Verwijst hem nog in de kosten en misen der Justitie, mitsgaders in die van den processe.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1931—1932. 62. 1

Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en van de Uitleveringswet in verband met het Verdrag, met bijbehorend Protocol, van 20 April 1929, ter bestrijding van de valse munterij.

VOORLOOPIG VERSLAG.

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder No. 415 der Zitting 1930—1931). ¹⁾

Het onderzoek van deze wetsontwerpen ²⁾ door de Vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht heeft aanleiding gegeven tot de navolgende opmerkingen.

Tegen de goedkeuring van het onderhavige verdrag, waarbij een internationale regeling is getroffen ter bestrijding van de valse munterij, bestaat bij de Commissie geen bezwaar.

De Regeering is blijkens de Memorie van Toelichting van oordeel, dat toetreding tot het verdrag ten aanzien van Nederlandsch-Indië praematuur zou zijn, zoolang het verdrag niet aanvaard is door andere Oostersche landen, zooals Japan, Siam, China, Britsch-Indië en Australië. De Commissie deelt deze meening. Twijfel werd evenwel geopperd omtrent de juistheid van de opvatting der Regeering, dat er evenmin reden bestaat voor toetreding tot het verdrag met betrekking tot Suriname en Curaçao. De Regeering grondt deze opvatting alleen op het geringe belang, dat deze gebiedsdeelen haars inziens bij het verdrag hebben. Of dit laatste het geval is, wenscht men in het midden te laten. Aangenomen echter, dat het zoo is, dan verklaarden sommige leden van de Commissie toch meer te gevoelen voor de opvatting, dat, indien de Regeering tot een internationale regeling wenscht toe te treden, omdat zij die regeling goed en heilzaam acht, de toetreding ook tot onze overzeesche gebiedsdeelen dient te worden uitgestrekt, tenzij daartegen bepaalde bezwaren bestaan. Dit standpunt schijnt in het bijzonder aanbeveling te verdienen, waar het geldt verdragen, strekkende tot internationale bestrijding van bepaalde misdrijven.

In verband hiermede werd gewezen op de Memorie van Toelichting tot het onlangs bij de Staten-Generaal ingediende wetsontwerp, houdende toetreding van Curaçao tot het Verdrag met

¹⁾ Zie M.R.T. XXVII, blz. 206. Red. M.R.T.

²⁾ Dit Voorloopig Verslag betreft tevens het Ontwerp van Wet tot goedkeuring van het Verdrag met bijbehorend Protocol van 20 April 1929. Red. M.R.T.

bijbehoorend Protocol tot afschaffing van in- en uitvoerverboden en -beperkingen van 8 November, benevens tot de Aanvullende Overeenkomst met bijbehoorend Protocol van 11 Juli 1928 (*Staatsblad* 1930, no. 8). De Regeering schreef daarin: „Ten aanzien van Curaçao echter bestaat geen reden om niet tot toetreding over te gaan. Derhalve meenen ondergeteekenden, dat het in de lijn ligt van de tot dusver door de Nederlandsche Regeering gevolge politiek, om voor Curaçao tot het Verdrag toe te treden.”

Gevraagd werd, of de woorden „altération de monnaie” (Engelsche tekst: alteration of currency), voorkomende in artikel 3 van het verdrag, in de vertaling, welke als bijlage bij de Memorie van Toelichting is gevoegd, niet te ruim zijn weergegeven door „verandering van munt”. Men meende, dat de aangehaalde Fransche woorden, welke ook voorkomen in artikel 132 van den Code Pénal, een beperktere beteekenis hebben, namelijk die van in-waarde-vermindering der munt, zooals de omschrijving luidt van het misdrijf muntschennis in art. 210 van het Wetboek van Strafrecht. Men achtte het gewenscht deze beperktere omschrijving ook in de vertaling te bezigen, opdat duidelijk uitkome, dat door het bestaande artikel 210 van het Wetboek van Strafrecht aan het bepaalde van artikel 3, 1°, van het verdrag wordt voldaan.

In de Commissie is ook de vraag besproken, of na het vervallen van artikel 212 van het Wetboek van Strafrecht nog voldoende duidelijk zal zijn, dat Titel X van Boek II van het Wetboek van Strafrecht ook op buitenlandsche muntspeciën en munt- en bankbiljetten betrekking heeft. Met de Regeering beantwoordt de Commissie deze vraag bevestigend. De artikelen 208—211 van het Wetboek van Strafrecht zijn blijkens hun omschrijving niet beperkt tot Nederlandsche munt. Artikel 212, dat een speciaal voorschrift omtrent buitenlandsche muntspeciën en munt- en bankbiljetten bevat, heeft alleen beteekenis met het oog op het lager stellen van het maximum der gevangenisstraf. Reeds nu zijn dan ook de artikelen 208—211 op de buitenlandsche muntspeciën en munt- en bankbiljetten toepasselijk, behalve wat betreft het maximum der op te leggen straf ¹⁾. Indien artikel 212 vervalt, zullen de vier genoemde artikelen ten volle ook op buitenlandsche munt toepasselijk zijn.

Aldus vastgesteld 3 December 1931.

HEEMSKERK.
 MARCHANT.
 DUYS.
 KATZ.
 KNOTTENBELT.
 KORTENHORST.
 GOSELING.

¹⁾ In gelijken zin Noyon, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, 4de druk, bij art. 208 (deel II, blz. 397).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden 23 December 1931.) 62. 2

De opvatting der Regeering, dat met betrekking tot Suriname en Curaçao geen reden bestaat voor toetreding tot het Verdrag, berust op de overweging, dat valsche munterij in die gewesten slechts hoogst zelden voorkomt en dat de stichting van centrale bureaux, zooals die in artikel 12 van het Verdrag zijn voorgeschreven, derhalve noodeloze kosten zou medebrengen. De zienswijze van sommige leden, dat, indien de Regeering tot een internationale regeling wenscht toe te treden, die toetreding ook moet worden uitgestrekt tot de overzeesche gewesten, tenzij bepaalde bezwaren bestaan, kunnen de ondergeteekenden in algemeenen zin onderschrijven, indien als geldig bezwaar ook aangemerkt wordt het niet opwegen van het belang bij de toetreding tegen de daaruit voortspuitende geldelijke lasten. Voor Suriname en Curaçao is dit bij het onderhavig Verdrag zeer zeker het geval. Een dergelijk bezwaar was niet aanwezig ten aanzien van het in dit verband als voorbeeld genoemd Verdrag tot afschaffing van in- en uitvoerverboden en -beperkingen, tot hetwelk toetreding van Curaçao is voorgesteld.

De woorden „altération de monnaie” (Engelsche tekst: altering of currency), voorkomende in artikel 3 van het Verdrag, moeten blijkens den opzet van het Verdrag en blijkens zijn geschiedenis ruim worden verstaan. Zij omvatten zoowel de vervalsching van muntspeciën of munt- of bankbiljetten (artikel 208 van ons Wetboek van Strafrecht) als het in waarde verminderen van muntspeciën, de muntschennis (artikel 210 van het Wetboek van Strafrecht). Beide begrippen schijnen het best te kunnen worden samengevat, evenals trouwens in den Franschen en in den Engelschen tekst van het Verdrag, onder den term „verandering van munt”. In het Voorloopig Verslag wordt in deze ook een beroep gedaan op de beteekenis van den term „altération de monnaie” in artikel 132 van den Franschen Code Pénal. Hiertegenover worde tweeërlei opgemerkt. In de eerste plaats, dat deze term ook in den Code Pénal, zoo wellicht niet alle, dan toch de groote meerderheid van de delicten van muntvervalsching omvat, dus ook in dien Code ruimer is dan het Nederlandsche misdrijf van muntschennis; men vergelijkte GARRAUD, *Traité théorique et pratique du droit pénal français*, IV, 3me ed. 1922, p. 25. In de tweede plaats, dat aan de beteekenis van een term in een nationaal wetboek, zij het ook gesteld in een der verdragstalen, toch slechts beperkte beteekenis kan worden gehecht bij de interpretatie van denzelfden term in een internationaal verdrag.

Met de beschouwingen van de Commissie, betreffende de be-

teekenis van het vervallen van artikel 212 van het Wetboek van Strafrecht, kunnen de ondergeteekenden geheel instemmen.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

BEELAERTS VAN BLOKLAND.

De Minister van Justitie,

J. DONNER.

De Minister van Koloniën,

DE GRAAFF.

VERSLAG. 62. 3

De vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens bovengenoemde wetsontwerpen, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over de voorstellen genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 31sten December 1931.

HEEMSKERK.

MARCHANT.

DUYS.

KATZ.

KNOTTENBELT.

KORTENHORST.

GOSELING.

In de Vergadering der Tweede Kamer van 12 Februari 1932 (Handelingen 1931—1932, II, bladz. 1454) zijn deze wetsontwerpen, telkens na goedkeuring van de onderdeelen, zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1921—1932, No. 92.

Eindverslag van de commissie van rapporteurs over de ontwerpen van wet:

1°. tot goedkeuring van het Verdrag met bijbehorend Protocol ter bestrijding van de valsche munterij van 20 April 1929; tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en van de Uitleveringswet in verband met het Verdrag, met bijbehorend Protocol, van 20 April 1929, ter bestrijding van de valsche munterij (62);

2°. enz.

Het afdeelingsonderzoek van deze wetsontwerpen heeft geenerlei aanleiding gegeven tot het maken van opmerkingen of het opperen van bedenkingen.

Aldus vastgesteld den 17en Maart 1932.

VAN DER HOEVEN.
VAN DER BERGH.
FOCK.
ARNTZ.
KOSTER.

In de vergadering der Eerste Kamer van 30 Maart 1932 zijn deze wetsontwerpen zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (Handelingen 1931—1932, blz. 514.)

Het ontwerp is als wet van 31 Maart 1932 opgenomen in Staatsblad N°. 131. (Uitgegeven 12 April 1932).

OFFICIEEL GEDEELTE.

Verboden geschriften.

*Ministerieele beschikking van 2 Juni 1932,
Iide Afd. B. Nr. 121.*

(Zie ook L.O. 1931, nr. 225 O en L.O. 1932, nr. 34 O.) ¹⁾

Legerorders 1932, Nr. 172 O.

In de *Bijlage* van L.O. 1931, nr. 225 O worden de volgende aanvullingen gebracht:

onder „I. *Binnenlandsche geschriften*” na

„23 | Oorlog of vrede | wekelijks”

toevoegen:

„24 | De Jonge Gids |
25 | 's Keizers koelies door Th. Plivier” | halfmaandelijks

onder „II. *Buitenlandsche geschriften*” na

„8 | Humanité | Parijs”

toevoegen:

„9 | Moskauer Rundschau | Berlijn”

Plaatsing in eene tuchtklasse.

Bij beschikking van 8 November 1929, Iide Afd. B, nr. 125 heeft de Minister van Defensie onder de aandacht van de autoriteiten der Koninklijke landmacht gebracht, dat niet wordt vereischt, dat, alvorens tot het opleggen van de straf van plaatsing in eene tuchtklasse wordt overgegaan, de betrokken militair zoogenaamd voor gedragsverbetering naar een ander garnizoen of legeronderdeel wordt verplaatst.

Aan het beleid der betrokken, tot het overplaatsen of detachieren van soldaten bevoegde, autoriteiten en commandanten blijft dus overgelaten of zij vorenbedoeld middel tot gedragsverbetering al dan niet zullen toepassen, alvorens tot het opleggen van de straf van plaatsing in eene tuchtklasse wordt overgegaan. Bij de overweging van dien maatregel behooren de autoriteiten en commandanten zich, voor zooveel noodig door voorafgaand overleg, terdege rekenschap te geven of de dienst bij het onderdeel of de inrichting,

¹⁾ M.R.T. XXVII, blz. 289 en 533. Red. M.R.T.

waarbij de soldaat van berispelijk gedrag zal worden geplaatst, toelaat om op betrokkene het bijzondere toezicht, dat hij behoeft, uit te oefenen, en ook of de belangen van den dienst niet worden geschaad door de plaatsing bij die onderdeelen of inrichtingen van dergelijke weinig plichtsgetrouwe elementen.

De Koninklijke militaire academie behoort niet in aanmerking te komen als onderdeel, waarbij soldaten voor gedragsverbetering worden geplaatst.

Beëdigen van processen-verbaal door officieren der zeemacht in hunne hoedanigheid van opsporingsambtenaar.

Bij schrijven van 29 Februari 1932 richtte de commandant der Marine te Willemsoord zich met het ondervolgend verzoek tot den Minister van Defensie:

Onder wederaanbieding van Uwe in mijne handen gestelde kantbeschikking van 1 Februari 1932, IIe Afdeeling A no. 52, heb ik de eer Uwer Excellentie het navolgende mede te deelen.

Krachtens art. 4 van de Wet van 11 Juli 1882 (Staatsblad no. 86) zijn onder meer de Officiëren der Koninklijke Marine belast met de opsporing van de in deze wet bedoelde overtredingen, en bij art. 6 van het Koninklijk Besluit van 28 Augustus 1926 (Staatsblad no. 317) is aan de Officiëren der Koninklijke Marine, behoorende tot het Korps Zeeofficiëren, de handhaving van het zogenoemde Binnenaanvaringsreglement opgedragen.

Op grond van art. 142 van het Wetboek van Strafvordering zijn genoemde categorieën van Officiëren in die gevallen dus opsporingsambtenaren en zijn, uit dien hoofde, de voor die ambtenaren in genoemd Wetboek gegeven voorschriften op hen van toepassing.

In verband daarmee, is de vraag gerezen, of bij het opmaken van processen verbaal, de eed, welken zij na hunne benoeming tot Officier hebben afgelegd, als ambtseed in den zin van artikel 153 W. v. Sv. moet worden aangemerkt dan wel of zij in dat geval verplicht zijn het proces-verbaal binnen twee maal 24 uur voor een hulpofficier van justitie te beëdigen.

Uit de thans hierbij weder aangeboden wordende zaak, heb ik evenwel een volledig antwoord op mijn vraag niet kunnen vinden.

Want hoewel het proces-verbaal zelf niet vermeldt of het al dan niet op den ambtseed werd opgemaakt, heeft de Luitenant ter Zee der 1e klasse M. R. J. M. MOERDIJK het proces-verbaal niet later beëdigd en is hij ook niet zelf door den betrokken Kantonrechter gehoord.

De mogelijkheid bestaat dus dat het proces-verbaal als een ambtseedig proces-verbaal is aangemerkt waarbij de eed als Officier als ambtseed werd beschouwd, zoodat het, ingevolge art. 344 W. v. Sv., als volledig bewijsmiddel heeft gediend.

Ik acht het evenwel niet uitgesloten, dat het in casu als zijnde niet op den ambtseed opgemaakt en ook niet later beëdigd, als een schriftelijk bescheid is aangemerkt en derhalve op grond van art. 344 5° W. v. Sv. in verband met den inhoud van een ander bewijsmiddel als wettig bewijsmiddel erkend is geworden.

In verband met de omstandigheid dat ik de onder mijne bevelen dienende Officieren wil instrueeren hoe door hen in voorkomende gevallen bij het opmaken van processen-verbaal moet worden gehandeld, moge ik Uwer Excellentie verzoeken, mij wel Uwe meening over de door mij opgeworpen vraag kenbaar te willen maken.

De Schout bij Nacht
Commandant der Marine,
C. J. E. BRUTEL DE LA RIVIÈRE.

Bij beschikking van 27 April 1932, Ie Afd. Nr. 9, heeft de Minister hierop geantwoord:

In antwoord op Uw schrijven van 29 Februari 1932 No. 5987 Int., Onderwerp: beëdigen van processen-verbaal door officieren-opsporingsambtenaren, deel ik U mede, dat de eed, welken de bedoelde officieren bij hun benoeming tot officier hebben afgelegd, te beschouwen is als de ambtseed in den zin van artikel 153 van het Wetboek van Strafvordering. Echter heeft mijn Ambtgenoot van Justitie, met wien ik terzake overleg heb gepleegd, er de aandacht op gevestigd, dat in het proces-verbaal steeds behoort te worden vermeld, dat dit is opgemaakt op den ambtseed, door den betrokkene als officier afgelegd.

De Minister van Defensie,
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
WOLTMAN.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

De herziening van de militaire strafwetgeving in Frankrijk.

De herziening van de militaire strafwetgeving in Frankrijk is, wat de *landmacht* betreft, na een vlot verlopen voorbereiding, tot stand gekomen bij de wet van 9 Maart 1928, in werking getreden 1 Januari 1929.

In Deel XXVI van dit tijdschrift, blz. 389—424, gaven wij van deze herziening een overzicht en deelden mede dat ook aan eene herziening van den Code de Justice militaire pour l'armée de mer werd gewerkt. Deze arbeid schijnt echter minder vlug te gaan. Wèl is reeds in Februari 1929 een ontwerp bij de Kamer van Afgevaardigden ingediend, doch daar tot heden niet afgedaan.

Op ons verzoek was de Chef van den Marinestaf zoo welwillend dienaangaande eenige inlichting te vragen bij den Franschen Marine-attaché. Hieruit bleek ons — hetgeen trouwens te verwachten was — dat de herziening voor de zeemacht ontworpen is op overeenkomstige wijze als die voor de landmacht, met name wat betreft de samenstelling der gerechten, hunne bevoegdheid, den procesgang en het rechtsmiddel van cassatie.

De reden der vertraging is ons niet bekend. Wellicht is de Kamer eenigszins huiverig voor de voorgestelde, nog al ingrijpende wijzigingen, te meer nu men over de rechtspleging bij de zeemacht, ook gedurende den oorlog, in Frankrijk niet ontevreden was. Zelfs een zoo critisch aangelegd en de militaire rechtspraak allerminst gunstig gezind afgevaardigde als de Parijsche advocaat Paul Meunier verklaarde op 3 October 1916 in de kamer dat de commissie voor de wetgeving „n'a en verité aucun grief à formuler „contre la justice maritime”.

Waarom dan verandering is men geneigd te vragen.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Nederlandsch-Indische Rechtspleging bij de Landmacht en de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië

DOOR

Mr. P. J. STIGTER.

Inleiding.

Nu de nieuwe ¹⁾ Indische Rechtspleging bij de Landmacht en de nieuwe Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië met 1 Augustus 1932 in werking zullen treden, kan het wellicht nuttig zijn in dit Tijdschrift de aandacht daarop te vestigen en eenige toelichting daarbij te geven.

In 1922, kort na de afkondiging van de nieuwe R.L. en P.I. in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, is in het M.R.T. eene uitgebreide bespreking van de beide nieuwe regelingen verschenen van de hand van Dr. W. BOEKHOUDT, destijds lid van het (Ned.) H.M.G. ²⁾ Daarin werden deze regelingen vergeleken met de Nederlandsche, zooals die luidden tengevolge van de tusschen 1912 en 1919 daarin aangebrachte wijzigingen en aanvullingen, waarbij de Schrijver uitging van het standpunt, dat die Nederlandsche regelingen den lezer bekend zijn.

Nadat Dr. B. zijn artikel schreef, hebben de Indische R.L. en P.I. nog veranderingen ondergaan. Eene volledige vergelijkende bespreking van het geheel, zooals dit thans, na al de aangebrachte wijzigingen, er uitziet, zou te veel ruimte in dit tijdschrift eischen en is, wegens den belangrijken arbeid van Dr. B., ook niet meer noodig. Voor de vergelijking van de Indische R.L. en P.I., zooals die in *Ind. Stbl.* 1922 No. 163 zijn afgekondigd, met de Nederlandsche wetten, zooals die op dat tijdstip luidden, meen ik daarom, behoudens eene beknopte vermelding van de voornaamste wijzigin-

¹⁾ Gemakshalve meen ik mij — op het voetspoor van de M. v. T. betreffende de Inv. Ord. R. L. en P. I. — van deze qualificatie te mogen bedienen. Feitelijk gaat het hier om de belangrijk gewijzigde Ned. R. L., zooals die voor Nederlandsch-Indië gelezen moet worden.

²⁾ „De Rechtspleging bij de Landmacht, voorzoo veel Nederlandsch-Indië betreft, en de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, zooals die zijn afgekondigd in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië van 1922, no. 163”, door Dr. W. Boekhoudt, opgenomen in M.R.T. XVIII blz. 231.

Aanhalingen uit of verwijzingen naar dit artikel zullen worden aangeduid met: „Dr. B. blz. ...”.

gen, die op dat tijdstip in de Indische R.L. en P.I. zijn aangebracht, te mogen verwijzen naar het artikel van Dr. BOEKHOUDT. Het zij dan verder mij vergund een overzicht te geven van de wetgeving, die op de nieuwe Indische R.L. en P.I. betrekking heeft, vervolgens te bespreken de wijzigingen, die sedert 1922 door enkele Kon. Besluiten en bij art. 1 der Invoeringsordonnantie R.L. en P.I. in de beide regelingen zijn aangebracht, om daarna nog een kort overzicht te geven van de artikelen II—IX der Invoeringsordonnantie.

I. *Overzicht van de wettelijke bepalingen.*

Bij Kon. Besluit van 10 December 1921, No. 10 (*Ind. Stbl.* 1922 No. 163) werden vastgesteld de „Rechtspleging bij de landmacht”, zooals deze voor Nederlandsch-Indië zou worden gelezen, alsmede de „Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië”. De bepaling van het tijdstip van inwerking-treding van deze beide regelingen werd opgedragen aan den Gouverneur-Generaal; deze werd later, bij Kon. Besluit van 20 Augustus 1925, No. 38 (*Ind. Stbl.* 1925 No. 570), gemachtigd om vóór de inwerkingtreding van voornoemd Besluit de daarvoor noodige *overgangsbepalingen* vast te stellen.

Met het genoemde Kon. Besluit van 10 December 1921, No. 10 (*Ind. Stbl.* 1922 No. 163) heeft de Indische wetgever — zooals Dr. BOEKHOUDT het uitdrukt in zijne hiervóór genoemde bespreking van dit Kon. Besluit — de wetten van 31 October 1912 (*Ned. Stbl.* No. 337), 20 Juni 1913 (*Ned. Stbl.* No. 292), 13 Juli 1914 (*Ned. Stbl.* No. 316) en 7 Juni 1919 (*Ned. Stbl.* No. 311) pasklaar gemaakt voor Nederlandsch-Indië.

Sedert de afkondiging in 1922 en vóór en bij de inwerkingtreding, zijn nog enkele malen wijzigingen in de R.L. en P.I. gebracht en wel bij:

1°. het Kon. Besluit van 3 Juli 1922, No. 59 (*Ind. Stbl.* 1922 No. 630): dit Kon. Besluit bracht de P.I. in overeenstemming met de veranderingen, in 1920 en 1922 gebracht in de organisatie van het Hooggerechtshof (het aanstellen van een tweeden Advocaat-Generaal en van een tweeden Substituut-Griffier), waartoe wijziging van de artt. 3, 4, 7, 9, 66, 81 en 92 en van de opschriften van de §§ 3 en 4 van Hoofdstuk II noodig was, zooals Dr. B. in zijn genoemd opstel reeds opmerkte (blz. 259/260);

2°. het Kon. Besluit van 28 Juli 1924, No. 431 (*Ind. Stbl.* 1924 No. 397): dit Kon. Besluit verving in art. 2 P.I. het voorschrift, dat tot het H.M.G. moesten behooren *twee* (actief dienende of gepensioneerde) hoofdofficieren van de Koninklijke Nederlandsche Marine, door de bepaling, dat dit aantal moet bedragen *een of twee*; art. 26 P.I. werd hiermede in overeenstemming gebracht;

3°. het Kon. Besluit van 4 October 1924, No. 11 (*Ind. Stbl.* 1924 No. 532): dit Kon. Besluit bracht een tweetal redactieverbeteringen aan, onderscheidenlijk in art. 119 en art. 123 R.L.;

4°. het Kon. Besluit van 20 Augustus 1925, No. 38 (*Ind. Stbl.* 1925 No. 570): dit Kon. Besluit bracht vooreerst de reeds genoemde machtiging van den Gouverneur-Generaal tot het vaststellen van overgangsbepalingen; voorts werd, door eene wijziging van art. 7 R.L., de gelegenheid geopend om het „voorloopig onderzoek” ook aan een onderluitenant op te dragen ¹⁾; tenslotte werd, door eene aanvulling van art. 59 (thans 58) P.I., de mogelijkheid in het leven geroepen de functie van officier-commissaris, belast met de executie van sententiën van het H.M.G., op te dragen aan een onderluitenant ¹⁾;

5°. de Ordonnantie van 11 Januari 1932, No. 17 (*Ind. Stbl.* 1932 No. 16) („Invoeringsordonnantie Rechtspleging Landmacht en Provisioneele Instructie”): de door deze ordonnantie in de R.L. en de P.I. gebrachte wijzigingen, alsmede de verdere inhoud der ordonnantie, zullen hieronder besproken worden.

Ingevolge art. VII dezer ordonnantie treedt zij in werking op hetzelfde tijdstip als de R.L. en de P.I. ²⁾.

Art. VIII Inv. Ord. R.L. en P.I. draagt den Gouverneur-Generaal op, de R.L. en de P.I., met de daarin bij deze ordonnantie gebrachte aanvullingen in een doorlopend genummerde reeks van titels, hoofdstukken en artikelen samengevat, (met daardoor noodig geworden wijziging van aanhalingen) bekend te maken. Aan deze opdracht is gevolg gegeven bij Besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 15 Februari 1932 No. 11 (*Ind. Stbl.* 1932 No. 75).

De inwerkingtreding van de R.L. en de P.I. is, bij Besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 23 Januari 1932 No. 34 (*Ind. Stbl.* 1932 No. 49) bepaald op 1 Augustus 1932.

II. *Wat de nieuwe R.L. en P.I. van de oude onderscheidt.*

A. De wijzigingen, tot stand gebracht door het Kon. Besluit van 10 December 1921, No. 10 (*Ind. Stbl.* 1922 No. 163).

Het ligt voor de hand, dat waar, ingevolge art. 76 van het Regeeringsreglement — zie thans art. 132 van de Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië — de militaire strafrechtspleging berust op algemeene verordeningen, — in 1925 gewijzigd in ordonnanties — zooveel mogelijk overeenkomende met de in Nederland bestaande wetten, in 1922 in de Ind. R.L. en P.I. zijn opgenomen vrijwel alle belangrijke wijzigingen, die de Nederlandsche R.L. en P.I. tusschen 1912 en 1919 hadden ondergaan.

¹⁾ De daarbij gestelde beperking, dat deze onderluitenant moet behooren tot de infanterie, de cavalerie, de artillerie, den trein of de genietroepen is wederom vervallen ingevolge art. I der Inv. Ord. R. L. en P. I.

²⁾ Zie omtrent de Inv. Ord. R. L. en P. I.: *Volksraadsstukken* 1931—1932, Onderwerp 6, stukken 1—7; *Handelingen* 1931—1932, blz. 241—244, 253—256, 265—268.

Het invoeren van de openbaarheid van de terechtzittingen van de Krijgsraden en van het H. M. G., de invoering van de verdediging en — in verband met deze beide nieuwe instellingen — de mede daardoor noodzakelijke wijziging in de samenstelling van de Krijgsraden en de — mede met een en ander samenhangende — principieele verandering in de positie van den Auditeur-Militair, de afschaffing van de „klacht” en de invoering, in plaats daarvan, van de door den Plaatselijk (Militairen) Commandant opgemaakte „beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad”, welke haar complement vindt in de juridische „telastelegging”, door den Auditeur-Militair gesteld aan den voet van het door den Pl. (Mil.) Ct in de residentie van den Krijgsraad uitgevaardigde „bevel tot bijeenkomst van den krijgsraad”, de vervanging van „Officieren-Commissarissen” door één „Commissaris”¹⁾, het geven van een meer permanent karakter aan den Krijgsraad en aan de functie van Commissaris, dit alles — om slechts het allervoornaamste te noemen — heeft, naast het aanbrengen van vele minder belangrijke veranderingen in de R.L. en de P.I., in 1922 plaats gevonden.

Al deze wijzigingen zijn aan hen, die de Nederlandsche R.L. en P.I. kennen, bekend. Voorzover de Indische R.L. en P.I. deze onderwerpen anders geregeld hebben, dan in de Nederlandsche wetten is geschied, treft men in het genoemde artikel van Dr. BOEKHOUDT eene bespreking van de afwijkingen aan.²⁾

B. De wijzigingen, na 1922 en vóór de afkondiging van de Invoeringsordonnantie in de R.L. en de P.I. aangebracht.

De wetgevende bepalingen, welke deze wijzigingen hebben vastgesteld, zijn hiervóór (I, punten 1°.—4°.) opgesomd; zij waren van zeer bescheiden beteekenis. De inhoud van de door hen gebrachte veranderingen is reeds bij elke van de genoemde regelingen aangegeven; herhaling daarvan kan hier achterwege blijven.

C. De wijzigingen, in de R.L. en de P.I. door de Invoeringsordonnantie aangebracht.

Veel belangrijker, dan de onder *B* genoemde, zijn de in de R.L. en de P.I. door de *Invoeringsordonnantie Rechtspleging Landmacht en Provisioneele Instructie* aangebrachte wijzigingen. Eene bespreking van deze wijzigingen moge hier plaats vinden.

a. De Rechtspleging bij de Landmacht.

¹⁾ Waarom den naam „Officier-Commissaris”, die een meer dan 100-jarig „burgerrecht” verkregen had, voor dezen functionaris niet behouden? Wanneer, bij hooge uitzondering dan toch, een onderofficier als zoodanig fungeert, had deze toch wel „fd. Officier-Commissaris” genoemd kunnen worden.

²⁾ In 1922 zijn in de R. L. en de P. I. ook opgenomen enkele partieele regelingen, die reeds vroeger bij afzonderlijke besluiten waren totstandgebracht. (Zie Dr. B., blz. 231/232).

1. Terwijl de Ind. R.L. in de artt. 48 en 49 eene regeling bevat betreffende het *arrest van den beklaagde tijdens de informatiën* voor den Commissaris, in beginsel overeenkomende met die in de artt. 51 en 52 van de Ned. R.L. ¹⁾, was, met het oog op mogelijk minder goede gemeenschap, aanvankelijk (in 1922) in eerstgenoemde bepaald, dat in garnizoenen, *op verren afstand van den zetel van den Krijgsraad*, de bekrachtiging van de inarreststelling door den Commissaris, onderscheidenlijk de beslissing op een door hem gedaan voorstel tot ontslag uit het arrest, geschieden zou door den Pl. (Mil.) Ct. in plaats van door den Krijgsraad; de garnizoenen, die in verband hiermede als „op verren afstand gelegen” zouden worden beschouwd, zouden bij ordonnantie *door den Gouverneur-Generaal worden aangewezen*.

In verband met de te verwachten omstandigheid, dat hierbij herhaaldelijk ordonnantiewijziging zou moeten plaats vinden, werd bij nader inzien de voorkeur gegeven aan eene algemeene regeling, in de R.L. zelf op te nemen. Daarom heeft de Inv. Ord. deze laatste bepaling wederom doen vervallen en het 3e lid van art. 48 R.L. zoodanig gewijzigd, dat het nemen van vermelde beslissingen met betrekking tot het arrest van den beklaagde door den Pl. (Mil.) Ct. — in plaats van door den Krijgsraad — zal geschieden *in geval buiten Java en Madoera de garnizoensplaats gelegen is buiten het gewest, waarin de zetel van den Krijgsraad zich bevindt.* ²⁾

2. Met betrekking tot de *opzending van den zich op vrije voeten bevindenden beklaagde* buiten de residentie van den Krijgsraad ³⁾ was aanvankelijk in het 2e lid van art. 25 R.L. bepaald, dat, ingeval de garnizoensplaats op ver verwijderden afstand is gelegen van den zetel van den Krijgsraad, zoodanige beklaagde moest worden opgezonden tegelijk met de processtukken; de Gouverneur-Generaal zou bij ordonnantie de garnizoensplaatsen hebben aan te wijzen, die als „op ver verwijderden afstand gelegen” zouden worden aangemerkt. De Inv. Ord. deed ook hierbij, om herhaalde verandering door den ordonnantiewetgever te vermijden ⁴⁾, deze aanwijzing van garnizoenen bij ordonnantie vervallen en wijzigde het 2e lid van art. 25 R.L. in dien zin, dat indien de beklaagde zich bevindt in een garnizoensplaats *buiten Java en Madoera*, het bevel om zich naar de standplaats van den Krijgsraad te begeven tegelijk geschiedt met de opzending van de processtukken. Wellicht zullen ook enkele garnizoensplaatsen in de buitengewesten op geringen afstand van den zetel van den Krijgsraad liggen of daarmede in gunstige verbinding staan, doch het werd niet noodig geacht voor zeer enkele gevallen eene bijzondere regeling te treffen.

3. Art. 117 R.L., zooals dit in 1922 was vastgesteld, *sloot van het lidmaatschap van den Krijgsraad uit* (o.a.) *in 't algemeen de*

¹⁾ Dr. B., blz. 238.

²⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 9/10.

³⁾ Dr. B., blz. 241/242.

⁴⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 8/9.

reserve-officieren. Door de Inv. Ord. werd deze bepaling aldus gewijzigd, dat die uitsluiting thans is beperkt tot reserve-officieren, *voorzoover zij geen beroeps-officier geweest zijn.* Aangezien alleen beoogd werd, die officieren uit te sluiten, die geen rechtskundige opleiding — zooals de beroeps-officier — hebben genoten en bij wie ook mindere bekendheid met de militaire begrippen en beperkter inzicht in militaire verhoudingen was te verwachten, had het geen zin de gewezen beroeps-officieren uit te sluiten, die uiteraard uit hunne vroegere functiën de practijk der rechtspleging kennen en veelal over jarenlange ervaring beschikken. ¹⁾

4. Nadat de nieuwe Ind. R.L. en P.I. in 1922 waren afgekondigd, hebben in de *Nederlandsche R.L. en P.I.* nog belangrijke wijzigingen plaats gevonden. Een deel daarvan zal eerst bij invoering van de thans nog in bewerking zijnde nieuwe (Indische militaire) materiele strafwetgeving in de Ind. R.L. en P.I. kunnen worden aangebracht. Intusschen heeft de Inv. Ord. R.L. en P.I. eene zeer belangrijke wijziging, in Nederland eerst in 1924 totstandgekomen ²⁾, thans reeds, tegelijk met de invoering van de nieuwe R.L. en P.I., in deze Indische regelingen aangebracht. Met name de *afschaffing van de approbatie van de vonnissen van de Krijgsraden door het H.M.G.* en de daarmede verband houdende toekenning van *zelfstandig recht van appèl aan den A.-M.* ³⁾.

De afschaffing van de approbatie deed een aantal artikelen van de R.L. en de P.I. vervallen en maakte in andere artikelen redactie-wijzigingen noodig, die in 't algemeen hier niet nader aangewezen en besproken behoeven te worden.

De nieuwe regeling van het hooger beroep voor den A.-M. en voor den beklagde is geheel gelijk aan de Nederlandsche, behoudens dat de termijnen, binnen welke geappelleerd moet worden door den A.-M. of den beklagde, gesteld zijn op *twintig*, resp. *twee en twintig* dagen, in plaats van, zooals in Nederland, acht, resp. tien dagen. Met het oog op de groote afstanden tusschen den zetel der Krijgsraden te Makassar en Padang eenerzijds en die van het H.M.G. te Batavia anderzijds, is de in de Ned. R.L. voorgeschreven appèltermijn voor den A.-M. van 8 dagen gewijzigd in 20 dagen, omdat bij een korteren termijn de A.-F. niet in de gelegenheid zou zijn tijdig door de auditeurs-militair bij de genoemde Krijgsraden van het vonnis hooger beroep te doen aanteekenen. ⁴⁾ (Zie voorts hierna: Wijzigingen in de P.I. No. 3).

De „communicatie” van het vonnis, voorafgaande aan de uitspraak, is thans ook ingevolge de Inv. Ord., als overbodig vervallen. Bij afschaffing van de approbatie kan het gewezen vonnis aanstonds worden uitgesproken; de beklagde is daarbij tegenwoordig of wordt anders met de slotsom van het vonnis onverwijld bekend gemaakt.

¹⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 10.

²⁾ Wetten van 21 November 1924 (Stbl.n. nos. 532 en 533).

³⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 10 v.

⁴⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 13. (Zie ook M. v. T. blz. 11 onderaan).

Omtrent het *arrest* van den beklagde, die *in hooger beroep* is *gekomen*, bepaalt art. 220 R.L., dat het Hof, hetzij zonder, hetzij op voordracht van den A.-F., zal kunnen gelasten, dat de beklagde in arrest of in vrijheid zal worden gesteld; invrijheidstelling zal mede door den beklagde kunnen worden verzocht. Deze bepaling kwam aldus reeds voor in art. 224 (thans 220) der R.L., zooals die in 1922 is afgekondigd ¹⁾, behoudens dat thans, door de Inv. Ord., het woord „beklaagde” telkens gesteld werd in plaats van het woord „gecondemneerde”. ²⁾

Indien de beklagde zich in de residentie van den Krijgsraad in arrest bevindt, kan het H.M.G. hem, hetzij zonder, hetzij op voordracht van den A.-F., of wel op verzoek van den beklagde zelf ³⁾, in verzerke bewaring doen overbrengen naar de residentie van het Hof. Naast deze bepaling, die eveneens — behoudens het stellen door de Inv. Ord. van het woord „beklaagde”, waar aanvankelijk „gecondemneerde” stond — in den tekst van 1922 voorkwam, vindt men thans, wat betreft de overbrenging van den beklagde naar Batavia, eene nadere regeling in art. 51 P.I., waarover hierna (Wijzigingen in de P.I. No. 3) nog een en ander opgemerkt zal worden.

In verband met de invoering van de nieuwe regeling van het hooger beroep werden tevens, overeenkomstig de Nederlandsche wet, de bepalingen omtrent de *pronuntiatie* aangevuld met een voorschrift tot kennisgeving aan den beklagde van het *rechtsmiddel*, dat tegen het vonnis openstaat en van den termijn, waarbinnen dat rechtsmiddel kan worden aangewend.

5. Art. 209 (thans 207) R.L., handelende over de *executie van vonnissen* en over het *indienen van een verzoek om gratie*, onderging door de Inv. Ord. vooreerst enkele redactiewijzigingen in verband met de afschaffing van de approbatie. Daarnaast werd echter ook eene principieele wijziging aangebracht en wel met betrekking tot het over een gratie-verzoek uit te brengen advies. Bepaalde art. 209 (van 1922), dat het verzoekschrift door den Secretaris — na kennisgeving aan den A.-M. — met de betreffende processtukken moest worden opgezonden aan het Hooggerechtshof, hetwelk, na den Procureur-Generaal, *tevens advocaat-fiscaal* voor de land- en zeemacht in Nederlandsch-Indië en het H.M.G. te hebben gehoord, het vonnis enz. met zijn advies zou doorzenden aan den Gouverneur-Generaal — thans bepaalt art. 207 R.L. dat, na indiening van een verzoek om gratie, de Secretaris, na kennisgeving aan den A.-M., het verzoekschrift, *voorzien van het advies van den Krijgsraad* (die het vonnis wees) en van den A.-M., met de processtukken opzendt aan het Hooggerechtshof, dat, *na den Procureur-Generaal te hebben*

¹⁾ Dr. B., blz. 239.

²⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 12 (op art. 207).

³⁾ Het indienen van een verzoek om in persoon voor het H.M.G. te verschijnen geschiedt op dezelfde wijze als het aanteekenen van appèl, binnen den tijd van 22 dagen na den dag der uitspraak. (Art. 214 R. L.).

gehoord, het vonnis enz. met zijn advies aanbiedt aan den Gouverneur-Generaal. Blijkens de toelichting ¹⁾ beoogt deze wijziging „de toevoeging aan de over het gratie-verzoek uit te brengen adviezen van die van den auditeur-militair en van den betrokken krijgsraad, in aansluiting aan het bepaalde bij art. 334 lid 4 van het Reglement op de Strafvordering ingevolge hetwelk over een verzoek om gratie in de eerste plaats van advies dienen de betrokken Raad van Justitie en Officier van Justitie”. Intusschen schijnt deze toelichting de aangebrachte wijziging niet geheel te dekken: het artikel is zoodanig geredigeerd, dat het advies van den Krijgsraad en dat van den A.-M. in vervanging gekomen zijn van het advies van het H.M.G., terwijl de toelichting spreekt van „toevoeging” van eerstgenoemde adviezen aan de reeds ingevolge den tekst 1922 uit te brengen adviezen.

6. In de bepalingen betreffende *het proces bij vermeende onbevoegdheid des rechters* werd door de Inv. Ord. vooreerst, op het voetspoor van de Nederlandsche wet, de *dispositie*, waarbij de Krijgsraad zich op voorstel van den Commissaris of den A.-M., dan wel (anders dan in de Nederlandsche wet) ambtshalve onbevoegd verklaart ²⁾, vervangen door een *vonnis*. Blijkens de toelichting ³⁾ is „het in dit proces bestaande onderscheid tusschen „vonnissen” en „dispositiën” geschrapt, opdat ook tegen dispositiën tot bevoegdheid voortaan appèl zal openstaan” (vergelijk art. 213 — thans 211 R.L.).

Positieve geschillen over rechtsmacht zullen thans door middel van appèl, hetzij van het vonnis van bevoegdheid, hetzij van het vonnis over de zaak zelf, aan de beslissing van het H.M.G. onderworpen kunnen worden. Voor *negatieve* geschillen van rechtsmacht geeft het tegenwoordige art. 238 het voorschrift, dat daarvan kennisgegeven moet worden aan het H.M.G.

7. Eene wijziging, door de Inv. Ord. aangebracht in art. 267 (thans 259) R.L., heeft de mogelijkheid geopend om „afkomelingen „van de rechtshoogeschool te Batavia” tot *Auditeur-Militair* bij een *Krijgsraad in een belegerde of berende stad of plaats* te kunnen aanwijzen. ⁴⁾

8. Door eene toevoeging aan art. 275 (thans 267) R.L. heeft de Wetgever beter willen doen uitkomen, dat tegen de vonnissen der temporaire *Krijgsraden in een belegerde of berende stad of plaats* in het algemeen *geen rechtsmiddel* meer openstaat. Mede met het oog op de samenstelling dier Krijgsraden achtte de Wetgever het echter gewenscht om het vroegere voorschrift, dat de vonnissen van deze Krijgsraden nog wel ter approbatie moesten worden opgezonden aan het H.M.G. zoolang de plaats nog niet „dadelijk belegerd of berend” zou zijn, niet zonder meer te schrappen, maar daarvoor

¹⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 13.

²⁾ Dr. B., blz. 257.

³⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 13.

⁴⁾ idem blz. 13.

in de plaats te stellen, dat in de genoemde omstandigheden die vonnissen *nog appellabel* zijn, zooals dat voor de vonnissen der gewone Krijgsraden bepaald is. ¹⁾

9. Overeenkomstig de desbetreffende bepaling in art. 276 van de Ned. R.L., is thans door de Inv. Ord. ook in art. 273 Ind. R.L. de bepaling gebracht, dat *de Auditeurs-Militair verplicht zijn de bevelen na te komen, die hun in hunne ambtsbetrekking door den A.-F. zullen worden gegeven*. „Ook in het belang der rechtseenheid mag eene bepaling als de voorgestelde, waardoor de advocaat-fiscaal bevoegd zal zijn om appel te doen instellen, niet ontbreken”. ²⁾

10. Overeenkomstig het gestelde in art. 301 Ned. R.L., zooals dit artikel luidt ingevolge de Wet van 21 November 1924 (Ned. Stbl. No. 532), is door de Inv. Ord. in art. 301 Ind. R.L. eene bepaling ingelascht, volgens welke *geene extracten, afschriften of minuten* van het verhandelde in den Krijgsraad, *waardoor van de uitgebrachte adviezen* van den President en van de Leden van den Krijgsraad *zou kunnen blijken*, bij de stukken van het proces mogen worden gevoegd. Dit ter vervanging van eene bepaling van gelijke strekking, voorkomende in het thans vervallen art. 218 R.L. (van 1922).

11. In art. 316 (thans 308) R.L. is eene *vereenvoudigde regeling voor de eedsaflegging* door den President van den Krijgsraad en den Auditeur-Militair opgenomen: de eedsaflegging door deze functionarissen (bij de gewone Krijgsraden) zal steeds geschieden in handen van een door den Gouverneur-Generaal daartoe gemachtigden ambtenaar.

b. De Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

1. Vooreerst deed de Inv. Ord. het rechtsmiddel van „purge” vervallen. Aangezien de „stijl van den Hove van Holland”, zooals nog nader hieronder (onder 2) vermeld zal worden, niet meer zal worden gevolgd, bestond, volgens de toelichting, geen reden het in dien stijl voorkomende verouderde rechtsmiddel van „purge” te behouden. ³⁾

Voorts zijn, in verband met de reeds vermelde afschaffing van de „approbatie” van de vonnissen der Krijgsraden, de daarop betrekking hebbende artikelen der P.I. vervallen.

2. Art. 55 P.I. (van 1922), dat voor de „manier van procederen” verwees naar den stijl van den Hove van Holland, is bij de Inv. Ord. vervangen door een artikel (thans genummerd 48), ontleend aan art. 75 Ned. P.I. De redactie van het artikel laat ruimte om bij de toepassing van de beginselen en voorschriften van de R.L. met in den aard der zaak gelegen verschillen rekening te houden. Zoo zullen

¹⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 14.

²⁾ idem blz. 14.

³⁾ idem blz. 14.

b.v. bij de behandeling in hooger beroep de artt. 159 en 160 R.L. ¹⁾ niet in aanmerking komen, omdat bij ontstentenis van informatiën in hooger beroep de in deze artikelen veronderstelde voorafgaande verhooren ontbreken.

Anderzijds is art. 48 P.I. zoodanig geredigeerd, dat hetgeen in de P.I. zelve omtrent de rechtspleging bij het Hof staat voorgeschreven, voorrang heeft boven de bepalingen van de R.L., wier beginselen en voorschriften dus alleen zijn te volgen bij ontstentenis van regeling in de P.I. Zoo zal art. 136 R.L. sub *b*, alwaar de Commissaris van de beraadslagingen in den Krijgsraad wordt uitgesloten, niet op den Raadsheer-Commissaris van toepassing zijn, nu de nieuwe P.I. in dezen van een ander stelsel uitgaat. ²⁾

3. Het *aanhangig maken ter terechtzitting van eene zaak in eersten aanleg* geschiedt, als in de Ned. P.I. is voorgeschreven, door eene dagvaarding, vanwege den A.-F. aan den beklaagde beteekend; de dagvaarding geschiedt, zoo in de zaak informatiën zijn genomen, onverwijld na afloop daarvan, en anders zoo spoedig mogelijk na de verwijzing. ³⁾

Het *aanhangig maken van de zaak in appèl* geschiedt door de *inzending van de processtukken aan het H.M.G.* door den Secretaris van den Krijgsraad, waarna het vonnis met de stukken van het proces in handen van den A.-F. worden gesteld „ten einde het appèl voor den auditeur-militair te vervolgen”. ⁴⁾ Niet dus is uit de Nederlandsche wet overgenomen het voorschrift (art. 76 *c* Ned. P.I.), dat in appèl de zaak aanhangig wordt gemaakt door eene oproeping vanwege den A.-F. aan den beklaagde beteekend. Dit toch zou steeds persoonlijke verschijning van den beklaagde in appèl medebrengen. In verband met de groote uitgestrektheid van Nederlandsch-Indië kon dit niet zonder meer aanvaard worden: belangrijk oponthoud in de afdoening van zaken eenerzijds, groote kosten anderzijds zouden het gevolg zijn van het steeds persoonlijk doen verschijnen van den beklaagde in hooger beroep voor het H.M.G., terwijl voor een groot gedeelte der zaken eene persoonlijke verschijning van den beklaagde voor het Hof onnoodig geacht moet worden. ⁵⁾

¹⁾ Artt. 159 en 160 Ned. R. L.; deze artikelen betreffen het voorlezen op de Krijgsraadzitting van de verhooren van de niet gedagvaarde of opgeroepen getuigen en het recoleeren van den beklaagde in zijne verhooren voor den (Officier-) Commissaris ondergaan.

²⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 14.

³⁾ De bepaling van art. 76 Ned. P. I., volgens welke, indien ten aanzien van een verdachte, die in eersten aanleg voor het H.M.G. moet terechtstaan, geen commandeerende officier tot verwijzing bevoegd mocht zijn, voor de verwijzing in de plaats treedt eene machtiging, door het Hof aan den A.-F. verleend, is niet in de Ind. P. I. opgenomen. Zal dus nu, in zulk een geval, ingevolge art. 14 R.L. j° art. 48 P. I., de Pl. (Mil.)Ct in de residentie van het H.M.G. tot verwijzing bevoegd zijn?

⁴⁾ De vraag mag misschien gesteld worden, of deze laatste woorden (van art. 52 P. I.), die aanvankelijk voorkwamen in art. 222 (thans 219) R.L., doch ingevolge art. Inv. Ord. daaruit zijn vervallen, nog wel in het systeem der militaire rechtspleging passen.

⁵⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 12.

Thans is bepaald, dat de beklagde, die in appèl komt, alleen opgeroepen wordt *om in persoon voor het H.M.G. te verschijnen*: 1°. wanneer het Hof het noodig oordeelt, en 2°. op zijn verzoek ¹⁾; in dit laatste geval wordt aan den beklagde eveneens van Landswege overtocht en eventueel vergoeding toegekend, tenzij het Hof beslist, dat verschijning van den beklagde in persoon niet noodig ware geweest. Aldus ingevolge art. 51 P.I. ²⁾

Deze in art. 51 P.I. neergelegde regeling van toekenning van overtocht en eventuele vergoeding is door de Regeering overgenomen uit het Gedelegeerdenverslag, waarin de wensch van enkele leden, met betrekking tot deze aangelegenheid, aldus geformuleerd was. ³⁾ De Regeering zelve had in het Ontwerp voorgesteld, bij verschijning van den appellant voor het Hof op zijn verzoek *geen* overtocht van Landswege noch eenige vergoeding toe te kennen, *tenzij* het Hof zou beslissen, „dat verschijning van den beklagde in persoon noodig is geweest”. ⁴⁾

Ook na deze tegemoetkoming door de Regeering aan een der in het Gedelegeerdenverslag, met betrekking tot de verschijning van den appellant voor het Hof, geuite verlangens, bleek de Volksraad, bij de mondelinge behandeling van het ontwerp, nog niet voldaan. Na eene gedachtenwisseling tusschen het lid Mr. HAMER en den Regeeringsgemachtigde, den heer SCHRIEKE, Directeur van Justitie, werd door eerstgenoemde, met een viertal medeleden, eene motie ingediend, welke door de vergadering zonder hoofdelijke stemming werd aangenomen. De Volksraad spreekt in deze motie als zijn oordeel uit, „dat het gewenscht is om artikel 57a (thans 51) van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië aan te vullen met een bepaling, waarin de verschijning van beklagde in persoon voor het Hoog Militair Gerechtshof dwingend wordt voorgeschreven, ingeval hij door den Krijgsraad tot de doodstraf mocht zijn veroordeeld dan wel indien het Hoog Militair Gerechtshof zelf beklagde tot die straf mocht willen veroordeelen.” ⁵⁾ Tevoren had de Regeeringsgemachtigde medege-deeld, dat de Regeering tegenover het denkbeeld, in de motie neergelegd, sympathiek stond.

Het is aldus mogelijk, dat binnen afzienbaren tijd nog eenige wijziging in de regeling betreffende de verschijning in persoon voor het H.M.G. door den in hooger beroep komenden beklagde, gebracht zal worden.

De behandeling zelve van zaken in hooger beroep door het H.M.G. geschiedt, behoudens het veelal afwezig zijn van den beklagde, als in Nederland. Ook in Nederlandsch-Indië is, als gevolg van het

¹⁾ Zie noot ³⁾ op blz. 117.

²⁾ In de Nederlandsche wetgeving is dit onderwerp alleen geregeld in art. 219 R.L.

³⁾ M. v. A. (Inv. Ord.) stuk 5 blz. 4 (art. 57 a).

⁴⁾ Ontwerp Inv. Ord., stuk 2 blz. 5 (art. 57 a).

⁵⁾ Motie, voorgesteld door de heeren Hamer, Blauw, Roep, Thamrin en Wiranata Koesoema, stuk 7.

afschaffen van den stijl van den Hove van Holland, de tusschenkomst van een procureur niet meer vereischt. ¹⁾ Omtrent de uitspraken van het Hof in appèl geldt geheel hetzelfde als in Nederland.

4. Art. 74 (thans 73) P.I. is door de Inv. Ord. in overeenstemming gebracht met art. 91 Ned. P.I.: in verband met het vervallen van de autorisatiebevoegdheid van het H.M.G. behoorde de bepaling, volgens welke de A.-F. zich in de waarneming van zijne functie had te gedragen „naar de dispositie van het hof en commissarissen” te vervallen. ²⁾

5. Art. 95 P.I. bepaalt thans, dat de *praktizijns* bij het Hooggerechtshof uit kracht van hunne benoeming als zoodanig tevens praktizijn zijn bij het H.M.G..

Behoudens deze bepaling is de § 6 der P.I., handelende over de praktizijns bij het Hof, vervallen, aangezien door de overeenkomstige toepassing van de R.L., alwaar mede het onderwerp der raadslieden geregeld is, zoomede door het afschaffen van den ouden stijl, deze § overbodig is geworden, met uitzondering van eene bepaling als de bovengenoemde, die dient als basis voor de positie van de praktizijns bij het H.M.G. ³⁾

III. De artikelen II—IX der Invoeringsordonnantie R.L. en P.I.

Art. II Inv. Ord. geeft uitvoering aan art. 115 R.L., dat voorschrijft, dat de Gouverneur-Generaal bij ordonnantie bepaalt, waar de Krijgsraden zullen zijn gevestigd en wat het rechtsgebied van deze Krijgsraden is. Als plaatsen, waar Krijgsraden gevestigd zullen zijn, zijn aangewezen *Tjimahi*, *Makassar* en *Padang*.

Deze Krijgsraden zijn, naar de nieuwe R.L., als in Nederland en evenals bij de burgerlijke rechtspraak het geval is, permanente rechtbanken, die achtereenvolgens alle zich voordoende zaken afdoen. Dit in afwijking van de oude R.L., volgens welke, zooals bekend, een Krijgsraad werd gevormd voor iedere zaak. Anders ook dan onder de oude R.L., worden, zooals reeds hiervoor bleek, de nieuwe Krijgsraden voorgezeten door een burgerrechtsgeleerde. De Auditeur-Militair, eveneens burgerrechtsgeleerde, zal niet meer, als onder de oude R.L., de secretaris en tevens de adviseur van den Krijgsraad zijn, doch blijft thans buiten de raadkamer en fungeert bij de behandeling voor den vollen Krijgsraad op de zitting uitsluitend als Openbaar Aanklager.

Tot op het tijdstip van invoering van de nieuwe R.L. en P.I. waren er in Nederlandsch-Indië zes Krijgsraden en wel te Amboina, Makassar, Magelang, Tjimahi, Koetaradja en Padang.

Voor *Java* meende de Regeering met één Krijgsraad, en wel te

¹⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 13.

²⁾ De M. v. T. (stuk 3 blz. 15) motiveerde het vervallen van deze bepaling op, naar het wil voorkomen, minder gelukkige wijze, door de opmerking, dat de thans vervallen, hierboven bedoelde, slotzin van art. 74 (thans 73) P. I. niet meer in overeenstemming is met de verhouding, welke bestaat tusschen het Hof en „het openbaar ministerie”.

³⁾ M. v. T., stuk 3 blz. 15.

*Tjimahi*¹⁾, te kunnen volstaan, mits deze een uitsluitend met dat ambt te belasten President en een eveneens uitsluitend met dat ambt te belasten A.-M. kreeg. Aldus is geschied. Het rechtsgebied van dezen Krijgsraad omvat geheel Java, met inbegrip van de Vorstenlanden, het Zuidelijk deel van Sumatra, Banka e. o., Billiton, Riouw e. o., Borneo, Bali en Lombok. De Krijgsraad te Magelang is vervallen.

Met het oog op het gering aantal zaken in de Buitengewesten werden voor de Krijgsraden te Makassar en Padang de betrekkingen van President en A.-M. verbonden aan civiele rechterlijke betrekkingen (artt. 119 en 126 R.L. j^o. art. 9, 1e lid R.O.). In verband hiermede zijn de Krijgsraden te Amboina en te Koetaradja opgeheven: in die plaatsen zijn geen twee rechterlijke ambtenaren beschikbaar, die nevens hunne functie, met het presidium van een Krijgsraad of met eene militaire auditie zouden kunnen worden belast.

Art. III Inv. Ord. geeft — in verband met het voorschrift van art. 114 R.L., volgens hetwelk beklagde en zijn raadsman een afschrift kunnen bekomen van de processtukken, eene regeling van de kosten, die in rekening mogen worden gebracht voor het geven van de door beklagde, zijn raadsman of andere belanghebbenden verlangde afschriften. Deze regeling verklaart van toepassing art. 2 van het Tarief van justitiekosten en salarissen in strafzaken bij de Europeesche rechtbanken (Staatsblad 1885 no. 72), en geeft verder enkele voorschriften, die door den Griffier van het H.M.G. en de Secretarissen van de Krijgsraden met betrekking tot deze aangelegenheid moeten worden toegepast.

Art. IV Inv. Ord. brengt art. 1 van de Ordonnantie van 18 Augustus 1860 (*Ind. Stbl.* 1860 no. 77), betreffende de „Regtspleging in geval van opstand en verzet onder de krijgsmagt”, in overeenstemming met het thans permanente karakter van de Krijgsraden: de berechting van militairen in geval van opstand of verzet zal alleen dan aan andere dan de gewone Krijgsraden worden opgedragen, wanneer de Gouverneur-Generaal dit noodig acht.

Art. V Inv. Ord. brengt eene nadere regeling, in verband met de nieuwe R.L., van de in art. 7 van het Kon. Besluit van 25 Juli 1893 No. 36 (*Ind. Stbl.* no. 240) — zooals dit artikel laatstelijk luidt volgens het Kon. Besluit van 27 Augustus 1925 No. 42 (*Ind. Stbl.* no. 505) — omschreven bevoegdheid tot het aanhouden en openen van brieven en andere poststukken van verdachten in militaire strafzaken. Nu de Krijgsraden permanente rechtscolleges geworden

¹⁾ In het Gedelegeerden-Verslag (stuk 4 blz. 4) werd voor de standplaats van den Krijgsraad op Java de voorkeur gegeven aan Bandoeng boven Tjimahi, o.a. omdat in Bandoeng juridische raadslieden aanwezig zijn. De Regeering, harerzijds de voorkeur gevende aan Tjimahi wegens de aldaar aanwezige lokaliteiten, meende, dat de bedoelde juristen te Bandoeng ook wel in het naburige Tjimahi werkzaam zullen willen zijn (M. v. A., stuk 5 blz. 5).

zijn, bestond geen reden meer tot handhaving van het voorschrift, dat verzoeken tot het geven van den last tot inbeslagneming en opening van aangehouden poststukken, altijd gericht moeten worden tot het H.M.G.: inzake strafzaken, in eersten aanleg tot de competentie van de Krijgsraden behoorende, zullen voortaan de betreffende verzoekschriften tot den Krijgsraad gericht moeten worden en de last tot inbeslagneming en opening der poststukken door dat college gegeven moeten worden.

Art. VI Inv. Ord. geeft, als overgangsbepaling, aan, dat ter vaststelling van de bevoegdheid van den rechter en de wijze van rechtspleging, uitsluitend de wetgeving zal worden toegepast, die in werking was op het tijdstip der verwijzing naar den militairen rechter: door deze bepaling zullen b.v. reeds — op oude wijze — gehouden informatiën niet behoeven te worden overgedaan tengevolge van het in werking treden van de nieuwe R.L.

Art. VII bepaalt, dat de Inv. Ord. op hetzelfde tijdstip in werking treedt als de R.L. en de P.I.;

art. VIII, dat de bekendmaking van den tekst van R.L. en P.I. opdraagt aan den Gouverneur-Generaal, werd reeds hiervóór genoemd;

art. IX ten slotte bepaalt den naam, onder welchen de Inv. Ord. kan worden aangehaald: „Invoeringsordonnantie Rechtspleging Landmacht en Provisioneele Instructie”.

IV. *Slotbeschouwing.*

Uit het overleg tussehen de Indische Regeering en den Volksraad inzake de Inv. Ord. R.L. en P.I. is in het voorgaande reeds een enkel punt ter sprake gekomen. Op een paar andere punten moge nog kort de aandacht gevestigd worden.

Dat in het Gedelegeerden-Verslag betreurd werd, dat de R.L. en de P.I. eerst 10 jaren, nadat zij in het Staatsblad waren afgekondigd, in werking traden, wordt hier alleen even vermeld, evenals dat de Regeering in de M. v. A. eene verklaring daarvoor heeft gegeven, die Mr. HAMER, het eenige lid, dat over het Ontwerp-Inv. Ord. in den Volksraad het woord gevoerd heeft, nog niet bevredigde, waarop de Regeeringsgemachtigde nog wederom het langdurig uitsstel toelichtte.

De voornaamste bezwaren, die in het Gedelegeerden-Verslag en later ook nog mondeling door Mr. HAMER tegen het ontwerp zijn ingebracht, betroffen de *afschaffing van de approbatie*. Niet tegen die afschaffing opzichzelf had men bezwaar, maar sommige leden wenschten die afschaffing op te schorten tot de invoering van een nieuw Wetboek van Militair Strafrecht. De leden, die zich op dit standpunt stelden, vreesden dat, met het oog op den bijzonderen aard en de ingewikkeldheid van het Crimineel Wetboek, „hetwelk een specifiek militairen geest ademt”, de niet-militaire krijgsraadsvoorzitters en auditeurs-militair, met name die, welke met het

presidium resp. de militaire auditie nevens hun eigenlijke burgerlijke betrekking worden belast, zich niet voldoende in het wetboek zouden kunnen inwerken. In het belang der rechtszekerheid kwam het daarom dezen leden beter voor om eerst dan tot afschaffing van de approbatie over te gaan, als het nieuwe materiele strafrecht in werking zou zijn getreden. Andere leden bepaalden zich ertoe, in dit verband aan te dringen op spoedige invoering van het in bewerking zijnde nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht en Wetboek van Krijgstucht.

De Regeering bestreed de bezwaren van eerstvermelde leden, eerst in de M. v. A., later bij monde van den Regeeringsgemachtigde, waarbij uiteraard gewezen werd op de veranderde samenstelling van de Krijgsraden en de invoering van de — veelal juridische — verdediging. Tenslotte heeft de Volksaad de afschaffing van de approbatie aanvaard, nadat ook Mr. HAMER had aangedrongen op spoedige invoering van de materiele militaire strafwetgeving.

Een tweede onderwerp van discussie, zoowel schriftelijk als mondeling, was de *voortgezette rechtskundige opleiding van officieren* van het Nederlandsch-Indische Leger, zooals Nederland die reeds jarenlang kent voor officieren van Zee- en Landmacht. De Regeering wees in de M. v. A. — naar aanleiding van geuite wenschen in het Gedelegeerden-Verslag — erop, dat rechtskundige opleiding van officieren van het Indische Leger aan een Universiteit ook vroeger reeds was overwogen, doch steeds op het kostenbezwaar afgestuit en dat de financieele toestand van het land voor de eerste jaren tegen zoodanige opleiding een bezwaar zou blijven vormen.

Het Regeeringsantwoord belette Mr. HAMER niet een krachtig mondeling pleidooi te houden voor de voortgezette rechtskundige opleiding van officieren aan de Rechtshoogeschool te Batavia, waaraan z. i. geen hooge kosten verbonden behoefden te zijn ¹⁾, waarop de Regeering gemachtigde antwoordde, dat ook de Regeering zulk eene opleiding van groot belang achtte, maar dat de financieele nood van het land de Regeering uiterst huiverig maakte thans te beslissen over maatregelen, die niet geheel noodzakelijk zijn.

Een ander belangrijk onderwerp van schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling, de *persoonlijke verschijning voor het H.M.G.* van den beklagde *in hooger beroep*, is reeds hierboven besproken; het resultaat van het desbetreffende overleg werd daarbij medegedeeld.

Nog één onderwerp uit de discussie worde vermeld. In het Ge-

¹⁾ De vermelding door Mr. Hamer, dat in Nederland tengevolge van eene wijziging van de Bevorderingswet Landmacht 1902 de „officieren-jurist” voor buitengewone bevordering bij keuze in aanmerking kunnen komen, schijnt betrekking te hebben op een aanhangig geweest, doch later weer ingetrokken wetsvoorstel. Mogelijk ook heeft aan Mr. Hamer voor den geest gestaan het bij het Nederlandsche Leger bij Ministerieele beschikking destijds ingestelde en later weder vervallen instituut van „vóórbevordering”. (Zie M.R.T. XXII, blz. 327).

delegeerden-Verslag gaven sommige leden te kennen, dat zij weinig resultaat verwachtten van *toevoeging van advocaten en procureurs* ¹⁾ als raadslieden, tenzij — wat blijkbaar niet in de bedoeling lag — den juridischen raadslieden, evenals in Nederland, eene tegemoetkoming voor hunne bemoeiingen zou worden toegekend. De Regering antwoordde, dat zij vertrouwde, dat, ook zonder dat aan den juridischen raadsman eene vergoeding wordt toegekend, juristen zich daarvoor beschikbaar zullen stellen.

Zoo zal dan 1 Augustus 1932 ook Nederlandsch-Indië eene militaire rechtspleging deelachtig worden, die, wat de wettelijke bepalingen betreft, nagenoeg gelijk is aan die, waarvan wij in Nederland sedert 19 jaren het vele goede hebben leeren waardeeren. ²⁾ Moge het Nederlandsch-Indische Leger spoedig ervaren, dat de nieuwe wijze, waarop het militaire strafproces gevoerd zal worden, in het belang zal zijn van de tuchthandhaving eenerzijds, de rechtszekerheid van de justiciabelen anderzijds.

Het zal voor ons, in Nederland, hoogst belangwekkend zijn te zien, hoe in 't bijzonder het Krijgsraadsproces zich in Indië zal ontwikkelen. En wel speciaal het tweede gedeelte daarvan, de behandeling van de zaak voor den vollen Krijgsraad. Want, al zijn de Nederlandsche en de Indische wettelijke regelingen dienaangaande in hoofdzaak gelijk, practisch zijn er verschillen, die op den ontwikkelingsgang van het nieuwe militaire strafproces invloed kunnen doen gelden.

Vooreerst heeft onze Krijgsraad te 's Hertogenbosch een „beroeps”-President en een „beroeps”-Auditeur-Militair. In Indië zal dit, zooals vermeld, alleen in Tjimahi het geval zijn. Te Makassar en te Padang — het Gedelegeerden-Verslag wees er reeds op — zullen rechterlijke ambtenaren deze functie als bijbetrekking vervullen. Er waren, zooals hierboven bleek, leden van den Volksraad, die, althans zoolang het Crimineel Wetboek zal gelden, toezicht van het H.M.G. op deze Krijgsraden noodig achtten. ³⁾

Maar vooral, Indië is groot van oppervlakte, Nederland klein. De practijk in Nederland is geworden; dat de behandeling van strafzaken voor den vollen Krijgsraad in hoofdtrekken het beeld vertoont van eene behandeling voor de Arrondissementenrechtbank. Steeds worden de voornaamste getuigen voor den Krijgsraad zelf gehoord. De raadsman zal aldus, niet alleen bij het verhoor van den beklagde, maar ook bij dat van getuigen een actieve rol kunnen vervullen, door zijne vragen invloed uitoefenen op den gang van het

¹⁾ Dr. B., blz. 260.

²⁾ De afschaffing van de approbatie had in Nederland eerst in 1925 plaats.

³⁾ Men vergelijkte in dit verband hetgeen Dr. B. op blz. 257 schreef met betrekking tot de benoeming van burgerleden van het H.M.G.

onderzoek. Hoe zal dit gaan in Indië, waar de Krijgsraad te Tjimahi een rechtsgebied heeft met eene enorme uitgestrektheid, die het oproepen van getuigen naar den zetel van den Krijgsraad tot nog heel iets anders maakt dan het doen verschijnen van getuigen uit Groningen, Den Helder, Maastricht of Vlissingen voor den Krijgsraad in Den Bosch? En voor de beide andere Krijgsraden mogen de rechtsgebieden niet zóó omvangrijk zijn, maar veelal zullen juist daar de verbindingen zeer ongunstig zijn. Daarom bestaat de mogelijkheid, dat wat in Nederland in de practijk gewoonte is geworden, in Indië slechts uitzondering zal zijn ¹⁾, en daarmede de Krijgsraadszitting in Indië een ander karakter zal gaan vertoonen dan in Nederland het geval is. In Nederland is practisch het zwaartepunt van het onderzoek gelegd in het tweede gedeelte van het militaire strafproces. Zal dat in Indië ook geschieden, of zal daar het zwaartepunt van het onderzoek, als oorspronkelijk in het extra-ordinaire proces der oude R.L. het geval was, gelegd worden in de informatiën voor den Commissaris? Maar in dat geval zou de verdediging niet tot haar volle recht komen.

De practijk zal het ons leeren. Wij maakten eene enkele opmerking, om de aandacht te vestigen op het belangwekkende, dat de toekomstige ontwikkeling van de Indische militaire rechtspleging ook voor ons heeft. Ook hier zou de waarheid kunnen blijken van het gezegde, dat als twee hetzelfde doen, het nog niet hetzelfde is. Maar het groote goed, dat thans door de Indische militaire rechtspleging verkregen wordt, de openbaarheid en de verdediging, het zal voor haar nooit meer verloren gaan. Mocht onverhoopt blijken, dat de thans ingevoerd wordende wetgeving voor Indië niet geheel past, dan zal de opgedane ervaring wel in staat stellen de veranderingen aan te brengen, waaraan behoefte zal blijken te bestaan.

Moge, in afwachting van eene wellicht nog in eene verre toekomst liggende algeheele hervorming van het militaire strafprocesrecht, door de samenwerking van allen, die de nieuwe R.L. en P.I. hebben uit te voeren en in het militaire strafproces een opgelegde of vrijwillig aanvaarde taak hebben te vervullen, verkregen worden, dat de Nederlandsch-Indische militaire rechtspleging, binnen de grenzen door de R.L. en P.I. gesteld, voldoet aan de behoeften van dezen tijd!

Ginneken, Juni 1932.

¹⁾ In de M. v. A. (Inv. Ord.) schreef de Regeering: „Voorts zal door het geringer aantal krijgsraden de wisselvallige post voor reiskosten wat zwaarder worden belast, waarvoor echter bezwaarlijk een bepaald bedrag is te noemen.” Voorts wees de Regeering erop, dat sedert 1925 terzake gelden op de begrooting zijn uitgetrokken, welke in hoofdzaak op de volgende begrootingen zijn gehandhaafd.

Het komt ons voor, dat, indien de oproeping van getuigen voor den Krijgsraad zelf in Indië in dezelfde mate zal geschieden als dit in Nederland het geval is, de omschrijving der Regeering van de toename van de post reiskosten („wat zwaarder worden belast”) een onvoldoend beeld van die toename geeft en dat die toename — mede door de opheffing van 3 Krijgsraden — zeer groot zal zijn.

VRAGENBUS.

Straffen op bevel.

Door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht in Ned.-Indië ontving de Redactie van den luitenant der 2e klasse J. A. M. van der Brugh het volgende verzoek:

Gaarne zou ik van de Redactie van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift hare meening vernemen over het volgende.

Bij Circulaire van den Commandant der Zeemacht no. 31 (beschikking van 25 Juni 1929 no. M 236a/1/4) is bepaald:

„1e. Ieder, die door zorgeloosheid, oorzaak is geweest van de „vermissing van Gouvernements pistolen en munitie, zal, afgezien „van de hem op te leggen vergoeding, krijgstuchtelijk worden „gestraft.”

„2e. enz.

„3e. enz.

Het wil mij nu voorkomen, dat deze bepaling indruischt tegen het principe van de krijgstuchtelijke bestraffing, hetwelk is neergelegd in art. 37 W.K., luidende:

„Bij de bepaling van de soort en van de mate van krijgstuchtelijke straf is de strafoplegger verplicht rechtvaardigheid naast „gestrengheid te betrachten en zoowel de omstandigheden waar „onder het vergrijp begaan is, als de persoonlijkheid en het door „gaand gedrag van den dader in aanmerking te nemen.”
en tegen de algemeen aanvaarde stelling, dat de Commandeerende Officier verantwoordelijk is voor de richtige handhaving van de krijgstucht aan boord van den bodem onder zijn bevel.

Immers wordt in de aangehaalde circulaire eene bestraffing, zij het dan bij gebleken zorgeloosheid, imperatief voorgeschreven, en wordt den Commandeerenden Officier dus niet de vrijheid gelaten om bestraffing achterwege te laten wanneer hem zulks b.v. met het oog op de „persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van den dader” wenschelijk zou voorkomen.

Wel wordt in de Regtspleging bij de Zeemagt in art. 8, 2e lid sub *b* bepaald, dat de tot verwijzing bevoegde Officier, naar bevind van zaken, zal:

„*b.* bepalen, dat de zaak buiten den Regter zal worden afge- „daan en de verdachte hetzij verder ongemoeid gelaten hetzij „krijgstuchtelijk gestraft zal worden, dan wel den verdagte, nadat „deze zoo mogelijk is gehoord, naar den militairen Regter ver- „wijzen.”

maar kennelijk is de bedoeling van dit wetsartikel niet om den Commandant een bestraffing voor te schrijven, daar in de Justitieele Zaken (3 VKM XI art. 18, 5e lid) nader wordt bepaald:

„(5) Wanneer de vlootvoogd bij twijfel van den commandant „of in strijd met diens meening van oordeel is, dat eene zaak

„buiten den militairen rechter kan worden afgedaan, dan behoort „hij niet zelf eene krijgstuchtelijke straf op te leggen, maar de „afdoening der zaak over te laten aan den commandant van het „schip of de inrichting der zeemacht, waartoe de betrokkene „behoort.”

Deze meening wint aan kracht, wanneer men in deze beschouwing betreft art. 58 W.K., dat een analoog geval (doch *na* de verwijzing) behandelt, en waarin de militaire rechter de zaak naar den tot straffen bevoegden meerdere kan *verwijzen*. Dit houdt m.i. in, dat die tot straffen bevoegde meerdere verder vrij wordt gelaten in de wijze waarop hij de zaak wil afdoen.

De Redactie heeft hierop geantwoord:

Een meerdere mag aan een onder zijne bevelen dienenden, tot straffen bevoegden mindere niet den *last* geven om aan een onder de bevelen van laatstgenoemde gestelden militair eene krijgstuchtelijke straf op te leggen, hoogstens kan die meerdere dit *in overweging geven*. Wél kan de hogere chef, indien naar zijne meening een lagere commandant ten onrechte mocht nalaten in een bepaald geval straf op te leggen, nu *zelf* daartoe alsnog overgaan. Diens bevoegdheid daartoe staat vast (zie voor het door U bedoelde geval art. 39, 1°. Wet Krijgstucht), hoewel het in het algemeen wenschelijk zal zijn dat hij daarvan een spaarzaam gebruik maakt omdat zijn ingrijpen altijd min of meer afbreuk zal doen aan het prestige van den in de *eerste* plaats tot straffen bevoegden commandant.

Verder kan ook de hogere chef die meent dat een commandant ten onrechte nalaat corrigeerend te straffen en dus de krijgstucht niet voldoende krachtig handhaaft, dien commandant deswege ter verantwoording roepen.

Het Hoog Militair Gerechtshof heeft bij herhaling in beklagzaken in den aangegeven zin beslissingen genomen. Zie bijv. de beschikking van 8 November 1916, M. R. T. XII, blz. 490, waarin overwogen wordt, dat een door den vlootvoogd aan een commandant gegeven order om te straffen niet wegneemt de verplichting van laatstgenoemde om de strafschuldigheid van den verdachte en de op te leggen straf naar bevind van zaken zelfstandig te bepalen. Verder — zeer scherp en duidelijk — de beschikking van 20 April 1917, M. R. T. XIII, blz. 83, betreffende de destijds nog al geruchtmakende zaak van de „Heemskerek” te Vlissingen, welke beschikking door het Marinebestuur bij circulaire voor de zeemacht No. 644 — thans, vermoedelijk wegens voldoende bekendheid, niet meer in den bundel voorkomend — ter algemeene kennis is gebracht. Van belang is mede nog de beschikking van het Hof van 10 April 1918, M. R. T. XIV, blz. 86, waarin als „fundamenteele” regel wordt gesteld, dat geen straf mag worden opgelegd, waar niet de overtuiging bestaat, dat de verdachte zich inderdaad heeft schuldig gemaakt aan hetgeen hem is ten laste gelegd. Deze regel zou bij straffen op bevel bedenkelijk in het gedrang kunnen raken.

Bovengenoemde beschikkingen zijn alle genomen nog onder de oude wetgeving, doch hebben ook volgens de thans geldende bepalingen in de Wet op de Krijgstucht hare volle waarde behouden, hebben daarin bevestiging, zelfs versterking gevonden.

Uit het bovenstaande blijkt, dat een *bevel* tot strafoplegging nimmer gegeven behoort te worden. Mocht de bedoeling der circulaire van den Commandant der Zeemacht No. 31 de strekking hebben, welke daarin door U wordt gelezen, n.l. een last, een opdracht aan de commandeerende officieren om in de genoemde gevallen eene krijgstuhtelijke straf op te leggen, dan zouden wij die circulaire zeker minder juist achten.

Intusschen schijnt ons ook een andere lezing mogelijk, n.l. deze, dat zij beschouwd moet worden als een aansporing om met gouvernementspistolen en munitie zeer zorgvuldig om te gaan, met de als bedreiging bedoelde mededeeling, dat een ieder die te dien aanzien door zorgeloosheid te kort schiet, krijgstuhtelijk zal worden gestraft. In het midden is dan nog gelaten door *wien* die straf alsdan zal worden opgelegd, zoodat, indien noodig, ook de Commandant der Zeemacht *zelf* corrigeerend kan ingrijpen ingeval een onder zijne bevelen dienende commandant dit om welke reden dan ook, mocht nalaten. Voor de commandeerende officieren geeft de circulaire dan slechts een aanwijzing hoe hun chef over de hierbedoelde zorgeloosheid denkt. Aldus opgevat is de redactie, hoewel misschien minder gelukkig, zeer wel te verdedigen.

De beschouwingen in Uw schrijven gaan alle uit van de veronderstelling dat de circulaire een imperatieve last tot strafoplegging inhoudt. Ware dit de bedoeling, dan zouden die beschouwingen zeker hare waarde hebben. Nu die premisse echter o.i. niet vaststaat, doen zij minder ter zake en zouden wij U alleen, ter vermijding van eenzijdigheid, op het volgende willen wijzen.

Volgens art. 70 Wet Krijgstucht is ieder meerdere verplicht zoveel mogelijk ervoor te waken, dat de onder zijn bevelen gestelden een rechtvaardig, verstandig en gepast gebruik maken van de hun bij deze wet toegekende bevoegdheden. Verder geeft art. 50 aan den meerdere van een strafoplegger de bevoegdheid straf en strafreden te wijzigen, de straf te schorsen of de oplegging geheel of ten deele te niet te doen. De commandant van een schip moge voor de handhaving van de tucht aan boord van den bodem onder zijn bevel verantwoordelijk zijn en als zoodanig een groote mate van vrijheid en zelfstandigheid bij strafoplegging bezitten, hij *blijft* ook daárbij toch steeds onder het directe toezicht van zijn chef betreffende de wijze waarop hij van die vrijheid en zelfstandigheid gebruik maakt. Het is zelfs voorgekomen, dat een commandant wegens een onbehoorlijk gebruik van zijne strafbevoegdheid krijgstuhtelijk door zijn meerdere is gecorrigeerd. (Zie de beschikking van het H. M. G. medegedeeld in M. R. T. XXV, blz. 21). Strafpoplegging tegen eigen overtuiging mag echter nimmer geëischt worden.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 15 October 1931.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus, (pl.v.).

Wnd.-Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren als stalwacht om te voldoen aan de order van den korporaal van de week om na het voeren van de paarden in den stal ledige haverzakjes mede te nemen naar het haverhok), waarbij de schuldige in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen.

(Krijgsraad te 's-Hertogenbosch had onder vrijspraak van de verzwarende omstandigheid de zaak voor het overige ter verdere behandeling verwezen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 25en Augustus 1931 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, tegen S., oud 19 jaar, geboren te Heerhugowaard, gewoon dienstplichtig-huzaar bij het Iste eskadron van het IIde Regiment Huzaren, in garnizoen te 's-Gravenhage, gerequireerde in persoon, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appél;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den getuige door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de midelen van verdediging door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal

vernietigen en, opnieuw rechtdoende, den beklaagde zal schuldig verklaren aan: „opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”, en deswege zal veroordeelen tot twee weken gevangenisstraf;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat, blijkens overgelegd stamboekblad, de beklaagde op 2 Februari 1931 is ingelijfd bij het IIde Regiment Huzaren;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 23 Juli 1931 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraal is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 26 Juni 1931 te 's-Gravenhage, als militair, nadat zijn meerdere, de korporaal van de week Kramer, hem, tijdens beklaagde stalwacht was, had gelast om na het voeren van de paarden, in den stal ledige haverzakjes mede te nemen naar het haverhok, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en, nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

Overwegende dat de Krijgsraad bij het vonnis, waarvan hooger beroep, niet wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard dat deel der telastelegging, hetwelk luidt: „en, nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard”, en beklaagde hiervan heeft vrijgesproken, terwijl de Krijgsraad, onder mededeeling van alle stukken, de zaak voor het overige ter verdere behandeling heeft verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier;

Overwegende dat bekaagde heeft opgegeven:

dat hij op 26 Juni 1931 stalwacht was in stal 8 van de Alexanderkazerne te 's-Gravenhage; dat hij na het afvoeren, toen hij met de haverzakjes op weg was van stal 8 naar het haverhok, in stal 6 den korporaal van de week Kramer is tegengekomen; dat deze korporaal zeide, dat hij, beklaagde, ook de haverzakjes uit stal 7 moest meenemen, waarop hij, beklaagde, heeft geantwoord: „Doe het zelf maar”; dat de korporaal vervolgens zeide: „Blijf jij eens staan. Je moet die zakjes meenemen”, waarop hij, beklaagde, boos geworden, den korporaal ten antwoord heeft gegeven: „Ik verdom het”; dat de korporaal nog heeft gevraagd, of hij wel wist dat hij een order niet opvolgde, waarop hij heeft geantwoord: „Dat kan mij niet schelen”; dat hij, beklaagde, hierop boos is weggelopen, zonder aan de gegeven order gevolg te hebben gegeven;

Overwegende dat de korporaal Jan Kramer, dienende bij het 1ste eskadron van het IIde Regiment Huzaren, in garnizoen te 's-Gravenhage, als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij, in zijne functie van korporaal van de week, op 26 Juni 1931, des avonds bij het afvoeren in stal 6 van de Alexanderkazerne te 's-Gravenhage was, toen beklaagde, die stalwacht in

stal 8 was, binnenkwam met een aantal haverzakjes, op weg naar het haverhok; dat hij, getuige, den beklaagde opdroeg ook de haverzakjes uit stal 7, die bij den ingang van stal 6 lagen, naar het haverhok mede te nemen; dat beklaagde, in plaats van aan deze order gevolg te geven, is doorgelopen, waarop hij, getuige, hem achterna is gelopen, hem staande heeft gehouden en heeft opgedragen: „Jij moet die zakjes meenemen”; dat beklaagde ten antwoord heeft gegeven: „Ik verdom het”; dat hij, getuige, daarop aan beklaagde heeft gevraagd: „Weet je wel, dat je een order niet opvolgt?”; dat hij hem vervolgens uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen, waarop beklaagde bij zijne weigering is gebleven en te kennen heeft gegeven, dat het hem niets schelen kon, en zich heeft verwijderd zonder de haverzakjes mede te nemen; dat de haverzakjes uit stal 7 ten slotte door een ander huzaar naar het haverhok zijn gebracht;

Overwegende dat het Hof door den boven aangegeven inhoud van deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen oordeelt dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande dat het feit is gepleegd op 26 Juni 1931;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”;

Overwegende dat het Hof, alle omstandigheden in aanmerking genomen, te dezer zake eene veroordeeling tot twee weken gevangenisstraf gerechtvaardigd acht;

Overwegende dat uit het vorenstaande volgt, dat het beroepen vonnis niet in stand kan blijven;

Toepassende de artikelen 60, 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 74 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie, en

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende,

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklaagde's schuld daaraan, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, met den verstande als hiervóór is aangegeven;

Qualificeert het aldus bewezen verklaarde als boven is gezegd;

Veroordeelt beklaagde te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee weken;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan bewezen is verklaard, en spreekt hem daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 29 April 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus (plv.).

Wnd.-Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser.

Raadsman: Mr. D. J. Veegens, te 's-Gravenhage.

Mishandeling van een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening van zijne bediening door een officier.

De Krijgsraad spreekt beklaagde vrij op grond van een rapport van deskundigen, concludeerende dat beklaagde voor het geraken op den bewusten avond (tijdens het plegen van het feit) in een ziekelijken toestand zijner geestvermogens ten gevolge van alcoholvergiftiging, in tegenstelling met de overgrootte meerderheid van de gevallen van dronkenschap, niet toerekenbaar mocht worden geacht.

Het H. M. G. kan zich met de conclusie van dit rapport niet vereenigen, geeft eene breed gemotiveerde weerlegging daarvan en spreekt, met vernietiging van het vonnis in zoover, eene veroordeeling uit.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 22en Maart 1932 door dien Krijgsraad in zake den na te nemen beklaagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, tegen G., oud 29 jaar, geboren te Dordrecht, Eerste-Luitenant, destijds bij het Regiment Jagers, thans dienende bij de Stormschool, in garnizoen te 's-Gravenhage, gerequireerde in persoon, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fisikaal aan den beklaagde beteevend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fisikaal en die door den beklaagde opgeroepen, alsmede de getuigen-deskundigen, door eerstgenoemde opgeroepen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de midelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende den beklaagde zal schuldig verklaren aan mishandeling, gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, en hem deswege zal veroordeelen tot veertien dagen gevangenisstraf;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 8 Maart 1932 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 21 November 1931 te 's-Gravenhage opzettelijk den agent van politie, tevens buitengewoon veldwachter dier gemeente, M. Vlaardingerbroek, terwijl deze zich bevond op een binnenplaats, behoorende bij het danslokaal Palermo, waar hij op verzoek van den portier dier inrichting assistentie verleenen zou tegen beklaagde, die lastig was voor de overige bezoekers van meerbedoelde inrichting, heeft mishandeld door hem eenige malen zoodanig in het aangezicht te slaan, dat die ambtenaar pijnlijk werd aangedaan en aan zijn oor verwond werd;

Overwegende dat de Krijgsraad bij zijn vonnis van 22 Maart 1932 het aan beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met zijne schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „mishandeling, gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening”, doch den beklaagde niet strafbaar heeft verklaard, als hebbende hij het feit begaan, terwijl hem dat wegens de ziekelijke storing zijner geestvermogens niet kon worden toegerekend, en hem mitsdien van het hem ten laste gelegde heeft vrijgesproken;

Overwegende dat het onderzoek in hooger beroep het Hof, wat betreft de bewezenverklaring en de qualificatie van het bewezenverklaarde, tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid en diens vonnis in zooverre dan ook behoort te worden bevestigd;

dat het Hof zich echter niet kan vereenigen met de uitspraak des Krijgsraads, dat beklaagde met betrekking tot het te zijnen laste bewezen verklaarde en gequalificeerde feit niet strafbaar is, als hebbende hij dit feit begaan, terwijl hem dat wegens de ziekelijke storing zijner geestvermogens niet kan worden toegerekend, en met de op grond daarvan gevolgde vrijspraak van beklaagde;

Overwegende dat deze uitspraak berust op de eind-conclusie van het rapport door de deskundigen C. J. H. Tempelmans Plat, zenuwarts te 's-Gravenhage, en Dr. Ed. Hoelen, zenuwarts te 's-Gravenhage, in deze zaak uitgebracht, en welke conclusie luidt: „dat beklaagde G. voor het geraken op den bewusten avond (tijdens het plegen van het feit) in een ziekelijken toestand zijner geestvermogens tengevolge van alcoholvergiftiging, in tegenstelling der overgrootte meerderheid der gevallen van dronkenschap, niet toerekenbaar mag worden geacht”;

Overwegende dat de redeneering in bedoeld rapport de volgende is: de deskundigen zijn van oordeel, dat er geen redelijke grond is om ook maar één oogenblik in twijfel te trekken, dat beklagde op het tijdstip, waarop hij het feit pleegde, verkeerde in een echten alcoholroes, nu het gebruik door hem van een in elk geval zeer ruime hoeveelheid alcohol in de onmiddellijk daaraan voorafgegane uren wel onomstootelijk vaststaat. Handelingen, zooals beklagde toen gepleegd heeft, zijn in zulk een toestand geenszins ongewoon; dat de herinnering aan het hoogtepunt van zulk een roes later volkomen ontbreekt, zooals zulks bij beklagde het geval was, noemen de deskundigen mede niets bijzonders. Wel meenen zij, dat de verschijnselen er op wijzen, dat er hier een zware en niet gewone vorm van roes is geweest. Van een „pathologische roes” in den daarvoor geldenden zin kan men huns inziens hier niet spreken, omdat niet gebleken is, dat de beklagde zou behooren tot de personen, die min of meer „intolerant” zijn tegen het alcoholvergift en wier constitutie in dit opzicht pathologisch is. Integendeel nemen de deskundigen op grond van de met betrekking daartoe verrichte nasporingen aan, dat de beklagde zeer goed alcohol kon verdragen en hij bij verschillende feestelijke gelegenheden evenveel en zelfs meer alcohol dan op den bewusten avond tot zich genomen heeft zonder daarvan eenige stoornis te ondervinden of iemand tot overlast te zijn, en het is juist op grond daarvan, dat zij meenen hier te kunnen spreken van een abnormale roes, dat is een voor zeker persoon ongewone, abnormale reactie op alcoholgebruik, welke dan tevens een zwaren en van de algemeen bekende vormen van dronkenschap min of meer afwijkenden vorm aanneemt. De vraag, hoe het intreden van dien abnormalen roes bij den beklagde hier te verklaren is, vindt naar de meening der deskundigen hare beantwoording *niet* door aan te nemen, dat de beklagde dien avond eene voor hem ongewoon groote hoeveelheid alcohol zoude hebben gebruikt — hij heeft wel veel, maar voor hem niet overmatig veel gedronken — maar wèl in de omstandigheid, dat de beklagde bij de bewuste gelegenheid zich bevond in een toestand van verminderd weerstandsvermogen tegenover alcohol. Tot het aannemen van zoodanigen toestand is naar de meening der deskundigen alle aanleiding, op grond van een drietal, in het rapport vermelde factoren, mede waardoor de beklagde zich den laatsten tijd wat nerveus en in den dagelijkschen omgang wat prikkelbaarder dan gewoonlijk gevoelde. Daarbij wordt dan vermeld, dat de beklagde in 1929 eene ziekte heeft doorgemaakt, waarbij is vastgesteld, dat de beklagde een niet volmaakt evenwichtig en meer dan gewoon kwetsbaar zenuwgestel heeft en bij welke ziekte herinneringsloosheid een zekere rol heeft gespeeld. De drie opgesomde schadelijke invloeden moeten hier, meenen de deskundigen, een gunstigen bodem hebben gevonden voor het uitoefenen van een storende werking.

De deskundigen zeggen zeer goed te begrijpen, dat men zich in de practijk van het leven niet kan stellen op het streng medisch

standpunt ten aanzien van de toerekenbaarheid van een feit in dronkenschap bedreven, en dat het niet aangaat iemand, die weet, dat hij voorzichtig moet zijn met het gebruik van geestrijke dranken, om welke reden en krachtens welke ervaring dan ook, niet aansprakelijk te stellen voor in een door eigen onvoorzichtigheid ontstane roes gepleegde delicten; zoo iemand moge in den vergiftigingstoestand niet geweten hebben wat hij deed, hij is niettemin geheel door eigen toedoen in dien toestand gekomen en had dit moeten en kunnen vermijden. Zij zijn echter van oordeel, dat deze beklagde redelijkerwijze geen aanleiding had, te kunnen verwachten, dat hij op den bewusten avond niet bestand zou blijken tegen het gebruik van eene hoeveelheid alcohol, kleiner dan hij menigmaal zonder stoornis heeft verdragen en niet grooter dan zijn tafelgenooten gemiddeld tot zich namen. Waar desniettegenstaande de beklagde vrijwel opeens in een zoodanigen toestand van zinsverbijstering geraakt, dat hij niet meer weet wat hij doet en een delict begaat, meenen de deskundigen, dat men hier inderdaad wel een zeer bijzonder geval voor zich heeft, waarin het juist schijnt ten aanzien van de vraag naar de toerekenbaarheid van den delinquent een ietwat ander standpunt in te nemen dan in de groote meerderheid der gevallen van dronkenschap, om overwegend sociale redenen, als juist mag beschouwd worden.

Aldus komen de deskundigen tot hunne boven weergegeven conclusie.

Overwegende dat ter terechtzitting van het Hof is aan den dag gekomen, dat beklagde zeer wèl heeft geweten, althans moeten begrijpen, dat hij voorzichtig moest zijn met het gebruik van geestrijke dranken, al heeft hij dan daaromtrent den deskundigen niets medegedeeld en hen daarvan onkundig gelaten; dat toch is gebleken, dat de beklagde, eenige maanden vóór het hem thans ten laste gelegde feit is gebeurd, aan tafel in een militair kamp na het gebruik van veel alcoholhoudenden drank in een feeststemming zich zóó onbeheerscht heeft gedragen — door met een wijnglas te werpen naar een tafel, waaraan ook hoofdofficieren gezeten waren, waarbij de aanzittenden bijna geraakt waren geworden — dat hij daarover door den Regiments-Commandant en een anderen hoofdofficier ernstig is onderhouden; dat hij nadien dus wist, dat het gebruik van veel alcoholhoudenden drank bij feestelijke gelegenheden, voor hem tot zeer ernstige gevolgen kon leiden en hij daaruit de les had moeten putten, die in het voorval gelegen was; dat hij desniettegenstaande reeds vóór en verder tijdens het korps-diner op 21 November 1931 een zeer ruime hoeveelheid van allerlei alcoholhoudende dranken tot zich heeft genomen en er dus van het betrachten van de voor hem, naar hij wist, geboden voorzichtigheid op dit punt geen sprake is geweest;

Overwegende dat het Hof het standpunt van de deskundigen deelt, dat het niet aangaat iemand, die om welke reden en krachtens welke ervaring dan ook weet, dat hij met alcohol-gebruik voor-

zichtig moet zijn, niet aansprakelijk te stellen voor delicten, in een door eigen onvoorzichtigheid ontstanen roes gepleegd, en het Hof reeds daarom de eind-conclusie van het rapport moet verwerpen;

Overwegende dat trouwens thans ook niet meer juist kan worden geacht, waaraan de deskundigen groote waarde hadden toegekend, dat de beklaagde bij vorige gelegenheden groote hoeveelheden alcohol zonder voor hem schadelijke gevolgen heeft kunnen verdragen, waaruit zij dan afleiden, dat de dezen keer opgetreden stoornis na gebruik van eene ruime hoeveelheid alcohol eene voor den beklaagde abnormale reactie zou zijn; dat immers het gebeurde in het militaire kamp heeft geleerd, dat de beklaagde niet steeds tegen het gebruik van alcohol bestand was;

Overwegende dat, ook indien men het gebeurde in bedoeld kamp geheel buiten beschouwing laat, de feitelijke basis van het rapport veel te zwak is om daarop de conclusie te bouwen, waartoe de deskundigen in hun rapport zijn gekomen;

dat toch eenerzijds geenszins met zekerheid is gebleken, hoe groot de hoeveelheden jenever, wijn, champagne en wellicht ook bier zijn geweest, die de beklaagde op 21 November 1931 binnen enkele uren tot zich heeft genomen, en anderzijds evenmin aan den dag is gekomen tegen hoe groote en binnen welken tijd genuttigde hoeveelheden alcohol de beklaagde bij vroegere gelegenheden wél bestand is gebleken; dat het rapport omtrent dit laatste geen voldoende licht geeft en ter terechtzitting daaromtrent enkel vage en ietwat fantastische mededeelingen zijn gedaan; dat onder deze omstandigheden eene vergelijking tusschen het een en het ander geene waarde heeft voor de conclusie, dat men hier te doen zou hebben met eene voor den beklaagde ongewone, abnormale reactie op alcohol-gebruik;

dat, op grond van een en ander, het Hof niet inziet, waarom in *dit* geval van dronkenschap zou moeten worden gehandeld in tegenstelling met de overgrootste meerderheid der gevallen van dronkenschap;

Overwegende dat dus het Hof den beklaagde strafbaar acht voor het in 's Krijgsraads vonnis bewezenverklaarde en op juiste wijze gequalificeerde feit;

Overwegende dat het Hof van oordeel is, dat, alle omstandigheden, waaronder ook de bereids tegen den beklaagde genomen administratieve maatregelen, in aanmerking genomen, de beklaagde met eene niet lichte geldboete behoort te worden gestraft;

Gezien de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld, welke moeten worden geacht hier te zijn herhaald, — met uitzondering evenwel van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht, — alsmede artikel 23 van dit Wetboek en de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het beroepen vonnis, doch enkel voor zoover daarbij beklaagde ter zake van het hem ten laste gelegde, bewezen verklaarde en gequalificeerde feit niet strafbaar is verklaard en hij

daarvan is vrijgesproken, zoomede voor zoover de daarop betrekking hebbende overweging betreft;

Bevestigt het vonnis voor het overige;

Verklaart den beklaagde strafbaar ter zake van mishandeling, gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening;

Veroordeelt hem deswege tot eene geldboete van tweehonderd gulden;

Bepaalt dat deze boete bij gebreke van betaling of verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van vijftien dagen.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 5 November 1931.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten Azn., Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fiskaal: Mr. J. A. de Visser.

Behoorende tot het wachtvolk en aldus het schip niet mogende verlaten, opzettelijk ongeoorloofd des avonds naar den wal gegaan en ruim één uur afwezig gebleven.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Omschrijving van de strafreden verzacht, klager niet ongeschikt of onwaardig geacht om als sergeant-machinist te blijven dienen. Straf van verlaging tot stoker-olieman gewijzigd in 14 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 8 September 1931, van den stoker-olieman B., dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, waarbij deze de eindbeslissing van het Hof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord, den Schout bij Nacht C. J. E. Brutel de la Rivière, ingediend over de hem op 26 Juni 1931 door den Commandant van Hr. Ms. „Jacob van Heemskere”, den kapitein ter zee D. Scalongne, opgelegde straf van verlaging tot den stand van stoker-olieman, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden luidende:

„Op 25 Mei 1931, behoorende tot het wachtvolk en aldus het schip „niet mogende verlaten, opzettelijk ongeoorloofd in den avond van

„dien dag naar den wal gegaan en ruim één uur afwezig gebleven.
 „Zich na aanboordkomst te ongeveer halftwaalf ter ruste begeven
 „in het onderofficiersverblijf, zonder maatregelen te treffen dat hij
 „op tijd op zijn wacht in de M.K. kon komen en hierdoor zijn wacht
 „als onderofficier-machinist v/d H.W. niet gedaan.”,

bij welke beslissing, — waarvan een afschrift op 7 September 1931 aan klager is uitgereikt, — het beklag gedeeltelijk gegrond ¹⁾ is verklaard, de omschrijving der strafreden in dier voege is gewijzigd, dat zij is komen te luiden:

„Op 25 Mei 1931, behoorende tot het wachtsvolk en aldus het „schip niet mogende verlaten, opzettelijk ongeoorloofd in den avond „van dien dag naar den wal gegaan en ruim één uur afwezig gebleven; zich na aanboordkomst te ongeveer halftwaalf ter ruste „begeven zonder eenigen maatregel te treffen, dat hij op tijd op „zijn wacht in de M.K. kon komen, hoewel hij wist dat een eerst „kort geleden aan boord geplaatste sergeant-adelborst als Chef van „de wacht op de Eerste Wacht optrad; hierdoor zijn wacht als „onderofficier-machinist van de H.W. niet gedaan.”,

en de aan klager opgelegde straf is gehandhaafd, met bepaling dat de gewijzigde omschrijving der strafreden in klager's conduiteboekje en in het strafregister zal worden ingeschreven in stede van de omschrijving, waarover beklag;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven:

dat hij op 25 Mei 1931 als sergeant-machinist behoorde tot het wachtsvolk van Hr. Ms. „Jacob van Heemskerck”, liggende te Willemsoord;

dat hij, hoewel hij niet van boord mocht, te ongeveer 22.15 ure naar den wal is gegaan en in gezelschap van een collega heeft gewandeld en een dancing heeft bezocht;

dat hij tot ongeveer 23.20 van zijn bodem afwezig is gebleven, zich na aanboordkomst ter ruste heeft begeven en is ingeslapen;

dat hij, door de omstandigheid dat hij niet is gepord, zijn wachtdienst als onderofficier-machinist van de H.W. niet heeft vervuld;

Overwegende dat klager zich door de onttrekking aan zijn plicht om aan boord te blijven heeft schuldig gemaakt aan de ernstige tekortkoming, welke in het eerste gedeelte der strafreden wordt omschreven;

dat echter niet is gebleken, dat hij in verzuim is geweest door na te laten eenigen maatregel te treffen, dat hij gepord zoude worden, te minder waar het overige wachtsvolk overeenkomstig de bestaande

¹⁾ Het is niet recht duidelijk waarom dit beklag „gedeeltelijk gegrond” is verklaard.

gewoonte wèl is gepord en de chef van de E.W. in de machinekamer den dienst aan klager had behooren over te geven alvorens in te rukken;

dat ook de omstandigheid, dat een eerst kort geleden aan boord geplaatst sergeant-adelborst als chef van de wacht op de Eerste Wacht optrad, niet als bezwarende omstandigheid voor klager kan worden aangemerkt, aangezien bedoelde sergeant-adelborst, aan wien de zelfstandige vervulling van dien wachtdienst was toevertrouwd en opgedragen, de volle verantwoordelijkheid droeg voor de goede uitvoering van alle daaraan verbonden dienstverrichtingen, waaronder te rekenen een algemeen bekend gebruik als het doen wekken van het personeel der opkomende wacht;

Overwegende dat klager, mede in verband met andere tekortkomingen, blijkende uit zijn conduiteboekje, wegens het vorengenoemde vergrijp tegen de krijgstucht eene zware krijgstuchtelijke straf heeft verdiend, doch niet ongeschikt of onwaardig moet worden geacht om als sergeant-machinist te blijven dienen;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Doet te niet de beschikking, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Wijzigd de omschrijving der oorspronkelijke strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Op 25 Mei 1931, behoorende tot het wachtsvolk en aldus het „schip niet mogende verlaten, opzettelijk ongeoorloofd in den avond „van dien dag naar den wal gegaan en ruim één uur afwezig ge- „bleven.”;

Vermindert de opgelegde straf tot veertien dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij gedurende den geheelen straftijd;

Gelast dat deze straf en laatstgemelde omschrijving der strafreden in het strafregister en in klager's conduiteboekje zullen worden ingeschreven in stede van de straf en de omschrijving der strafreden, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den Schout-bij-nacht C. J. E. Brutel de la Rivière, één aan den Kapitein ter zee D. Scalongne, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

In verband met deze beschikking richtte de commandant der Marine te Willemsoord in dato 16 November 1931 ondervolgend schrijven tot het Hoog Militair Gerechtshof:

Naar aanleiding van de beschikking van Uw college ddo 5 November 1931 Nr. 2475, genomen op een beklag van den stoker-olieman B., heb ik de eer het Hoog Militair Gerechtshof mede te deelen, dat door mij bij de toezending van bedoelde beschikking aan den Commandant van klager het navolgende werd aangeteekend:

„Nu door het Hof in deze beschikking geenerlei aanwijzing is gegeven op welke wijze gehandeld moet worden ten opzichte van het ten onrechte geleden nadeel, dat ingevolge art. 66 W.K. zooveel mogelijk hersteld moet worden, wordt in verband met de omstandigheid dat klager vóór de tenuitvoerlegging van de oorspronkelijk opgelegde straf van verlaging, ruim twee maanden van rechtswege in arrest heeft vertoefd ¹⁾ en deze straf thans verminderd is, door mij bepaald, dat de straf van 14 dagen streng arrest geacht wordt te zijn ondergaan door het aan de tenuitvoerlegging der verlaging voorafgegane arrest”.

Mocht het College in het vorenstaande aanleiding vinden om hare zienswijze in deze aan mij kenbaar te maken, dan zal ik zulks zeer op prijs stellen ten einde in het vervolg daarmede rekening te kunnen houden.

Het Hoog Militair Gerechtshof heeft hierop in dato 19 November geantwoord:

Naar aanleiding van Uw schrijven van 16 November j.l. No. 11062 Int., deelen wij Uhoogedelgestrenge mede, dat in de ter zijde vermelde beklagzaak de toepassing van artikel 66, 3e lid, der Wet op de Krijgstucht, zooals blijkt uit artikel 68, 1ste lid, dier wet, uitsluitend behoort tot de bevoegdheid van ons college ²⁾, en dat eerstgenoemd wetsartikel na ampele bespreking door ons niet is toegepast, aangezien het vergriep tegen de krijgstucht, waaraan klager zich had schuldig gemaakt, als zéér ernstig is aan te merken en dit onvoldoende zoude worden geboet, indien het geleden nadeel in den door U bedoelden zin zou worden hersteld.

Wat betreft de geldelijke gevolgen der verlaging voor den klager, deze worden vanzelfsprekend hersteld, doordien, nu die straf is te niet gedaan, aan hem zal worden vergoed hetgeen hij van 26 Juni 1931 af te weinig aan inkomsten heeft genoten.

Uit een en ander volgt derhalve, dat de door U in Uw aangehaald schrijven bedoelde aantekening betreffende het niet ondergaan van de door het Hof vastgestelde straf ten onrechte, immers in strijd met de wet, is geschied en dat die straf alsnog zal moeten worden ten uitvoer gelegd.

In dato 26 November 1931 diende de betrokkene nog het verzoek in om vergoeding van de hem tengevolge van de verlaging op zijne rekening verstrekte kleedingstukken. Onder overlegging van de boven afgedrukte, met het H. M. G. gevoerde correspondentie adviseerde de commandant der Marine bij de doorzending van dat ver-

¹⁾ Zie art. 17 W.Kr. De behandeling van dit beklag heeft ook in eerste instantie wel zeer lang geduurd. Red. M. R. T.

²⁾ Men vergelijke onze aantekening onder de beschikking van het H. M. G. van Ned.-Indië van 13 December 1929. M. R. T. XXVI, blz. 527. Red. M. R. T.

zoek aan den Minister van Defensie om daaromtrent de meening van het Hof in te winnen.

De Minister vond dáártoe echter geen aanleiding en teekende in zijne beschikking, waarbij aan het verzoek werd tegemoetgekomen, het volgende aan:

Voorts merk ik op, dat de toepassing van het 3de lid van artikel 66 van de Wet op de Krijgstucht in het algemeen behoort tot de bevoegdheid van de autoriteit, die op het beklag moet beschikken (hoogere militaire autoriteit of Hoog Militair Gerechtshof), doch dat de beslissing op door militairen, op grond van genoemd wetsartikel, ingediende verzoeken om vergoeding van geleden schade, welke verband houdt met de positie, waarin de betrokkene ten gevolge van de door bovenbedoelde autoriteit op het beklag genomen beslissing gekomen is en directe uitgaven ten laste van de defensiebegrooting medebrengt, bij den Minister van Defensie berust.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 1 April 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten Azn., Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer, en P. J. van Munnekrede.

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser.

Bestrafing van een adjudant-onderofficier-instructeur die, wetend dat een sergeant lasterlijke praatjes van hem rondstrooide, zulks niet had gerapporteerd.

Bij de beantwoording van de vraag, of het belang der krijgstucht eischt dat straf wordt opgelegd, moet niet worden voorbijgezien, dat de feiten geruimen tijd geleden zijn voorgevallen, terwijl aan krijgstuchtelijke vergripen eene spoedige behandeling en berechting als het ware inhaerent is.

Het Hof overweegt verder, dat de door klager gekozen oplossing — afdoening der zaak in den boezem der onderofficiersvereening waarvan beide betrokken onderofficieren lid waren, gevolgd door het aanbieden van excuses door den sergeant — op zichzelf niet onbevredegend is geweest.

Beklag gegrond verklaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 6 Februari 1932, van den adjudant-onderofficier-instructeur A., dienende bij de Tirail-

leur-compagnie van een regiment infanterie, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem ingediend bij den Commandant der . . . Infanterie-Brigade over de straf van vier dagen licht arrest, hem op 26 Januari 1932 opgelegd door zijn Regiments-Commandant, den Luitenant-Kolonel B. en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Onvoldoende handhaving der krijgstucht, door:

„1e. wetend dat een onderofficier van lageren rang lasterlijke praatjes van hem rondstrooide, zulks niet te rapporteeren;

„2e. enz.;;

„zijnde beide feiten ter kennis gekomen door zijn eigen verklaring.”; bij welke beslissing, — op 5 Februari 1932 genomen en op 6 Februari d.a.v. ter kennis van klager gekomen, — het beklag ongegrond is verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager in de maand Juni 1931 bij een onderzoek, hetwelk door den Commandant der . . Compagnie politietroepen werd gehouden naar aanleiding van eenige kwesties, die zich in de Onderofficiers-vereeniging „Ons Belang” hadden voorgedaan, mededeeling heeft gedaan van een tweetal feiten, die vervolgens door een ambtelijk rapport ter kennis van klager's Regiments-Commandant zijn gebracht en dezen meerdere aanleiding hebben gegeven tot de aan klager opgelegde straf;

dat deze door klager uit eigen beweging gedane mededeelingen hierop neerkomen:

1°. dat hem, klager, — ongeveer drie jaren vóór het onderzoek — ter oore was gekomen dat de sergeant X. van het . . . Regiment Infanterie, secretaris van de Afdeeling Z. van de Onderofficiers-vereeniging „Ons Belang”, tegenover enkele onderofficieren, leden van die Vereeniging, de bewering had geuit dat hij, klager, lid van genoemde Vereeniging, in opdracht van de S.D.A.P. er naar streefde om „Ons Belang” zooveel mogelijk schade te berokkenen, op welke bewering door hem, klager, is bewerkt de instelling van eene commissie van hogere onderofficieren, leden van „Ons Belang”, die de onwaarheid van de door den sergeant X. geuite beweringen heeft aangetoond; en

2°. enz.;

Overwegende dat klager heeft aangevoerd:

dat hij van de onjuiste en voor hem grievende beweringen van den sergeant X. geen rapport heeft opgemaakt, omdat deze door een vereenigingsman tegenover vereenigingsmannen geuite beweringen betrekking hadden op hem, klager, als vereenigingsman

en hij er daarom de voorkeur aan heeft gegeven, dat deze zaak in den boezem der vereeniging zou worden afgedaan;

dat deze wijze van afdoening aan hem zeer bevredigend is voorgekomen, aangezien het onderzoek der commissie o.a. tot resultaat heeft gehad, dat de sergeant X. zijne beweringen heeft herroepen, excuses heeft aangeboden en op zich heeft genomen om aan eventueel tegen hem, klager, nog in omloop zijnde verdachtmakingen den kop in te drukken;

dat enz.;

Overwegende dat bij de beantwoording der vraag, of het belang der krijgstucht eischt aan klager ter zake van de hem in de omschrijving der strafreden toegeschreven vergrijpen eene straf op te leggen, niet moet worden voorbijgezien, dat het hem onder 1°. toegeschreven vergrijp ongeveer 3 jaren geleden, het hem onder 2°. toegeschreven vergrijp ruim 1 jaar geleden, is voorgevallen, terwijl aan krijgstuchtelijke vergrijpen eene spoedige behandeling en berechting als het ware inhaerent is, zooals o.a. reeds blijkt uit den bij de wet gestelden korten termijn voor het indienen van beklag;

dat, wat het onder 1°. vermelde feit betreft, inderdaad de door klager gekozen oplossing — zooals deze blijkt uit zijne vorenstaande, niet wedersproken, verklaringen — op zichzelf niet onbevredigend is geweest;

dat, wat het onder 2°. vermelde feit aangaat, enz.;

Overwegende dat uit het vorenstaande voortvloeit, dat de aan klager opgelegde straf en de daarbij behorende omschrijving der strafreden niet behooren te worden gehandhaafd en deze moeten worden teniet gedaan;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant der Infanterie-Brigade op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behorende strafreden;

Gelast dat deze straf en omschrijving der strafreden in klager's straflijst zullen worden doorgehaald;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, èèn aan den strafoplegger, èèn aan den Commandant der Infanterie-Brigade, èèn aan den Advocaat-Fiscaal en èèn aan den Minister van Defensie.

Bovenstaande beschikking gaf aan een belangstellend lezer van het M.R.T. aanleiding tot de onderstaande opmerkingen:

Het zal den aandachtigen lezer van bovenstaande beschikking niet ontgaan zijn, dat het H.M.G. bij het nemen van de eindbeslissing op het onderwerpelijke beklag, over eenige zaken een uitspraak

heeft gegeven of een richting heeft aangewezen, welke ongetwijfeld in breeden kring belangstelling zullen wekken.

Deze belangstelling en vooral het feit, dat de beschikkingen van het Hof veelal — en terecht — den strafopleggers als richtsnoer plegen te dienen, noopt ons onze meening, welke ten aanzien van enkele punten tot ons leedwezen sterk afwijkt van de zienswijze van het Hof, aan het oordeel der lezers van het M.R.T. te onderwerpen.

Ons eerste bezwaar is gericht tegen het gedeelte van de motiveering, waarin het Hof, door o.a. te verwijzen naar den bij de wet (op de krijgstucht) gestelden korten termijn voor het indienen van beklag (zie art. 62 W.K.), naar voren brengt, dat aan krijgstuchtelijke vergripen eene spoedige behandeling en berechting als het ware inhaerent is.

Wij gelooven te mogen aannemen, dat het in deze motiveering uitgesproken beginsel geen tegenspraak zal vinden. Tegen dat beginsel zelf is dan ook ons bezwaar niet gericht, doch wel daartegen, dat, gelet op het tevoren in de beschikking te berde gebrachte, het Hof het noodig heeft gevonden dit beginsel in zijn motiveering te noemen.

Immers, van een behandeling, e.g. berechting, van een zaak kan toch eerst sprake zijn, nadat het feit ter kennis is gekomen van den betrokken tot straffen bevoegden meerdere; in het hier ter sprake zijnde geval bleven de feiten onderscheidenlijk 3 en 1 jaar voor den strafoplegger verborgen, doch het blijkt niet uit de beschikking, dat de strafoplegger, zoodra hem de feiten bekend werden, de zaak niet onverwijld heeft behandeld en berecht.

De strafoplegger heeft dan ook naar onze meening, voor zooveel uit de beschikking blijkt, niet in strijd gehandeld met het door het Hof uitgesproken beginsel en in zooverre achten wij de aanhaling daarvan in deze zaak minder op haar plaats.

De verwijzing door het Hof naar art. 62 W.K. (termijn van beklag) achten wij ook overigens niet gelukkig gekozen. Inderdaad wordt in de W.K. duidelijk het beginsel naar voren gebracht, dat snel recht behoort te geschieden, nl. in art. 45, waarin *den strafoplegger* o.a. deze verplichting wordt voorgehouden. Naar dit laatste artikel had in het door het Hof gelegde verband beter kunnen worden verwezen. Met betrekking tot het door het Hof bedoelde art. 62 W.K. staat het anders: de termijn van beklag is niet kort gehouden teneinde snel recht te verschaffen, maar omdat de wetgever het uit een krijgstuchtelijk oogpunt niet gewenscht achtte *den gestrafte* een geruimen tijd te laten voor het indienen van zijn beklag (v. d. Hoeven III, blz. 385 en 386). Dat hierdoor het *beklag* — dus de behandeling en berechting der zaak in tweede instantie — spoedig kan worden afgedaan is slechts een toevallige omstandigheid en geen beginselkwestie.

Een andere vraag is het of, nu de krijgstuchtelijke afdoening eerst zoo'n geruimen tijd na het voorvallen der feiten is kunnen worden ter hand genomen, in het onderhavige geval strafoplegging

achterwege had kunnen blijven. Hoewel het Nederlandsche tucht-recht de verjaring niet kent, ligt het voor de hand, dat er voor den strafoplegger aanleiding kan zijn om, bij de berechting van een te zijner kennis gekomen feit, het tijdsverloop, gelegen tusschen het plegen van dat feit en de ontdekking ervan, in aanmerking te nemen als een strafverzachtende omstandigheid, welke zelfs zal kunnen leiden tot het niet opleggen van eenige straf.

Wij meenen dat er in het onderwerpelijke geval wel termen waren om de boven opgeworpen vraag bevestigend te beantwoorden.

Een ander bezwaar meenen wij nog te moeten laten hooren tegen dat gedeelte van de motiveering, waarin het Hof de door klager gekozen oplossing — afdoening van het onkrijgstuchtelijk optreden van den sergeant X., „in den boezem” van de onderofficiers-vereening „ONS BELANG”, eindigende met het aanbieden van excuses door dien sergeant — als op zichzelf niet onbevredigend kenschetst.

Het is te betreuren dat uit de beschikking niet tevens blijkt, welke waarde — in verband met de gegrondverklaring van het beklag — aan deze ongewone wijze van behandeling van een krijgstuchtelijk vergrijp door het Hof wordt toegekend.

Wij durven echter vertrouwen dat het niet in de bedoeling van het Hof heeft gelegen, in ons tuchtrecht een novum te scheppen, waarbij, indien door een meerdere een onkrijgstuchtelijke behandeling van een mindere wordt ondervonden, eerstbedoelde militair niet verplicht zou zijn daarvan op de gebruikelijke wijze melding te maken, doch dat het hem vrij zou staan een anderen, buiten het militair verband liggenden, weg te kiezen, bijv. onderzoek en berechting door een commissie van „vereenigingsmannen”, „raad van ouderen”, „eereraad”, e.d.

Laten wij voorop stellen, dat wij een dergelijke oplossing wel en zelfs in hooge mate onbevredigend zouden vinden.

Geen bezwaar brengen wij in tegen het in den boezem van een vereeniging van militairen instellen van een onderzoek, e.g. afdoen, van bepaalde, den leden rakende zaken van strikt particulieren aard. Dat is zaak dier vereenigingen, doch zoodra de ontstane geschillen de tucht raken, dan houde de vereeniging „hands off” en blijft als primaire eisch bestaan, dat door den militair gehandeld wordt overeenkomstig de door de tucht gestelde eischen. En dit tuchtrecht kent alleen de verhouding tusschen militairen van gelijken rang en die van meerdere en mindere; het kent de door klager in het onderwerpelijke geval naar voren gebracht bijzondere verhouding van vereenigingsman tegenover vereenigingsmannen niet.

De laatstbedoelde verhouding in tuchtrechtelijken zin erkennende, zou de handhaving van de tucht door de daarvoor verantwoordelijke commandanten onmogelijk worden: de „vereenigingsmannen” zouden naar hun believen uitmaken of de krijgstuchtelijke overtredingen, waarbij zij onderling zijn betrokken,

worden onderzocht, c.q. berecht, hetzij door den bevoegden meerdere, hetzij in den boezem der betrokken vereeniging.

Dat in het laatste geval van een tuchtrechtelijke behandeling geen sprake is, zal een ieder duidelijk zijn: geheim onderzoek, geheime behandeling, geheime berechting, geenerlei contrôle of inzicht voor eenigen, voor de tucht verantwoordelijken militairen chef!

Het voorstel om aan een commissie met een dergelijke duistere werkwijze een plaats in de Wet te geven zou — terecht — een storm van protest uitlokken! Zelfs de — o.a. ook door de in de beschikking genoemde Onderofficiersvereeniging „Ons Belang” in haar in de Novemberdagen 1918 aan de Regeering gepresenteerde „eischen” ¹⁾ naar voren gebrachte — „tuchtraden” zinken hierbij in het niet.

Nog een stap verder en de strafopleggers van artt. 39 en 41 W.K. zijn verdwenen en vervangen door commissies van militairen der onderscheidene categorieën.

De door het Hof niet met stelligheid veroordeelde methode is in lijnrechten strijd met de tucht.

Wij zullen er thans niet verder over uitweiden, doch volstaan met den lezer te wijzen op de moeilijke positie, waarin de strafoplegger komt te verkeerem. Het H.M.G. heeft met de uitspraak van een commissie van „vereeningingsmannen” rekening gehouden en zodoende den schijn gewekt daarmede genoegem te nemen. Indien wij eenzelfde geval te behandelen en te berechten kregen, zouden wij niet aarzelen, de gevolgde methode zonder voorbehoud te verwerpen en de feiten op de beproefde en door de Wet gevorderde wijze te toetsen aan de door de krijgstucht gestelde eischen.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 29 April 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus (plv.).

Wnd.-Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser.

Eenigszins onder den invloed van bier aan boord teruggekeerd.

Klagers verdediging aanvaard, zoodat niet is komen vast te staan dat klager inderdaad schuldig is aan hetgeen hem in de strafreden wordt verweten. Beklag gegrond verklaard.

¹⁾ Zie M. R. T. XIV, blz. 299/300.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 18 April 1932, van den korporaal-telegrafist K., destijds dienende aan boord van Hr. Ms. „van Nes”, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord, den Schout-bij-Nacht C. J. E. Brutel de la Rivière, ingediend over de hem op 4 Januari 1932 door zijn toenmaligen Commandant, den Luitenant ter zee der 1ste klasse J. C. A. Scholte, opgelegde straf van 3 dagen licht arrest met 2 dagen inhouding van $\frac{1}{4}$ van de soldij, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Eenigszins onder den invloed van sterken drank aan boord teruggekeerd.”,

bij welke beslissing, — op 19 Maart 1932 genomen en op 17 April d.a.v. ter kennis van klager gekomen, — het beklag gedeeltelijk gegrond is verklaard, de omschrijving der strafreden is gewijzigd, zoodat zij is komen te luiden:

„Eenigszins onder den invloed van bier aan boord teruggekeerd.”, terwijl de opgelegde straf is gehandhaafd;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager ter terechtzitting van het Hof heeft verklaard:

dat hij op Nieuwjaarsdag 1932 op het eiland Curaçao in gezelschap van een kwartiermeester en een korporaal-torpedomaker aan den wal ongeveer vier halve fleschjes export-bier heeft gedronken;

dat het gebruik van dezen drank voor hem in het geheel niets bijzonders was, omdat hij gedurende zijn jarenlang verblijf in de tropen vrij geregeld zulk export-bier heeft gebruikt;

dat hij een veel grootere hoeveelheid daarvan kan verdragen, zonder eenigen invloed van dat gebruik te bemerken;

dat hij in de sloep op weg van de Isla naar boord in slaap is gevallen, wellicht doordat hij, aangezien er een officier aan boord van de sloep was, niet met de anderen mocht spreken en hij zich gedurende deze vaart verveelde, waarbij dan kwam, dat hij moede was, daar hij op Oudejaarsavond laat was opgebleven en in den middag van Nieuwjaarsdag niet had geslapen;

dat hij bij het wakker worden zijn muts miste, die — naar hij vermoedt — tijdens zijn slaap is weggewaaid;

dat hij daarover, en ook over het feit dat hij geen korporaals-streep op de mouw van zijn witte pakean had, dadelijk bij het aan boord komen werd ondervraagd door den officier van de wacht;

dat hij op dat oogenblik nog eenigszins suffig was van het slapen en niet dadelijk wist, wat te zeggen;

dat hem onmiddellijk na dit korte onderhoud te binnen schoot,

dat hij de streep in den zak had gestoken, omdat de gesp, waarmede de streep op de mouw moest worden bevestigd, defect was geraakt;

Overwegende dat naar 's Hofs oordeel deze verklaring, in aanmerking genomen wat uit de overgelegde stukken blijkt, kan worden aanvaard en dat dan ook niet is komen vast te staan, dat klager inderdaad schuldig is aan hetgeen hem in de omschrijving der strafreden, zooals deze door den Commandant der Marine te Willemsoord is vastgesteld, wordt verweten;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behorende strafreden;

Gelast dat deze straf en omschrijving der strafreden in het strafregister en in het conduiteboekje van klager zullen worden doorgehaald;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan klager, één aan den strafoplegger Schout-bij-Nacht C. J. E. Brutel de la Rivière, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 2 Juni 1931. ¹⁾

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-kolonel J. T. van Beijeren, kapiteins J. L. van Dam en J. de Bie, en eerste-luitenant H. F. J. Naarding.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Desertie in tijd van vrede gepleegd.

Beklaagde, vrijwillig dienend huzaar, had in Februari 1926 zijn korps zonder verlof verlaten en was steeds ongeoorloofd afwezig gebleven totdat hij in April 1931 te Roosendaal is aangehouden. (Hij had volgens zijne verklaring, dienst genomen bij het Fransche Vreemdelingenlegioen en 5 jaren bij dat korps uitgediend).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogen-

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 14 Juli 1931 bevestigd.

bosch, r.o. eischer, op en jegens B., oud 26 jaar, geboren te Amsterdam, huzaar 1e klasse van het 2e Eskadron, IIe Regiment Huzaren te 's-Gravenhage, gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch, thans in garnizoen te 's-Gravenhage, beklaagde en gearresteerde; thans gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN
EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 30 Januari 1922 zich vrijwillig heeft verbonden, op 4 December 1925 is aangesteld tot huzaar 1e klasse, op 19 Februari 1926 uit het kwartier te 's-Gravenhage vermist;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 19 Mei 1931 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij in de maand Februari 1926 zijn korps, in garnizoen te 's-Gravenhage, zonder verlof heeft verlaten en sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 28 April 1931 te Roosendaal is aangehouden, althans totdat hij zich op dien datum aldaar vrijwillig heeft aangemeld;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 19 Februari 1926 zijn korps, het IIe Regiment Huzaren in garnizoen te 's-Gravenhage zonder verlof heeft verlaten; dat hij zich naar Rijssel heeft begeven en zich daar heeft aangemeld voor het Fransche Vreemdelingenlegioen; dat hij 5 jaar bij dat korps heeft uitgediend en daarna is teruggegaan naar Holland; dat hij op 28 April 1931 te Roosendaal aankwam en aldaar werd aangehouden; dat het zijne bedoeling was zich vrijwillig bij zijn korps terug te melden;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. J. G. Urlings, 45 jaar, adjudant-onderofficier-administrateur 2e Eskadron, IIe Regiment Huzaren te 's-Gravenhage:

dat blijkens zijn administratieve bescheiden beklaagde vanaf 19 Februari 1926 tot 28 April 1931 ongeoorloofd en onafgebroken van zijn korps afwezig is geweest; dat deze op 28 April 1931 bij zijn korps is teruggebracht;

2°. P. de Bakker, 32 jaar, wachtmeester-titulair Brigade Kon. Maréchaussée te Roosendaal:

dat op 28 April 1931 omstreeks 13.30 uur een kommies in de visitatiezaal van het station Roosendaal tot hem, getuige, zeide: „Hier is iemand zonder papieren, wilt U die even overnemen”; dat hij den bewusten persoon medenam om na te zien of deze gesigna-

leerd stond; dat, terwijl hij, getuige, zich met dien persoon verwijderde, deze zeide: „Ik moet bij de militaire politie wezen” en toen hij, getuige, zijn boek opsloeg: „Ik sta er misschien nog wel in, want ik ben vroeger gedeserteerd”; dat die persoon hem papieren liet zien ten name van een ander dan hemzelf, zeggende, dat hij daarvan geen gebruik wilde maken en opgevende, dat hij genaamd was: B., huzaar 1e klasse bij 2e Escadron IIe Regiment Huzaren”;

Overwegende dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat hij is aangehouden;

Gezien de artt. 6, 10, 60, 97, 98 en 106 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27 en 91 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan.

Qualificeert het als: Desertie, in tijd van vrede gepleegd;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van vier en dertig dagen;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf vanaf 28 April 1931 tot 2 Juni 1931 in mindering zal worden gebracht.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 7 Juli 1931. ¹⁾

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-kolonel J. T. van Beijeren, kapiteins J. L. van Dam en J. de Bie, en eerste-luitenant J. Kroon.

Auditeur-militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Diefstal van een bankbiljet van tien gulden ten nadeele van een kameraad uit diens kastje in een vertrek in de kazerne waarin beklagde en benadeelde gelegerd waren, gequalificeerd als „diefstal gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het straf-

1) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 15 October 1931 bevestigd, behoudens ten aanzien van de opgelegde straf, welke werd verzwaaard tot zes weken gevangenisstraf. Red. M. R. T.

baar feit gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”.

Beklaagde's verweer dat hij het bankbiljet reeds bij zijn in dienst komen in zijn bezit zou hebben gehad — gezien diens vele tegenstrijdige verklaringen bij het onderzoek afgelegd — door den Krijgsraad als ongeloofwaardig verworpen.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens E., oud 21 jaar, geboren te Breda, gewoon dienstplichtig soldaat der Tirailleurecompagnie van het 6e Regiment Infanterie te Breda, beklagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN
EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 16 September 1929 is ingelijfd bij het 3e Reg. Veldartillerie, op 20 Augustus 1930 is overgeplaatst bij het 6e Regiment Infanterie en op 3 October 1930 in werkelijken dienst is gesteld tot eerste-oefening en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 28 Mei 1931, door den Compagnies-Commandant te Breda opgemaakt, beklagde op 3 October 1930 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklagde aan den voet van het hem op 23 Juni 1931 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 15 Januari 1931 te Breda in een vertrek, althans in de kazerne, waarin hij met na te noemen militair gelegerd was, heeft weggenomen een bankbiljet van tien gulden, toebehoorende aan den dienstplichtig korporaal Van den Boom, althans aan een ander dan aan hem, beklagde, met het oogmerk zich dat bankbiljet wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij op 15 Januari 1931 dienstplichtig korporaal was bij de 3e Compagnie van de School voor Res. Officieren der Infanterie te Breda; dat hij als zoodanig was gelegerd in een vertrek van de Kloosterkazerne, waar hij naast den dienstpl. korporaal Van den Boom sliep; dat hij dien dag tot 21.30 uur verplichte oefening had, na afloop waarvan hij naar bed ging; dat hij den volgenden morgen 16 Januari 1931 te \pm 10 uur tijdens een rustpauze aan korporaal de Bot vroeg of deze ook een bankbiljet van f 10.— kon wisselen,

hetgeen deze niet kon; dat hij op dat oogenblik in zijn kastje op de slaapkamer een bankbiljet van f 10.— had liggen; dat hij bij het einde van de lessen om 12 uur op 16 Januari 1931 op de kamer aanwezig was, toen de korporaal Van den Boom bemerkte, dat deze f 10.— kwijt was; dat hij dienzelfden middag bij een kapper in de Nieuwstraat te Breda zijn haar heeft laten knippen; dat hij toen betaalde met het bankbiljet van f 10.—, dat hij in zijn bezit had;

dat hij met dat bankbiljet van f 10.— op 4 October 1930 in dienst is gekomen bij de S. R. O. I. te Breda;

Overwegende dat in het proces-verbaal d.d. 23 Januari 1931 onder No. 4 op ambtsead opgemaakt door J. F. M. van Gestel, sergeant der Politietroepen, tevens onbezoldigd rijksveldwachter te Breda, o.m. staat gerelateerd:

dat hij, relatant, op 19 Januari 1931 aan beklagde heeft getoond eenige sleutels, die hij, relatant, in diens kribbekastje en kist had gevonden en waarvan er drie met een vijl waren bijgewerkt; dat beklagde, toen hij, relatant, een dier sleutels — een rijks sleutel — toonde, verklaarde: „De sleutel, die u mij toont, heb ik gevonden op de kamer. Ik heb deze sleutel met een vijl bijgewerkt. Ik had het doel om met den bijgewerkten sleutel te zijner tijd in de verschillende kasten op de kamer te kunnen komen om geld of goed, wanneer ik zulks noodig had, te onvreemden.”;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. W. H. Fockema Andreae, 21 jaar, gew. dienstpl. sergeant 3-S.R.O.I. te Breda:

dat hij op 15 Januari 1931 dienstpl. korporaal was bij de 3e Comp. S.R.O.I. te Breda; dat hij als zoodanig was gelegerd in een slaapvertrek van de Kloosterkazerne, op welk vertrek ook beklagde was gelegerd naast Van den Boom; dat hij zich dien dag omstreeks 21.00 uur bevond in zijn slaapvertrek, alwaar hij zich uitkleedde en naar bed ging; dat hij op een gegeven oogenblik op bed liggende, zag, dat zijn collega Van den Boom diens kastje opende; dat hij ook toen zag, dat beklagde te bed lag; dat hij vervolgens zag, dat Van den Boom naar de andere kamer ging, waar gestoeid werd en dat de tusschendeur werd dicht geklapt; dat hij, nadat Van den Boom naar de andere kamer was gegaan, plotseling zag, dat beklagde ging staan in het gangetje naast diens bed en zich boog naar het geheel wijd openstaande kastje van Van den Boom; dat hij zag, dat beklagde met een van zijn handen rommelde in het onderste vakje van het kastje van Van den Boom; dat op hetzelfde oogenblik de tusschendeur weer open ging en beklagde weer in zijn bed schoot; dat, toen Van den Boom en anderen weder in het slaapvertrek kwamen, beklagde recht op in zijn bed ging zitten en zich de oogen uitwreef, alsof deze juist wakker werd; dat den volgenden morgen omstreeks 12 uur Van den Boom vertelde, dat deze f 10.— kwijt was;

dat, toen beklagde naar het kastje van Van den Boom reikte,

beklaagde en hij, getuige, alleen aanwezig waren op het slaapvertrek;

2°. G. C. Th. de Bot, 22 jaar, gew. dienstpl. sergeant 3-S.R.O.I. te Breda:

dat op 16 Januari 1931 te \pm 10 uur in de Kloosterkazerne te Breda beklaagde naar hem toekwam en hem vroeg of hij een bankbiljet van *f* 10.— kon wisselen; dat hij tegen beklaagde zeide, dat hij zulks niet kon; dat hij daarop aan beklaagde een zilveren gulden heeft geleend, nadat deze had gezegd: „Van middag krijg je hem terug, want dan ga ik de stad in om geld te halen”;

3°. H. L. van den Boom, 20 jaar, dienstpl. sergeant 3-S.R.O.I. te Breda:

dat hij op 15 Januari 1931 was gelegerd in een slaapvertrek van de 3e Comp. S.R.O.I. in de Kloosterkazerne te Breda; dat naast hem beklaagde sliep; dat hij omstreeks 18 uur van dien dag op dat slaapvertrek uit zijn portefeuille, liggende in zijn kist, een bankbiljet van *f* 10.— nam en dit in zijn portemonnaie stak; dat hij omstreeks 21.45 uur op zijn slaapvertrek zijn kastje open maakte en zijn portemonnaie met inhoud, w.o. het bankbiljet van *f* 10.— legde in het linkerbenedenvak van zijn kribbevastje; dat op dat oogenblik beklaagde wakker op zijn bed lag; dat hij zonder zijn kastje te sluiten zijn slaapvertrek verliet en ging naar de andere kamer, waar gestoeid werd; dat op dat moment beklaagde en getuige Fockema Andreae te bed lagen; dat hij slechts enkele minuten op de andere kamer is geweest; dat de deur tusschen de beide kamers door de stoeiers was dichtgeklapt; dat hij later zijn kastje heeft gesloten en naar bed is gegaan; dat hij den volgenden morgen het bankbiljet van *f* 10.— wilde wisselen, doch toen bemerkte, dat het uit zijn portemonnaie verdwenen was; dat het hem 's middags opviel, dat beklaagde zijn haar had laten knippen; dat hij toen naar den kapper in de Nieuwstraat te Breda is gegaan, alwaar hij vernam, dat een leerling der S.R.O.I. dien middag daar was geweest en met een bankbiljet van *f* 10.— had betaald; dat hij aan niemand vergunning had gegeven een bankbiljet van *f* 10.—, dat hem toebehoorde, uit zijn portemonnaie weg te nemen en zich toe te eigenen;

4°. A. H. C. van Tilburg, 30 jaar, coiffeur te Breda, Nieuwstraat:

dat ongeveer half Januari 1931 in zijn coiffeurszaak te Breda een leerling van de S.R.O.I. te Breda kwam, die zijn haar liet knippen; dat deze na afloop betaalde met een bankbiljet van *f* 10.—, waarna hij dezen zilvergeld heeft teruggegeven; dat korten tijd daarna — doch op denzelfden dag — een ander leerling dier school verscheen, die hem vroeg of er dien dag een leerling der school in zijn zaak was geweest en of deze betaald had met een bankbiljet van *f* 10.—; dat hij, getuige, dezen toen antwoordde, dat zulks inderdaad het geval was geweest;

Overwegende dat beklaagde's verweer, — dat hij het bankbiljet

reeds bij zijn in dienst komen in zijn bezit zou hebben gehad — gezien diens vele tegenstrijdige verklaringen bij het onderzoek afgelegd — den Krijgsraad ongeloofwaardig voorkomt en mitsdien door dezen wordt verworpen;

Overwegende dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat hij heeft weggenomen een bankbiljet van f 10.—, toebehoorende aan den dpl. korporaal Van den Boom, in een vertrek, waarin hij met dezen gelegerd was;

Gezien artt. 2, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 10, 27, 44, 34 en 310 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als: Diefstal gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken;

Veroordeelt den beklagde tot een gevangenisstraf van drie weken;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 16 tot 28 Januari 1931 in mindering zal worden gebracht.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 8 September 1931. ¹⁾

President: Mr. L. B. J. Vermeulen, (plv.).

Leden: Luitenant-kolonel J. T. van Beijeren, kapiteins J. L. van Dam en J. de Bie, en eerste-luitenant H. J. F. Naarding.

Auditeur-militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Het bij geschrifte een militair opruien tot eenig in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven misdrijf (art. 146 W. v. M. S.). (Beklaagde had op een schoolbord een opschrift gesteld luidende: „Uit naam der compagnie: geen tweedaagsche marsch. Allen vallen uit”, en dat bord geplaatst in de eetzaal der compagnie, duidelijk

1) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 29 October 1931 bevestigd.

zichtbaar voor de soldaten die van die eetzaal gebruik maakten, zulks terwijl kort te voren een langdurige marsch gehouden was en bekend was dat binnenkort opnieuw zulk een marsch gehouden zou worden).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens V., oud 20 jaar, geboren te Noordwolde (Weststellingwerf), gewoon dienstplichtig soldaat van de Tirailleurcompagnie van het 1e Regiment Infanterie te Assen, beklagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN
EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde 8 December 1930 is ingelijfd bij het 1e Regiment Infanterie, tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 7 Augustus 1931, door den Compagnies-Commandant te Assen opgemaakt, beklagde op 8 December 1930 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklagde aan den voet van het hem op 29 Augustus 1931 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 6 Augustus 1931 te Assen, de dienstplichtige soldaten der tirailleurcompagnie van het 1e Regiment Infanterie, althans eenigen van hen, door een geschrift heeft opgeruid tot opzettelijke ongehoorzaamheid, door op een schoolbord een opschrift te stellen, luidende:

„Uit naam der compagnie: geen tweedaagsche marsch. Allen vallen uit”, en voormeld schoolbord te plaatsen in de eetzaal dier compagnie, duidelijk zichtbaar voor de soldaten, die van die eetzaal gebruik maakten of zouden maken, zulks terwijl kort voor dien datum een langdurige marsch gehouden was en bekend was, althans verwacht werd, dat binnenkort opnieuw zulk een marsch gehouden zou worden;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat zij op de soldatenkamers gezamenlijk hadden gesproken over den tweedaagschen marsch; dat er werd gevraagd om te verzoeken dezen marsch uit te stellen in verband met het warme weer; dat de dienstplichtige Beukema toen op een muur heeft geschreven: „Uit naam der compagnie: geen tweedaagsche marsch”; dat hij, beklagde, het beter vond, dit niet op den muur te schrijven

maar op een schoolbord, dat altijd op de eetzaal staat; dat hij dit bord heeft gehaald en gebracht naar de 4e kamer; dat hij, beklagde, daar op het bord heeft geschreven: „Uit naam der compagnie: geen tweedaagsche marsch. Allen vallen uit”; dat hij dit bord met opschrift toen op de eetzaal heeft geplaatst;

dat dit gebeurd is op 6 Augustus 1931 te Assen en dat het schoolbord door hem is geplaatst in de eetzaal der tirailleurscompagnie van het 1e Regiment Infanterie, duidelijk zichtbaar voor de soldaten die van de eetzaal gebruik maakten of zouden maken, terwijl kort voor 6 Augustus 1931 een langdurige marsch gehouden was en bekend was, dat binnenkort opnieuw zulk een marsch gehouden zou worden;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. K. R. Iest, 22 jaar, dienstpl. soldaat Tirailleurscompagnie 1e R.I. te Assen:

dat hij, getuige, op 6 Augustus 1931 vlak voor 22.00 uur kwam op de soldatenkamer van de tirailleurscompagnie 1e R.I.; dat hij tegen beklagde zeide: „In de cantine werd gezegd, dat jij eens een woordje moest spreken”; dat het de bedoeling was, dat beklagde wat zou zeggen over het uitstellen van den 2-daagschen marsch; dat hij, getuige, naar bed is gegaan en zag, dat beklagde naar de eetzaal ging en met een schoolbord terug kwam; dat hij zag, dat beklagde er iets op schreef en daarna het bord weer weg bracht; dat den volgenden morgen het bord op de eetzaal stond en dat hij, getuige, las, dat er op stond: „Uit naam der compagnie geen marsch. Allen vallen uit”; dat later onder het morgeneten beklagde er nog bij heeft gevoegd het woord „tweedaagsche”;

2°. H. van der Molen, 20 jaar, dienstpl. soldaat Tirailleurscompagnie 1e R.I. te Assen;

dat op de compagnie al eens was gesproken over den tweedaagschen marsch; dat hij, getuige, op Donderdag 6 Augustus 1931 zag, dat beklagde een schoolbord ging halen en het meenam op de kamer en er op schreef: „Uit naam der compagnie: Geen marsch (of tweedaagsche marsch) meer. Allen vallen uit”; dat beklagde het bord weer weg bracht en dat het den volgenden morgen op de eetzaal stond met het opschrift er op;

3°. D. Norder, 19 jaar, dienstplichtig soldaat Tirailleurscompagnie 1e R.I. te Assen:

dat hij, getuige, zich op 6 Augustus 1931 bevond op de soldatenkamer en dat hij zag, dat beklagde een schoolbord haalde en er op schreef: „Uit naam der compagnie: Geen marsch. Allen vallen uit”; dat beklagde daarna het bord wegbracht; dat hij, getuige, den volgenden morgen het bord op de eetzaal zag staan met hetzelfde opschrift; dat hij 's middags heeft gezien, dat het woord „tweedaagsche” er bij gevoegd was;

Overwegende dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde

het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat het is gepleegd op 6 Augustus 1931 en beklaagde eenige militairen van de Tirailleurcompagnie van het 1e Regiment Infanterie heeft opgeruid en dat bekend was, dat binnenkort opnieuw een marsch gehouden zou worden;

Gezien de artt. 6, 10, 60, 62 en 146 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27 en 91 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: Het bij geschrifte een militair opruien tot eenig in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven misdrijf;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van zes weken;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 7 tot 21 Augustus in mindering zal worden gebracht.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 16 December 1931.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Officier van Administratie 1e klasse A. van Houte, kapiteins der Mariniers T. C. W. Michaëlis en M. R. de Bruyne, en luitenant ter zee 1e klasse H. van Schreven.

Fiscaal: Officier van Administratie 1e klasse Mr. G. H. van Driel.

Raadsman: Mr. K. R. van Giffen, te Alkmaar.

I.

Het zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden door een sergeant der Mariniers.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: weigeren en opzettelijk nalaten om te voldoen aan het bevel van een meerdere die hem had staande gehouden, om zijn naam op te geven ten einde van die dronkenschap te kunnen rapporteeren.

Dit bevel werd gegeven door een militairen meerdere aan den militairen mindere, terwijl de uitvoering van dat bevel door het belang van den dienst werd gevorderd, was mitsdien een dienstbevel.

Beklaagde, onderofficier, op grond der begane feiten onwaardig geacht in den door hem bekleeden rang te blijven dienen. Verlaagd tot marinier der 1ste klasse.

II.

In hooger beroep vernietigt het H.M.G. 's Krijgsraads vonnis voor zoover de opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 3 weken en de verlaging betreft en veroordeelt beklagde wegens de opzettelijke ongehoorzaamheid tot 4 weken voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van 3 jaren en de bijzondere voorwaarde dat hij zich zal stellen onder het toezicht der Afdeling Zeeland van het Nederlandsch Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen en zich zal gedragen naar de aanwijzingen, hem door of vanwege die afdeling te geven. — Het Hof acht beklagde niet op grond van de begane feiten onwaardig in den door hem bekleeden rang te blijven dienen.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van X., oud 30 jaren, geboren te Middelburg, sergeant der Mariniers, gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 28 October 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 2 December 1931 en het aan den voet van dat bevel den beklagde ten laste gelegde:

dat hij dienende als sergeant der mariniers bij de Koninklijke Marine:

1°. zich in den namiddag van den 3den October 1931 te ongeveer half zes te Den Helder in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg, den Kanaalweg, heeft bevonden;

2°. nadat zijn meerdere, de officier van administratie der 1e klasse J. N., die in uniform gekleed was, hem, beklagde, ten tijde en ter plaatse als sub 1° vermeld, had staande gehouden en hem gelast had zijn naam op te geven teneinde van de gedraging van den beklagde hierboven vermeld te kunnen rapporteeren, heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 4 December 1931, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde te lastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag, 16 December 1931, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. K. R. van Giffen;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strek-

kende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot een geldboete van tien gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van tien dagen, wegens het hem sub 1°. ten laste gelegde en tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren, wegens het hem sub 2° ten laste gelegde;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt: dat hij op 16 Februari 1922 in dienst is aangenomen als marinier 3e klasse voor den tijd van zes jaren en dat hij thans dient als sergeant der mariniers;

Overwegende dat hebben verklaard de getuigen:

1°. J. Nottrot, Officier van administratie der 1e klasse:

dat hij op 3 October 1931 des namiddags te $\pm 5\frac{1}{2}$ uur heeft waargenomen dat een in uniform gekleed sergeant der mariniers, dien hij later X. hoorde noemen, zich in kenlijken staat van dronkenschap bevond op den openbaren weg, den Kanaalweg, te Den Helder, welke toestand hem, getuige, bleek uit 's mans waggelenden gang, zijn naar alcoholhoudenden drank riekenden adem en zijn spreken met dubbelslaande tong; dat hij, getuige, in uniform gekleed, van dat feit willende rapporteeren, dien sergeant staande hield en hem gelastte zijnen naam op te geven, aan welk bevel de sergeant niet voldeed, evenmin nadat hij, getuige, zijn bevel nog twee malen had herhaald, het laatste bevel met een resoluut „neen” beantwoordende;

2°. M. Vethake, Officier-vlieger 2e klasse:

dat hij in den namiddag van 3 October 1931 te $\pm 5\frac{1}{2}$ uur heeft gezien dat een in uniform gekleed sergeant der mariniers, dien hij later X. heeft hooren noemen, zich in kenlijken staat van dronkenschap bevond op den openbaren weg, den Kanaalweg, te Den Helder, welke dronkenschap hem, getuige, bleek uit de omstandigheid dat de sergeant niet op zijne beenen kon staan, zeker wel vijf of zes malen met een smak tegen den grond viel; dat hij daarna zag dat de officier van administratie der 1e klasse Nottrot, in uniform gekleed, dien sergeant had staande gehouden en hem twee malen gelastte zijnen naam op te geven, waaraan de sergeant niet voldeed en na een derde bevel, antwoordde: „neen”;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is X., oud 30 jaren, geboren te Middelburg; dat hij het laatst gediend heeft aan boord van als sergeant;

dat hij zich op 16 Februari 1922 vrijwillig in den zeedienst heeft verbonden als marinier 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij op 3 October 1931 te Den Helder, in uniform van sergeant der mariniers gekleed, verschillende café's heeft bezocht en zich in den namiddag op den Kanaalweg aldaar heeft bevonden en toen stomdronken was; dat hij aldaar is aangehouden door een in uniform gekleeden officier;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en die van

den beklaagde wettig en overtuigend zijn bewezen met beklaagde's schuld er aan de feiten hem ten laste gelegd;

Overwegende dat het bevel werd gegeven door den militairen meerdere aan den militairen mindere, terwijl de uitvoering van dat bevel door het belang van den dienst werd gevorderd, en mitsdien was een dienstbevel;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

1°. zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden,

2°. opzettelijke ongehoorzaamheid;

Overwegende dat een geldboete van tien gulden en een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken staan in goede verhouding tot den ernst der gepleegde feiten in verband met de omstandigheden waarin zij zijn begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde, terwijl de beklaagde, onderofficier, op grond der begane feiten, onwaardig moet worden geacht in den door hem bekleeden rang te blijven dienen;

Gezien de artikelen: 1, 2, 25, 60, 114 1e lid van het Wetboek van Militair Strafrecht; 23, 62, 453 van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld eraan de feiten hem ten laste gelegd en qualificeert ze als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een geldboete van tien gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van tien dagen en tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Verlaagt hem tot den stand van marinier der 1e klasse.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 4 Februari 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten, Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fiskaal: Mr. J. A. de Visser.

Raadsman: Eerste-Luitenant Mr. P. W. M. J. van der Slikke, te Vissingen.

In de zaak van den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis op den 16en December 1931 door dien

Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, tegen X, oud 31 jaar, geboren te Middelburg, sergeant der Mariniers, dienende aan boord van gerequireerde in persoon, geïntimeerde, bijgestaan door zijn raadsman, en van X, voornoemd, appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Fisikaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de door den Fisikaal ingediende memorie behelzende de middelen en gronden waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping van wege den Advocaat-Fisikaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den getuige door den Advocaat-Fisikaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fisikaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, doch alleen ten aanzien van de straf, en deze zal bepalen op tien gulden geldboete, subsidiair tien dagen hechtenis, en vier weken gevangenisstraf voorwaardelijk met drie jaar proeftijd onder oplegging van de bijzondere voorwaarde, dat hij zich zal stellen onder het toezicht van eene reclasseeringsvereiniging;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep, ook na het aldaar gehouden getuigenverhoor, het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf en van de hem opgelegde bijkomende straf van verlaging, daar aan het Hof termen zijn voorgekomen eene zwaardere gevangenisstraf aan beklaagde voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet, en daarbij de na te noemen bijzondere voorwaarde te stellen, terwijl het Hof den beklaagde niet op grond der begane feiten onwaardig acht in den door hem bekleeden rang te blijven dienen;

Overwegende dat het Hof zich overigens vereenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, — met uitzondering van artikel 25 van het Wetboek van (Militair? Red.) Strafrecht, — alsmede van de artikelen 14a, 14b en 14d van het Wetboek van Strafrecht, 13, 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, junctis de artikelen 75, 76 en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze Sententie vermeld, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover betreft de aan beklagde opgelegde gevangenisstraf, de hem opgelegde bijkomende straf van verlaging en de motiveering omtrent laatstgenoemde straf;

En opnieuw rechtdoende,

Veroordeelt beklagde ter zake van het in het vonnis onder 2° gequalificeerde feit tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier weken;

Beveelt evenwel, dat deze gevangenisstraf niet zal worden ondergaan, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond dat de beklagde vóór het einde van een proeftijd van drie jaar zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, nos. 2-6, van die wet, of niet heeft nageleefd de navolgende bijzondere voorwaarde, te weten: dat hij zich zal stellen onder het toezicht der Afdeeling Zeeland van het Nederlandsch Genootschap tot Zedelijke verbetering der gevangenen en zich zal gedragen naar de aanwijzingen, hem door of van wege die afdeeling te geven;

Draagt aan bovengenoemde afdeeling op, aan den veroordeelde ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarde hulp en steun te verlenen;

Bevestigt het vonnis voor al het overige, dus ook voorzoover betreft de straf van geldboete van tien gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door tien dagen hechtenis, aan beklagde ter zake van het in het vonnis onder 1° gequalificeerde feit.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 16 September 1931.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein ter zee D. Vreede, Officieren van administratie der 1ste klasse A. van Houte en J. Nottrot, en Luitenant ter zee der 1ste klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Officier van administratie der 1ste klasse Mr. G. H. van Driel.

Feitelijke insubordinatie (Een meerdere die een klacht over beklagde had ingebracht, met geweld vastgrijpen en eenige slagen toebrengen).

Krijgsraad veroordeelt overeenkomstig den eisch tot 3 maanden gevangenisstraf.

Advocaat-fiscaal concludeert tot veroordeeling tot één dag gevangenisstraf met ontslag met ontzetting.

H. M. G. veroordeelt tot 14 dagen gevangenisstraf, aannemende, na gehouden deskundigen-verhoor, dat bij beklaagde tijdens het begaan van het feit eene ziekelijke storing der geestvermogens bestond. (Art. 37a, eerste lid, W. v. S.).

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiscaal tegen: E., stoker-olieman, oud 27 jaren, geboren te Den Helder, gerequireerde in persoon;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 7 Juli 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkomst van den Krijgsraad d.d. 17 Augustus 1931, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

dat hij, dienende als stoker-olieman aan boord van Hr. Ms. onderzeeboot „O.10”, liggende te Willemsoord (Den Helder), op den 16den Juni 1931 opzettelijk zijn meerdere, den majoor-machinist A. Masee, feitelijk heeft aangerand, door opzettelijk dezen onderofficier, die bij den Chef van de machinekamer van voornoemde onderzeeboot klachten over hem, beklaagde, ingebracht had, met geweld vast te grijpen en eenige slagen toe te dienen;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 1 September 1931, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 16 September 1931 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 6 Februari 1922 in dienst is aangenomen als leerling-stoker en dat zijn diensttijd eindigt 6 Februari 1933;

Overwegende dat hebben verklaard de getuigen:

1e. A. Masee, majoor-machinist:

dat hij op een dag omstreeks half Juni 1931 aan boord Hr. Ms. onderzeeboot „O.10”, liggende te Willemsoord, dagchef was van de werkzaamheden in de machinekamer en gekleed in werkpak met op den kraag majoorsdistinctieven; dat hij aan den Chef-machinekamer rapport heeft gemaakt dat de beklaagde zich aan de werk-

zaamheden had onttrokken; dat hij, heengaande, een ontevreden opmerking hoorde van den beklaagde, die achter hem stond; dat hij naar beneden ging en zich daar plotseling van achteren voelde besprongen en vastgegrepen en zich omwringende zag dat de beklaagde hem vastgegrepen had, die hem korten tijd daarna in het onderofficiersbedrijf opnieuw aangreep;

2e. P. P. Drijver:

dat hij op 16 Juni 1931 aan boord Hr. Ms. onderzeeboot „O.10” liggende te Willemsoord, er bij tegenwoordig was dat de majoor-machinist Masee bij den Chef van de Machinekamer klacht inbracht tegen den beklaagde; dat hij heeft gezien dat de majoor-machinist naar beneden ging en de beklaagde hem volgde; dat beneden, de beklaagde den majoor Masee aan den lijve aanrandde, waarbij de beklaagde hing over den rug van Masee en dezen met geweld eenige slagen op zijn achterhoofd toediende;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is E., oud 26 jaren, geboren te Den Helder; dat hij het laatst gediend heeft bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord als stoker-olieman; dat hij op 6 Februari 1922 in dienst is aangenomen als leerling-stoker voor acht jaren;

dat hij op 16 Juni 1931 diende als stoker-olieman aan boord Hr. Ms. onderzeeboot „O.10”, liggende te Willemsoord; dat hij bij den Chef van de machinekamer werd geroepen en vernam dat de majoor Masee een klacht omtrent hem had ingediend, dat hij zich zou hebben onttrokken aan de werkzaamheden; dat hij zich hierover kwaad maakte en zijn woede toenam toen hij even later den majoor-machinist en den Chef van de machinekamer weder in gesprek zag;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: „feitelijke insubordinatie”;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen:

1, 60, 117, 1e lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd en qualificeert het bewezen verklaarde als hooger aangegeven;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 29 October 1931.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten Azn., Vice-admiraal B. Schreuders, Luitenant-generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser.

Raadsman: Mr. W. F. H. Zegers, te den Helder.

In de zaak van E., oud 27 jaar, geboren te den Helder, stoker-olieman, dienende bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis op 16 September 1931 door den Krijgsraad te Willemsoord tegen hem gewezen, tegen den Fisikaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping vanwege den Advocaat-Fisikaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de deskundigen door den Advocaat-Fisikaal opgeroepen;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de mid- delen van verdediging door hem en namens hem door den raads- man aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fisikaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende den beklagde zal schuldig verklaren aan feitelijke insubordinatie en hem zal straffen met één dag gevangenisstraf met ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;¹⁾

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep na het aldaar gehouden deskundigen-verhoor het Hof in zooverre tot andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, dat het Hof aanneemt, dat bij beklagde tijdens het begaan van het feit ziekelijke storing der geestvermogens bestond; dat het Hof daarin aanleiding vindt om aan beklagde, met toepassing van artikel 37a van het Wetboek van Strafrecht, eene gevangenis-

1) Zou oplegging van deze straffen, nu alleen de beklagde in hooger beroep is gekomen, verantwoord zijn geweest tegenover art. 77a Provisioneele Instructie H. M. G.?

straf voor den tijd van veertien dagen op te leggen; dat het Hof zich overigens vereenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 37a van het Wetboek van Strafrecht junctis de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan beklagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Veroordeelt beklagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Aan
Hare Majesteit de Koningin.

Geeft eerbiedig te kennen:

E., stoker-olieman bij de Koninklijke Marine, dienende in de Onderzoekazerne te den Helder;

dat hij bij vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord de dato 16 September 1931 wegens feitelijke insubordinatie werd veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf;

dat bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof de dato 29 October 1931 dit vonnis werd vernietigd en opnieuw rechtdoende, het Hof requestrant veroordeelde tot veertien dagen gevangenisstraf wegens dit delict;

dat deze Sententie door het Hof gewezen werd, niettegenstaande de als getuigen-deskundigen ter terechtzitting van den Hove onder eede gehoorde Officieren van Gezondheid der 1e klasse der Koninklijke Marine O. Uffen en P. C. M. van de Velde op de meest positieve wijze hebben verklaard, dat naar hun stellig oordeel aan requestrant die feiten in het geheel niet konden worden toegerekend wegens ziekelijke storing zijner geestvermogens ten tijde van het begaan dier hem ten laste gelegde en thans als bewezen aangenomen feiten;

dat requestrant zich volmaakt onbewust is de bewezen verklaarde feiten te hebben begaan en het hem deswege uiteraard bijzonder pijnlijk treft, dat hij werd gestraft voor feiten, die hem slechts bekend zijn van hooren zeggen, als door hem gepleegd;

dat blijkbaar het Hoog Militair Gerechtshof het stellig oordeel der ter terechtzitting onder eede gehoorde deskundigen niet tot het zijne heeft gemaakt op voor requestrant niet te begrijpen en in de Sententie van den Hove niet nader aangegeven gronden, in zooverre, dat het Hof blijkbaar eene *verminderde* toerekenbaarheid aannam in stede van een *algeheele* ontoerekenbaarheid, gelijk de deskundigen;

dat hoe hoog requestrant de deskundigheid van den Hove op psychiatrisch gebied ook wil aanslaan en hoe juist het ook moge zijn, dat den Rechter de vrijheid worde gelaten van het oordeel der deskundigen af te wijken, niettegenstaande eigen ondeskundigheid, niettemin — het zij met den grootsten eerbied gezegd — deze afwijking toch wel op zeer deugdelijke gronden behoort te rusten;

dat requestrant nochtans in de gevallen Sententie deze gronden niet aantrof;

dat naar het oordeel van requestrant zonder nader grondig psychiatrisch onderzoek van hem, niet tot eene verminderde toerekeningsvatbaarheid zijnerzijds had mogen zijn geconcludeerd;

dat reeds bij *twijfel* hieromtrent, naar het oordeel van requestrant een nader ampel onderzoek had behooren te zijn gelast, waartoe tusschen het vonnis in prima en den dienenden dag in hooger beroep de tijd heeft ontbroken;

dat hoewel requestrant meent, dat daartoe te minder aanleiding bestond nu de als een zeer kundig en scrupuleus medicus bekend staande arts P. C. M. van de Velde te Den Helder in feite steeds met psychiatrische onderzoeken aldaar belast is, niettemin de raadsman van requestrant voor het geval het Hof de deskundigheid der gehoorde medici wél mocht in twijfel trekken, subsidiair der Hove een hernieuwd deskundig onderzoek gevraagd heeft, waartoe nochtans het Hof blijkbaar geene termen heeft kunnen vinden;

dat requestrant — zij het door eigen schuld en blijkbaar ten onrechte — volmaakt overtuigd zijnde, dat geen Rechter hem zoude veroordeelen voor feiten van het plegen waarvan hij zich nimmer bewust was, noch is, verzuimde zich in eerste instantie van een raadsman te voorzien, die in prima reeds een psychiatrisch onderzoek hadde kunnen uitlokken, hiermede zich zelve helaas feitelijk eene instantie ontnemende;

dat, hadde requestrant minder onnoozel gehandeld, alsdan het verslag der deskundigen in prima á tête reposée bestudeerd had kunnen worden en op eventueel niet volkomen heldere punten alsdan desnoodig een aanvullend onderzoek mogelijk zoude zijn geweest;

dat thans in hooger beroep de gelegenheid heeft ontbroken den Hove een uitgebreid rapport van een erkend deskundige over te leggen en nu helaas in jure daartoe de mogelijkheid niet meer bestaat;

dat requestrant thans echter onderzocht wordt door een bij uitstek deskundigen psychiater te 's-Gravenhage, doch requestrant wegens den korten termijn, dien de Wet hem voor een gratieverzoek laat, niet in staat is den uitslag van dat onderzoek af te wachten en bij zijn gratieverzoek over te leggen;

dat hij Uwe Majesteit daarom eerbiedig verzoekt, dat het Haar moge behagen, alvorens op dit verzoekschrift te beslissen, van

den uitslag van het thans op medisch advies omtrent requestrant's geestvermogens te houden onderzoek te willen kennis nemen en mede daarvan Hare beslissing op dit verzoekschrift te willen laten afhangen;

dat ten slotte het recht van gratie een corrigens is om de werking van rechterlijke uitspraken, die in een bepaald geval — hoe zeer terecht gewezen — minder tot het daarmee beoogde doel kunnen leiden dan wel, die in een bepaald geval onbillijk zouden werken, op te heffen;

dat requestrant gevoelt, dat in zijne omstandigheden een dergelijk geval aanwezig is en hij alsnog het vertrouwen koestert niet het slachtoffer te behoeven te worden van het tot op heden ontbreken van een uitgebreid, gedetailleerd psychiatrisch rapport, dat ongetwijfeld anders tot zijne vrijspraak ex artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht zoude hebben geleid;

dat in ieder geval de gulden regel moge gelden: „in dubio pro reo”;

Redenen, waarom requestrant Uwer Majesteit met den diepsten eerbied verzoekt, dat het Haar moge behagen hem gratie te verleen van de aan requestrant bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof op 29 October 1931 in hooger beroep opgelegde gevangenisstraf.

't Welk doende, enz.

E.

den Helder, 5 November 1931.

's-Gravenhage, den 21en Januari 1932.

No. 112.

Ter voldoening aan den kantbrief van den Heer President van het Hoog Militair Gerechtshof van den 21en Januari 1932, waarbij, om verslag, in mijne handen werd gesteld nevens teruggaand verzoekschrift van E., heb ik de eer, onder overlegging der processtukken en van de tabel, bedoeld bij artikel 8 van het Koninklijk Besluit van 13 December 1887 (Staatsblad nr. 215), voor te dragen:

dat E., destijds oud 27 jaren, geboren te den Helder en dienende als stoker-olieman bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord, bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 29 October 1931, is schuldig verklaard aan het misdrijf, en veroordeeld tot de straf in nevensgaande tabel omschreven;

dat deze straf hem werd opgelegd ter zake de veroordeelde, dienende als stoker-olieman aan boord van Hr. Ms. Onderzeeboot „O 10”, liggende te Willemsoord (den Helder), op den 16den Juni 1931 opzettelijk zijn meerdere, den majoor-machinist A. Masee, feitelijk heeft aangerand, door opzettelijk dezen onder-officier, die bij den chef van de machinekamer van voornoemde

onderzeeboot klachten over hem, requestrant, ingebracht had, met geweld vast te grijpen en eenige slagen toe te dienen.

Nu uit het door den Commandant der Marine te Willemsoord tot Uw College gericht schrijven dd. 23 December j.l., no 11004 Int., blijkt, dat veroordeelde aan een nader psychiatrisch onderzoek is onderworpen en dat als gevolg daarvan eene geneeskundige verklaring wegens ongeschiktheid voor den militairen dienst door den behandelenden geneesheer zal worden afgegeven, moet vooral in verband met de verklaringen, door de ter terechtzitting van Uw Hof gehoorde deskundigen afgelegd, m.i. worden aangenomen, dat ook ten tijde van het plegen van voormeld feit bij veroordeelde zoodanige ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens bestond, dat het feit hem in het geheel niet kan worden toegerekend.

Ik heb daarom de eer Uw College in overweging te geven, Hare Majesteit de Koningin tot een gunstige beschikking op het ingediend verzoekschrift te adviseeren.

De Advocaat-Fiscaal
voor de Zee- en Landmacht,
DE VISSER.

Aan
het Hoog Militair Gerechtshof.

's-Gravenhage, 1 Februari 1932.

No. 171 R.

Bij missive van Zijne Excellentie den Minister van Justitie van den 21n/25n November 1931 — 2e Afdeeling B — A.U. nr. 270, is aan het Hoog Militair Gerechtshof toegezonden een verzoekschrift om gratie van E., met uitnoodiging om Uwe Majesteit daaromtrent te dienen van advies.

Ter voldoening hieraan heeft het Hof, voor de uiteenzetting der feiten verwijzende naar het door den Advocaat-Fiscaal uitgebracht verslag, de eer aan Uwe Majesteit mede te delen: dat, nu veroordeelde aan een nader psychiatrisch onderzoek is onderworpen geworden en als gevolg daarvan de in afschrift hierbij overgelegde geneeskundige verklaring is afgegeven, waaruit blijkt dat hij uit hoofde van „psychopathia congenita” voor de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt is, er naar 's Hof's meening termen aanwezig zijn de hem bij sententie van 29 October 1931 opgelegde gevangenisstraf niet ten uitvoer te doen leggen; weshalve het Hof Uwer Majesteit eerbiedig in overweging geeft, den veroordeelde kwijtschelding van die straf te verleenen.

Het Hoog Militair Gerechtshof,
de Griffier, de President,
A. SPRUYT. C. J. H. SCHEPEL.

Aan de Koningin.

DEPARTEMENT VAN JUSTITIE.

2e Afdeling B. No. 927.

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

IIIe Afd. A. Nr. 94.

's-Gravenhage, den $\frac{18}{24}$ Februari 1932.

De ondergeteekenden hebben de eer Uwer Majesteit hierbij te doen toekomen een verzoekschrift om gratie van E., veroordeeld militair, met het daaromtrent uitgebracht rechterlijk advies en de daarbij behorende bescheiden.

Gratie wordt verzocht van eene gevangenisstraf van veertien dagen, opgelegd in hooger beroep bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage d.d. 29 October 1931, ter zake van feitelijke insubordinatie.

Het Hof voornoemd is van meening, dat, nu veroordeelde aan een nader psychiatrisch onderzoek is onderworpen geworden en als gevolg daarvan de in afschrift overgelegde verklaring d.d. 22 December 1931 is afgegeven, waaruit blijkt, dat E. uit hoofde van „psychopathia congenita” voor de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt is, er termen aanwezig zijn de opgelegde gevangenisstraf niet ten uitvoer te doen leggen, weshalve het Hof Uwer Majesteit in overweging geeft aan veroordeelde kwijtschelding van die straf te verleenen.

Ondergeteekenden meenen, gelet op de motiveering van het rechterlijk advies, tegen de voorgestelde gratiëering geen bezwaar te moeten maken.

Zij nemen mitsdien de vrijheid een in gunstigen zin opgemaakt ontwerp-besluit hierbij met den meesten eerbied aan Uwe Majesteit ter bekrachtiging aan te bieden.

De Minister van Justitie,

J. DONNER.

Aan de Koningin.

De Minister van Defensie a.i.,

RUYS DE BEERENBROUCK.

Bij Koninklijk besluit van 29 Februari 1932, N°. 35, is aan den veroordeelde van de hem opgelegde gevangenisstraf kwijtschelding verleend, blijvende de sententie overigens in haar geheel.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 27 Januari 1932.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein ter zee D. Vreede, officier van administratie der 1e klasse A. van Houte, kapitein der mariniers M. R. de Bruyne en luitenant ter zee der 1e klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Officier van administratie der 1e klasse Mr. G. H. van Driel.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, hebbende de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhard, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen. (Als ingedeelde bij de wacht weigeren en opzettelijk nalaten te voldoen aan de order van den wachtcommandant (een marinier 1e klasse) om een vuilnisbalie leeg te gooien.)

Het bevel, dat werd gegeven door den militairen meerdere aan den militairen mindere, terwijl de uitvoering van het bevel door het belang van den dienst werd gevorderd, was mitsdien een dienstbevel

Van den tijd van 9 October tot 27 Januari in den vorm van LICHT arrest in voorloopige hechtenis doorgebracht, 30 dagen in mindering gebracht bij de uitvoering der straf. [Verg. het onderschrift bij het vonnis van dezen Zeekrijgsraad van 30 September 1931, M.R.T. XXVII, blz. 363.]

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fisikaal tegen B., marinier der 3e klasse, oud 20 jaren, geboren te Amsterdam, gedetineerd aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 23 October 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 5 Januari 1932 en het aan den voet van dat bevel den beklagde ten laste gelegde:

„dat hij, dienende als marinier der 3de klasse in de kazerne van het detachement Mariniers te Oranjestad op het eiland Aruba (West-Indië), aldaar op den 9den October 1931, toen de marinier der 1e klasse H. J. M. Soemers in diens functie van wachtcommandant in voormelde kazerne hem, beklagde, die was ingedeeld bij de gewapende wacht, order had gegeven om met den marinier der 3e klasse F. Souwen één of meer vuilnisbalies, die in het wachtlokaal van meergenoemde kazerne stonden, leeg te gooien, heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen, hebbende hij, beklagde, daarna opzettelijk in

zijne ongehoorzaamheid volhard, nadat de sergeant der mariniers G. P. Liefheid hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 6 Januari 1932, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 27 Januari 1932, des namiddage ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigerverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met bepaling dat van den tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 9 October 1931 in licht arrest doorgebracht een termijn van 60 dagen zal worden in mindering gebracht bij de uitvoering der gevangenisstraf;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt :

dat hij op 20 Februari 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en dat hij thans nog als zoodanig dient;

Overwegende dat heeft verklaard de getuige H. M. J. Soemers, marinier der 1e klasse:

dat hij op 9 October 1931 wachtcommandant was in de kazerne der mariniers te Aruba; dat hij den beklaagde order heeft gegeven om met den marinier der 3e klasse F. Souwen de in de wacht aanwezige vuilnisbalies leeg te gooien, aan welke order de beklaagde geen gehoor gaf; dat hij zijn order nog twee malen heeft herhaald, maar dat de beklaagde antwoordde: „Ik doe het niet” en de order niet uitvoerde; dat hij zich met den beklaagde naar den sergeant Liefheid heeft begeven, die den beklaagde er op wees dat hij zich aan dienstweigering schuldig maakte en strafbaar was, waarna hij, getuige, zijn bevel nogmaals aan den beklaagde heeft gegeven, die ook toen niet gehoorzaamde;

Overwegende dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij is B., oud 20 jaren, geboren te Amsterdam; dat hij het laatst gediend heeft als marinier der 3e klasse bij het Detachement Mariniers te Aruba;

dat hij op 20 Februari 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij op 9 October 1931 diende als marinier der 3e klasse bij het Detachement Mariniers te Oranjestad op het eiland Aruba en behoorde tot de gewapende wacht bij dat detachement; dat hij op dien dag van den marinier der 1e klasse Soemers, die wachtcommandant was en in die functie zijn meerdere, order kreeg om

met den marinier Souwen een in het wachtlokaal aanwezige vuilnisbalie leeg te gooien, waarop hij een weigerend antwoord gaf; dat Soemers zijn bevel nog twee malen heeft herhaald, maar dat hij is blijven weigeren en ook opzettelijk heeft nagelaten de order uit te voeren; dat Soemers hem toen heeft medegenomen naar den sergeant der mariniers Liefheid, chef d'equipage, die hem er op heeft gewezen dat hij zich schuldig maakte aan dienstweigering, waarop een zware straf staat; dat Soemers hierna hem nogmaals hetzelfde bevel heeft gegeven, maar dat hij wederom „neen” heeft geantwoord en de order opzettelijk niet heeft uitgevoerd;

Overwegende dat door de verklaring van den getuige en die van den beklagde wettig en overtuigend is bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen hem is tenlastegelegd, met dien verstande dat de order één vuilnisbalie betrof;

Overwegende dat het bevel werd gegeven door den militairen meerdere aan den militairen mindere, terwijl de uitvoering van dat bevel door het belang van den dienst werd gevorderd en mitsdien was een dienstbevel;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid hebbende de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhard, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van zes weken staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklagde;

Overwegende dat de beklagde van 9 October 1931 tot 27 Januari 1932 te dezer zake voorloopige hechtenis heeft ondergaan in den vorm van licht arrest en de Krijgsraad termen aanwezig acht een gedeelte van dat arrest in mindering te brengen bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf;

Gezien de artikelen:

1, 4, 60, 67, 3°., 114, 1e lid en 3e lid aanhef en sub 1°. van het Wetboek van Militair Strafrecht;

27 van het Wetboek van Strafrecht;

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht dcende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd gelijk hooger werd overwogen en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Bepaalt dat van den tijd door den beklagde in voorloopige hechtenis doorgebracht in den vorm van licht arrest, een tijdvak van 30 dagen zal worden in mindering gebracht bij de uitvoering der opgelegde straf.

De verwijzing naar den Zeekrijgsraad van dezen beklagde is bevolen door den commandant van Hr. Ms. „Banckert” te Curaçao, alwaar ook de informaties voor den officier-commissaris hebben plaats gevonden.

De getuigen in deze zaak zijn gehoord op Aruba door een lid van het Hof van Justitie op Curaçao, waarnemende de betrekking van rechter in het kantongerecht op de Benedenwindsche eilanden, zittingplaats Aruba, en volgens de voor de Zeemacht geldende voorschriften: eed in assertorischen vorm en verder met verwijzing naar de bepalingen van art. 126 W. v. Sv. jo art. 1 der Wet van 17 Juli 1911 (Stbl. no. 215).

Red. M. R. T.

WETGEVING.

Na daartoe van de Regeering vergunning te hebben verkregen was de in Indië werkzame Commissie voor het Militair Straf-, Tucht- en Strafprocesrecht zoo vriendelijk aan de Redactie van het M. R. T. toe te zenden een exemplaar van het ontworpen Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië met bijbehorende Memorie van Toelichting en met machtiging deze stukken reeds nu in ons tijdschrift te publiceeren.

Dit belangrijk ontwerp zal ongetwijfeld de belangstelling van onze lezers wekken. Voor beschouwingen waartoe het hun aanleiding mocht geven, houden wij ons aanbevolen. Wij zullen die dan aan de Commissie mededeelen of daarvoor, zoo eenigszins mogelijk, plaatsruimte in het M. R. T. afstaan.

De Memorie van Toelichting op het Ontwerp hopen wij in de volgende aflevering op te nemen.

Ontwerp

WETBOEK VAN MILITAIR STRAFRECHT VOOR NEDERLANDSCH-INDIË.

EERSTE BOEK.

Algemeene bepalingen.

INLEIDING.

Toepasselijkheid van het gemeene strafrecht.

Artikel 1.

Bij de toepassing van dit Wetboek gelden de bepalingen van het gemeene strafrecht, daaronder begrepen de negende Titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht, behoudens de afwijkingen bij de wet, bij algemeen maatregel van bestuur of bij ordonnantie vastgesteld.

Art. 2.

Op de niet in dit Wetboek omschreven strafbare feiten, begaan door aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen, is het gemeene strafrecht toepasselijk, behoudens de afwijkingen bij de wet, bij algemeen maatregel van bestuur of bij ordonnantie vastgesteld.

Art. 3.

De in het Wetboek van Strafrecht voorkomende bepalingen betreffende feiten, begaan aan boord van of met betrekking tot

een Nederlandsch of Nederlandsch-Indisch schip, zijn ook toepasselijk op die feiten, begaan aan boord van of met betrekking tot een vaartuig der krijgsmacht, tenzij de inhoud dier bepalingen deze toepasselijkheid uitsluit of het feit valt onder eene zwaardere strafbepaling.

TITEL I.

Omvang van de werking der wettelijke strafbepalingen.

Art. 4.

De Nederlandsch-Indische wettelijke strafbepalingen zijn, behalve in de gevallen in het Wetboek van Strafrecht omschreven, toepasselijk op den militair:

- 1^e. die, terwijl hij zich in dienstbetrekking buiten Nederlandsch-Indië bevindt, zich aldaar aan eenig strafbaar feit schuldig maakt;
- 2^e. die, terwijl hij zich buiten dienstbetrekking buiten Nederlandsch-Indië bevindt, zich aldaar schuldig maakt aan een der misdrijven, omschreven in dit Wetboek, of aan eenig met zijne betrekking tot de krijgsmacht in verband staand ambtsmisdrijf, aan eenige zoodanige ambtsovertreding, of aan eenig strafbaar feit begaan onder een der in artikel 52 van het Wetboek van Strafrecht vermelde omstandigheden.

Art. 5.

De Nederlandsch-Indische wettelijke strafbepalingen zijn toepasselijk op ieder die zich, in tijd van oorlog, buiten Nederlandsch-Indië schuldig maakt aan een strafbaar feit, waarvan onder die omstandigheden de kennisneming aan den militairen rechter behoort.

TITEL II.

Straffen.

Art. 6.

De bij dit Wetboek gestelde straffen zijn:

- a. hoofdstraffen:
 - 1^e. doodstraf;
 - 2^e. gevangenisstraf;
 - 3^e. hechtenis;
- b. bijkomende straffen:
 - 1^e. ontslag uit den militairen dienst met of zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;
 - 2^e. verlaging;
 - 3^e. ontzetting van de in artikel 35 onder N°. 1, 2 en 3 van het Wetboek van Strafrecht vermelde rechten.

Art. 7.

(1). Voor de hoofdstraffen in het vorige artikel en de bijkomende straf onder N°. 3 van dat artikel vermeld, gelden de in het Wetboek van Strafrecht voor de gelijknamige straffen gegeven regelen, behoudens voor zoover de hoofdstraffen betreft, de afwijkingen bij dit Wetboek vastgesteld.

(2). Deze afwijkingen gelden mede voor de terzake van niet in dit Wetboek omschreven strafbare feiten opgelegde hoofdstraffen, in artikel 10 van het Wetboek van Strafrecht genoemd.

Art. 8.

(1). De doodstraf uitgesproken tegen een militair, wordt zoolang deze niet uit den militairen dienst is ontslagen, door een bekwaam getal militairen uitgevoerd met den kogel.

(2). Nadere voorschriften betreffende de wijze van uitvoering worden door den Gouverneur-Generaal gegeven.

Art. 9.

Het lijk van den met den kogel ter dood gebrachte wordt zonder militaire plechtigheid op eenvoudige wijze begraven of, wanneer de tenuitvoerlegging aan boord heeft plaats gehad en gemeenschap met den wal niet bestaat, over boord gezet.

Art. 10.

De tijdelijke gevangenisstraf en de hechtenis, de vervangende hechtenis daaronder begrepen, opgelegd aan een militair, worden zoolang deze niet uit den militairen dienst is ontslagen, ondergaan in onder militair beheer staande gestichten.

Art. 11.

(1). De militair die een der straffen, in het vorige artikel vermeld, ondergaat, verricht den hem opgedragen arbeid overeenkomstig de voorschriften ter uitvoering van artikel 12 gegeven.

(2). De bepalingen van de artikelen 20, 21 en 24 van het Wetboek van Strafrecht zijn niet op hem van toepassing.

Art. 12.

(1). De aanwijzing der gestichten in artikel 10 bedoeld, alsmede de regeling van de inrichting en het beheer daarvan, van de verdeling der gevangenen in klassen, van den arbeid, van de belooningen voor den arbeid, van het onderwijs, van de godsdienst-oefeningen, van de tucht, van de ligging, van de voeding en van de kleeding geschiedt bij ordonnantie.

(2). Huishoudelijke reglementen voor deze gestichten worden zoo noodig door den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog, vastgesteld.

Art. 13.

Veroordeelingen tot gevangenisstraf en tot hechtenis, vervangende hechtenis daaronder begrepen, kunnen, in de gevallen en op de wijze bij ordonnantie aan te geven, in stede van in een voor de uitvoering der straf bestemd gesticht, op een andere plaats ten uitvoer worden gelegd.

Art. 14.

Indien bij schuldigverklaring aan een in dit Wetboek omschreven misdrijf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden wordt uitgesproken, is de rechter bevoegd bij het vonnis te bepalen, dat deze straf zal worden vervangen door hechtenis van gelijken duur.

Art. 15.

De bevoegdheid, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht, wordt alleen uitgeoefend, indien het militair belang zich niet daartegen verzet.

Art. 16.

Bij het bevel, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht, wordt met betrekking tot den veroordeelde, die militair is, als algemeene voorwaarde steeds mede gesteld, dat hij zich vóór het einde van den proeftijd niet schuldig zal maken aan een krijgstuchtelijk vergrijp, strijdig met eenig dienstbevel of dienstvoorschrift, of onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, en van ernstigen aard zijnde, noch aan eenig krijgstuchtelijk vergrijp dat tevens een strafbaar feit oplevert.

Art. 17.

Het voorstel, bedoeld in het eerste lid van artikel 14f. van het Wetboek van Strafrecht, geschiedt, wanneer de veroordeelde militair is, krachtens beslissing van diens commandeerenden officier, die geen beslissing neemt dan na overleg met den ambtenaar die tot het doen van het voorstel bevoegd is.

Art. 18.

Indien overeenkomstig artikel 14f. van het Wetboek van Strafrecht last tot tenuitvoerlegging gegeven wordt ten aanzien van een veroordeelde, die op dat tijdstip geen militair is of zich niet in werkelijken dienst bevindt, kan de rechter bepalen, dat de bijkomende straffen, bedoeld in artikel 6 onder b. N°. 1 en 2, niet worden ten uitvoer gelegd.

Art. 19.

Indien overeenkomstig het tweede lid van artikel 14d. of het vierde lid van artikel 15a. van het Wetboek van Strafrecht eene

opdracht tot het verleenen van hulp en steun is gegeven, behoeven de daartoe strekkende maatregelen, wanneer de voorwaardelijk veroordeelde of de voorwaardelijk in vrijheid gestelde zich in werkelijken dienst bevindt, het goedvinden van diens commandeerenden officier.

Art. 20.

De besluiten uit de toepassing van de artikelen 15, 15a. en 15b. van het Wetboek van Strafrecht voortvloeiende, worden ten aanzien van veroordeelden, die militair zijn, genomen door den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog, die tot voorwaardelijke invrijheidstelling op voorstel of na ingewonnen bericht van het Hoofd van het gesticht waarin de straf wordt ondergaan, de overige op voorstel of na ingewonnen bericht van den commandeerenden officier onder wiens bevel de veroordeelde staat.

Art. 21.

(1). De voorwaardelijk in vrijheid gestelde militair, die in strijd handelt met de in zijn verlofpas uitgedrukte voorwaarden, kan door den commandeerenden officier onder wiens bevel hij staat, in arrest worden gesteld, die verplicht is daarvan zoodra mogelijk kennis te geven aan den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog. Het vierde lid van artikel 16 van het Wetboek van Strafrecht is van overeenkomstige toepassing.

(2). De kennisgeving, bedoeld in het derde lid van artikel 16 van het Wetboek van Strafrecht, geschiedt ten aanzien van militairen door tusschenkomst van den commandeerenden officier aan het in het vorige lid genoemde Departementshoofd.

Art. 22.

Het formulier der verlofpassen van voorwaardelijk in vrijheid gestelde militairen en de verdere voorschriften ter uitvoering van de artikelen 19, 20 en 21 van dit Wetboek in verband met de artikelen 15, 15a., 15b. en 16 van het Wetboek van Strafrecht worden bij ordonnantie vastgesteld.

Art. 23.

(1). De tijd gedurende welken een veroordeeld militair van de vrijheid beroofd is geweest tot het ondergaan van de hem opgelegde straf, wordt niet als dienstdtijd medegerekend.

(2). Hetzelfde geldt ten aanzien van den tijd door een veroordeelden militair vóór de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, doch alleen ingeval en voor zoover bij de rechterlijke uitspraak is bepaald, dat die tijd bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel of gedeeltelijk zal worden in mindering gebracht.

Art. 24.

Tijdens het ondergaan van gevangenisstraf of hechtenis, vervangende hechtenis daaronder begrepen, is de veroordeelde militair onbevoegd ridderorden, eereteekenen, medailles of onderscheidingsteekenen, voor zoover deze beide laatste terzake van vorigen dienst zijn verkregen, te dragen.

Art. 25.

(1). Het ontslag uit den militairen dienst, met of zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, kan, behoudens de bepaling van artikel 38, door den rechter worden uitgesproken bij elke veroordeeling hetzij tot de doodstraf, hetzij tot gevangenisstraf, van een militair, dien hij op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in den militairen stand te blijven.

(2). Het heeft van rechtswege ten gevolge het verlies van al zijne rechten, aan vorigen dienst bij de gewapende macht ontleend, behoudens dat het recht op pensioen alleen verloren gaat in de gevallen genoemd in het voor den veroordeelde geldende pensioenreglement.

(3). Indien het gepaard gaat met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, heeft het tevens ten gevolge verlies van rechtswege van de bevoegdheid om ridderorden, eereteekenen, medailles of onderscheidingsteekenen, voor zoover deze beide laatste terzake van vorigen dienst zijn verkregen, te dragen.

Art. 26.

Wanneer het ontslag uit den militairen dienst is uitgesproken zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, zal de ontslagene alleen in bijzondere gevallen ter beoordeeling van den Commandant van het leger, Hoofd van het Departement van Oorlog, hetzij binnen zijn dienstdtijd worden opgeroepen om aan zijn verplichten krijgsdienst te voldoen, hetzij kunnen worden toegelaten tot eene verbintenis tot vrijwilligen krijgsdienst.

Art. 27.

De verlaging kan door den rechter worden uitgesproken:

- 1^e. bij elke veroordeeling van een onderofficier dien de rechter op grond van het begane feit onwaardig of ongeschikt acht, om eenigen rang te bekleeden, in welk geval de veroordeelde bij vonnis verlaagd wordt tot den stand van soldaat, met aanduiding tevens van eene bepaalde klasse, indien bij het onderdeel van het leger, waartoe hij behoort, de mindere militairen in klassen zijn verdeeld;
- 2^e. bij elke veroordeeling van een minderen militair, behoorende tot een onderdeel van het leger bij hetwelk de mindere mili-

tairen in klassen zijn verdeeld, dien de rechter op grond van het begane feit onwaardig of ongeschikt acht, in de klasse waarin hij is aangesteld, te blijven dienen, in welk geval bij het vonnis wordt bepaald tot welke lagere klasse de veroordeelde zal behooren.

Art. 28.

(1). De bijkomende straffen van ontslag uit den militairen dienst met of zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen en van verlaging gaan in op den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd.

(2). Indien een der in het eerste lid genoemde bijkomende straffen is uitgesproken, is de veroordeelde, totdat de straf tegen hem ten uitvoer is gelegd, van rechtswege in arrest.

(3). Het in het tweede lid bedoelde arrest wordt op eene door den rechter die het vonnis heeft gewezen aan te wijzen plaats ondergaan op zoodanige wijze dat de veroordeelde niet in aanraking behoeft te komen met andere militairen. Tijdens dit arrest is de veroordeelde uitgesloten van het verrichten van dienst.

Art. 29.

Ontzetting van de rechten, vermeld in artikel 35 N°. 1 en 3 van het Wetboek van Strafrecht en, indien de veroordeelde niet militair is, tevens het recht, vermeld in N°. 2 van dat artikel, kan worden uitgesproken bij veroordeeling wegens eenig opzettelijk gepleegd misdrijf, in dit Wetboek omschreven.

Art. 30.

Hij, die ontzet is van het in artikel 35 N°. 2 van het Wetboek van Strafrecht vermelde recht, zal na het verstrijken van den duur der ontzetting, alleen in bijzondere gevallen ter beoordeeling van den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog, hetzij binnen zijn dienstdtijd worden opgeroepen om aan zijn verplichten krijgsveld te voldoen, hetzij kunnen worden toegelaten tot eene verbintenis tot vrijwilligen krijgsveld.

TITEL III.

Uitsluiting, vermindering en verhooging der strafbaarheid.

Art. 31.

Niet strafbaar is hij die in tijd van oorlog binnen de grenzen zijner bevoegdheid een naar de regelen van het oorlogsrecht geoorloofd feit begaat, of wiens bestraffing strijdig zoude zijn met een verdrag, geldende tusschen Nederland en de mogendheid waarmede Nederland in oorlog is, of met enig voorschrift, ingevolge zoodanig verdrag vastgesteld.

Art. 32.

Voor de toepassing van artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht ten aanzien van minderjarige militairen, wordt het rechterlijk bevel, dat de schuldige aan zijne ouders, zijn voogd of zijn verzorger zal worden teruggegeven, zoo hij in werkelijken dienst is, vervangen door het bevel van den rechter, dat de schuldige aan den commandeerenden officier zal worden teruggegeven.

Art. 33.

Indien een minderjarige militair bij rechterlijk gewijsde ter beschikking van de Regeering wordt gesteld, gaat de verbreking van het militaire dienstverband daarmede van rechtswege gepaard.

Art. 34.

Indien een misdrijf waarop bij het gemeene recht levenslange gevangenisstraf is gesteld, gepleegd is in tijd van oorlog door een aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon, kan de schuldige tot de doodstraf worden veroordeeld.

Art. 35.

Indien een militair door het begaan van een misdrijf, waarop bij het gemeene recht hechtenis is gesteld, een dienstplicht schendt, kan hij, onverminderd de toepassing van artikel 52 van het Wetboek van Strafrecht, gestraft worden met gevangenisstraf van ten hoogste den duur der hechtenis op dat misdrijf gesteld.

Art. 36.

Ten aanzien van een militair die tijdens zijn verblijf in de 2^e klasse van Militaire Discipline een misdrijf begaat, met het oogmerk om uit den militairen dienst ontslagen te worden, wordt, wanneer dat ontslag wordt uitgesproken, het maximum van de op het misdrijf gestelde tijdelijke gevangenisstraf verhoogd met de helft van den duur van den nog onvolbrachten dienstitijd van den veroordeelde.

Art. 37.

Ten aanzien van een meerdere als bedoeld in artikel 51 eerste lid onder N°. 1 en 2 sub a, die opzettelijk met een mindere aan eenig opzettelijk gepleegd misdrijf deelneemt, wordt het maximum van de daarop gestelde tijdelijke gevangenisstraf met de helft verhoogd.

TITEL IV.*Samenloop van strafbare feiten.***Art. 38.**

Bij veroordeeling tot de doodstraf of tot levenslange gevangenisstraf kunnen daarnevens, behalve de in artikel 67 van het Wet-

boek van Strafrecht aangewezen straffen, geene andere straffen worden opgelegd dan ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

TITEL V.

Misdrijven naar het gemeene strafrecht alleen op klachte vervolgbaar.

Art. 39.

Indien een der misdrijven omschreven in de artikelen 287, 293 en 332 van het Wetboek van Strafrecht, gepleegd is in tijd van oorlog door een aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon, kan de vervolging ambtshalve plaats hebben.

TITEL VI.

Verval van het recht tot strafvordering en van de straf.

Art. 40.

Het recht tot strafvordering terzake van de misdrijven omschreven in de artikelen 83 en 135, vervalt door verjaring in twaalf jaren.

Art. 41.

Ten aanzien van een persoon, die vóór het begaan van het misdrijf den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, wordt de in artikel 40 vermelde verjaringstermijn tot een derde van den daar bepaalden duur ingekort.

Art. 42.

De termijn van verjaring van het recht tot strafvordering terzake van ongeoorloofde afwezigheid, van desertie en van het misdrijf omschreven in artikel 135, vangt aan met den dag na dien waarop de afwezigheid is aangevangen.

TITEL VII.

Beteekenis van sommige in het wetboek voorkomende uitdrukkingen. Uitbreiding der toepasselijkheid van sommige bepalingen.

Art. 43.

(1). Onder leger wordt verstaan:
het staande leger en de daarbij behorende dienstplichtigen met inbegrip van het reservepersoneel.

(2). Onder gewapende macht wordt verstaan:
a. het leger;

- b.* de niet rechtstreeks tot het leger behorende korpsen.
- (3). Onder krijgsmacht wordt verstaan:
- a.* de gewapende macht;
- b.* de in Nederlandsch-Indië aanwezige zeemacht en de daarbij behorende dienstplichtigen met inbegrip van het reservepersoneel;
- c.* in tijd van oorlog zij die op wettige wijze zijn opgeroepen om mede te werken tot de verdediging of tot de bewaring van rust en orde.

Art. 44.

- (1). Onder militairen worden verstaan:
- 1^e. zij wier vrijwillig dienstverband bij het leger tot doorloopen den werkelijke dienst verplicht, daaronder begrepen de dienstplichtigen bij het Nederlandsche leger, die met hunne toestemming in Nederlandsch-Indië dienen, tijdens den geheelen duur van dat dienstverband;
- 2^e. alle andere vrijwilligers bij het leger en de dienstplichtigen, zoo vaak en zoo lang zij in werkelijken dienst zijn, alsmede wanneer zij buiten werkelijken dienst in het tijdvak gedurende hetwelk zij voor dien dienst kunnen worden opgeroepen, een der feiten plegen omschreven in de artikelen 91, 93 en 133 van dit Wetboek.
- (2). Aan alle militairen wordt bekend gemaakt dat zij onder de militaire tucht staan.

Art. 45.

Hij die feitelijk dient bij het leger, wordt van rechtswege als militair aangemerkt, tenzij aannemelijk wordt gemaakt, dat hij niet onder eene der bepalingen van het voorgaande artikel valt.

Art. 46.

De in artikel 44 N°. 2 bedoelde vrijwilliger bij het leger of de dienstplichtige wordt geacht in werkelijken dienst te zijn:

- 1^e. zoodra hij, ter inlijving of voor den werkelijken dienst opgeroepen of vrijwillig in werkelijken dienst komende, op de plaats van zijne bestemming is aangekomen, of zoodra hij zich voor dezen dienst heeft aangemeld, een en ander totdat hij met groot verlof wordt gezonden;
- 2^e. zoolang hij deelneemt aan militaire oefening of militair onderwijs, dan wel eenige militaire werkzaamheid verricht;
- 3^e. zoolang hij als vrijwilliger of dienstplichtige of als verdachte of beklagde in eene militaire strafzaak of bij eenig onderzoek tegenwoordig is;
- 4^e. zoolang hij uniformkleeding of het voor hem vastgestelde ken-teeken of onderscheidingsteeken draagt;
- 5^e. zoolang hij in eene militaire inrichting of op een andere plaats

als bedoeld in artikel 13 dan wel aan boord van een vaartuig der krijgsmacht straf ondergaat.

Art. 47.

Onder militairen worden mede begrepen:

- 1^e. de tot eenigen militairen dienst bij het leger gebruikt wordende gewezen militairen, die van de zeemacht daaronder begrepen, die alsdan worden geacht den laatstelijk door hen bekleeden rang of den hoogereren, die hun bij of na het verlaten van den militairen dienst is toegekend, te bekleeden;
- 2^e. de dienstplichtcommissarissen, telkens wanneer zij als zoodanig dienst verrichten;
- 3^e. de gepensioneerde officieren leden van het Hoog Militair Gerechtshof telkens wanneer zij als zoodanig dienst doen.

Art. 48.

Gewezen militairen worden ten aanzien van beledigingen of feitelijkheden, door hen binnen een jaar na het verlaten van den militairen dienst hunnen vroegeren nog in dienst zijnden meerderen terzake van vroegere dienstaangelegenheden aangedaan, gelijkgesteld met militairen.

Art. 49.

(1). Vreemde militairen die eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht met toestemming van de militaire overheid vergezellen of volgen, krijgsgesvangenen en de in geval van een oorlog waarin Nederland niet betrokken is, andere hier te lande geïnterneerde militairen van eene der oorlogvoerende mogendheden, daaronder begrepen de zoodanige die onder belofte of voorwaarde zijn vrijgelaten, worden, met inachtneming van den door hen bekleeden rang, gelijkgesteld met militairen ten aanzien van door hen begane strafbare feiten, waartegen is voorzien bij het gemeene recht, bij de artikelen 64 of 65 of bij de Titels IV—VI van het Tweede Boek van dit Wetboek. Geïnterneerde vreemde militairen, die krachtens beschikking van het bevoegd Nederlandsch-Indisch gezag andere vreemde militairen onder hunne bevelen hebben, worden ook ten aanzien van hunne verhouding tot die andere personen, met inachtneming van den door hen bekleeden rang, gelijkgesteld met militairen.

(2). Naar gelang van het onderdeel der krijgsmacht bij welke of onder welke bewaring zij zich bevinden worden zij geacht tot de land- of tot de zeemacht te behooren.

Art. 50.

In de uitdrukking „hij die”, gebezigd in de omschrijving van een misdrijf, wordt onder het woord „hij” verstaan ieder aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon.

Art. 51.

- (1). De verhouding van meerdere tot mindere bestaat
- 1^e. tusschen militairen, die eenigen rang en die geen rang bekleeden;
 - 2^e. tusschen militairen, die een rang bekleeden
 - a. krachtens hoogereren militairen rang
 - b. bij gelijkheid van rang krachtens meerderen ouderdom daarin, doch alleen in betrekking tot dienstaangelegenheden;
 - 3^e. onafhankelijk van rang of stand wanneer en voor zoover de eene hetzij krachtens zijne betrekking als bevelvoerend militair, hetzij krachtens beschikking van het bevoegd gezag den ander onder zijn bevelen heeft.
- (2). Die verhouding bestaat met inachtneming van de in het eerste lid gestelde regelen ook tusschen hen die deel uitmaken
- a. van de zeemacht en
 - b. van de niet rechtstreeks tot het leger behoorende korpsen eenerzijds en militairen in den zin van dit Wetboek anderzijds.
- (3). De onderlinge rang- en standsverhouding van de laatstgenoemden tot de in het vorige lid onder *b.* genoemde personen wordt geregeld door den Gouverneur-Generaal.

Art. 52.

(1). Onder onderofficieren worden verstaan de militairen die eenigen militairen rang bekleeden bij de landmacht beneden dien van tweede luitenant, bij de zeemacht beneden dien van luitenant ter zee der derde klasse.

(2). Onder mindere militairen worden verstaan de militairen, die geen militairen rang bekleedende den stand van soldaat of matroos hebben.

Art. 53.

Onder schildwacht wordt verstaan ieder militair, die gewapend dan wel van een door den Gouverneur-Generaal vast te stellen ken-teeken voorzien op post of op uitkijk is gesteld.

Art. 54.

Onder oorlogsvaartuig wordt verstaan elk ten behoeve der zee-macht gebezigd vaartuig, waarover een militair der zeemacht het bevel voert.

Art. 55.

Zoodra aan een gedeelte der krijgsmacht op de door den Gouverneur-Generaal te bepalen wijze is bekend gemaakt, dat het door het militair gezag is aangewezen, hetzij ter deelneming aan eene militaire expeditie, hetzij ter bestrijding eener vijandelijke macht, hetzij ter handhaving der onzijdigheid van den staat, hetzij ter voldoening aan eene vordering van het bevoegd gezag in geval van op-

roerige beweging, wordt ten aanzien van dat gedeelte, totdat die taak is geëindigd, tijd van oorlog aanwezig geacht, en worden, ten aanzien van datzelfde gedeelte, de personen tegenover wie het geweld der wapenen wordt of kan worden aangewend, gelijkgesteld met den vijand.

Art. 56.

(1) Waar gesproken wordt van een misdrijf, gepleegd in tijd van oorlog, wordt daaronder mede begrepen het geval, dat de schuldige het misdrijf pleegt met het oog op een door hem aanstaand geachten oorlog tegen Nederland.

(2). Waar gesproken wordt van vijand wordt daarover ¹⁾ mede begrepen de mogendheid of de macht met welke de schuldige een oorlog aanstaande acht.

Art. 57.

Waar gesproken wordt van een misdrijf, gepleegd bij een gevecht met den vijand, wordt daaronder mede begrepen het geval, dat de schuldige het misdrijf pleegt met het oog op een door hem aanstaand geacht gevecht of bij een terugtocht uit een gevecht met den vijand.

Art. 58.

Voor de toepassing der artikelen 133, 138 en 143—145 wordt de krijgsmacht geacht op voet van oorlog gebracht te zijn, zoodra in den zin van dit Wetboek tijd van oorlog bestaat en wordt met eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht gelijkgesteld het oorlogsvaartuig, dat zich ergens bevindt waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is.

Art. 59.

De straffen bij dit Wetboek gesteld op de misdrijven, omschreven in de artikelen 61, 63, 67, 69-75, 79 en 80 en in de Titels IV, V en VII van het Tweede Boek van dit Wetboek, zijn mede toepasselijk, wanneer een dier feiten wordt gepleegd tegen of met betrekking tot de bondgenooten van den staat of personen die deel uitmaken van hunne krijgsmacht in een gemeenschappelijken oorlog, onder voorwaarde dat bij wet of tractaat wederkeerigheid gewaarborgd zij.

Art. 60.

Onder feiten in dienst gepleegd, worden mede begrepen feiten gepleegd ter zake van dienstaangelegenheden.

TWEEDE BOEK.

Misdrijven.

TITEL I.

Misdrijven tegen de veiligheid van den staat.

Art. 61.

(1). De militair die in tijd van oorlog opzettelijk den vijand

¹⁾ Waarschijnlijk te lezen: „daaronder”.

hulp verleent of den staat tegenover den vijand benadeelt, wordt, als schuldig aan militair verraad, gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

(2). Met gelijke straf wordt gestraft de militair die in tijd van oorlog tot het plegen van militair verraad samenspant.

Art. 62.

(1). De militair die opstand pleegt wordt, als schuldig aan militairen opstand, gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

(2). Militaire opstand, gepleegd in tijd van oorlog wordt gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

(3). De samenspanning tot het plegen van het in het eerste of in het tweede lid genoemd misdrijf wordt gestraft met gelijke straf als het misdrijf.

Art. 63.

(1). Als schuldig aan verspieding wordt gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren:

- 1^e. hij die opzettelijk ten behoeve van den vijand eene inlichting betreffende eenig krijgsbelang tracht in te winnen aan boord van een vaartuig der krijgsmacht, binnen de voorpostenlinie, in eene versterkte of bezette plaats of post, of in eene inrichting van de land- of zeemacht;
- 2^e. hij die in tijd van oorlog ter sluik, onder een valsch voorgeven, door middel van eene vermomming of langs een anderen dan den gewonen toegang binnen een van de in N°. 1 vermelde plaatsen tracht te komen, aldaar in dier voege aanwezig wordt gevonden, of zich op eene van die wijzen of door een van die middelen van daar tracht te verwijderen;
- 3^e. hij die in tijd van oorlog opzettelijk eene opneming doet of eene afbeelding of beschrijving maakt, betreffende eenige zaak van militair belang.

(2). De bepalingen van N°. 2 en 3 zijn niet toepasselijk, indien den rechter blijkt, dat de dader niet ten behoeve van den vijand heeft gehandeld.

Art. 64.

Hij die in tijd van oorlog opzettelijk in strijd met eene door hem in Nederlandsche krijgsgevangenschap gegeven belofte zich verwijdt of eene door hem gegeven belofte of aangenomen voorwaarde waaronder hij uit de Nederlandsche krijgsgevangenschap tijdelijk of voorgoed ontslagen is, schendt, of die daartoe samenspant, wordt gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

Art. 65.

De in geval van een oorlog, waarin Nederland niet betrokken is, hier te lande geïnterneerde militair van eene der oorlogvoerende mogendheden, die opzettelijk in strijd met eene door hem gegeven belofte zich verwijdert of eene door hem gegeven belofte of aangenomen voorwaarde waaronder hem verlof is verleend om zich tijdelijk of voorgoed te verwijderen, schendt, of die daartoe samenpant, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren.

Art. 66.

De militair die, hetzij eenige handeling waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, dat de staat daardoor in gevaar van oorlogsverwikkeling wordt gebracht, opzettelijk, zonder daartoe gerechtigd te zijn, verricht, hetzij opzettelijk eenig voorschrift tot handhaving van de goede betrekkingen van den staat met andere mogendheden van regeeringswege gegeven en bekend gemaakt, overtreedt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Art. 67.

De militair die opzettelijk hetzij een bescheid, bericht of inlichting omtrent enig middel van verdediging waarvan hij weet dat de geheimhouding door het belang van den staat wordt geboden, bekend maakt aan een ander dan die daarmede uit den aard zijner betrekking bekend mag zijn, hetzij eenig tot het krijgsmaterieel behoorend voorwerp waarvan hij weet dat de samenstelling in het belang van den staat geheim moet blijven, overgeeft aan een ander dan die het uit den aard zijner betrekking in handen mag hebben, hetzij toelaat dat zoodanig persoon zulk een bescheid, bericht of inlichting verkrijgt of zulk een voorwerp in handen krijgt, hetzij bij die verkrijging behulpzaam is, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren en vier maanden.

Art. 68.

(1). Tegen den deelnemer, aan eenige in dezen Titel vermelde samenspanning, die, vóórdat de overheid met het bestaan daarvan bekend is, haar op zoodanige wijze daarvan kennis geeft, dat dientengevolge het plegen van het voorgenomen misdrijf wordt voorkomen, is de strafvervolgung uitgesloten.

(2). Deze bepaling geldt niet voor hem van wien blijkt, dat hij aanlegger is.

TITEL II.

Schending van krijgspligten, zonder oogmerk om den vijand hulp te verleenen of den staat tegenover den vijand te benadeelen.

Art. 69.

Met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten

hoogste twintig jaren wordt gestraft de militair die in tijd van oorlog opzettelijk:

- 1^e. eenig onder zijne bevelen staande versterkte of bezette plaats of post, of wel het leger of de vloot of eenig deel daarvan aan den vijand overgeeft of in 's vijands macht doet of laat overgaan, zonder daarvoor of daarbij alles gedaan of bedongen te hebben wat zijn plicht onder die omstandigheden van hem eischte;
- 2^e. de onder zijne bevelen staande plaats, post, vaar-, vlieg- of voertuig der krijgsmacht buiten noodzaak eigendunkelijk ontrent of verlaat;
- 3^e. bij een gevecht met den vijand zijn plicht om met de onder zijne bevelen staande krijgsmacht den vijand op te zoeken, tegen hem op te rukken, aan het gevecht deel te nemen, den vijand te vervolgen of tegenover hem stand te houden, verzaakt;
- 4^e. de onder zijne bevelen staande krijgsmacht, geheel of ten deele, buiten noodzaak naar onzijdig gebied doet of laat overgaan.

Art. 70.

Met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren wordt gestraft:

- 1^e. hij die opzettelijk bij een gevecht met den vijand of in eene door den vijand aangevallen of met aanval bedreigde plaats of post zonder uitdrukkelijken last van of vanwege den ter plaatse aanwezigen met het hoogste gezag bekleeden militair het teeken van overgave geeft;
- 2^e. hij die in tijd van oorlog het krijgsvolk tracht te misleiden, te ontmoedigen of in verwarring te brengen.

Art. 71.

(1). Met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren wordt gestraft:

- 1^e. de militair die opzettelijk bij een gevecht met den vijand, met schending van zijn plicht als militair, hetzij op de vlucht gaat, hetzij eenig oorlogsmaterieel vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, hetzij zich ontdoet van eenig wapen, munitie of krijgstoerusting, hem van landswege verstrekt of tot zijne voorgeschreven wapening of uitrusting behoorende, hetzij zich krijgsgevangen geeft;
- 2^e. de militair die zich in tijd van oorlog opzettelijk, hetzij ter sluik, hetzij door een listigen kunstgreep of een samenweefsel van verdichtsels, hetzij door dronkenschap of zelfverminking aan het gevecht of aan het oogenblikkelijk gevaar in het gevecht onttrekt.

(2). De schuldige wordt gestraft met den dood, levenslange

gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren, indien hij tevens een anderen militair tot eene der onder 1^e. en 2^e. van dit artikel omschreven handelingen aanzet, alsmede indien hij het misdrijf begaat als bevelvoerend militair.

Art. 72.

(1). Hij die in tijd van oorlog opzettelijk eene militaire operatie doet mislukken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

(2). De schuldige wordt gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren, indien hij het misdrijf begaat als bevelvoerend militair of als belast zijnde met het bestuur of toezicht over benodigdheden ten dienste van het leger of de vloot.

Art. 73.

Met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren wordt gestraft:

- 1^e. hij die zonder verlof van of vanwege den ter plaatse met het hoogste gezag bekleeden militair zich in betrekking ¹⁾ tot iemand die zich bij de vijandelijke krijgsmacht of in 's vijands macht bevindt, of tot een onderdaan eener vijandelijke mogendheid of macht;
- 2^e. hij die, een bescheid, bericht, inlichting of vraag van iemand die zich bij de vijandelijke krijgsmacht of in 's vijands macht bevindt, of van een onderdaan eener vijandelijke mogendheid of macht ontvangen of onderschept hebbende, opzettelijk nalaat daarvan dadelijk aan de militaire overheid mededeeling te doen;
- 3^e. hij die in tijd van oorlog eene gebeurtenis, bijzonderheid of beschouwing, welker ruchtbaarheid eenig krijgsbelang kan schaden, opzettelijk bekend maakt, zonder van ambtswege daartoe verplicht of bevoegd te zijn.

Art. 74.

(1). Hij die in tijd van oorlog weigert of opzettelijk nalaat te gehoorzamen aan een bevel of vordering, gedaan door een daartoe bevoegden militair, of zoodanig bevel of vordering, eigendunkelijk overschrijdt, of opzettelijk eenigen maatregel, door een militair in het belang der krijgsmacht of van den dienst ondernomen of bevolen, belet, belemmert of verijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

(2). Het maximum der in het eerste lid gestelde straf wordt verdubbeld:

- 1^e. indien de schuldige opzettelijk het misdrijf blijft plegen, nadat een militair hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid gewezen heeft;

¹⁾ Hier is klaarblijkelijk het woord „stelt” abusievelijk uitgevallen.

- 2^e. indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige eene hem wegens gelijk misdrijf opgelegde straf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard;
- 3^e. indien twee of meer personen gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning het misdrijf plegen;
- 4^e. indien de schuldige tevens een ander aanzet zijn voorbeeld te volgen;
- 5^e. indien de schuldige het misdrijf pleegt bij een gevecht met den vijand.

(3). Indien het in het eerste lid omschreven misdrijf vergezeld gaat van twee of meer der in N°. 1—5 vermelde omstandigheden, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Art. 75.

(1). De samenspanning tot een der in de artikelen 69—74 omschreven misdrijven wordt gestraft gelijk de poging.

(2). De bepaling van artikel 68 is toepasselijk.

Art. 76.

(1). Hij die tegenover den vijand opzettelijk handelt in strijd met eenige bepaling voorkomende in een verdrag, geldende tusschen Nederland en de mogendheid waarmede Nederland in oorlog is, of met eenig voorschrift, ingevolge zoodanig verdrag vastgesteld, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

(2). Met gelijke straf wordt gestraft de meerdere die opzettelijk toelaat, dat een zijner minderen zoodanig feit begaat.

Art. 77.

De militair die opzettelijk eenig niet aan het buitrecht onderworpen goed als oorlogsbuit neemt, zonder oogmerk om zich dat goed wederrechtelijk toe te eigenen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

Art. 78.

De militair die opzettelijk eene met den vijand als zoodanig gesloten overeenkomst wederrechtelijk schendt, wordt gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

Art. 79.

(1). Hij aan wiens schuld te wijten is, dat in tijd van oorlog eenige versterkte of bezette plaats of post, of wel het leger of de vloot of eenig deel daarvan voor de krijgsmacht verloren gaat, dat eene militaire operatie mislukt, of dat een vaar-, vlieg- of voertuig

der krijgsmacht onbruikbaar wordt, wordt oestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren.

(2). Indien de schuldige het misdrijf pleegt als bevelvoerend militair of als belast zijnde met het bestuur of toezicht over benoogdheden ten dienste van het leger of de vloot, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren.

Art. 80.

(1). De militair, aan wiens schuld te wijten is, dat eenige versterkte of bezette plaats of post, of wel het leger of de vloot of eenig deel daarvan door den vijand wordt overvallen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

(2). Indien de schuldige het misdrijf pleegt als bevelvoerend militair, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

TITEL III.

Misdrijven waardoor de militair zich aan de vervulling van zijne dienstverplichtingen onttrekt.

Art. 81.

De militair wiens ongeoorloofde afwezigheid aan zijne schuld is te wijten, wordt gestraft:

- 1e. met gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden, indien die afwezigheid in tijd van vrede ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen duurt;
- 2e. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar, indien die afwezigheid in tijd van vrede hem een reis naar een plaats gelegen buiten het eiland waar hij zich bevindt, waartoe het bevel hem bekend was of redelijkerwijs door hem moest vermoed worden, geheel of gedeeltelijk doet verzuimen;
- 3^e. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en vier maanden, indien die afwezigheid in tijd van oorlog niet langer dan vier dagen duurt;
- 4^e. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren, indien die afwezigheid in tijd van oorlog hem een bevolen reis, zooals in N°. 2 is omschreven, geheel of gedeeltelijk doet verzuimen, of eene ontmoeting met den vijand doet misloopen.

Art. 82.

De militair die zich schuldig maakt aan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, wordt gestraft:

- 1e. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en vier maanden, indien die afwezigheid in tijd van vrede ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen duurt;
- 2e. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maan-

den, indien die afwezigheid in tijd van oorlog niet langer dan vier dagen duurt.

Art. 83.

- (1). Als schuldig aan desertie wordt gestraft de militair:
- 1e. die zich verwijderd met het oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken, het oorlogsgevaar te ontgaan, naar den vijand over te loopen, of, zonder daartoe gerechtigd te zijn, bij eene andere mogendheid of macht in krijgsdienst te treden;
 - 2^e. wiens ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede langer dan dertig, in tijd van oorlog langer dan vier dagen duurt;
 - 3^e. die zich schuldig maakt aan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid en daardoor een bevolen reis, zooals in artikel 81 N°. 2 is omschreven niet of niet geheel medemaakt.
- (2). Desertie in tijd van vrede gepleegd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.
- (3). Desertie in tijd van oorlog gepleegd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren en zes maanden.

Art. 84.

- (1). Het maximum der in de artikelen 82 en 83 gestelde straffen wordt verdubbeld:
- 1^e. indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige een hem hetzij wegens desertie, hetzij wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid bij vonnis opgelegde straf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard;
 - 2^e. indien twee of meer personen ieder voor zich een der in de artikelen 82 of 83 genoemde misdrijven plegende zich gezamenlijk of tengevolge van samenspanning hebben verwijderd;
 - 3^e. indien de schuldige is bevelvoerend militair;
 - 4^e. indien hij het misdrijf pleegt, terwijl hij is dienstdoende;
 - 5^e. indien hij zich naar of in het buitenland verwijderd;
 - 6^e. indien hij het misdrijf pleegt met behulp van een tot de krijgsmacht behoorend vaar- vlieg- of voertuig;
 - 7^e. indien hij het misdrijf pleegt met medeneming van een ten behoeve der krijgsmacht gebezigd dier, een wapen of munitie; met dien verstande dat het maximum der in het derde lid van artikel 83 gestelde straf wordt verhoogd tot vijftien jaren.
- (2). Indien het in artikel 82 omschreven misdrijf of het misdrijf van desertie in tijd van vrede vergezeld gaat van twee of meer der in N°. 1—7 vermelde omstandigheden, wordt het maximum der in het eerste lid gestelde straf met de helft daarvan verhoogd.

Art. 85.

Met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren wordt gestraft:

- 1^e. desertie naar den vijand;
- 2^e. desertie in tijd van oorlog, hetzij van troepen of van vaartuigen belast met den beveiligingsdienst, hetzij uit eene door den vijand aangevallen of met aanval bedreigde plaats of post;
- 3^e. desertie met het oogmerk om in een door den schuldige aangaand geachten oorlog van den staat met eene andere mogelijkheid of macht bij deze in krijgsdienst te treden.

Art. 86.

(1). Naar de onderscheidingen gemaakt in de artikelen 82—85 en met de daarbij gestelde straffen wordt gestraft de militair die zich opzettelijk door een listigen kunstgreep of een samenweefsel van verdichtsels tijdelijk of voorgoed aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekt, of die zich opzettelijk daarvoor ongeschikt maakt of laat maken.

(2). Met afwezigheid wordt ten aanzien van die artikelen gelijkgesteld de tijd, gedurende welken de militair op een der voorschreven wijzen de vervulling zijner dienstverplichtingen verzaakt heeft.

(3). Met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren wordt gestraft hij die opzettelijk een militair op diens verzoek voor de verdere vervulling zijner dienstverplichtingen tijdelijk of voorgoed ongeschikt maakt.

(4). Indien het feit den dood ten gevolge heeft, wordt hij gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Art. 87.

(1). Hij die een verlofpas valschelijk opmaakt of vervalscht, of die zoodanig stuk op een valschen naam of voornaam of met aanwijzing eener valsche hoedanigheid doet afgeven, met het oogmerk om het te gebruiken of door een militair te doen gebruiken als ware het echt en onvervalscht of als ware de inhoud in overeenstemming met de waarheid, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.

(2). Met gelijke straf wordt gestraft de militair die opzettelijk gebruik maakt van een valschen of vervalschten verlofpas als ware hij echt en onvervalscht of als ware de inhoud in overeenstemming met de waarheid.

Art. 88.

De militair die opzettelijk van eens anders reispas, veiligheidskaart, reisorder of verlofpas gebruik maakt, als ware hij de daarin genoemde persoon, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Art. 89.

Indien een der misdrijven omschreven in de artikelen 87 of 88 van dit Wetboek of in de artikelen 267, 268 of 270 van het Wetboek van Strafrecht, door een militair in tijd van oorlog wordt gepleegd, ten einde het misdrijf van desertie gemakkelijk te maken, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren.

Art. 90.

(1). De samenspanning tot een der in dezen Titel omschreven misdrijven wordt gestraft gelijk de poging.

(2). De bepaling van artikel 68 is toepasselijk.

Art. 91.

Onder zich verwijderen wordt in dezen Titel verstaan het zich verwijderen, alsmede het zich schuil houden, afwezig blijven of achterblijven van de plaats of de plaatsen, waar de militair zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoort te bevinden; onder afwezigheid het afwezig zijn van die plaats of die plaatsen.

Art. 92.

Met den militair wordt ten aanzien van dezen Titel gelijkgesteld hij die krachtens artikel 26 of artikel 30 is opgeroepen om aan zijn verplichten krijgsdienst te voldoen.

TITEL IV.

*Misdrijven tegen de ondergeschiktheid.***Art. 93.**

(1). De militair die opzettelijk een meerdere, hetzij in het openbaar, mondeling of door een geschrift of afbeelding, hetzij in zijne tegenwoordigheid mondeling of door een gebaar of daad, hetzij door een toegezonden of aangeboden geschrift of afbeelding, beleedigt of met eenig kwaad bedreigt, hetzij hem uitscheldt, beschimpt of in zijne tegenwoordigheid bespot, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

(2). Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Art. 94.

(1). De militair die een geschrift of afbeelding waarin hij weet dat eene belediging voor een meerdere voorkomt, verspreidt, ten toon stelt, aanslaat of ter verspreiding in voorraad heeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

(2). Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Art. 95.

(1). De militair die opzettelijk een meerdere door eenige feitelijke beledigt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.

(2). Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Art. 96.

(1). Wanneer een militair opzettelijk tegen een meerdere een der in de artikelen 310, 311, 317 en 318 van het Wetboek van Strafrecht omschreven misdrijven pleegt, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren in het geval omschreven in het eerste lid van artikel 310, van ten hoogste twee jaren en acht maanden in het geval omschreven in het tweede lid van artikel 310 en van ten hoogste vijf jaren in de gevallen omschreven in de artikelen 311, 317 en 318.

(2). Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt het maximum der in het eerste lid gestelde straffen onderscheidenlijk verhoogd tot drie jaren en vier maanden, vier jaren en zes jaren.

(3). De bepalingen van de artikelen 316 en 319 van het Wetboek van Strafrecht zijn in deze gevallen niet van toepassing.

Art. 97.

(1). De militair die naar aanleiding van eene dienstaangelegenheid een meerdere tot tweegevecht uitdaagt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

(2). Met gelijke straf worden gestraft de militair die opzettelijk zoodanige uitdaging overbrengt, en de meerdere die haar aanneemt.

(3). De militaire getuigen en geneeskundigen die, wetende dat de uitdaging naar aanleiding van eene dienstaangelegenheid plaats had, het daaropvolgende tweegevecht bijwonen, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en vier maanden.

Art. 98.

De militair die tegen beter weten eene aantijging, klachte of aangifte tegen of over een meerdere inbrengt of inzendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.

Art. 99.

(1). De militair die weigert of opzettelijk nalaat te gehoorzamen aan eenig dienstbevel, of die zoodanig bevel eigendunkelijk overschrijdt, wordt, als schuldig aan opzettelijke ongehoorzaamheid, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en vier maanden.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

(3). Het maximum der in het eerste en tweede lid gestelde straffen wordt verdubbeld:

- 1^e. indien de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen;
- 2^e. indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige eene hem wegens gelijk misdrijf bij vonnis opgelegde straf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard;
- 3^e. indien twee of meer personen gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning het misdrijf plegen;
- 4^e. indien de schuldige tevens een anderen militair tot het misdrijf aanzet;
- 5^e. indien hij het misdrijf pleegt bij een gevecht met den vijand.

(4). Indien het in het eerste of in het tweede lid omschreven misdrijf vergezeld gaat van twee of meer der in N°. 1—5 vermelde omstandigheden, wordt het maximum der in het derde lid gestelde straffen met de helft daarvan verhoogd.

(5). Indien het bevel het werkdadig optreden tegen den vijand of de bestrijding van oogenblikkelijk zeegevaar betrof, wordt de schuldige gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

Art. 100.

Indien de ongehoorzaamheid van den militair aan onachtzaamheid is te wijten, wordt hij gestraft:

- 1^e. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden, indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog;
- 2^e. met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren, indien het bevel het werkdadig optreden tegen den vijand of de bestrijding van oogenblikkelijk zeegevaar betrof.

Art. 101.

(1). De militair die opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigt met geweld, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.

(2). Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Art. 102.

(1). De militair die opzettelijk een meerdere feitelijk aanrandt, zich met geweld of bedreiging met geweld tegen hem verzet, hem van zijne vrijheid van handelen berooft, of hem door geweld of bedreiging met geweld dwingt tot het volvoeren of tot het nalaten

eener dienstverrichting, wordt, als schuldig aan feitelijke insubordinatie, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

(2). Indien het feit eenig lichamelijk letsel ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren.

(3). Indien het feit den dood tengevolge heeft, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Art. 103.

(1). Feitelijke insubordinatie, gepleegd met voorbedachten rade, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren.

(2). Indien het feit eenig lichamelijk letsel ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

(3). Indien het feit den dood ten gevolge heeft, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Art. 104.

(1). Feitelijke insubordinatie, gepleegd door twee of meer verenigde militairen, wordt, als muiterij, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

(2). De schuldige wordt gestraft:

- 1^e. met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren, indien het door hem gepleegde misdrijf of de daarbij door hem gepleegde feitelijke eenig lichamelijk letsel ten gevolge heeft;
- 2^e. met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren, indien zij den dood ten gevolge hebben.

Art. 105.

Met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren wordt gestraft:

- 1^e. feitelijke insubordinatie in tijd van oorlog;
- 2^e. muiterij aan boord van een vaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is.

Art. 106.

Indien een der in de artikelen 102—105 omschreven misdrijven buiten dienst wordt gepleegd, wordt de schuldige gestraft:

in het geval omschreven in artikel 102, eerste lid, met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren;

in het geval omschreven in artikel 102, tweede lid, met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren;

in het geval omschreven in artikel 103, eerste lid, met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren;

in het geval omschreven in artikel 102, derde lid, met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren;

in de gevallen omschreven in artikel 103, tweede lid en 104, eerste lid, met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren;

in de gevallen omschreven in de artikelen 103, derde lid, en 104, tweede lid N°. 1, met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren;

in de gevallen omschreven in de artikelen 104, tweede lid, N°. 2 en 105 N°. 1 met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Art. 107.

Indien een feit, hetwelk in de strafbepaling van artikel 102 of van artikel 103, al dan niet in verband met artikel 106 valt, tevens valt in een zwaardere strafbepaling van het gemeene recht, wordt deze laatste toegepast, doch wordt tevens het maximum der daarbij gestelde gevangenisstraf met twee jaren verhoogd.

Art. 108.

Het maximum der tijdelijke gevangenisstraf, gesteld bij de artikelen 102—106, wordt met een derde verhoogd, indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen sedert de schuldige eene gevangenisstraf, hem opgelegd wegens een der misdrijven, omschreven hetzij in een van die artikelen, hetzij in een der artikelen, vermeld in artikel 487 van het Wetboek van Strafrecht, geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden, of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

Art. 109.

(1). Wanneer vijf of meer militairen samenrotten om in vereeniging hun plicht te verzaken, worden zij, indien het tot eenige feitelijkheid of bedreiging daarmede gekomen is, behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de bijzondere door hem bedreven feiten, als schuldig aan militair oproer, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog of aan boord van een vaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is, worden de schuldigen gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

Art. 110.

(1). De belhamels onder de deelnemers aan militair oproer worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog of aan boord van een vaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is, wordt de schuldige gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

Art. 111.

(1). De deelnemers aan samenrotting om in vereeniging hun plicht te verzaken, die tot de orde terugkeeren, voordat het tot eenige feitelijkheid of bedreiging daarmede gekomen is, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

(2). Indien de samenrotting is gepleegd in tijd van oorlog of aan boord van een vaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is, worden de schuldigen gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren en zes maanden.

(3). Ten aanzien van de belhamels wordt het maximum der in het eerste lid gestelde straf verdubbeld en wordt het maximum der in het tweede lid gestelde straf verhoogd tot vijftien jaren.

Art. 112.

(1). De samenspanning tot ongehoorzaamheid, munitiej of militair oproer wordt gestraft gelijk de poging.

(2). De bepaling van artikel 68 is toepasselijk.

Art. 113.

Ten aanzien van de in dezen Titel omschreven feiten wordt eene troepenafdeeling, belast met wacht- of patrouilledienst, of een schildwacht gelijkgesteld met een meerdere, behalve ingeval het feit is begaan door hem aan wien zij, als zoodanig, ondergeschikt zijn.

TITEL V:

*Schending van verschillende dienstplichten.***Art. 114.**

(1). De schildwacht die zijn post eigendunkelijk verlaat, eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomt, of zich in een toestand brengt of laat brengen, waarin hij zijn dienst als schildwacht niet naar behooren kan verrichten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren.

(3). Indien de schuldige zich bevond aan boord van een vaartuig in nood verkeerende of in tijd van oorlog bij troepen of aan boord van een vaartuig belast met den beveiligingsdienst, dan wel in eene door den vijand aangevallen of met aanval bedreigde plaats of post, wordt hij gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

(4). Met gelijke straffen wordt gestraft de bevelhebber van eenige wacht, ronde of patrouille of van eenige met den beveiligingsdienst in tijd van oorlog belaste troepenafdeeling, die als zoodanig gelijke handelingen pleegt.

(5). Indien andere militairen, behoorende tot eenige wacht, ronde

of patrouille of tot eenige met den beveiligingsdienst in tijd van oorlog belaste troepenafdeeling, gelijke handelingen plegen, zijn de eerste drie leden van dit artikel op hen van toepassing, behoudens dat in de gevallen van het eerste en het tweede lid het maximum der daar gestelde straffen met de helft verminderd wordt en dat in de gevallen van het derde lid de schuldige gestraft wordt met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren.

Art. 115.

(1). De militair die zich opzettelijk, hetzij ter sluik, hetzij door een listigen kunstgreep of een samenweefsel van verdichtsels, hetzij door dronkenschap of zelfverminking aan eenigen gevaarlijken dienst onttrekt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren.

Art. 116.

(1). De militair, die zich opzettelijk, hetzij ter sluik, hetzij door een listigen kunstgreep of een samenweefsel van verdichtsels tijdelijk of voorgoed aan de vervulling van eene bepaalde soort van dienstverplichtingen onttrekt, of die zich opzettelijk daarvoor ongeschikt maakt of laat maken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en vier maanden.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

(3). Met gelijke straffen wordt gestraft hij die opzettelijk een militair op diens verzoek voor de vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen ongeschikt maakt.

(4). Indien het feit den dood ten gevolge heeft, wordt het maximum der in het eerste en het tweede lid gestelde straffen onderscheidenlijk verhoogd tot zes en negen jaren.

Art. 117.

(1). De militair die opzettelijk aan de overheid eene onjuiste ambtelijke mededeeling doet of overbrengt, of opzettelijk nalaat aan de bevoegde overheid eene mededeeling te doen, die hij van ambtswege doen moest of waarvan de verzwijging het belang van den dienst of van den staat kan schaden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Art. 118.

De militair aan wiens schuld te wijten is, dat in tijd van oorlog aan de overheid eene onjuiste ambtelijke mededeeling wordt gedaan of overgebracht, of wordt nagelaten aan de bevoegde overheid eene

mededeeling te doen, die van ambtswege gedaan moest worden of waarvan de verzwijging het belang van den dienst of van den staat kan schaden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

Art. 119.

(1). De militair die opzettelijk, zonder daartoe bevoegd te zijn, eenigen maatregel in het belang der krijgsmacht of van den dienst ondernomen of bevolen, belet, belemmert of verijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

(2). Indien, het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Art. 120.

(1). De militair die opzettelijk nalaat enig door of namens den Gouverneur-Generaal vastgesteld dienstvoorschrift op te volgen, of die zoodanig voorschrift eigendunkelijk overschrijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.

Art. 121.

(1). De samenspanning tot een der in de artikelen 114—119 omschreven misdrijven wordt gestraft gelijk de poging.

(2). De bepaling van artikel 68 is toepasselijk.

Art. 122.

De militair die door misbruik of aanmatiging van gezag iemand dwingt iets te doen, niet te doen, of te dulden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

Art. 123.

De militair die door misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover een mindere, dezen overhaalt iets te doen, niet te doen, of te dulden, wordt, indien daaruit enig nadeel kan ontstaan, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

Art. 124.

De militair, die, met het oogmerk om zich of een ander voor bestraffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren of een ander aan onverdiende bestraffing, terechtwijzing of afkeuring bloot te stellen, hetzij een mindere door gift, belofte of misleiding weerhoudt van of overhaalt tot het doen van een beklag, verzoek, klachte of aangifte, hetzij een stuk of aangelegenheid onthoudt aan de kennismeming van den bevoegden meerdere, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

Art. 125.

De militair die opzettelijk, hetzij met overschrijding van zijn bevoegdheid, hetzij in eene aangelegenheid, die vreemd is aan de belangen van den dienst, een mindere beveelt iets te doen, niet te doen, of te dulden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.

Art. 126.

(1). De militair die opzettelijk een mindere uitscheldt, uitvloekt, beschimpt of in zijne tegenwoordigheid bespot, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

(2). Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Art. 127.

(1). De militair die in dienst opzettelijk een mindere slaat of stompt of hem op andere wijze pijn veroorzaakt of hem feitelijk bedreigt met geweld, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

(2). Indien het feit eenig lichamelijk letsel ten gevolge heeft, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

(3). Indien het feit den dood ten gevolge heeft, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

(4). Valt het feit tevens in een zwaardere strafbepaling van het gemeene recht, dan wordt deze toegepast.

Art. 128.

De militair die opzettelijk toelaat, dat een mindere een misdrijf pleegt, of die, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaat tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, wordt gestraft gelijk de medeplichtige.

Art. 129.

(1). Hij die kennis dragende van eene in dit wetboek strafbaar gestelde samenspanning tot misdrijf of van een voornemen tot het plegen van een in dit wetboek omschreven misdrijf tegen de veiligheid van den staat of ter zake waarvan de doodstraf kan worden opgelegd, tot het plegen van militairen opstand in tijd van vrede, desertie in tijd van oorlog, feitelijke insubordinatie of militair oproer, op een tijdstip waarop het plegen van het misdrijf nog kan worden voorkomen, opzettelijk nalaat daarvan tijdig voldoende kennis te geven hetzij aan de overheid, hetzij aan den bedreigde, wordt, indien het misdrijf is gevolgd, gestraft gelijk de medeplichtige.

(2). Met gelijke straf wordt gestraft hij die, kennis dragende van eenig in het eerste lid vermeld reeds gepleegd misdrijf op een

tijdstip waarop de gevolgen nog kunnen worden afgewend, opzettelijk nalaat daarvan gelijke kennisgeving te doen.

Art. 130.

De bepalingen van het vorige artikel betreffende het doen van kennisgeving zijn niet van toepassing op hem die door de kennisgeving gevaar voor een strafvervolging zou doen ontstaan voor zich zelve, voor een zijner bloedverwanten of aangehuwen in de rechte linie of in den tweeden of derden graad der zijlinie, voor zijn echtgenoot of gewezen echtgenoot, of voor een ander, bij wiens vervolging hij zich, uit hoofde van zijn ambt of beroep, van het afleggen van getuigenis zou kunnen verschoonen.

Art. 131.

(1). Hij die, mondeling of bij geschrifte, een militair opruit tot eenig misdrijf, in dit Wetboek omschreven of door hem te begaan onder een der in artikel 52 van het Wetboek van Strafrecht vermelde omstandigheden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

(2). De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren, indien de opruiing betreft een der misdrijven omschreven in de artikelen 104—113, 115, 116, 121—123, 154 of 155 van het Wetboek van Strafrecht, militaire opstand buiten tijd van oorlog, desertie of ongehoorzaamheid in tijd van oorlog, of muiterij of militair oproer buiten tijd van oorlog.

(3). De schuldige wordt gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren:

1^e. indien de opruiing geschiedt in tijd van oorlog en zij betreft een der in de artikelen 104—106 van het Wetboek van Strafrecht omschreven misdrijven, militair verraad, militairen opstand in tijd van oorlog, desertie in een der in artikel 85 omschreven gevallen, ongehoorzaamheid in een der in het laatste lid van artikel 99 omschreven gevallen, muiterij, militair oproer of het in artikel 133 omschreven misdrijf;

2^e. indien de opruiing geschiedt aan boord van een vaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is, en zij muiterij of militair oproer betreft.

(4). Met gelijke straffen wordt gestraft hij die een der in dit artikel bedoelde geschriften, waarvan hij den inhoud kent, verspreidt, ten toon stelt, aanslaat of ter verspreiding in voorraad heeft.

Art. 132.

(1). Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren wordt gestraft:

1^e. hij die door een sein, teeken, voorstelling, toespraak, lied, geschrift of afbeelding de tucht onder de krijgsmacht tracht te ondermijnen, of die, met de strekking van het geschrift of de

afbeelding bekend, zoodanig stuk verspreidt, ten toon stelt, aanslaat of ter verspreiding in voorraad heeft;

2^e. hij die het wapen van Nederland, van den Koning, van een lid van het Koninklijk Huis of van den Regent, de Nederlandsche vlag of wimpel of een militair vaandel of militairen standaard beschimpt.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren.

Art. 133.

(1). Met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren worden gestraft de tot eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht behoorende militairen, die met vereenigde krachten hetzij geweld tegen een of meer personen plegen, hetzij opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, vernielen, beschadigen, onbruikbaar maken of wegmaken, en bij het plegen van het feit misbruik maken of dreigen te maken van macht, gelegenheid of middel, hun als militair geschonken.

(2). Met gelijke straf worden gestraft de aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen, bij eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht in dienstbetrekking zijnde of haar met toestemming van de militaire overheid vergezellende of volgende, die gelijke handelingen plegen en daarbij misbruik maken of dreigen te maken van macht, gelegenheid of middel, hun door hunne betrekking tot de krijgsmacht geschonken.

(3). Artikel 89 van het Wetboek van Strafrecht blijft buiten toepassing.

Art. 134.

(1). Hij die geweld pleegt tegen een doode, zieke of in den krijg verwonde, behoorende tot de krijgsmacht van een der strijdende partijen, wordt gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

(2). Onder hen die behooren tot de krijgsmacht van een der strijdende partijen, worden voor de toepassing van dit artikel gerekend allen, die bij deze krijgsmacht dienen of in dienstbetrekking zijn of haar met toestemming van de militaire overheid vergezellen of volgen.

Art. 135.

(1). De militair die opzettelijk niet voldoet aan eene wettige oproeping voor den werkelijken dienst, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren en acht maanden.

(2). Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren en zes maanden.

(3). Blijkt niet dat het feit opzettelijk is gepleegd, dan wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

TITEL VI.

Diefstal en begunstiging.

Art. 136.

Met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren wordt gestraft hij die diefstal pleegt en daarbij misbruik heeft gemaakt van de gelegenheid, hem verschaft door zijne inkwartiering of door zijne huisvesting op openbaar gezag.

Art. 137.

Met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren wordt gestraft diefstal door een militair gepleegd op eene onder zijne bewaking of bescherming gestelde plaats.

Art. 138.

(1). Met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren wordt, als schuldig aan plundering, gestraft:

1^e. de tot eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht behorende militair, die bij het plegen van diefstal misbruik maakt of dreigt te maken van macht, gelegenheid of middel hem als militair geschonken;

2^e. de aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon, bij eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht in dienstbetrekking zijnde of haar met toestemming van de militaire overheid vergezellende of volgende, die bij het plegen van diefstal misbruik maakt of dreigt te maken van macht, gelegenheid of middel, hem door zijne betrekking tot de krijgsmacht geschonken.

(2). Indien het feit is gepleegd door twee of meer vereenigde personen, worden de schuldigen gestraft met den dood, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

Art. 139.

(1). Met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren wordt gestraft hij die diefstal pleegt aan of tegen een doode, zieke of in den krijg verwonde, behoorende tot de krijgsmacht van een der strijdende partijen.

(2). De bepaling van het tweede lid van artikel 134 geldt voor de toepassing van dit artikel.

Art. 140.

(1). De samenspanning tot een der in de artikelen 136—139 omschreven misdrijven wordt gestraft gelijk de poging.

(2). De bepaling van artikel 68 is toepasselijk.

Art. 141.

(1). De militair die eenig voorwerp waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, dat het door een der in dezen Titel omschreven misdrijven is verkregen, koopt, huurt, inruilt, in pand neemt, als geschenk aanneemt of uit winstbejag verkoopt, verhuurt, verruilt, in pand geeft, vervoert, bewaart of verbergt, wordt, als schuldig aan militaire heling gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren.

(2). Met gelijke straf wordt gestraft hij die uit de opbrengst van eenig voorwerp, waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, dat het door zoodanig misdrijf is verkregen, voordeel trekt.

Art. 142.

Het maximum der tijdelijke gevangenisstraf, gesteld bij de artikelen 136—139 en 141 wordt met een derde verhoogd, indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige eene gevangenisstraf, hem opgelegd wegens een der misdrijven, omschreven hetzij in een van die artikelen, hetzij in een der artikelen vermeld in artikel 486 van het Wetboek van Strafrecht, geheel of ten deele heeft ondergaan of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden, of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

TITEL VII.

Vernieling, beschadiging of wegmaking van ten behoeve van de krijgsmacht dienende goederen.

Art. 143.

Hij die wederrechtelijk en opzettelijk een dier, dat ten behoeve der krijgsmacht wordt gebezigd doodt, beschadigt, voor den dienst ongeschikt maakt of wegmaakt, wordt gestraft:

- 1^e. indien hij het feit pleegt, terwijl hij behoort tot eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren;
- 2^e. in andere gevallen met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

Art. 144.

De militair die wederrechtelijk en opzettelijk eenige oorlogsbehoefte vernielt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt, of die zich opzettelijk en eigendunkelijk ontdoet van eenig hem van landswegen verstrekt wapen, munitie, krijgstoerusting of voedingsmiddel, wordt gestraft:

- 1^e. indien hij het feit pleegt, terwijl hij behoort tot eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht, met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren;

- 2^e. in andere dan de in No. 1 van dit artikel en van het eerste lid van artikel 68 ¹⁾ vermelde gevallen met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

Art. 145.

De militair, tot eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht behorende, die eenig aan hem of aan een anderen militair van landswege verstrekt goed, wetende dat dit behoort tot de militaire kleeding of uitrusting, hetzij zonder schriftelijke vergunning, door of vanwege den bevoegden officier afgegeven, verkoopt, verruilt, ten geschenke, in pand, gebruik of bewaring geeft, hetzij wegmaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

¹⁾ Bedoeld zal zijn art. 71.

INHOUD.

EERSTE BOEK.

Algemeene Bepalingen.

Inleiding.	Artikel
Toepasselijkheid van het gemeene strafrecht	1— 3
Titel I.	
Omvang van de werking der wettelijke strafbepalingen	4— 5
Titel II.	
Straffen	6— 30
Titel III.	
Uitsluiting, vermindering en verhooging der strafbaarheid	31— 37
Titel IV.	
Samenloop van strafbare feiten	38
Titel V.	
Misdrijven naar het gemeene strafrecht alleen op klachte vervolgbaar	39
Titel VI.	
Verval van het recht tot strafvordering en van de straf	40— 42
Titel VII.	
Beteekenis van sommige in het Wetboek voorkomende uit- drukkingen. Uitbreiding der toepasselijkheid van som- mige bepalingen	43— 60

TWEEDE BOEK.

Misdrijven.

Titel I.	
Misdrijven tegen de veiligheid van den staat	61— 68
Titel II.	
Schending van krijgsplichten, zonder oogmerk om den vijand hulp te verleen en of den staat tegenover den vijand te benadeelen	69— 80

	Artikel
Titel III.	
Misdrijven waardoor de militair zich aan de vervulling van zijne dienstverplichtingen onttrekt	81— 92
Titel IV.	
Misdrijven tegen de ondergeschiktheid	93—113
Titel V.	
Schending van verschillende dienstplichten	114—135
Titel VI.	
Diefstal en begunstiging	136—142
Titel VII.	
Vernieling, beschadiging of wegmaking van ten behoeve van de krijgsmacht dienende goederen	143—145

WETGEVING.

Ontwerp

WETBOEK VAN MILITAIR STRAFRECHT VOOR NEDERLANDSCH-INDIË. *)

Memorie van Toelichting.

INLEIDING.

Zooals bekend geldt h.t.l. nog het bij het besluit van den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden van 15 Maart 1815 No. 107 (Nederlandsch Staatsblad No. 26) gearresteerde Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande (vgl. artikel 32, sub 2° der Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht, Nederlandsch Staatsblad 1921 No. 841).

In Nederland is dit Wetboek met ingang van 1 Januari 1923 (vgl. Ned. Stbl. 1922 No. 515) vervangen door het Wetboek van Militair Strafrecht ¹⁾ (vastgesteld bij de wet van 27 April 1903, Staatsblad No. 111) zooals dat luidt volgens de daarin door of tengevolge van de wetten van 7 Januari 1911 (Staatsblad No. 5), 5 Juli 1921 (Staatsblad No. 841), 21 November 1924 (Staatsblad No. 532) en 29 Juni 1925 (Staatsblad No. 314) gebrachte wijzigingen en aanvullingen.

Ingevolge artikel 132 der Indische Staatsregeling zal het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië zooveel mogelijk moeten overeenkomen met het hiervoor genoemde.

Bijgevoegd ontwerp voldoet aan dien eisch. Ter toelichting ervan moge in het algemeen verwezen worden naar de toelichting op het Wetboek van Militair Strafrecht (Vgl. Van der Hoeven, Militair Straf- en Tuchtrecht deel I en II en Kempen, Militair Straf- en Tuchtrecht deel IV).

Van de overeenkomstige Nederlandsche artikelen is slechts afge-
weken indien:

- 1e. specifiek Indische toestanden daartoe noopten;
- 2e. de praktijk de noodzakelijkheid van wijziging, aanvulling of uitbreiding had aangetoond en
- 3e. verduidelijking van eenig artikel gewenscht bleek.

Hiervoor zij naar de toelichting op de afzonderlijke artikelen verwezen.

Het onderwerpelijk Wetboek zal uiteraard alleen voor de landmacht gelden, daar de Koninklijke Marine in Nederlandsch-Indië onderworpen is aan de Nederlandsche Strafwetgeving.

*) Zie hiervóór blz. 177—213. Red. M.R.T.

¹⁾ Een gewijzigde tekst is vastgesteld bij en uitgegeven ter voldoening aan het Koninklijk besluit van 12 December 1921 (Staatsblad No. 1352).

Wat de beteekenis van enkele in de toelichting gebezigde uitdrukkingen betreft zij vermeld dat verstaan wordt:

onder „ontwerp” het ontwerp van het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië.

onder „Wetboek van Militair Strafrecht” het in Nederland geldende Wetboek van Militair Strafrecht.

onder „Wetboek van Strafrecht”, het Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië, wordende het analoge in Nederland geldende Wetboek van Strafrecht aangeduid als „Nederlandsch Wetboek van Strafrecht”.

EERSTE BOEK.

Algemeene bepalingen.

INLEIDING.

Toepasselijkheid van het gemeene strafrecht.

Artikelen 1 en 2.

Deze artikelen zijn in hoofdzaak gelijk aan de artikelen 1 en 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Ter toelichting van de woorden „bij de wet, bij algemeenen maatregel van bestuur, of bij ordonnantie” zij korthedshalve verwezen naar de toelichting op art. 103 Wetboek van Strafrecht¹⁾ en naar de bij ordonnantie van 1931 St. No. 240 aan dit artikel gegeven lezing en de toelichting daarop.²⁾

Art. 3.

Dit artikel komt overeen met artikel 3 van het Wetboek van Militair Strafrecht, behoudens de navolgende afwijking.

De woorden „Nederlandsch schip” zijn vervangen door de woorden „Nederlandsch of Nederlandsch-Indisch schip”. Dit is geschied in navolging van het Wetboek van Strafrecht, waarin laatstgenoemde uitdrukking is gesteld in de bepalingen betreffende scheepvaartmisdrijven in stede van de uitdrukking „Nederlandsch schip”, welke is gebezigd in het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht.

Onder de uitdrukking „vaartuig der krijgsmacht” vallen alle militaire vaartuigen; daartoe behooren de in Nederlandsch-Indië aanwezige schepen van de Koninklijke Marine. Op de opvarenden van deze schepen zijn de Nederlandsch-Indische wettelijke strafbepalingen in den regel niet van toepassing, de mogelijkheid is echter niet uitgesloten dat onder die opvarenden (d.w.z. allen die zich aan boord bevinden met uitzondering van den schipper, art. 93

¹⁾ Officiële bescheiden betreffende het Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië. Batavia-Landsdrukkerij 1918 (verder aan te duiden als „Officiële bescheiden”), blz. 198.

²⁾ Handelingen Volksraad.

(2) W. v. S.) militairen in den zin van het ontwerp zijn op wie, indien zij terecht staan voor den kolonialen militairen rechter, het ontwerp wel toepasselijk is.

Ook die militaire vaartuigen welke — gelijk in Nederland het geval is — bij enkele onderdeelen der landmacht (de korpsen torpedisten en pontonniers) in gebruik zijn, zijn „vaartuigen der krijgsmacht”. Dergelijke vaartuigen worden tot nu toe door de landmacht in Indië niet gebruikt; niettemin is de uitdrukking „vaartuig der krijgsmacht” gehandhaafd, omdat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat te eeniger tijd ook in Indië vaartuigen in dienst van de landmacht zullen worden gesteld.

TITEL I.

Omvang van de werking van de wettelijke strafbepalingen.

Artt. 4 en 5.

Deze artikelen stemmen in hoofdzaak overeen met de artikelen 4 en 5 van het Wetboek van Militair Strafrecht. In aansluiting aan de terminologie van het Wetboek van Strafrecht zijn de woorden „Nederlandsche strafwet” vervangen door de woorden „Nederlandsch-Indische wettelijke strafbepalingen”. Om deze reden is ook in het opschrift van Titel I voor „strafwet” in de plaats gesteld „wettelijke strafbepalingen”.

De wijziging van de woorden „buiten het rijk in Europa” in „buiten Nederlandsch-Indië” spreekt voor zichzelf.

Met betrekking tot artikel 5 van het ontwerp wordt nog opgemerkt dat uit de regeling van de rechtsmacht van den militairen rechter in tijd van oorlog blijkt, van *welke* feiten de kennisneming tot dien rechter behoort.

TITEL II.

Straffen.

Art. 6.

Van de in het overeenkomstige Nederlandsche artikel genoemde hoofdstraffen zijn de eerste twee, de doodstraf en de gevangenisstraf wel doch is de derde, de militaire detentie, niet in het ontwerp overgenomen.

De militaire detentie werd in het Nederlandsche wetboek opgenomen bij amendement van de Commissie van Voorbereiding, welke klaarblijkelijk dezen inbreuk op het strafstelsel van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht niet dan met tegenzin maakte. Immers zij begint in hare toelichting, bij monde van haren voorzitter, Mr. de Savornin Lohman, gegeven, te erkennen dat als door haar gewenschte zachtere vrijheidsstraf — het Regeeringsontwerp kende slechts ééne vrijheidsstraf, de gevangenisstraf, — naast de gevange-

nisstraf ook de hechtenis had kunnen dienen, maar dat hiervan moest worden afgezien omdat hechtenis eene voor militairen niet doeltreffende straf is. Er moest mitsdien een nieuwe straf worden ingesteld „anders dan doch gelijksoortig met de hechtenis en verschillende van de gevangenisstraf”.¹⁾

De bezwaren, welke in Nederland zijn gerezen tegen de hechtenis, als straf te stellen op militaire delicten, welke bezwaren ten slotte hebben geleid tot de invoering in het militaire strafstelsel van een nieuwe straf onder een bestaanden naam, t.w. de militaire detentie, gelden echter niet voor Nederlandsch-Indië.

Als bezwaar tegen de hechtenis werd o.a. aangevoerd, dat zij ondergaan wordt in een gewone gevangenis, terwijl het gewenscht geacht werd dat zij in eene inrichting staande onder militair beheer werd ondergaan, opdat de gestraften blijven onder de militaire macht.

Daartoe is echter het instellen van een andere straf dan hechtenis hier te lande niet noodig, omdat art. 10 van het ontwerp o.m. voorschrijft dat hechtenis in een onder militair beheer staand gesticht wordt ondergaan.

Een ander bezwaar was dat de veroordeelde militair zich zou mogen bezighouden met zoodanigen arbeid als hij verkiest. Gewenscht werd dat hij mede in gemeenschap, met arbeid zou worden belast. Wat Indië betreft is invoering van een nieuwe strafsoort daarvoor evenwel niet vereischt, aangezien de aldaar tot hechtenis veroordeelde reeds verplicht is tot het verrichten van den „hem opgedragen” arbeid.

Eindelijk werd nog als bezwaar tegen de invoering van de lichtere strafsoort ingebracht, dat het stellen van hechtenis op dolose misdrijven in strijd zoude zijn met het beginsel dienaangaande in het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht gevolgd. Neemt men evenwel in aanmerking dat in dat wetboek dolose misdrijven (alternatief) zijn bedreigd met geldboete, eene straf lichter dan hechtenis, dan schijnt dit bezwaar weinig gewichtig.

Ten slotte werd nog tegen de hechtenis als bezwaar aangevoerd, dat zij in gemeenschap wordt ondergaan. Aan dit bezwaar kon in Nederland, waar het strafstelsel de afzonderlijke opsluiting kent door de invoering van de nieuwe straf op gemakkelijke wijze worden tegemoet gekomen. De Nederlandsch-Indische strafwetgeving kent echter de afzonderlijke opsluiting niet.

Op voormelde gronden is de militaire detentie uit het Nederlandsche wetboek niet overgenomen en is in de plaats daarvan in het ontwerp als derde hoofdstraf gesteld de hechtenis.

Wat aangaat de bijkomende straffen wijkt het onderwerpelijke artikel in tweeërlei opzicht van het analoge Nederlandsche af. Vooreerst komt de straf onder b No. 3 van het Nederlandsche

¹⁾ Van der Hoeven: Militair Straf- en Tucht recht, deel I (verder aan te duiden als „Van der Hoeven”, I, II of III al naar mate wordt verwezen naar het 1ste, 2de of naar het 3de deel), blz. 280 vlgg.

artikel, plaatsing in eene strafklasse, niet in het ontwerp voor en voorts is aan de algemeene omschrijving van de straf onder b No. 4, (ontzetting van bepaalde rechten) een nadere precisering gegeven, zoodat nu uit de straffenlijst zelve blijkt, welke de bepaalde rechten zijn waarvan ontzetting mogelijk is.

De niet-overneming van de straf van „plaatsing in eene strafklasse” vindt haar grond in de overweging dat de tot een vrijheidsstraf veroordeelde militair in Indië ook tijdens zijn verblijf in het strafgesticht onder de militaire tucht staat; reeds gedurende het ondergaan van de straf is hij aan die strenge tucht onderworpen. Door het voorschrift dat de gevangenen in klassen moeten worden verdeeld (artikel 12 van het ontwerp), wordt eene behandeling naar den aard der individueele gevallen mogelijk gemaakt en zal de straf-inrichting hier te lande kunnen zijn, wat de strafklasse in Nederland beoogt te wezen, eene leerschool voor militaire ondergeschiktheid, welke opvoedend en verbeterend zal kunnen werken.

Heeft de militair tijdens zijn verblijf in de gevangenis geleerd zich goed te gedragen, dan ontbreekt iedere aanleiding om hem vóór zijn terugkeer in de gelederen nogmaals gedurende eenigen tijd aan een gestrengere krijgstucht te onderwerpen. Heeft de onderwerping aan de strenge tucht, welke in de gevangenis wordt gehandhaafd, geen effect gehad, dan valt ook van eene, op de vrijheidsstraf volgende, plaatsing in eene strafklasse weinig resultaat te verwachten.

Art. 7.

Artikel 7 van het ontwerp komt, waar het voorschriften bevat betreffende de tenuitvoerlegging van sommige in het militaire strafwetboek gestelde straffen, in *strekking* overeen met artikel 10 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Verder gaat de overeenstemming met laatstgenoemd artikel evenwel niet; de omstandigheid dat in het Nederlandsche militaire strafstelsel de straf van militaire detentie is ingevoerd en dat in Indië de aan militairen opgelegde vrijheidsstraffen worden ondergaan in onder militair beheer staande gestichten (artikel 10 van het ontwerp) moest uiteraard leiden tot verschil tusschen de Nederlandsche en de Indische voorschriften.

Uit het voorschrift van artikel 1 van het ontwerp, dat bij de toepassing van het wetboek, voorzover geen afwijkende voorschriften zijn vastgesteld, de bepalingen van het gemeene strafrecht gelden, volgt nog niet dat de regelen in het Wetboek van Strafrecht gegeven met betrekking tot de doodstraf, de gevangenisstraf en de hechtenis alsmede de ontzetting van de rechten omschreven onder nos. 1, 2 en 3 van artikel 35 van dat wetboek, ook gelden voor de straffen bij het ontwerp gesteld, al zijn deze met die van het Wetboek van Strafrecht gelijknamig. Daarvoor is noodig dat wettelijk worde vastgesteld, dat deze straffen dezelfde zijn als die van het Wetboek van Strafrecht.

In het onderwerpelijke artikel is daarom met betrekking zoowel tot de doodstraf als tot de andere drie genoemde straffen van het ontwerp bepaald dat, behoudens de voor de hoofdstraffen vastgestelde afwijkende voorschriften, voor al die straffen dezelfde regelen gelden als voor de gelijknamige van het burgerlijke strafwetboek.

Deze bepaling leidt in de eerste plaats tot vereenvoudiging. Wanneer toch voor de doodstraf bij het ontwerp gesteld, dezelfde regelen van kracht zijn als voor de doodstraf van het Wetboek van Strafrecht, kunnen voor Indië de titels van het Wetboek van Militair Strafrecht over poging en deelneming vervallen; immers de daarin vervatte voorschriften komen reeds voor in het Wetboek van Strafrecht. Mede worden dan overbodig bepalingen als voorkomende in de artikelen 51 en 55 van het Nederlandsche militaire strafwetboek, onderscheidenlijk regelende de volgorde van de hoofdstraffen en de zwaarte van de gevangenisstraf bij het militair strafwetboek gesteld en bevattende een voorschrift betreffende het vervallen van het recht tot strafvordering wegens misdrijven waarop de doodstraf is gesteld.

Van het gemeene recht afwijkende voorschriften vindt men in het ontwerp in de artikelen 15, 16, 17 en 19, handelende over de voorwaardelijke veroordeeling, en in de artikelen 19 t/m 22 betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling van tot vrijheidsstraffen veroordeelden.

De belangrijkste evenwel worden aangetroffen in artikel 8 jo. artikel 9 en in de artikelen 10 t/m 13. Zij betreffen de tenuitvoerlegging der hoofdstraffen en hebben betrekking op personen die niet alleen militair waren op het tijdstip dat zij het strafbare feit, waarvoor zij zijn veroordeeld, pleegden en tegen wie op dien grond een dier straffen door den militairen rechter is uitgesproken, doch die tevens militair zijn op het oogenblik van de uitvoering van de hoofdstraf, op personen derhalve voor wie zich de wijze van tenuitvoerlegging in het gemeene recht bepaald, niet eigent.

De hierbedoelde afwijkingen worden nader toegelicht bij de artikelen, waarin zij tot uitdrukking zijn gebracht.

Met betrekking tot de doodstraf zij slechts het navolgende aangeeteekend.

Is het verklaarbaar dat in Nederland, in verband met de opheffing van het ambt van scherprechter en het opruimen der schavotten ¹⁾, in het militaire strafwetboek is bepaald dat alwie ingevolge het militaire recht tot de doodstraf wordt veroordeeld, die straf zal ondergaan op de voor militairen geëigende wijze, d.i. door den kogel en heeft men derhalve daar te lande voor het zeer zeldzame geval dat aan een burger de doodstraf moet worden voltrokken, de schavotstraf niet weder ingesteld, voor Indië waar deze straf in het gemeene recht nog bestaat, was er geen reden om af

¹⁾ Van der Hoeven, I, blz. 110/111.

te wijken van het beginsel dat de doodstraf met den kogel alleen wordt ondergaan door veroordeelde militairen.

Ingevolge het voorschrift, vervat in het onderwerpelijke artikel, zullen dan ook voor veroordeelden aan wie naast de doodstraf tevens de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen is opgelegd, die dus op het oogenblik van de tenuitvoerlegging van de straf geen militair meer zijn, de in het Wetboek van Strafrecht voor de gelijknamige straf gegeven regelen gelden.

Aan hen wordt de doodstraf dus ingevolge het bepaalde in artikel 11 van het Wetboek van Strafrecht voltrokken met den strop, bij welke voltrekking de regelen zullen moeten worden in acht genomen, welke ten deze gelden voor burgers (zie in dit verband artikel 339 van het Reglement op de Strafvordering, artikel 329 van het Inlandsch Reglement en artikel 630 van het Rechtsreglement Buitengewesten).

Met de opneming in de hieraangehaalde artikelen van het voorschrift dat de voltrekking van de doodstraf steeds in dier voege moet plaats vinden, dat zij niet door het publiek kan worden waargenomen, werd beoogd aan de executie alle uiterlijk vertoon te ontnemen.

Met dit beginsel zijn verschillende voorschriften van hoofdstuk XIV van het thans van kracht zijnde Reglement op den Garnizoensdienst, inzonderheid de voorschriften vervat in punt 108 van dat hoofdstuk, in strijd.

Bij de inwerkingtreding van dit ontwerp, zullen deze voorschriften dan ook geheel moeten vervallen.

Art. 8.

Dit artikel behandelt dezelfde stof als artikel 7 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Aangezien de doodstraf met den kogel alleen wordt voltrokken aan veroordeelden, die op het tijdstip van de tenuitvoerlegging van de straf nog militair zijn, moest het Nederlandsche artikel in dien zin worden aangevuld.

De toevoeging van de woorden „door een bekwaam getal militairen”, ontleend aan artikel 27 van het thans van kracht zijnde Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, vond plaats omdat de tenuitvoerlegging der straf door een peleton militairen haar het karakter van militaire executie geeft, weshalve zulks niet in een uitvoeringsregeling, zooals dat in Nederland is geschied, doch in het Wetboek zelf thuis behoort.

Art. 9.

Dit artikel stemt in hoofdzaak overeen met artikel 8 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De redactie is evenwel ruimer, zoodat de onderwerpelijke materie geregeld is voor alle gevallen, welke zich kunnen voordoen. In de

toelichting op artikel 3 van het ontwerp werd reeds gewezen op de mogelijkheid dat zich aan boord van een oorlogsschip militairen in den zin van het ontwerp bevinden. Hetzelfde kan het geval zijn op particuliere vaartuigen, indien deze bij een militaire expeditie troepen overvoeren en debarkement nog niet heeft plaats gevonden. Ook voor het hierbedoelde geval kan het artikel toepassing vinden.

Het artikel geeft aan dat, indien mogelijk, de begrafenis aan den wal behoort te geschieden.

Het tweede lid van het Nederlandsche artikel is niet overgenomen omdat het eene regeling behelst in het treffen waarvan de Regeering in Indië behoort te worden vrijgelaten met het oog op bijzondere toestanden daar te lande.

Art. 10

Artikel 10 bevat, evenals de artikelen 11 en 12, bepalingen in strekking overeenkomende met die van het Nederlandsche artikel 10 en houdt, wat de uitvoering van de tijdelijke gevangenisstraf en van de hechtenis aangaat, een van het gemeene recht afwijkend voorschrift in.

Worden de gevangenisstraf en de hechtenis, uitgesproken tegen burgerpersonen ingevolge de daaromtrent bestaande voorschriften ondergaan in de, in artikel 29 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde, gestichten onder beheer van het Departement van Justitie, de tegen militairen, die op het oogenblik der uitvoering van de straf nog militair zijn, uitgesproken gelijknamige vrijheidsstraffen zullen worden ondergaan in onder militair beheer staande gestichten, waar een militair regime wordt gehandhaafd, gericht op behoud, zoo mogelijk op verhooging van de militaire eigenschappen van de veroordeelden.

Een militair regime als hier bedoeld kan slechts volledig tot zijn recht komen in een onder militair beheer staand gesticht, waar het gestichtspersoneel, de directeur daaronder begrepen, bestaat uit actief dienende militairen.

De voor de veroordeelden te treffen bijzondere regelingen zullen inzonderheid betrekking moeten hebben op den arbeid en op de tucht in het strafgesticht, welke voor militairen anders behooren te zijn dan voor burgergevangenen, zal de veroordeelde militair na het ondergaan zijner straf in staat zijn naar behooren zijn dienst te hervatten. Die regelingen zullen geenszins tot gevolg mogen hebben, dat de tegen hem uitgesproken gevangenisstraf of hechtenis den militairen veroordeelde zwaarder drukt dan den burgerlijken gestrafte, terwijl zij evenmin milder mogen zijn dan die welke voor de vrijheidsstraffen van het gemeene recht van kracht zijn.

In de militaire strafgestichten zullen de veroordeelden onderworpen zijn aan militaire tucht.

In Nederland werd, op grond van hetgeen werd vernomen betreffende de ondervinding opgedaan in Belgische militaire strafgestichten, wel de meening verkondigd dat militaire tucht, uitge-

oefend op veroordeelden in de gevangenis, zeer drukkend zoude werken, dat het militaire gevangenisstelsel tot gevolg zoude hebben dat het aantal recidivisten dat van de niet-recidivisten in de militaire strafinrichtingen zoude overtreffen en dat de recruetering van geschikt gestichtspersoneel vele moeilijkheden zoude opleveren.

De ondervinding met het militaire gevangenisstelsel hier te lande opgedaan bevestigt deze meening in geen deele. Het aantal recidivisten in de militaire strafgevangenis tevens huis van detentie te Tjimahi was nimmer groot, het meerendeel der veroordeelden keerde als goed bruikbare mannen in de gelederen terug en de recruetering van geschikt personeel stuitte nooit op bezwaren.

Een doelmatige regeling van het militaire regime, welke het mogelijk zal maken rekening te houden met de individueele eigenschappen van de veroordeelden, zal moeten waarborgen dat het gestelde doel — de militairen als bruikbare mannen na afloop van hun straftijd in de gelederen te doen terugkeeren — wordt bereikt. In de artikelen 11 en 12 zijn nadere voorschriften betreffende dat regime opgenomen.

Uit de bewoordingen van artikel 10 blijkt dat de van het gemeene recht afwijkende voorschriften geen betrekking hebben op de tot levenslange gevangenisstraf veroordeelden; onderwerping aan een militair regime zoude voor hen geen zin hebben.

Bedoelde voorschriften hebben mede geen betrekking op den militair met de bijkomende straf van artikel 6 no. 1 van het ontwerp gestraft, noch op den burgerpersoon door den militairen rechter veroordeeld, en evenmin op hem die na de veroordeeling als militair uit den dienst is ontslagen of inmiddels aan zijn dienstplicht of aan zijn vrijwillige verbintenis heeft voldaan.

Ook gewezen militairen als bedoeld in artikel 48 en vreemde militairen als bedoeld in artikel 49, die, ten aanzien van bepaalde door hen begane strafbare feiten met militairen gelijkgesteld zijnde, door den militairen rechter zijn veroordeeld, zullen niet in de militaire strafgestichten worden opgenomen.

De hiervoor bedoelde personen, geen militair in den zin van het wetboek zijnde op het tijdstip van de uitvoering der straf of burger wordende gedurende die uitvoering, zullen de hun opgelegde vrijheidsstraf ondergaan op de wijze voor burgers voorgeschreven in het gemeene recht.

Het hierboven ontwikkelde stelsel vindt men in beginsel in de Nederlandsche militaire wet terug met betrekking tot vrijheidsstraffen voor militaire misdrijven opgelegd; de tijdelijke gevangenisstraf opgelegd aan militairen wier werkelijke straftijd meer dan drie maanden bedraagt wordt, wanneer de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst niet tevens is uitgesproken, ondergaan naar de bijzondere voorschriften in artikel 10 van het Wetboek van Militair Strafrecht bedoeld, van welke het meest belangrijk is het voorschrift handelende over militairen arbeid, militaire oefeningen daaronder begrepen (artikel II van den algemeenen maat-

regel van bestuur, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 7 Juli 1922, Ned. Stbl. no. 436). *)

De militaire detentie wordt, wat den te verrichten arbeid betreft, ondergaan als de evenbedoelde gevangenisstraf (zie het hiervoor aangehaalde artikel II), terwijl de militaire detentie bovendien, wanneer dienaangaande bij de wet nader zal zijn voorzien, in een afzonderlijk gebouw zal worden ondergaan (artikel 1 van de Wet van 5 Juli 1921, tot invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht, Ned. Stbl. no. 841).

In Nederland zoude volledige doorvoering van het stelsel om de opgelegde vrijheidsstraffen mede dienstbaar te maken aan de opleiding van de veroordeelde militairen, althans om te voorkomen dat hunne geschiktheid voor den militairen dienst door het ondergaan der straffen zal afnemen — waartoe bijeenhouden van die veroordeelden hetzij in afzonderlijke gebouwen, hetzij afgezonderd van de burgerveroordeelden in hetzelfde gebouw, noodig zoude zijn — gepaard moeten gaan met groote uitgaven, niet alleen voor het verbouwen van strafgestichten voor het ondergaan van de gevangenisstraf bij het militaire strafwetboek gesteld, maar bovendien voor het bouwen te eeniger tijd van een strafgesticht voor het ondergaan van de militaire detentie.

Indië verkeert in de gunstige positie dat het een afzonderlijk strafgesticht voor militairen heeft, waarin het stelsel ten volle tot zijn recht kan komen.

Het ligt dan ook in de rede dat de Nederlandsche voorschriften voor Indië niet zijn gevolgd, doch dat het militaire regime hier te lande strenger is doorgevoerd.

Art. 11.

Het militaire gevangenisregime, in de toelichting op artikel 10 besproken, is gedeeltelijk in dat artikel, gedeeltelijk in de artikelen 11 en 12 wettelijk vastgelegd.

In het tweede lid van artikel 11 zijn de voorschriften van het Wetboek van Strafrecht over het in vrijheid doorbrengen van de uren buiten den werktijd door den tot hechtenis van korten duur veroordeelde (art. 20) en het ondergaan van hechtenis in een bepaald gewest (art. 21), hetgeen een militaire strafinrichting voor ieder gewest noodig zoude maken, buiten werking gesteld als niet passende in het militaire gevangenisstelsel.

Hetzelfde is geschied met het voorschrift, dat tot vrijheidsstraf veroordeelden verplicht kunnen worden tot arbeid ook buiten de muren van het strafgesticht (art. 24). In Indië vordert het landsbelang, dat militairen niet in het openbaar hun straf ondergaan.

Art. 12.

Het in de toelichting op artikel 10 besproken gevangenisregime, van kracht voor de onder militair beheer staande strafgestichten,

*) Thans vervangen door den „Gevangenismaatregel” vastgesteld bij Kon. besluit van 4 Mei 1932 (St.bl. n°. 194). Red. M.R.T.

verschilt in menig opzicht van dat, geldende voor de overeenkomstige civiele gestichten.

Hoewel voor de militaire strafgestichten dezelfde beginselen, welke ten grondslag liggen aan het Gestichtenreglement (Indisch Staatsblad 1917 no. 708), toepassing zullen moeten vinden, zullen de bepalingen van laatstgenoemd reglement toch niet zonder meer kunnen gelden voor de onder militair beheer staande gestichten.

Eene omwerking en aanvulling van het Gestichtenreglement zoude leiden tot een weinig overzichtelijk stel van bepalingen, waarvan sommige wel, andere weder niet op de militaire gestichten van toepassing zouden zijn. Van een zoodanige omwerking is daarom afgezien en in het onderwerpelijke artikel is de vaststelling bij ordonnantie van een afzonderlijk militair gevangenisreglement voorgescreven.

De redactie van artikel 12 is ontleend aan die van artikel 29 van het Wetboek van Strafrecht. Met zeker voorbehoud zullen de in dit artikel genoemde onderwerpen, welke in het Gestichtenreglement zijn behandeld, ook in het militaire gevangenisreglement nader moeten worden geregeld.

Van eene regeling van de in artikel 29 van het Wetboek van Strafrecht vermelde huisvesting der buiten de gevangenis verblijvende veroordeelden behoeft onderwerpelijk geen sprake te zijn omdat artikel 20 van dat wetboek op de tot hechtenis veroordeelde militairen niet van toepassing is. Voorts is in het onderwerpelijke artikel, in afwijking van het meer aangehaalde artikel 29, niet bepaald dat de regeling van de daarin genoemde onderwerpen geschiedt „in overeenstemming met dit wetboek”, aangezien in het ontwerp geen nieuwe beginselen aangaande een dier onderwerpen worden aangetroffen en dus ingevolge artikel 7 van dat ontwerp de beginselen, te dezen opzichte in het Wetboek van Strafrecht vervat, ook voor het militaire strafrecht zullen gelden, welke beginselen evengoed door den ordonnantie-wetgever als door den wets-toepasser zullen moeten worden in acht genomen.

Ten aanzien van de verdeeling in klassen, van den arbeid en van de tucht zij het navolgende, betrekking hebbende op de grondslagen, waarop de in artikel 12 bedoelde uitvoeringsordonnantie berust, nog opgemerkt.

De verdeeling in klassen.

De verdeeling van de gestraften in klassen, een maatregel verband houdende met de reclasseering waaraan eerst in de laatste jaren meer in het bijzonder aandacht is gewijd, vond tot nu toe in de militaire strafgevangenis te Tjimahi geen toepassing.

Een onderzoek ter plaatse ingesteld, heeft doen zien dat de inrichting van dat strafgesticht eene verdeeling in klassen niet in den weg behoeft te staan.

In het bijzonder is gebleken dat het niet onmogelijk is de verschillende klassen afzonderlijk te huisvesten, waardoor het mogelijk

wordt de slechte elementen van de andere gestraften af te zonderen. Het zal alsdan weinig te duchten zijn dat het slechte voorbeeld, door enkele gegeven, aanstekelijk werkt op anderen.

Wordt op deze wijze eene geuite grief tegen de strafgevangenis te Tjimahi weggenomen, de verdeeling in klassen vergemakkelijkt door de afzonderlijke huisvesting mede de gelegenheid om op hen, die zich niet bij herhaling schuldig maken aan vergrijpen tegen de orde en tucht in de gevangenis, een milder regime toe te passen en om aan hen verschillende voorrechten toe te kennen, waarvan de anderen verstoken zijn.

In verband met het voorafgaande wordt de verdeeling van de veroordeelden in klassen thans ook voorgeschreven voor het militaire strafgesticht te Tjimahi.

De arbeid.

Naar uit de wordingsgeschiedenis van het Wetboek van Militair Strafrecht blijkt, heeft men daar te lande gewild dat de arbeid van hen, die tot gevangenisstraf of tot militaire detentie waren veroordeeld, althans voor een deel, zou bestaan uit oefening in den wapenhandel.¹⁾

Men meende in het doen verrichten van militaire oefeningen een middel te hebben gevonden om de militaire eigenschappen van de veroordeelden te onderhouden en aan te kweken.

Voor de veroordeelden, deel uitmakende van het grootendeels uit vrijwilligers bestaande Indische leger, zijn deze oefeningen evenwel weinig doeltreffend. Schietoefeningen om de bedrevenheid in het gebruik van het geweer als vuurwapen te onderhouden zijn vanzelf uitgesloten. Bovendien stuit men reeds dadelijk op het bezwaar, dat het ondoenlijk is om een rooster van oefeningen te ontwerpen, geschikt voor vogels van zoo diverse pluimage als men aantreft in een militaire strafgevangenis. Men vindt daar toch militairen, behoorende tot alle dienstvakken (infanterie, cavalerie, artillerie, genie, hospitaalpersoneel, enz.), onderofficieren en minderen, militairen van zeer uiteenlopenden leeftijd, van verschillenden graad van geoefendheid en van verschillenden aanleg.

Noodgedrongen zoude daarom moeten worden overgegaan tot oefeningen in zeer klein verband welke, mede omdat zij binnen de muren van het gesticht moeten plaats vinden, het opvoedend karakter van *werkelijke oefeningen* missen en dan ook — zoowel door instructeurs als door veroordeelden — als de uitvoering van straf zullen worden gevoeld. Deze oefeningen — het behoeft wel geen nader betoog — zullen verbittering kweken en wel verre van den militairen geest bij de veroordeelden te bevorderen, zullen zij daar afbreuk aan doen.

In de militaire strafgevangenis te Tjimahi vinden dan ook geen militaire oefeningen plaats en het komt bepaaldelijk ongewenscht

¹⁾ Van der Hoeven, I, blz. 268.

voor om in dezen, op de praktijk gebaseerden, toestand verandering te brengen.

In de toelichting op artikel 10 werd reeds opgemerkt dat de ondervinding heeft uitgewezen, dat het grootste gedeelte der veroordeelden als goed bruikbare mannen in de gelederen terugkeert. Zulks is uitsluitend het gevolg geweest van den invloed van de militaire *tucht* (maatregelen van politie en van inwendigen dienst), waaraan de gestraften waren onderworpen; de behoefte aan militaire oefeningen deed zich te Tjimahi nimmer gevoelen.

De tucht.

Zoowel in Nederland als in Indië blijven de tot vrijheidsstraf veroordeelde militairen gedurende hun verblijf in de gestichten, waarin zij hun straf ondergaan, militair. Wordt in Nederland de straf ondergaan in gestichten onder burgerlijk beheer, in Indië zullen de militairen hun straf ondergaan en in voorloopige hechtenis worden gesteld in onder militair beheer staande gestichten. Zij zullen dus, in tegenstelling met hetgeen in Nederland het geval is, gedurende hun verblijf in de gevangenis onder gezag van militaire meerderen staan en derhalve ook feitelijk in militair verband blijven. Met het oog daarop zouden, indien niet anders werd bepaald, de door hen gepleegde indisciplinaire handelingen, welke niet onder het bereik der strafwet vallen, in den regel zoowel overtreding van de bepalingen omtrent de tucht in de gevangenis opleveren als een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld onder 1e van artikel 2 van het ontwerp-Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië.

Voor de militaire gevangenen is dit in zooverre van groot belang dat zij, wanneer zij gestraft werden volgens het evengenoemde wetboek, recht van beklag zouden hebben. Dat recht is evenwel onvereinigbaar met de positie van den gevangene, in het bijzonder met het oog op zijne verhouding tot het leidend personeel van de gevangenis, zoodat eene krijgstuchtelijke afdoening van de hierbedoelde vergrijpen moet worden uitgesloten. De mogelijkheid dat de schuldige tweemaal disciplinair wordt gestraft voor hetzelfde feit is dan tevens voorkomen.

Behalve de feiten vallende onder de omschrijving van artikel 2 onder 1e van het ontwerp-Wetboek van Krijgstucht worden onder 2e-6e van bedoeld artikel nog verschillende andere feiten tot krijgstuchtelijke vergrijpen gestempeld. In tegenstelling met die onder 1e vermeld, zijn het feiten strafbaar gesteld in het ontwerp of in, dan wel buiten het Wetboek van Strafrecht omschreven strafbare feiten van het gemeene recht, welke door den militairen rechter moeten worden berecht. Ten aanzien van deze feiten kan echter onder bepaalde omstandigheden worden beslist dat zij buiten strafrechterlijke behandeling zullen worden afgedaan. Wordt ook met betrekking tot deze strafbare feiten het ontwerp-Wetboek van Krijgstucht niet van toepassing verklaard, wanneer zij gepleegd zijn door militaire gevangenen, dan zal daarvan het gevolg zijn

dat deze feiten niet krijgstuuchtelijk kunnen worden afgedaan, zoodat de militaire rechter van die feiten zal moeten kennis nemen. Het maken van een dergelijk verschil in rechtspositie tusschen militairen die in een strafgesticht zijn opgesloten en vrije militairen levert inderdaad eenigszins een bezwaar op, een bezwaar evenwel dat moet worden aanvaard. Het zou fnuikend zijn voor het gezag van den gevangenisdirecteur, indien hij tegenover een gevangene, die over een door hem opgelegde straf beklag doet, in het ongelijk werd gesteld.

Op grond van het bovenstaande is in het ontwerp-Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië als 2de lid van artikel 1 eene bepaling opgenomen, inhoudende dat de bepalingen van dat wetboek buiten toepassing blijven ten aanzien van de militaire gevangenen, die zich in een strafgesticht bevinden. Deze personen zullen dus in geen geval krijgstuuchtelijk kunnen worden gestraft, ook niet ter zake van begane feiten, omschreven onder 2e-6e van artikel 2. Eene zoodanige regeling sluit zich aan bij den thans in Indië bestaanden toestand daar voor veroordeelden, die in de militaire strafgevangenis te Tjimahi hun straf ondergaan, is bepaald dat zij ter zake van door hen gepleegde vergripen tegen de orde en tucht worden gestraft, niet krachtens de bepalingen van het Reglement van Krijgstucht of Discipline, maar met de disciplinaire straffen vermeld in het Reglement voor de militaire strafgevangenis tevens huis van detentie te Tjimahi.

De huishoudelijke reglementen voor de militaire strafgestichten, welke instellingen zijn van het leger, behooren door den Legercommandant te worden vastgesteld. De strekking van deze bepaling is dezelfde als die, welke ten grondslag ligt aan het voorschrift in het 2de lid van artikel 29 van het Wetboek van Strafrecht.

Art. 13.

Dit artikel bevat een voorschrift van overeenkomstige strekking als het voorschrift van artikel 21 van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht.

Het wijkt daarvan slechts in zooverre af, dat in het Indische artikel slechts de *mogelijkheid* tot afwijking wettelijk is vastgesteld, terwijl de nadere *regeling ter zake* — in het Nederlandsche artikel reeds ten deele in den tekst opgenomen — voor Indië in haar vollen omvang een plaats vindt in de, in het artikel bedoelde, ordonnantie.

Het artikel zal toepassing kunnen vinden bij plaatsgebrek in het gesticht waar de vrijheidsstraf ingevolge wettelijk voorschrift moet worden ondergaan, in oorlogstijd en wanneer de plaats waar het vonnis is uitgesproken op verren afstand is gelegen van de plaats waar het gesticht zich bevindt.

Art. 14.

Artikel 14 van het ontwerp bevat eene bepaling, in strekking overeenkomende met die van artikel 11 van het Wetboek van

Militair Strafrecht doch, wat de redactie aangaat, in tweeërlei opzicht daarvan afwijkende.

Ofschoon beide artikelen, wat den omvang der werking van het voorschrift betreft, in wezen hetzelfde zeggen, komt in de Indische redactie, naar het voorkomt duidelijker dan in de Nederlandsche, tot uitdrukking dat het slechts betrekking heeft op gevangenisstraf, uitgesproken ter zake van een in het militaire strafwetboek omschreven misdrijf en dat het niet geldt voor gevangenisstraf, uitgesproken ter zake van een misdrijf, omschreven in het Wetboek van Strafrecht.

De Nederlandsche redactie toch *kan* leiden — en *heeft* in verband met het bepaalde in artikel 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht in de praktijk geleid — tot de opvatting dat het voorschrift geldt voor gevangenisstraf, zoowel krachtens het militaire als krachtens het burgerlijke strafwetboek opgelegd.

In ander opzicht geeft de redactie van het Nederlandsche artikel de bedoeling niet alleen minder duidelijk, doch zelfs onjuist weer.

Artikel 11 werd in het Wetboek van Militair Strafrecht opgenomen ingevolge een amendement van de Commissie van Voorbereiding uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De voorzitter dier commissie, Mr. de Savornin Lohman, tijdens de mondeling behandeling een nadere verklaring gevende van de bedoeling van het amendement, merkte ter zake op: „Men heeft eenvoudig aan den rechter de bevoegdheid willen toekennen om de gevangenisstraf volgens het gewone strafrecht, wanneer hij met militairen te doen heeft, (als militaire detentie) te doen ondergaan in een ander gebouw, mits niet langer dan twee maanden.”¹⁾

Geeft de redactie van het Indische artikel die bedoeling duidelijk weer — met dien verstande dat in Indië de straf van militaire detentie is vervangen door hechtenis (zie de toelichting op artikel 6) —, wat de redactie van het Nederlandsche artikel aangaat, is zulks niet het geval.

Terecht wordt in het tijdschrift van Strafrecht, deel XXXI, blz. 413, opgemerkt: „Gold het voorstel volgens den heer Lohman eigenlijk slechts een wijziging in de uitvoering van de gewone gevangenisstraf, het artikel, zooals het luidt, verbergt zeker meer in zijn schoot”.

Ten slotte moge nog worden opgemerkt dat, waar het Nederlandsche artikel toepassing kan vinden indien gevangenisstraf van ten hoogste *twee* maanden is opgelegd, in het Indische artikel in stede daarvan is gesteld *drie* maanden. Dit is geschied in verband met de omstandigheid dat de tegen de verschillende misdrijven bedreigde strafmaxima in Indië hooger zijn dan in Nederland. De redenen, welke tot dit laatste hebben geleid, zijn aangegeven in de algemeene toelichting op het Tweede Boek.

¹⁾ Van der Hoeven, I, blz. 295.

Art. 15.

Artikel 15 stemt overeen met artikel 13 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Laatstgenoemd artikel is het eerste van een reeks artikelen, handelende over de voorwaardelijke veroordeeling. De in Nederland gerezen twistvraag of de voorschriften van de artikelen 13 t/m 19 van dat wetboek ook door den burgerlijken rechter zouden kunnen worden toegepast, eene vraag welke door de opneming van artikel 20 in ontkenningen zin is beantwoord, zal zich in het voor Indië ontworpen strafrecht niet voordoen in verband met de voorschriften welke zijn gegeven in de voorgestelde „Bepalingen betreffende de berechting van militairen door den burgerlijken rechter”, naar de toelichting waarvan moge worden verwezen. Deze bepalingen maken tevens een voorschrift als vervat in artikel 37 van het Wetboek van Militair Strafrecht overbodig.

Mede zijn niet overgenomen de bepalingen van artikel 14 en van het tweede lid van artikel 19, handelende over de niet in het ontwerp voorkomende straf van militaire detentie.

Ook de bepalingen van artikel 17, houdende voorschriften van formeel strafrecht, komen in het ontwerp niet voor. Het treffen voor Indië van eene regeling, overeenkomende met de Nederlandsche, waarbij met betrekking tot vonnissen, door den Nederlandsch-Indischen rechter gewezen, rechtsmacht zoude moeten worden opgedragen aan rechterlijke colleges in Nederland, behoort tot de bevoegdheid van den Rijkswetgever.

Het Nederlandsche artikel 17 bevat, behalve evenbedoelde regeling, in den aanvang evenwel ook een voorschrift dat, eveneens betrekking hebbende op de voorwaardelijke veroordeeling, in het leven werd geroepen met het oog op vonnissen, uitgesproken door bijzondere krijgsraden, welke slechts tijdelijk bestaan. Ook voor Indië bestaat aan een dergelijk voorschrift behoefte in verband waarmede in de ordonnantie tot invoering van dit wetboek eene aanvulling van hoofdstuk I van het Koninklijk besluit van 4 Mei 1926 no. 18 (Indisch Staatsblad no. 251) met een slotartikel, overeenkomstig het Nederlandsche voorschrift, is voorgesteld.

Art. 16.

Dit artikel is in hoofdzaak gelijk aan het Nederlandsche artikel 15.

Het is evenwel vollediger en, naar het voorkomt, duidelijker geredigeerd, bij welke redactie ook is gelet op de omschrijving in de Wet van 20 April 1918 (Ned. Stbl. no. 255).

Art. 17.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met het Nederlandsche artikel 18.

Het woord „voorstel” is in het ontwerp gebezigd in verband met

de redactie van het betrekkelijke artikel van het Wetboek van Strafrecht, waarnaar moge worden verwezen.

Art. 18.

Dit artikel komt geheel overeen met het eerste lid van artikel 19 van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 19.

Dit artikel stemt gedeeltelijk overeen met artikel 16 van het Wetboek van Militair Strafrecht. Aangezien voor Indië een voorschrift als het Nederlandsche artikel bevat, ook noodig is ingeval hulp en steun moet worden verleend aan een voorwaardelijk in vrijheid gestelde, zijn beide gevallen korthedshalve in het artikel van het ontwerp vereenigd.

In het plaats van het woord „bijstand” is de uitdrukking „hulp en steun” gebezigd omdat deze woorden ook voorkomen in de regeling van beide onderwerpen in het gemeene recht. Voorts is van den Nederlandschen tekst afgeweken om de uitlegging te voorkomen, dat de persoon met het verlenen van hulp en steun belast, niet handelend zoude mogen optreden zonder toestemming van den commandeerenden officier.

Art. 20.

In dit artikel vindt men de regelingen van het eerste en van het tweede lid van artikel 16 van het Wetboek van Strafrecht, pasklaar gemaakt voor veroordeelden, die zich in een militair strafgesticht bevinden of die van daaruit voorwaardelijk in vrijheid zijn gesteld.

Art. 21.

Het derde en het vierde lid van artikel 16 van het Wetboek van Strafrecht worden teruggevonden in het onderwerpelijke artikel, daarin m.m. toepasselijk gemaakt op hen die militair zijn. Evenals in de regeling van voorwaardelijk ontslag uit de strafklasse in artikel 30 van het Wetboek van Militair Strafrecht wordt hier gesproken van „in arrest gesteld” door den commandeerenden officier en wordt gezwegen van „in het belang van de openbare orde”, een uitdrukking, welke in het Wetboek van Strafrecht in artikel 16 voorkomt. Misdraagt een voorwaardelijk in vrijheid gestelde militair zich buiten de kazerne en komt hij dientengevolge in aanraking met de politie, dan is het derde lid van artikel 16 van het Wetboek van Strafrecht toepasselijk. Uiteraard wordt de in dat lid bedoelde kennisgeving dan gedaan middels den commandeerenden officier aan den Legercommandant.

Art. 22.

Dit artikel, dat in hoofdzaak overeenkomt met artikel 17 van het Wetboek van Strafrecht, is opgenomen omdat voor voorwaar-

delijk in vrijheid gestelde militairen eene andere regeling zal moeten worden getroffen dan die in artikel 17 bedoeld.

Art. 23.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 33 van het Wetboek van Militair Strafrecht. Hetgeen in het Nederlandsche artikel wordt bepaald omtrent de bijkomende straf van plaatsing in eene strafklasse is niet overgenomen omdat deze straf niet in het ontwerp voorkomt.

Art. 24.

Het artikel komt in hoofdzaak overeen met het Nederlandsche artikel 34.

Ten aanzien van het niet opnemen van de woorden „en tijdens zijn verblijf in de strafklasse” wordt verwezen naar de toelichting op het voorafgaande artikel. Voor het doen vervallen van de woorden „bij de gewapende macht” uit het Nederlandsche artikel wordt verwezen naar de toelichting op het navolgende artikel.

Art. 25.

Dit artikel stemt overeen met artikel 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Voor de beteekenis welke in het ontwerp aan de uitdrukking „gewapende macht” moet worden toegekend, wordt verwezen naar artikel 43 van dat ontwerp.

In het derde lid van het Nederlandsche artikel komen de woorden „bij de gewapende macht” tweemaal voor. Waar die uitdrukking de eerste maal wordt gebezigd, is daaronder kennelijk niets anders te verstaan dan de Nederlandsche gewapende macht en hebben die woorden dus dezelfde beperkte beteekenis als daaraan ook in de eerste twee leden van het artikel moet worden toegekend.¹⁾

Blijkens de toelichting op het artikel heeft de uitdrukking „bij de gewapende macht” aan het slot van het derde lid evenwel een ruimere beteekenis en moet daaronder mede worden begrepen de gewapende macht in de koloniën en eenige vreemde gewapende macht.²⁾

Het verdient uiteraard geen aanbeveling om in één artikel eenzelfde uitdrukking in tweeërlei beteekenis te bezigen.

Naar het voorkomt is bedoelde uitdrukking, waar zij in het derde lid voor de tweede maal wordt gebruikt, evenwel overbodig. Volstaan kan worden met de bepaling dat de bevoegdheid tot het dragen van medailles en onderscheidingsteekenen verloren gaat wanneer deze zijn verkregen „ter zake van vorigen dienst”; op het begrip „vorige dienst” namelijk moet de nadruk worden gelegd.

In het tweede lid zijn de, in het Nederlandsche artikel gebe-

¹⁾ Van der Hoeven, I, blz. 234 „Opmerking”.

²⁾ Van der Hoeven, I, blz. 318.

zigde, woorden „alleen in de bij de wet bepaalde gevallen verloren gaat” vervangen door de woorden „alleen verloren gaat in de gevallen genoemd in het voor den veroordeelde geldende pensioenreglement”.

Voor Indië is de pensioenregeling van hen, die deel uitmaken van het leger in verschillende reglementen vastgesteld; de gekozen uitdrukking houdt daarmede verband.

Art. 26.

Artikel 26 is gelijk aan artikel 24 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 27.

In dit artikel, dat in hoofdzaak gelijk is aan het Nederlandsche artikel 25 is voor het, in het overeenkomstige artikel van het Nederlandsche Wetboek tweemaal voorkomende, woord „krijgsmacht”, waarmede in het ontwerp blijkens artikel 43 zowel de land- als de zeemacht zoude worden aangeduid, in de plaats gesteld „het leger” omdat het onderwerpelijke artikel uitsluitend op het leger betrekking heeft.

De in het eerste lid van het Nederlandsche artikel onder 1e. voorkomende woorden „in den door hem bekleeden rang te blijven dienen” zijn vervangen door de woorden „om eenigen rang te bekleeden”. Waar de verlaging altijd gaat tot den stand van soldaat, de reden van de verlaging alzoo blijkbaar moet worden gezocht in de onwaardigheid of in de ongeschiktheid van den betrokkene ook voor een *lageren* rang, geeft de voor het ontwerp gekozen uitdrukking, beter dan de in het Nederlandsche artikel gebezigde, de bedoeling van het voorschrift weer.

Het tweede lid van het Nederlandsche artikel is, als hebbende uitsluitend betrekking op de zeemacht, niet overgenomen.

Art. 28.

In het Wetboek van Militair Strafrecht worden bepalingen, overeenkomende met die van artikel 28 van het ontwerp, niet aange troffen.

Zij betreffen regelen, welke gelden voor de militaire bijkomende straffen, vermeld onder 1e en 2e van artikel 6.

Ingevolge artikel 7 gelden voor de in artikel 6 genoemde hoofdstraffen en voor de bijkomende straf onder 3e van dat artikel vermeld, in het algemeen de in het Wetboek van Strafrecht voor de gelijknamige straffen gegeven regelen, waaronder, wat de bijkomende straf betreft, het voorschrift van het tweede lid van artikel 35¹⁾ van dat wetboek, regelende het tijdstip waarop die straf ingaat.

Voor de reeds genoemde militaire bijkomende straffen moesten de

¹⁾ Lees: 38. Red. M.R.T.

noodige bepalingen een plaats vinden in het militaire strafwetboek.

Men treft zoodanige bepalingen dan ook aan in de artikelen 25, 27 en 38 van het ontwerp, in strekking overeenkomende met de artikelen 23, 25 en 52 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Betreffende het tijdstip waarop de militaire bijkomende straffen ingaan en betreffende hetgeen moet geschieden wanneer die straffen niet onmiddellijk kunnen worden ten uitvoer gelegd, is in laatstgenoemd wetboek niets bepaald.

Sedert de inwerkingtreding daarvan heeft zich echter de behoefte doen gevoelen aan wettelijke voorschriften, welke deze materie regelen.

Het voorgestelde artikel geeft die voorschriften.

Het voorschrift van het eerste lid, overeenstemmende met dat van het tweede lid van artikel 35 *) van het Wetboek van Strafrecht, behoeft geen nadere toelichting. Onder „met den dag waarop de rechterlijke uitspraak *kan* worden ten uitvoer gelegd”, wordt verstaan de dag, waarop die tenuitvoerlegging *rechtens* mogelijk is.

Ten aanzien van het voorschrift van het tweede lid moge worden opgemerkt dat eene bepaling van gelijke strekking reeds wordt aange troffen in de artikelen 17 en 20 van de Wet op de Krijgstucht.

In deze wet was de opneming dier bepaling in de genoemde artikelen een gevolg van de aanneming, tijdens de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het beklag over opgelegde krijgstuuchtelijke straf, van een amendement krachtens hetwelk bij de landmacht in tijd van vrede en bij de zeemacht in tijd van vrede binnengaats, bij beklag de uitvoering der straf zou worden geschorst totdat in eerste instantie op het beklag zou zijn beschikt.¹⁾

De Regeering kwam aan dit amendement ten deele tegemoet door in de artikelen 65a, 65b en 65c (thans 62, 63 en 64) onder bepaalde omstandigheden schorsing van de opgelegde straf mogelijk te maken²⁾ en week daarmede in zekere mate af van het tot dusverre gehuldigde militaire beginsel, dat de uitvoering eener straf niet werd geschorst door indiening van een beklag.

Zoude door de aanneming van het amendement de mogelijkheid zijn geschapen dat b.v. een onderofficier, die was teruggesteld, als onderofficier bleef doorloopen tot op het beklag was beschikt, de Regeering had de ongewenschte gevolgen van de bepaling onder vangen door het voorschrift dat de met verlaging gestrafte, totdat de straf tegen hem ten uitvoer is gelegd, van rechtswege in arrest is. Hierdoor werd bereikt — gelijk de Minister van Oorlog bij de toelichting van de nieuw ontworpen regeling opmerkte — dat de verlaagde dus afgezonderd kan blijven en niet in aanraking behoeft te komen met minderen.³⁾ De oorspronkelijk in artikel 65b (thans

*) Lees 38. Red. M.R.T.

1) Van der Hoeven, III, blz. 451.

2) Van der Hoeven, III, blz. 463.

3) Van der Hoeven, III, blz. 468.

63) voorkomende bepaling werd later opgenomen als artikel 17 van de Wet op de Krijgstucht.

Zooals reeds eerder werd opgemerkt is in het Wetboek van Militair Strafrecht een soortgelijk voorschrift niet opgenomen ten aanzien van de bijkomende straf van verlaging, opgelegd bij rechterlijk vonnis, terwijl ook bij de oplegging van de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst, arrest van rechtswege niet is voorgeschreven. Ook in die gevallen zal het evenwel in niet mindere mate onvereinigbaar zijn met de handhaving eener goede krijgstucht, dat de tot een dier straffen veroordeelde militair vrij rondloopt en op de gewone wijze zijn dienst blijft doen.

De bezwaren zullen zich bij den, op vrije voeten verblijvenden, in eerste instantie veroordeelde doen gevoelen zoolang het vonnis niet uitvoerbaar is, dat is dus in geval van appèl en bij tijdige indiening van een request om gratie.

Bedoelde bezwaren zou de rechter kunnen neutraliseeren door in die gevallen, dat de veroordeelde bij de uitspraak niet reeds in arrest vertoeft, bij die uitspraak te bepalen dat de veroordeelde in arrest zal worden gesteld, doch zoodoende zou hij afwijken van de beginselen, waarop de toepassing van het preventief arrest behoort te berusten.

Het verdient dan ook de voorkeur om in het ontwerp eene bepaling op te nemen, overeenstemmende met die van de artikelen 17 en 20 van de Nederlandsche Wet op de Krijgstucht, waardoor zal zijn voorzien in eene, uit een militair oogpunt bedenkelijke, leemte.

In den regel zal het wel noodig zijn hier niet het lichtste arrest toe te passen. Aangezien de omstandigheden ter plaatse waar het vonnis is uitgesproken, evenwel belangrijk uiteen kunnen loopen, zijn geen bindende voorschriften aangaande de uitvoering van het arrest gegeven; met een zeer algemeene aanwijzing, waaruit de bedoeling van het arrest blijkt, is volstaan. Rekening houdende met die algemeene aanwijzing, moet de verdere regeling worden overgelaten aan de prudentie van den rechter. ¹⁾

Artt. 29 en 30.

De artikelen 29 en 30 zijn gelijk aan de artikelen 35 en 36 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

TITEL III.

Uitsluiting, vermindering en verhooging der strafbaarheid.

Art. 31.

Dit artikel is gelijk aan artikel 38 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

¹⁾ Zie ter zake ook Militair Rechtelijk Tijdschrift, deel XXIV (verder aan te duiden als „M.R.T. met een Romeinsch cijfer, aangevende het aangehaalde deel”), blz. 536, volg.

Art. 32.

Het voorschrift van dit artikel is in hoofdzaak ontleend aan artikel 40 van het Wetboek van Militair Strafrecht. In plaats van artikel 38 van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht moest artikel 45 van het Indische strafwetboek worden gesteld, daar dit artikel overeenkomt met het aangehaalde Nederlandsche artikel, evenwel met dit verschil dat in Indië de schuldige, behalve aan zijn ouders of zijn voogd, ook aan zijn verzorger kan worden teruggegeven. Hiermede is bij de redactie van het onderwerpelijke artikel rekening gehouden.

Art. 33.

Dit artikel is gelijk aan artikel 42 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 34.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 45 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De woorden „en de rechter oordeelt dat de veiligheid van den staat de toepassing van de doodstraf eischt” komen evenwel in het Indische artikel niet voor.

Zoude men de meening zijn toegedaan dat het voorschrift, dat de doodstraf alleen dan mag worden uitgesproken, indien de veiligheid van den staat hare toepassing eischt, voor Indië noodig is, dan zoude het Wetboek van Strafrecht voor zoodanig voorschrift de geëigende plaats zijn; ingevolge het bepaalde in het eerste lid van artikel 7 van het ontwerp zoude dit voorschrift dan eveneens gelden voor het militaire recht. Bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het — niet uit het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht in het ontwerp overgenomen — artikel 9 van dat Wetboek verkondigde de Regeerings-Commissaris echter als zijne meening dat bedoeld artikel eene onwedersprekelijke waarheid bevatte, overeenkomstig welke waarheid in een gegeven geval de rechter ook steeds zou handelen, indien zij *niet* in het wetboek stond.¹⁾ Het vertrouwen in den rechter, dat hieruit spreekt is de Nederlandsch-Indische rechter in niet mindere mate waard dan de Nederlandsche. Ook hij zal de doodstraf nimmer toepassen dan nadat hij zich, zooals het lid der Tweede Kamer Van Raalte zich uitdrukte, in het bijzonder reenschap heeft gegeven van de noodzakelijkheid daarvan in het belang van den staat.²⁾

Art. 35.

Het, wat de strekking aangaat, met dit artikel overeenstemmende artikel 46 van het Wetboek van Militair Strafrecht bevat een imperatief voorschrift dat tegen militairen, die door het begaan van

¹⁾ Van der Hoeven, I, blz. 193.

²⁾ Van der Hoeven, I, blz. 147.

bepaalde misdrijven een dienstplicht schenden, nimmer hechtenis doch steeds gevangenisstraf van ten hoogste den duur der op het feit gestelde hechtenis moet worden uitgesproken.

Door de vervanging van het woord „wordt”, hetwelk in het Nederlandsche artikel wordt gebezigd, door de woorden „kan worden” is de oplegging van gevangenisstraf in het Indische artikel facultatief voorgeschreven. In het bijzonder met het oog op het veelal minder ontwikkelde verantwoordelijkheidsgevoel van de, in grooten getale in het Indische leger dienende, Inlandsche militairen werd het Nederlandsche voorschrift voor toepassing hier te lande te streng geacht.

Art. 36.

In dit artikel zijn de woorden „in de straf- of in de tuchtklasse” uit artikel 47 van het Wetboek van Militair Strafrecht vervangen door de woorden „in de tweede klasse van militaire discipline”.

De reden dat de bijkomende straf van „plaatsing in eene strafklasse” in het onderwerpelijke artikel niet is genoemd is gelegen in het feit, dat die straf uit het Nederlandsche strafstelsel niet is overgenomen in het Indische. Waarom dit niet is geschied is reeds uiteengezet aan het slot van de toelichting op artikel 6 van het ontwerp.

Ten aanzien van de, in het onderwerpelijke artikel evenmin genoemde, in de Wet op de Krijgstucht tegen mindere militairen bedreigde, hoofdstraf van „plaatsing in eene tuchtklasse” moge het navolgende worden opgemerkt.

Onder de krijgstuhtelijke straffen, bedreigd tegen de Indische militairen is sedert lang opgenomen de straf van „plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline”, een straf die, wat de uitvoering betreft, in menig opzicht overeenstemming vertoont met de straf van „plaatsing in eene tuchtklasse”, wanneer laatstgenoemde straf door een schepeling aan boord van een oorlogsschip wordt ondergaan.

De straf van „plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline” heeft altijd goed voldaan en het komt niet gewenscht voor om hare, in het Indische leger burgerrecht verkregen hebbende, benaming te wijzigen of om in de wijze van uitvoering dier straf wijziging te brengen.

Voor nadere bepalingen betreffende de hier bedoelde straf moge worden verwezen naar het ontwerp-Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië.

Art. 37.

Dit artikel komt in strekking overeen met artikel 48 van het Wetboek van Militair Strafrecht; de redactie heeft evenwel wijziging ondergaan.

De redactie toch van het Nederlandsche artikel geeft de bedoeling van den wetgever, welke duidelijk blijkt uit de toelichting

op het artikel, ¹⁾ niet weer. Die toelichting geeft aan dat de wetgever het oog had op een meerdere, die met zijn ondergeschikten opzettelijk deelneemt aan eenig opzettelijk gepleegd misdrijf in stede van zijn minderen voor te gaan met een goed voorbeeld.

Nu stelt het Nederlandsche artikel in verband met zijne bewoordingen slechts strafbaar: „het deelnemen met een militair van minderen rang” en sluit mitsdien van de verhoogde strafbaarheid uit: „het deelnemen met een militair, die geen rang heeft”, alzoo met het grootste gedeelte van de ondergeschikten, de mindere militairen.

De redactie van het Nederlandsche artikel vereischte dan ook verduidelijking.

Het criterium van de verhoogde strafbaarheid ligt in de bekleeding door den betrokkene van eenen *rang*, c.q. van eenen *hooger* *rang*, welke bekleeding gepaard behoort te gaan met een grootere mate van plichtsbetrachting en van verantwoordelijkheidsgevoel dan de normale.

In het onderwerpelijke artikel is de verhooging van het strafmaximum dan ook slechts bedreigd, indien de verhouding van meerdere tot mindere berust op het bepaalde in het eerste lid van artikel 51 van het ontwerp onder 1e of onder 2e a.

TITEL IV.

Samenloop van strafbare feiten.

Art. 38.

Dit artikel is gelijk aan artikel 52 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

TITEL V.

Misdrijven naar het gemeene strafrecht alleen op klachte vervolgbaar.

Art. 39.

Dit artikel komt, behalve wat aangaat de vervanging van de aangehaalde Nederlandsche artikelen door de overeenkomstige Indische, geheel overeen met artikel 54 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

TITEL VI.

Verval van het recht tot strafvordering en van de straf.

Art. 40.

Dit artikel is gelijk aan artikel 56 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

¹⁾ Van der Hoeven, I, blz. 436.

Art. 41.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 57 van het Wetboek van Militair Strafrecht, waarbij rekening is gehouden met de niet-overneming van artikel 55 van dat wetboek, hetgeen reeds is gemotiveerd in de toelichting op artikel 7 van het ontwerp.

Het tweede lid van het Nederlandsche artikel 57 was noodzakelijk met het oog op het bepaalde in het vierde lid van artikel 76 van het Nederlandsche strafwetboek. Nu een voorschrift als vervat in dat vierde lid niet in het Indische strafwetboek behoefde te worden overgenomen ¹⁾, is eene bepaling als vervat in het tweede lid van het Nederlandsche artikel 57 in het ontwerp overbodig.

Art. 42.

Artikel 42 is m.m. gelijk aan artikel 58 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Hier moge nog worden aangeteekend dat artikel 59 van dat wetboek voor Indië niet is overgenomen. Ingevolge het bepaalde in het vierde lid van artikel 84 van het Wetboek van Strafrecht vervalt het recht tot uitvoering van de doodstraf hier te lande niet; een redelijke grond, om ten aanzien van militairen van dezen regel af te wijken bestaat, naar het voorkomt, niet.

TITEL VII.

*Betekenis van sommige in het wetboek voorkomende uitdrukkingen.
Uitbreiding der toepasselijkheid van sommige bepalingen.*

Art. 43.

Meermalen is bij de toepassing van het Wetboek van Militair Strafrecht, waarin eene omschrijving als voorgesteld in artikel 43 niet voorkomt, twijfel gerezen aan de juiste beteekenis van de in dat wetboek gebezigde uitdrukkingen, waarmede het geheel of een gedeelte van de weermacht werd aangeduid.

In het Wetboek van Militair Strafrecht voor de Kolonie Suriname (Ned. Stbl. 1922 no. 557) en in dat voor de Kolonie Curaçao (Ned. Stbl. 1922 no. 558) komt, onderscheidenlijk in de artikelen 32 en 39, eene nadere begripsomschrijving van de overeenkomstige uitdrukkingen wel voor, eene begripsomschrijving waarvan het nut, naar het voorkomt, niet nader behoeft te worden uiteengezet.

In het ontwerp is dan ook het voorbeeld van de militaire strafwetboeken van Suriname en van Curaçao gevolgd.

Art. 44.

Het eerste lid van artikel 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht is in het onderwerpelijke artikel overgenomen met eene aan-

¹⁾ Officiële bescheiden, blz. 188.

vulling omdat het gewenscht voorkwam buiten eenigen twijfel te stellen dat onder de uitdrukking „zij wier vrijwillig dienstverband bij het leger tot doorloopenden werkelijken dienst verplicht” niet alleen zijn te verstaan zij die zich vrijwillig tot den militairen dienst voor Nederlandsch-Indië hebben verbonden, dus ook zij die deel uitmaken van het, als een in Nederland gedetacheerd onderdeel van het Indische leger te beschouwen korps van de Koloniale Reserve, alsmede verlof-officiëren van het Nederlandsch leger die, voor detachering bij het Indische leger in aanmerking komende, zich hebben verbonden gedurende den detacheringstermijn als officier bij dit leger te dienen (Ind. Stbl. 1919 no. 196), maar ook zij die dienstplichtigen zijn bij het Nederlandsche leger en die met hunne toestemming naar Nederlandsch-Indië worden gezonden (artikel 186 Grondwet, artikel 37 Nederlandsche Dienstplichtwet).

Op hen die, voor den militairen dienst in Indië bestemd, zich nog in Nederland of op weg naar Nederlandsch-Indië bevinden, zal zoowel de Nederlandsche als de Nederlandsch-Indische strafwet toegepast kunnen worden (artikel 63 no. 1 Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 4 van het ontwerp). Dit levert evenwel geen bezwaar op, daar tegen dubbele berechting wordt gewaakt door artikel 68 van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht en door artikel 76 van het Wetboek van Strafrecht.

Art. 45.

Artikel 45 is m.m. gelijk aan artikel 61 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 46.

Dit artikel, in strekking overeenkomende met artikel 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht, wijkt, wat de redactie aangaat, in meer dan een opzicht daarvan af.

In het ontwerp is bij de redactie van het bepaalde onder 1e rekening gehouden met de bepalingen van de Indische Dienstplichtregeling welke, zoowel voor de militieplichtigen als voor de landstormplichtigen, onderscheidenlijk in de artikelen 96 en 163, voorschrijft dat zij zich in persoon behooren te melden, terwijl voor beide categorieën dienstplichtigen de werkelijke dienst een einde neemt doordat groot verlof wordt verleend.

Uit de toelichting op het Nederlandsche artikel blijkt dat onder „eenig onderzoek”, genoemd onder 3e, niet slechts moet worden verstaan de zoogenaamde jaarlijksche inspectie, maar ook ieder ander onderzoek, gerechtelijk of medisch, waarbij de betrokken persoon als verlofganger tegenwoordig is.¹⁾

De redactie van het Nederlandsche voorschrift is met deze bedoeling echter niet in overeenstemming; zij leidt tot de opvatting

¹⁾ Kempen, Militair Straf- en Tucht recht, deel IV, Invoeringswet (verder aan te duiden als „Kempen”), blz. 84.

dat het voorschrift slechts betrekking heeft op eenig onderzoek *in een militaire strafzaak*.

Door de tusschenvoeging in het onderwerpelijke artikel van het woordje „of” tusschen de woorden „strafzaak” en „bij” wordt alle twijfel opgeheven.

In verband met het bepaalde in artikel 13 van het ontwerp en rekening houdende met de mogelijkheid dat de personen, voor wie dit artikel geldt, zich bevinden aan boord van een vaartuig der krijgsmacht, heeft ook hetgeen onder 5e van het Nederlandsche artikel is voorgeschreven, uitbreiding ondergaan.

Art. 47.

De bepalingen van dit artikel zijn ontleend aan die van artikel 63 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Een voorschrift van soortgelijke strekking als de bepaling onder no. 1 van het eerste lid van dat artikel, zooals thans nog wordt aangetroffen in het eerste lid van artikel 8 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, is in het Ontwerp niet opgenomen; de vaststelling van zoodanig voorschrift behoort tot de bevoegdheid van den Rijkswetgever.

De bepaling onder no. 1 van het onderwerpelijke artikel is in hoofdzaak gelijk aan die onder no. 2 van het Nederlandsche. Achter de woorden „tot eenigen militairen dienst”, zijn ingevoegd de woorden „bij het leger” en achter het woord „militairen” de woorden „die van de zeemacht daaronder begrepen” om duidelijk te doen uitkomen dat zowel de gewezen militair van de landmacht als die van de zeemacht onder deze bepaling valt, mits hij slechts dienst verricht bij het leger.

De „Militie-commissarissen”, genoemd onder 3e van het Nederlandsche artikel, zijn onder 2e van het ontwerp vervangen door de Indische „dienstplichtcommissarissen”, terwijl onder 3e van het ontwerp een voorschrift van gelijke strekking als dat, voorkomende onder 2e, is opgenomen ten aanzien van de militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof, indien deze gepensioneerde officieren zijn.

Artt. 48, 49 en 50.

Deze artikelen komen, wat artikel 49 aangaat voorzoover noodig gewijzigd met het oog op de omstandigheid dat het voorschrift voor Indië geldt, overeen met de artikelen 64, 65 en 66 van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 51.

Artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht, waarmede het onderwerpelijke artikel in strekking overeenkomt, bevat leemten, welke in de praktijk tot moeilijkheden aanleiding kunnen geven en ten deele reeds *hebben* gegeven.

In de eerste plaats toch is in het eerste lid van het Nederlandsche

artikel niet aangegeven dat de verhouding „meerdere-mindere” ook — en zelfs vóór alles — bestaat tusschen militairen die een rang bekleeden en hen bij wie dit niet het geval is; het bepaalde onder 1e van artikel 67 veronderstelt in verband met de redactie bij den meerdere zoowel als bij den mindere, het bekleeden van een militairen rang.

De redactie van het eerste lid van het voorgestelde artikel neemt ten deze allen twijfel weg.

In de tweede plaats is de verhouding tusschen de militairen van het Indische leger en hen, die deel uitmaken van de zeemacht, in het Nederlandsche wetboek niet voor alle omstandigheden geregeld.

Wel volgt uit het bepaalde onder 1e van artikel 63 van dat wetboek dat ingevolge artikel 67 de verhouding „meerdere-mindere” kan bestaan tusschen Nederlandsche militairen en, zich buiten Nederlandsch-Indië bevindende, Indische militairen, doch deze materie is niet voor de, zich binnen Nederlandsch-Indië bevindende, militairen van het Indische leger en het, zich eveneens binnen Nederlandsch-Indië bevindende, personeel der zeemacht geregeld.

Het tweede lid van het voorgestelde artikel bevat eene regeling ter zake, waarbij tevens rekening is gehouden met het bestaan van niet rechtstreeks tot het leger behorende korpsen.

Hierbij zij — wellicht ten overvloede — aangeteekend dat door het in het tweede lid bepaalde betreffende de verhouding tusschen land- en zeemacht hier te lande, de tot de zeemacht behorende meerderen wel is waar beschermd worden tegen beledigingen en feitelijkheden van minderen, behorende tot het Indische leger, doch dat het omgekeerde door bedoelde bepaling nog niet wordt bereikt. De vaststelling van bepalingen, ten doel hebbende ook dit te bereiken, behoort tot de bevoegdheid van den Rijkswetgever.

Het derde lid van het onderwerpelijke artikel wijkt eveneens eenigszins af van het slot van het Nederlandsche artikel. Met de regeling van de gelijkstelling van Nederlandsche, Nederlandsch-Indische en vreemde rangen onderling, waarin ten deele reeds is voorzien door het Koninklijk besluit van 6 Augustus 1910 no. 57 (Ind. Stbl. no. 559)*), heeft de Indische wetgever geene bemoeienis en het onderwerpelijke, bij ordonnantie vast te stellen, wetboek is dan ook niet de plaats om ter zake van bedoelde regeling eenig voorschrift te geven.

Dat de onderlinge verhouding tusschen de militairen van het Nederlandsch-Indische leger en de korpsen, niet rechtstreeks tot dat leger behorende, door den Gouverneur-Generaal zal moeten worden bepaald, ligt in de rede.

Art. 52.

Het eerste lid van artikel 52 is gelijk aan het eerste lid van artikel 68 van het Wetboek van Militair Strafrecht. Aangezien de

*) Ned. Staatsblad No. 247. Legerorders 5e B.U. blz. 410. Ver. Kon. Mar. Deel 2, Hoofdstuk I, bijlage V. Zie ook bijlage VI. Red. M.R.T.

rang van buitengewoon adelborst der marine-reserve bij de zee-macht niet meer voorkomt, is deze in het ontwerp niet overgenomen. Dat in dit, voor het leger van kracht zijnde, wetboek ook de laagste officiersrang bij de zeemacht is genoemd, houdt verband met het bepaalde in het tweede lid van het voorafgaande artikel.

Een nadere aanduiding van het begrip „stand”, welk woord in de artikelen 25 en 67 van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht en in de artikelen 7 en 16 van de Nederlandsche Wet op de krijgstucht wordt gebezigd, treft men in die wetten niet aan.

Het kwam gewenscht voor van dit woord eene nadere omschrijving te geven, in verband waarmede het tweede lid van het onderwerpelijke artikel zoodanig is geredigeerd dat de tegenstelling, welke heerscht tusschen de begrippen „rang” en „stand”, duidelijk naar voren komt.

Art. 53.

Artikel 53 van het ontwerp stemt overeen met het Nederlandsche artikel 69; de redactie is evenwel eenigszins ruimer gesteld.

Het „gewapend” zijn van den betrokken militair stempelt dezen in het algemeen tot schildwacht. Het komt onnoodig en, met het oog op de mogelijkheid dat nieuwere soorten wapens te eeniger tijd de thans in gebruik zijnde zullen vervangen, zelfs minder gewenscht voor, in het voorschrift eene limitatieve opsomming der wapensoorten op te nemen.

Artt. 54 en 55.

Deze artikelen stemmen, voorzoover nodig pasklaar gemaakt voor Indië, overeen met de artikelen 70 en 71 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 56.

Het eerste lid van het onderwerpelijke artikel is gelijk aan artikel 72 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Het bepaalde in laatstgenoemd artikel beoogde, wat het militair strafrecht betreft, uitbreiding te geven aan de bepaling van het derde lid van artikel 87 van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht om de toepassing der gestrengere voorschriften, voor het geval van oorlog gegeven, ook mogelijk te maken wanneer de dader het misdrijf pleegt omdat *hij* een oorlog tegen Nederland voorziet.¹⁾

Het doel der uitbreiding wordt evenwel door de bepaling van meergenoemd artikel 72 niet ten volle bereikt.

Aan het begrip „vijand” namelijk, welks beteekenis in tijd van oorlog duidelijk is, wordt geen uitbreiding gegeven, evenredig aan de uitbreiding van het begrip „tijd van oorlog”. De mogendheid, met welke de dader een oorlog aanstaande acht, is niet zonder meer als vijand te beschouwen.

Een gevolg hiervan is dat de bepaling van artikel 72 geenerlei

¹⁾ Van der Hoeven, I, blz. 592.

beteekenis heeft ten aanzien van de, in het Wetboek van Militair Strafrecht voorkomende, artikelen waarin, naast de uitdrukking „tijd van oorlog”, ook wordt gesproken van „vijand” of van „vijandelijk” (zie onder meer de artikelen 77, 78, 84, 88 en 100).

Om in de, in het Nederlandsche artikel bestaande, leemte te voorzien is in het ontwerp aan het overeenkomstige Indische artikel een tweede lid toegevoegd, waarbij rekening is gehouden met de voorafgaande beschouwingen. ¹⁾

Artt. 57, 58, 59 en 60.

De artikelen 57, 58, 59 en 60 zijn m.m. gelijk aan de artikelen 73, 74, 75 en 76 van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht.

TWEEDE BOEK.

Misdrijven.

De in het ontwerp omschreven strafbare feiten, op volkomen gelijke wijze gegroepeerd als in het Wetboek van Militair Strafrecht, zijn, evenals de feiten omschreven in dat wetboek, *misdrijven* in den zin van het Wetboek van Strafrecht.

In stede van het opschrift „Diefstal, verduistering en heling” van den Viden Titel van het Wetboek van Militair Strafrecht, is als opschrift van den Viden Titel van het ontwerp gesteld „Diefstal en begunstiging”. Van verduistering is toch, zooals reeds door Mr. van der Hoeven is opgemerkt ²⁾, in de artikelen van dezen Titel geen sprake, terwijl het begrip „heling” niet dekt het, in den Titel „Begunstiging” van het Wetboek van Strafrecht voorkomende en in den Viden Titel van het ontwerp overgenomen, misdrijf van het voordeel trekken uit de opbrengst van eenig voorwerp waarvan de dader weet of redelijkerwijs moet vermoeden, dat het door misdrijf is verkregen.

Wat de omschrijving der misdrijven aangaat, is zooveel mogelijk de Nederlandsche tekst gevolgd, waarbij rekening is gehouden met de mogelijkheid (waarop in de toelichting op de artikelen 3 en 9 reeds de aandacht werd gevestigd), dat militairen in den zin van het ontwerp op wie, indien zij terecht staan voor den kolonialen militairen rechter, het ontwerp van toepassing is, zich bevinden aan boord van een oorlogsvaartuig of, ter overvoer bij eene militaire expeditie, aan boord van een particulier vaartuig.

Waar de tekst van het ontwerp afwijkt van den Nederlandschen tekst, houdt dit veelal verband met de omstandigheden, dat het ontwerp voor Nederlandsch-Indië geldt. Zoo is in artikel 120 de uit-

¹⁾ Zie ook M.R.T., X, blz. 22 vlgg.

²⁾ Van der Hoeven, II, blz. 402.

drukking „door Ons of van Onzentwege” uit artikel 135 van het Wetboek van Militair Strafrecht vervangen door de uitdrukking „door of namens den Gouverneur-Generaal” en zijn in artikel 71 de woorden „van rijkswege” uit artikel 86 van genoemd wetboek vervangen door de woorden „van landswege”.

De uitdrukking „zee- of landmacht” en „de vloot of het leger”, welke gebezigd worden in het Nederlandsche militaire strafwetboek, zijn in het ontwerp vervangen door de uitdrukkingen „land- of zeemacht” en „het leger of de vloot” omdat deze volgorde in een wetboek, geldende voor het leger, meer rationeel voorkomt.

Op grond van dezelfde overwegingen, welke bij de samenstelling van het Wetboek van Strafrecht hebben geleid tot verhooging van de strafmaxima van het Nederlandsche gelijknamige wetboek ¹⁾, zijn ook de strafmaxima van het Wetboek van Militair Strafrecht in het ontwerp verhoogd. Deze verhooging vond plaats overeenkomstig de voor het Wetboek van Strafrecht aangenomen schaal. ²⁾

Wanneer in het Wetboek van Militair Strafrecht wordt gezegd, dat het maximum der straf op een misdrijf gesteld, indien het feit onder een bijzondere omstandigheid is gepleegd, met een of meer jaren wordt verhoogd of verminderd, luiden de bepalingen van het ontwerp in den regel niet dienovereenkomstig. De verhouding tot de andere strafposities zou verbroken worden, als bij het verhoogde strafmaximum hetzelfde aantal jaren als in het Nederlandsche wetboek werd gevoegd of ervan werd afgetrokken. Daarom is nagegaan welke strafmaxima in die gevallen in dat wetboek zijn gesteld en deze maxima zijn overeenkomstig de aangenomen schaal verhoogd (artikelen 96, eerste en tweede lid, 106 en 116, vierde lid). Voor artikel 107 kon deze wijze van berekening niet worden gevolgd, omdat de in het gemeene recht gestelde maxima, welke moeten worden verhoogd, niet zijn genoemd. De omschrijving der strafverhooging in dit artikel is dan ook ongewijzigd overgenomen uit het overeenkomstige artikel van het Nederlandsche wetboek.

Waar in de artikelen van het Wetboek van Militair Strafrecht het maximum der gestelde gevangenisstraf in geval van herhaling van misdrijf verdubbeld of met een derde verhoogd wordt, is in de overeenkomstige artikelen van het ontwerp van de redactie van genoemd wetboek niet afgeweken.

Voor deze artikelen is de hierboven vermelde wijze van berekening niet gevolgd; zulks geschiedde evenmin in het Wetboek van Strafrecht in de gevallen waarin wegens herhaling de straf wordt verhoogd. In aansluiting hieraan is in het ontwerp de redactie van het Wetboek van Militair Strafrecht ook gevolgd, indien in andere gevallen dan die van herhaling van misdrijf het strafmaximum bepaald wordt door verwijzing naar een ander maximum, dat met een zeker percentage verhoogd of verlaagd, te weten verdubbeld, met de helft verhoogd dan wel verminderd, moet worden.

1) Officiële Bescheiden, blz. 136.

2) Officiële Bescheiden, blz. 394 en 395.

De artikelen, welke afwijkingen bevatten verband houdende met het voorafgaande doch overigens gelijkkluidend zijn met de overeenkomstige Nederlandsche artikelen, zijn, om noodelooze herhalingen en verwijzingen te voorkomen, in de toelichting niet afzonderlijk besproken. Bevatten de artikelen van het ontwerp evenwel afwijkingen, waaraan andere overwegingen ten grondslag liggen, dan zijn deze ter plaatse nader toegelicht.

TITEL I.

Misdrijven tegen de veiligheid van den Staat.

Art. 62.

Het in artikel 109 van het Wetboek van Strafrecht omschreven misdrijf van opstand, in het Nederlandsche strafrecht onbekend, behoort, ongeacht of het in tijd van vrede dan wel in tijd van oorlog door een militair wordt gepleegd — die daarbij evenals bij het plegen van militair verraad zoowel zijn trouw als burger als dien als krijgsman verzaakt¹⁾ — voor te komen onder de in het ontwerp opgenomen misdrijven en behoort met een zware straf te worden bedreigd.

In navolging van de in de artikelen 61 en 109 van het ontwerp als „militair verraad” en als „militair oproer” gequalificeerde misdrijven is aan het, in het onderwerpelijke artikel omschreven, misdrijf de benaming gegeven van „militaire opstand”.

Het strafbaar stellen in artikel 110 van het Wetboek van Strafrecht van samenspanning tot opstand, leidde tot de strafbaarstelling van samenspanning tot militairen opstand in het derde lid. Zoo doende bestaat er eveneens overeenstemming tusschen dit lid en het tweede lid van artikel 61 van het ontwerp.

Art. 66.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 81 van het Wetboek van Militair Strafrecht. De in dat artikel voorkomende uitdrukking „althans redelijkerwijs kan vermoeden” is vervangen door de uitdrukking „of redelijkerwijs moet vermoeden”, omdat deze uitdrukking ook gebezigd wordt in het Wetboek van Strafrecht (zie de artikelen 115, 161 bis, 187 bis, 283 en andere), waaraan het ontwerp aansluit.

TITEL II.

Schending van krijgsplichten zonder oogmerk om den vijand hulp te verleenen of den staat tegenover den vijand te benadeelen.

Art. 69.

Behoudens de bijvoeging onder 2e van de woorden „vlieg- of voertuig”, welke wenschelijk voorkwam omdat in den modernen

¹⁾ Van der Hoeven, II, blz. 8.

oorlog ook deze voorwerpen als strijdmiddel worden gebezigd, is dit artikel gelijk aan artikel 84 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 79.

Dit artikel stemt overeen met artikel 94 van het Wetboek van Militair Strafrecht. Voor de toelichting van de bijvoeging in het eerste lid van de woorden „vlieg- of voertuig” moge worden verwezen naar de toelichting op artikel 69 van het ontwerp.

TITEL III.

Misdrijven waardoor de militair zich aan de vervulling van zijn dienstverplichtingen onttrekt.

Art. 81.

Dit artikel komt in strekking overeen met artikel 96 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De onder 2e voorkomende uitdrukking „eene reis . . . naar of van een plaats buiten het rijk in Europa, of een andere zoodanige bevolen reis met een oorlogsvaartuig” kon uiteraard in het ontwerp niet worden overgenomen en is vervangen door de uitdrukking „eene reis naar een plaats, gelegen buiten het eiland waarop hij zich bevindt”.

De bedreiging met een zwaardere straf berust in het Nederlandsche wetboek op de overweging, dat door het verzuim om bedoelde reis mede te maken de betrokkene niet alleen handelt in strijd met zijn plicht, doch dat tengevolge van dat verzuim bovendien een ander plotseling in zijn plaats die reis naar het buitenland moet medemaken. Het verzuim om een binnenlandsche reis mede te maken heeft minder ernstige gevolgen en valt dan ook, zoowel voor de zeemacht als voor de landmacht, in Nederland niet onder de zwaardere strafbepaling.

Met een buitenlandsche reis in Nederland komt hier te lande een reis naar een ander eiland, in verband met de gevolgen welke aan het verzuim om zoodanige reis mede te maken zijn verbonden, in wezen overeen. In de omschrijving van de reehtens tot strafverzwaring aanleiding gevende omstandigheden is geen onderscheid gemaakt tusschen een reis naar een ver verwijderd of naar een nabij gelegen eiland. Zulks werd niet noodig geacht; met de meerdere of mindere mate van schuld bij den dader, welke schuld uiteraard mede verband houdt met den aard van de bevolen reis, kan rekening worden gehouden bij de bepaling der straf, terwijl bovendien bij zeer geringe schuld het feit, ingevolge het bepaalde in artikel 2 sub 2e a van het ontwerp-Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië, krijgstuhtelijk kan worden afgedaan.

De uitdrukking „of redelijkerwijze door hem kon vermoed worden” uit het overeenkomstige Nederlandsche artikel is vervangen

door de uitdrukking „of redelijkerwijs door hem moest worden vermoed”; waarom dit geschiedde, is toegelicht bij artikel 66 van het ontwerp.

Art. 84.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De redactie van het, in dat artikel in het eerste lid onder 2e gegeven, voorschrift is verduidelijkt.

In den aanhef van het Nederlandsche artikel wordt verwezen naar de straffen gesteld in de artikelen 97 en 98 op de misdrijven van „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid” en van „desertie”.

Wanneer twee personen zich gezamenlijk of tengevolge van samenspanning verwijderen, is niet van tevoren te zeggen welken vorm het door ieder van hen gepleegde misdrijf zal aannemen. In tijd van vrede kan de een binnen dertig dagen terugkeeren, zoodat hij zich dan heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf van „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid”, terwijl de ander, door langer dan dertig dagen weg te blijven of door te verzuimen een bevolen reis mede te maken, zich schuldig zal maken aan „desertie”. Waar in het Nederlandsche artikel wordt gesproken van twee of meer personen die gezamenlijk of tengevolge van samenspanning *het* misdrijf plegen, doet zich dan de vraag voor of het voorschrift in zoodanig geval wel toepassing kan vinden. De bedoeling is evenwel om, ongeacht het misdrijf dat door ieder der deelnemers wordt gepleegd, het gezamenlijk of tengevolge van samenspanning *handelen* met een zwaardere straf te bedreigen en het is daarom minder juist om in het voorschrift te spreken van het plegen van *het* misdrijf.¹⁾

Bij de voorgestelde redactie is twijfel aan de bedoeling uitgesloten.

De in het eerste lid onder 6e van het Nederlandsche artikel gezegde woorden „zich van een vaartuig der krijgsmacht verwijderende” zijn in het ontwerp niet overgenomen, terwijl het slot van het voorschrift, door daar te spreken van „vaar-, vlieg- of voertuig” meer algemeen luidt. De in de eerste plaats genoemde afwijking van den Nederlandschen tekst berust op de overweging, dat ook wanneer de verwijdering van een andere plaats dan van een vaartuig der krijgsmacht plaats vindt, zoo daarbij gebruik wordt gemaakt van een vaar-, vlieg- of voertuig der krijgsmacht, aan de gevechtswaarde van die krijgsmacht afbreuk wordt gedaan en die verwijdering behoort te vallen onder de zwaardere strafbepaling.

De toevoeging aan het slot van het eerste lid was noodig omdat ingevolge het bepaalde in het derde lid van artikel 12 van het Wetboek van Strafrecht (welk artikel krachtens artikel 7 van het ontwerp ook geldt voor het militaire strafwetboek) hier slechts gevangenisstraf kan worden opgelegd van ten hoogste vijftien jaren.

¹⁾ Zie hierna blz. 291. Red. M.R.T.

Art. 85.

De strekking van dit artikel komt overeen met die van artikel 100 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De omschrijving van het in dat artikel onder 2e gestelde is evenwel in het ontwerp gewijzigd.

In de eerste plaats is het woord „veiligheidstroepen” vervangen door de uitdrukking „troepen belast met den beveiligingsdienst”, welke uitdrukking overeenstemt met de benaming, bij het Indische leger in het desbetreffende reglement gebezigd voor de troepen waarvoor het voorschrift geldt (zie Algemeen Tactisch Voorschrift, hoofdstuk III).

Verder is ook de, in het Nederlandsche artikel voorkomende, uitdrukking „een oorlogsvaartuig op brandwacht liggende”, welke uitdrukking in den modernen zeeoorlog geen vaststaande beteekenis meer heeft en dan ook in geen enkel voorschrift der zeemacht wordt aangetroffen, in het ontwerp niet overgenomen.

Wel worden in de hierbedoelde voorschriften bepalingen aange troffen betreffende den onderzoekingsdienst, den bewakingsdienst en verschillende andere diensten, welke alle ressorteeren onder den beveiligingsdienst en daarvan een onderdeel uitmaken.

Zoowel ten aanzien van de troepen der landmacht als ten aanzien van de vaartuigen der zeemacht kon dan ook in het onderwerpelijke artikel dezelfde uitdrukking worden gebezigd.

TITEL V.*Misdrijven tegen de ondergeschiktheid.***Art. 96.**

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 111 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De in dit artikel opgenomen misdrijven zijn evenwel in het ontwerp aangevuld met het misdrijf van „lasterlijke verdachtmaking” van artikel 318 van het Wetboek van Strafrecht, welk misdrijf in het Nederlandsche strafwetboek niet voorkomt. Voor het brengen onder eene zwaardere strafbepaling van dit misdrijf, indien het door een militair opzettelijk tegen een meerdere wordt gepleegd, gelden dezelfde overwegingen, welke den Nederlandschen wetgever ertoe hebben geleid de gevangenisstraffen, in het burgerlijke strafrecht gesteld op smaad en smaadschrift, op laster en op lasterlijke aanklacht, voor het militaire strafrecht te verhoogen.¹⁾

Art. 111.

In verband met de omstandigheid dat in het tweede lid van dit artikel, overeenkomende met het Nederlandsche artikel 126, tegen samenrotting gepleegd in tijd van oorlog gevangenisstraf van ten

¹⁾ Van der Hoeven, II, blz. 168.

hoogste acht jaren en zes maanden wordt bedreigd, moest, gelet op het bepaalde in het derde lid van artikel 12 van het Wetboek van Strafrecht, in het derde lid van de Nederlandsche redactie eenigszins worden afgeweken.

TITEL V.

Schending van verschillende dienstplichten.

Art. 114.

Ook in dit artikel, overeenkomende met artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht, is in stede van „veiligheidstroepen” en van „oorlogsvaartuig op brandwacht liggende” de omschrijving gebezigd van artikel 85 van het ontwerp, naar welks toelichting in dit verband moge worden verwezen.

Art. 129.

Dit artikel stemt, behoudens den aanhef, geheel overeen met artikel 144 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De aanhef van het Nederlandsche artikel geeft de bedoeling van de Regeering en van den wetgever niet juist weer.

Het artikel bevatte oorspronkelijk eene opsomming van artikelen, *alle* omschreven in het Wetboek van Militair Strafrecht, waarop het voorschrift dan ook betrekking had. ¹⁾

Naar aanleiding van eene opmerking in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal ²⁾ werd deze opsomming door de Regeering vervangen door eene aanduiding van de misdrijven. ³⁾ Die aanduiding beoogde niet anders te zijn dan een bloote redactieverbetering, doch door te verzuimen daarbij duidelijk te doen uitkomen, dat het artikel slechts betrekking had op misdrijven, welke omschreven waren in het Wetboek van Militair Strafrecht, werd aan het voorschrift eene strekking gegeven, ruimer dan in de bedoeling lag.

De voorgestelde redactie van den aanhef herstelt de begane omissie.

Art. 131.

In het tweede en in het derde lid van dit artikel, in hoofdzaak overeenstemmende met artikel 146 van het Wetboek van Militair Strafrecht, is het in artikel 62 van het ontwerp omschreven misdrijf „militaire opstand” opgenomen, omdat de zwaardere strafbepaling van opruiing tot bepaalde militaire misdrijven in tijd van oorlog zich ook tot dit ernstige militaire misdrijf behoort uit te strekken.

Bovendien zijn in de twee genoemde leden nog vermeld eenige

¹⁾ Van der Hoeven, II, blz. 370, ontwerp 1897.

²⁾ Van der Hoeven, II, blz. 374.

³⁾ Van der Hoeven, II, blz. 375.

misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht, welke in het Nederlandsche strafrecht onbekend zijn.

Art. 132.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht. De drie leden van laatstgenoemd artikel zijn tot twee ingekrompen, hetgeen naar het voorkomt als een redactioneële verbetering moet worden aangemerkt.

De woorden „regimentsvaandel of regimentsstandaard” zijn vervangen door de woorden „militair vaandel of militairen standaard”, aan welke woorden uit een practisch oogpunt de voorkeur moet worden gegeven, omdat in het Indische leger niet uitsluitend het regiment een vaandel of standaard voert.

Art. 134.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 149 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

In het tweede lid is tusschen de woorden „krijgsmacht” en „in” ingevoegd „dienen of”. Bij de bestaande redactie zijn strikt genomen de *militairen*, die deel uitmaken van de krijgsmacht, niet begrepen onder hen op wie het artikel betrekking heeft. Zij behooren namelijk niet tot hen die bij de krijgsmacht „in dienstbetrekking” zijn, doch wel tot hen die bij de krijgsmacht „dienen” (zie artikel 45 van het ontwerp).

TITEL VI.

Diefstal en begunstiging.

Art. 137.

De redactie van dit artikel stemt overeen met die van artikel 152 van het Wetboek van Militair Strafrecht, met dien verstande, dat het woord „bijzondere” vóór het woord „bewaking” daaruit niet is overgenomen.

Blijkens de Memorie van Toelichting¹⁾ vervangt het Nederlandsche artikel 152 artikel 188 van het Crimineel Wetboek voor de Landmacht. De begrenzing, welke zoowel aan het subject als aan het object van de verboden handeling, in laatstgenoemd artikel is gesteld, heeft men blijkens de toelichting evenwel willen opheffen.

Niet alleen wanneer de militair op schildwacht of als sauvegarde was geplaatst, moest het artikel toepassing kunnen vinden, ook wanneer hij op andere wijze b.v. als uitkijk of als kamerwacht op post was gesteld, moest zulks kunnen; niet alleen diefstal van goed, in het consigne vermeld, moest onder de zwaardere strafbepaling vallen doch diefstal van *alle* goed, zich bevindende op de plaats, welke den betrokkene ter bewaking was toevertrouwd.

¹⁾ Van der Hoeven, II, blz. 406.

Duidelijk blijkt de bedoeling om den aard der bewaking, zoowel wat betreft den persoon die haar verricht, als wat betreft het goed dat moet worden bewaakt, niet aan eenige voorwaarde te binden.

De tusschenvoeging van het woord „bijzondere” vóór „bewaking” werkt in dit opzicht misleidend; die toevoeging heeft, in strijd met de bedoeling, tot de opvatting geleid, dat zeer bijzondere voorwaarden aan den aard der bewaking moesten worden gesteld om de strafbepaling van meergenoemd artikel 152 toepassing te kunnen doen vinden en heeft in de praktijk ten gevolge gehad, dat bij diefstal, welke berecht had moeten worden krachtens dat artikel, ten onrechte artikel 310 van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht werd toegepast.

Op grond van het voorafgaande is het woord „bijzondere” uit het Nederlandsche artikel in artikel 137 van het ontwerp niet overgenomen.

Art. 141.

In dit artikel, in hoofdzaak overeenkomende met artikel 157 van het Wetboek van Militair Strafrecht, is in de plaats van het woord „opzettelijk” de uitdrukking „waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat enz.” gebezigd. Deze wijziging is aangebracht omdat het gewenscht voorkwam ter aanduiding van het vereischte opzet zooveel mogelijk de terminologie te volgen van artikel 480 van het Wetboek van Strafrecht.

Ter onderscheiding van de „heling”, strafbaar gesteld onder no. 1 van laatstgenoemd artikel, is in het onderwerpelijke artikel het strafbare feit gequalificeerd als „militaire heling”.

Voor zoover betreft de omschrijving van de handelingen waardoor de heling plaats vindt, is de redactie gevolgd van artikel 416 van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht, zooals dat artikel is gewijzigd bij de Wet van 7 Juni 1919 (Ned. Staatsblad no. 311), aan welk artikel in zijne oorspronkelijke redactie artikel 157 van het Wetboek van Militair Strafrecht is ontleend. Aan de gewijzigde redactie van hooger genoemd artikel 416 moet, naar het voorkomt, de voorkeur worden gegeven boven die van artikel 480 van het Wetboek van Strafrecht.

Daar het militaire strafrecht aan het gemeene strafrecht moet aansluiten, is in de invoeringsordonnantie voorgesteld laatstgenoemd artikel in dien zin te wijzigen, dat de omschrijving van de militaire heling en die van de heling, strafbaar gesteld in meergenoemd artikel 480, met elkaar voor zoover mogelijk in overeenstemming zijn.

Art. 142.

Dit artikel stemt in hoofdzaak overeen met artikel 155 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

In het onderwerpelijke artikel is ook artikel 141 vermeld. Van het Nederlandsche wetboek, dat in artikel 155 artikel 157 niet vermeldt, is in dit opzicht afgeweken omdat, indien het oude en het

nieuwe feit beide militaire heling opleveren, er evengoed reden tot strafverhooging bestaat als wanneer die feiten beide heling krachtens artikel 480 van het Wetboek van Strafrecht opleveren (zie artikel 486 van hetzelfde wetboek).

Met het oog op het vorenstaande is aan artikel 142 een plaats gegeven aan het slot van den titel.

TITEL VII.

Vernieling, beschadiging of wegmaking van ten behoeve van de krijgsmacht dienende goederen.

Art. 144.

Dit artikel correspondeert met artikel 160 van het Wetboek van Militair Strafrecht. In afwijking van het Nederlandsche artikel is in het onderwerpelijke eene speciale strafbepaling opgenomen voor het geval de krijgsmacht niet op voet van oorlog is gebracht, omdat zonder deze strafbepaling de in den aanhef van het artikel omschreven feiten gestraft zouden moeten worden ingevolge artikel 406 van het Wetboek van Strafrecht en, gelet op Indische toestanden, het maximum van de in dat artikel gestelde gevangenisstraf (twee jaren en acht maanden) te laag voorkomt.

Door de opneming dezer strafbepaling wordt aansluiting verkregen aan de bestaande wetgeving en wel aan artikel 62 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, waarbij onder meer het onbruikbaar maken van geweren in tijd van vrede strafbaar is gesteld met militaire gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren. Dit maximum van vijf jaren is in no. 2 van het onderwerpelijke artikel dan ook overgenomen.

De redactie van artikel 143 is ook hier gevolgd behoudens de verwijzing naar artikel 71 van het ontwerp, in welk artikel toch eene veel zwaardere straf is gesteld op soortgelijke handelingen als in het onderwerpelijke artikel omschreven, gepleegd bij een gevecht met den vijand en derhalve mede in een „ander” geval dan in no. 1 van artikel 144.

Art. 145.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 161 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Nu in artikel 141 van het ontwerp wordt gesproken van „inruilt” en „verruilt”, de handelingen van ieder der beide partijen, welke te zamen het „ruilen” vormen, zou het tot misverstand kunnen leiden wanneer het woord „ruilt” uit het Nederlandsche artikel niet werd vervangen door het woord „verruilt”, hetgeen is geschied.

OFFICIEEL GEDEELTE.

De praktijk van het militaire tuchtrecht.

*(Ministerieele kennisgeving van 25 Juli 1932,
VIIIste Afd. B., nr. 42.)*

Legerorders 1932, Nr. 222.

De praktijk van het militaire tuchtrecht.

(Handboek ten dienste van hen, die bij de Koninklijke landmacht met eenig gezag zijn bekleed.)

Bij de N.V. Boek- en Kunstdrukkerij v.h. Mouton & Co. te 's-Gravenhage zal binnenkort verschijnen en tegen den prijs van vijf gulden verkrijgbaar worden gesteld het boekwerk: De praktijk van het militaire tuchtrecht. (Handboek ten dienste van hen, die bij de Koninklijke landmacht met eenig gezag zijn bekleed), samengesteld door den kapitein van den Generalen Staf D. van Voorst Evèkink, den eerste-luitenant der infanterie A. P. J. Berger en den eerste-luitenant der artillerie Mr. H. J. Kruls, allen werkzaam bij het Departement van Defensie. (Is inmiddels verschenen. Red.).

Voor zoover aanschaffing ten laste van het Rijk uit de daarvoor beschikbare fondsen kan geschieden, wordt aan de betrokken autoriteiten de machtiging verleend, als bedoeld in L.O. 1923, Iste Afd., nr. 324 (5de B.U., blz. 1025).

Verstoring van de orde bij marcheerende troepen.

*(Ministerieele beschikking van 18 Augustus 1932, Iste Afd., nr. 6.)
(Zie 5de B.U. blz. 552.)¹⁾*

Legerorders 1932, Nr. 253.

Met afwijking in zoverre van het gestelde in het 2de lid van de Ministerieele beschikking van 28 Januari 1916, Iste Afd., nr. 102 (5de B.U. blz. 552)¹⁾ wordt bij deze bepaald, dat de daar bedoelde processen-verbaal in plaats van aan den betrokken ambtenaar van het openbaar ministerie, voortaan aan den Commandant van het Korps Politietroepen kunnen worden toegezonden.

¹⁾ Zie M.R.T. XI, blz. 442. Red. M.R.T.

Vereenigingswezen bij het Indische leger.

Bij Gouvernementsbesluit van 26 Mei 1932, No. 6 zijn in den Leidraad met betrekking tot het vereenigingswezen van militairen der landmacht (G. B. van 18 Maart 1930 No. 3) ¹⁾ de navolgende wijzigingen aangebracht.

I. De slotzin van artikel 4 lid (23) wordt gelezen als volgt:

„Tot zoodanige aanstelling mag echter niet worden overgegaan, vóórdat daarvoor de toestemming van den Legercommandant is verkregen.”

II. In artikel 8 wordt na lid (33) een nieuw lid (33a) ingevoegd, luidende als volgt:

„(33a). Militaire belangenvereeningen en afdeelingen daarvan zijn bevoegd actief dienende officieren van het Nederlandsch-Indische leger te verzoeken het beschermheerschap der vereeniging of eener afdeeling daarvan te aanvaarden, doch niet dan nadat zij zich ter zake van het welnemen van den Legercommandant hebben vergewist.”

Opzettelijke ongehoorzaamheid.

COMMANDEMENT DER ZEEMACHT EN DEPARTEMENT DER MARINE.

No. A 18/2/4.

Weltevreden, den 23sten Juli 1931.
Postk. Batavia-Centrum.

Onderwerp:

Intrekking rondschriften betreffende
dienstweigering van 11 November 1927

No. A 18/2/34.

Ik heb de eer U HoogEdelGestrenge
WelEdelGestrenge mede te deelen, dat het dezerzijdsch rondschriften van 11 November 1927 No. A 18/2/34, bevattende aanwijzingen omtrent optreden in gevallen van opzettelijke ongehoorzaamheid, bij deze door mij wordt ingetrokken.

Voor de Marine buiten Nederlandsch-Indië bestaat een regeling als de evenbedoelde niet. Na de inwerkingtreding van het Wetboek van Militair Strafrecht heeft zich aldaar nimmer de behoefte doen gevoelen aan toelichtende voorschriften met betrekking tot het delict, dat in het spraakgebruik gewoonlijk als „dienstweigering”

¹⁾ Zie M.R.T. XXVI, blz. 103—111. Red. M.R.T.

wordt aangeduid. Het komt mij voor, dat dergelijke voorschriften ook hier ontbeerd kunnen worden. Ik acht het trouwens bepaald ongewenscht, dat ten aanzien van gevallen van opzettelijke ongehoorzaamheid, hier te lande een andere gedragslijn zou worden gevolgd dan elders, daar dit slechts verwarring kan stichten, ten nadeele van de krijgstucht.

Ik wil hieraan nog het volgende toevoegen: ¹⁾

De aanwijzingen betreffende diensweigerings van 1927 leidden er in de practijk nogal eens toe, dat met den delinquent teveel „gesold” werd. Menige weigerachtige militair moet daarbij den indruk gekregen hebben, dat het met die gehoorzaamheidsplicht, waarover men hem theorie pleegt te geven, nogal losloopt; dat er over een dienstbevel blijkbaar altijd nog te praten valt. Dit is fnuikend voor de ware krijgstucht. Men make van stonde af aan het militaire personeel vertrouwd met de gedachte, dat over dienstbevelen *niet* te praten valt; dat die bevelen *onmiddellijk* naar behooren moeten worden uitgevoerd en dat het zich onttrekken aan dezen voornaamsten plicht van den militair een *onmiddellijke* in-gebreke-stelling ten gevolge zal hebben.

Nu wordt er in de practijk van den dagelijkschen dienst als regel slechts weinig „bevolen”. Daarom zal een meerdere, die bemerkt dat een door hem als order bedoelde aanwijzing niet goed wordt uitgevoerd, er goed aan doen zijn order, die naar vorm en inhoud en vooral wat den toon betreft misschien wel iets te wenschen overliet, correct en precies in den vorm van een bevel te herhalen. Hij overtuige zich dat de mindere hem begrepen heeft, bijv. door dezen het bevel te laten herhalen. Maar mag eenmaal als vaststaand worden aangenomen, dat de mindere begrijpt wat er van hem verlangd wordt, dan valt over een plaats hebbende weigering als regel niet meer te praten. Het feit is dan gepleegd en inarreststelling kan volgen. Veelvuldige herhaling van het bevel en herhaling door een hooger meerdere moet vooral vermeden worden.

Slechts wanneer duidelijk is dat een weigerachtige mindere in een toestand van hevige gemoedsbeweging verkeert, kan er aanleiding bestaan om hem eenigen tijd in afzondering te plaatsen ten einde te kalmeeren en hem daarna gelegenheid te geven het opgedragene *zonder nader bevel* alsnog te volbrengen.

Ten slotte nog dit: Er moet gebroken worden met de algemeene gewoonte om in gevallen van dienstweigerings den mindere dadelijk te wijzen op de mogelijke gevolgen, dus op zijn strafbaarheid volgens de wet. Dit is onjuist omdat, heeft deze waarschuwing eenmaal zonder succes plaats gehad, disciplinaire afdoening, zelfs van het meest onbeduidende geval, niet meer mogelijk is. Bovendien wordt door deze waarschuwing, welke in de practijk als regel toch geen succes heeft, het strafmaximum voor den delinquent verdubbeld. Vanwege de ernstige gevolgen voor den dader behoort het

¹⁾ Deze „toevoeging” lijkt ons wel eenigszins in strijd met het in het tweede lid betoogde!
Red. M.R.T.

wijzen op de strafbaarheid daarom slechts in zeer bijzondere gevallen te geschieden, te weten wanneer bij de onmiddellijke uitvoering van de gegeven order *voornamelijk dienstbelangen* zijn betrokken en het opdragen van de bewuste dienstverrichting aan een anderen militair niet mogelijk is. Aangenomen mag worden, dat een geval als evenbedoeld zich in den gewonen vredesdienst slechts zelden zal voordoen. ¹⁾

Ik noodig U uit, het vorenstaande ter kennis te brengen van alle onder Uwe bevelen dienende militairen der zeemacht. Niet alleen zij, die met gezag bekleed zijn, behooren met mijne inzichten te dezer zake vertrouwd te zijn, maar ook de ongegradueerden behooren, in verband met de tot dusver gegolden hebbende praktijk in deze gewesten, van de in de toekomst te volgen gedragslijn op de hoogte te worden gebracht. De belangrijkheid van het onderwerp is groot genoeg om hierover *periodiek* theorie te doen houden voor de onderofficieren en manschappen. Met de officieren zal het onderwerp van tijd tot tijd door U persoonlijk moeten worden behandeld; van hen in de eerste plaats verwacht ik voor den vervolge een behandeling van zich voordoende gevallen van opzettelijke ongehoorzaamheid op een wijze, welke met mijne inzichten strookt.

De Schout-bij-Nacht, Commandant der
Zeemacht en Hoofd van het Departement
der Marine in Nederlandsch-Indië,

J. F. OSTEN.

Aan
alle Commandanten van Hr. Ms.
Oorlogsschepen en Inrichtingen der
Zeemacht in deze gewesten.

¹⁾ Men vergelijke hiermede het advies van den toenmaligen fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 28 November 1923 M.R.T. XIX, 479.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Het rapport-Welter en het militaire rechtswezen. ¹⁾

Uit het rapport der commissie-Welter nemen wij hieronder over hetgeen betrekking heeft op de militaire rechtspleging:

*Hoogdstuk F.
Departement van Justitie.
De militaire rechtspraak.*

Het bereiken van belangrijk resultaat was op dit terrein voor de commissie à priori uitgesloten; de uitgetrokken kosten zijn reeds gedaald van f 203.290 in 1923 tot f 93.018 in 1932.

Deze gelukkige omstandigheid kan beschouwd worden als een gevolg zoowel van ter zake getroffen bezuinigingsmaatregelen als van een daling der werkzaamheden.

Aangaande dit laatste kunnen de volgende getallen genoemd worden:

Jaren	Aantal afgedane zaken				Zaken buiten proces afgedaan.				
	Hoog Militair Gerechthof	Krijgsraad Landmacht	Zeekrijgsraad	Gezamenlijk	Hoog Militair Gerechthof	Krijgsraad Landmacht	Zeekrijgsraad	Gezamenlijk	
1920	—	—	—	4143	—	—	—	9	
1921	—	—	—	2047	—	—	—	14	
1922	—	—	—	1398	—	—	—	139	
1923	—	—	—	1207	—	—	—	582	
1924	—	—	—	1095	—	—	—	722	
1925	116	695	158	969	2	583	103	688	
1926	103	720	106	929	5	741	26	772	
1927	109	607	96	812	4	588	72	664	
1928	72	630	78	780	2	599	87	688	
1929	99	586	61	746	5	554	93	652	
1930	109	582	58	749	6	712	128	846	

Uit vorenstaande cijfers, die eenvoudigheidshalve voor de jaren 1925—1930 volledig zijn gegeven, blijkt:

- 1e. de zeer groote daling in het aantal strafzaken;
- 2e. de belangrijke stijging van het aantal zaken buiten proces afgedaan;
- 3e. het gering aantal zaken door den Zeekrijgsraad te Willemsoord te berechten.

¹⁾ Zie de Ingekomen bijdrage hierna blz. 268.

Naar de meening der commissie kan het aantal militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof zonder bezwaar verminderd worden met twee. Het aantal rechters, dat over een zaak zit, behoort dan van ten minste vijf te worden teruggebracht op ten minste drie. De overblijvende bezetting aan militaire leden (twee) waarborgt, dat zoowel op het gebied der landmacht als op dat der zeemacht het deskundig element in het gerechtshof aanwezig blijft.

Verder stelt de commissie voor de beide krijgswegen, voor de landmacht en voor de zeemacht, samen te smelten. Uit de hierboven genoemde getallen blijkt, dat de zeekrijgsraad veel te weinig werk heeft om als zelfstandig instituut gehandhaafd te blijven. De nieuwe krijgswegen zou gevestigd moeten zijn in het centrum des lands, waarvoor aanbeveling verdient Amsterdam (de meeste marinezaken komen uit Den Helder), of anders Utrecht.

Het aantal militaire leden van den nieuwen krijgswegen kan gesteld worden op twee, één uit de landmacht en één uit de zeemacht. Wat ten aanzien der bezetting van het Hoog Militair Gerechtshof is te kennen gegeven, geldt ook hier. Uiteindelijk besparing f 30.000.—.

De strafbevoegdheid van den Chef van een Militaire Ziekeninrichting.

In verband ook met de opmerkingen van Mr. Schuitemaker (M.R.T. XXVIII, blz. 38), vestigen wij de aandacht op de bij Ministerieele beschikking van 16 Juli 1932, VIde Afd. nr. 17, (L.O. 1932, nr. 215), in art. 93 van het Hospitaal-reglement voor de Landmacht aangebrachte belangrijke wijziging. Volgens de oude redactie van dat artikel kwam den chef van een hospitaal geen tuchtrechtelijke strafbevoegdheid toe over de in de inrichting onder zijn beheer *verpleegd* wordende militairen. Thans bepaalt art. 93:

„Heeft een verpleegde een overtreding begaan, dan kan hij overeenkomstig de bepalingen van de Wet op de Krijgstucht door den Chef worden gestraft.”

Wij kunnen niet beoordeelen in hoever deze verandering bij de militaire ziekeninrichtingen der landmacht noodig of wenschelijk is. In het Marinehospitaal is die noodzakelijkheid, naar wij meenen, nooit gebleken. Met de in het voor dit hospitaal geldende reglement ter beschikking van den Chef gestelde „maatregelen van orde” konden orde en regel steeds voldoende gehandhaafd worden, zoodat eene verandering van systeem, tegen welke verandering zeker ook bezwaren zijn aan te voeren, ons daar niet aanbevelenswaardig schijnt. Alleen rijst dan de vraag of die incongruentie tusschen land- en zeemacht te rechtvaardigen is.

De officieren van militaire justitie bij het Fransche leger.

In deel XXVI van dit tijdschrift gaven wij een overzicht van de herziening van de militaire strafwetgeving in Frankrijk, vervat in den nieuwen „Code de Justice militaire”, vastgesteld bij de wet van 9 Maart 1928 en in werking getreden den 1en Januari 1929. Wij zagen (blz. 404—405), dat daarbij ook in het leven wordt geroepen een zelfstandig, uit vier rangen bestaand korps officieren van militaire justitie, in het bijzonder bestemd voor de waarneming der functies van Openbaar Ministerie (commissaire du gouvernement) en officier-commissaris (juge d'instruction militaire) bij de militaire rechtbanken. Zij worden benoemd door den President der Republiek op voordracht van den Minister van Oorlog. Om voor opneming in dit korps in aanmerking te komen moet een officier den graad van licentiaat in de rechten hebben behaald en een stage van een jaar bij het parket van een burgerrechtbank hebben vervuld.¹⁾ Dit is echter niet voldoende. Voor den laagsten rang — officier de justice militaire adjoint — komen in aanmerking officieren van alle wapens en dienstvakken met den rang van kapitein, mits in dien rang twee jaren en als officier elf jaren gediend hebbende. De candidaten hebben zich bovendien aan een vergelijkend onderzoek te onderwerpen, met inachtneming van de in het Wetboek (art. 15) met name genoemde vakken, te regelen bij decreet van den president der republiek.²⁾

Dit heeft thans plaats gehad, n.l. bij decreet van 24 November 1931, opgenomen in het Bulletin Officiel van het Ministerie van Oorlog, Partie permanente, van 28 December 1931, No. 52, blz. 3795. Aan den Minister van Oorlog wordt opgedragen om het *programma* van het examen, d.i. de te behandelen stof, bij beschikking vast te stellen.

De commissie van onderzoek naar de kennis der candidaten bestaat (art. 2 van het decreet) uit drie leden, n.l.:

een lid van het Hof van appel van Parijs, ten minste rang hebbende van vice-president van een kamer of van advocaat-generaal, als voorzitter, aan te wijzen door den Minister van Justitie;

een officier van militaire justitie 1e klasse en

een kolonel of luitenant-kolonel van den generalen staf, beide laatstgenoemden te benoemen door den Minister van Oorlog.

Aan de commissie wordt verder een secretaris toegevoegd gekozen uit het personeel werkzaam bij de directie der militaire justitie van het Ministerie van Oorlog.

¹⁾ Deze stage is nader geregeld bij Circulaire van 28 Januari 1932. Bulletin officiel, Partie Permanente 1932 blz. 280.

²⁾ Op analoge wijze worden ook de officiers de justice militaire de 3e classe gerecrueteerd, doch slechts voor één vijfde van het aantal vacatures. Vier vijfden van dit getal worden, bij wijze van promotie, vervuld door hen die een lageren rang, dus van adjunct, bekleeden, terwijl ook alle verdere benoemingen uitsluitend geschieden door bevordering in den boezem van het korps.

Het onderzoek omvat:

twee schriftelijke opstellen, een mondelinge uiteenzetting en twee ondervragingen.

Bovendien kent de commissie aan elken candidaat een cijfer toe betreffende zijne algemeene geschiktheid (aptitude générale). De resultaten van de schriftelijke opstellen bepalen of de candidaat „admissible” is, die van het geheele examen, alsmede de factor algemeene geschiktheid, geven aan of de candidaat geplaatst zal worden op de lijst van diegenen welke voor opneming in het korps in aanmerking komen en tevens de volgorde in verband met de door hem bij het vergelijkend onderzoek behaalde punten.

De *schriftelijke opstellen*, voor elk van welke drie uren tijd wordt gegeven, betreffen, het eerste eene juridische uiteenzetting aangaande een vraag op het gebied van het gemeene recht, (strafrecht en strafvordering) of van het militaire recht, het tweede een commentaar op een dossier van eene door een militaire rechtbank behandelde zaak.

Voor de *mondelinge uiteenzetting* trekt de candidaat een verzegelde enveloppe waarin twee vragen zijn gesloten, van te voren door de examencommissie opgemaakt en betreffende het onderwerp van het eerste schriftelijke opstel. De candidaat kan naar keuze één der beide vragen behandelen. Hem wordt een tijd van 45 minuten gegund om zijne uiteenzetting voor te bersiden, gedurende welken tijd hij in een afzonderlijk lokaal geplaatst wordt, waar hij slechts die boeken en stukken mag raadplegen, welke door de commissie te zijner beschikking zijn gesteld. Hij mag verder een kort overzicht op schrift stellen als leiddraad bij de door hem voor de commissie te geven mondelinge uiteenzetting, welke niet langer dan 15 minuten zal duren.

De *ondervragingen* hebben betrekking:

de eerste, op de organisatie en de administratie van het leger, de tweede op het strafrecht en op het militair recht.

De factor algemeene geschiktheid wordt afgeleid uit vorige diensten en werkzaamheden van den candidaat, uit de aantekeningen in zijn „dossier personnel” en e.q. uit universitaire titels naast die van licentiaat in de rechten.

De commissie drukt het resultaat van haar onderzoek uit in cijfers (0 tot 20), afzonderlijk voor de verschillende hierboven genoemde onderdeelen en vermenigvuldigt die verder met een daarvoor in het decreet aangegeven coëfficiënt en wel als volgt:

1re épreuve écrite	20
2e épreuve écrite	15
Exposé oral	25
1re interrogation	10
2e interrogation	10
Aptitude générale	20

Typisch Fransch lijkt ons daarbij de hooge coëfficiënt voor de *mondelinge* uiteenzetting.

Om „admissible” te worden verklaard moet de candidaat ten minste 420 punten hebben behaald (hierbij speelt, gelijk gezegd, alleen het schriftelijk werk een rol), om op de lijst der voor opneming in het korps in aanmerking komende kandidaten geplaatst te worden is dat getal 1200. Hierbij in het oog te houden dat het onderzoek vergelijkend is en niet meer kandidaten op de lijst gesteld worden dan het door den Minister van Oorlog opengestelde aantal plaatsen.

In het *Journal Officiel* wordt, alphabetisch gerangschikt, mededeeling gedaan van het aantal „admissible” verklaarde kandidaten, alsmede van hen die voorkomen op evengoemde lijst, gerangschikt naar het behaalde volgnummer.

Bij beschikking van 11 December 1931 (Bulletin Officiel, t.a.p. blz. 3801) heeft de Minister van Oorlog voldaan aan de hem bij het decreet gegeven opdracht om het programma van de examenstof vast te stellen.

Den belangstellenden lezer die van dit wel zéér uitgebreide programma kennis wil nemen, moeten wij verwijzen naar het in de Bibliotheek van het Departement van Defensie aanwezige „Bulletin Officiel”, alwaar het niet minder dan zeven bladzijden vult. Men vindt daar tevens nog, blz. 3810—3813, eene instructie bevattende eenige regelen van administratieven aard betreffende de wijze waarop het examen wordt afgenomen.

Bij lezing van de gestelde eischen vestigt zich wel sterk de overtuiging dat het niet gemakkelijk is om in het korps officieren van militaire justitie in Frankrijk te worden opgenomen. Of zich, gelet op die zware eischen, een voldoende aantal kandidaten voor de opengestelde plaatsen zal aanmelden, moet de praktijk uitwijzen.

Het trok onze aandacht dat in het programma buitengewoon veel plaats is gegeven aan de specifiek militaire eischen. Niet alleen het militair recht in engeren zin, (strafrecht en rechtspleging) ook de geheele organisatie en de administratie van het leger, zoowel in Frankrijk als in de koloniën vormen tot in onderdeelen, punten van onderzoek. Anderzijds valt het op dat het volkenrecht, dat trouwens ook in art. 15 van den Code niet bij name wordt genoemd, geheel is verwaarloosd.

Wat betreft de *wijze* waarop het onderzoek naar de kennis der kandidaten wordt ingesteld, die vorm is naar onzen smaak wat àl te schoolsch, vooral indien men daarbij in het oog houdt dat de kandidaten allen zijn officieren ten minste met den rang van kapitein die bovendien reeds, met vrucht, eene academische studie achter den rug hebben.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om te wijzen op de wet van 4 Maart 1932 (zie Bulletin Officiel, Partie permanente 1932, blz. 616—628), „complétant et modifiant certaines dispositions de la loi du 9 Mars 1928, portant révision du Code de justice militaire pour l'armée de terre”.

De wijzigingen en aanvullingen zijn vrij talrijk, doch meest alleen van verduidelijkenden of wel van administratieven aard. Beginselvragen zijn er, naar wij meenen, niet bij betrokken.

Onderzoek in strafzaken betreffende militaire verdachten.

Naar aanleiding van eene vraag voorkomende in het Voorloopig Verslag van den Kolonialen Raad betreffende de verordening tot voorloopige vaststelling van de *Curaçaosche* begrooting voor het dienstjaar 1933 troffen wij in de Memorie van Antwoord de volgende mededeeling aan:

„Het onderzoek naar de zaak van den politiemilitair, die op 2 December 1931 een persoon doodschoot, heeft geheel overeenkomstig de desbetreffende wettelijke bepalingen plaats gehad. Vermits het hier een politiedienaar betrof, is de politie bij dit onderzoek, op last van den procureur-generaal, hoofd der politie, die een kwartier na het gebeurde ter plaatse was, geheel uitgeschakeld en is het onderzoek van den aanvang af in handen gesteld van het Lid van het Hof van Justitie, waarnemende de betrekking van rechter-commissaris voor strafzaken, die ongeveer gelijk met den procureur-generaal ter plaatse kwam. Het dossier van dit zeer omvangrijke en minutieuse onderzoek is door het Openbaar Ministerie, tevens de Militaire Auditie uitoefenende, door tusschenkomst van den commandant der militaire politietroepen als korpscommandant van den betrokkene tot de einden vereischt gezonden aan den plaatselijk militair commandant, die, conform het advies van den auditeurmilitair geen termijn (termen? Red.) aanwezig achtte tot verwijzing naar een Krijgsraad van betrokkene.”

In tegenstelling met de verzekering in den aanvang van dit antwoord gegeven, betwijfelen wij of in deze zaak „geheel overeenkomstig de desbetreffende wettelijke bepalingen” is gehandeld. Waar het hier betrof een militair verdacht van een strafbaar feit, had het onderzoek, nu de politie daarbij onpartijdigheidshalve — niet ten onrechte — geheel is uitgeschakeld, moeten zijn ingesteld door de militaire autoriteit, zoo noodig gevolgd door eene verwijzing naar den Krijgsraad, waarna de officier-commissaris de verdere instructie had kunnen en moeten voeren. Het optreden van den gewonen rechter-commissaris voor strafzaken achten wij in strijd met de wet nu het van den aanvang af toch wel vast stond dat de zaak behoorde tot de competentie van den *militairen* rechter.

Red. M. R. T.

Uit de Engelsche rechtspraak.

Aan de Naval and Military Record van 3 Februari 1932 ontleenen wij het volgende:

Major bound over.

Undertaking to enter home and abstain from drink.

Major Stanley Bickham Sweet-Escott, of Holford, West Somerset, pleaded „Guilty” at Bridgwater Police Court on Monday to driving a motor car while under the influence of drink to such an extent as to be incapable of having proper control of the vehicle.

The Town Clerk, prosecuting, said on Wednesday last defendant, having passed along High-street, Bridgwater, at a speed which draw the attention of a policeman, attempted to take a bend without slackening speed, with the result that the car swung round and crashed into a lorry, and then crossed the road and crashed into a lamppost. Defendant was taken to the policestation, where a doctor formed the opinion that he was under the influence of drink to such an extent as to be incapable of having proper control of the car. He (the Town Clerk) understood that defendant had recently had a great deal of domestic trouble, and some months ago was the victim of an accident in the hunting field.

Counsel for the defendant said it was not a case of a man going out on some celebration but being unquestionably very ill. Defendant was going to a hospital, where it was hoped a good deal of benefit would result to his system.

On the understanding that defendant abstained from intoxicating liquor for two years, that he refrained from driving a motor car for the same period, and that he remained in the home for two years or until he was duly discharged, the Bench bound him over in the sum of £ 50 and a surety of a similar amount for two years.

Prijsvraag Internationaal recht.

De Redactie geeft gaarne bekendheid aan onderstaand schrijven, dat zij mocht ontvangen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leiden.

Leiden, 16 Juli 1932.

L. S.

Mr. S. J. Visser, overleden in 1919, heeft zijn vermogen vermaakt aan de Leidsche Universiteit onder voorwaarde, dat de rente zoude worden aangewend om de studie van het Volkenrecht en het Internationaal Privaatrecht te bevorderen. Te dien einde zal met name

om de drie jaren eene som van minstens *f* 5000.— besteed moeten worden voor het uitschrijven eener internationale prijsvraag.

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leiden vraagt thans:

Eene kritische en volledige studie, uitsluitend naar de uitgegeven bronnen, over het tot stand komen van de verdragen van Londen van 19 April 1839 (1830—1839), alsmede over de internationaal-rechtelijke betrekkingen tusschen Nederland en België sedert 1839.

De antwoorden moeten, in het duitsch, engelsch, fransch of nederlandsch getikt, vóór 1 Februari 1934 in handen zijn van den Decaan der Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leiden; het manuscript moet een motto dragen, te herhalen op een bij het manuscript gevoegde verzegelde enveloppe, die den naam en het adres van den schrijver zal inhouden.

Aan de antwoorden, die naar het oordeel van de Faculteit daarvoor in aanmerking komen, zullen prijzen worden toegekend tot een bedrag van *f* 5000.—.

Na deze toekenning zal de Decaan in eene faculteitsvergadering de met de bekroonde antwoorden overeenkomende verzegelde enveloppen openen en zal hij den toegekenden prijs ter kennis van den schrijver brengen; de andere enveloppen zullen staande de vergadering verbrand worden.

Terwijl ik ingevolge eene beslissing van onze Faculteit het bovenstaande te Uwer kennis breng, zoude ik het zeer op prijs stellen, zoo U op de wijze, die U het doelmatigst voorkomt, de aandacht op de onderhavige internationale prijsvraag zoudt willen vestigen.

*De ab-actis der Faculteit der Rechtsgeleerdheid
te Leiden.*

R. KRANENBURG.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Hooggeachte Redactie,

Onder de in deel XXVIII, aflevering 1, van Uw tijdschrift gepubliceerde sententie van het Hoog Militair Gerechtshof in de strafzaak tegen den sergeant-konstabel B. is door U (op blz. 72) een onderschrift gesteld van den navolgenden inhoud: „Het vonnis van den Krijgsraad is van 15 Juli, de sententie van 29 September d.a.v., dus pas *twee en een halve maand* later geweest en nog wel in eene hoogst eenvoudige zaak. Dit is toch wel zeer bedenkelijk, te meer nu eene verlaging was uitgesproken. De tucht wordt door zoo langzame rechtspraak niet gebaat, trouwens 'slands finantiën al evenmin.”

Het mag als bekend worden aangenomen dat het Hoog Militair Gerechtshof er naar streeft de aangebrachte zaken met den meest mogelijken spoed af te doen. Er moeten dus wel gegronde redenen aanwezig zijn, wanneer — zooals in het bovenstaande geval — tusschen den datum van uitspraak van het vonnis in eersten aanleg en dien van de sententie een tijdvak van twee en een halve maand ligt.

Deze redenen waren in het onderwerpelijke geval inderdaad aanwezig.

De zaak diende ter terechtzitting van 25 Augustus 1931¹⁾. Op verzoek van beklagde werd de beslissing in zijne zaak aangehouden in verband met de omstandigheid, dat deze zaak zeer nauw samenhang met de krijgstuuchtelijke bestraffing van een stoker-olieman, die, krachtens het bepaalde bij artikel 61 van de Wet op de Krijgstucht, zijn beklag over de hem opgelegde krijgstuuchtelijke straf van verlaging had ingediend bij den Commandant der Marine te Willemsoord. De door deze autoriteit genomen beslissing op het beklag is op 16 September 1932 bij het Hof ingekomen, waarna op de eerstvolgende terechtzitting — 29 September d.a.v. — de sententie in de strafzaak tegen B. werd uitgesproken.

Ik moge U verzoeken bovenstaande uiteenzetting in Uw Tijdschrift op te nemen, waarvoor ik U bij voorbaat dank zeg.

Hoogachtend,

Uw dw.,

A. SPRUIJT.

fg.-Griffier bij het Hoog Militair Gerechtshof.

¹⁾ De processtukken kwamen op 28 Juli 1931 ter griffie in.

Nogmaals Art. 78 Invoeringswet Mil. Straf- en Tuchtrecht.

De opmerkingen, die de hooggeachte Redactie naar aanleiding van mijn opstel over art. 78 Invoeringswet Mil. Straf- en Tuchtrecht (M. R. T. XXVIII, blz. 34) heeft willen maken, geven mij aanleiding alsnog voor het volgende opneming te vragen.

Ad Ium. Inderdaad kan de vreemdeling-niet-militair veelal krachtens art. 4 W. v. S. voor den Nederlandschen burgerlijken strafrechter terecht staan. Die strafrechter zal echter meestal volgens art. 5 W. v. Strafvordering de Rechtbank te Amsterdam zijn. Is het gewenscht te noemen, dat de berechting moet plaats vinden door een vèr verwijderd forum? Men denke ook aan de moeilijkheden, die het gerechtelijk vooronderzoek hierdoor zal ondervinden. Het komt mij voor, dat èn het belangstellende buitenland, èn de bevolking van het bezette gebied het logisch zullen vinden, dat ook na het sluiten van den vrede alle delicten, die Nederlandsche belangen laedeeren, worden berecht door een Nederlandschen Krijgsraad. Hiertegenover behoort het voordeel te staan van eene snelle procedure.

Ad IIum. A. Het bevreemdt mij, dat ook de hooggeachte Redactie de Wet van 23 Mei 1899 S. 128 met den naam „Oorlogswet” aanduidt. Daargelaten dat dat geen wettelijke benaming is, schijnt die betiteling mij ongewenscht toe. En wel met het oog op de mogelijkheid, dat de Wet van 1899 bij binnenlandsche onlusten wordt toegepast. Men mag de dan heerschende toestanden nu wel technisch-juridisch met oorlog gelijkstellen, het is totaal overbodig, dat de geheele buitenwacht meent te weten, dat „de Oorlogswet is afgekondigd”. Om dezelfde reden is de wettelijke uitdrukking „staat van oorlog” eigenlijk af te keuren¹⁾.

B. Nadere overweging heeft mij doen inzien, dat speciale regelingen voor bezet territorium wel noodzakelijk zullen blijven, maar dat allereerst, indien men met een oorlog van beteekenis te maken heeft, de rechterlijke organisatie, de strafvordering en de rechtsvordering *in eigen land* aan den dan bestaanden toestand behooren te worden aangepast. De Invoeringswet en de Wet van 1899 geven immers slechts enkele regelingen van rechterlijke organisatie en van strafvordering in oorlogstijd. Om verder slechts iets te noemen: zoude in geval van een ernstigen oorlog niet één instantie moeten vervallen in het belang van snelheid en efficiency? Hoe moet worden voorzien in een gebrek aan griffiepersoneel en aan advocaten? Wat de Krijgsraden betreft vgl. men Generaal-Majoor (thans Lt.

¹⁾ In 1914 schijnt een Noord-Brabantsche burgemeester, die telegrafisch bericht had ontvangen, dat zijn gemeente in staat van oorlog was verklaard, zijn geheele dorp in consternatie te hebben gebracht door overal rond te roepen: „Het is oorlog, het is oorlog!”

Gen.) P. J. van Munnekrede in Orgaan der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, 1928—1929, blz. 373—382 ¹⁾).

Ad IVum. Geheel kan ik mij vereenigen met de meening van de hooggeachte Redactie, dat art. 1 lid 2 W. v. S. niet licht in botsing kan komen met art. 78,3°. Maar mijn beschouwingen ter zake loopen voornamelijk over art. 78,1°. Dáárvoor blijf ik bepleiten, dat de militaire wetgeving toepasselijk is op feiten, gepleegd vóór de afkondiging van den staat van beleg, en na ophefing van den staat van beleg toepasselijk blijft op reeds gepleegde feiten.

Mr. P. J. A. CLAVAREAU.

's-Gravenhage, Juli 1932.

Bezuiniging Militair-Rechtelijke Macht volgens het Rapport-Welter, ²⁾

door

A. SPRUIJT.

Volgens de Staatscommissie-Welter zou door afschaffing van twee militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof en door samensmelting van de beide krijgsraden tot één krijgsraad, bestaande uit een rechtsgeleerden President en twee militaire leden, één van de Landmacht en één van de Zeemacht, met standplaats Amsterdam of Utrecht, eene bezuiniging worden verkregen van f 30.000.

Vermoedelijk is de commissie tot dat bedrag als volgt gekomen:

Vermindering met:

a.	2 militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof,	bezuiniging	f 14.000.—
b.	den President van den Zeekrijgsraad,	„	„ 7.500.—
c.	den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad	„	„ 7.500.—
d.	1 Rijksklerk bij den Zeekrijgsraad	„	„ 1.000.—
			<u>f 30.000.—</u>

ad a. Het komt mij voor, dat de Commissie uit het oog heeft verloren, dat de militaire leden van het H.M.G. op het tijdstip, waarop zij tot het militaire rechterambt worden geroepen, meestal reeds een zoodanig aantal dienstjaren hebben vervuld, dat zij aanspraak op pensioen kunnen doen gelden. Een becijfering leerde mij het volgende:

¹⁾ M.R.T. XXIV, blz. 570—576. Red. M.R.T.

²⁾ Zie hiervóór blz. 258. Red. M.R.T.

De pensioenaanspraken voor de beide militaire leden bedragen $2 \times f 4000.— = f 8000.—$, vermeerderd met verhoogingen voor dienstjaren in Indië, welke voor het Lid van de Zeemacht $\pm f 900.—$ bedragen; het totaal bedrag dier verhoogingen op $f 1000.—$ stellend, wordt het pensioenbedrag voor beiden alzoo $f 9000.—$.¹⁾

De totale bezuiniging op de *Staatsbegrooting* zou uiteindelijk — nadat de zitting hebbende leden den 70-jarigen leeftijd hebben bereikt — bedragen ruim $f 3000.—$ in plaats van $f 14000.—$.

ad b. De President van den Zeekrijgsraad is voor het leven beoemd en behoudt tot zijn 70e jaar volle jaarwedde; (na kortingen bedraagt deze $f 7175.—$). Tot bedoelde President dien leeftijd heeft bereikt is door opheffing dezer functie alzoo geene bezuiniging te bereiken. Wanneer daarna, zooals het voornemen is, de Kantonrechter te den Helder wordt aangewezen voor de waarneming van de functie van President van den Zeekrijgsraad, zal ook met behoud van dien krijgsraad de gewenschte bezuiniging worden verkregen.

ad c. De Fiscaal bij den Zeekrijgsraad is een hoofdofficier van de Marine, wiens jaarwedde, (welke gelijk is aan die van den President) voor de helft komt ten laste van Justitie en voor de andere helft van Defensie. Hij is tevens leeraar aan het Koninklijk Instituut voor de Marine tot opleiding van adelborsten te Willemsoord. Zou de functie van Fiscaal worden opgeheven, dan behoudt hij zijn tractement als Marine-officier; het zou dus alleen beteekenen eene verplaatsing naar een ander Departement, doch geene bezuiniging op de *Staatsbegrooting*.

ad d. Aangenomen dat na samenvoeging van beide krijgswaden met één Rijksklerk minder zou kunnen worden volstaan, zou dit beteekenen eene bezuiniging van — als aangenomen — $f 1000.—$.

De totale bezuiniging ten bate van de beide Departementen Justitie en Defensie zou dus op de tractementen bedragen:

ad a. $\pm f 3000.$

ad b. nihil.

ad c. nihil of zeer weinig.

ad d. $f 1000.$

te zamen ruim $f 4000.—$ in plaats van als geschat $f 30.000.$

Samenvoeging van beide Krijgswaden en overbrenging naar Amsterdam (alwaar geen landmacht-garnizoen) of Utrecht (alwaar geen zeemacht) met overbrenging van archieven en in functie blijvend personeel, leidt vanzelfsprekend tot bijzondere kosten.

¹⁾ Heeft de Commissie dit pensioenbedrag buiten rekening gelaten, dan strooit zij zich zelve en anderen zand in de oogen. Red. M.R.T.

Verder moeten de beklaagden (eventueel met geleiders) en getuigen in bijna alle marine-zaken alsdan van den Helder naar de standplaats van den Krijgsraad reizen, wat doorlopend extra kosten medebrenkt, (naar schatting, gebaseerd op de getallen van 1931: reiskosten ruim *f* 1000.—, verblijfkosten ruim *f* 500.—). Verder worden griffie en parket zwaarder belast, aangezien vele aangelegenheden, die thans moedeling kunnen worden afgedaan, dan uitsluitend schriftelijk moeten worden behandeld.

De uiteindelijke kostenbesparing zal door de beide voorgestelde bezuinigingsmaatregelen alzoo van geen of althans van uiterst geringe beteekenis blijken te zijn; zóó gering, dat zij het groote nadeel, dat aan de Militaire Rechtspraak zal worden toegebracht, in geen deele rechtvaardigt.

De voorgestelde reorganisatie, — die blijkens vorenstaande beschouwingen nooit kan leiden tot de aangegeven bezuiniging, — is voor wat betreft het Hoog Militair Gerechtshof zeer bedenkelijk, vooral ten aanzien van die zaken, welke in eerste en hoogste instantie daarbij worden behandeld, zoomede ten aanzien van de beklagzaken, welke door de Commissie-Welter blijkbaar zijn over het hoofd gezien, doch die in aard en aantal zeer belangrijk zijn.

De opheffing van den zelfstandigen Zeekrijgsraad wordt door de Commissie voorgesteld op grond van de geleidelijke vermindering van het aantal behandelde zaken. Niemand kan echter zeggen, of dit lage niveau zal worden behouden. De tegenwoordige tijdsomstandigheden, onrust en ontevredenheid omtrent soldij- en tractementsverlagingen, inkrimping van beroepskaders onder handhaving van de numerieke sterkte der lichtingen, geven eerder aanleiding tot de veronderstelling, dat het door de Krijgsraden te behandelen aantal zaken zal toenemen.

Het gemis van een zelfstandigen Zeekrijgsraad zou zich bovendien in geval van mobilisatie zeer ernstig doen gevoelen; immers zou alsdan onmiddellijk tot vorming van een Zeekrijgsraad moeten worden overgegaan, — waarvan dan de ter zake kundige President en Fiscaal ontbreken, — met alle daaraan op dat tijdstip verbonden bezwaren.

Een krijgsraad voor de geheele weermacht van zóó uiterst beperkte samenstelling zou bovendien op dat tijdstip zijn taak onmogelijk kunnen vervullen.

Behoud van vier militaire leden in beide krijgsraden is voor de behandeling van de zuiver militaire delicten en voor de rechtszekerheid van het individu noodzakelijk; extra kosten zijn aan deze indeeling van militaire leden niet verbonden.

Een gecombineerde krijgsraad met één lid voor de Landmacht en één voor de Zeemacht, willekeurig en periodiek wisselend aangewezen, is voor eene verzekerde militaire rechtspraak ten eenenmale onvoldoende.

Moet dus worden vastgehouden aan de tegenwoordige samenstelling van de beide krijgsraden, zoo is het in verband met een

erkend grondbeginsel van eene juiste strafprocedure uitgesloten, dat de bezetting van het Hoog Militair Gerechtshof kan worden verminderd, aangezien alsdan die bezetting kleiner zou worden dan die van de krijgswaarden.

Opzet en uitwerking der voorstellen zijn onjuist:

- 1°. omdat zij nooit kunnen leiden tot eene bezuiniging op de Staatsbegroting van f 30.000, doch ten hoogste eene besparing zouden opleveren van een paar duizend gulden;
- 2°. omdat zij de Militaire Rechtspraak in haar wezen aantasten en de rechtszekerheid van het individu op ontoelaatbare wijze zouden verminderen.¹⁾

Aan de in bovenstaande bijdrage genoemde bezwaren tegen de voorstellen der Commissie-Welter zouden nog andere toegevoegd kunnen worden. Wij meenen ons daarvan te mogen onthouden nu het motief voor die voorstellen uitsluitend „bezuiniging” is, terwijl blijkt dat de berekening van de Commissie daaromtrent in werkelijkheid berust op eene „vergissing”. Men zie overigens ook de grootendeels juiste opmerkingen in de in W. v. h. R. n° 12487¹ opgenomen bijdrage van P. Smit.

Red. M. R. T.

¹⁾ Dit nadeel is het hoofdbezwaar tegen de voorstellen der Commissie, verdiende dus voorop te staan. Waar bezuiniging echter voor de Commissie hoofdzakelijk is geweest, hebben wij in haren gedachtengang in de eerste plaats vermeld dat de berekening van die bezuiniging onjuist is. S.

BOEKAANKONDIGING.

Voorschriften Motorvordering.

Bij den uitgever N. Samsom te Alphen a/d Rijn is, Juli 1932, verschenen een tweede druk „Voorschriften Motorvordering”. Prijs *f* 1,25.

De inrichting van het werkje komt overeen met die van den eersten druk. Het bevat de op de motorvordering betrekking hebbende artikelen van het Inkwartieringsbesluit met bijbehorende modellen en een alphabetisch register en voorafgegaan door een Overzicht van de betrekkelijke regeling.

Voorschrift dienstreizen van dienstplichtigen.

Eveneens bij N. Samsom is verschenen een tweede, gewijzigde druk van „Voorschrift betreffende dienstreizen van dienstplichtigen” toegelicht door R. H. Kroef, Hoofdcommies bij het Departement van Defensie. Prijs *f* 2; bij abonnement *f* 1,75.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 7 Juli 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fiskaal: Mr. J. A. de Visser.

De feiten ter zake van welke klager is gestraft (het krenken van een mindere, door in een dagblad diens handeling gelijkwaardig te noemen met de daad van verraad van generaal Daine in 1830), kunnen vallen onder de omschrijving van eenig beledigingsdelict als te vinden in Titel XVI, Tweede boek W.v.S., vallen dus niet onder de in art. 2, no. 1, W.Kr. bedoelde vergripen en worden evenmin vermeld onder de overige in dat artikel genoemde feiten, zoodat hier van een krijgstuuchtelijk vergriep niet kan worden gesproken. Beklag gegrond.

(Het H.M.G. laat zich niet uit over een ander gedeelte van de oorspronkelijke strafreden.)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 22 Mei 1932, van den Majoor X, op non-activiteit, wonende te Y, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der, ingediend over de hem op 15 April 1932 door den Commandant van het, den Luitenant-Kolonel Z, opgelegde straf van twee dagen licht arrest, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Zijn mindere in rang gekrenkt, door in een dagblad een vergelijking te maken (gelijkwaardig te verklaren) tusschen eenerzijds een le Luitenant, die bijdragen leverde aan militaire tijdschriften en thans werd opgenomen in de redactie van een dier tijdschriften, en anderzijds een generaal, die naar zijn vroeger openbaar gemaakte meening als deserteur uit zijn leger is afgevoerd; bovendien in het openbaar verklaard, dat de aandacht van het D.v.D. op dien officier nader zoude zijn gevestigd door diens schrijven van artikelen in een tijdschrift, waaraan deze officier als medewerker deelnam, welke meening in strijd is met de feiten en in het openbaar een onjuist

licht werpt op de gronden, welke het legerbestuur leiden bij de plaatsing van officieren.”

bij welke beslissing, — op 20 Mei genomen en op 22 Mei d.a.v. ter kennis van klager gekomen, — het beklag ongegrond werd verklaard, de opgelegde straf werd gehandhaafd en de omschrijving der strafreden werd gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

„Een eerste-luitenant, zijn mindere in rang gekrenkt, door in een dagblad den overgang van dien eerste-luitenant, als medewerker aan een militair tijdschrift, naar de redactie van een ander militair tijdschrift, een daad te noemen gelijkwaardig aan die van den generaal Daine in het jaar 1830, hebbende hij (gestrafte) in een vroeger dagbladartikel den generaal Daine gekenschetst als „oud provinciaal-commandant van Limburg, die verraad had gepleegd tegenover Venlo en als deserteur uit onze gelederen was afgevoerd.”;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager, den strafoplegger, en den Luitenant-Kolonel Z., beiden voornoemd;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven:

dat klager op 30 Januari 1932 in het Utrechtsch Provinciaalen Stedelijk Dagblad een artikel heeft gepubliceerd onder den titel: „De Militaire Spectator 100 jaar”, in welk artikel, na de opmerking dat de Eerste-Luitenant A., werkzaam bij de Afdeeling Generale Staf van het Departement van Defensie een der „koppen” is van den „Militaire Spectator”, met betrekking tot dezen Officier geschreven wordt: „Zijn treden uit de gelederen der medewerkers van Mavors en zich scharen onder de veelkoppige redactie van den M.S. acht ik — krijgsgeschiedkundig gesproken — een daad gelijkwaardig aan die van generaal Daine in 't jaar 1830.”;

dat klager met deze zinsnede heeft bedoeld eene vergelijking te maken tusschen de handelingen van genoemden Luitenant en die van den oud-provinciaal commandant van Limburg, Generaal Daine, die in het jaar 1830 verraad pleegde ten einde in Belgischen dienst meerdere inkomsten te genieten en die als deserteur uit de gelederen van het Nederlandsche leger werd afgevoerd;

dat klager het artikel heeft onderteekend met vermelding daaronder van zijne militaire qualiteit, waarvan de bedoeling was te doen uitkomen, dat het artikel was van de hand van een „journalist-specialist” in tegenstelling met een z.g.n. „all-round journalist”;

dat de Eerste-Luitenant A. naar aanleiding van deze publicatie op 2 Februari 1932 langs den hiërarchieken weg aan den Commandant van het een bezwaarschrift heeft ingediend, waarin hij vermeldt dat hij de vergelijking met den Generaal Daine, — die door een eed van trouw was verbonden aan den Koning, wiens dienst hij verliet, — in hooge mate krenkend acht;

Overwegende dat de bovenbedoelde feiten, zooals zij door klager

zijn erkend, kunnen vallen onder de omschrijving van eenig beledigingsdelict als te vinden in den XVIIden Titel van het IIde Boek van het Wetboek van Strafrecht; dat deze feiten dus niet vallen onder de in artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht bedoelde vergripen en evenmin vermeld worden onder de overige in dat artikel omschreven feiten, zoodat van een krijgstuchtelijk vergrijp hier niet kan worden gesproken en klager mitsdien ten onrechte krijgstuchtelijk is gestraft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gegronnd;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant der op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behorende strafreden;

Gelast dat deze straf en omschrijving der strafreden in klager's straflijst zullen worden doorgehaald;

Bepaalt dat van deze beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

De beschikking in bovenstaande zaak geeft ons aanleiding tot enkele opmerkingen. Formeel lijkt ons tegen 's Hof's beslissing niet veel aan te voeren. Met den geest der Wet en met de eischen der krijgstucht staat die beslissing echter o.i. op eenigzins gespannen voet. De meerdere die een mindere uitscheldt, uitvloekt, beschimpt, bespot (art. 141 W.v.M.S.), die zelfs een mindere slaat of stompt (art. 142) mag, in lichte gevallen, krijgstuchtelijk worden bestraft, doch als de gedraging van den meerdere een voor den mindere beledigend karakter heeft, — hetgeen veel minder ernstig is, vergelijk de strafposities — zou disciplinaire afdoening verboden zijn, terwijl, omgekeerd, wanneer de mindere een meerdere beledigt, (art. 108 W.v.M.S.) zoodanige afdoening weer wél geoorloofd is. Ons dunkt hier is elke consequentie zoek. Nu erkennen wij dadelijk dat de hoofdfout in de eerste plaats bij den wetgever ligt door niet voldoende zorgvuldigheid bij de opstelling van art. 2 W.Kr. Maar voor den rechter moge dit een reden zijn om de letter der wet niet al te zeer op de spits te drijven, in het bijzonder niet bij een zoo vaag en onzeker begrip als belediging en bij een zoo weinig scherpe demarcatielijn tusschen beledigen en bijv. uitschelden. In de sententie van 4 Maart 1924 (M.R.T. XIX, blz. 711) overwoog het Hof dat eene uitdrukking welke kwetsend is voor het eergevoel van een militair (het betref de uitdrukking „schijthuizen”) als beledigend is te beschouwen. Bij vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch — in appèl te dien aanzien bevestigd — van 9 Juni 1931 (M.R.T. XXVII, blz. 337) lezen wij dat de woorden „verloopen korporaal” minachting te kennen gaven, mitsdien beledigend waren. In de sententie van 1 Februari 1924 (M.R.T. XIX,

blz. 699) wordt beslist dat onder „uitschelden” valt het uiten van scheldwoorden welke op zich zelve niet van beledigenden aard zijn (het betref de woorden „leelijke ploert”, „rotzak” en „huichelaar”, gequalificeerd als beledigen, niet als uitschelden). De Zeekrijgsraad te Willemsoord was van oordeel dat toevoeging van het woord „suffert” belediging opleverde; het H. M. G. wijzigde die kwalificatie in „uitschelden”. (M. R. T. XXI, blz. 200). Het woord „idiot” daarentegen is door het Hof weder als „belediging” opgevat. (Zie hierna blz. 278).

Bovenstaande voorbeelden — ze zouden met andere kunnen worden vermeerderd — toonen voldoende aan hoe onzeker het begrip beledigen is, met name ook in zijne verhouding tot de beteekenis van het woord uitschelden. Menigeen zal toch zeker alle boven aangehaalde woorden óók scheldwoorden noemen. Laten we het woord „suffert” nu buiten beschouwing, dan constateeren wij als consequentie van 's Hof's opvatting dat, ingeval een meerdere, althans buiten dienst¹⁾, een der hiervoren genoemde krenkende woorden tot een mindere richt hij deswege niet krijgstuuchtelijk mag worden gestraft. En evenmin mag ambtshalve strafvervolging plaats vinden. Voelt de mindere zich over de hem aangedane belediging bezwaard en doet hij bij zijn meerdere zijn beklag (art. 9(4) Regl. Kr.), dan zal deze moeten antwoorden dat hij niet bevoegd is hem tegen die belediging te beschermen, doch hem moeten aanraden deswege aangifte te doen met verzoek tot vervolging. De mindere zal er niet veel van begrijpen. En mocht hij om welke reden dan ook, niet tot zoodanige aangifte willen overgaan, dan zal, zeer ten nadeele van de tucht, de grievende behandeling van den mindere door den meerdere eenvoudig ongestraft moeten blijven.

Is nu aan dezen hoogst ongewenschten toestand ook langs nog anderen weg niet te ontkomen?

Volgens art. 9 (3) Regl. Kr. zal de meerdere „zich ten eenenmale onthouden van krenkende of onbillijke bejegening van zijn mindere” „De meerdere die zich daaraan schuldig maakt, — zoo lezen we daar verder — ondermijnt het gezag en vernedert bovendien zichzelf”. Hij die zijn mindere beledigt, handelt in flagranten strijd met dit voorschrift, kan dus volkomen terecht deswege disciplinair worden gestraft (art. 2, 1° W. Kr.). Of die krenkende behandeling nu misschien²⁾ tevens oplevert belediging in den zin van het W. v. S. doet daaraan o.i. niets af, nu het onzeker is of eene strafrechterlijke vervolging wèl of niet zal worden ingesteld.

¹⁾ Geschiedt het „in dienst”, dan zou misschien, indien dit begrip gedekt kan worden geacht door „gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening” ook zonder klacht eene strafrechterlijke vervolging ingesteld kunnen worden.

²⁾ In zijn laatste overweging zegt het Hof dan ook voorzichtig „kunnen vallen”. Het mag ook niet van het toevallig inzicht van den „beledigde” afhangen of eene de krijgstuuchtschadende misdraging al of niet gestraft zal worden. In het onderhavige geval zal bovendien waarschijnlijk de termijn voor het indienen van eene klacht gesteld, verstreken zijn.

Alleen moet bij eventueele schuldigverklaring door den strafrechter met de tevoren opgelegde krijgstuchtelijke straf rekening worden gehouden.

Los van het hierboven betoogde veroorloven wij ons nog een tweede opmerking. In 's Hof's beschikking van 27 Mei 1924 (M. R. T. XX, blz. 99) treffen we deze overweging aan:

„O. met betrekking tot klager's verzoek d.d. 17 Maart 1924, hiervoren vermeld, dat art. 68 der Wet op de Krijgstucht voorschrijft, dat het Hof een onderzoek — gerechtelijk onderzoek — zal hebben in te stellen betreffende de „zaak” (artikel 65), zijnde dit het gebeuren, in zijn geheel, dat aanleiding heeft gegeven tot de oorspronkelijke bestraffing en het beklag daarover (artikel 61), en dat derhalve de eindbeslissing gegrond behoort te wezen op de uitkomst van dat onderzoek en in geen enkel opzicht afhankelijk gesteld kan worden van de beslissing, gegrond op de uitkomst van het niet-gerechtelijk onderzoek, door den meerdere, bedoeld in artikel 61 der Wet op de Krijgstucht”.

Deze overweging laat aan duidelijkheid niets te wenschen over. In de beschikking van 7 Juli 1932 is zij echter geheel genegeerd. In de oorspronkelijke strafreden immers kwam óók nog een zinsnede voor betreffende de plaatsing bij het Departement van den luitenant A. Het Hof wijdt hieraan nochtans geen woord, terwijl toch het daarbij omschreven vergriep geheel los staat van de beledigingsquaestie. Indien het zijne vroegere opvatting getrouw ware gebleven, dan zou in elk geval te dien opzichte aan den klager duidelijk gemaakt kunnen zijn dat hij ook in zijne journalistieke werkzaamheid onbeperkt als militair aan de krijgstucht onderworpen blijft.

De in deze zaak betrokken hoofdofficier heeft het oorbaar geacht om naar aanleiding daarvan verschillende mededeelingen in de dagbladpers te doen verschijnen, eene gedraging welke vooral ten aanzien van een militair van zijn rang geen bewondering verdient, wel verwondering wekt. Erger nog wordt het doordat hij zich in zijne mededeelingen meerdere ongepaste opmerkingen aan het adres van zijne chefs veroorlooft. Ook overigens geeft hij blijk van zeer averechtsche opvattingen.

Ten slotte wekt hij het dagbladpubliek, niet bekend met den inhoud van 's Hof's beschikking, den geheel onjuisten indruk alsof daardoor was uitgemaakt dat hij geheel vrij uit gaat, terwijl in werkelijkheid slechts is beslist, dat het feit waarvan hij wordt beschuldigd, niet is een disciplinair vergriep doch — wat niet minder ernstig is — een misdrijf oplevert, waarover de strafrechter c.q. heeft te oordeelen.

Red. M. R. T.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 22 April 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus, (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. P. A. J. van den Brandeler.

Raadsman: Mr. J. F. Rutgers, te 's-Gravenhage.

1°. *Opzettelijk een meerdere in diens tegenwoordigheid met eenig kwaad bedreigen (toevoeging, bij eene schietoefening, dat zij, n.l. de twee beklaagden, hem, korporaal, in den ingezonken waarnemingspost zouden duwen en hem op straat in elkaar zouden trappen indien hij het wagen durfde rapport van hen te maken.)*

2°. *(alleen de tweede beklaagde) opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beledigen (toevoeging van het woord „idiot”) en opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren om te voldoen aan het dienstbevel om een sigaret of een gedeelte van een sigaret, dat beklaagde bij eene schietoefening op de schijf had geplakt, daarvan weer te verwijderen), beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd.*

De krijgsraad had beide beklaagden ter zake van het sub 1°. vermeldte verwezen naar den commandeerenden officier ter beoordeeling of zij overeenkomstig het bepaalde in art. 2, aanhef en onder 1°. W.K. krijgstuchtelijk behooren te worden gestraft.

Het H. M. G. vernietigt deze verwijzing wat betreft den tweeden beklaagde, overweegt, dat de onder 1° en 2° genoemde feiten als op zich zelve staande handelingen moeten worden beschouwd, dat wat het onder 1° genoemde feit betreft het krijgstuchtelijk element op den voorgrond treedt en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond, zoodat dus i.c. art. 60 W. K. moet worden toegepast, nu er samenhang tusschen al de ten laste gelegde feiten bestaat. (Als „gezien” vermeld art. 2, no. 2 a W. K.).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 22en Maart 1932 door dien Krijgsraad in zake de na te noemen beklaagden geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, tegen 1° B., 2° C., beiden oud 20 jaar, geboren te Amsterdam, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de Mitrailleur-compagnie van het 18de Regiment Infanterie, met groot verlof te Amsterdam, gerequireerden in persoon, geïntimeerden en van C., voor-

noemd, appellant van gemeld vonnis, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan de beklagden beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord de beklagden zoo in hunne antwoorden als in de midelen van verdediging door hen en namens hen door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, voor zoover betreft de verwijzing van beide beklagden naar den bevoegden Commandeerende-Officier terzake van het sub I te laste gelegde feit, en de aan den tweeden beklagde opgelegde straf, en opnieuw rechtdoende, beiden zal schuldig verklaren aan het als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, en met toepassing van de artikelen 6, 10, 60, 62, 108, 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht zal veroordeelen: den eersten beklagde tot twee weken gevangenisstraf en den tweeden beklagde tot drie weken gevangenisstraf;

Overwegende dat aan den voet van het op 8 Maart 1932 aan beklagden beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

I. aan beide beklagden:

dat zij op of omstreeks 19 Februari 1932 te Amersfoort, als militair opzettelijk hun meerdere, den dienstplichtigen korporaal Cramer, in diens tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad hebben bedreigd, door hem toe te voegen, tijdens zij met dien meerdere dienst deden op het schietterrein in een waarnemingspost, dat zij hem in den ingezonken waarnemingspost zouden duwen en dat zij hem op straat in elkaar zouden trappen, indien de dienstplichtige korporaal het wagen durfde eens rapport van hen te maken;

II. aan den beklagde C.:

dat hij op of omstreeks 19 Februari 1932 te Amersfoort, als militair:

a. opzettelijk zijn meerdere, den dienstplichtigen korporaal Cramer, in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beleedigd, door hem het woord „idioot” toe te voegen;

b. nadat dezelfde meerdere tijdens den dienst in een waarnemingspost hem had gelast een sigaret of een gedeelte van een

sigaret, dat hij, beklaagde, op de schijf had geplakt, daarvan weer te verwijderen, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij zijn vonnis van 22 Maart 1932 de zaak, voor wat het sub I te laste gelegde betreft, onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling heeft verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier en aan dezen ter beoordeeling heeft gelaten of beklaagden al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, aanhef en onder 1°., van de Wet op de Krijgstucht krijgstuuchtelijk behooren te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak met betrekking tot dat te-lastegelegde is gebleken, terwijl de Krijgsraad het aan beklaagde C. onder II te-lastegelegde — met den verstande als in het vonnis aangegeven — heeft bewezen verklaard en dezen beklaagde deswege heeft veroordeeld tot twee weken gevangenisstraf, na het bewezen verklaarde te hebben gequalificeerd als: „Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen, en opzettelijke ongehoorzaamheid, beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende”;

Overwegende dat het Hof bij de behandeling dezer zaak in hooger beroep termen aanwezig heeft bevonden om met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht de zaak, wat het onder I te laste gelegde betreft, echter alleen voor zoover dit betrekking heeft op den beklaagde B., onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier;

Overwegende ten aanzien van de aan beklaagde C. onder I en onder II te laste gelegde feiten, dat deze feiten als op zich zelve staande handelingen moeten worden beschouwd en dat, voor zoover betreft het onder I te laste gelegde feit, het krijgstuuchtelijk element op den voorgrond treedt en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond, terwijl de overige feiten, misdrijf opleverende, tot de kennismening van den militairen rechter behooren, zoodat, nu er samenhang tusschen alle die feiten bestaat, het Hof, ingevolge het bepaalde bij artikel 60 der Wet op de Krijgstucht, daarvan gelijktijdig moet kennis nemen, en het Hof, mede het krijgstuuchtelijk vergrijp, dat het door het ter zijner terechtzitting gehouden onderzoek bewezen acht, in aanmerking nemend, in deze eene veroordeeling tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken gerechtvaardigd acht;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep, ook na het aldaar gehouden getuigenverhoor, het Hof ten aanzien van het aan den beklaagde C. onder II te laste gelegde tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de hem opgelegde straf, die, mede in verband met het vorenstaande, aan het Hof te licht is voorgekomen; dat het Hof alzoo zich overigens vereenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die

overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat het beroepen vonnis, voor zoover daarbij de zaak ook ten aanzien van den beklaagde C., voor wat het hem onder I te laste-gelegde betreft, ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier is verwezen, en voor zoover de aan dezen beklaagde opgelegde straf betreft, moet worden vernietigd;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld, en gezien de artikelen 2, no. 2a, van de Wet op de Krijgstucht, 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover daarbij de zaak ook ten aanzien van den beklaagde C., voor wat het hem onder I te laste gelegde betreft, ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeeren-Officier is verwezen, en voor zoover de aan dezen beklaagde opgelegde straf betreft;

En opnieuw rechtdoende,

Veroordeelt beklaagde C. tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Bevestigt het vonnis voor al het overige, dus ook voor zoover daarbij de zaak, voor wat het aan den beklaagde B. onder I te laste gelegde betreft, onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling is verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 28 Juli 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-admiraals J. H. O. Graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-fiscaal: Mr. J. A. de Visser.

1°. *Als onderofficier bij een meermanoeuvre op onvoldoende wijze zijn taak verrichten.*

2°. *Het indienen van een ongepast verzoek.*

De bij zijn verweer aangevoerde omstandigheden bemoeilijkten inderdaad klagers taak bij de meermanoeuvre, doch vielen niet buiten het kader van de moeilijkheden waarvoor een kwartiermeester zich na jarenlange voor-opleiding bij dergelijke manoeuvres kan zien geplaatst.

Het indienen van een verzoek onder omstandigheden welke niet de geringste hoop op inwilliging wettigden, is terecht als ongepast aangemerkt.

Beklag ongegrond.

Klager is niet ontvankelijk in zijn beroep nopens de hem door de hoogere militaire autoriteit opgelegde straf wegens „het indienen van een onredelijk beklag”, vermits de bevoegdheid tot het indienen van een beklag over DEZE straf, — opgelegd ter zake van een krijgstuuchtelijk vergrijp als omschreven in art. 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht — evenals bij elke andere opgelegde krijgstuuchtelijke straf slechts kan worden uitgeoefend op de in art. 61 van die Wet voorgeschreven wijze, waarna dan eventueel de eindbeslissing van het H.M.G. mag worden ingeroepen.¹⁾

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 18 Juni 1932, van den kwartiermeester C., dienende aan boord van Hr. Ms. „Schorpioen”, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de straf van 5 dagen licht arrest, hem op 21 April 1932 opgelegd door zijn Commandant, den Kapiteinluitenant ter zee G. W. S., en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„1°. Als verantwoordelijk onderofficier op het achterschip Hr. Ms. „G 12”, tijdens een meermanoeuvre op onvoldoende wijze zijn taak verricht, waardoor het mogelijk werd, dat een tros, welke als achterspring was uitgegeven, bij achteruitvarende boot, zoodanig in de schroef geraakte, dat de machine er op stopte. (Verzachtende omstandigheid is het a/b zijn van een dertigtal passagiers).

2°. Het indienen van een ongepast verzoek.”, bij welke beslissing, — op 15 Juni 1932 genomen en op 18 Juni d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de straf en de omschrijving der strafreden, terwijl voorts het beklag zoodanig onredelijk werd verklaard dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, en klager wegens „het indienen van een onredelijk beklag” werd gestraft met „één dag verzuwaard arrest met waarneming van dienst”;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager niet-ontvankelijk is in zijn beroep tegen de op 15 Juni 1932 door den Commandant der Marine te Willemsoord aan hem opgelegde straf van één dag verzuwaard arrest met

¹⁾ Zie aantekening onder de beschikking. Red. M.R.T.

waarneming van dienst, wegens: „het indienen van een onredelijk beklag”, vermits de bevoegdheid tot het indienen van een beklag over *deze* straf, — opgelegd ter zake van een krijgstuchtelijk vergrijp als omschreven in artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht, — evenals bij elke andere opgelegde krijgstuchtelijke straf slechts kan worden uitgeoefend op de in artikel 61 van die wet voorgeschreven wijze, waarna dan eventueel de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof kan worden ingeroepen;

Overwegende met betrekking tot het in de omschrijving der strafreden onder 1° vermelde feit, dat is komen vast te staan:

dat klager op 16 April 1932 bij een meermanoeuvre als verantwoordelijk onderofficier op het achterschip van Hr. Ms. „G 12” was geplaatst;

dat bij deze manoeuvre een keesje met tros als achterspring op den wal is uitgegeven;

dat Hr. Ms. „G 12”, met vrij veel vaart langs de kolenprauw, waarlangs de boot moest komen te liggen, is gevaren, waarbij het spring, dat toen naar achteren wees, onder de kolenprauw is gekomen en knijp is geraakt tusschen de boot en de kolenprauw;

dat men op den wal den tros niet heeft kunnen houden en vervolgens bij het vieren van het keesje dit is gebroken, de tros te water is geraakt en het afhangend gedeelte daarvan zoodanig in de toen achteruitslaande schroef is gekomen, dat de machine er op stopte;

Overwegende dat, alhoewel klager bij zijn verweer verschillende omstandigheden heeft genoemd, die inderdaad zijn taak van onderofficier op het achterschip bij de meermanoeuvre onder de gegeven omstandigheden bemoeilijkten, deze omstandigheden — met uitzondering van hetgeen in de omschrijving der strafreden uitdrukkelijk als verzachtende omstandigheid wordt vermeld — niet vallen buiten het kader van de moeilijkheden, waarvoor een kwartiermeester zich na jarenlange voor-opleiding in zijn functie van verantwoordelijk onderofficier bij dergelijke meermanoeuvres kan zien geplaatst, zoodat het knijploopen van den tros en het daarna ingetreden onklaar worden van de schroef geenszins buiten zijn verantwoordelijkheid vallen;

Overwegende met betrekking tot het in de omschrijving der strafreden onder 2° vermelde feit, dat is komen vast te staan:

dat klager op 20 April 1932 een verzoek heeft ingediend om vrijgesteld te worden van wachtdienst in verband met zijn dienst aan boord van Hr. Ms. „G 12”, zulks nadat hij kort te voren aan het oudste lid van de Inschietcommissie, den luitenant ter zee der 1ste klasse S., steun voor een soortgelijk verzoek had gevraagd en hem door dezen officier was te kennen gegeven, dat het indienen van een dergelijk verzoek geheel onnoodig was, aangezien het in de bedoeling lag Hr. Ms. „G 12”, indien zulks eenigszins mogelijk was, vrij van wacht te maken;

dat hij vervolgens nog met den majoor-torpedist aan boord van

Hr. Ms. „G 12” erover heeft gesproken en dat deze het beter oordeelde te wachten tot er eenigen tijd gevaren was en het verzoek kon worden gemotiveerd;

Overwegende dat het indienen van een verzoek onder de voren genoemde omstandigheden, die niet de geringste hoop op inwilliging wettigden, terecht als ongepast is aangemerkt;

Overwegende dat klager mitsdien terecht is gestraft, de opgelegde straf niet te zwaar is, en de omschrijving van de strafreden de gepleegde krijgstuchtelijke vergripen juist kenschetst;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn beroep nopens de hem op 15 Juni 1932 door den Commandant der Marine te Willemsoord opgelegde straf van één dag verzuwaard arrest met waarneming van dienst, wegens: „Het indienen van een onredelijk beklag”;

Verklaart het beklag voor het overige ongegrond;

Bevestigt in zooverre de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Willemsoord, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Het is niet de eerste maal dat wij verandering in de jurisprudentie van het H.M.G. moeten constateeren. Bij beschikking van 3 April 1925, M.R.T. XX, blz. 643 toonde het Hof ¹⁾ implicite eene opvatting te huldigen 180° van de thans genomen beslissing verschillend. Dergelijke wijziging van rechtspraak i.c. ten aanzien van een vrij belangrijk punt betreffende de beklagregeling, werkt verwarrend en is reeds daarom, zoo mogelijk, te vermijden. Dit klemt in het onderhavige geval des te meer nu het Indische H.M.G. bij beschikking van 10 October 1930, M.R.T. XXVI, blz. 482 zich uitdrukkelijk bij de vroegere opvatting van het Nederlandsche Hof heeft aangesloten. Er is dus nu weder een zeer ongewenscht conflict ontstaan in de rechtspraak van de beide hoogste militair-rechterlijke colleges. Ongewenscht in het bijzonder wat betreft het personeel der zee-macht, dat, behoorende tot éénzelfde marine en levende onder dezelfde wet, deze nu in Indië op andere wijze op zich ziet toegepast dan in Nederland. DWINGT de wet nu tot die veranderde zienswijze? Voor 's Hof's motiveering valt ongetwijfeld wat te zeggen. Dat het college er tevoren anders over dacht en dat het Indische Hof die vroegere zienswijze deelt, wijst er echter voldoende op, dat hier minst genomen een dubium is. Dit zoo zijnde, had bestendinging der rechtspraak zeker de voorkeur verdiend. We zullen nu krijgen een gesplitste behandeling van twee NAUW samenhangende zaken: het oorspronkelijke beklag en het beklag over de beslissing naar aan-

¹⁾ De president en twee der leden waren toen dezelfde heeren als die welke thans aan de beschikking van 28 Juli hebben medegewerkt.

leiding daarvan genomen, met veel nutteloos werk en met aanzienlijke vertraging in de afdoening, niettegenstaande het Hof zelf nog weer pas geleden (zie beschikking van 1 April 1932, M.R.T. XXVIII, blz. 143) volkomen juist de oude waarheid overwoog, dat „aan krijgstucltelijke vergrijpen eene spoedige behandeling en berechting als het ware inhaerent is.” Daarenboven wordt de weg geopend voor een beklag zonder eind, immers dat tweede beklag kan ook weer als lichtvaardig of onredelijk worden geoordeeld met een nieuwe straf als gevolg (zie M.R.T. XXVI, blz. 443). En daarenvens ontstaat weer de praktische moeilijkheid, vooral bij de zee-macht, dat er geen tot straffen bevoegde meerdere zal zijn om van het beklag kennis te nemen en deze zelfs niet aangewezen kan worden (Verg. M.R.T. XXV, blz. 2). Het ware wel gewenscht geweest dat het Hof een open oog had getoond óók voor de eischen der practijk. Handhaaft het zijn nieuwe leer, dan zal wetswijziging wel niet kunnen uitblijven.

Ten slotte merken wij nog op dat het Hof klager niet-ontvankelijk verklaart in zijn beroep nopens de straf wegens het indienen van een onredelijk beklag. Als men echter, zooals het Hof doet, de zaak gaat splitsen, dan heeft de man tegen DIE straf geen beroep ingesteld en is dus ook eene niet-ontvankelijkverklaring misplaatst.

Zal deze klager nu alsnog zijn beklag kunnen doen bij een, tot straffen bevoegden meerdere, bedoeld in art. 61 W. Kr.? De termijn genoemd in art. 62 is onderwijl lang verstreken.

Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 30 September 1931.

President: Mr. A. J. Veldman (Pl.v.).

Leden: Officieren van Administratie der 1ste klasse A. van Houte en M. J. Kruys, kapitein der Mariniers M. R. de Bruyne en luitenant ter zee der 1ste klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Officier van Administratie der 1ste klasse Mr. G. H. van Driel.

Raadsman: Kapitein der Artillerie Mr. W. F. H. Zegers.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen, gepleegd door twee personen gezamenlijk.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fisikaal tegen: V., marinier der 3e klasse, oud 23 jaren, geboren te Amsterdam, gerequireerde in persoon;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 18 Augustus 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 11 September 1931 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde:

dat hij dienende als marinier der 3e klasse bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam, aldaar op den 23sten Juli 1931, in tijd van vrede, met het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd, van passagieren is achtergebleven en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij, na zich op 3 Augustus 1931 vrijwillig te hebben aangemeld in de Marinekazerne te Amsterdam, op den 4den Augustus 1931 bij genoemde Afdeeling Mariniers is teruggekeerd,

hebbende hij dit feit gepleegd gezamenlijk of tengevolge van samenspanning met den marinier der 3e klasse B.;¹⁾

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 15 September 1931, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 30 September 1931, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. W. F. H. Zegers;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem subsidiair tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 24 September 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

Overwegende dat een extract-scheepsjournaal, gehouden bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam o.m. inhoudt:

„24 Juli 1931. Mankeert van passagieren marinier 3e klasse V. sedert 23 Juli van 24.00”;

„4 Augustus 1931. Komt van de Marinekazerne te Amsterdam marinier 3e klasse V.”;

dat een extract-scheepsjournaal, gehouden bij de Marinekazerne te Amsterdam o.m. inhoudt:

„3 Augustus 1931. Melden zich mar. 3e kl. B. en V.”;

Overwegende dat een extract-scheepsjournaal, gehouden bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam o.m. inhoudt:

„24 Juli 1931. Mankeert van passagieren marinier 3e klasse B. vanaf 23 Juli 23.00;

4 Augustus 1931. Komt van de Marinekazerne te Amsterdam marinier 3e klasse B.”;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

¹⁾ Zie ook het hierna opgenomen vonnis van 11 November 1931 in zake dezen B. Red. M.R.T.

dat hij is V., oud 22 jaar, geboren te Amsterdam; dat hij het laatst gediend heeft bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam als marinier der 3e klasse; dat hij op 24 September 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaar;

dat hij op 23 Juli 1931 diende als marinier der 3e klasse bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam; dat hij in den namiddag van dien dag met den marinier der 3e klasse B. is gaan passagieren en hij om twaalf uur dienzelfden avond weer in de kazerne moest terug zijn en B. om elf uur; dat zij dien avond echter niet in de kazerne zijn teruggekeerd, doch op 23 Juli te Rotterdam opzettelijk ongeoorloofd van passagieren zijn achtergebleven en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig zijn gebleven totdat zij, na zich op 3 Augustus 1931 vrijwillig te hebben aangemeld in de Marinekazerne te Amsterdam, op den 4den Augustus daaraanvolgende bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam zijn teruggekeerd; dat hij zich gedurende de geheele ongeoorloofde afwezigheid bewust is geweest, dat B. ook ongeoorloofd afwezig was;

Overwegende dat door den inhoud van opgemaakte bescheiden en de verklaring van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen hem is tenlastegelegd, met dien verstande dat hij opzettelijk ongeoorloofd van passagieren is achtergebleven en dat hij het feit gepleegd heeft gezamenlijk met den marinier der 3e klasse B.;¹⁾

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen, gepleegd door twee personen gezamenlijk”;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen:

60, 97 aanhef en 1°., 99 eerste lid aanhef en 2°. van het Wetboek van Militair Strafrecht;

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, gelijk hooger werd overwogen en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Verklaart niet bewezen hetgeen den beklaagde meer is tenlastegelegd dan bewezen verklaard en spreekt hem hiervan vrij.

¹⁾ Achteraf beschouwd — zie het hierna opgenomen vonnis in zake B. — is de bewezenverklaring van deze verzwarende omstandigheid minder juist gebleken. Ware herziening van een vonnis ook in de militaire rechtspleging mogelijk, dan zou daartoe in dit geval reden hebben kunnen bestaan.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 11 November 1931.

President: Mr. A. J. Veldman (Pl.v.).

Leden: Kapitein ter zee D. Vreede, Officier van administratie der 1e klasse A. van Houte, Kapitein der Mariniers M. R. de Bruyne en Luitenant ter zee der 1e klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Officier van administratie der 1e kl. Mr. G. H. van Driel.

Desertie in tijd van vrede (oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken) tweemaal gepleegd, met vrij-spraak van de tenlastegelegde omstandigheid dat beklaagde de eerste desertie heeft gepleegd gezamenlijk of ten gevolge van samen-spanning met een anderen militair. (Die ander was te voren veroordeeld wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid GEZAMEN-LIJK met dezen beklaagde.)

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fisikaal tegen B., marinier der 3e klasse, oud 19 jaren, geboren te Amsterdam, gedetineerd in het Marine-Provoosthuis;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 18 Augustus 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 26 October 1931 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde:

1°. dat hij dienende als marinier der 3e klasse bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam, aldaar op den 23sten Juli 1931, in tijd van vrede, met het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd, van passagieren is achtergebleven, althans zich op genoemden datum opzettelijk ongeoorloofd van genoemde Afdeeling Mariniers heeft verwijderd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij, na zich op den 3en Augustus 1931 vrijwillig te hebben aangemeld in de Marinekazerne te Amsterdam, op den 4en Augustus 1931 bij genoemde Afdeeling Mariniers is teruggekeerd,

hebbende hij dit feit gepleegd gezamenlijk of tengevolge van samenspanning met den marinier der 3e klasse V.;¹⁾

2°. dat hij dienende als marinier der 3e klasse bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam, aldaar op den 7en Augustus 1931, in tijd van vrede, met het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienst-

¹⁾ Zie het vonnis in zake dezen V. hiervóór. Red. M.R.T.

verplichtingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd, zich van uit de Marinierskazerne aldaar heeft verwijderd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij op den 30en September 1931 door de militaire politie te Amsterdam werd aangehouden en overgebracht werd naar de Marinekazerne aldaar”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 27 October 1931, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 11 November 1931 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem telkens primair tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden met aftrek der voorloopige hechtenis sedert 30 September 1931 ondergaan;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt: dat hij op 23 September 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

Overwegende omtrent het den beklaagde sub 1° tenlastegelegde: dat een extract-scheepsjournaal gehouden bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam o.m. inhoudt:

„24 Juli 1931. Mankeert van passagieren marinier 3e klasse B. van 23 Juli 23.00

4 Augustus 1931. Komt van de Marinekazerne te Amsterdam, waar hij zich als terug van mankeeren gemeld had, de marinier 3e klasse B.”;

dat een extract-scheepsjournaal gehouden in de Marinekazerne te Amsterdam o.m. inhoudt:

„3 Augustus 1931. Meldt zich marinier 3e klasse B. van de Marinierskazerne te Rotterdam”;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is B., oud 19 jaren, geboren te Amsterdam;

dat hij het laatst gediend heeft als marinier der 3e klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord; dat hij op 23 September 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor zes jaren;

dat hij op 23 Juli 1931 diende als marinier der 3e klasse bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam; dat hij dien dag is gaan passagieren en 's avonds om 12 uur terug moest zijn, doch dat hij op voornoemd tijdstip niet is teruggekeerd, maar dat hij op voornoemd tijdstip te Rotterdam met het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, van passagieren is achtergebleven en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven totdat hij, na zich op 3 Augustus 1931 vrijwillig te hebben

aangemeld in de Marinekazerne te Amsterdam, op den 4en Augustus 1931 bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam is teruggekeerd;

Overwegende dat door den inhoud van opgamelde bescheiden en de verklaring van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem sub 1° telkens (? Red. M.R.T.) primair is tenlastegelegd met uitzondering van de woorden: „hebbende hij dit feit gepleegd gezamenlijk of tengevolge van samenspanning met den marinier der 3e klasse V.;

Overwegende omtrent het den beklaagde sub 2° tenlastegelegde: dat een extract-scheepsjournaal gehouden bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam o.m. inhoudt:

„7-8-'31 Marn. 3e kl. B. mankeert sedert 7 Augustus 17.00 op gestraften appel;

7-9-'31 Afgevoerd als deserteur Marn. 3e kl. B.”;

dat een extract-scheepsjournaal gehouden in de Marinekazerne te Amsterdam o.m. inhoudt:

„30 September 1931. Door militaire politie aangebracht marn. 3e kl. B., gedeserteerd van de Afdeeling Mariniers te Rotterdam”;

dat een amtseedig proces-verbaal dd. 30 September 1931 opgemaakt door A. A., sergeant der politietroepen te Amsterdam, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, in hoofdzaak inhoudt:

dat hij op 30 September 1931 te Amsterdam heeft aangehouden B., marinier 3e klasse;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij, teruggekeerd bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam, op den 7en Augustus 1931 met het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, te Rotterdam zich vanuit de Marinierskazerne aldaar heeft verwijderd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven totdat hij op den 30en September 1931 door de militaire politie te Amsterdam werd aangehouden en overgebracht naar de Marinekazerne aldaar;

Overwegende dat door den inhoud van opgamelde bescheiden en de verklaring van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem sub 2°. primair is tenlastegelegd;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

„Desertie in tijd van vrede, tweemaal gepleegd”;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden staat in goede verhouding tot den ernst der gepleegde feiten in verband met de omstandigheden waarin zij zijn begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen:

1, 60, 98 eerste lid aanhef en sub 1° en tweede lid van het Wetboek van Militair Strafrecht; 27, 57 van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht; Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen den beklaagde

is ten laste gelegd¹⁾ met beklaagde's schuld er aan en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 30 September 1931 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht.

De Krijgsraad zegt niet waaróm hij niet bewezen acht dat het feit is gepleegd gezamenlijk of tengevolge van samenspanning met V. De fiscaal wijdde daaraan in zijn eisch de volgende overweging:

„dat ten aanzien van beklaagde niet is bewezen de verzwarende omstandigheid genoemd in art. 99 sub 2° van het W. v. M. S., daar het den beklaagde sub 1° ten laste gelegde en als bewezen aangenomen feit niet is gepleegd gezamenlijk of tengevolge van samenspanning met V., hebbende toch beklaagde het misdrijf gepleegd bedoelt bij art. 98, 1° W. v. M. S., terwijl V. het misdrijf heeft gepleegd bedoeld bij art. 97, 1° van dat wetboek”.

Hieruit zou dus volgen, dat de verzwarende omstandigheid van art. 99, 2° betrekking moet hebben op hetzelfde misdrijf in den zin van mededaderschap. Niet voldoende is het in die opvatting dat de bewezen feiten, gelijk in casu, slechts identiek zijn. Vallen de feiten echter onder dezelfde strafbepaling, dan schijnt het ons niet noodig dat de daders, wil er van gezamenlijkheid of van samenspanning sprake zijn, precies dezelfde materiele handelingen hebben verricht, zoodat de verzwarende omstandigheid o.i. dan ook wèl aanwezig zal kunnen zijn als bijv. de daders niet juist op hetzelfde uur achterblijven of niet tegelijkertijd worden gearresteerd. (Men vergelijk ook de aantekening van Noyon ad art. 394 W. v. S.)

In het onderhavige geval was er FEITELIJK wel degelijk sprake van eene gezamenlijke handeling. De strafpositie op het misdrijf gesteld, is intusschen in de meeste gevallen hoog genoeg om bij de straftoemeting met deze — zij het dan in technisch-juridischen zin wellicht niet bestaande — verzwarende omstandigheid rekening te houden. Men zie verder art. 84, 2° Ontwerp-W. v. M. S. voor Ned.-Indië en de Mem. v. Toel. daarop, hiervóór blz. 248.

Red. M.R.T.

¹⁾ Dit dictum lijkt nog al slordig en onvolledig geformuleerd.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 9 December 1931.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein ter zee D. Vreede, officier van Administratie der 1ste klasse A. van Houte, kapitein der Mariniers M. R. de Bruyne en luitenant ter zee der 1ste klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Officier van Administratie der 1ste klasse Mr. G. H. van Driel.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen, door drie personen gezamenlijk gepleegd.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fisikaal tegen: R. marinier der 3e klasse, oud 22 jaren, geboren te Nijmegen; L. marinier der 3e klasse, oud 20 jaren, geboren te Nijmegen; V. marinier der 3e klasse, oud 18 jaren, geboren te Nijmegen; allen gedetineerd in het Marine-Provoosthuis te Willemsoord,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 19 November 1931;

Gezien het bevel tot bijeenkomst van den Krijgsraad dd. 26 November 1931 en het aan den voet van dat bevel den beklagden tenlastegelegde:

dat zij dienende als marinier der 3e klasse bij de Marinierskazerne te Rotterdam, aldaar op den 1sten November 1931, in tijd van vrede, na een daartoe gemaakte afspraak, met het oogmerk om zich voor goed aan hunne dienstverplichtingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd, immers voorloopig arrest hebbende, gezamenlijk zich uit gemelde kazerne hebben verwijderd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig zijn gebleven, totdat zij, na zich op den 3den November 1931 vrijwillig te hebben gemeld bij de Infanteriekazerne te Nijmegen, dienzelfden dag bij voormelde Marinierskazerne zijn teruggebracht;

Gezien het exploit van betekening en dagvaarding dd. 27 November 1931, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklagden is betekend en zij zijn gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag 9 December 1931, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging der beklagden;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fisikaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strek-

kende tot schuldigverklaring der beklaagden aan het hun tenlastegelegde subsidiair en veroordeeling van ieder hunner deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, met aftrek der voorloopige hechtenis, door ieder hunner sedert 3 November 1931 ondergaan;

Overwegende dat het extract-stamboek van beklaagden inhoudt: wat betreft R.:

dat hij op 12 Januari 1931 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en dat zijn diensttijd eindigt 12 Januari 1937;

wat betreft L.:

dat hij op 26 Februari 1931 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en dat zijn diensttijd eindigt 26 Februari 1937;

wat betreft V.:

dat hij op 27 Februari 1931 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en dat zijn diensttijd eindigt 27 Februari 1937;

Overwegende dat een extract-scheepsjournaal gehouden bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam o.m. inhoudt:

„2 November 1931. Mankeert Marinier 3e klasse R., die zich op 1 November 1931 op geheimzinnige wijze uit de kazerne heeft verwijderd. 3 November 1931. Per celwagen door de Mil. Pol. in de kazerne teruggebracht de Marinier R.”;

dat een extract-scheepsjournaal gehouden bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam o.m. inhoudt:

„2 November 1931. Mankeert Marinier 3e klasse L., die zich op 1 November 1931 op geheimzinnige wijze uit de kazerne heeft verwijderd. 3 November 1931. Per celwagen door de Mil. Pol. in de kazerne teruggebracht de Marinier 3e klasse L.”;

dat een extract-scheepsjournaal gehouden bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam o.m. inhoudt:

„2 November 1931. Mankeert Marinier 3e klasse V., die zich op 1 November 1931 op geheimzinnige wijze uit de kazerne heeft verwijderd. 3 November 1931. Per celwagen door de Mil. Pol. in de kazerne teruggebracht de Marinier 3e klasse V.”;

Overwegende dat de beklaagden hebben verklaard:

1e. R.:

dat hij is R., oud 22 jaren, geboren te Nijmegen; dat hij het laatst gediend heeft als marinier der 3e klasse aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te Willemsoord; dat hij op 12 Januari 1931 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij op 1 November 1931, dienende als marinier der 3e klasse in de Marinierskazerne te Rotterdam, voorloopig arrest had en de kazerne niet mocht verlaten; dat hij op genoemden dag met zijne beide medebeklaagden L. en V. de afspraak heeft gemaakt de kazerne ongeoorloofd te verlaten, waarna hij zich met dezen opzet-

telijk ongeoorloofd gezamenlijk uit de kazerne heeft verwijderd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven tot hij zich op 3 November 1931 vrijwillig heeft gemeld bij de Infanteriekazerne te Nijmegen en dienzelfden dag in de Marinierskazerne te Rotterdam is teruggebracht;

2e. L.:

dat hij is L., oud 20 jaren, geboren te Nijmegen; dat hij het laatst gediend heeft als marinier der 3e klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord; dat hij op 26 Februari 1931 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij op 1 November 1931, dienende als marinier der 3e klasse in de Marinierskazerne te Rotterdam, voorloopig arrest had; dat hij op genoemden dag met zijne medebeklaagden R. en V. de afspraak maakte gezamenlijk naar Nijmegen te gaan, waarna hij zich met hen opzettelijk ongeoorloofd uit de kazerne heeft verwijderd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij zich op 3 November 1931 vrijwillig heeft gemeld bij de Infanteriekazerne te Nijmegen en dienzelfden dag naar de Marinierskazerne te Rotterdam is teruggebracht;

3e. V.:

dat hij is V., oud 18 jaren, geboren te Nijmegen; dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord als marinier der 3e klasse; dat hij op 27 Februari 1931 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij op 1 November 1931, dienende als marinier der 3e klasse in de Marinierskazerne te Rotterdam, voorloopig arrest had; dat hij op genoemden dag met zijne medebeklaagden R. en L. de afspraak maakte de kazerne te verlaten en naar Nijmegen te gaan; dat hij zich dienzelfden dag met zijne medebeklaagden opzettelijk ongeoorloofd uit de kazerne heeft verwijderd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven tot hij zich op 3 November 1931 vrijwillig heeft gemeld aan de Infanteriekazerne te Nijmegen en dienzelfden dag in de Marinierskazerne te Rotterdam is teruggebracht;

Overwegende dat door de opgaven der beklaagden, geldende ieders opgave alléén ten aanzien van hem die ze heeft gedaan en niet ten aanzien der anderen, en door den inhoud der bovenvermelde bescheiden wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagden subsidiair is ten laste gelegd, met ieders schuld er aan;

Overwegende dat het bewezen verklaarde voor ieder der beklaagden moet worden gequalificeerd:

„Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van tenminste één dag en van niet langer dan dertig dagen, door drie personen gezamenlijk gepleegd”;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden voor ieder der beklaagden staat in goede verhouding tot

den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van beklaagden;

Gezien de artikelen: 1, 60, 97 aanhef en sub 1°, 99 eerste lid aanhef en sub 2° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

27 van het Wetboek van Strafrecht;

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen den beklaagden is ten laste gelegd gelijk hooger overwogen, met ieders schuld er aan en qualificeert het bewezen verklaarde voor elk hunner als hooger aangegeven;

Veroordeelt ieder der beklaagden tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd, door ieder der veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 3 November 1931 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf voor ieder hunner geheel in mindering zal worden gebracht;

Verklaart niet bewezen hetgeen den beklaagden anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard en spreekt hen hiervan vrij.

In den eisch van den fiscaal concludeerde deze tot schuldigverklaring aan:

„opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen, door *twee of meer personen* gezamenlijk gepleegd”.

Deze qualificatie is volgens de jurisprudentie van den Hoogen Raad de juiste. Zie arrest van 28 Augustus 1917, kaartsysteem Ned. Jur. no. 1 en laatstelijk arrest van 26 Juli 1927 Ned. Jur. 1927, blz. 1176, waarbij de door Hof en Rechtbank gegeven qualificatie „diefstal door meer vereenigde personen ...” (art. 311, 4° W. v. S.) als niet geheel juist werd verbeterd in: „diefstal door twee of meer vereenigde personen...”.

Niet geheel daarmee in overeenstemming qualificeerde het H. M. G. bij sententie van 23 April 1920, M. R. T. XVI, blz. 90, een door drie personen gepleegden diefstal als: „diefstal door meer dan twee vereenigde personen”.

Juiste qualificatie geeft het vonnis van den Krijgsraad te 's Hertogenbosch van 21 April 1931, M. R. T. XXVII, blz. 325.

Red. M. R. T.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 4 Mei 1932.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Officier van administratie der 1e klasse A. van Houte,
Kapiteins der Mariniers T. C. W. Michaëlis en M. R. de Bruijne
en Luitenant ter zee der 1e klasse H. van Schreven.

Fiscaal: Hoofdofficier van administratie der 2e klasse Mr. D. Tol-
lenaar.

Raadsman: Mr. A. Veldman, te Alkmaar.

Krijgsraad: 1° *Opzettelijk nalaten eenig door Ons vastgesteld dienstvoorschrift op te volgen (het niet brengen van den bij het Reglement op de Eerbewijzen voorgeschreven militairen groet) ;* 2° *Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd (weigeren en nalaten te gehoorzamen a aan de daarna door den meerdere gegeven order om de militaire houding aan te nemen en vervolgens b aan de order om zijn naam op te geven), al deze feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling.*

De bevelen 2° a en b zijn gegeven door een militairen meerdere aan een militairen mindere, terwijl de uitvoering daarvan in het belang van den dienst werd gevorderd; zij vallen mitsdien onder het begrip „dienstbevel”.

H.M.G.: *In art. 8 R.Kr. is voorgeschreven dat de militair nauwgezet heeft in acht te nemen: „alle bepalingen betreffende het geven van de militaire eerbewijzen” — waaronder uiteraard ook begrepen moet worden het sub 1° genoemde voorschrift van het Reglement op de Eerbewijzen —, terwijl het R. Kr., blijkens art. 15, niet is aan te merken als een dienstvoorschrift in den zin van art. 135 W. v. M. S., zoodat het sub 1° ten laste gelegde oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp in den zin van art. 2 n° 1 W.Kr., hetwelk, nu er samenhang met de overige ten laste gelegde feiten bestaat, ingevolge art. 60 dier wet bij de op te leggen straf in aanmerking moet worden genomen.*

Vonnis vernietigd voor zoover de bewezenverklaring betreft van het sub 1° ten laste gelegde en voor zoover de qualificatie en de straf betreft.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiscaal tegen J., marinier der 3e klasse, oud 21 jaren, geboren te Nijmegen, gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 31 Maart 1932;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 25 April 1932 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

dat hij dienende als marinier der 3e klasse bij de zeemacht, op den 13den Maart 1932 te Nijmegen, terwijl hij in uniform gekleed was:

1°. opzettelijk heeft nagelaten het dienstvoorschrift van artikel 28 van het Reglement op de Eerbewijzen, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 19 December 1923, No. 21, op te volgen, door den eveneens in uniform gekleeden dienstplichtigen sergeant van de landmacht C. Takkebos niet den bij bedoeld artikel voorgeschreven militairen groet te brengen;

2°. toen vervolgens de onder 1° genoemde sergeant hem wegens overtreding van het onder 1° vermelde voorschrift aangesproken had en hij, beklagde, daarbij opzettelijk niet voldeed aan de in artikel 28 (3) van het onder 1° vermelde Reglement vastgestelde verplichting, heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan de daarop aan hem, beklagde, door den sergeant gegeven order om de militaire houding aan te nemen;

3°. toen vervolgens de onder 1° genoemde sergeant bij betraping op heeterdaad op de onder 1° en onder 2° vermelde feiten hem, beklagde, gelast had zijn naam op te geven teneinde rapport van het voorgevallene te kunnen maken, geweigerd en opzettelijk nagelaten heeft aan dit bevel te gehoorzamen;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 26 April 1932, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag, 4 Mei 1932 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. A. Veldman;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklagde inhoudt:

dat hij op 7 October 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse en dat hij thans nog als zoodanig dient;

Overwegende omtrent het den beklagde onder aanhef en 1° tenlastegelegde: dat hebben verklaard de getuigen:

1°. C. Takkebos, dienstplichtig sergeant van de Landmacht: dat hij in den avond van 13 Maart 1932 gekleed in uniform van dienstplichtig sergeant van de Infanterie te Nijmegen op den hoek van de Korte Molenstraat een marinier passeerde, die stond in zeer nonchalante houding met de handen in de zakken; dat die marinier in zijn, getuige's, richting keek en hem bleef aankijken terwijl hij,

getuige, hem voorbijging, zijn hoofd zelfs in zijne richting mededraaide; dat die marinier hem niet den militairen groet bracht; dat hij den marinier op ± 1 meter afstand passeerde en ter plaatse zeer weinig publiek aanwezig was;

2°. H. W. Wachter, dienstplichtig sergeant van de Landmacht:

dat hij in den avond van 13 Maart 1932 gekleed in uniform van dienstplichtig sergeant der Infanterie te Nijmegen in gezelschap van den eersten getuige op den hoek van de Korte Molenstraat een marinier passeerde op een afstand van ± 1 meter; dat die marinier in hunne richting keek doch niet den militairen groet bracht; dat ter plaatse weinig publiek aanwezig was;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij is J., oud 20 jaren, geboren te Nijmegen; dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord als marinier der 3e klasse; dat hij op 7 October 1930 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren; dat hij op 13 Maart 1932, dienende als marinier der 3e klasse bij de zeemacht, zich met verlof te Nijmegen bevond; dat hij in den avond van dien dag, in uniform gekleed, zich bevond op den hoek van de Korte Molenstraat; dat hij plotseling werd aangesproken door een sergeant van de landmacht die hem vroeg waarom hij niet groette;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en die van den beklagde wettig en overtuigend is bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen hem onder aanhef en 1° is ten laste gelegd;

Overwegende dat de beklagde te zijner verdediging heeft aangevoerd dat hij den sergeant der Infanterie niet heeft gezien; dat beide getuigen verklaren dat ter plaatse weinig publiek aanwezig was, zij den beklagde op ± 1 meter afstand voorbijgingen, terwijl de beklagde in hunne richting keek, eerste getuige bovendien dat de beklagde hem aanzag, onder het voorbijgaan bleef aanzien en hem, toen hij voorbij was, met de oogen bleef volgen; dat beklagde's verweer dan ook ongeloofwaardig is en moet worden verworpen;

Overwegende omtrent het den beklagde onder aanhef en 2° tenlastegelegde: dat hebben verklaard de getuigen:

1°. C. Takkebos bovenvermeld:

dat hij, nadat hij, als reeds opgegeven, had bevonden dat de marinier hem niet den militairen groet bracht, naar dezen is toegegaan en hem heeft gezegd: „neem de handen uit de zakken en ga in de houding staan”, waarop de marinier antwoordde: „ik heb niets met je te maken” en zijne houding niet veranderde; dat hij zijn bevel nog twee malen heeft herhaald doch dat de marinier de houding niet aannam;

2°. H. W. Wachter, bovenvermeld:

dat hij, nadat als boven opgegeven de marinier hem en eersten getuige had laten voorbijgaan zonder te groeten, heeft gezien dat eerste getuige naar dien marinier toeging en hem vroeg waarom

hij naliel te groeten, waarbij de marinier in zeer nonchalante houding stond met een hand in den zak; dat eerste getuige tot den marinier zeide: „neem je handen uit je zakken en ga in de houding staan” en dit bevel twee malen herhaalde, doch dat de marinier dit bevel niet opvolgde en zijn onverschillige houding bewaarde;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij, als hooger opgegeven door den sergeant van de Infanterie aangesproken over het nalaten van den militairen groet, met een hand in den zak tegenover dien sergeant is blijven staan; dat de sergeant hem heeft gelast: „ga in de houding staan als ik tegen je spreek”, doch dat hij aan dat bevel opzettelijk geen gevolg heeft gegeven, zeggende dat hij beleefder wenschte te worden toesproken; dat de sergeant zijn bevel nog eenmaal heeft herhaald, doch dat hij niet de militaire houding heeft aangenomen maar met de hand in den zak is blijven staan en den sergeant ten antwoord heeft gegeven: „ik doe het niet voor jou en ik heb niets met je te maken”;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en die van den beklagde wettig en overtuigend is bewezen met beklagde's schuld er aan, hetgeen hem onder aanhef en 2° is tenlastegelegd;

Overwegende omtrent het den beklagde onder aanhef en 3° tenlastegelegde: dat hebben verklaard de getuigen:

1°. C. Takkebos voormeld: dat hij, ter zake van het in zijne vorige verklaring medegedeelde, rapport wenschte te maken en den marinier naar zijnen naam vroeg, die antwoordde: „daar heb jij niets mede te maken” en zijnen naam niet opgaf;

2°. H. W. Wachter voormeld:

dat eerste getuige, na de weigering van den marinier om de militaire houding aan te nemen, dezen gelastte zijnen naam op te geven, die aan dat bevel niet voldeed maar zich verwijderde;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat, nadat hij geweigerd had als bovenvermeld, de militaire houding aan te nemen, de sergeant hem gelastte zijnen naam op te geven; dat hij begreep dat de sergeant zijnen naam wilde weten om rapport van het voorgevallene te kunnen opmaken; dat hij ook aan dat bevel niet heeft gehoorzaamd en zijnen naam niet heeft opgegeven, zeggende „loop maar mede naar het huis mijner ouders, daar kun je naam en toenaam krijgen”;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en die van den beklagde wettig en overtuigend is bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen hem onder aanhef en 3° is ten laste gelegd;

Overwegende dat de bevelen onder aanhef 2° en 3° vermeld, zijn gegeven door een militairen meerdere aan eenen militairen mindere, terwijl de uitvoering dier bevelen in 't belang van den dienst werd gevorderd en deze mitsdien vallen onder het begrip „dienst-bevel”;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

1°. Als militair opzettelijk nalaten eenig door Ons vastgesteld dienstvoorschrift op te volgen;

2°. Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd, alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken staat in goede verhouding tot den ernst der gepleegde feiten in verband met de omstandigheden waarin zijn zijn begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen 1, 60, 114, eerste lid, 135, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht; 56 van het Wetboek van Strafrecht; 27, 28 van de Verordeningen Koninklijke Marine, Deel 2, Hoofdstuk I, Reglement op de Eerbewijzen, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 19 December 1923, no. 21; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 9 Juni 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Mr. G. van Slooten, Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser.

In de zaak van J., oud 21 jaar, geboren te Nijmegen, marinier der 3de klasse, dienende aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te Willemsoord, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis¹⁾ op 4 Mei 1932 door den Krijgsraad te Willemsoord tegen hem gewezen, tegen den Fisikaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping vanwege den Advocaat-Fisikaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de midelen van verdediging door hem aangevoerd;

¹⁾ Zie hiervóór. Red. M.R.T.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 26 April 1932 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd dat hij . . . enz. (Zie het vonnis).

Overwegende dat de Krijgsraad bij zijn vonnis van 4 Mei 1932 het aan beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met zijne schuld daaraan en hem deswege heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier weken, na het bewezen verklaarde te hebben gequalificeerd als: „1° als militair opzettelijk nalaten eenig door Ons vastgesteld dienstvoorschrift op te volgen; 2° opzettelijke ongehoorzaamheid, twee malen gepleegd, alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling”;

Overwegende ten aanzien van het aan beklaagde in aanhef en onder 1° te laste gelegde:

dat in artikel 8, 2de lid, van het bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1922, no. 476, vastgestelde Reglement betreffende de Krijgstucht is voorgeschreven, dat de militair nauwgezet in acht heeft te nemen: „alle bepalingen betreffende het geven van de militaire eerbewijzen”, terwijl het voornoemde Reglement op grond van het daarin in artikel 15, 2de lid, bepaalde niet is aan te merken als een dienstvoorschrift in den zin van artikel 135 van het Wetboek van Militair Strafrecht; dat onder deze uitdrukking „alle bepalingen betreffende het geven van de militair eerbewijzen” uiteraard ook begrepen moet worden het in dit deel der telastelegging genoemd artikel 28 van het Reglement op de Eerbewijzen, zoodat het in aanhef en onder 1° ten laste gelegde, dat, zooals ter terechtzitting is gebleken, door beklaagde is gepleegd, een krijgstuchtelijk vergriep in den zin van artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht oplevert, hetwelk — nu de overige ten laste gelegde feiten misdrijf opleveren en tot de kennismeming van den militairen rechter behooien en er tevens samenhang tusschen alle die feiten bestaat — ingevolge het bepaalde bij artikel 60 van die Wet bij de bepaling van de aan beklaagde op te leggen straf in aanmerking moet worden genomen;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep het Hof voor het overige tot gene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de aan beklaagde opgelegde straf, welke straf, mede in verband met het vorenstaande, aan het Hof te zwaar is voorgekomen; dat het Hof alzoo zich overigens vereenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, met uitzondering evenwel van de artikelen 135, 1ste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27 en 28 van de Verordeningen Koninklijke Marine, deel 2, hoofdstuk I, Reglement op de Eerbewijzen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 19 December 1923, no. 21;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat het beroepen vonnis,

voor zoover daarbij wettig en overtuigend is bewezen verklaard „dat beklagde opzettelijk heeft nagelaten het dienstvoorschrift van artikel 28 van het Reglement op de Eerbewijzen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 19 December 1923, no. 21, op te volgen”, en voor zoover de qualificatie en de aan beklagde opgelegde straf betreft, moet worden vernietigd;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld, en gezien de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover daarbij wettig en overtuigend is bewezen verklaard, dat beklagde opzettelijk heeft nagelaten het dienstvoorschrift van artikel 28 van het Reglement op de Eerbewijzen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 19 December 1923, no. 21, op te volgen, en voor zoover de qualificatie en de aan beklagde opgelegde straf betreft;

En opnieuw rechtdoende,

Qualificeert de aan beklagde in aanhef en onder 2° en 3° te laste gelegde en bewezen verklaarde feiten als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, twee malen gepleegd, beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd”;

Veroordeelt beklagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 29 Januari 1932.

President: Mr. Dr. M. A. G. Harthoorn (waarnemend).

Leden: Gep. luitenant-kolonel der Infanterie J. de Gelder, gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. E. E. G. Joakim.

Malversaties door een sergeant-bottelier.

Een gedeelte der strafreden behoeft wijziging, evenwel niet strekkende ten gunste van klager.

Uit klagers handelingen is gebleken, dat de plichtsbetrachting en de betrouwbaarheid, welke van een onderofficier moeten kunnen worden geëischt, in zeer onvoldoende mate bij hem aanwezig zijn, zoodat hij zich ongeschikt heeft getoond om in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, in verband waarmede hem terecht de straf van verlaying (tot matroos-bottelier) is opgelegd. Beklag ongegrond.

(Verzoek om gratie, zijnde dit instituut bij krijgstuchtelijke straf-

fen in de Nederlandsche wetgeving niet bekend, door den Gouverneur-generaal niet voor inwilliging vatbaar verklaard.)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 5 November 1931, van den bij de Marinekazerne „Goebeng” dienenden matroos-bottelier T., stamboeknummer, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië inroept op het beklag door hem ingediend over de hem op 29 Juni 1931 door den Commandant van Hr. Ms. „Flores”, aan boord van welken bodem klager destijds diende, opgelegde straf van „verlaging tot matroos-bottelier” en over de daarbij behorende omschrijving van de strafreden, luidende:

„Zich laten kennen als een volkomen onbetrouwbaar onderofficier
„door:

„1e. bij het opnemen van het restant levensmiddelen een gedeelte daarvan aan het oog van den officier van administratie „te onttrekken;

„2e. zich schuldig te maken aan het misdrijf van artikel 350 „Wetboek van Strafrecht door \pm 36 L. klapperolie te doen verdwijnen, voorgevende dit over boord te hebben gezet, terwijl hij „aan den officier van administratie opgaf het aan de inlandsche „bemanning te hebben uitgegeven.”

Welk beklag, bij op 29 October 1931 door den Commandant der Zeemacht genomen beslissing, ongegrond is verklaard, doch waarbij, onder handhaving van de opgelegde straf, de omschrijving van de strafreden is gewijzigd, zoodat deze komt te luiden:

„1e. Bij het opnemen van het restant levensmiddelen een gedeelte daarvan aan het oog van den officier van administratie onttrokken;

„2e. bij een onderzoek zijn chef bij herhaling voorgelogen;

„3e. zich schuldig gemaakt aan bedrog in zijn administratie „door \pm 36 Liter klapperolie te verschrijven als uitgegeven voor „rantsoen, hetgeen bleek onwaar te zijn;

„4e. \pm 36 Liter klapperolie weggemaakt, hebbende hij deze „volgens zijn eigen verklaring buiten boord gezet, eene wijze van „handelen die, aangenomen dat zij inderdaad door hem is toegepast — waaromtrent, mede door de leugenachtige wijze, waarop „betrokkene eerst getracht heeft het verdwijnen der olie te verklaren, „ernstige twijfel is gerezen — getuigt van een verregaande roekeloosheid bij het beheer van 's Rijks goederen.”;

Overwegende, dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Overwegende, dat de strafoplegger zijn verlangen om bij het onderzoek nader te worden gehoord niet heeft te kennen gegeven en het Hof ook zelf geen termen aanwezig acht om daartoe over te gaan;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gezien de ingevolge 's Hofs opdracht voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde verklaring van klager en de, mede ingevolge 's Hofs opdracht, voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen: marinier der 1ste klasse A. Bek, stamboeknummer 3377; sergeant-kok W. M. van Dijk, stamboeknummer 537; korporaal-kok H. Stellingwerff, stamboeknummer 322 L.O.; matroos-bottelier E. Pattipelohy, stamboeknummer 336; marinier der 1ste klasse E. W. A. van Kerkhof, stamboeknummer 3397; en Inlandsch stoker der 2de klasse F. Lalopua, stamboeknummer 990;

Overwegende, dat door het onderzoek is komen vast te staan: dat tijdens eene inspectie door den officier van administratie in de victualiebergplaats, aldaar op een daarvoor niet bestemde, aan het oog onttrokken plaats werden aangetroffen eenige blikken reuzel van 3 K.G. en een blik jam van 5 K.G.;

dat klager aanvankelijk tegenover den officier van administratie, zijn chef, de aanwezigheid van reuzel en jam te dier plaatse ontkende doch ten slotte, toen zijn chef hem mededeelde de blikken zelf te hebben gevonden, toegaf dat zij zich daar wél bevonden;

dat klager vanaf het oogenblik, dat hij aan boord was geplaatst, dagelijks ongeveer het volle rantsoen klapperolie op zijn rapport, als uitgegeven aan de Inlandsche bemanning, verschreef;

dat evenwel noch door de Inlandsche schepelingen, noch door den kok, die voor hen het eten bereidde, klapperolie werd gebruikt en ook niet werd ontvangen en dat klager erkende, dat de afschrijving ten onrechte had plaats gevonden;

dat bij de aanboordkomst van klager één blik klapperolie van 18 Liter aan boord was, dat tot den dag der eerder vermelde inspectie drie maal een blik van 18 Liter werd bijontvangen en dat op dien dag een restant van ongeveer twee blikken (één gesloten blik en één geopend blik) aanwezig bleek te zijn;

dat klager, toen de officier van administratie hem vroeg hoe het kwam dat, terwijl geen klapperolie was uitgegeven, het restant in stede van vier blikken slechts ongeveer twee bedroeg, antwoordde dat hij altijd een blik geopend gereed had gehouden om daarvan te kunnen verstrekken als om olie gevraagd werd en dat hij, daar zulks niet geschiedde, de olie bij kleine hoeveelheden tegelijk persoonlijk over boord had geworpen;

Overwegende, dat klager de aanwezigheid van de blikken reuzel en van het blik jam op een plaats waar die aanwezigheid zool niet onmogelijk, dan toch zeer moeilijk kon worden geconstateerd, verklaarde door te zeggen, dat het, wat de reuzel aanging, eene hoeveelheid betrof waarvan zoogenaamd economie gemaakt was en dat het, wat de jam betrof, een blik was dat over was bevonden — hetgeen bleek bezijden de waarheid te zijn, daar er een tekort vol-

gens de boeken bestond — en dat de gevonden blikken een soort reserve vormden, waaruit zou kunnen worden geput om aan mogelijke onverwachte aanvragen van de bemanning te kunnen voldoen; dat hij buiten zijn chef om deze economie had gemaakt omdat hij het verkeerde van zoodanige handelwijze aanvankelijk niet inzag en dat hij de aanwezigheid der blikken ontkende tot ontkennen niet meer mogelijk was, omdat hij, toen die chef hem aangaande dat economie maken ondervroeg, plotseling begreep, dat hij verkeerd had gehandeld en hij dit verkeerd handelen voor zijn chef verborgen wilde houden;

Overwegende, dat klager, door met de blikken reuzel en jam te handelen als hij deed, blijk heeft gegeven van een zeer verkeerde opvatting van zijn plicht, zijnde het toch niet in overeenstemming met een juiste plichtopvatting, dat een onderofficier die, onder toezicht van den chef van het detail, is belast met het dagelijksch beheer en de dagelijksche administratie, handelingen pleegt, waarvan die chef onkundig is, vooral indien zulks geschiedt op de slink-sche wijze waarop dit in het onderwerpelijke geval plaats vond;

Overwegende, dat klager's liegen, toen hij terzake van het economie maken door zijn chef werd ondervraagd, bovendien heeft aangetoond, dat hij weinig betrouwbaar is;

Overwegende, dat klager, erkennende dat het door hem als uitgegeven opbrengen van ongeveer het volle rantsoen klapperolie in strijd met de waarheid geschiedde, later verklaarde dat de olie door hem overboord was gezet;

Overwegende, dat klagers opgaven betreffende de wijze waarop dat overboord werpen zou hebben plaats gehad, ernstigen twijfel doen rijzen aan de waarheid van deze verklaring, zijnde toch niet aan te nemen, dat het overboord werpen — allermint een werkzaamheid welke als regel door een onderofficier wordt verricht — zooals klager beweert, doorlopend door hem persoonlijk zoude zijn verricht en evenmin dat dit steeds zoude hebben plaats gehad des avonds of in den rusttijd;

Overwegende, dat het Hof in verband met het voorafgaande en mede rekening houdende met de, meer dan eens gebleken, weinige betrouwbaarheid van klagers, aan het beklag voorafgegane, verklaringen, dan ook van oordeel is, dat klager van het ontstaan van het tekort aan klapperolie geen aannemelijke verklaring heeft kunnen geven;

Overwegende, dat klagers handelingen onbestaanbaar zijn met de militaire orde en een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp opleveren, waarvoor terecht straf is opgelegd;

Overwegende, dat de, door den in artikel 61 van de Wet op de Krijgstucht bedoelden meerdere gewijzigde, omschrijving van de strafreden, voorzoover aangaat hetgeen daarin voorkomt onder 1e, 2e en 3e, klagers tekortkomingen juist weergeeft, doch voorzoover aangaat hetgeen daarin voorkomt onder 4e wijziging behoeft, evenwel niet strekkende ten gunste van klager;

Overwegende, dat uit klagers handelingen is gebleken, dat de plichtsbetrachting en de betrouwbaarheid, welke van een onder-officier moeten kunen worden geëischt, in zeer onvoldoende mate bij hem aanwezig zijn, zoodat hij zich ongeschikt heeft getoond om in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, in verband waarmede hem terecht de straf van verlaging is opgelegd;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de beschikking door den Commandant der Zeemacht op 29 October 1931 op het beklag genomen, met dien verstande, dat sub 4° van de omschrijving van de strafreden zal luiden:

„4e. van het ontstaan van een tekort van \pm 36 Liter klapper-, olie geen aannemelijke verklaring kunnen geven.”;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, den Commandant van Hr. Ms. „Flores” (beide door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht) en één aan den Commandant der Zeemacht.

Naar aanleiding van deze beschikking heeft de gestrafte alsnog een uitvoerig toegelicht verzoek om gratie ingediend aan den Gouverneur-generaal, op welk verzoek de Landvoogd het hieronder volgend besluit heeft genomen:

Buitenzorg, den 7den Juni 1932.

Gelezen:

I. het verzoekschrift, gedagteekend Soerabaja 10 Maart 1932, van den matroos-bottelier T., stamboeknummer , strekkende tot verleening van gratie van de hem opgelegde krijgstuhtelijke straf van verlaging tot matroos-bottelier;

II. de brieven:

- a. van den Commandant der Zeemacht en Hoofd van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië van 16 April 1932 No. P. 6/7/34;
- b. van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië van 18 Mei 1932 No. 47/94z;

Overwegende:

dat het instituut van verleening van gratie van krijgstuhtelijke straffen in de Nederlandsche wetgeving niet bekend is;

dat weliswaar bij artikel 53 van de Wet op de Krijgstucht is bepaald, dat van krijgstuhtelijke straffen in bepaalde, bij dat artikel nader omschreven gevallen vrijstelling kan worden verleend naar regelen, daarvoor te stellen bij algemeenen maatregel van bestuur, doch dat ingevolge het Koninklijk Besluit van 1 Juli 1922 (Nederlandsche Staatsblad No. 437) het verleenen van zoo-

danige vrijstelling slechts is toegekend aan bepaalde, bij voormeld Koninklijk Besluit nader omschreven militaire autoriteiten;

Is goedgevonden en verstaan:

Aan verzoeker te kennen te geven, dat zijn bij voormeld request gedaan verzoek niet voor inwilliging vatbaar is.

Uittreksel dezes zal worden verleend aan den Commandant der Zeemacht, het Hoog Militair Gerechtshof en den Verzoeker, tot inlichting en naricht.

Stemt overeen met voorz. Besluit:

De Gouvernements-Secretaris,

J. RAMAER.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 22 September 1931.

President: Luitenant-kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Officier van administratie der 1e klasse A. A. Lagaaij,
Officier van den Marinestoomvaardienst der 1e klasse H. L. E.
van Gelder, Officier van administratie der 1e klasse G. J. Jöbsis
en Luitenant ter zee der 1e klasse Jhr. N. J. C. Versluijs.

Fiscaal: Hoofdofficier van administratie der 2e kl. Mr. D. Tollenaar.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 30 October 1931.

President: Mr. J. K. Onnen.

Leden: Gep. Luitenant-kolonel der Infanterie J. de Gelder, gep.
Schout-bij-nacht Jhr. S. de Ranitz, Mr. Dr. M. A. G. Harthoorn
en Mr. H. Oele.

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. Lie Tjong Tie.

Als bediende der officieren weigeren en nalaten om te voldoen aan de order van een marinier, hulp van den (onderofficier) hofmeester en dezen tijdelijk vervangend, om het van de tafel der officieren overgebleven eten op te ruimen, zeggende dat dit zijn werk niet was.

Krijgsraad: *Wel is waar was het gebruik dat deze hulp den Inlandschen jongens bevelen gaf, maar niet is komen vast te staan dat hij die bedienden „krachtens beschikking van het bevoegd gezag” onder zijne bevelen had en hier dus een verhouding van meerdere tot mindere niet bestond. Zelfs een eenvoudige mondelinge aanzegging door den hofmeester aan de bedienden, waardoor reeds zou zijn voldaan aan art. 67 W. v. M. S., is nagelaten.*

Vrijpraak met verwijzing naar den commandeerenden officier.

H. M. G.: *De indeeling van het aan boord aanwezige personeel voor de verschillende diensten, waaronder de aanwijzing van bediendenpersoneel, geschiedt door den eersten officier als uitvoerende macht aan boord als zoodanig bevoegd; het bloote feit dat de betrokken marinier reeds gedurende eenige maanden als ondergeschikt hofmeester dienst deed, toont onwederlegbaar aan, dat hij door genoemde autoriteit, ten deze alzoo door het bevoegd gezag, als zoodanig was aangewezen, waardoor tusschen dien marinier en het bediendenpersoneel de verhouding van meerdere tot mindere in het leven werd geroepen, van welke verhouding door den sergeant-hofmeester aan dat personeel op de juiste wijze mededeeling was gedaan.*

Beklaagde's verdediging dat de hem opgedragen werkzaamheid niet tot zijn functie behoorde, verworpen.

Vonnis van den Krijgsraad vernietigd en beklaagde schuldig verklaard aan: „opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

zitting houdende in de Marine-kazerne Goebeng, in de zaak tegen: M. stamboeknummer 826B, oud 22 jaren, geboren te Djatiredjo (Kediri), laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad. ge-diend hebbende als Inlandsche jongen aan boord van Hr. Ms. „Sumatra” te Soerabaja; terzake van het feit waarvoor hij terechtstaat den 19en Augustus 1931 gesteld in arrest, zonder waarneming van dienst, thans gedetineerd in het Marine-Provoosthuis te Soerabaja; bij dispositie van den Zeekrijgsraad dd. 22 September 1931 gesteld op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 15en Augustus 1931, No. A. 16/6/32;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 7en September 1931, No. A 16/6/50, aan den voet van welk stuk door den Fiscaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

dat hij dienende als Inlandsche jongen aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”, in den avond van den 27en Juli 1931 in de debarkementsgebouwen op de Kruiserkade op het Marine-Etablissement te Soerabaja, alwaar de bemanning van voornoemd schip ondergebracht was, toen de marinier der 1e klasse H. v. D. in zijn functie van hulp van den hofmeester der officieren van voornoemd schip en dien hofmeester tijdelijk vervangende, als hoedanig hij in den dienst boven hem, beklaagde, als bediende dier officieren, gesteld was, hem, beklaagde, de order gegeven had om het van de tafel dier officieren overgebleven eten op te ruimen, heeft geweigerd aan dit bevel te gehoorzamen door te zeggen dat het zijn werk niet was en opzettelijk dit bevel ook niet opgevolgd heeft,

hebbende hij vervolgens opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhard, nadat zijn meerdere, de Luitenant ter zee der 2de klasse C. H. hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 11en September 1931 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 22en September 1931, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan: „opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”; en deswege veroordeeling tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 19en Augustus 1931;

Overwegende dat de beklaagde zich op den 20en Augustus 1929 vrijwillig als Inlandsche jongen onder stamboekn^o. 826 B voor den tijd van één jaar in den zeedienst heeft verbonden, welke diensttijd sedert is verlengd door reëngagement en dat hij thans nog als Inlandsche jongen bij de Koninklijke Marine is verbonden tot den 20en Augustus 1932;

Overwegende dat de verhouding van meerdere tot mindere in het onderhavige geval moest bestaan „krachtens beschikking van het bevoegd gezag”; dat het weliswaar gebruikelijk was dat v. D. als „hulp bij den hofmeester” de Inlandsche jongens bevelen gaf, doch dat uit de ten processe aanwezige bewijsmiddelen niet is komen vast te staan, dat v. D. destijds „krachtens beschikking van het bevoegd gezag” de Inlandsche bedienden w.o. beklaagde, onder de omstandigheden als in de telastelegging zijn omschreven, onder zijne bevelen had en hier dus eene verhouding van meerdere tot mindere niet bestond;

dat hier zelfs de eenvoudige mondelinge aanzegging aan de bij de officiersgamelle terwerkgestelde Inlandsche bedienden door den onderofficier-hofmeester, waardoor reeds zou zijn voldaan aan art. 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht, is nagelaten;

dat voorts uit de processtukken is gebleken, dat in afwijking van den hierbij gevolgden regel, de getuige H. als nieuwe lastgever is opgetreden, welke afwijking grond verschaft aan de meening, dat deze getuige dit deed uit twijfel aan de bevoegdheid als meerdere, van de marinier v. D.;

dat de Krijgsraad mitsdien van oordeel is, dat het den beklaagde

ten laste gelegde niet wettig en overtuigend is bewezen en deze hiervan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat gebleken is, dat beklaagde's handelingen op grond van artikel 11, 2e lid, art. 20, 1e lid, juncto art. 16 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, als onbestaanbaar met de militaire tucht of orde een krijgstuchtelijk vergrijp opleveren, ter behandeling waarvan de zaak, op grond van art. 58 van de Wet op de Krijgstucht, naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier dient te worden verwezen;

Gezien de artikelen 185 van de Regtspleging bij de Zeemagt; 2 aanhef en sub 1°, 58 van de Wet op de Krijgstucht;

Rechtdoende in naam en vanwege de Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem is ten laste gelegd;

Verwijst de zaak onder mededeeling van alle stukken, naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier ter beoordeeling of de beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in art. 2 aanhef en onder 1° van de Wet op de Krijgstucht, krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken.

Marinekazerne „GOEBENG”.

Soerabaja, den 24sten September 1931.

MEMORIE VAN APPEL

Tk heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië mede te deelen dat ik hooger beroep heb aangeteekend in zake den Inlandschen jongen M., stamboeknummer 826 B, terechtstaande wegens opzettelijke ongehoorzaamheid en daarvan bij vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 22 September 1931 vrijgesproken met verwijzing naar den Commandeerenden Officier, om de navolgende redenen:

De krijgsraad heeft zijn vrijspraak gegrond op het ontbreken van de verhouding van meerdere tot mindere op grond van artikel 67 onder 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht en overweegt daarbij dat deze verhouding „uit de ten processe aanwezige bewijsmiddelen” niet is komen vast te staan, zonder tevens te verklaren dat ook geen nader bewijs daarvan te verkrijgen zal zijn. Hierbij heeft de krijgsraad m.i. nagelaten een nader onderzoek te gelasten door den 1sten Officier, den Kapitein-luitenant ter zee Lagaaïj en den meergemelden sergeant-hofmeester als getuigen voor zich te doen verschijnen, immers — twijfelt men op grond van de bewijsmiddelen *ten processe* aanwezig — dan kunnen alleen uitsluitel geven degenen die den getuige Van Dijk voor den dienst aanwees en degenen, die dien dienst nader in details regelde.

Overigens geeft de wet niet aan in welken vorm de „beschikking van het bevoegd gezag” moet gegoten zijn; ook de geschiedenis van

het tot stand komen der wet brengt geen uitsluitel — de daar behandelde bijzondere gevallen houden geen verband met den in de Marine veelvuldig voorkomenden vorm, dat een ongegradueerde tijdelijk bij b.v. afmarcheeren, een geringe werkzaamheid etc., andere ongegradueerden onder zijn geleide of gezag heeft; voor zoover mij bekend neemt de „aanwijzing door het bevoegd gezag” dan al een zeer eenvoudigen vorm aan en wordt met een aanduiding volstaan.

Naar mijne meening is het bewijs van het bestaan dier „aanwijzing” ten processe afdoende geleverd — de beklagde zelf heeft dit dan ook geen oogenblik in twijfel getrokken; dat de officier van de wacht, toen zijn aandacht voor het eerst op de verhouding Van Dijk—beklaagde viel het zekere vóór het onzekere nam en de order herhaalde, is geen aanduiding van het niet bestaan eener „aanwijzing door het bevoegd gezag” doch slechts daarvan dat gemelde officier voor het oogenblik twijfelde totdat hij zich op de hoogte gesteld had — de krijgsraad had m.i. geen beroep op dezen voorbijgeganen twijfel mogen doen.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,

D. TOLLENAAR.

SCHRIFTUUR VAN EISCH IN APPEL

in de zaak van: den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant, contra M., stamboeknummer 826 B, oud ± 22 jaren, geboren te Djatiredjo (residentie Kediri), laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsche Jongen aan boord van Hr. Ms. „Sumatra” te Soerabaja, terzake van het feit waarvoor hij terechtstaat den 19den Augustus 1931 gesteld in arrest zonder waarneming van dienst, thans gedetineerd in het Marine-Provoosthuis te Soerabaja; bij dispositie van den Zeekrijgsraad d.d. 22 September 1931 gesteld op vrije voeten, beklagde-geappèlleerde.

De Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië:

Gezien de stukken van het proces, waaronder het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 22sten September 1931, waarbij beklagde is vrijgesproken van hetgeen hem is ten laste gelegd, met verwijzing van de zaak, onder mededeeling van alle stukken, naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier ter beoordeeling of beklagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht, krijgstuhtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken;

Aangezien deze beslissing steunt op de overweging, dat door de

ten processe aanwezige bewijsmiddelen niet is komen vast te staan, dat Van Dijk — de ordergever — den beklaagde — aan wien de order werd gegeven — „krachtens beschikking van het bevoegd gezag” onder zijne bevelen had;

Aangezien beklaagde ter terechtzitting uitdrukkelijk heeft erkend, dat de sergeant-hofmeester, voor wien Van Dijk als vervanger optrad, o.m. heeft bekend gemaakt, dat bij zijne verhindering Van Dijk hem verving en dus bevelen had te geven;

Aangezien hiermede aan den door den Krijgsraad — terecht — gestelden eisch is voldaan en het bewijs, door den Krijgsraad niet geleverd geacht, is geleverd;

Aangezien toch het hier betreft één van de elementen van het strafbare feit, het aanwezen waarvan ook door erkenning van beklaagde op zich zelve kan komen vast te staan;

Aangezien, waar ook de overige bestanddeelen der klacht ¹⁾ zijn bewezen — zooals ook het vonnis a quo — zij het implicite — in de 2de overweging terecht aanneemt —, beklaagde aan het hem bij de klacht ¹⁾ ten laste gelegde, opleverende het misdrijf omschreven en strafbaar gesteld bij artikel 114 al. 1, juncto al. 3, 1°. Wetboek van Militair Strafrecht en te qualificeeren als hieronder, schuldig is en tot straf behoort te worden veroordeeld, hetgeen, met vernietiging van het vonnis waarvan beroep, alsnog zal behooren te geschieden;

Aangezien er termen zijn om te bepalen, om den tijd door beklaagde in voorloopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering van de hem op te leggen gevangenisstraf in mindering te brengen vanaf den 19den Augustus tot en met den 21sten September d.a.v.;

Gelet op de bovenaangehaalde wetsbepalingen, zoomede de artt. 209 en volgende van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Concludeert: dat het Hoog Militair Gerechtshof van N.I., met ontvangst van het appèl, het vonnis waarvan appèl zal vernietigen;

Voornoemden beklaagde M. stamboeknummer 826 B ter zake van hetgeen hem is ten laste gelegd, zal schuldig verklaren aan het misdrijf van: „Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”;

hem deswege zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van *twee maanden*;

zal bepalen, dat de tijd door beklaagde in voorloopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 19den Augustus 1931 tot en met den 21sten September d.a.v.

Batavia-Centrum, den 30sten October 1931.

De Advocaat-Fiscaal voornoemd,

JANSEN

¹⁾ Lees: telastelegging. Red. M.R.T.

SENTENTIE

in de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, razione officii, appellant, en M., stamboeknummer 826 B, oud ± 22 jaren, geboren te Djatiredjo (Kediri), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsche jongen aan boord van Hr. Ms. „Sumatra” te Soerabaja, geappelleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken den 22sten September 1931, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen is verklaard en hij daarvan is vrijgesproken, met verwijzing van de zaak, onder mededeeling van alle stukken, naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier ter beoordeeling of de bekaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1° van de Wet op de Krijgstucht krijgstuuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 24 September 1931, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van het vonnis;

Gezien de oproeping in hooger beroep dd. 15 October 1931 en het relaas van beteekening daarvan dd. 19 October 1931;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal bij het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië Mr. J. R. L. Jansen genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appel dd. 30 October 1931, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis waarvan appèl zal vernietigen,

voornoemden beklaagde M., stamboeknummer 826 B. terzake van hetgeen hem is ten laste gelegd, zal schuldig verklaren aan het misdrijf van: „Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”,

hem deswege zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van *twee maanden*,

zal bepalen, dat de tijd door beklaagde in voorloopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 19den Augustus 1931 tot en met den 21sten September d.a.v.;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 30 October 1931 door zijnen raadsman den Advocaat en Procureur Mr. Lie Tjiong Tie is aangevoerd;

Gezien de stukken;

Overwegende, dat de Zeekrijgsraad als grond van zijn vrijspraak heeft aangenomen, dat uit de ten processe aanwezige bewijsmiddelen niet is komen vast te staan, dat de marinier der 1ste klasse van Dijk destijds „krachtens beschikking van het bevoegd gezag” de Inlandsche bedienden, waaronder beklagde, onder de omstandigheden als in de telastlegging omschreven, onder zijne bevelen had en in het onderwerpelijke geval dus eene verhouding van meerdere tot mindere niet bestond;

Overwegende te dien aanzien, dat de beklagde ter terechtzitting van het Hof heeft opgegeven:

dat hij reeds eenige maanden dienst deed als bediende bij de officieren aan boord van Hr. Ms. „Sumatra” en dat de marinier der 1ste klasse v. D. gedurende dien tijd eveneens bij de officieren te werk was gesteld;

dat door den sergeant-hofmeester aan de Inlandsche bedienden, waaronder beklagde, was medegedeeld, dat genoemde marinier dienst deed als ondergeschikt hofmeester der officieren en als zoodanig moest worden gehoorzaamd;

dat genoemde marinier meermalen, ook aan hem, beklagde, bevelen gaf betreffende de tafel en de bediening van de officieren en dat hij deze bevelen immer heeft opgevolgd;

dat hij in het onderwerpelijke geval van meening was, dat de hem opgedragen werkzaamheid — het ledigen van een blik met het van de avondtafel van de officieren der voorlongroom overgebleven eten — behoorde tot de werkzaamheden van den spen en dat hij op grond van die meening weigerde om aan het gegeven bevel te voldoen;

dat hij geen andere reden dan de hier genoemde voor zijne weigering had, behoudens vrees, dat hij zich vuil zou maken als hij het bevel opvolgde;

Overwegende, dat de indeeling van het aan boord aanwezige personeel voor de verschillende diensten, waaronder aanwijzing van bediendenpersoneel voor officieren en voor onderofficieren, geschiedt door den Eersten Officier, als uitvoerende macht aan boord als zoodanig bevoegd, en dat het bloote feit, dat de marinier der 1ste klasse v. D. reeds gedurende eenige maanden als ondergeschikt hofmeester bij de officieren dienst deed, onwederlegbaar aantoonde, dat hij door genoemde autoriteit, ten deze alzoo door het bevoegd gezag, als zoodanig was aangewezen;

Overwegende, dat door deze aanwijzing tusschen genoemden marinier en het Inlandsche bediendenpersoneel de verhouding van meerdere tot mindere in het leven werd geroepen en dat van het bestaan dezer verhouding door den sergeant-hofmeester aan bedoeld bediendenpersoneel op de juiste wijze mededeeling werd gedaan;

Overwegende, dat alzoo moet worden aangenomen, dat de marinier der 1ste klasse v. D. krachtens beschikking van het bevoegd gezag de Inlandsche bedienden en dus ook beklagde onder zijne bevelen

had, zoodat het vonnis van den Zeekrijgsraad niet in stand kan blijven;

Overwegende dat de beklagde in eersten aanleg verder heeft opgegeven:

dat hij op den 27sten Juli 1931 als Inlandsche jongen diende aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”, waarvan de bemanning destijds was ondergebracht in de debarkementsgebouwen op de Kruiserkade op het Marine-Etablissement te Soerabaja; dat hij bediende was van de officieren van voormeld schip;

dat hij des avonds om omstreeks 9 uur van dien dag van den marinier der 1ste klasse v. D., die dienst deed als hofmeester bij de officieren en die als zoodanig boven hem gesteld was, de order kreeg om het van de avondtafel der officieren van de voorlongroom overgebleven eten, dat zich in een blik in de spen bij de voorlongroom bevond, in het vuilnisvat te werpen; dat hij zich toenmaals in de spen bevond en de order hem volkomen duidelijk was;

dat hij op deze order geantwoord heeft, dat het niet zijn werk was, maar dat van den spen was, en dat hij de order niet uitgevoerd heeft;

dat marinier v. D. ongeveer 10 minuten later dezelfde order herhaald heeft, waarop hij weer hetzelfde geantwoord heeft als even te voren en de order niet uitgevoerd heeft;

dat de marinier v. D. weggegaan is en na een tijdje terugkwam, vergezeld van den officier van de wacht, den Luitenant ter zee der 2e klasse H.; dat deze officier dezelfde order als v. D. gegeven heeft, waarop hij weer hetzelfde geantwoord heeft en de order niet uitgevoerd heeft; dat hij toen van Mijnheer H. 10 minuten bedenktijd gekregen heeft;

dat na verloop van dien tijd Mijnheer H. bij hem terugkwam en hem wijzend op het blik vroeg of hij dit nu wilde weggoeien of niet; dat hij weer hetzelfde antwoord gegeven heeft en het blik onaangeroerd liet; dat mijnheer hem toen op zijn strafbaarheid heeft gewezen n.l., dat hij bij volharding voor den Krijgsraad en in de gevangenis zou komen; dat hij daarop geantwoord heeft, dat als mijnheer wilde, dat hij voor den Krijgsraad kwam, hij zich daaraan zou onderwerpen;

dat hij de order niet uitgevoerd heeft en daarop in arrest zonder waarneming van dienst is gesteld; dat dit arrest den 28sten Juli 1931 is veranderd in arrest *met* waarneming van dienst tot 19 Augustus 1931; dat hij op dien dag weer in arrest zonder waarneming van dienst is gesteld en sedert daarin is gebleven;

dat hij wel wist, dat hij bedoelde order had moeten uitvoeren, maar dat het zijn werk niet was en hij tevens bang was zijn goed vuil te maken;

Overwegende, dat in eersten aanleg de navolgende getuigen eene verklaring hebben afgelegd, gelijk telkens achter hunnen naam staat weergegeven:

1e. H. v. D., oud 30 jaren, marinier der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra” te Soerabaja, onder eede:

dat hij op den 27sten Juli 1931 als marinier der 1ste klasse diende aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”, waarvan de bemanning gedebarkeerd was in de gebouwen op de Kruiserkade op het Marine-Etablisement te Soerabaja; dat hij dienst deed als leerling-hofmeester en werkzaam gesteld onder den hofmeester van de officieren, zoowel in de longroom als in de voorlongroom; dat hij als zoodanig door den hofmeester belast was met toezicht op de bij de officieren werkzaam zijnde Inlandsche jongens, waaronder de beklaagde; dat hij belast was met het toezicht op de Inlandsche jongens vóór, tijdens en na de tafel en zorgen moest, dat na tafel alles van de tafel werd weggeruimd en schoongemaakt; dat hij dien jongens orders kon geven den dienst betreffende;

dat hij omstreeks half negen (van den avond van dien dag) naar de gamellehut van de voorlongroom is gegaan om te zien of alles in orde was; dat in de gamellehut een blik met etensresten van de avondtafel stond, terwijl de beklaagde er vlak bij zat; dat deze etensresten zoo spoedig mogelijk na de avondtafel moesten opgeruimd worden; dat dit eigenlijk het werk van den spen (gamellejongen) is, maar dat deze druk werk heeft in de gamellehut van de longroom; dat daarom de jongens van de wacht van de voorlongroom altijd zorgen voor het wegwerpen van de etensresten van de voorlongroom;

dat hij ziende, dat het blik met etensresten daar stond, tegen den beklaagde, wijzende op het blik, gezegd heeft: „Boeang kotoran”; dat de beklaagde daarop zeide, dat het zijn werk niet was, doch van den spen; dat hij, getuige, zeggende, dat het blik gelegd moest zijn als hij terugkwam, zich even naar de longroom heeft begeven en ongeveer 10 minuten later terugkomende zag, dat het blik er nog stond; dat de beklaagde net deed alsof hij sliep en op het roepen van zijn naam geen antwoord gaf;

dat hij later op den avond op order van den officier van de wacht, den Luitenant ter zee H., de order om het blik met etensresten leeg te gooien nog eens herhaald heeft; dat de beklaagde geenerlei aanstalten maakte om die order uit te voeren; dat de officier van de wacht de order nog eens herhaald heeft, echter zonder succes; dat de beklaagde er maar steeds op bleef hameren, dat het zijn werk niet was;

dat de officier van de wacht den beklaagde daarop 10 minuten bedenktijd heeft gegeven;

dat na ongeveer 10 minuten mijnheer H. den beklaagde gewezen heeft op zijn strafbaarheid als hij in zijn ongehoorzaamheid volhardde en dat hij dan in de gevangenis zou komen; dat de beklaagde daarna niet aan de order voldaan heeft; dat hij, getuige, op order van den officier van de wacht den korporaal van de wacht is gaan waarschuwen en niet meer bij de voorlongroom teruggekeerd is;

2e. Ch. H., oud 26 jaren, Luitenant ter zee der 2de klasse, dienende aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”, onder eede:

dat hij op den 27sten Juli 1931 officier van de wacht was van Hr. Ms. „Sumatra”, waarvan de bemanning ondergebracht was in de debarkementsgebouwen op de Kruiskade op het Marine-Etablissement te Soerabaja;

dat dien avond om ongeveer kwart vóór 9 uur de gamellechef, de officier M. S. D. E., hem vertelde, dat de beklaagde geweigerd had de order van den marinier v. D. om de etensresten van de tafel der officieren in de voorlongroom op te ruimen, op te volgen;

dat bedoelde marinier 1ste klasse v. D. destijds aangewezen was als hulp van den sergeant-hofmeester en om dezen bij afwezigheid te vervangen; dat v. D. als zoodanig in den dienst gesteld was boven de bij de officieren werkzame Inlandsche jongens; dat de sergeant-hofmeester dien avond afwezig was en v. D. de hofmeesterswacht had; dat v. D. zoowel in de longroom als in de voorlongroom dienst deed;

dat hij, getuige, zich begeben heeft naar de gamellehut van de voorlongroom en daar v. D. en den beklaagde aantrof; dat v. D. hem hetzelfde mededeelde als E. hem verteld had; dat hij daarop v. D. zijn order heeft laten herhalen; dat v. D. toen ongeveer zeide: „Boeang itoe kotoran”; dat de beklaagde hierop antwoordde, dat het zijn werk niet was, maar dat van den spen;

dat hij, getuige, toenmaals niet geheel zeker zijnde omtrent de militaire dienstverhouding tussehen v. D. en den beklaagde, persoonlijk aan den beklaagde gezegd heeft: „Boeang itoe kotoran sekarang”; dat de beklaagde geen aanvang maakte met de uitvoering van die order; dat hij, getuige, daarop den beklaagde tien minuten bedenktijd heeft gegeven;

dat hij na tien minuten aan den beklaagde gevraagd heeft, of deze goed had nagedacht; dat de beklaagde weer met dezelfde bezwaren kwam als te voren, er thans bijvoegende, dat hij bij het uitvoeren van de order zijn goed vuil zou maken;

dat hij, getuige, den beklaagde er op gewezen heeft, dat deze bij volharden in zijn ongehoorzaamheid voor den Krijgsraad en in de gevangenis zou komen; dat hij daarop zijn order herhaald heeft; dat de beklaagde hierop niet geantwoord heeft en aan de order geen gevolg gegeven heeft; dat hij den beklaagde vervolgens in arrest heeft laten stellen;

Overwegende, dat mitsdien door de verklaring van den beklaagde voor zoover niet als verdediging bedoeld, en door de verklaringen van de getuigen v. D. en H., gelijk een en ander hiervoren nader is weergegeven en alles in onderling verband en samenhang beschouwd, het wettig en overtuigend bewijs is geleverd van hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd benevens van zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat de verdediging van den beklaagde hierop berustende, dat de hem opgedragen werkzaamheid niet tot zijn functie behoorde en hij zijn goed door die werkzaamheid zou vuil maken

wordt verworpen op grond dat het de eerste plicht van den militair is aan een dienstbevel te gehoorzamen en dat bedoelde werkzaamheid, al moge die gewoonlijk door een speciaal daarvoor aangewezen bediende worden verricht, een zoodanige was, dat zij gerekend moet worden te vallen binnen den kring van de werkzaamheden der bedienden in het algemeen;

Overwegende omtrent de op te leggen straf:

dat met den beklaagde zeker een zeer groote mate van geduld gebruikt is om hem op zijn aanvankelijke weigering terug te doen komen; dat de beklaagde tegen beter weten in steeds halsstarrig bij zijn weigering is blijven volharden;

dat de beklaagde van goed gedrag was, totdat hij sedert den 30sten Maart 1931, zonder nader aangegeven oorzaak, eenige malen achter elkaar disciplinair gestraft is;

dat de beklaagde bij het verhoor door den Officier-Commissaris op 22 Augustus 1931 heeft opgegeven zich te zullen beteren, weshalve met deze voornemens bij het stellen van de straf rekening gehouden kan worden;

Overwegende, dat de beklaagde zich vanaf den 19den Augustus tot den 22sten September 1931 in arrest zonder waarneming van dienst heeft bevonden, terwijl het arrest gedurende den nacht van 27 op 28 Juli 1931 buiten beschouwing kan blijven;

Gelet op de artikelen 67, 1e lid aanhef en sub 3° en 114, 1e lid en 3e lid aanhef en sub 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht en op artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gezeven en uitgesproken den 22sten September 1931;

En te dien aanzien doende wat de Krijgsraad had behooren te doen:

Verklaart beklaagde schuldig aan het misdrijf: „Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”;

Veroordeelt den beklaagde deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 19den Augustus 1931 tot den 22sten September 1931.

Naar aanleiding van vorenstaande rechterlijke uitspraken werden van geachte zijde aan de Redactie de volgende opmerkingen toegezonden, waarvoor wij om het belang der zaak gaarne eenige plaatsruimte afstaan.

Vonnis, sententie, memorie van appèl en eisch in appèl in zake den Inlandschen jongen M. wijzen er op dat de jurisprudentie in Nederlandsch-Indië aan het begrip „krachtens beschikking van het

bevoegd gezag" een zeer ruime uitlegging geeft, welke m.i. niet in overeenstemming is met de bedoeling van den wetgever. Daar het hier te lande veel voorkomt dat schepelingen zonder rang werkzaamheden verrichten, die gewoonlijk door gegraduateerden worden gedaan zooals b.v. die van dienstdoend onderofficier van de wacht, dienstdoend korporaal van aflossing en meer dergelijke functies, is het niet van belang ontbloot, dat aangaande dit begrip meer klaarheid komt. Misschien kan een bespreking van de hierboven vermelde stukken in het Militair-Rechtelijk Tijdschrift hiertoe medewerken; allicht lokt een overzicht dezer aangelegenheid nadere beschouwingen uit.

De krijgsraad te Soerabaja acht de verhouding van meerdere tot mindere ex artikel 67 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht al zeer spoedig gevestigd. Dit blijkt duidelijk uit de tweede alinea der tweede overweging. Een eenvoudige mondelinge aanzegging aan de bedienden door den onderofficier-hofmeester is volgens dit college al voldoende om de verhouding van artikel 67 vast te stellen; een dergelijke mondelinge aanzegging is dus volgens dezen Raad een beschikking van het bevoegd gezag. Gezien het verhandelde bij de totstandkoming van het Wetboek en mede in aanmerking genomen de zeer verstrekkende gevolgen, die het vestigen van de verhouding meerdere-mindere heeft, welke verhouding in artikel 2 Reglement betreffende de Krijgstucht zelfs de ziel van den militairen dienst genoemd wordt, lijkt mij deze opvatting onhoudbaar toe.

Blijkens de memorie van appèl van den fiscaal neemt ook deze zeer spoedig aan dat de verhouding meerdere-mindere ex artikel 67 van het Wetboek van Strafrecht bestaat. Ook de advocaat-fiscaal van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië is blijkbaar van oordeel, dat een bekendmaking van den sergeant-hofmeester, dat de leerling-hofmeester of hulp van den hofmeester over de bedienden te bevelen heeft, een beschikking van het bevoegd gezag ex artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht is.

Het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië rede-neert als volgt: het bloote feit, dat de bewuste marinier reeds maanden als ondergeschikt hofmeester dienst deed toont onwederlegbaar aan, dat hij door den Eersten Officier (het bevoegd gezag) als zoodanig was aangesteld; dat dit het geval is zal wel door niemand betwijfeld worden, omdat de verdeeling van de verschillende functies aan boord door deze autoriteit geschiedt. De bewuste marinier was dus wel krachtens beschikking van het bevoegd gezag als leerling-hofmeester, hulp hofmeester of ondergeschikt hofmeester aangesteld, maar hieruit volgt m.i. nog niet, dat hij nu ook krachtens een dergelijke beschikking de bedienden onder zijn bevelen had en de meerdere van deze geworden was.

Het is bovendien nog zeer de vraag of een eenvoudige mondelinge mededeeling van den Eersten Officier voldoende is om de verhouding meerdere-mindere te bepalen.

Wanneer we het verhandelde in de Kamer lezen, dan is twijfel hierover zeker niet ongewettigd. (v. d. Hoeven, Deel I, blz. 546, „De uitdrukking „bevoegd gezag” werd te onbepaald geacht. Is, vroeg men, ieder commandeerend officier aan te merken als „bevoegd gezag”? Eene nauwkeurige omschrijving scheen noodig, omdat anders de bepaling aanleiding kan geven tot willekeur. Ook kwam het noodig voor te bepalen dat de beschikking van het bevoegd gezag zal moeten worden bekend gemaakt.”

De Regeering antwoordde: „Wie in elk gegeven geval het bevoegd gezag is, kan in het Strafwetboek onmogelijk worden aangewezen. De Instructiën enz. zijn daarvoor de plaats.”)

Uit het hierboven vermelde blijkt, dat men zelfs twijfelde of de commandeerend officier als „bevoegd gezag” kan worden aange merkt. Aangenomen echter dat deze twijfel misplaatst is — de wet geeft zooals bekend geenerlei houvast in deze — dan mag toch wel als eisch gesteld worden dat de hand gehouden wordt aan hetgeen voorkomt in de Instructiën enz., dus gelet worden op hetgeen de Regeering antwoordde op de hierboven aangehaalde vraag. De Instructiën nu bij de Marine zijn duidelijk. Zie artikel 72 Voor- schriften C.O. ¹⁾; het 2de lid spreekt over een mededeeling aan de belanghebbenden met wie blijkbaar, blijkens het 3de lid, bedoeld worden degenen, die bevorderd zijn of die aangewezen zijn om als „meerdere” op te treden.

Uit het 3de lid van dit artikel zou zelfs gelezen kunnen worden, dat zelfs de commandant nog niet het bevoegd gezag is; als iemand krachtens beschikking van het bevoegd gezag een ander onder zijn bevelen krijgt, doet hij daarvan mededeeling zooals daar voorgescreven staat.

De bovenstaande kwestie is niet van belang ontbloot, en doet zich niet alleen in Oost-Indië voor, maar eveneens in Nederland (bij de Marinierskazerne te Rotterdam b.v. wordt ook een zeer vèrgaande uitlegging van artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht voorgestaan).

¹⁾ Dit Art. 72 luidt:

(1). Enz.

(2). Van bevorderingen tot hooger rang van leden der bemanning zoomede van de aanwijzing, dat een militair der zeemacht krachtens beschikking van het bevoegd gezag een ander militair der zeemacht onder zijne bevelen krijgt (zie artikel 67 sub 3° van het Wetboek van militair strafrecht) doet hij belanghebbenden mededeeling op de wijze, welke hij doelmatig acht, terwijl van die bevorderingen en aanwijzingen zoomede van bevordering van den commandant kennis wordt gegeven door (eene) bekendmaking(en) in de publicatiekast(en).

(3). Indien een schepeling zonder rang wordt bevorderd tot onder-officier, zoomede indien een schepeling zonder rang een ander militair der zeemacht krachtens beschikking van het bevoegd gezag onder zijne bevelen krijgt en voorts ingeval bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding geven, zal de bekendmaking mondeling door den commandant of namens hem door den eersten of oudsten officier plaats hebben in tegenwoordigheid van de equipage.

Als aanvulling op het bovenstaande deed de geachte schrijver ons kort daarna nog de volgende mededeeling:

Een schepeling zonder rang wordt door den schipper aan boord aangewezen als baksmeester; aangenomen, dat de schipper in dezen handelt namens en met goedvinden van den Eersten Officier aan boord kan gezegd worden, dat de betrokken baksmeester door het bevoegd gezag als zoodanig is aangesteld. Volgens artikel 254 (1) en (2) I.D. worden de zeuntjes gekozen uit de schepelingen zonder rang; volgens art. 254 (3) staan de zeuntjes onder de bevelen van hunne baksmeesters; met deze baksmeesters zijn blijkbaar alleen bedoeld schepelingen die geen rang hebben, want hebben deze wel een rang dan staan de zeuntjes vanzelf al onder hun bevel en is de baksmeester de meerdere op grond van artikel 67 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht. Een verhouding van meerdere tot mindere wordt door genoemd voorschrift niet gevestigd; het is m.i. meer een bepaling van huishoudelijke strekking, zoodat als het zeuntje een bevel van den baksmeester zonder rang niet opvolgt het zeuntje disciplinair strafbaar is.

De verhouding meerdere-mindere aldus te construeeren: de baksmeester was door het bevoegd gezag als zoodanig aangewezen; ingevolge genoemd artikel 254 I.D. staat het zeuntje onder zijne bevelen, dus heeft de baksmeester krachtens beschikking van het bevoegd gezag het zeuntje onder zijne bevelen en is derhalve ex artikel 67 3° de meerdere, is m.i. onjuist, daar met beschikking van het bevoegd gezag in artikel 67 3° één speciale beschikking bedoeld is bij welke bepaald wordt, dat de eene militair den andere onder zijn bevelen krijgt. Combinatie van een speciale beschikking (benoeming tot baksmeester) met het algemeene voorschrift van artikel 254 kan volgens mij niet een verhouding meerdere-mindere op grond van genoemd artikel vestigen. Een en ander blijkt ook wel uit de totstandkoming van genoemde alinea.

.....

Voor mij is het geen kwestie, maar voor verschillende anderen wel; een verhouding meerdere-mindere moet voor iedereen, in verband met de buitengewoon verstrekkende consequenties, duidelijk aanwijsbaar zijn.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 8 Juni 1932.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein ter zee D. Scalongne, Officier van administratie der 1e klasse A. van Houte, Kapitein der mariniers F. C. W. Michaëlis en Luitenant ter zee der 1e klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Hoofdofficier van administratie der 2e klasse Mr. D. Tollenaar.

Bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht (in dreigende houding met gebalde vuisten op iemand toelopen en hem op dreigenden toon toevoegen: „ik zal je smoren”). Art. 285 W. v. S.

Niet is gebleken dat de bedreigde (marinier 1e klasse) de meerdere was van den beklagde, in het bijzonder niet dat krachtens beschikking van het bevoegd gezag beklagde onder zijne bevelen was gesteld.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMBOORD,

In de zaak van den fisikaal tegen: T., zeemilicien-matroos der 3e klasse, oud 19 jaren, geboren te Leens (Gr.), gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 30 April 1932;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 26 Mei 1932 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

dat hij dienende als zeemilicien-matroos der 3e klasse in de Marinekazerne te Den Helder, aldaar in den avond van den 8sten April 1932 opzettelijk zijn meerdere, den marinier der 1e klasse A. Bimmel, die destijds als behoorende tot het beroepspersoneel der vaste bemanning dier kazerne krachtens beschikking van den Commandant van voornoemde kazerne gedurende de eerste opleiding der zeemiliciens in de kazerne, bij welke opleiding hij, beklagde, ook behoorde, hem, beklagde, onder zijn bevelen had, in diens (Bimmel's) tegenwoordigheid mondeling met enig kwaad heeft bedreigd door in dreigende houding en met gebalde vuisten op Bimmel toe te loopen en hem op dreigenden toon de woorden toe te voegen: „denk je dat ik mij door jou naar de wacht laat sturen, ik zal je smoren”, daarop de woorden „ik zal je smoren”, althans woorden van dergelijke strekking, eenige malen herhalende, zulks naar aanleiding van het feit dat Bimmel als dienstdoend ondergeschikte onderofficier van het benedenschip (zoogenaamd provoost) hem, beklagde, verdacht van het afvieren van een reeds in kooi liggenden marineschepeling en hem deswege aangezegd had zich naar de wacht te begeven;

althans:

dat hij ten tijde en ter plaatse als voormeld den marinier der 1e klasse A. Bimmel heeft bedreigd met eenig misdrijf tegen het leven gericht, althans met zware mishandeling, door in dreigende houding met gebalde vuisten op Bimmel toe te loopen en hem op dreigenden toon de woorden toe te voegen: „ik zal je smoren” of „ik zal je vermoorden”, althans door woorden van dergelijke strekking op dreigenden toon tegen Bimmel te uiten;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 27 Mei 1932, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 8 Juni 1932, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het in de tweede plaats tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

Overwegende dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft gekregen dat de beklagde het hem in de eerste plaats tenlastegelegde heeft gepleegd;

dat niet is gebleken dat de marinier der 1e klasse Bimmel de meerdere was van den beklagde op grond van een der bepalingen neergelegd in artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht regelende de gevallen waarin tusschen militairen de verhouding van meerdere tot mindere bestaat, in 't bijzonder niet dat krachtens beschikking van het bevoegd gezag laatstgenoemde onder de bevelen van eerstgenoemde werd gesteld;¹⁾

¹⁾ Men vergelijke de hiervóór opgenomen sententie van het H.M.G. van Ned. Indië van 30 October 1931.

Aan den marinier 1e klasse Bimmel was, volgens zijne verklaring, medegedeeld, dat hij in dienstaangelegenheden de meerdere was van de miliciens in eerste opleiding; hem was niet gezegd dat hij die miliciens daartoe bepaald onder zijne bevelen moest hebben, terwijl beklagde verklaarde, dat hem bekend gemaakt was, dat de mariniers der 1e klasse die in de marinekazerne dienden, met betrekking tot dienstaangelegenheden de meerderen waren van de in die kazerne dienende miliciens in eerste opleiding.

In den Eisch van den fiscaal komt dienaangaande de volgende uiteenzetting voor:

„dat gedurende den eersten opleidingstijd in de Marinekazerne te Willemsoord als gewoonte bestaat, dat de pas aangekomen zeemiliciens in dienstaangelegenheden ondergeschikt zijn aan het beroepspersoneel der vaste bemanning van die kazerne, ook als dat beroepspersoneel géén militaire rang bekleedt;

dat artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht aangeeft wanneer de verhouding van meerdere tot mindere bestaat; dat hier slechts ter zake doet het onder 3° vermelde, daar en Bimmel en de beklagde geen militairen rang bekleedden;

dat dus de vraag gesteld moet worden in hoeverre Bimmel destijds den beklagde „onder zijne bevelen had”, daar wel vaststaat dat Bimmel op

dat de beklagde mitsdien daarvan moet worden vrijgesproken; Overwegende omtrent het den beklagde in de tweede plaats tenlastegelegde:

dat hebben verklaard de getuigen:

1e. A. Bimmel, marinier der 1e klasse:

dat hij in den avond van den 8sten April 1932 in de Marinekazerne te Den Helder den beklagde order gaf zich naar de wacht te begeven; dat de beklagde daarop in dreigende houding met gebalde vuisten op hem toeliep en hem op dreigenden toon de woorden toevoegde: „ik zal je smoren”, het woord „smoren” verscheidene malen herhalende;

2e. J. C. Reijnga, zeemilicien-olieman;

dat hij in den avond van 8 April 1932 in de Marinekazerne te Den Helder heeft gezien dat de beklagde, die zeer zenuwachtig was en op zijn beenen stond te trillen, door drie miliciens werd vastgehouden in de onmiddellijke tegenwoordigheid van den marinier der 1e klasse Bimmel, waarbij hij op dreigenden toon dezen marinier de woorden toevoegde „ik zal je smoren” of „ik zal je vermoorden”, althans woorden van dezelfde strekking eenige malen herhaalde; dat de beklagde pogingen deed zich los te rukken en op Bimmel toe te loopen;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij is T., oud 19 jaren, geboren te Leens (Gr.); dat hij het laatst gediend heeft bij de Marinekazerne te Willemsoord als zeemilicien-matroos der 3e klasse; dat hij op 24 Februari 1932 opgekomen is in werkelijken dienst als gewoon dienstplichtige der lichte 1932 I;

dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 3e klasse, zich in den avond van 8 April 1932 bevond in de Marinekazerne te Den Helder, waar de marinier der 1e klasse Bimmel hem order gaf zich naar de wacht te begeven; dat hij daardoor zeer kwaad is geworden en in dreigende houding op dien marinier is toegelopen en een of andere bedreiging tegen hem heeft geuit;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en die van

dat oogenblik geen (zelfstandig) bevelvoerend militair was; dat nu in de Marinekazerne te Willemsoord een toestand bestaat tusschen het beroepspersoneel en de miliciens in opleiding, die een analoge verhouding schept als van meerdere tot mindere in betrekking tot dienstaangelegenheden (conform art. 67 sub 2° van het Wetboek van Militair Strafrecht); dat de Regeering bij het tot stand komen van artikel 67 (destijds genummerd 51) op aandrang van den heer Verhey, Kolonel der Mariniers, heeft te kennen gegeven dat bij artikel 67 sub 3° zeker niet verder mag worden gegaan dan strikt noodig is (Zie Van der Hoeven, Deel I, pag. 548 en 549); dat deze beperking ook opgesloten ligt in de woorden „wanneer en voor zoover”; dat derhalve een toestand als in de Marinekazerne, dat *ten allen tijde* de hierboven geciteerde verhouding bestaat, ook zonder dat er van eenige dadelijke bevelvoering of onder de bevelen hebben sprake is, niet door de bewoordingen van artikel 67 sub 3° gedekt wordt;

dat dus aangenomen moet worden dat tusschen Bimmel en den beklagde niet eene verhouding van meerdere tot mindere bestond;” Red. M.R.T.

den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem in de tweede plaats is ten laste gelegd, met dien verstande dat hij bedreigd heeft met eenig misdrijf tegen het leven gericht, de woorden gebruikende: „ik zal je smoren”;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: „Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht”;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 2, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 27, 285 van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem in de tweede plaats is ten laste gelegd gelijk hooger werd overwogen en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde sedert 8 Juni 1932 in voorloopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Verklaart niet bewezen hetgeen den beklaagde in de eerste plaats is ten laste gelegd en spreekt hem daarvan vrij.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 10 Mei 1932.

President: Luitenant-kolonel der mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Officier van gezondheid der 1e klasse L. Hendriks, Officier van administratie der 1e klasse J. C. N. Walter, Luitenants ter zee der 1e klasse F. H. Vermeulen en Jhr. N. J. C. Versluys.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, driemaal gepleegd, beschouwd als ééne voortgezette handeling. (Nalaten te voldoen aan de achtereenvolgens gegeven bevelen om aardappelen te gaan jassen, om dit bevel te herhalen en om mede te gaan naar den officier van de wacht.)

De orders zijn door een militairen meerdere gegeven, houden in duidelijk omschreven dienstverrichtingen waarvan de uitvoering in het belang van den dienst wordt gevorderd, zijn mitsdien dienstbevelen.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen: L., stamboeknummer, oud 26 jaren, geboren te Amsterdam (N. Holland), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Soemba”; gedurende de behandeling zijner zaak verbleven op vrije voeten, mitsdien gerequireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 3den Februari 1932, No. A. 16/1/42;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 20sten April 1932, No. A. 16/3/44, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

dat hij dienende als marinier der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Soemba”, destijds liggende te Soerabaja, op 17 Januari 1932 aan boord van dien bodem, nadat de kwartiermeester D. C. A. Kranenburg, dienstdoend chef d'equipage, hem achtereenvolgens bevolen had om aardappelen te gaan jassen, om dit bevel te herhalen en om mede te gaan naar den officier van de wacht, opzettelijk heeft nagelaten om deze dienstbevelen te gehoorzamen;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 27sten April 1932 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 10den Mei 1932, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid, driemaal gepleegd, wordende „de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling”;

en deswege veroordeeling tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

Overwegende dat de beklaagde zich op den 22sten September 1927 vrijwillig als marinier der 3de klasse onder stamboekno. . . . voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden en dat hij thans nog als marinier der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 22 September 1933;

Overwegende dat de beklaagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij, terwijl hij diende als marinier der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Soemba”, welk schip toenmaals te Soerabaja lag, in den morgen van 17 Januari 1932 aldaar aan boord aardappelen moest jassen, nadat de dienstdoende chef d'equipage, kwartiermeester Kranenburg zulks gefloten had; dat hij met deze werkzaamheid

begonnen is maar dat hij er op een gegeven oogenblik mede is opgehouden, daar hij door slaap overmand werd, welke slaperigheid haar oorzaak vond in het feit, dat hij den vorigen avond onder den invloed van sterken drank verkeerd had en des ochtends van 17 Januari 1932 nog niet goed uitgeslapen was; dat te ongeveer 7 uur in den voormiddag van dien dag kwartiermeester Kranenburg, dienstdoend chef d'equipage, bij hem, die toen niets uitvoerde, kwam en hem beval door te gaan met aardappelen jassen; dat hij opzettelijk heeft nagelaten aan dit bevel te gehoorzamen, ook toen de kwartiermeester hem dit nog eens gaf; dat de kwartiermeester hem toen beval, de door hem, kwartiermeester, gegeven order te herhalen, aan welk bevel hij eveneens opzettelijk niet gehoorzaamde; dat hij beide malen niets tegen den kwartiermeester gezegd heeft; dat de kwartiermeester hem vervolgens beval mede te gaan naar den officier van den wacht, welk bevel hij eveneens opzettelijk niet opvolgde er bijvoegende, dat hij geen hoed had;

dat de kwartiermeester wegging en hij, beklagde, vervolgens aardappelen is gaan schillen; dat, toen de kwartiermeester weg was het eerst tot hem doordrong, wat hij, beklagde, gedaan had; dat hij vervolgens op last van den officier van de wacht door den onderofficier van politie in arrest zonder waarneming van dienst gesteld is, in welk arrest hij tot den daarop volgenden dag verbleven is;

Overwegende dat de volgende getuige ten processe heeft verklaard:

Dirk Cornelis Arie Kranenburg, oud 32 jaren: dat hij dient als kwartiermeester aan boord van Hr. Ms. „Soemba” en dat hij den 17den Januari 1932, terwijl hij dienstdoend chef d'equipage was, na afloop van baksgewijs te half 7 dien morgen „alle hens jassen” gefloten heeft; dat beklagde, die op Hr. Ms. „Soemba” diende, evenals de andere schepelingen, op dat bevel moest gaan aardappelen schillen; dat hij, getuige, te ongeveer 7 uur in den morgen van gemelden dag naar den bak van Hr. Ms. „Soemba” ging om te zien of het aardappelenschillen naar behooren ging; dat hij op den bak komende zag, dat beklagde in het geheel niet schilde, maar dat hij bij de reeling zat met zijn rug naar de aardappelen gekeerd; dat hij hem toen beval om te gaan jassen, welk bevel beklagde niet opvolgde, ook niet nadat hij, getuige, dit bevel herhaald had; dat beklagde een aanmerking maakte, dat hij op Zondag moest jassen; dat hij beklagde daarop order gaf om de order, die hij, getuige, aan beklagde gegeven had te herhalen; dat beklagde zulks niet deed en hem, getuige, op onhebbelijken toon toevoegde „hoe kom je daar nou bij”; dat hij beklagde vervolgens order gaf mede te gaan naar den officier van de wacht aan welk bevel beklagde ook niet gehoorzaamde; dat hij, getuige, vervolgens den officier van de wacht is gaan waarschuwen op wiens last beklagde in arrest gesteld is;

Overwegende dat door de verklaring van den beklagde en die

van den getuige wettig en overtuigend bewezen is, met beklaagde's schuld eraan, hetgeen hem is ten laste gelegd;

Overwegende dat de orders door een militairen meerdere van den beklaagde gegeven zijn in den dienst en duidelijk omschreven dienstverrichtingen inhielden (voor wat betreft de tweede order — het gegeven bevel te herhalen — wordt verwezen naar het schrijven van den Commandant der Zeemacht d.d. 23 Juli 1931, No. A. 18/2/4),¹⁾ waarvan de uitvoering in het belang van den dienst werd gevorderd en mitsdien waren dienstbevelen;

Overwegende dat het als wettig en overtuigend bewezen aangenomene moet worden gequalificeerd als: Opzettelijke ongehoorzaamheid, driemaal gepleegd, wordende de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling;

Overwegende dat na te melden straf geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst der gepleegde feiten, in verband met de omstandigheden waaronder zij zijn begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1, 60, 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 56 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in naam en vanwege de Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken.

¹⁾ Zie dit schrijven hiervóór blz. 255. Red. M.R.T.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Hooge Raad.

(Strafkamer), 21 Maart 1932.

(Mrs. Jhr. Feith, Taverne, Schepel, Fick en Meckmann.)

Art. 34 j° art. 3 der Drankwet. Aan een niet-militair ver- koop van bier in een cantine.

Art. 3, 2° (i. v. m. art. 34) moet, zooals het van leesteevens is voorzien, taalkundig aldus worden verstaan, dat het den verkoop van anderen dan sterken drank, zonder verlof toelaat, wanneer die verkoop geschiedt, hetzij aan militairen op marsch, hetzij in legerplaatsen, hetzij eindelijk in de aan het slot bedoelde localiteiten door de daar bedoelde personen.

*Blijkens de bedoeling der bepaling heeft de wetgever deze aan-
gelegenheid geheel in handen gesteld van de militaire overheid,
van wie mag worden verwacht, dat zij ook met betrekking tot niet-
militairen in de aan haar gezag onderworpen localiteiten een regeling
zal treffen om misbruiken te voorkomen.*

[Anders Adv.-Gen. Wijnveldt met een beroep op de geschiedenis.]

(Drankwet artt. 3 en 34.)

Op het beroep van P. M. requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtb. te Breda van 24 Dec. 1931, waarbij in hooger beroep, met gedeeltelijke vernietiging en bevestiging voor het overige van een vonnis van het Kantongerecht te Tilburg van 13 Oct. 1931, requirant ter zake van: „zonder het vereischte verlof alcoholhoudenden drank anderen dan sterken drank voor gebruik ter plaatse van verkoop verkoopen”, met toepassing van de artt. 50, lid 1 sub 2, j° 34 der Drankwet, 23 Sr., is veroordeeld tot betaling van een geldboete van vijftig cent en vervangende hechtenis van een dag.

Conclusie van den Adv.-Gen. Wijnveldt.

De Arr.-Rechtbank te Breda verklaarde bij vonnis van 24 December 1931 ten laste van requirant in hooger beroep bewezen, dat hij in den nacht van 18 op 19 April 1931 te Tilburg in een localiteit (militaire cantine) gelegen op het terrein van het Artillerie-paarden-depôt, voor welke localiteit geenerlei vergunning was verleend tot den verkoop van sterken drank in het klein, noch eenig verlof tot den verkoop van alcoholhoudenden drank anderen dan sterken drank voor gebruik ter plaatse van verkoop, in een glas bier heeft verkocht.

Met aanhaling van art. 50 l. 1. sub 2, j° 34 der Drankwet werd dit feit gequalificeerd als: „zonder het vereischte verlof alcoholhoudenden drank anderen dan sterken drank voor gebruik ter plaatse van verkoop verkoopen” en requirant veroordeeld tot een

geldboete van *f* 0,50 bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis van één dag.

Tijdig in cassatie gekomen, werden geen middelen voorgesteld. Ambtshalve meen ik het volgende te moeten opmerken:

De Rechtbank overweegt ten aanzien der strafbaarheid, dat wel is gebleken dat de plaats, waar het bier verkocht is, was een aan het militair gezag onderworpen localiteit, waarin de verkoop van bier door de militaire overheid aan verdachte was toegestaan, doch een beroep op art. 34, j° 3 der Drankwet alleen zou kunnen worden gedaan, wanneer — anders dan hetgeen ten deze is geschied met betrekking tot getuige v. d. B. — uitsluitend aan militairen was verkocht; dat toch naar het oordeel der Rechtbank in art. 3 sub 2 der Drankwet, waarnaar art. 34 verwijst de woorden „aan militairen” niet alleen behooren bij „op marsch”, doch ook bij „in legerplaatsen” en bij „in localiteiten”; dat dit blijkens de geschiedenis van gemeld artikel ook de bedoeling van den wetgever is geweest.

De feiten zijn de volgende: In de militaire cantine van de kazerne aan den Bredascheweg te Tilburg, werd een bal gegeven, waartoe ook verschillende niet-militairen werden toegelaten. Een dezer personen, voornoemde v. d. B., een niet-militair, heeft aan den cantinehouder, thans requirant, eenige glazen bier besteld, betaald met *f* 0,15 per glas en dit bier ter plaatse in de militaire cantine opgedronken.

Ik vestig er de aandacht op, dat echter in het gedeelte der telastegging, dat de Rechtbank ten slotte heeft bewezen verklaard, niet wordt gezegd aan wien bier verkocht is. Dit blijkt eerst uit de hiervoren aangehaalde overweging, welke slechts indirect inhoudt, dat getuige v. d. B. geen militair was. Intusschen is dit geen bezwaar, daar, zooals hieronder gesproken zal worden drank in militaire cantines alleen aan militairen verkocht mag worden, m.a.w. in het algemeen niet.

Het betreft hier verkoop van bier, dus alcoholhoudenden anderen dan sterken drank, waarvoor men dus verlof moet hebben in den zin der wet, doch op dien regel zijn blijkens art. 34 twee uitzonderingen, n.l. indien de verkoop geschiedt in een localiteit waarvoor vergunning om sterken drank te tappen is verleend, en indien de verkoop plaats vindt daar waar men sterken drank mag schenken zonder vergunning b.v. in militaire kampementen, enz. Een vergunninghouder mag zonder verlof ook andere dranken dan sterken drank schenken en verkoopen. In dezen zin ook Mr. Goeman Borgesius in zijn commentaar (o.a. blz. 187).

Onverschillig welke drank verkocht is, zal dus ter beoordeeling van de uitzondering van art. 3 der wet moeten vaststaan, dat aan militairen verkocht is.

Voorts merk ik nog op, dat de term „militaire cantine” niet volstrekt in zich sluit dat dit is een localiteit aan het militaire gezag onderworpen. Andere figuren zijn denkbaar. Intusschen kon de Rechtbank uit de verklaring van requirant, dat hij voor *f* 1.—

's jaars van den commandant vergunning heeft om in een op het terrein van het Artillerie-paardendepôt te Tilburg gelegen localiteit, zijnde militaire cantine, dranken te verkoopen voor eigen rekening, m.i. afleiden, dat hier sprake is van een localiteit aan het militair gezag onderworpen.

Ik meende deze opmerkingen te moeten maken, alvorens te komen tot de principieele vraag, welke aanleiding heeft gegeven tot deze vervolging.

De redeneering is blijkbaar gevolgd: het is verboden drank zonder vergunning of verlof te verkoopen; dit geldt ook voor militaire cantines, behalve wanneer de dranken aan militairen verstrekt worden, hetgeen i.c. niet blijkt, dus is een strafbaar feit gepleegd.

Op die wijze opgevat komt de uitlegging van art. 3, 2° der Drankwet: „Het eerste lid van art. 2 is niet van toepassing op verkoop van sterken drank aan militairen op marsch, in legerplaatsen, of in localiteiten, aan het militair gezag onderworpen, door hem, aan wie die verkoop door de militaire overheid wordt toegestaan,” ter sprake. Mij komt het voor, dat die vraag niet moeilijk te beantwoorden is. Nu de woorden van het artikel zich daar niet tegen verzetten, mag in die bepaling gelezen worden, dat sterken drank verkocht mag worden aan militairen en niet aan burgers. Er is geen reden „militairen op marsch” als één begrip op te vatten, en daarnaast te stellen „in legerplaatsen”, enz. Het artikel bedoelt m.i. duidelijk „militairen” in verschillende omstandigheden, n.l. op marsch, in legerplaatsen, in cantines.

Deze opvatting van den tekst der bepaling vindt steun in de geschiedenis der wet, zooals die te vinden is in de Handelingen der Tweede Kamer 1903—1904, blz. 1914, waar het Kamerlid Duijmaer van Twist naar de bedoeling der bepaling vroeg, door te zeggen heeft men het oog op: 1°. militairen op marsch, 2°. legerplaatsen, 3°. localiteiten enz.? Waarna de Minister van Oorlog Bergansius (blz. 1920) scherp deed uitkomen, dat „militairen” vooraan waren gezet, juist om verwarring te voorkomen. De Minister wees voorts op het reglement van den inwendigen dienst, waarin staat, dat in cantines uitsluitend aan militairen mag worden verkocht.

De Heer Duijmaer van Twist was zoo overtuigd door de woorden van den Minister, dat hij zijn amendement waardoor nog scherper zou zijn gebleken, dat alleen aan militairen verkocht mocht worden, introk (blz. 1930).

Het komt mij dus voor de de Rechtbank een juiste uitlegging aan art. 3 heeft gegeven.

Gronden tot cassatie niet aanwezig achtend, concludeer ik tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Schepel;

Overwegende, dat noch bij de aanteekening van het beroep noch naderhand door of vanwege den requirant eenige gronden voor dat beroep zijn aangevoerd;

Overwegende, evenwel ambtshalve:

dat bij het bestreden vonnis van het aan requirant bij dagvaarding telastgelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard: „dat hij in den nacht van 18 op 19 April 1931 te Tilburg in een localiteit (militaire cantine) gelegen op het terrein van het Artillerie-paarden-depôt, voor welke localiteit geenerlei vergunning was verleend tot den verkoop van sterken drank in het klein, noch eenig verlof tot den verkoop van alcoholhoudenden drank anderen dan sterken drank voor gebruik ter plaatse van verkoop, in een glas bier heeft verkocht;”

dat de Rechtbank dit feit heeft gequalificeerd en te dier zake straf heeft opgelegd als boven is gezegd;

dat uit den verderen inhoud van het vonnis blijkt, dat de Rechtbank als vaststaande heeft aangenomen, dat de plaats, waar het bier is verkocht, was een aan het militair gezag onderworpen localiteit, waarin de verkoop van bier door de militaire overheid aan requirant was toegestaan, en verder dat het bier aan een niet-militair was verkocht;

dat naar aanleiding van deze vaststaande feiten de Rechtbank heeft overwogen, dat een beroep op art. 34, j^o art. 3 van de Drankwet niet opgaat, nu niet uitsluitend aan militairen was verkocht; dat toch naar het oordeel der Rechtbank in art. 3 sub 2 der Drankwet, waarnaar art. 34 dier wet verwijst, de woorden „aan militairen” niet alleen hooren bij „op marsch”, doch ook bij „in legerplaatsen” en bij „in localiteiten”; dat dit blijkens de geschiedenis van gemeld artikel ook de bedoeling van den wetgever is geweest;

Overwegende daaromtrent:

dat art. 34, 1ste lid, tweede zinsnede, van de Drankwet het verbod van de eerste zinsnede om in eene localiteit, waarvoor geene vergunning is verleend, zonder verlof anderen dan sterken drank te verkoopen voor gebruik ter plaatse van verkoop, niet van toepassing verklaart, voor zoover ingevolge art. 3 voor verkoop van sterken drank vergunning niet vereischt is, terwijl ingevolge laatstgenoemd artikel dit vereichte niet wordt gesteld voor verkoop van sterken drank o.a. „aan militairen op marsch, in legerplaatsen of in localiteiten, aan het militair gezag onderworpen, door hen, aan wie die verkoop door de militaire overheid wordt toegestaan”;

dat deze bepaling, zooals zij van leestekens is voorzien, taalkundig aldus moet worden verstaan, dat zij den verkoop van anderen dan sterken drank zonder verlof toelaat, wanneer die verkoop geschiedt hetzij aan militairen op marsch, hetzij in legerplaatsen, hetzij eindelijk in de aan het slot bedoelde localiteiten door de daar bedoelde personen;

dat deze beteekenis past bij de bedoeling, waarmede de bepaling in de wet is opgenomen en die volgens de M. v. T. bij het oorspronkelijke ontwerp der wet was niet om aan militairen meerdere vrijheid te geven dan aan niet-militairen, maar alleen om zorg te dragen, dat niet de burgerlijke overheid beslisse over maatregelen,

die uit hun aard ter uitsluitende beslissing moeten staan van het militair gezag;

dat het immers duidelijk is, dat deze bedoeling niet tot haar recht zoude kunnen komen, wanneer in legerplaatsen en in aan het militair gezag onderworpen localiteiten zouden gelden niet enkel de voorschriften met betrekking tot den verkoop van sterken en anderen dan sterken drank door de militaire overheid zoowel ten aanzien van militairen alsook ten aanzien van de aldaar vertoevende niet-militairen noodig geoordeeld, maar ook voor zoover laatstbedoelden betreft, daarnaast de bepalingen van de wet;

dat daarom moet worden aangenomen, dat de wetgever deze aangelegenheid in haar geheel in handen heeft gesteld van de militaire overheid, van wie mag worden verwacht, dat zij, ook met betrekking tot niet-militairen, in de aan haar gezag onderworpen localiteiten eene regeling zal treffen, die misbruiken zal voorkomen en tegengaan;

dat trouwens de oorspronkelijke tekst van de wetsbepaling — des tijds vervat in art. 15 aanhef en onder 3° — nog duidelijker doet zien, dat de beteekenis van de bepaling is als boven werd aangegeven;

dat die bepaling toen luidde: „de art. 1—14 zijn niet van toepassing: 3°. op drankverkoop door marketentsters aan militairen op marsch, in legerplaatsen of in localiteiten aan het militair gezag onderworpen, door diegenen aan wie dit door de militaire overheid wordt toegelaten”;

dat in de aldus geredigeerde bepaling de drankverkoop door marketentsters aan militairen op marsch duidelijk staat tegenover den drankverkoop in militaire localiteiten door diegenen aan wie dit door de militaire overheid wordt toegelaten;

dat nu wel bij de behandeling van het wetsontwerp tot wijziging der Drankwet, dat is geworden de wet van 12 Oct. 1904, S. 230, over den tekst van art. 3 aanhef en onder 2° in de Tweede Kamer eene gedachtenwisseling heeft plaats gevonden tusschen een lid dier Kamer, die dien tekst niet duidelijk vond en daarom zelfs een verduidelijkings-amendement voorstelde in dien zin, dat de bepaling in haar geheel enkel op den verkoop aan militairen zou slaan, en den Minister van Oorlog, die van meening was, dat het amendement overbodig was omdat de bepaling reeds in den zin van het amendement moest worden verstaan, waarna de voorsteller zijn amendement introk; dat echter moet worden aangenomen, dat de bedoelde Minister in de bepaling heeft gelezen wat daarin niet tot uitdrukking is gekomen;

Overwegende, dat het in het bestreden vonnis bewezen verklaarde, onder de door de Rechtbank als vaststaande aangenomen omstandigheden, niet oplevert het strafbaar feit, dat de Rechtbank daarin heeft gezien, en aangezien het ook niet valt onder eenige andere strafbepaling van wet of wettelijke verordening, niet strafbaar is, zoodat het bestreden vonnis wat de qualificatie en de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Vernietigt het bestreden vonnis in zooverre, en
Rechtdoende ingevolge art. 105 R.O.:

Ontslaat requirant ter zake van het te zijnen laste bewezen ver-
klaarde van alle rechtsvervolging.

Noot. De bij dit arrest door den H.R. gegeven beslissing verdient uit het oogpunt van de methode van wetsuitlegging de aandacht. De H. R. vormt zich zelfstandig, zij het dan ook niet los van de geschiedenis, een oordeel over doel en strekking van art. 3, 2°. der Drankwet, en komt tot de conclusie, dat de souvereiniteit — om dit groote woord eens te gebruiken — van het militair gezag in eigen kring hier op den voorgrond staat. Wat in de Tweede Kamer is voorgevallen — intrekking van het amendement-Duymaer van Twist op grond, dat de tekst reeds duidelijk zou zijn in den zin als thans door den H. R. niet is aanvaard — wordt onder de oogen gezien, doch als argument voor de opvatting der bepaling in bedoelden zin te licht bevonden. Hieruit volgt, dat, ook indien mag worden aangenomen, dat de wetgevende organen in 1904 in de overtuiging verkeerden, dat in meergenoemde bepaling was neergelegd een regeling, volgens welke in militaire cantines, op grond van de daar omschreven uitzondering, de verkoop van een glas jenever of een glas bier aan een burger *niet* geoorloofd was, zulks niet in den weg staat aan een uitlegging dier bepaling in daaraan tegenovergestelden zin. Een sprekend voorbeeld van de leer, dat een wet, eenmaal door den wetgever — het woord is nu eenmaal mannelijk — ter wereld gebracht, een eigen leven leidt, waarmede natuurlijk niet gezegd is, dat praenatale antecedenten zonder betekenis zouden zijn. Zie over een en ander *Lukas*, Zur Lehre vom Willen des Gesetzgebers (1908), *Hans Reichel*, Gesetz und Richterspruch (1915) en uit den laatsten tijd *Hermann Isay*, Rechtsnorm und Entscheidung (1929), vooral Kapitel 2, Die Entstehung der Entscheidung (blz. 39—183).

Het is interessant na te gaan, hoe in de nieuwe Drankwet voormelde aangelegenheid is geregeld en vooral te zien, hoe bij Regeering en Kamer alle herinnering aan hetgeen in 1904 op dit stuk was voorgevallen was uitgewischt. Vooreerst blijkt, dat de voorstellers 1°. militairen en niet-militairen op één lijn hebben willen stellen; 2°. den bestaanden toestand hebben willen handhaven! In art. 4 van het Ontwerp staat dat vergunning niet is vereischt: 1°. enz., 2°. in legerplaatsen of in localiteiten, aan het militair gezag onderworpen, door hen, aan wie de verkoop door het militair gezag wordt toegestaan". In art. 36 (thans 39) vindt men — behoudens het ontbreken van een komma achter het woord localiteiten, een verschil, dat tot de wet toe is blijven bestaan — een zelfde bepaling betreffende zwak alcoholische dranken. De Memorie van Toelichting spreekt bij art. 36 van een vrijstelling voor militaire cantines, terwijl bij art. 4 gezegd is: onder no. 2 is, in overleg met den Minister van Oorlog, geschrapt de *verstrekking op marsch*. Met die marsch

waren echter meteen de militairen uit het artikel verdwenen! Aan de geschiedenis van het amendement Duymaer van Twist en de uitlating van Minister *Bergansius* schijnt niemand gedacht te hebben. Bij het Overleg werd aangevoerd: „Ernstige bedenking werd algemeen geopperd tegen het bepaalde sub 2°, waardoor als 't ware aan de militaire autoriteiten een bijzonder recht tot het verleenen van vergunningen buiten de bepalingen der Drankwet om wordt gegeven”. Hierop antwoordde de Regeering, dat de bewuste bepaling was overgenomen uit de wet, met weglating in overleg met den Minister van Oorlog van de woorden „aan militairen op marsch”, waarna volgt: „De ondergeteekende meent, dat er geen reden is, om in deze af te wijken van wat steeds recht is geweest, te minder, omdat de contrôle van Parlement en publiek zich sterk doet gelden”. Bij art. 36 werden geen opmerkingen gemaakt.

Het zou mij te ver voeren de geschiedenis van de onderhavige wetsbepaling op den voet te volgen. Maar iets wil ik er toch nog van mededeelen. De heeren *van der Heide* en *van den Bergh* stelden een amendement voor om art. 4, 2° te schrappen — art. 36, dat o.a. op bier betrekking heeft, bleef weer ongemoeid — terwijl uit de nadere toelichting bleek, dat het verschil, dat tusschen onder-officieren en soldaten werd gemaakt in zake de cantines, aan de indiening van dat amendement niet vreemd was. De heer *Boon* stelde een amendement voor om in art. 4, 2° achter het woord „toegestaan” een komma te plaatsen en dan te vervolgen „doch uitsluitend voor gebruik binnen die legerplaats of localiteit en voor verkoop *alleen aan militairen* (curs. van mij). Hier was dus het punt in quaestie rechtstreeks aan de orde. De heer *Boon* zeide, dat hij het amendement had ingediend om art. 4 voor den heer van der Heide meer aannemelijk te maken. Dit lid gaf echter niets om die beperking tot het verstrekken van den sterken drank alleen aan militairen, waarop de heer *Boon* zijn amendement introk, terwijl het amendement-*van der Heide* werd verworpen. Zoo heeft men dus bij de nieuwe wet welbewust den verkoop, zowel van sterken drank als van zwak alcoholischen drank in militaire cantines, *ook aan niet-militairen* toegestaan, terwijl men den bestaanden toestand wilde handhaven! Ook de Minister noemde de uitzondering van art. 4, 2° volkomen logisch o.m. „omdat zij in de wet nu eenmaal voorkomt”. Al hetgeen in 1904 te dezer zake was voorgevallen, was in vergetelheid geraakt. Het is toch moeilijk aan te nemen dat dit, indien het anders ware, niet zou zijn gememoreerd. Uit al het voorafgaande blijkt tevens, dat de uitlegging thans door den H. R. aan de desbetreffende bepaling der oude Drankwet gegeven overeenkomt met hetgeen in de nieuwe wet zeer duidelijk is bepaald, nu immers de militairen uit de nieuwe regeling geheel zijn verdwenen. Merkwaardig mag deze historia legis zeker wel heeten.

T.

(Overgenomen uit Ned. Jur. 1932, blz. 872—875).

OFFICIEEL GEDEELTE.

*BESLUIT van den 17den Mei 1930, (Staatsblad No. 203)
tot aanvulling en wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur van 24 December 1925, Staatsblad n°. 486. ¹⁾*

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 1 Maart 1930, 2de Afdeling A, n°. 956;

Overwegende, dat eenige aanvulling en wijziging wenschelijk is van den algemeenen maatregel van bestuur van 24 December 1925, *Staatsblad* n°. 486;

Den Raad van State gehoord (advies van 8 April 1930, n°. 17);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 13 Mei 1930, 2e Afdeling A, n°. 815;

Hebben goedgevonden en verstaan:

den algemeenen maatregel van bestuur van 24 December 1925, *Staatsblad* n°. 486, aan te vullen en te wijzigen als volgt:

Artikel 1.

Het eerste lid van artikel 2 wordt gelezen:

„Het openbaar ministerie kan in het belang van het onderzoek in eene strafzaak opdrachten tot het verzamelen van gegevens betreffende de persoonlijkheid, de levensomstandigheden of de reclasseering van een verdachte, of van andere dergelijke gegevens verstrekken aan:

1°. de personen of lichamen, op het gebied der reclasseering of der kinderbescherming of op dergelijk gebied werkzaam, wier beheidverklaring, bedoeld in artikel 4 der Reclasseeringsregeling is aanvaard, of die zich bereid hebben verklaard zoodanige opdrachten uit te voeren of daartoe zijn ingesteld of aangewezen;

2°. de ambtenaren voor de Kinderwetten;

3°. indien Onze Minister van Justitie hiertegen in bijzondere

¹⁾ M.R.T. XXI, blz. 328. Zie ook hierna blz. 339.

gevallen met het oog op de overige dienstvervulling van deze ambtenaren geen bezwaar verklaart te hebben, de ambtenaren van de reclasseering."

Artikel 2.

In artikel 3 wordt in plaats van „ambtenaren, personen of lichamen" gelezen:

„personen of lichamen of ambtenaren".

Artikel 3.

Artikel 5 wordt gelezen:

„Artikel 5.

Uit 's Rijks kas worden vergoed:

1°. noodzakelijke bijzondere kosten, in verband met een verzoek of eene opdracht, als in dit besluit bedoeld, gemaakt na verkregen machtiging of onder opvolgende goedkeuring van het openbaar ministerie;

2°. algemeene kosten, niet in verband met een bijzonder verzoek of eene bijzondere opdracht gemaakt, voor zoover Onze Minister van Justitie hiertoe termen aanwezig acht."

Artikel 4.

Dit besluit treedt in werking tegelijk met de wet van 25 Juni 1929, *Staatsblad* n°. 360.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 17den Mei 1930.

W I L H E L M I N A.

De Minister van Justitie,

J. D O N N E R.

Uitgegeven den *dertigsten* Mei 1930.
De Minister van Justitie,

J. D O N N E R.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 5 September 1932,
Ide Afd. B, nr. 60.
(Zie ook L.O. 1931, nr. 225 O.)¹⁾

Legerorders, Nr. 266 O.

In de *Bijlage* van L.O. 1931, nr. 225 O,¹⁾ onder „I. *Binnenland-
 sche geschriften*”, bijvoegen:

26 | De Fakkel | Dinsdag en Vrijdag.

Ministerieele beschikking van 8 October 1932,
Ide Afd. B, nr. 65.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.)¹⁾

Legerorders, Nr. 290 O.

In de *Bijlage* van L.O. 1931, nr. 225 O,¹⁾ onder „I. *Binnenland-
 sche geschriften*.” bijvoegen:

27 | Kerk en Vrede | maandelijks.

Inlichtingsrapporten in militaire strafzaken.

Departement van Defensie
 Ie Afd. Nr. 10.

's-Gravenhage, 24 Augustus 1932

Waar bij de strafrechtspraak meer en meer de behoefte ontstond aan systematische voorlichting omtrent het verleden en de levensomstandigheden van vele strafrechtelijk vervolgd — inzonderheid ook voor de beoordeeling der vraag, of, ingeval van veroordeeling, een voorwaardelijke strafoplegging al dan niet moet worden overwogen — is bij Koninklijk besluit van 19 Juni 1922, Staatsblad no. 401, berustend op de artikelen 32a, 78 en 190 van het oude Wetboek van Strafvordering, een regeling van deze materie in het leven geroepen.

Bij deze werd o.m. aan het Openbaar Ministerie en aan Rechters-Commissarissen de bevoegdheid verleend, in het belang van het onderzoek in een strafzaak, o.a. aan personen of lichamen, op het gebied der reclasseering werkzaam, opdrachten te verstrekken tot het verzamelen van gegevens betreffende de persoonlijkheid, de levensomstandigheden of de reclasseering van verdachten.

¹⁾ M.R.T. XXVII, blz. 289 en 533. XXVIII, blz. 107.

Bij de invoering in 1926 van het nieuwe Wetboek van Strafvordering is deze regeling, die in de practijk nuttig was gebleken, gehandhaafd, Koninklijk besluit van 24 December 1925, Staatsblad no. 486, ¹⁾ berustend op de artikelen 147, 177 en 310 van het nieuwe Wetboek; later nog eenigszins gewijzigd bij Koninklijk besluit van 17 Mei 1930, Staatsblad no. 203. ²⁾

De vraag heeft zich voorgedaan, of analoog aan deze regeling — welke rechtstreeks alleen in burgerstrafzaken geldt — ook door den Auditeur-Militair te 's-Hertogenbosch, den Fiscaal te den Helder en den Advocaat-Fiscaal te 's-Gravenhage en door de Officier-Commissarissen hier te lande in daarvoor in aanmerking komende militaire strafzaken een beroep mag worden gedaan op plaatselijke reclasseeringsinstellingen. Mijn Ambtgenoot van Justitie verklaarde mij, dat zijnerzijds hiertegen geen bezwaar bestond. ³⁾

In de — vermoedelijk zeldzame — gevallen, hierboven bedoeld, kunnen deze autoriteiten zich dus tot de plaatselijke reclasseeringsinstellingen wenden. De adressen zijn ten Parkette van de Rechtbanken bekend.

Voor de verevening van de noodzakelijk aan het onderzoek verbonden kosten kan de rapporteerende instelling een declaratie in duplo indienen voor de Landmacht bij den heer Auditeur-Militair te 's-Hertogenbosch en voor de Zeemacht bij den heer Fiscaal te den Helder of in zaken, welke berecht worden voor het Hoog Militair Gerechtshof, bij den heer Advocaat-Fiscaal — vergelijk artikel 4 van het Koninklijk besluit van 18 December 1874, Staatsblad no. 213 — welke declaratie, nadat tot het maken der kosten alsnog door den Auditeur-Militair, den Fiscaal of den Advocaat-Fiscaal nadere goedkeuring is verleend, voor zoover niet machtiging vooraf was verkregen — vergelijk artikel 5 van het Koninklijk besluit van 24 December 1925, Staatsblad no. 486 —, moet worden begroot door den voorzitter van den Krijgsraad of het Hoog Militair Gerechtshof of door den Officier-Commissaris — vergelijk artikel 8, lid 2, van de wet van 18 April 1874, Staatsblad no. 67 — en, met inachtneming van artikel 5 van evengenoemd Koninklijk besluit van 18 December 1874, Staatsblad no. 213, ingezonden bij het Departement van Justitie.

De Minister van Defensie,

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal,

WOLTMAN.

¹⁾ M.R.T. XXI, blz. 328.

²⁾ M.R.T. XXVIII, blz. 337.

³⁾ Verg. M.R.T. XXVI, blz. 298 en 432.

Red. M.R.T.

Red. M.R.T.

Red. M.R.T.

**Intrekking van beklag.
Ongeoorloofde wijziging van de strafreden bij beklag.
Al of niet „eervol” ontslag.**

(Art. 25, 3a j^o art. 20k Reglement rechtstoestand militairen
zeemacht.)

*In dato 27 September 1932 No. P 25/3/16 richtte de Commandant
der zeemacht in Ned.-Indië zich met het volgend schrijven tot den
Minister van Defensie:*

Hierbij heb ik de eer Uwer Excellentie het volgende te berichten:

Op den 18den Mei j.l. werd de sergeant-vliegtuigmaker (M) V. door den Commandant van het Marine-vlieggkamp te Soerabaja verlaagd tot vliegtuigmaker (M) der 1ste klasse wegens:

„Bij de middagtafel der onderofficieren onder den invloed van sterken drank verkeerende last veroorzaakt, zoodat hem tenslotte door den president van de tafel het zwijgen moest worden opgelegd.”¹⁾

Bij de beslissing op het daarvoor door hem ingediende beklag bij den Commandant der Marine werd deze straf gehandhaafd, met wijziging echter van de strafreden in dien zin, dat deze kwam te luiden:

Onwaardig gedrag als onderofficier door:

- 1e. gedurende den werktijd hier uit de cantine te halen en daarvan in den werktijd te drinken,
- 2e. bij de middagtafel der onderofficieren onder den invloed van sterken drank verkeerende, last te veroorzaken, zoodat hem tenslotte door den president van de tafel het zwijgen moest worden opgelegd.

Naar aanleiding hiervan riep klager tijdig de eindbeslissing van het Hof in.

Het onderzoek werd opgedragen aan den Kapitein-luitenant ter zee W. J. D. Postumus, Commandant van de Marinekazerne Oedjoeng, die hiermede op 30 Augustus 1932 een aanvang maakte door het hooren van klager.

Bij deze gelegenheid deelde V. mede, dat hij erin geslaagd was aanstelling in eene burgerlijke betrekking bij het vlieggkamp Andir te verkrijgen, weshalve hij verzocht het noodige voor het hem te verlenen ontslag uit den zeedienst te verrichten en in afwachting daarvan in het genot van verlof te worden gesteld.

Aangezien het aanvaarden der bedoelde betrekking op zoo kort mogelijken termijn voor den betrokkene van belang was, verklaarde de commandant deze verzoeken te zullen inwilligen, mits klager

¹⁾ Op den 18den Januari was hij in de 2e klasse van passagieren geplaatst met de waarschuwing, dat hij bij de eerstvolgende ernstige overtreding zou worden gestraft met verlaging.

bereid was af te zien van zijn beklag bij het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Aldus geschiedde. Eene verklaring van klager dienaangaande werd door mij ter kennis gebracht van het Hof, dat bij brief van 12 September 1932 No. 109/204 Z mededeelde, dat het accoord ging met de intrekking van het beklag. De beklagzaak werd gedeponneerd.

In de wijze waarop de beklagzaak door den Commandant der Marine was behandeld, vond het Hof echter aanleiding op e.e.a. terug te komen bij zijn brief van 22 September 1932 no. 114/216 Z, waarvan ik een afschrift hiernevens laat volgen. (Zie hieronder. Red. M. R. T.).

Het Hof is van meening, dat de Commandant der Marine zich bij het geven van zijne beslissing niet beperkt heeft tot het voorval, dat blijkens de oorspronkelijke omschrijving van de strafreden aanleiding heeft gegeven tot de bestraffing.

Het college acht dit minder juist.

Aan de gegeven beslissing valt echter niets meer te veranderen, zoodat thans op V.'s verzoek om ontslag uit den zeedienst zal moeten worden beslist. Op grond van art. 25 punt 3a juncto art. 20 sub k van het Reglement Rechtstoestand zou de betrokkene ontslagen moeten worden zonder den term „eervol”, aangezien hij zelf verklaarde geen prijs te stellen op het sluiten eener verbintenis.

Deze consequentie komt mij echter in het onderhavige geval niet geheel billijk voor, weshalve ik meen aan U te mogen voorstellen V. ontslag te verleenen op diens verzoek, welk ontslag dan in-gevolge art. 25 punt 2 van meergenoemd Reglement ware te verleenen met den term „eervol”.

Uw beslissing zie ik gaarne telegrafisch tegemoet.

Batavia-Centrum, 22 September 1932.

Bij schrijven van 12 September j.l. No. 109/204 Z verklaarde het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië er zich mede te kunnen vereenigen dat geen verder gevolg zou worden gegeven aan het verzoek van den vliegtuigmaker (M) der 1ste klasse V. stamboeknummer, waarbij deze de eindbeslissing van het College inriep op het beklag over de hem op 17 Mei 1932 door den waarnemend commandant van het vlieggkamp „Morokrengangan” opgelegde bestraffing.

Met de intrekking door genoemden vliegtuigmaker van het door hem gedane verzoek nam de zaak een einde.

Het Hof acht het niettemin van belang de aandacht van U HoogEdelGestrenge te vestigen op de minder juiste wijze, waarop het beklag in eerste instantie door den commandant der Marine te Soerabaja is behandeld.

Het oorspronkelijke beklag was gericht tegen de bestraffing van 17 Mei 1932, waarbij aan klager straf werd opgelegd wegens hande-

lingen door hem gepleegd gedurende den tijd, dat hij deelnam aan de middagtafel der onderofficieren.

Door den commandant der Marine te Soerabaja, den in artikel 61 van de Wet op de Krijgstucht bedoelden meerdere van den strafoplegger, werd de straf gehandhaafd, doch werd de omschrijving van de strafreden gewijzigd en wel in dier voege, dat daarin onder le werden opgenomen handelingen, welke door klager waren gepleegd op een tijdstip, voorafgaande aan dat waarop de handelingen waren gepleegd, welke aanleiding gaven tot de oorspronkelijke bestraffing. Eerstbedoelde handelingen waren den oorspronkelijken strafoplegger bij de beoordeeling van klagers misdragingen niet bekend.

Blijkens de overweging onderaan bladzijde 5 van de beschikking van den Commandant der Marine te Soerabaja van 15 Juni 1932 No. I 41/22 heeft het ernstige karakter van deze handelingen mede invloed geoeffend op de beantwoording van de vraag of de opgelegde straf moest worden gehandhaafd.

Dit is niet geoorloofd; de beslissing van den meerdere dient zich te beperken tot het voorval, hetwelk blijkens de oorspronkelijke omschrijving van de strafreden aanleiding heeft gegeven tot de bestraffing.

De beschikking van den Commandant der Marine te Soerabaja neemt bedoelde beperking niet in acht.

De op de zaak betrekking hebbende bescheiden gaan hierbij.

Blijkens bovenvermeld schrijven huldigt het H. M. G. van Ned. Indië de opvatting dat intrekking van een eenmaal ingediend beklag niet altijd ongeoorloofd is. Voor zoover ons bekend is dit de eerste rechterlijke beschikking over deze vraag onder vigueur van de Wet op de krijgstucht. Wel heeft het Nederlandsche H. M. G. nog onder de oude wetgeving enkele malen te dien aanzien eene beslissing genomen. Waar nu noch de oude, noch de nieuwe wetgeving hieromtrent eenige bepaling bevat, hebben die vroegere beschikkingen ook thans nog waarde. En daaruit blijkt dan dat ook het Ned. Hof zich op het standpunt stelt dat onder bepaalde omstandigheden intrekking van een beklag aanvaard kan worden. Zie besch. 15 Juni 1915, M. R. T. XI, blz. 181, in een geval analoog aan het bovenvermelde, n.l. ontslag uit den dienst. Daartegenover werd bij beschikking van 5 Juli 1921, M. R. T. XVII, blz. 254, zoodanige intrekking niet toegestaan. Het Hof oordeelde destijds dat „geen rechtsbeginsel zich er tegen verzet, dat de rechter zich onthoudt van het geven eener beslissing op een beklag, wanneer klager eene beslissing niet meer verlangt en nóch het algemeen belang nóch het belang van den strafoplegger het geven van eene beslissing noodzakelijk maakt”.¹⁾ Onder dat „algemeen belang” valt natuurlijk in de eerste

¹⁾ Zie A. Spruyt in Wetenschappelijk jaarbericht van „Krijgswetenschap” 1931, blz. 403.

plaats het belang van de krijgstuclit. Aldus begrensd schijnt ons de opvatting van de beide Hoven practisch alleszins aanbevelenswaardig. De beslissing van het Indische Hof trok nog in het bijzonder onze aandacht omdat bij de beklagregeling geldende voor de landmacht aldaar uitdrukkelijk bepaald is dat eene ingebrachte klacht niet mag worden ingetrokken, (art. 5 K. B. van 2 October 1918, M. R. T. XIV, blz. 512.)

De opvatting van den Commandant der Zeemacht aangaande de in zijn schrijven genoemde bepalingen uit het Reglement rechtstoestand schijnt ons minder juist toe. Ontslag wegens verlagings komt pas aan de orde nadat de Minister van Defensie beslist heeft dat de verlaagde deswege niet in dienst mag blijven. In het onderhavige geval heeft de Minister beslist dat V. wegens zijne verlagings niet ontslagen behoefde te worden. Dientengevolge kon hem ontslag op verzoek, derhalve met den term „eervol”, worden verleend, hetgeen is geschied.

Red. M. R. T.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

De Krijgsraad te Tjimahi.

Van bevriende zijde ontving de Redactie uit Batavia ondervolgend verslag der installatie van den als gevolg van de nieuwe Rechtspleging bij de Landmacht in Ned. Indië benoemden Krijgsraad te Tjimahi.

Het verslag is ontleend aan het „Algemeen Indisch Dagblad Preangerbode” van 9 September 1932.

Installatie in buitengewone rechtszitting.

Hedenmorgen had in het geheel gerestaureerde gebouw van den krijgsraad te Tjimahi — de linkervleugel van de militaire gevangenis aldaar — de installatie in buitengewone rechtszitting plaats van het, ingevolge de Invoeringsordonnantie Rechtspleging Landmacht en Provisioneele Instructie (*Staatsblad* 1932 No. 16) samengesteld college.

Een hoofdzakelijk militair auditorium was daarbij aanwezig.

Namens den legercommandant woonde de installatie bij majoor P. C. J. Scheffelaar, hoofd der 1ste afdeeling (secretariaat) van het departement van Oorlog, alsmede het onderhoofd kapitein M. E. A. van Goor en het hoofd van algemeene zaken, 1ste-luitenant A. J. C. Nugteren. Voorts gaven van hun belangstelling blijk overste F. A. Palm, hoofd van de Xde afdeeling, oud-lid van de commissie voor herziening van de militaire rechtspleging, overste L. H. E. P. D. Engles, plaatselijk commandant van Tjimahi, gep. majoor W. H. Scheij, directeur der militaire strafgevangenis tevens huis van detentie te Tjimahi, majoor G. J. Tielrooij, commandant van het IVde bataljon infanterie en enkele subalterne officieren. Ook meerdere dames waren aanwezig.

De krijgsraad.

Ruim half 9 werd de binnenkomst aangekondigd van den raad in zijn nieuwe — permanente — samenstelling, als volgt:

Mr. M. van Apeldoorn, voorzitter; mr. I. Cassuto, plaatsvervangend voorzitter; 1ste-luitenant der infanterie A. J. Tieleman, secretaris; majoor W. F. Latour, kapitein E. A. Nix, kapitein G. Kemper, 1ste-luitenant S. Hassebroek, allen van de infanterie, leden.

Dan kwamen, daartoe uitgenoodigd, mr. A. van Maanen, auditeur-militair en mr. C. H. Bosman, plaatsvervangend idem, de zaal binnen om ter zijde van de raadstafel de voor hen bestemde zetels in te nemen.

Opening.

De president, het woord nemend, opende de buitengewone rechtszitting van den krijgsraad te Tjimahi en verklaarde die openbaar.

Hierop werd den secretaris verzocht, voorlezing te doen van de benoemingsbesluiten van den president, den auditeur-militair en de plaatsvervangers, zoomede de garnizoensorders, waarbij de leden van den krijgsraad en de secretaris zijn benoemd, hetgeen geschiedde.

Daarna verklaarde de president den krijgsraad geïnstalleerd en gaf het woord aan den auditeur-militair.

Rede mr. Van Maanen.

Mr. Van Maanen begon met den president een woord van welkom toe te roepen in het nieuwe gebouw. Sinds 1 Juli 1925 is in dit gebouw het kantoor van den auditeur-militair gevestigd en aan spr. viel de eer te beurt, door de invoering van de nieuwe rechtspleging op 1 Augustus jl. den president hier te ontvangen. Dank zij vooral de voortvarende zorgen van den secretaris van den krijgsraad en de hulp, die hem daarbij vanwege het departement van Oorlog zoo royaal is verleend, zijn de lokalen van het gebouw in korten tijd omgetooverd tot een verblijf den krijgsraad te Tjimahi, sedert 1 Augustus zeker de voornaamste krijgsraad in Nederlandsch-Indië, waardig.

Spr. acht dezen dag voor de militaire rechtspraak gewichtig, overtuigd, dat met de invoering van de nieuwe rechtspleging een belangrijk tijdperk van die rechtspraak wordt afgesloten en een niet minder belangrijk tijdperk wordt ingeluid. Door de overgangsbepaling van de invoeringsordonnantie duurde het eenigen tijd, alvorens de nieuwe krijgsraad in functie zou komen en de eerste strafzaak volgens de nieuwe bepalingen behandeld zou moeten worden. De krijgsraad zal volgens de oude bepalingen nog éénmaal bijeen geroepen moeten worden om aanhangig gebleven zaken af te handelen. „Maar ook daarna, aldus spr., zal de oude rechtspleging niet voor goed zijn opgeborgen, want het zal zelfs na jaren nog mogelijk zijn, dat de oude bepalingen zullen moeten worden toegepast, wanneer een zaak, die onafgedaan is gebleven wegens voortvluchtigheid van den beklagde, door den terugkeer van den vluchteling afgeprocedeerd zal moeten worden.

De oude rechtspleging is afgeschaft, maar zij is niet dood en wanneer men haar na jaren gaat vergeten, zal zij nog weer kunnen herleven. Trouwens, zij leeft nog voort in de bepalingen van de nieuwe rechtspleging, want hoewel nieuw, zijn in haar bepalingen die van de oude rechtspleging overal terug te vinden, sommige zelfs woordelijk overeenstemmend met die van de oude rechtspleging; van een nieuwe rechtspleging kan men dan ook eigenlijk niet spreken, wel van een vernieuwde, verjongde.

Overigens behoort de oude rechtspleging sedert 1 Augustus tot de verzameling van wetten die alleen historische beteekenis hebben. Zij heeft een respectabelen leeftijd bereikt, zij was een antiquiteit geworden, maar toch kunnen wij niet anders dan met eerbied van haar afscheid nemen.”

Dan noemde spr. eenige voorbeelden, die zouden doen zien, dat uit de wet alleen de militaire rechtspraak niet is af te leiden. Deze praktijk, die zich naast de wet heeft gevormd, is volgens spr. zeker in het belang van de justiciabelen en van de rechtszekerheid geweest, en wordt thans door de nieuwe rechtspleging ook erkend.

Spr. wees hierbij op de uitgebreide taak van den auditeur-militair, bij wien tot nog toe het zwaartepunt berustte van de militaire rechtspraak.

Door de invoering van de nieuwe rechtspleging is een deel van diens werkzaamheden aan anderen overgedragen. Zoo zal den president voortaan het gewichtige werk van het concipieeren der vonnissen opgedragen zijn, aan den secretaris het maken van de notulen en niet te vergeten het voorlezen der stukken, aan den verdediger ten slotte het waken en pleiten voor de belangen van den beklaagde. Spr. juichte deze verdeeling van werkzaamheden toe, omdat zij stellig in het belang van een goede rechtspraak is, waaraan spr. uitdrukkelijk toevoegde, dat den beklaagden onder vigueur van de oude wetsbepalingen, hoewel bijna uitsluitend voorwerp van onderzoek en nagenoeg zonder eenige bevoegdheden, steeds een behoorlijke rechtsbedeeling beschoren is geweest.

Voortgaande, wees spr. er op dat aan de eischen van den modernen tijd niet te ontkomen was, b.v. aan de twee groote beginselen: openbaarheid der terechtzittingen en de verdediging van den beklaagde. Ten opzichte van de practische uitvoering van het laatste staat spr. sceptisch, toch wenschte spr. een woord van opwekking te richten tot allen die daarvoor in aanmerking komen, advocaten en officieren en zulks omdat spr. geen oprechten, openlijken woordenstrijd vreest, wetende dat die in het belang van een goede rechtspraak wordt gevoerd.

Wat de openbaarheid betreft, meende spr., dat, bij een juiste toepassing van deze bepaling, zij zal blijken, geen schade aan de belangen toe te brengen, integendeel, door de verbreiding van grootere bekendheid van het wel en wee van het leger zal medewerken tot het belang van het leger.

Na nog enkele woorden te hebben gewijd aan de medewerking van de pers, sprak de heer Van Maanen afscheidswaarden van den krijgstraad in zijn oude samenstelling. Anderhalf jaar werkte spr. met den krijgstraad bijna wekelijks met een steeds wisselende samenstelling en goede verstandhouding.

Ten slotte richtte de heer Van Maanen zich met een persoonlijk woord tot mr. Van Apeldoorn, den president geluk wenschend met diens benoeming tot het zeer gewichtige ambt van president van den belangrijkste krijgstraad in Nederlandsch-Indië. O.a. zeide spr.:

„U aanvaardde uw ambt op een oogenblik, dat de nieuwe rechtspleging nog een geheel onontgonnen terrein was. Hoe de nieuwe bepalingen zullen worden toegepast en uitgelegd, zal voor een groot deel van uw inzicht en kunde afhangen.” Dan eindigde de auditeur-militair met de hoop uit te spreken, dat allen: president, leden en secretaris van dezen krijgsraad en auditeur-militair in goede samenwerking en verstandhouding mogen werkzaam zijn, in het belang van een goede militaire rechtsbedeeling en in het belang van het leger in Nederlandsch-Indië.

Rede mr. Van Apeldoorn.

De president, mr. Van Apeldoorn heette het auditorium welkom, in de eerste plaats majoor Scheffelaar, die als vertegenwoordiger van den legercommandant het gewicht van deze gebeurtenis door diens aanwezigheid accentueerde, in het bijzonder overste Palm, die een zoo groot aandeel had in het treffen van de maatregelen die noodig waren om de vernieuwde rechtspleging haar beslag te doen krijgen, en voorts overste Engles, die als plaatselijk militair commandant van het garnizoen in de residentie van den krijgsraad de leden en den secretaris van den raad benoemde.

Attendeerend op de samenstelling van den raad, wees spr. er op, dat deze ongeveer dezelfde is, als die welke de krijgsraden voor de landmacht in Nederland reeds 20 jaar geleden hebben gekregen onder den heer Colijn als minister van Oorlog.

„Het ressort van deze nieuwe rechtbank”, aldus spr. „is buitengewoon groot. Het omvat heel Java en een groot deel van de buitengewesten. Slechts N. W. Sumatra, Celebes en de Molukken liggen er buiten. Mogelijk is het vooral aan de enorme afstanden hier te lande te danken, dat het rechtsgebied niet geheel Nederlandsch-Indië omvat.”

In dit verband ging spr. den toestand in Nederland na en zeide daarbij o.m.: „Echter moet ik mij al erg vergissen, wanneer de behandeling van strafzaken in Nederlandsch-Indië niet door allerlei factoren meer tijdroovend en moeilijker is dan in Nederland het geval is. En bovendien is het voor de Indische krijgsraden een verzwarende omstandigheid, dat de behandeling van de omslachtige reclame of beklagzaken niet — als in Nederland — bij het Hoog Militair Gerechtshof is gekomen, doch bij de krijgsraden is gebleven.

Hier heeft de wetgever thans — ook wegens redenen van bezuiniging, althans mede uit dien hoofde — volstaan met 3 van de 6 krijgsraden op te heffen, welke een lang leven hebben gehad: die van Magelang, Koeta Radja en Amboina. Deze krijgsraad kreeg het ressort van Magelang toegevoegd, die te Padang dat van Koeta Radja, die te Makassar dat van Amboina. Deze krijgsraad is de eenige die een president en een auditeur-militair heeft, wie het

ambt niet als een nevenfunctie is opgedragen en thans verreweg de grootste auditie in dit land.

Oudtijds waren er ook krijgswaarden op de drie hoofdplaatsen, in Willem I, Palembang, Pontianak en Bandjermasin. Deze te Tjimahi is de voortzetting van dien te Batavia. De zetel is in 1925 vandaar overgebracht. Eén van de redenen van deze verhuizing was de aanwezigheid van de militaire gevangenis alhier."

Geestig deed spreker de revue passeeren de verbeteringen aan den tot auditie geworden vleugel der gevangenis — thans met aparten ingang — aangebracht. Recapitulerend, constateerde spr., dat deze militaire rechtbank beter is gehuisvest dan menige landraad. Slechts betreunde spr. als een groot gebrek, dat de krijgswaard nog geen eigen boekerij bezit. Spr. merkte op, dat een kleine maandelijksche toelage den raad in staat zou stellen, een bescheiden bibliotheek op te zetten, welke mede ten goede zou kunnen komen aan de officieren-verdedigers.

Bij de vernieuwde rechtspleging stond spr. — na de uiteenzettingen van den auditeur-militair — niet lang stil. Terloops behandelde ook mr. Van Apeldoorn de veranderde situatie en verdeling van werkzaamheden. Spreker betreunde het, dat hij nimmer militair was. „De uitwisseling van kennis is dringend noodig”, aldus spr. tot de leden van den raad, „U zult mij moeten voorlichten aangaande het militaire element, dat in elk door een militair begaan strafbaar feit meer of minder aanwezig moet zijn, en ik heb tot taak — voor zoo ver mijn kunnen en weten strekt — om U den weg te wijzen op het terrein van het strafrecht en Uwe belangstelling te wekken voor frissche gedachten op dat gebied. Ons aller gemeenschappelijke werkkring is zeker niet licht. Zeker is een lichtpunt, dat wij allen onze functies hebben geambieerd."

Voortgaande, wees spr. er op, dat de aangebrachte vernieuwingen in de zoo oude rechtspleging de behandeling der zaken ongetwijfeld ten goede zullen komen. Daarvan roerde spreker de hoofdpunten aan. Het veel meer permanente van de samenstelling van den krijgswaard liet spr. buiten bespreking.

Van de afschaffing der approbatie van de strafzaken door het Hoog Militair Gerechtshof wordt verwacht — en spr. meent met reden — dat zij het verantwoordelijkheidsgevoel en de animo van den militairen rechter krachtig zal stimuleeren.

Ook de heer Van Apeldoorn sprak nog over de openbaarheid der rechtszittingen en gaf zijn visie op de kwestie der verdediging, welke overeenkomt met die van den auditeur-militair.

Namens den legerchef.

Majoor Scheffelaar voerde daarna het woord namens den legercommandant en verklaarde dat de legerleiding zich ten volle bewust was van het gewicht van dezen dag, nu de nieuwe rechtspleging aan haar practische tenuitvoerlegging is gekomen. Spr.

bood den heer mr. Van Apeldoorn als eersten president van dezen krijgsraad gelukwenschen aan met de op hem gevallen keuze.

Het zou volgens spr. onbescheiden zijn, te zinspelen op de zware taak, welke den president als leider van dezen raad wacht, kennende de kunde van den president, die bovendien zelf in zijn rede doelde op het element der militaire krijgstucht, waarop spr. den nadruk wenschte te leggen. Ten slotte sprak majoor Scheffelaar het vertrouwen uit, dat de raad zou werkzaam zijn tot zegen van het leger.

Hiermede was de plechtigheid ten einde.

De president sloot de buitengewone rechtszitting.

Art. 24 Reglement krijgstucht.

In verband met de op 20 September j.l. te 's-Gravenhage voorgekomen ongeregeldheden, richtte het lid der Tweede Kamer Albarda, in dato 26 September 1932 een zestal vragen tot de Regeering, waarvan de vierde vraag luidde:

„Is het der Regeering bekend, dat aan het optreden der politie op 20 September, o.a. aan haar charge tegen een in de Korte Poten bekenelde menigte, is deelgenomen door personen, die niet tot de politie behooren, o.a. door een cadet, die daarbij van zijn sabel gebruik maakte, en door jongelieden, die daarbij met stokken waren gewapend?”

In dato 25 October d.a.v. heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken, de heer Ruys de Beerenbrouck, op deze vraag geantwoord:

„De in deze vraag bedoelde hulpverlening aan de politie door een cadet is der Regeering bekend. Bedoelde militair heeft, overeenkomstig het bepaalde bij art. 24 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, deze hulp verleend, toen de politie zich in zijn nabijheid genoodzaakt zag, gewapenderhand op te treden tegen een menigte demonstranten. Na afloop van dit treffen heeft een inspecteur van politie den cadet te kennen gegeven, dat zijn hulpverlening niet werd verlangd; de cadet heeft aan dezen wenk terstond gevolg gegeven en is zijns weegs gegaan.

Van deelneming aan een charge of aan enig ander politieoptreden door jongelieden, met stokken gewapend, is niet gebleken.”

(Handelingen Tweede Kamer 1932—1933. Aanhangsel 37, blz. 33.)

Naar aanleiding van diezelfde ongeregeldheden heeft de partijgenoot van den heer Albarda, de heer Vliegen, in den Haagschen Gemeenteraad eene interpellatie gehouden. Bij die gelegenheid heeft de burgemeester op eene der door den interpellant gedane vragen het volgende geantwoord:

„De burgemeester heeft alleen kennis genomen van het feit, dat

een cadet-segeant aan het uitvoeren van een charge heeft deelgenomen. Deze hulp is niet gerequireerd en is naar de meening van den burgemeester, zooals elke ongevraagde hulp van derden, uitermate ongewenscht. De daar dienstdoende inspecteur heeft den cadet-sergeant dit duidelijk gemaakt en hem op de ernstige onaangenaamheden die daarvan het gevolg konden zijn, gewezen. Intusschen, bevat art. 24 van het Reglement betreffende de Krijgstucht eene bepaling, welke den militair verplicht ook buiten dienst aan burgerlijke dienaren van de openbare macht onder welke omstandigheden ook, en zelfs zonder vordering medewerking te verleenen. De burgemeester acht dergelijke ongevraagde medewerking, waarvan de gevolgen niet zijn te overzien, verkeerd.

Is het den Raad goed duidelijk? Een cadet-sergeant heeft dat gedaan. Hij is gewaarschuwd door een inspecteur; hij is niet gerequireerd. Ik acht het buitengewoon onjuist, maar er is een artikel in het Reglement op de Krijgstucht, dat aan den militair voorschrijft, om, zelfs ongevraagd, medewerking te verleenen."

Blijkens laatstgenoemd antwoord keurt de burgemeester van de Residentie zoowel het optreden van den cadet als het voorschrift hetwelk dit optreden gelast, af. Art. 24 luidt:

„(1) De militair is verplicht ook buiten dienst aan burgerlijke dienaren van de openbare macht, onder welke omstandigheden ook en zelfs zonder vordering, medewerking te verleenen.

(2) Hij zal zich aan die verplichting niet onttrekken, ook al zou hij zich aan dadelijk gevaar blootstellen. Lafheid en vreesachtigheid stempelen den militair tot een onbruikbaar soldaat."

De bedoelde cadet heeft dus volkomen zijn plicht gedaan toen hij meende dat de politie zijn hulp wel gebruiken kon. Zelfs zou hij, door zich afzijdig te houden, schuldig zijn aan een krijgstuhtelijk vergrijp. Het is onbegrijpelijk dat de burgemeester die het voorschrift kende, een woord van afkeuring aan het adres van dezen cadet liet hooren. Eene loftuiting ware eerder op hare plaats geweest.

Scherper nog dan de plichtmatige medewerking van dezen sergeant gispt de burgemeester het betrekkelijke artikel 24 zelf. Het betreft hier een bevel door de Koningin uitgevaardigd voor allen die tot Hr. Ms. weermacht behooren. Naar onze meening past een hooggeplaatst magistraat als de burgemeester van 's-Gravenhage eenige terughoudendheid bij het oefenen van critiek, in het openbaar, op zoodanig voorschrift, zulks te meer nu die critiek zonder schade voor 's burgemeesters betoog gemist kon worden. Een objectieve mededeeling in den geest van het antwoord van den Minister van Binnenlandsche Zaken ware voldoende geweest.

Hierbij komt nog dat die critiek, ook materieel, van zeer twijfelachtige juistheid is. Dat aan allen die deel uitmaken van de „tot bescherming der belangen van den Staat" ingestelde zee- en landmacht de plicht wordt opgelegd om steeds, ook ongevraagd, aan

de dienaren van de openbare macht medewerking te verleen, lijkt ons volkomen natuurlijk en ook zeer gewenscht. Het uitdrukkelijk vorderen van die medewerking zal niet altijd mogelijk zijn. Stel eens dat de bovenbedoelde cadet den aanslag had zien aankomen waarvan de agent Baas het slachtoffer is geworden. Ware het dan af te keuren dat op hem de *plicht* rust den aanvaller af te weren door hem bijv. het wapen tijds uit de hand te slaan? Dat van een ongevraagde medewerking door *militairen*¹⁾ „de gevolgen niet zijn te overzien” is ons al evenmin duidelijk, in het bijzonder niet in verband met het gebeurde op 20 September, nu de cadet toen hem door een inspecteur van politie was te kennen gegeven, dat zijn hulp niet werd verlangd, terstond zijns wegs is gegaan.

Nadat het bovenstaande reeds was geschreven, namen wij kennis van de Memorie van Antwoord betreffende de Rijksbegroeting voor 1933. In § 6 van de Algemeene beschouwing (blz. 28) zegt de Regeering het volgende:

„Nopens de hulpverlening door een cadet aan de politie te 's-Gravenhage op 20 September 1932, wordt verwezen naar het antwoord van de Regeering op de vierde van de terzake door het lid der Tweede Kamer, den heer Albarda, gestelde vragen. In antwoord op de desbetreffende vraag in het Voorloopig Verslag zij medegedeeld, dat de Minister van Defensie het, in overeenstemming met de bijzondere positie van den militair, als lid van het gezagsorgaan van den Staat, juist acht, dat een militair, die — zooals op 20 September 1932 met den bedoelden cadet het geval is geweest — er getuige van is, dat burgerlijke dienaren van de openbare macht in zijn onmiddellijke nabijheid zich genoodzaakt zien gewapenderhand op te treden, ter handhaving of tot herstel van de openbare orde en rust, aan die dienaren, ook zonder vordering, medewerking verleent. Zooals ook in het ter sprake gebrachte geval is geschied, moet deze medewerking terstond een einde nemen, wanneer bedoelde burgerlijke dienaren van de openbare macht den militair te kennen geven, dat zijn hulpverlening niet meer vereischt is of niet wordt verlangd.”

Ook bij de openbare behandeling in de Tweede Kamer is deze aangelegenheid uitvoerig besproken. Uit de rede van den Minister

¹⁾ In Engeland gaat men een stap verder. Te zelfder dage dat wij bovenstaande opmerkingen schreven, lazen we, zeer toevallig, het volgend bericht in de dagbladders:

Politiehulp en burgerplicht. — Sir Charles Biron, de rechter, heeft gisteren in Bow Street bij de behandeling van de zaken tegen de gearresteerde herriemakers gezegd: Ik wensch er in het openbaar de aandacht op te vestigen, dat burgers zich schuldig maken aan een strafbaar feit, wanneer zij — om welke reden ook aanwezig zijnde bij een arrestatie, waarbij verzet gepleegd wordt — weigeren de politie te helpen. Deze hulp behoeft niet uitdrukkelijk door een politieman gevraagd te worden, maar ieder burger moet de politie bij verzet assisteeren.

Ruys de Beerenbrouck bij de Algemeene beraadslagingen (Handelingen, blz. 400) nemen wij de volgende opmerking over:

„Het ligt echter niet op den weg van den militair zich te beijveren om op plaatsen en tijdstippen, waarop ongeregelhdeden kunnen worden verwacht, in de buurt te zijn, ten einde zoodra de burgerlijke openbare macht zich tot optreden genoodzaakt acht, zich ongevraagd daarbij helpenderhand aan te sluiten”.

Ten slotte troffen wij in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Defensiebegrooting voor 1933 alsnog het volgende aan:

„Hulpverlening aan de politie.

De omstandigheid, dat bij de relletjes te 's-Gravenhage op 20 September j.l. een sergeant-cadet ongevraagd hulp aan de politie verleende, deed eenige leden de vraag stellen of voorschriften als dat, hetwelk dien cadet tot de door hem gevolgde handelwijze verplichtte, in dezen tijd nog wel gehandhaafd behooren te blijven.”

De Minister van Defensie heeft hierop geantwoord:

„Hulpverlening aan de politie.

Terwijl art. 446 W.v.S. strafbaar stelt hem, die bij het bestaan van gevaar voor de algemeene veiligheid van personen of goederen of bij ontdekking van een misdrijf op heeterdaad, het hulpbetoon weigert, hetwelk de openbare macht van hem vordert en waartoe hij zonder zich aan dadelijk gevaar bloot te stellen, in staat is, stempelt art. 24 van het Reglement betreffende de krijgstuucht de medewerking aan de openbare macht voor den militair tot een ambtsplicht, waaraan deze zich niet kan onttrekken met een beroep op de omstandigheid, dat zijn medewerking niet uitdrukkelijk werd gevraagd, noch op het dadelijk gevaar waaraan hij zich mogelijk zou blootstellen.

Bedoeld art. 24 heeft de strekking buiten twijfel te stellen, dat de militair, die er toevallig getuige van is, dat burgerlijke dienaren van de openbare macht zich in moeilijkheden bevinden, verplicht is aan deze dienaren medewerking te verleen, eventueel ook zonder dat deze medewerking bepaaldelijk van hem wordt gevorderd en ongeacht de omstandigheid of daaraan gevaar voor hem is verbonden.

Bedoelde strekking is geheel in overeenstemming met de bijzonder positie van den militair als lid van het gezagsorgaan van den Staat; het artikel wijst den militair zijn juiste plaats, d.i. te allen tijde en onder alle omstandigheden aan de zijde van het gezag.

In het bijzonder in het, ook door de in het Voorloopig Verslag aan het woord zijnde leden in dit verband aangevoerde, huidige tijdsgewricht, bestaat er allerminst aanleiding om den militair van zijn bovenbedoelde, voor de hand liggende verplichtingen te ontheffen" ¹⁾).

¹⁾ De Redactie verheugt er zich zeer in, dat hare critiek op de opvattingen van den Haagschen burgemeester, blijkens de hierboven weergegeven officieele bescheiden in het standpunt van de Regeering bevestiging vindt.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Een en ander aangaande de ontwikkeling der militaire rechtspraak in Ned. Indië vóór het herstel van het Nederlandsch gezag.

door

Mr. R. J. BRUNNER,

Officier van administratie der 2e klasse Kon. Marine.

Het regeeringsreglement van 1609.

Met de aankomst van Pieter Both te Bantam op 19 December 1610 cesseren alle actiën van den breeden dagelijkschen raad over de vloot, in zee geregeerd hebbende.

Ingevolge art. 1 zijner instructie¹⁾ formeert deze eerste Gouverneur-Generaal dan met advies van den Fiskaal en Boekhouder een college van regeering over alle actiën en zaken van gansch India, de Nederlandsche Compagnie betreffende: den Raad van Indië.

Door dit lichaam zullen krachtens art. 3 op de aanklagten van den Fiskaal van de Compagnie berecht en gedeceideerd worden alle aanklachten van mesusen, overtreding der artikelbrieven, ordonnantiën en bevelen, zoo van de Compagnie als van den Gouverneur-Generaal en die van zijnen Raad.

Het regeeringsreglement van 1617.

Onder Reynst (1614—1615) en Reaal (1615—1619) blijft de Raad toegerust met zijne rechtsprekende bevoegdheid. Het regeeringsreglement van 1617, ofschoon uitgebreider dan zijn voorganger²⁾ (telde dat van 1609 42 artikelen, het laatstgemelde had er 80; et pour cause! want wat wist men in den jare 1609 van Indië af), was op het punt der justitie ook erg sober: in een viertal artikelen (7, 8, 29 en 30) vindt regeling dezer materie plaats. Bepaald wordt 1e. op wiens aanklacht geschillen zullen worden gedeceideerd, 2e. hoe de boeten en confiscatiën verdeeld worden (de fiscaal krijgt hiervan een derde)³⁾, 3e. waarnaar men zich in maniere van rechtszaken zal reguleeren.

Iets uitvoeriger is de instructie van 1632. In dien tusschentijd waren echter belangrijke maatregelen getroffen op justitieel gebied,

1) De regeeringsreglementen van 1609—1836 zijn te vinden in de „Verzameling van Instructien, ordonnanciën en reglementen” van Mr. P. Mijer.

2) De instructie voor den G. G. Reynst is vrijwel woordelijk eensluidend met die van 1609 (Tijdschrift Ind. T. L. V. kunde 1853 dl I p. 117).

3) Eerst afgeschaft bij S. 1842, nos. 10 en 39.

maatregelen waaraan verbonden zijn de namen van Coen en zijn vervanger tijdens zijn bezoek aan het vaderland, Pieter de Carpentier (1623—1627).

Den eersten Juli 1620 — ongeveer een jaar na de stichting van Batavia — stelt de eerste een collegie van schepenen ¹⁾ in, zoomede een raad van justitie ²⁾. Het eerste college, waarin de gansche trias politica was vertegenwoordigd ³⁾, bestond uit twee leden van wegen 't fort ende drie van wegen de burgerije. Aan hunne jurisdictie waren onderworpen vreemdelingen, vrijburgers, in dienst zijnde personen, alle onder de gehoorsaemheyt ende subjectie van d'Edel Hoog Mogende heeren Staten generaal in de jurisdictie van Jacatra residenten menschen.

Of zij dan wel de Raad competent waren, hing behalve van de kwaliteit der betrokkenen af van den locus delicti commissi. In het algemeen was de Raad immers rechter der compagniesdienaren. Was echter binnen het ressort der stad Batavia gedelinqueerd of waren quaesties ontstaan tusschen een burger of vreemdeling en een soldaat dan wel iemand anders in dienst der compagnie, dan sprak het college van Schepenen recht, aangevuld met twee leden hetzij van den krijgsraad hetzij van den Raad van Justitie, al naar gelang het een soldaat of ander dienaar der compagnie gold.

En omgekeerd moest de Raad zich twee schepenen adsumeeren voor het geval binnen het fort gedelinqueerd was tusschen een soldaat of ander compagnies-dienaar en een burger.

Aangaande het volk van de schepen, op de reede of wacht liggende, en alle andere te water de compagnie dienende personen bevat de provisioneele instructie voor „d'ordinaris luyden van den gerechte in 't Casteel” (Raad van Justitie) nog een afzonderlijk voorschrift.

Wanneer deze *aan land*, in of buiten het fort eenig strafbaar feit plegen, staan zij terecht voor den Raad van Justitie aangevuld met den opperkoopman en schipper of met twee hoofdofficieren, waaronder zij ressorteeren.

De Gouverneur met den Raad van Indië en de Raad van Justitie bezaten echter de bevoegdheid een dergelijke zaak te verwijzen naar „den ordinaris Raedt van het schip” ⁴⁾.

¹⁾ Vgl. de instructie, afgedrukt bij de Jonge, „De opkomst van het Ned. gezag in O. Indië” IV p. 222—224.

²⁾ De naam raad van justitie dateert van 1626; vóór dien droeg het college den naam van „d'ordinaris luyden van den gerechte in het Casteel”.

³⁾ Over scheiding van wetgevende en rechterlijke macht zie de res. van 23 October 1798 (van der Chijs, Ned. Ind. Plakaatboek dl. XII p. 887). De daarover handelende missive van bewindhebbers was te Batavia uitvoerbaar, op de buitencomptoiren echter niet, „aangezien aldaar buiten de leden van den politiken raad geene andere gevonden worden, aan wien de administratie van de justitie zou kunnen worden opgedragen”.

⁴⁾ Bestaande uit koopman, schipper, sergeant of hooger officier, korporaal en landspassaat (een rang volgende op dien van korporaal).

Bij eene gelijktijdige vervolging door advocaat-fiscaal, officieren van den krijgsraad en baljuw (het Openbaar Ministerie bij schepenen) hadden beide eerstgenoemde functionarissen de preferentie.

De instructies voor schepenen en raad van justitie droegen een voorloopig karakter. Onder Pieter de Carpentier vindt eene definitieve vaststelling der competentie van beide colleges plaats. Den 23sten Augustus 1625 worden afgekondigd eene instructie voor het Collegie van Schepenen en voor den baljuw zoomede eene regeling, houdende „sচেয়dinghe tusschen den advocaet fiscael ende Bailliuw deser stede”.

In verband met meermalen gerezen bevoegdheidsvragen tusschen advocaat-fiscaal en baljuw was het n.l. noodig gebleken hunne „jurisdictie” nauwkeurig te bepalen.

Voorop stond, dat de Raad de gewone rechter was der „suppoosten”¹⁾, schepenen die der burgers en vreemdelingen (art. 1 der competentieregeling).

In zaken, voorgevallen binnen het ressort der stad tusschen een burger of vreemdeling en een compagniesdienaer, vindt berechting plaats op aanklacht van den baljuw door schepenen, voor deze gelegenheid aangevuld met twee ordinaris luiden van het fort (art. 4).

Vervallen is het in 1620 gemaakte onderscheid ten aanzien van militaire en burgerlijke Compagniesdienaren. Dit blijkt ook uit artikel 6 der hier besproken regeling: als vervolgende autoriteiten compareeren daar slechts advocaat-fiscaal en baljuw ten opzichte der soldaten en het volk der schepenen.

Het regeeringsreglement van 1632.

De volgende instructies, die van 1632 en 1650 zijn voor het hier besproken onderwerp van weinig belang. In artikel 1 van de instructie voor den G.G. Brouwer (1632—'36) — wel het belangrijkste justitieele voorschrift van dit regeeringsreglement — wordt het reeds in 1625²⁾ uitgesproken concordantie-beginsel nog eens uitdrukkelijk herhaald: de justitie zal worden bediend volgens de instructiën ende practijken in de Vereenigde Nederlantse provintiën doorgaens, soo in 't civiel als in 't Crimineel g'observeert.

Het regeeringsreglement van 1650.

In de instructie van 1650, verreweg de meest gedetailleerde, vindt eene bevestiging plaats van hetgeen in het vorige reglement omtrent het rechtswezen was gezegd. Bovendien wordt alle regeeringsinmenging op het stuk der Justitie streng verboden en vindt in een

¹⁾ Compagniesdienaren.

²⁾ Bij plakaat van 16 Juni 1625 waren ingevolge recommandatie van heeren XVII verschillende „Nederlandsche” ordonnantiën ingevoerd, waarnaar de wethouders van Batavia en de officieren van justitie zich in den vervolge, zooveel eenigszins hier te lande praktikabel zij, moesten conformeeren.

tweetal artikelen bekrachtiging plaats van het door den Ed. Heer Joan Maatsuyker tezamen getrokken Ordonnantie- en Plakatenboek: de Bataviasche Statuten ¹⁾).

Die Statuten, door Valentijn genoemd „dat algemeen en heerlijk Regtboek van Indiën, waarna alle vonnissen alomme in het Oosten uitgewezen worden” en zelfs door Raffles geprezen, hebben praktisch tot 1848 ²⁾ gegolden. De in 1766 herziene „codex” is n.l. nimmer door heeren XVII bekrachtigd en de rechtskracht zijner voorschriften was geheel afhankelijk van hunne overeenstemming met vroegere plakaten.

¹⁾ Gelijk uit de hierna volgende resolutie van 23 April 1641 valt op te maken, had Maetsuycker in 1641 reeds een concept-statuten gereed. Hij had dit aan de regeering voorgelegd, die vervolgens een commissie benoemde om e.e.a. te revidereen. Het vermeldde op pag. 46 van dl. XLII T. v. S. (alinea 4) is derhalve niet juist. Niet Maetsuycker doch de commissie was binnen een jaar met haren arbeid gereed.

Resolutie van 23 April 1641:

Alsoo wij bij Ervarendheyt gewaer worden, ende ondervinden, hoe dat veele loffelijcke placcaten, ende ordonnantien, bij onse voorsaten, als ons, successivelijcken, ten besten van dese Republicque g'emaneeert, naer behooren niet en werden g'observeert, ende achtervolght vermits die selve door de placcaet boecken, als anders, wijd ende sijd, verspreijt, mitsgaders seer langh g'extendeert, ende mitsdien fastidieus, ende moeilijck om lesen zijnde, beswaerlijck van de gene die t' behoort, uijt oorsaecke van de groote veranderinghen die dese colonies altijt, vermits het affsterven, ende vertrecken der regerende, als andere persoonen, meer als andere landen subject sijn, geweten worden, waerinne noodsaeckelijck soo wel doenelijck, dient voorsien, soo Ist dat wij sulx in achtginge genomen, ende nae bequame middelen, om het selve naer vermogen voor te comen, omgesien hebbende, geen naeder wetende uijt te vinden, goetgevonden hebben onsen Raedtpensionaris te gelasten alle de voorsz. statuten, placcaten, enle ordonnantien, op te soecken, ende de substantie, ofte disponerende poincten daer uijt getogen, met corte, ende duijdelijcke woorden, ijder point onder sijn behoorlijcke titel bij forme van tractaet, bij een te vergaderen, mitsgaders voort deselve daer superflue ofte defectueus bevonden soude worden, te expungeren, altereren ende amplieren, sulx, ende soodanigh, als nae sijn goede kennisse, ende becomen experientie van de policie, ende Justitie deser landen soude bevinden te behooren, ende denselven sulx jegenwoordigh door de hulpe Godes getrouwelijcken in effecte gebracht hebbende, voorgedragen, ende versocht, heeft, wij eenige rechtsgeleerden, als andere goede costumiers hun des verstaende, wilden committeren, omme sijn voorsz. gebesoingeerde met deselve te conferieren, ende ten besten van dese Republicque over te leggen, Soo ist dat wij, in allen maniere voorsz. goede werck willende bevoorderen, daertoe gecommitteert ende gecommiteert hebben, de naervolgende persoonen, den fiscaal van India, Gerrit Demmer

Mr. Symon van Alphen Bailljuw deser Stede,

Huijbrecht van den Broeck, vice praesident van Schepenen,

Mr. Pieter Anthonissen Overtwater, Raedt van Justitie deses Casteels ende Hugo Borreus schepen.

Lastende en bevelende deselve, voorsz: geconcipieert tractaet metten anderen exactelijcken te resumeren, pondereren, ende over te wegen, omme daernaeh gehoort derselver advijs, bij ons daerinne gedisponeert te werden nae behooren.

²⁾ Bepalingen omtrent de invoering van- en den overgang tot de nieuwe wetgeving (S. 1848 no. 10).

Vandaar dat men in de bestaande afschriften dezer nieuwe statuten achter elke bepaling vermeld vindt, waaruit zij is overgenomen.

Was dan — deze vraag dringt zich van zelf op — bekrachtiging noodig en wat was haar effect? Mr. C. C. van Helsdingen — in eene studie over de Geschiedenis der Indische codificatie (Indisch Tijdschrift van het Recht Dl. 118 p. 185—257) — meent dat die bekrachtiging vereischt was in verband met het in aangevulden dan wel gewijzigden vorm opnemen in den codex van resoluties en besluiten van Heeren XVII, doch dat het gevolg der arrestatie niet was een beperking der regelingsbevoegdheid van de Hooge Regeering.

Ook mij schijnt deze beantwoording der hier gestelde vraag juist: bevoegdheidsquaesties in jure hadden over het algemeen zeker niet de belangstelling der Compagnie. Dit is ook de indruk, dien men krijgt bij de hooglopende ruzie tusschen Raad van Justitie en Hooge Regeering in 1778: de veeg uit de pan die eerstgenoemde krijgt, ofschoon niet hij maar de regeering de facto in het ongelijk was gesteld, duidt erop, dat heeren XVII competentie-puzzles slechts onaangenaam vonden.

Thans terugkerende tot ons punt van uitgang, de beide codificaties onder de compagnie, kan geconstateerd worden, dat zij geen nieuw licht geven over de militaire rechtspraak te land. Aldaar berustte de jurisdictie ten aanzien van militairen bij den dagelijken Raad van het Casteel, terwijl op zee het competente college de krijgsraad was.

De artikelbrieven der V. O. C.

a. van 1595.

De orde en tucht op de schepen der V. O. C. werd gehandhaafd aan de hand der artikelbrieven¹⁾. Voor de eerste expeditie naar Indië had Maurits in 1595 reeds een dergelijk reglement²⁾ uitgevaardigd; in artikel IV wordt daar bepaald „Ende opdat alle disordre soude mogen geweert ende justitie geadministreerd worden, soo is op yder schip geordonneert een provoost met volcomen macht, omme alle overtreders van deese ordonnantie te straffen naar gelegenheyt van der misdaet, *waerover bij den schippers de banck gespannen zall worden, die welcke met die commisen ende scheeps-officianten sullen hebben de judicature van der zaecke* op datter niemant onverhoort en worde gestraft, tweelcke geenszins zall moghen geschieden dan naer voorgaende goede informatie ende rype deliberatie”.

1) Vgl. hiervoor Dr. J. de Hullu in Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van N. I. dl. 67 p. 516—540.

2) de Jonge: De opkomst van het Nederlandsche gezag in Oost-Indië I p. 204—211. Waar het eerste octrooi der V. O. C. dateert van 20 Maart 1602, is dit dus geen artikelbrief der V. O. C. in eigenlijken zin.

b. van 1634.

In den artikelbrief van 1634 ¹⁾ (ik smokkel hier een, n.l. dien van 1619, welken ik niet kon vinden) treft men na een bepaling omtrent den breeden raad der vloot (bestaande uit alle oppercommiesen, schippers, onder-kooplieden, opperstuurlieden en sergeanten of andere hoogere officieren over de soldaten onder presidium van den commandeur), in de artikelen 9, 10 en 11 voorschriften aan tot het administreeeren eener goede justitie.

Op elk schip is een college van 5 rechters met macht om over alle civiele zaken en kleine misbruiken recht te spreken. De samenstelling is als volgt: president de oppercommies of koopman, leden de schipper, de ondercommies of onderkoopman, de opperstuurman en de hoog bootsman.

Capitale en hals-zaken kunnen slechts met goedvinden van den G.G. en zijn Raad door dit scheepscollege berecht worden, tenzij het eene conspiratie of andere notoire halszaak betreft, voorgevallen op de uit- of thuisreis. In dat geval zal de delinquent n.l. terstond worden berecht „sonder, gelyck voor desen gebeurt is, de misdadiger tot groot pericul van de schepen in apprehentie te houden, omme in Indiën ofte naer huys te brengen, omme aldaer haere verdiende straffe te ontfangen”.

In den 14den titel (de geheele „brief” telt niet minder dan 148 artikelen) wordt geregeld „hetgene de soldaeten in 't particulier aengaet”.

Hun rechter is de krijgsraad behoudens in zaken van geheel zwaren gewichte, als wanneer de breede raad zal rechtspreken (indien er tenminste 2 of meer schepen in de vloote bij elkaar zijn). Zonder advies van hun „sargiant ofte andere hooger overrigheden” mogen de soldaten door de kooplieden niet in arrest gesteld worden, evenmin als de bootsgesellen zonder advies van den schipper.

Dat de krijgsraad niet alleen rechtscollege was, blijkt uit artikel 126, waar hem het recht van benoeming van krijsofficieren wordt gegeven.

c. van 1658.

De artikelbrief van 1658 ²⁾ wijkt op het stuk der justitie weinig van zijn voorganger af (zie de art. 8—11). De samenstelling van den krijgsraad is dezelfde (art. 102).

De beide volgende artikelbrieven zijn respectievelijk van 1672 ²⁾ en van 1742 ²⁾. Omtrent den eerste valt niets te zeggen, hij is vrijwel gelijkloidend aan dien van 1658. Alvorens over de tweede te spreken, is het gewenscht den blik van de schepen naar de jeugdige kolonie te wenden.

Aldaar was den 28sten October 1668 door den G.G. Maetsuyker afgekondigd eene „krijgsordre voor de forten ende wachten tot Batavia als andere vaste guarnisoenen vande Compagnie in India” ²⁾.

¹⁾ Mr. J. A. van der Chijs Ned. Indisch Plakaatboek I p. 309—361.

²⁾ Resp. te vinden bij van der Chijs, dl. II p. 253, Cau en Scheltus III, 1311 en v. d. Chijs, IV, p. 547 en dl. II p. 462.

Volgens artikel 1 zouden „die van de militie¹⁾ haer reguleeren ende geregt worden na den artyckelbrief „van haer Hoog Mog., de heeren Staten Generaal op de crygs dicipline beraemt, uytgesondert in eenige poineten, van weleke om bysondere consideratiën hier anders gestatueerd is.

Die artikelbrief zijn de reeds besproken Articulen en Ordonnantien van 1658. Alle personen „die hun voortaan inden dienst van de Generale Nederlantsche Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie sullen begeven om met hare schepen naer Oost-Indien te varen” legden daarop den eed af.

Zij golden krachtens bevel van de Staten-Generaal en Bewindhebberen gedurende de reis en dienst soo te water als te lande.

Artikel 1 der order van 1668 vertelde dus voor een deel niets nieuws. Belangrijk is alleen de slotzin. De daarin bedoelde uitzonderingen vinden een nadere omschrijving in de artikelen 2, 4 en 5, straf stellende op diverse vergrijpen als slapen op schildwacht, ongeoorloofde afwezigheid en straatschenderij (een toenmaals in dit land van arak en citroenen veel voorkomend euvel).

In verband met den aanhef van den artikelbrief van 1658 rijst echter de vraag of het „rechten”, waarvan in artikel 1 der order voor de militie sprake is, ook doelt op het formeele recht, met andere woorden of de soldaten te land eveneens voor den krijgsraad te recht stonden.

In de oudste Hollandsche strafverordening van 27 Januari 1521 was bepaald, dat de geschillen onder de souldeniers, *terwijl zij onder heur Vaentgen uyt sijn*, berecht zouden worden bij den Capitein en sijn Amptluyden naer krijgsrecht. In de ordonnantie van 12 October 1547 wordt de crimineele jurisdictie opgedragen aan den militairen rechter, een voorschrift dat in 1570 bevestigd wordt met dien verstande, dat de militaire rechter slechts zuiver militaire delicten ter berechting krijgt.

Het militaire strafwetboek van de republiek van 13 Augustus 1590, de zgn. Artykelbrief ofte Ordonnantie op de discipline militaire, welke behoudens kleine wijzigingen tot het einde der republiek gegolden heeft, kende een overeenkomstig systeem.

In Indië was dit anders. De hiervoor gestelde vraag moet dan ook ontkennend beantwoord worden: het betrekkelijke artikel doelt op de toepasselijkheid van de materieel-rechtelijke voorschriften; de Raad van Justitie was tijdens de Compagnie en ook nog geruimen tijd na haar verscheiden de competente rechter der Compagniesdienaren zonder onderscheid.²⁾

Men hoore slechts wat de commissie tot de Oost-Indische Zaken van den 31sten Augustus 1803 in hare consideratiën en advies omtrent de militaire justitie opmerkt:

¹⁾ De landmacht.

²⁾ Het sedert 1747 in de rechtspraak over vrijburgers bestaande dualisme (Inlandsche rechter — Europeesche rechter) heeft de Compagnie voor hare dienaren nooit ingevoerd.

„Laatstelijk zijn wij van gevoelen, dat evenals in de Bataafsche „Republiek zoo ook in hare Asiatische Bezittingen, alle pure militaire delicten, zoo te water als te lande, in die Bezittingen ofte „in eenige Havens of Rheden van dezelve gepleegd, geoordeeld „moeten worden door militaire krijgsraden”. ¹⁾

Ook de vrijburgers, in schutterlijken dienst delinqueerende, bleven ten aanzien van crimineele en importante zaken onderworpen aan den burgerrechter (vgl. het plakaat van 7 Juli 1667 en de nieuwe Bataviasche Statuten, „Burgers, Burgerwacht off Schutterije” art. 63: v. d. Chijs IX p. 515).

Tijdens de Bataafsche Republiek ontmoeten we een nieuwe militair-rechtelijke figuur: de Raad van Discipline. Den 23sten November 1798 wordt onder van Overstraten (1796—1801) eene instructie voor dit college gearresteerd. ²⁾ Zijne competentie is begrensd naar de straf, die op een delict is gesteld. Geëtablisseed is hij in het algemeen voor straffen, welke een arrest van acht dagen te boven gaan, behoudens dat alle delicten, welke de doodstraf vereischen aan den Raad van Justitie worden gerenoveerd.

Lang bestaan heeft deze Raad echter niet; den 9den April 1799 is hij alweer ter ziele.

d. van 1742.

Alvorens over te gaan tot de bespreking der belangrijke voorstellen van de reeds eerder genoemde commissie van 1803, moet nog even stilgestaan worden bij den artikelbrief van 1742. Betreffende de soldaten brengt hij ons niets nieuws, wel aangaande alles wat op den scheepsraad betrekking heeft. Van belang zijn voornamelijk de artikelen 6, 10, 12, 13 en 14, waar achtereenvolgens behandeld worden de samenstelling van den scheepsraad en zijne bevoegdheid in criminalibus, speciaal in halszaken.

Het voorzitterschap is niet meer opgedragen aan den koopman, maar aan den capitein, schipper of gezagvoerder. Wel is Mercurius nog vertegenwoordigd doch slechts in den persoon van den onderkoopman of assistent.

Behalve domesticque zaken administreert de raad evenals te voren alle civile en kleine misbruiken, tenzij men in eskader vaart. Alsdan treedt n.l. de breede raad op, waarin ook slechts één handelsvertegenwoordiger zitting heeft, die tevens de penne voert. Worden door den scheepsraad capitale of halszaken berecht, dan moet het college zich nog een tweetal extra leden adsumeeren.

Oppervlakkig beschouwd lijkt de rechterlijke organisatie onder de Compagnie nog zoo kwaad niet. De Raad van Justitie is (sedert 1697) samengesteld uit juristen ³⁾; van hare uitspraken kan men in revisie komen. Het college is voorts appelrechter voor de justitiabe-

¹⁾ Men zie de eerdergenoemde „Verzameling” van Mr. P. Mijer p. 219.

²⁾ Van der Chijs dl. XII p. 902.

³⁾ In theorie tenminste, want in 1798 zitten in den Raad slechts twee juristen. (Van der Chijs dl. XII p. 893).

len van Schepenen en die der buitencomptoiren. Twee instanties zijn dus een ieder gewaarborgd.

Bovendien geniet de Bataviasche raad een zekere mate van zelfstandigheid: het ontslag der leden is (sedert 1690) niet aan de hooge regeering, doch aan heeren XVII; buiten de hooge regeering om kan het college correspondeeren met de bewindhebberen (patriasche missive van 1 November 1709).

Ziet men echter nauwkeuriger toe, dan ontdekt men alras vrij ernstige gebreken. Om met de ambtenaren van het Openbare Ministerie te beginnen: het aan hen toekennen van een aandeel in boeten en confiscatiën, moest fnuikend werken, gezien ook hunne geringe vaste bezoldiging (Advocaat-Fisikaal *f* 50.— 's maands). Men leest dan ook ergens de opmerking, dat de strafbepalingen dienden om den fisikaal en baljuw den zak te spekken. Het bekende instituut der conniventie tierde in Indië welig!

Dan: het rechtersambt genoot in die dagen niet dat aanzien, wat het thans geniet. Voor velen vormde het de springplank tot meer lucratieve baantjes, want hoog was ook het traktement der zittende magistratuur niet, terwijl deze categorie bovendien minder in de gelegenheid was tot het verkrijgen van allerlei bijverdiensten ¹⁾).

Was de toestand te Batavia weinig rooskleurig, bepaald verkeerd was de organisatie op de buitencomptoiren. Te Bantam, te Ambon, te Ceylon en overal elders was het politieke gezag en de rechtspraak in één hand. De politicque raden waren tevens raad van Justitie.

Neemt men bij dit alles nu nog in aanmerking, dat het veeltijds ook nog aan geschikte personen mangelde, dan kan het oordeel over 's Compagnies Justitie tenslotte niet erg gunstig luiden.

De reeds eerder genoemde commissie van 1803 (ingesteld door het Staatsbewind der Bataafsche Republiek bij besluit van 11 November 1802 no. 42) zegt in haar rapport ²⁾ na eenige, voor 's Compagnies wetgeving zeer gunstig uitvallende, beschouwingen ten beste te hebben gegeven: „Een even gunstig oordeel wenschten wij te kunnen vellen over de Indische rechtbanken, doch hier doet zich een geheel ander tafereel op. Vestigt men het oog op de Buiten-Comptoiren, zoo ziet men de Policie en Justitie volmaakt in één gesmolten; die zelfde Ambtenaren, welke het Politiek Bestuur helpen uitvoeren, zijn tevens Aanklagers en Rechters over alles, wat onder hun ressort voorvalt; doorgaans hebben zij een gemeen belang, om alles, wat op elkanders directie en publiek gezag te zeggen zoude vallen, te verbergen en onvervolgd te laten; dikwijls bedienen zij zich van het, in hun, verëend Politiek en Rechterlijk vermogen, om aan hunne bijzondere driften den teugel te vieren, waar uit de grofste mishandelingen geboren worden, en

¹⁾ Schepenen werden (vóór 10 Maart 1808) in het geheel niet bezoldigd.

²⁾ Mijer, opus cit. p. 201.

zeer zelden vindt men onder hen lieden, die eenige de minste kennis hebben van Rechtspleging, zoo dat de procedures, in zaken van gewigt, dikwijls, door verkeerde behandeling zoodanig bedorven zijn, dat het, ook voor den kundigsten Rechter, in een hoger ressort, onmogelijk wordt, die feilen te verbeteren, en daar in behoorlijk recht te spreken; en wat aangaat den Hogen Raad van Justitie te Batavia, zullen wij liefst in geene bijzonderheden treden, doch achten ons, niettemin, verplicht, om met dien ernstigen nadruk, welke het belang van het Vaderland, en van deszelfs Asiatische Bezittingen, in dit oogenblik, van ons vordert, te verklaren, dat wij, zonder de zamenstelling van een geheel nieuw Opper-Gerechtshof in Indiën, waar van, voor het eerst, alle de Leden en Ministers van hier worden uitgezonden, het voor onmogelijk houden, dat, aan de Administratie der Justitie aldaar, eene wezenlijke en grondige verbetering worde toegebracht."

Zij komt tot de slotsom, dat eene volledige reorganisatie eigenlijk alleen uitkomst kan geven. Daendels' oordeel in zijn „Staat der Nederlandsche Oostindische bezittingen" is vrijwel gelijkkluidend. Trad b.v. de commissie liever niet in bijzonderheden ten aanzien van den Hoogen Raad van Justitie (een titel dien de Bataviasche Raad zich in 1798 geusurpeerd had) ¹⁾, Daendels merkt op, dat de integriteit en reputatie van het hoogste collegie van Justitie geheel en al onbevlekt hadden behooren te zijn ²⁾.

De commissie van 1803.

De Bataafsche Republiek, die sedert 1 Januari 1800 de V.O.C. was opgevolgd, wist weliswaar in den bestaanden toestand geen verandering te brengen, maar maakte zich toch ten opzichte van het nageslacht in hooge mate verdienstelijk door de instelling van de meergenoemde commissie, waarin een tweetal bekende Indische specialisten zitting hadden n.l. van Hogendorp en Nederburgh.

Het door haar samengestelde rapport met de bijlagen, waaronder een instructie voor den Gouverneur-Generaal en het Hoog Gerechtshof, is nog dikwijls geraadpleegd. „Men behoeft — aldus Mr. P. Mijer op pag. XVII van de Inleiding tot zijn gemeld werk — de regeeringsreglementen van 1815 en 1818, en de instructie voor het Hoog-Gerechtshof van den jare 1819, slechts te vergelijken met de ontwerpen der Commissie van 1803, om zich te overtuigen, dat de invloed van deze op de samenstelling van gene al zeer beduidend geweest is".

Welke waren nu de voorstellen op militair-rechtelijk gebied? De commissie dacht zich voor de berechting van alle *pure* militaire

¹⁾ Van der Chijs dl. XII p. 890; in 1799 vond deze naam officieel erkenning bij de instructie voor den Hoogen Raad van Justitie van 24 Juli (XII 999).

²⁾ Daendels, Staat p. 17; vgl. hierover ook „De handhaving van het Europeesch gezag en de hervorming van het regtswezen onder het bestuur van den Gouverneur-Generaal Mr. H. W. Daendels" van Mr. D. J. Mackay, p. 87 e.v.

delicten in Indië als rechtbanken militaire krijgsraden, waarvan appel zou zijn op een krijgsraad te Batavia, telkens door den Gouverneur-Generaal ad istum actum te benoemen en bestaande uit 7 officieren en 2 rechtsgeleerden, geassisteerd door een auditeur-militair. Van diens uitspraak zou nog revisie mogelijk zijn.

Wat aangaat de zuiver militaire delicten, in Indië, in volle zee gepleegd, onthield de commissie zich van een bepaalden voorslag, als zijnde dit een zaak, nauw verbonden aan de geheele inrichting der Marine van den Staat. Zij bepaalde zich er toe de noodzakelijkheid voor te dragen, dat daaromtrent bepaalde orders zouden worden gesteld en aan het Indisch bestuur, tot deszelfs informatie en bericht zouden worden medegedeeld.

In de artikelen 87, 88 en 89 ¹⁾ van het Charter tot de vestiging van de Regeering en het bestuur der Asiatische bezittingen en in artikel 37 ²⁾ van de instructie voor den G. G. van Bataafsch Indiën wordt de organisatie der militaire justitie nader uitgewerkt.

1)

Art. 87.

Zoo rasch het Hoge Gerechtshof in functie zal zijn gesteld, of zoo veel eerder, als de Gouverneur-Generaal in Rade zulks dienstig zal oordeelen, *zullen alle pure Militaire Delicten*, zoo wel te Water als te Lande, op eenige Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën, ofte in eenige Havens of Rheden van dezelve Bezittingen gepleegd, *geoordeeld worden door Militaire Krijgsraden*, telkens te benoemen door den Gouverneur, of die anders het gezag voert op zoodanige Etablissement, onder welks Ressort het Delict gepleegd is, *volgens zoodanige bepalingen en inrichtingen*, als, door den Gouverneur-Generaal in Rade, na ingenomen advies van het Hoge Gerechtshof, dienaangaande zullen worden gemaakt en gearresteerd, onder approbatie van den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissementen.

Art. 88.

Van de Vonnissen der Militaire Krijgsraden op de overige Etablissementen, in ordinaire Procedures geweest, valt Appèl aan eene Militaire Krijgsraad te Batavia, telkens door den Gouverneur-Generaal, ad istum actum, te benoemen, bestaande uit zeven Officieren, en twee Rechtsgeleerden, en geassisteerd door een Auditeur-Militair, hoedanig ook zullen moeten zamengesteld zijn en benoemd worden de Krijgsraden over pure Militaire Delicten, te Batavia, en het Ressort van dien gepleegd.

Art. 89.

In cas van vermeend bezwaar bij de Vonnissen dezer Krijgsraden te Batavia, het zij in cas d'Appèl, ofte ter eerster instantie, in ordinaire Procedures geweest, zal de bezwaarde Partij, daarvan, kunnen komen in Revisie, op zoodanigen voet en wijze, als, door den Gouverneur-Generaal in Rade, na ingenomen advies van het Hoge Gerechtshof, nader zal worden gereguleerd, onder approbatie van den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissementen.

2)

Art. 37

Bij het begaan van zuivere Militaire delicten, zoowel te lande als te Water, te Batavia en onder deszelfs Juridictie, ofte wel, bij Appèl, uit de overige Gouvernementen, en Commandementen van den Staat in Indiën, zal hij Gouverneur-Generaal telkens den noodigen Militairen Krijgsraad benoemen, bestaande uit zeven Officieren en twee rechtsgeleerden, aan welke laatsten een behoorlijk Dag-geld, voor den tijd dezer Zittingen, zal worden toegelegd.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal te Batavia aanstellen eenen

Het benoemingsrecht van krijgsraden is aan het Hoofd van bestuur. Appèlrechtspraak heeft plaats door een gemengd college. Dat de eisch van het zitting nemen van 2 juristen voor de krijgsraden buiten Batavia niet gesteld wordt, vindt waarschijnlijk zijn verklaring hierin, dat men deze op de buiten-etablisseminten niet had. Den beklagden moet eene voldoende Defensie worden vergund en desnoods, de omstandigheden zulks vereischende toegewezen.

Het ontwerpen eener rechtspleging is aan den G.G. in Rade opgedragen na ingenomen advies van het Hooge Gerechtshof en onder approbatie van den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablisseminten.

Tot uitvoering der hier gedane voorstellen is het niet gekomen. Om redenen buiten deze materie staande vond het rapport der commissie een weinig gunstig onthaal bij hare opdrachtgevers. Het bleef liggen tot den val der Bataafsche Republiek. De eerste, die het weer zou raadplegen, zou de „ijzeren maarschalk” zijn.

Het Regeeringsreglement van 1807.

In het vaderland hadden onderstusschen belangrijke veranderingen in het staatsbestel plaats gegrepen.

Den 5den Juni 1806 had Lodewijk Napoleon de regeering over Holland aanvaard. Een zijner eerste maatregelen was de ontbinding van den Raad der Asiatische bezittingen en de opdracht van de uitoefening van het bestuur der Oost-Indische bezittingen aan een Minister van koophandel en koloniën (men lette op de combinatie!). De instructie van den G.G. zou door den koning worden vastgesteld.

28 Januari 1807 vindt de benoeming plaats van den toenmaligen kolonel-generaal H. W. Daendels tot Gouverneur-Generaal, 9 Februari d.a.v. wordt zijne instructie gearresteerd, de eerste na ruim 150 jaren.

De militaire justitie is geregeld in de artikelen 19 en 20. Alle militaire delicten zullen voortaan door militaire krijgsraden worden

Auditeur Militair, moetende zijn Meester in beide de Rechten, en niet jonger dan vijfentwintig jaren.

Aan dezen Auditeur Militair zal worden toegelegd een Tractement van met verlof, om in Civile en andere Crimineele zaken te mogen adviseeren. Hij zal belast zijn met het waarnemen van het Recht der Hoge Overigheid bij de voorgeselde Krijgsraden, mitsgaders met het inwinnen van praeparatoire informatiën wegens begane zuivere Militaire Delicten in Batavia, en onder deszelfs Jurisdictie; van het nemen dezer informatiën kennis gevende aan den Gouverneur-Generaal.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal, na ingenome advis van het Hoge Gerechtshof, in Indiën, de noodige schikkingen, onder approbatie van den Asiatischen Raad, beramen, ten einde de zuivere Militaire Delicten, inde onderhorige Bezittingen of Etablisseminten, behoorlijk te recht worden gesteld, altijd in het oog houdende, dat aan de Misdadigers eene voldoende Defensie worde vergund, en, des noods, de omstandigheden zulks verëischende, toegewezen.

berecht. De zorg voor eene behoorlijke rechtspraak is opgedragen aan den Gouverneur-Generaal, die daarbij zooveel mogelijk de door den Koning gemaakte en nog te maken reglementen zal observeren. De verdediging is op denzelfden voet geregeld als in het ontwerp van 1803.

Uitvoering der instructie van 1807.

Hoe gaf Daendels nu uitvoering aan dit onderdeel zijner instructie?

Alvorens op deze vraag het antwoord te geven, dient nagegaan te worden, wat op dat oogenblik in Indië geldend (militair) recht was.

Hiervóór is gezegd, dat ook nog geruimen tijd na het verscheiden van de Compagnie de Raad van Justitie de rechter was van alle compagniesdienaren. Een bepaalde datum van beeindiging van dezen toestand werd niet genoemd, en met reden, want wel blijkt dat het voor Nederland op 26 Juni 1799 gearresteerde Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat ook in Indië werd gebruikt (zie het besluit van 28 Maart 1808)¹⁾, maar of en in hoeverre de daarin vervatte regeling van het formeele recht toepassing vond, is mij niet gebleken, evenmin of hier van een bepaalde invoering sprake was.

Op grond van het rapport der commissie van 1803 en artikel 19 der instructie voor Daendels, bepalende dat alle militaire delicten „voortaan” door militaire krijgsraden zullen worden geregt, neem ik aan, dat deze nieuwe organisatie der rechtspraak pas dateert van den jare 1808.

Het genoemde wetboek is ook toen leiddraad gebleven. Het verdient daarom aanbeveling deze wet een oogenblik nader te beschouwen.

In de eerste afdeeling (het geheele wetboek bestaat uit 3 afdelingen en 13 capittels) wordt omschreven, wie aan de militaire jurisdictie zijn onderworpen. Tevens wordt bepaald, dat de militaire rechter slechts kennis neemt van militaire delicten²⁾, met dien verstande echter dat ingeval van samenloop van civiele en militaire misdaden, bevoegd is de militaire of de burgerlijke rechter al naar gelang het militaire dan wel het civiele vergrijp zwaarder is.

De tweede afdeeling behandelt de straffen en misdaden. In een vijftal capittels worden deze laatste opgesomd.

In de derde afdeeling vindt regeling der rechtspleging plaats: wordt de krijgstucht uitgeoefend door de commandeerende officieren, de justitie zal worden geadmistreerd door de Hooge Militaire Vierschaar en de Garnizoens Krijgsraden.

De zes capittels, waaruit deze afdeeling bestaat, behandelen

¹⁾ Houdende machtiging op den kommandant der troepen om dadelijk over te gaan tot de benoeming van een krijgsraad.

²⁾ In tijd van oorlog neemt hij ook kennis van gemeene delicten (art. 20).

achtereenvolgens de rechtspleging in het algemeen, de Hooge Militaire Vierschaar, de Guarnizoens-Krijgsraden, de manier van procederen voor de Guarnizoens-Krijgsraden, de kracht der Bewijzen en de sententie, het appèl, de herziening en executie.

De hooge militaire vierschaar bestaat uit 5 hoofdofficieren, te benoemen uit de dienstdoende Hoofd-officieren van de geheele Armee door het Uitvoerend Bewind op voordracht van den Agent van Oorlog. De guarnizoens-krijgsraden worden gecomponeerd uit alle rangen en tellen 7 leden: een hoofdofficier (president), een Capitein, twee eerste of tweede Lieutenants, een wagtmeester of sergeant, een Corporaal en een gemeen Militair, die tenminste zes jaren zal hebben gediend, mits kunnende lezen en schrijven. Het benoemingsrecht is aan de Commandeerende officieren der garnizoenen.

Voor het eerst vond ik het wetboek genoemd in een besluit van den Gouverneur-Generaal van 22 April 1808. We zijn dan meteen midden in Daendels' organisatie der militaire rechtspraak.

Kort te voren had een korporaal hooger beroep ingesteld van een vonnis van den krijgsraad te Weltevreden op de hooge militaire vierschaar in Nederland. Blijkbaar was er dus wel een militaire rechtspraak in eersten aanleg maar geen appèlrechter en had zich te voren geen behoefte aan dien laatste doen gevoelen. Daendels grijpt thans in.

Overwegende, dat door het appèl in dezen, aan den Hoogen Militairen Vierschaar in Holland te laten gevolg nemen, het oogmerk van alle rechtspleging ten eenemaal zoude worden gefrustreerd, en tevens willende voldoen aan den last, bij hoogst-deszelfs instructie vervat, om eene regtbank te constitueren, waar voor alle militaire delicten, in Indiën begaan, *zooveel mogelijk, navolgens de daar omtrend in Holland geëmaneerde wetten* zullen worden gecorrigeerd, constitueert hij op den 22sten April 1808 een hooge militaire vierschaar en autoriseert de diverse hoofdofficieren der garnizoenen om, *wanneer zulks wordt vereischt*, ingevolge de wet van 26 Juni 1799 een guarnizoens-krijgsraad te benoemen.¹⁾

Volgde men bij de organisatie van de rechtspraak in eersten aanleg het Crimineel Wetboek, de appèlrechter werd benoemd half en half conform de voorstellen van de commissie van 1803. Als president treedt n.l. op de president van den Hoogen Raad van Justitie, en als leden een kapitein ter zee, een lid van den Hoogen Raad, twee kolonels van de landmacht, de drossaard, de hoofdschout, een groot-majoor en een luitenant-kolonel.

Zij hebben opdracht provisioneel, zoo in deze zaak (t.w. van den bedoelden korporaal) als in alle anderen, *ingevolge de bepalingen, bij het crimineel wetboek voor de militie van den staat nopens de hooge militaire vierschaar vastgesteld*, werkzaam te zijn, voor-

1) Van der Chijs dl. XIV p. 691. Daendels, Staat der Ned. Oostindische Bezittingen. Bijlagen, derde stuk, no. 79.

zoover tenminste die wet op de locale situatiën van zaken toepasselijk zal kunnen worden gemaakt of daaromtrent nader door Zijne Excellentie zal worden gedisponeerd.

De pro-interim advocaat-fiscaal van Indië en de griffier van den Hoogen Raad van Justitie werden gelast om ieder respectievelijk de functien van fiscaal en griffier bij de hooge militaire vierschaar waar te nemen.

De installatie van dit hof vindt eerst plaats op den 12den Juli. Als lokaal wordt hem toegewezen eene daartoe in gereedheid gebrachte zaal boven de hoofdwacht in het campement Weltevreden. Alles dus erg sober; de eenige luxe bestond nog hierin dat de hellebardiers, in functie zijnde, zich mochten distingueren met eene zilvere borstplaat, beschreven met de woorden: hooge militaire vierschaar van Hollandsch-Indië. Deze platen werden tegelijk met het aan het college toegestane wapen van het Koninkrijk Holland voor rekening van den lande vervaardigd.

Zoolang het laatste niet gereed was — aldus erg huiselijk het desbetreffende besluit — kon de vierschaar gebruik maken van de actueel bij den Hoogen Raad van Justitie van Hollandsch-Indië in gebruik zijnde zegels.

Geheel op pooten stond hiermede de rechtspleging echter nog niet.

Eerstens rees de vraag: wat was de bedoeling van het benoemen van zeeofficieren in de Hooge Militaire Vierschaar? Beteekende dit, dat de H. M. V. ook appèlrechter was in delicten, begaan door het volk van oorlog te water? Indien dit de bedoeling was, dan was het vreemd, dat men de H. M. V. opdroeg te rechten naar een wetboek voor de landmacht.

Zoo dacht ook het opperste militair-rechterlijke college er over en het verklaarde zich dan ook incompetent kennis te nemen van de delicten begaan door het volk van oorlog te water.

Een dergelijke ongeregelde toestand was niet te aanvaarden en zoo zien we dan ook Daendels op 4 April 1810 ¹⁾ een besluit nemen, waarbij hij, gevolg gevende aan art. 19 zijner instructie, naar Hollandsch voorbeeld de rechtsmacht van de H. M. V. uitbreidt tot de zeemacht. Zoolang er geen algemeen militair wetboek van het Koninkrijk Holland zoo voor de Land- als Zeemacht is gearresteerd, zal het meergenoemde college zonder verder beroep kennis nemen van feiten, begaan door het personeel der Zeemacht en daarbij volgen den Artikelbrief of Instructiën, rakende den Oorlog ter zee van 26 Juni 1795 en de resolutie van de voormalige Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden van 20 October 1703. Beide regelingen zullen van volle kracht zijn, voorzover zij tenminste met de tegenwoordige orde van zaken en de locale situatie niet strijden.

Een tweede onduidelijkheid, die opheldering eischte, was of men

¹⁾ Bijlagen v/d Staat der Ned. Oost-Indische bezittingen, 3e stuk no. 84; vgl. Mr. D. J. Mackay, opus cit. p. 109—110 en 122—123.

bedoeld had de revisie, die het Hollandsche wetboek kende, voor het geheele Indische territoir in te voeren.

In het voorjaar van 1809 wordt daarover eene uitgebreide correspondentie gevoerd tusschen H. M. V. en Gouverneur-Generaal, welke ten gevolge heeft, dat de Gouverneur-Generaal op 4 April bepaalt ¹⁾, dat van de op Java gewezen krijgsraadvonnissen steeds revisie zal plaats hebben, doch van vonnissen, daarbuiten gewezen, slechts ingeval deze kapitale of doodstraffen inhouden. Alleen bij hooger beroep kreeg de H. M. V. dus kennis van niet-kapitale vonnissen, uitgesproken op de buitenbezittingen.

Voor de revisie treedt buiten Java in de plaats de fiat executie, te verleen door den civielen Gouverneur, gezaghebber of Resident. Meent laatstgenoemde deze te moeten „difficulteren”, dan kan hij de uitvoering provisioneel schorsen, mits daarvan onder overlegging van de stukken kennis gevende aan den Gouverneur-Generaal, aan wien in hoogste instantie de beslissing is.

Wat er geschieden moet, zoo ook laatstgenoemde weigert fiat executie te verleen, wordt niet bepaald.

En in de 3e en laatste plaats was het niet duidelijk, welke wijze van procederen er door de H. M. V. gevolgd moest worden, zoo zij in eerste instantie rechtsprak. 21 April 1810 ²⁾ komt deze vraag aan de orde door de aan de H. M. V. ter Eerster Instantie gemandeerd zaak van den gepensionneerden Kapitein der Dragoners van der Wall. De Gouverneur-Generaal beslist dan, dat de Indische H. M. V. zich zal reguleeren naar de instructie voor de H. M. V. in Holland van 25 Juni 1802.

Deze toepasselijk verklaring werd een bron van moeilijkheden. In art. 49 der instructie was n.l. bepaald, dat *alle* vonnissen der garnizoenskrijgsraden aan de H. M. V. ter approbatie moesten worden gezonden.

Men had echter verzuimd van de invoering aan de krijgswraden kennis te geven, zoodat deze op den ouden voet voortgingen. Om in deze lacune te voorzien bepaalde de Gouverneur-Generaal op 28 Augustus 1810 ³⁾ dat voortaan — zulks in afwijking van de voorschriften omtrent revisie gegeven in het Crimineel Wetboek van 1799 — alle vonnissen der garnizoenskrijgsraden op Java geapprobeerd moesten worden.

De bij het besluit van 4 April 1809 voor den krijgsraad buiten Java gemaakte uitzondering bleef echter van kracht.

Zeer belangrijk is tenslotte de bij besluit van dien zelfden datum door den Gouverneur-Generaal getroffen maatregel, waarbij den ambtenaren van het O. M. wordt opgedragen elk kwartaal een lijst in te dienen van de afgedane en aanhangige zaken met opgave van de namen der beschuldigten en het hun ten laste gelegde, en met

¹⁾ Opus cit no. 80.

²⁾ Opus cit no. 85.

³⁾ Opus cit no. 86.

vermelding of, en sedert wanneer de verdachten in arrest zijn, wanneer het proces is aangevangen en beëindigd, en hoever de aanhangige zaken zijn gevorderd.

Vermelden we thans nog de besluiten van 17 Augustus 1809 en 9 December 1809¹⁾, waarbij respectievelijk de H. M. V. wordt uitgebreid met een tweetal leden (w.o. een zeeofficier) en de fiscaals te Semarang, Soerabaja, Ambon, Banda, Ternate en Makasser worden belast met de functie van auditeur-militair²⁾, dan zijn daarmee de maatregelen van Daendels op militair-rechterlijk gebied in het kort geschetst.

De organisatie der militaire justitie van den ijzeren maarschalk was een typisch stuk gelegenheidswetgeving; in alles liep men achter de feiten aan. Was dit een uitvloeisel van Daendel's autoritaire persoonlijkheid of genoot de militaire justitie bij zijn adviseur Muntinghe niet die belangstelling, welke deze laatste voor andere deelen van het recht had?

Ik weet het niet. In ieder geval dankt men aan Daendels de grondslagen voor eene deugdelijke militair-rechterlijke organisatie. Origineel was zij niet. Overgeplant werd het Hollandsche systeem, door de clause „voorzoover op de locale situatiën van toepassing” op wel zeer eenvoudige wijze aangepast aan Indische behoeften.

Een en ander had echter dit voordeel, dat men binnen afzienbaren tijd over eene militaire wetgeving beschikte. Was Daendels gelijk vele landvoogden na hem behept geweest met eene voorliefde voor commissies, dan ware er wellicht gedurende zijn ruim driejarig bestuur op het hier besproken gebied niets tot stand gekomen.

Janssens, Daendels' opvolger, is te kort aan het bewind geweest om — op het besproken gebied — iets van belang tot stand te brengen.

In Augustus 1811 landt Lord Minto op Java en vangt het 5-jarig Engelsche tusschenbestuur aan, dat voor de ontwikkeling der militaire justitie van geen belang is geweest.

De evolutie van het militaire rechtswezen hervat eerst haar loop onder het herstelde Nederlandsche gezag.

Overzien wij tenslotte den beschreven ontwikkelingsgang, dan trekt het de aandacht, hoe reeds van den beginne af aan de rechtspleging ter zee en die te land divergeeren. Sloot de laatste zich

¹⁾ Opus cit. no. 82 en 83.

²⁾ Een reminiscens aan oude toestanden is het navolgende uit een brief aan den Gouverneur van Ambon en de gezaghebbers van Banda en Ternate dd. 17 Juni 1808 (Organique stukken Molukko's no. 5).

..... En gelijk ik goedgevonden heb de militaire commandanten v. Ambon, Banda en Ternate te dechargeeren als Leden v/d respective Raden van Justitie op die Gouvernemenen, welke plaatsen voortaan door Kapiteins kunnen worden vervuld.

..... Ook heb ik nog gelast dat over alle Militaire delicten zal worden gejugeerd bij eene militaire krijgsraad, waarvan zich dus de ordinaire Rechter de cognitie niet zal mogen aantrekken.

nauw aan bij de Indische burgerlijke strafrechtspraak, de eerste richtte zich vrijwel geheel naar Holland. En dit kon ook bijna niet anders; reeds de Oostinjevaarders immers vertoefden slechts tijdelijk in deze gewesten; zij vormden als het ware een stukje Hollandsch territoir in den Indischen Archipel.

De commissie van 1803 zag dat ook in en formuleerde de eerste desiderata eener staatsmarine. Daendels, hetzij hij deze maxime onderschreef, hetzij dat hij met deze aangelegenheid niet goed weg wist, ordonneerde de naleving der Hollandsche maritieme rechtspleging.

Het herstelde Nederlandsche gezag heeft hierin geen verandering gebracht. Ook op historische gronden zou men dus kunnen volhouden, dat art. 132 der Indische Staatsregeling nimmer kan bedoelen het in het leven roepen eener specifiek Indische militaire wetgeving voor de zeemacht door den Indischen wetgever.

BOEKAANKONDIGING.

De praktijk van het militaire tuchtrecht.

Handboek ten dienste van hen, die bij de Koninklijke landmacht met eenig gezag zijn bekleed. Samengesteld door D. van Voorst Evekink, Kapitein van den Generalen Staf, A. P. J. Berger, Eerste-luitenant der Infanterie en Mr. H. J. Kruls, Eerste-luitenant der Artillerie.

N.V. Boek- en Kunstdrukkerij v/h Mouton & Co. 's-Gravenhage 1932. 239 bladzijden. Prijs *f* 5.

Dit werk — waarvan de verschijning reeds werd aangekondigd bij Legerorder 1932 Nr. 222 (M.R.T. XXVIII, blz. 254) — geeft vet gedrukt, den tekst van de Wet op de Krijgstucht en van het Reglement betreffende de Krijgstucht met vermelding, in margine, naast elk artikel van andere daarmede verband houdende artikelen van Wet en Reglement. Vervolgens geven de schrijvers, in gewonen druk, hunne „Toelichting”, weder met een ruime verwijzing naar andere voorschriften en naar de op het artikel betrekking hebbende rechtspraak, in het bijzonder van het Hoog Militair Gerechtshof, om daarna, in kleine letter, de quintessens van talrijke aan die jurisprudentie ontleende beschikkingen, min of meer uitvoerig, te citeren. Met een alphabetisch register op den inhoud sluit dit handboek.

De Minister van Defensie, Mr. Dr. L. N. Deckers, was zoo welwillend voor dezen arbeid van drie te zijnen Departemente werkzame officieren een „Ter inleiding” te schrijven, waarin Z. E. wijst op de noodzakelijkheid van krijgstucht in eene weermacht en op den, daarmede verband houdenden, aan de strafopleggers te stellen eisch tot grondige kennis van het geldende tuchtrecht in zijn vollen omvang.

„De samenstellers van „De praktijk van het militaire tuchtrecht” — zegt de Minister ten slotte — verrichtten een nuttig werk door dit handboek te schrijven. Moge het dienen tot leering en leiding van hen, die in het Leger met gezag zijn bekleed en veel bijdragen tot handhaving van de krijgstucht „met waardigheid en ernst, op een krachtige, doch tevens menschkundige en rechtvaardige wijze”.

Met levendige belangstelling hebben wij het werk doorgelezen en daarvan een zeer gunstigen indruk gekregen, zoodat het ons niet te gewaagd voorkomt om te voorspellen dat het doel, hetwelk de samenstellers zich blijkens hun voorbericht hebben gesteld, n.l. „het geven van een handboek, dat door allen, die met eenig gezag bij de Koninklijke landmacht zijn bekleed, met vertrouwen kan worden geraadpleegd en dat zal bijdragen tot een juiste toepassing van het tuchtrecht”, bereikt zal worden.

De vrijwel bij elk artikel gegeven toelichting is duidelijk, kort en zaakrijk. Met het doel van hun werk voor oogen onthouden de schrijvers zich, terecht, van polemieken of van critiek op de bepalingen van wet en reglement of op de door hen medegedeelde jurisprudentie. Deze laatste, in ruimere mate gegeven, meestal betreffende beklagzaken is met zorg gekozen en te juister plaatse aangebracht. Goed gezien is het om daarbij óók melding te maken van de door het H.M.G. gegeven formuleering van de strafreden waarnaar de strafopleggers zich alsnu kunnen richten. Blijkens de praktijk levert die formuleering immers voor verschillende tot straffen bevoegde officieren nog al eens moeilijkheid op, waardoor zij de strafreden nu eens in veel te uitgebreide of omslachtige bewoordingen, dan weer in te beknopte en daardoor onduidelijken vorm te boek stellen.

Slechts bij hooge uitzondering plaatsten wij bij de lezing een enkele maal een vraagteken. Zoo ware vermelding, onder art. 39 W.K., van de beschikking van het H.M.G. van 19 Februari 1909 beter achterwege gebleven. Zij kan verwarrend werken in zoover daaruit, maar dan ten onrechte, afgeleid zou kunnen worden, dat een hogere militaire chef niet tot straffen zou *mogen* overgaan indien ook een hem ondergeschikte commandant te zelfder zake daartoe bevoegd is. Deze gevolgtrekking zou zeker als in strijd met de W.K. die zoodanige beperking niet kent, onjuist zijn. De schrijvers zelf zeggen dan ook in hunne toelichting ééne bladzijde te voren, volkomen juist: „In het algemeen zal het de voorkeur verdienen, dat de bestraffing geschiedt door den laagsten tot straffen bevoegden meerdere van den betrokken militair.” Trouwens ook het H.M.G. heeft zelfs reeds onder de oude wetgeving zijne opvatting van 1909 later uitdrukkelijk losgelaten. Men zie o.a. de beschikkingen van 11 Februari 1916; M.R.T. XII, blz. 152; 15 Februari 1916, M.R.T. XII, blz. 487; 20 April 1917, M.R.T. XIII, blz. 83.

Blijkens hunne toelichting (3) op art. 66 W.K. — zie ook het schema op blz. 160 — stellen de schrijvers zich op het standpunt, dat *ongegrond*-bevinding van een beklag steeds moet medebrengen ongewijzigde handhaving van straf en strafreden. Die meening is o.i. zeer betwistbaar en zij is ook niet in overeenstemming met de praktijk van het H.M.G. In eene noot vestigen de schrijvers reeds zelf hierop de aandacht door verwijzing naar de beschikking van het Hof van 11 Juni 1929, eene beschikking welke met meer andere van gelijken aard aangevuld zou kunnen worden. Het komt meermalen voor, dat een hogere chef of het H.M.G. na onderzoek van eene beklagzaak de reden voor strafoplegging volkomen gegrond achten, ook soort en mate van straf goed gekozen, doch de strafreden in minder juist gestelde bewoordingen omschreven oordeelen. Die omschrijving wordt alsdan verbeterd zonder dat dit intusschen ook in het minst ten gunste van den klager strekt, soms zelfs is die verbetering bepaald in zijn nadeel. In die gevallen lijkt ons eene

beslissing waarbij desnietteenstaande het beklag (gedeeltelijk) *gegrond* wordt verklaard, met de logica wel eenigszins in strijd.

Bij *gegrondbevinding* van een beklag wenschen de schrijvers tevens vermeld te zien den last dat straf en strafreden uit klagers straflijst „verwijderd” zullen worden (zie blz. 160). Dit woord werd vroeger ook door het H.M.G. gebezigd; in latere jaren gelast het Hof echter steeds „doorhaling” in de straflijst. (Zie M.R.T. XXV, blz. 235, noot) Dienovereenkomstig is ook de betrekkelijke bepaling in de Verordeningen Koninklijke Marine (Deel 3, Hoofdstuk XI A, blz. 10), terwijl in Bijlage C, punt 10, van het Reglement op den Inwendigen dienst der Koninklijke Landmacht, Deel A, wordt voorgeschreven dat bij tenietdoening van eene straf deze op de straflijst „geheel onleesbaar” moet worden gemaakt en dit door een paraaf moet worden gewaarmerkt.

Eenige onzekerheid en ongelijkheid blijven hier nog te constateeren.

Bij artikel 22 Regl. Kr. lezen wij: Een wetsontwerp tot aanvulling van het W. v. S. met de strekking het vloeken in het openbaar tegen te gaan, is ingediend.” De schrijvers doelen hier blijkbaar op het ontwerp tot „Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met voorzieningen betreffende bepaalde voor godsdienstige gevoelens krenkende uitingen” (M. R. T. XXVII, blz. 186).¹⁾ Maar dan geven zij de strekking van dit ontwerp toch niet juist weer.

Vorenstaande opmerkingen mogen den schrijvers ten bewijze strekken van onze belangstelling in hunnen welgeslaagden arbeid, zij bedoelen geenszins ook maar in het minst afbreuk te doen aan onze waardeering voor hun werk als een rijke en betrouwbare bron van kennis voor ieder die met het militaire tuchtrecht in aanraking komt. Wel in de eerste plaats wenschen wij dit boek in handen van elken tot straffen bevoegden meerdere. Het zal hem voor vergissingen vrijwaren en hem ter beantwoording van de zoo uiteenloopende vragen die zich bij de uitoefening van zijne strafbevoegdheid telkens weer voordoen, slechts zelden in den steek laten. Uit eigen ondervinding, ook blijkende uit vragen om inlichtingen die ons herhaaldelijk worden gedaan, weten wij dat nog dikwijls, ook bij tot straffen bevoegde meerderen, twijfel bestaat aangaande den omvang van hunne rechten en plichten op krijgstuuchtelijk gebied. Tot wegneming van dien twijfel, derhalve ter bevordering van een juist en wèlbewust optreden zal raadpleging van „De praktijk van het militaire tuchtrecht” op heilzame wijze kunnen medewerken.

Het Handboek is, gelijk de Titel reeds aangeeft, ingesteld op de Koninklijke landmacht, doch zal ook bij de zeemacht in zeer vele gevallen goede diensten kunnen bewijzen.

De samenstellers koesteren het voornemen regelmatig wijzigings- en aanvullingsbladen te doen verschijnen ten einde het werk op de

¹⁾ Thans de Wet van 4 November 1932 (St.bl. No. 524).

hoogte van den tijd te houden. In verband met dit toe te juichen plan is het boek uitgevoerd als losbladig werk, voor toevoeging van die aanvullingen met één handbeweging te openen en te sluiten. Het geheel is gedrukt op stevig papier met ronde hoeken, vervat in zwaar cartonnen band voorzien van 6 stevige sluitringen.

De druk en de verdere technische uitvoering zijn onberispelijk.

Décharge van rekenplichtigen in het Nederlandsche privaatrecht.

De reserve- eerste luitenant der cavalerie Mr. P. J. A. Clavareau was zoo vriendelijk om aan de Redactie een exemplaar toe te zenden van het proefschrift — „Décharge van rekenplichtigen in het Nederlandsch privaatrecht” — waarop hij op 23 September 1932 aan de Leidsche universiteit is gepromoveerd tot doctor in de rechtsgeleerdheid.

De schrijver, die reeds meermalen blijk gaf van levendige belangstelling ook in het militair recht, heeft in zijn proefschrift, hoewel een zuiver civielrechtelijk onderwerp behandelend, toch nog gelegenheid gevonden in eene noot, blz. 7, terloops te wijzen op eene bepaling voorkomende in de Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Geregts-hof, n.l. artt. 71 en 72 alwaar gesproken van eene „*decharge*” van een commandant, na onderzoek door het Hof van diens rapport betreffende het verlies of de overgave aan den vijand van eene „stad, sterkte, bezitting, post of bodem”. Gelijk onzen lezers bekend is hebben die bepalingen niet lang geleden nog weder toepassing gevonden naar aanleiding van den overval op Curaçao in 1929.

Mr. Clavareau merkt naar aanleiding van die militair-strafrechtelijke voorschriften, o.i. terecht, op:

„Het mag evenwel de vraag heeten, of aan deze dispositie tot *décharge* geenerlei vermogensrechtelijke beteekenis toekomt. Eigenaardig zoude het wel zijn, indien de militaire rechter finantieele aanspraken van den Staat jegens een nalatigen commandant zoude kunnen te niet doen.”

Onder de door Mr. Clavareau te verdedigen „Stellingen” trof ons bijzonder No. VIII, luidende:

„Er behoort niet te worden overgegaan tot de vaststelling van een nieuw Wetboek van Militaire Strafvordering, alvorens het tegenwoordige Wetboek van Strafvordering door een nieuw vervangen is.”

Wij weten niet of de heer Clavareau bij zijne promotie gelegenheid heeft gehad die stelling te verdedigen. Het zou anders wel interessant zijn de motieven te kennen waarop de jonge rechtsgeleerde meent deze verrassende these te kunnen gronden.

Inleiding tot de criminologie

door

Prof. Mr. W. A. Bongers.

Haarlem. De erven F. Bohn, N.V. Prijs gebonden f 1,90.

„De wetenschap van het materiele strafrecht — lezen we bij Van Hamel — is in de eerste plaats *rechtswetenschap*, d.i. zij beschouwt de gansche strafrechtelijke stof uit rechtskundig oogpunt.”¹⁾ Maar „de strafrechtswetenschap is mede *anthropologische* en *sociale wetenschap*”.²⁾

Vergissen wij ons niet dan schijnt deze volgorde groote kans te hebben om geleidelijk te worden omgekeerd. Mede onder den invloed van de z.g. „nieuwe” richting in het strafrecht ziet men het misdrijf steeds meer in de *eerste* plaats beschouwd als een menschelijke handeling en een maatschappelijk verschijnsel, waardoor tegelijkertijd het *rechtswetenschappelijk* karakter ervan op den achtergrond wordt gedrongen.

Het is nu die *anthropologische* (psychologische) — sociale zijde van de strafrechtswetenschap — de *criminologie* — waaraan het boekje van prof. Bongers, geschreven voor de Volksuniversiteitsbibliotheek, gewijd is. In populair-wetenschappelijken vorm geeft deze „Inleiding” tot de jonge wetenschap der *Criminologie* eene alleszins lezenswaardige bijdrage, al zal zeker lang niet iedereen het steeds met de beschouwingen en opvattingen van den Amsterdamschen hoogleeraar in de sociologie en criminologie eens zijn.

De schrijver begint zijn werkje met in eene inleiding eenige definities te geven, waarbij hij als doel van de criminologie stelt om het verschijnsel van de criminaliteit in zijn vollen omvang te bestudeeren. De criminaliteit, d.w.z. „de misdaden welke gepleegd worden en de personen die ze plegen; de juridische zijde van het vraagstuk, d.i. de formulering van de verschillende misdaden interesseert haar (n.l. de wetenschap der criminologie) niet of slechts indirect”. De ééne zijde van de strafrechtswetenschap wordt daarmede scherp op den voorgrond gebracht, en dat vinden we ook weer terug wanneer we Bongers's definitie van de misdaad, n.l. „een ernstige anti-sociale handeling, waarop de Staat door toevoeging van een leed (straf of maatregel) bewust reageert” (blz. 7), stellen naast de beschrijving van van Hamel (blz. 169): „een wettelijk omschreven menschelijke gedraging, onrechtmatig, strafwaardig en aan schuld te wijten”.

Overeenkomstig den opzet van zijn werkje onthoudt de schrijver zich van filosofische beschouwingen. Slechts één enkele maal

1) Van Hamel—van Dijck, Inleiding, blz. 4.

2) t. a. p. blz. 6.

raakt hij even het terrein der wijsbegeerte, n.l. waar hij enkele bladzijden wijdt aan, althans verband houdende met het o.i. onoplosbare vraagstuk betreffende 's menschen vrijen wil en het determinisme. Mr. Bongers is een overtuigd determinist, wat zijn goed recht is, maar wat nog niet rechtvaardigt zijne uitspraak: „Wie . . . aan de leer van den vrijen wil vasthoudt, behoort in het kamp der criminologen niet thuis.” Wij begrijpen die bewering niet en zij zal, dunkt ons, bij menigen indeterminist — die er toch nog steeds in vrij grooten getale zijn en daaronder zeer intelligente denkers — dan ook op ernstige tegenspraak stuiten.

In Hoofdstuk II geeft S., tal van mededeelingen uit de vóór-geschiedenis der criminologie loopende van de oudheid tot de 30er jaren van de 19e eeuw, toen er van criminologie als afzonderlijke wetenschap nog geen sprake was. Het is een aardig, beknopt overzicht met aanhaling van uitspraken van beroemde mannen, waaruit blijkt dat er ook op dit gebied minder nieuws onder de zon is dan men zou denken.

Nadat de schrijver in Hoofdstuk III eenige bladzijden heeft gewijd aan de statistici-sociologen en in het bijzonder aan de crimineele statistiek, komen we in het volgende Hoofdstuk tot de destijds veel gerucht makende Italiaansche of anthropologische school, na eenige voorloopers met Lombroso aan de spits. Veel is er van diens theorieën over bijzondere, den misdadigen mensch kenmerkende, lichamelijke eigenschappen niet overgebleven, Lombroso's, blijvende, beteekenis voor de strafrechtspleging moet voornamelijk hierin worden gezocht dat méér dan vroeger de aandacht wordt gevestigd op den *persoon* van den misdadiger.

Naast en goeddeels tegenover de anthropologische school staat de Fransche of „milieu” school waaraan prof. Bongers, blijkbaar met groote en begrijpelijke voorliefde, een uitgebreid hoofdstuk in zijn werkje gewijd heeft. De kern van die school heeft een harer voor-mannen, de Lyonsche hoogleraar in de gerechtelijke geneeskunde Lacassagne, gekenschetst met de volgende, ook door Bongers aangehaalde pakkende vergelijking: „Le milieu social est le bouillon de culture de la criminalité; le microbe, c'est le criminel, un élément qui n'a d'importance que le jour où il trouve le bouillon qui le fait fermenter.”

Het is een dankbaar en zeer uitgestrekt terrein waarop deze school zich beweegt, talrijke maatschappelijke toestanden en omstandigheden wijdt zij hare belangstelling. En niemand zal ont-kennen den zeer grooten invloed die van het „milieu” op 's menschen gedragingen, dus ook op zijne misdragingen, uitgaat. Toch meenen wij dat die invloed wel wat overschat wordt en ook de lezing van het onderhavige werkje versterkte ons weer in die meening. Al te zeer worden aangeboren aanleg en karakter uit het oog verloren. De volksmeening, „een kind dat van de jeugd af aan niet wil deugen, wordt moeilijk op het rechte pad teruggebracht” is niet geheel zonder zin. Het is wel gemakkelijk, maar daarom nog

niet juist en bovendien niet zonder gevaar voor het verantwoordelijkheidsbesef om het sociale milieu steeds als, meer of minder nabij gelegen, oorzaak van de misdaad te brandmerken.

Als eene synthese van de anthropologische en van de milieu-richting is de z.g. bio-sociologische school ontstaan, waarvan prof. Bonger naar wij meenen terecht, zegt dat zij de heerschende is geworden (Hoofdstuk VI). Persoonlijk schijnt S. echter aan de biologische zijde slechts met tegenzin waarde van eenige beteekenis toe te kennen.

„Een geheel aparte plaats onder de criminologische scholen neemt een richting in, die de oorzaak of een der oorzaken der misdadigheid elders zoekt, en wel in de godsdienstloosheid; men noemt haar gewoonlijk de spiritualistische school.” (blz. 177). Bonger voelt niets voor deze richting; ontkent den gunstigen invloed van godsdienst op de criminaliteit, eene opvatting welke juistheid hij aan de hand van statistische gegevens tracht aan te toonen. Hieruit concludeert hij zelfs, dat omgekeerd juist de ongelooften ten onzent bij alle misdrijven onderaan in de rij staan. De reden hiervan moet echter niet in hun ongelooft worden gezocht, maar ligt weer voornamelijk op maatschappelijk gebied.

Hoofdstuk VIII handelt over „crimineele psychologie”, omvattende niet alleen de psychologie van de misdaad (leer der motieven en contramotieven) en van den misdadiger, maar ook van andere daarbij betrokkenen, als bijv. de getuigen. S. meent dat de practische beteekenis der psychologie van den misdadiger boven iederen twijfel verheven is. „Voor alle soorten van toepassers van het strafrecht is zij van nut.” (blz. 207/208). Echter voor de kennis der oorzaken van de misdaad kan zij niet hoog worden aangeslagen. Het milieu treedt steeds als *de* oorzaak op den voorgrond.

S. eindigt zijne beschouwingen met een laatste hoofdstuk getiteld „De criminologie als toegepaste wetenschap.” De toepassing betreft dan de prophylaxe der misdaad (crimineele hygiëne) en de behandeling der misdadigers (crimineele politiek). Ook hier geldt „voorkomen is beter dan genezen”. En ook hier zal de sociologie weer den weg moeten wijzen, de milieuleer stemt „tot opgewektheid en daadkrachtigheid”. Wat de straftoemeting betreft lazzen we met instemming dat de rechter meermalen de gedachte der generale preventie niet buiten beschouwing kan laten. Over de doodstraf, „een barbaarsch overblijfsel uit vroeger tijden”, acht S. zich ontslagen te spreken.

Als aanhangsels zijn aan het boekje toegevoegd eene lijst van criminologische congressen, vereenigingen en tijdschriften, alsmede eene opgave van criminologische literatuur. Veelvuldig wordt bovendien ook in den tekst en in noten de betrekkelijke literatuur vermeld.

Met belangstelling hebben wij het jongste werkje van den Amsterdamschen hoogleeraar doorgelezen. Als algemeene indruk is ons daarvan echter sterk bijgebleven een zekere eenzijdigheid, n.l. in

dien zin dat de sociologische (milieu) oorzaken van de misdaad te sterk belicht zijn, aan aanleg en karakter van den misdadiger te weinig waarde wordt gehecht. Richten we het oog op de criminaliteit van militairen dan voelen we ons in die meening versterkt. Sociologische factoren werken in de militaire maatschappij zeker niet overheerschend. Karakterfouten treden daar sterk naar voren ook als genese van wangedrag en misdaad.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 5 April 1932. ¹⁾

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-kolonel J. T. van Beyeren, kapiteins G. Stürm en J. Drost en eerste-luitenant H. J. F. Naarding.

Auditeur-militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Beklaagde — niet uit den dienst ontslagen grootverlofganger — valt niet onder de bepaling van art. 64 W. v. M. S., vermits hij den dienst nog niet heeft verlaten, wordende hij eerst ingevolge art. 45, 1ste lid aanhef en sub a der Dienstplichtwet met ingang van 1 October van het jaar, waarin hij 40 jaar oud wordt, uit den dienst ontslagen. Beklaagde is evenmin „militair” op grond van eenig artikel van het W. v. M. S.

De Krijgsraad is mitsdien onbevoegd om te erkennen over den persoon van beklagde. Verwijst hem naar den bevoegden rechter.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens D., oud 24 jaar, geboren te Dordrecht, gewoon dienstplichtig soldaat der 3e Schoolbatterij van het 7e Regiment Veld-Artillerie, met groot verlof te Rotterdam, straat 19, beklagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 1 Maart 1928 is ingelijfd bij het 7e Regiment Veld-Artillerie, op 2 Juli 1931 van groot verlof is teruggekeerd en op 18 Juli 1931 met groot verlof is vertrokken;

Overwegende dat den beklagde aan den voet van het hem op

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof dd. 26 Mei 1932 bevestigd. Red. M. R. T.

19 Maart 1932 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 22 December 1931 te Rotterdam, als militair, te weten gewezen militair, die in de maand Juli 1931 den militairen dienst als groot-verlofganger had verlaten, opzettelijk zijn in uniform gekleeden meerdere, den wachtmeester Muetgeert, feitelijk heeft aangerand terzake van een vroegere dienstaangelegenheid, door hem gewelddadig met de vuist zoodanig in het aangezicht en tegen het hoofd te slaan, dat die meerdere op den grond kwam te vallen, daarbij hem de woorden toevoegende: „Ik heb met jou nog een appeltje te schillen”, althans woorden van gelijke beteekenis, te kennen willende geven, dat hij, beklaagde, een veete tegen den wachtmeester Muetgeert had, tengevolge van eene straf hem tijdens zijn dienst in Juli 1931 opgelegd na een rapport door dien meerdere tegen beklaagde opgemaakt;

Overwegende dat beklaagde — niet uit den dienst ontslagen groot-verlofganger —, niet valt onder de bepaling van art. 64 Wetboek van Militair Strafrecht, vermits hij den dienst nog niet heeft verlaten, wordende hij eerst ingevolge art. 45, 1e lid aanhef en sub a der Dienstplichtwet met ingang van 1 October van het jaar, waarin hij 40 jaar oud wordt, uit den dienst ontslagen;

Overwegende dat beklaagde evenmin „militair” is op grond van eenig artikel van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat immers bij eene andere opvatting de militaire rechter ingevolge art. 76 der Wet van 5 Juli 1931 Stbl. 841 zoude hebben kennis te nemen van alle strafbare feiten begaan door groot-verlofgangers, ook wanneer zij buiten dienst zijn — des neen — en bovendien de bepaling van art. 60 1e alinea, sub 2°. laatste zinsnede van het Wetboek van Militair Strafrecht iedere beteekenis zoude missen; ¹⁾

Overwegende dat de Krijgsraad mitsdien onbevoegd is om te erkennen over den persoon van beklaagde;

Gezien artt. 197, 224, 240 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart zich onbevoegd om te erkennen over den persoon van beklaagde;

Verwijst hem naar den bevoegden rechter.

¹⁾ Men vergelijkte met deze overwegingen onze opmerkingen M.R.T. XXV, bladz. 295—296. Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 15 April 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus, (plv.).

Wnd.-Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser.

Zeer onbehoorlijk gedrag, bij den kerkgang, als gestrafte tegenover den met het geleide belasten dienstplichtige d.d.-korporaal. Op zeer ongepaste wijze melding gedaan aan den wachtmeester van de week over zijn verloren veldflesch.

Beklag ongegrond. Straf en strafreden gehandhaafd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 20 Februari 1932, van den gewoon dienstplichtig-soldaat S., dienende bij de Treinafdeeling der IVde Artillerie-Brigade, in garnizoen te Utrecht, waarbij deze de eindbeslissing van het Hof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem ingediend bij den Commandant der IVde Artillerie-Brigade over de hem op 8 Februari 1932 door zijn Afdeelings-Commandant, den Kapitein E. W. G. van Olden, opgelegde straf van vier dagen streng arrest, en over het eerste gedeelte van de omschrijving der daarbij behorende strafreden, welke in haar geheel luidt:

„Bij den kerkgang, als gestrafte, zich tegenover den met het geleide belasten dienstplichtige, d.d.-korporaal, zeer onbehoorlijk gedragen; voorts op zeer ongepaste wijze zijn melding gedaan aan den wachtmeester van de week over zijn verloren veldflesch.”, bij welke beschikking, — op 16 Februari 1932 door den waarnemend-Commandant der IVe Artillerie-Brigade genomen en op 19 Februari d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond is verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuige onder eede den gewoon dienstplichtig-korporaal-titulair J. Bakker, dienende bij bovengenoemde Treinafdeeling;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager, als gestrafte, op Zondag 6 Februari 1932 op zijn verzoek in de gelegenheid is gesteld om des voormiddags de gods-

dienstoefening in de Roomsch-Katholieke Kerk aan de Lange Nieuwstraat te Utrecht bij te wonen;

dat hij te zamen met een anderen gestrafte, den gewoon dienstplichtig-soldaat J., onder geleide van den dienstplichtig-soldaat, dienstdoend-korporaal, J. Bakker de genoemde Kerk heeft bezocht;

Overwegende dat de getuige J. Bakker, thans gewoon dienstplichtig-korporaal-titulair, onder eede heeft verklaard:

dat hij op Zondag 6 Februari 1932 te omstreeks 10.20 v.m. met de onder zijn geleide gestelde dienstplichtige soldaten bij de Kerk is aangekomen en heeft goedgevonden dat deze dienstplichtigen, — te weten klager en J. — op het trottoir bij den ingang der Kerk wachtten op andere militairen, die ook ter kerke zouden gaan;

dat hijzelf op het trottoir tegenover de Kerk is gaan staan en te omstreeks 5 minuten vóór half elf tot klager, die een gesprek had aangeknoopt met een geniesoldaat, heeft gezegd dat het tijd was en dat hij naar binnen moest gaan;

dat klager hem daarop te verstaan heeft gegeven, dat hij zijne — getuige's — aanwezigheid bij het gesprek met dien geniesoldaat niet gewenscht vond en dat hij het nog te vroeg vond om de Kerk binnen te gaan;

dat klager eerst even vóór den aanvang van den kerkdienst zeer langzaam naar binnen is gegaan, nadat hij, getuige, hem meermalen gewaarschuwd had en hij het hem ten slotte zelfs gelast had en daarbij gezegd had rapport te zullen opmaken, indien hij niet gehoorzaamde;

dat klager op den terugweg naar de kazerne na afloop der godsdienstoefening een anderen weg wilde inslaan dan de door hem, getuige, bepaalde, eerst na lang aarzelen ten slotte den door hem, getuige, aangegeven terugweg heeft gevolgd, en gedurende een gedeelte van den terugweg met de handen in de zakken van zijn overjas heeft geloopt;

Overwegende dat klager heeft aangevoerd, dat hij geen enkele handeling heeft begaan, welke zoude zijn „in strijd met de goede orde en tucht”, en zich voor deze bewering heeft beroepen op hetgeen de andere gestrafte, de dienstplichtig-soldaat J., zoude verklaren;

dat deze getuige J., blijkens een aan klager ter terechtzitting voorgehouden bijlage van een aan het Hof gericht schrijven van den Commandant van de Treinafdeeling der IVe Artillerie-Brigade d.d. 3 Maart 1932, o.a. heeft verklaard, dat klager's optreden op dien morgen in de oogen van hem, getuige, onkrijgstuchtelijk en in hooge mate kwetsend was voor den dienstdoend-korporaal Bakker, en dat hij, getuige, in hetzelfde geval verkeerende als deze dienstdoend-korporaal, ook rapport van het voorgevallene zou hebben gemaakt; dat klager namelijk den geleider, den dienstdoend-korporaal Bakker, heeft toegevoegd dat deze zich niet met zijn zaken moest bemoeien, en eerst na herhaalde waarschuwingen de Kerk is binnengegaan, en op den terugweg treiterig is opgetreden;

dat het beroep op getuige J. klager alzo niet kan baten, terwijl hij ook overigens geen redelijken grond voor zijn beklag heeft weten aan te voeren;

Overwegende dat uit het vorenstaande ten duidelijkste blijkt, dat klager bij den kerkgang op 6 Februari 1932 als gestrafte zich tegenover den met het geleide belasten dienstplichtige dienstdoend-korporaal inderdaad zeer onbehoorlijk heeft gedragen;

Overwegende dat klager deswege terecht is gestraft, de opgelegde straf geenszins te zwaar is en de omschrijving der strafreden klager's gedrag met juistheid weergeeft;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslising, door den waarnemend-Commandant der IVde Artillerie-Brigade op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der IVde Artillerie-Brigade, één aan den Advocaat-Fisikaal en één aan den Minister van Defensie.¹⁾

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 21 Juni 1932.

President: Luitenant-kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Officier van gezondheid der 1ste klasse L. Hendriks, Officier van administratie der 1ste klasse J. C. Nidelstein Walter, Luitenants ter zee der 1ste klasse F. H. Vermeulen en Jhr. N. J. C. Versluys.

Fisikaal: Officier van administratie der 1ste klasse Mr. G. H. van Driel.

Mishandeling van een als baksmeeester feitelijk dienstdoend ongegradueerd schepeling door een anderen schepeling.

De aanwijzing als baksmeeester was i.c. geschied door den schipper. Nu art. 54 (2) Regl. Inw. dienst voorschrijft dat die aanwijzing

¹⁾ Het is ons niet bekend of deze klager wegens dit beklag krijgstuchtelijk is gestraft. Reden daartoe zou er zeker geweest zijn; dit evident onredelijk beklag is een typisch geval voor toepassing van art. 30 (3) R. kr. In aansluiting aan 's Hof's missive van 8 November 1928 (M.R.T. XXIV, blz. 370) zou het o.i. zeer wenschelijk zijn, indien het H.M.G. bij onredelijk beklag kon goedvinden daarvan in zijne beschikking, nog meer uitdrukkelijk, te doen blijken. Beter dan wie ook kan het Hof beoordeelen of een beklag als onredelijk moet worden beschouwd. Red. M.R.T.

door den eersten officier moet geschieden, was de aangewezenen rechte **niet** baksmeester, zoodat beklaagde als zeuntje ook niet onder zijne bevelen stond.

De tekst van de wet wijst er op dat, om de uitzonderlijke verhouding van meerdere tot mindere bedoeld in art. 67, 3° W. v. M. S., in het leven te roepen, zulks bij ééne beschikking moet geschieden en die bijzondere positie, welke zeer ver strekkende gevolgen heeft, niet tot stand kan komen door de combinatie van eene speciale beschikking (die van het bevoegd gezag) en een algemeen voorschrift in de Verordeningen Kon. Marine.

Hoewel de wet zich niet uitlaat over de vraag wie het „bevoegd gezag” is, bedoeld in art. 67, 3°, mag uit de geschiedenis van de totstandkoming van dat artikel de conclusie worden getrokken, dat een onderofficier zeker niet als zoodanig is aan te merken.

Beklaagde schuldig verklaard aan „mishandeling”, doch, waar het feit niet van zoodanig ernstigen aard is te achten dat het door den commandeerenden officier niet zou kunnen worden afgedaan met de hem ten dienste staande middelen, de zaak ter verdere behandeling verwezen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne „Goebeng” in de zaak tegen O. A., oud 19 jaar, geboren te Batoetoelis (W.-Java), laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsch matroos der 3de klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”; ter zake voor hetgeen hij terechtstaat den 9den Maart 1932 gesteld in arrest z. w. v. dienst, thans gedetineerd in het Marine-provoosthuis te Soerabaja; bij dispositie van den Zeekrijgsraad d.d. 21 Juni 1932 gesteld op vrije voeten;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 12den April 1932, No. A. 16/3/30;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 24sten Mei 1932, No. A. 16/5/14, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als Inlandsch matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”, destijds varende in Straat Lombok, in den morgen van den 9den Maart 1932 aan boord van genoemden bodem, terwijl hij belast was met den dienst van zeuntje, nadat zijn baksmeester, de Inlandsche matroos-telegrafist Zainoel Arifin, zijn meerdere, hem, beklaagde, naar zijn stamboeknummer had gevraagd teneinde rapport van hem, beklaagde, te maken wegens een ongepast gezegde, dat hij, beklaagde, als zeuntje hem, als baksmeester, den vorigen dag had toegevoegd, opzettelijk dezen A. eenige

vuistslagen in diens aangezicht heeft toegebracht, tengevolge van welke slagen genoemde baksmeester pijn heeft ondervonden”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 31en Mei 1932, waarbij bovengemeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 21sten Juni 1932, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch, door den Fiskaal ingediend, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring aan den beklaagde aan: „mishandeling”; de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan, en deswege onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier dient te worden verwezen;

Overwegende dat de beklaagde zich op den 30sten November 1928 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboeknummer 1634 voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als Inlandsch matroos der 3de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 30 November 1934;

Overwegende dat de beklaagde ten processe heeft opgegeven: enz.;

Overwegende dat de navolgende getuigen ten processe hebben verklaard zooals achter hunne namen staat opgegeven:

1°. Z. R., oud ongeveer 20 jaren, Inlandsch matroos-telegrafist, dienende aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”: dat hij . . . enz.;

2°. S., oud ongeveer 24 jaren, Inlandsch matroos der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”: dat hij . . . enz.;

3°. D., oud ongeveer 22 jaren, Inlandsch matroos-stoker der 2e klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”: dat hij . . . enz.;

4°. M. I., oud ongeveer 20 jaren, Inlandsch matroos der 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”: dat hij . . . enz.;

Overwegende dat uit bovenstaande verklaringen blijkt, dat volgens beklaagde A. den eersten klap gegeven heeft; dat A. echter zegt, dat beklaagde in plaats van het hem gevraagde stamboeknummer op te geven hem, A., opzettelijk heeft geslagen, en dat hij, A., daarna terugloeg; dat deze verklaring van A. bevestigd wordt door die van den getuige S., die opgeeft zeker te weten dat A. niet het eerst sloeg; dat aangenomen zal moeten worden, dat beklaagde de vechtpartij begonnen is;

dat beklaagde ontkend heeft op den dag vóór de vechtpartij aan den bak ongepast te zijn geweest tegen A.; dat de getuigen A. en S. echter verklaard hebben, dat beklaagde toen tegen A. gezegd heeft, dat deze smoesjes heeft of veel praatjes; dat hetgeen de getuigen in dit verband verklaard hebben de meeste kans heeft van waar te zijn; dat het bezigen van dergelijke uitdrukkingen door een zeuntje tegenover iemand, die als baksmeester optreedt en die hem eene

aanmerking maakt over aangelegenheden, die zijn dienst als zeuntje betreffen, inderdaad niet te pas komt;

Overwegende dat niet aan het licht gekomen is, waarom A. niet dadelijk van het ongepaste optreden van beklaagde, tengevolge waarvan hij beleedigd was, heeft rapport gemaakt, hoewel hij zegt dit wel van plan geweest te zijn; dat A. den volgenden ochtend, na de quaestie van het willen schoonmaken door hem van lepel en vork in het zeepsop van beklaagde, hetgeen deze niet toestond, met het rapport een aanvang is gaan maken door beklaagde's stamboeknummer te vragen, en dat naar aanleiding hiervan de vechtpartij ontstond;

Overwegende dat uit het onderzoek gebleken is, dat A. door den schipper als baksmeester was aangewezen; dat artikel 54 (2) van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen (Hoofdstuk V, deel 2, der Verordeningen Koninklijke Marine) voorschrijft, dat de baksmeester door den eersten officier wordt aangewezen; dat genoemd duidelijk voorschrift niet toelaat, dat dit aanwijzen bevoegdelyk door een ander gezag zou kunnen geschieden, hetgeen bovendien blijkt uit artikel 54 (4), waar bepaald is, dat de aanwijzing van den vervanger van den aangewezen baksmeester door of vanwege den eersten officier geschiedt;

dat, waar in casu A. niet door den eersten officier als baksmeester was aangewezen, doch door den schipper, hij rehtens *niet* baksmeester was, zoodat dit onderdeel der telastlegging niet wettig en overtuigend bewezen is;

dat, waar A. niet rehtens baksmeester was, beklaagde als zeuntje ook niet onder zijne bevelen stond, zoodat het bepaalde bij artikel 254 (3) van genoemd Reglement hier niet ter zake dienende is;

dat, waar beklaagde Inlandsch matroos der 3de klasse is en A. Inlandsch matroos-telegrafist en beiden dus volgens de Regeling van het Korps Inlandsche schepelingen bij de Koninklijke Marine (Hoofdstuk IX der Verzameling van voorschriften voor de Zee-macht in Nederlandsch-Indië) den stand van matroos hebben, alleen dan van eene verhouding van meerdere tot mindere kan worden gesproken, wanneer voldaan is aan den eisch, dien artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht sub 3o stelt, namelijk dat eene dergelijke verhouding ook aanwezig is, wanneer en voor zoover de een (in casu A.) krachtens beschikking van een bevoegd gezag den ander (in casu beklaagde) onder zijne bevelen heeft;

dat de tekst van de wet er op wijst, dat om een dergelijke uitzonderlijke verhouding in het leven te roepen, zulks bij ééne beschikking moet geschieden, en dat deze bijzondere positie, die zeer verstrekkende gevolgen heeft, niet tot stand kan komen door de combinatie van een speciale beschikking (die van het bevoegd gezag) en een algemeen voorschrift, voorkomende in de Verorde-

ningen der Koninklijke Marine (het hierboven aangehaalde artikel 254(3);) ¹⁾

dat aan dit vereischte in casu niet voldaan is, terwijl, gelijk uit het voorafgaande volgt, evenmin sprake is van eene beschikking van een gezag, hetwelk bevoegd is de meerderheidsverhouding tusschen A. en den beklaagde vast te stellen;

dat ten slotte nog gewezen wordt op de omstandigheid, dat, hoewel de wet zich niet uitlaat over de vraag wat „bevoegd gezag” is, uit de geschiedenis van de totstandkoming van bovengenoemd artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht (zie van der Hoeven, deel I, bladzijde 546) de conclusie getrokken mag worden, dat, waar men twijfelde of ieder commandeerend-officier „bevoegd gezag” was, een onderofficier zeker niet als bevoegd gezag in den zin van artikel 67, 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht is aan te merken;

Overwegende dat op grond van het bovenstaande eene verhouding van meerdere tot mindere tusschen A. en beklaagde tijdens het gebeurde niet aanwezig was;

Overwegende dat op grond van de verklaring van den beklaagde en die der getuigen wettig en overtuigend bewezen is, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan met uitzondering van de onderdeelen „zijn baksmeester”, „zijn meerdere” en „als baksmeester”;

Overwegende dat het als wettig en overtuigend bewezen aangenomene moet worden gequalificeerd als: „mishandeling”;

Overwegende dat, gezien de omstandigheden onder welke het feit gepleegd is en de personen tusschen wie het heeft plaats gehad, dit niet van zoodanig ernstigen aard is te achten, dat het door den Commandeerenden Officier niet zou kunnen worden afgedaan met de hem ten dienste staande middelen;

Gezien de artikelen 1, 2 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 300 van het Wetboek van Strafrecht, 58 van de Wet op de Krijgstucht;

Rechtdoende in naam en vanwege de Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan als bewezen werd aangenomen;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Verstaat dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan;

¹⁾ Deze overweging doet hier eenigszins vreemd aan. Oók al was de baksmeester, zegt de Krijgsraad, door het bevoegd gezag als zoodanig aangesteld dan nóg zou de verhouding meerdere tot mindere niet in het leven geroepen zijn. Maar wat doet die overweging ter zake nu even vroeger al was uitgemaakt dat de baksmeester i.c. niet door het bevoegd gezag was aangewezen, dus rechtens niet baksmeester was? Red. M.R.T.

Verwijst de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier.

Blijkens eene onder het afschrift-vonnis gestelde aantekening, is beklaagde op 5 Augustus 1932 door zijn Commandant gestraft met 14 dagen streng arrest; de straf werd geacht te zijn ondergaan met het voorarrest zonder waarneming van dienst van 9 Maart tot 21 Juni 1932.

De Zeekrijgsraad te Soerabaja is, in nog sterker vorm, blijven volharden bij zijne opvatting reeds blijkende uit zijn vonnis van 22 September 1931 (M.R.T. XXVIII, blz. 307), ofschoon dit vonnis vernietigd is door het H.M.G. van Ned.-Indië (Zie de sententie van 30 October 1931, M.R.T. XXVIII, blz. 313, alsmede de daaronder gestelde aantekening). 's Krijgsraads beslissing maakt den dienst aan boord wèl moeilijk.

Appèl is tegen bovenstaand vonnis niet ingesteld, ofschoon het o.i., al is dan het vonnis overeenkomstig met den eisch, in deze voor de militaire maatschappij belangrijke aangelegenheid wel gewenscht ware geweest om eene beslissing in hoogste instantie uit te lokken. Waarom de advocaat-fiscaal daartoe geen termen heeft gevonden is ons niet bekend. Wij noemen met opzet den *advocaat-fiscaal* omdat het in Indië, anders dan in Nederland, de praktijk schijnt te zijn dat deze en niet de fiscaal beslist of deze laatste al of niet van een door den Zeekrijgsraad gewezen vonnis hooger beroep zal instellen.

In Nederland beoordeelen auditeur-militair en fiscaal geheel zelfstandig of zij in een door hun Krijgsraad gewezen vonnis al dan niet zullen berusten. Slechts bij zéér hooge uitzondering bemoeit de advocaat-fiscaal zich daarmede. In Indië geeft echter dienaangaande de advocaat-fiscaal zijne aanwijzingen aan den fiscaal. En om hem daartoe in staat te stellen moet aldaar na elk door den Krijgsraad gewezen vonnis onmiddellijk een afschrift daarvan aan den advocaat-fiscaal worden toegezonden. Deze geeft dan eventueel opdracht om appèl aan te teekenen of ook wel als hij dit niet gewenscht acht en de fiscaal dit eigener autoriteit reeds mocht hebben gedaan, om dit appèl weder in te trekken. Ofschoon aan de bevoegdheid van den advocaat-fiscaal te dien aanzien niet getwijfeld kan worden, lijkt ons eene zoover gaande bevoogding toch ongewenscht, een reminiscens uit den tijd van de approbatie en niet in overeenstemming met den geest der rechtspleging. In vele gevallen zal ook de plaatselijk in meer direct verband met de militaire maatschappij levende fiscaal beter kunnen beoordeelen of bijv. de belangen van de krijgstucht hooger beroep wenschelijk doen zijn. Wij zouden daarom aan de Nederlandsche praktijk de voorkeur geven. Intusschen doet ook de op 1 Augustus j.l. in werking getreden herziene Rechtspleging bij de Landmacht in Ned.-Indië

vreezen dat men er daar anders over zal blijven denken. Daarbij is n.l. wel de regeling van het hooger beroep voor den auditeur-militair gelijk geworden aan de Nederlandsche echter met uitzondering van den termijn binnen welchen geappelleerd kan worden. Is deze in Nederland volgens art. 211 R.L. voor den auditeur-militair acht dagen, in Indië is hij gesteld op twintig dagen (art. 213 nieuwe R.L.). En wáárom is dit geschied? Omdat met het oog op de groote afstanden in Indië (Makassar, Padang-Batavia) bij een korteren termijn de advocaat-fiscaal niet in de gelegenheid zou zijn tijdig door de auditeurs-militair bij de Krijgsraden van het vonnis hooger beroep te doen aantekenen. Gelijk gezegd, ook hier schijnt de deesem van de vervallen „approbatie” nog na te werken.

Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 12 Juli 1932.

President: Luitenant-Kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Officier van gezondheid der 1ste klasse L. Hendriks, Officier van administratie der 1ste klasse J. C. Nidelstein Walter, Luitenants ter zee der 1ste klasse F. H. Vermeulen en Jhr. N. J. C. Versluys.

Fiscaal: Officier van administratie der 1ste klasse Mr. G. H. van Driel.

Ten laste gelegde ongehoorzaamheid aan het dienstbevel van een marinier 1ste klasse, dienstdoend korporaal van de wacht, om geen waschgoed van het tentdek weg te halen zonder zijne toestemming.

De aanwijzing als korporaal van de wacht was geschied door den schipper op het wachtbriefje óf door den onderofficier van de wacht in het zeewachtboekje. Niet kan gezegd worden dat de aangewezen den beklaagde tijdens het gebeurde krachtens beschikking van het bevoegd gezag onder zijne bevelen had. De wet geeft niet nader aan wat onder „bevoegd gezag” (art. 67, 3o. W. v. M. S.) moet worden verstaan; uit de geschiedenis van de totstandkoming van dat artikel blijkt dat daarónder zeker niet is begrepen een onderofficier.¹⁾

Art. 114 W. v. M. S. is dus niet van toepassing, kunnende toch een dienstbevel alleen gegeven worden door een militairen meerdere, hetgeen i.c. niet het geval is.

Wel is de gedraging van den beklaagde in strijd met de militaire tucht of orde. Met vrýjspraak van het tenlastegelegde, de zaak

¹⁾ Zie ook het hiervóór opgenomen vonnis van 21 Juni 1932.

ter verdere behandeling verwezen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier ter beoordeeling of beklagde al dan niet krijgstuuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling van deze zaak met betrekking tot het ten laste gelegde feit is gebleken.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne „Goebeng” in de zaak tegen A., oud 23 jaren, geboren te den Helder, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, tijdens de behandeling zijner zaak verbleven op vrije voeten, mitsdien gerequireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 21en April 1932, No. A 16/3/32;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 20en Juni 1932, No. A 16/6/30, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd, dat hij, dienende als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, zich bevindende in de Nederlandsch-Indische wateren, aan boord van dat schip op 16 Maart 1932, nadat de dienstdoende korporaal van de wacht, marinier der 1ste klasse R. van Ypenburg, hem, beklagde, order gegeven had geen wasgoed van het tentdek weg te halen zonder zijn, van Ypenburg's toestemming, opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen; zijnde tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren verloopen, sedert de schuldige eene hem wegens opzettelijke ongehoorzaamheid bij vonnis opgelegde straf geheel heeft ondergaan;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 25en Juni 1932, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 12en Juli 1932, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch, door den Fiskaal ingediend, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot vrijspraak van den beklagde van hetgeen hem wordt ten laste gelegd, en dat de Krijgsraad de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier verwijze en aan dezen ter beoordeeling late, of beklagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde bij artikel 2, aanhef en onder 1o., der Wet op de Krijgstucht krijgstuuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen

bij de behandeling dezer zaak met betrekking tot het ten laste gelegde feit is gebleken;

Overwegende dat de beklaagde zich op den 14den October 1926 vrijwillig als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst heeft verbonden na het verlaten der opleiding, en dat hij thans nog als matroos der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 24 Augustus 1933;

Overwegende dat de beklaagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij op 16 Maart 1932 als matroos der 2de klasse diende aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, welk schip op dien datum, naar hij meent in Straat Makassar, varende was; dat hij eenige dagen te voren slagverband uit de ziekenboeg — beklaagde is daar werkzaam — op het tentdek te drogen had gehangen en toen op den 16den Maart 1932 ging zien, of het goed al droog was; dat hij begon met het slagverband daar vandaan weg te halen en dat de bij het waschgoed geplaatste schildwacht, getuige Slump, hem vroeg of hij hiertoe vergunning had van den korporaal van de wacht; dat hij, beklaagde, zeide dat dit, omdat het slagverbandsgoed was, niet noodig was; dat, als er alleen slagverband hangt, er geen schildwacht bij staat en dat deze er eerst komt als er waschgoed van de bemanning te drogen hangt; dat naar aanleiding van dit beweren van beklaagde een twistgesprek tusschen hem en Slump ontstond, hetwelk liep over het al of niet kennen van den dienst; dat beiden driftig werden en Slump zich erg opwond;

dat marinier van Ypenburg op Slump's verzoek op het tentdek verschenen is; dat beklaagde uit Slump's gezegde tot van Ypenburg begreep, dat deze laatste de wacht bij den valreep had en korporaal van de wacht was, ten minste zoo genoemd wordt; dat hij volgens beklaagde niet dienstdoend korporaal was, daar dit alleen menschen zijn als zoodanig door den Commandant benoemd en van welk feit bekendmaking aan de équipage is geschied; dat beklaagde toen tot van Ypenburg, die met Slump over het gebeurde sprak, zeide dat het hem niet aanging, dat hij waschgoed weghaalde, daar het goed van de ziekenboeg was; dat van Ypenburg zeide, dat dit er niet op aankwam en dat hij van het waschgoed moest afblijven, zelfs al was het van den Commandant; dat beklaagde toen nog steeds door bezig was goed van de lijn te halen; dat dadelijk daarop van Ypenburg op getuige Slump's vraag dienaangaande zeide, dat hij, beklaagde, het goed wel kon weghalen;

Overwegende dat de navolgende getuigen ten processe verklaard hebben, zooals achter ieders naam staat aangeeteekend:

1°. Reijer van Ypenburg, oud 28 jaren, marinier der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”:

dat hij op 16 Maart 1932 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, welk schip toen varende was in de Nederlandsch-Indische wateren, als oudste marinier der 1ste klasse van zijn divisie dienstdoend korporaal van de wacht was, welke functie hem

door middel van het Zeewachtboekje was aangewezen; dat hij in den voormiddag van dien dag op verzoek van getuige Slump naar het tentdek gegaan is; dat Slump aldaar dienst deed als schildwacht bij het waschgoed en er voor moest zorgen, dat niemand, zonder zijn, getuige's, toestemming, vandaar waschgoed weghaalde; dat het getuige niet bekend was, dat er ook waschgoed van den ziekenboeg op het tentdek hing; dat hij, op het tentdek komende, beklaagde en getuige 2°. aantrof in opgewonden toestand en twistende over het feit, dat Slump zijn dienst niet kende; dat beklaagde bezig was waschgoed van de lijnen te halen; dat Slump hem, getuige, mededeelde, dat hij beklaagde al een keer of zes had gewaarschuwd, dat hij geen waschgoed mocht weghalen, maar dat deze er zich niet aan stoorde; dat hij, getuige, hem tevens verbood zonder zijn, getuige's, toestemming geen waschgoed weg te halen; dat beklaagde doorging met het weghalen van het goed, zeggende, dat het waschgoed van den ziekenboeg was en dat dit altijd zoo weggehaald werd zonder te vragen; dat Slump zich geweldig opwond en dat getuige, omdat hij bang was dat Slump wel eens handtastelijk tegen den beklaagde kon worden, beklaagde vergunde om het goed maar weg te halen; dat eenige oogenblikken later luitenant ter zee der 1ste klasse de Meester op het tentdek verscheen, die hem, getuige, opdroeg het gebeurde met beklaagde te gaan rapporteeren; dat, terugkomende, genoemde luitenant ter zee hem, getuige, vroeg of hij korporaal van de wacht was; dat het, voor zoover hem bekend, aan boord nog nooit is voorgekomen, dat er uitsluitend waschgoed van den ziekenboeg op het tentdek te drogen hangt en dat er dan ook een schildwacht bij op post staat; dat in zee practisch altijd waschgoed op het tentdek hangt en dat er dan meestal een schildwacht bij staat;

2°. Cornelis Slump, oud 21 jaren, marinier der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”:

dat hij op 16 Maart 1932 als schildwacht bij het waschgoed geplaatst was op het tentdek van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, varende in de Nederlandsch-Indische wateren; dat hij er voor moest zorgen, dat niemand, zonder toestemming van den korporaal van de wacht (getuige 1°.), waschgoed vandaar weghaalde; dat er tegelijkertijd waschgoed van den ziekenboeg en van de bemanning hing en dat het hem niet bekend was, dat waschgoed van den ziekenboeg zonder het te vragen weggehaald kan worden; dat hij op een gegeven oogenblik zag, dat beklaagde bezig was het waschgoed van den ziekenboeg weg te halen, waarvoor deze, naar hij zeide, geen toestemming noodig had; dat getuige het hiermede niet eens was en hem waarschuwde niet door te gaan met het weghalen van het goed, als hij geen toestemming had van den korporaal van de wacht; dat hij beklaagde niet een bepaalde order gegeven heeft, hem alleen heeft gewaarschuwd, dat hij het goed niet mocht weghalen; dat op zijn verzoek de korporaal van de wacht, getuige 1°, op het tentdek kwam; dat deze beklaagde verbood wasch-

goed weg te halen; dat beklaagde doorging met het weghalen van het goed, zeggende dat het hem, van Ypenburg, niet aanging, daar het goed van den ziekenboeg was en dat dat altijd zoo weggehaald werd; dat van Ypenburg zeide er af te blijven, zelfs al was het goed van den Commandant; dat beklaagde niettemin doorging; dat getuige toen van Ypenburg vroeg of dat nu zoo maar ging, waarop deze beklaagde toestemming voor het weghalen van het goed gaf; dat getuige dit niet vreemd vond, daar beklaagde reeds een groot deel van het waschgoed in zijn armen had; dat getuige heel driftig was;

3°. Jan Balthazar de Meester, oud 39 jaren, luitenant ter zee der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”:

dat het op 16 Maart 1932 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” zeewacht was; dat van Ypenburg op den voormiddag van dien dag, als oudste marinier der 1ste klasse van zijn divisie, belast was met de functie van korporaal van de wacht; dat het aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” en evenmin, voor zoover hem bekend, elders gewoonte is, dat officieel bekend wordt gemaakt dat, wanneer een marinier der 1ste klasse belast is met den dienst van korporaal van de wacht, hij, zoolang hij die functie bekleedt, meerdere is; dat zulks wel geschiedt, wanneer b.v. een matroos der 1ste klasse aan boord geplaatst wordt als dienstdoend kwartiermeester; dat het wachtsvolk wordt ingedeeld door den chef d'équipage en de onderverdeeling van het wachtsvolk geschiedt door den onderofficier van de wacht; dat de Eerste officier of de officier van de wacht hiermede geen bemoeienis heeft; dat, voor zoover getuige bekend, van Ypenburg door den schipper als dienstdoend korporaal van de wacht was aangewezen; dat op het wachtbriefje, dat altijd bij de valreep hangt, vermeld is wie aangewezen is voor de functie van korporaal van de wacht; dat het wachtbriefje niet ondertekend wordt; dat ieder onderofficier van de wacht bovendien een z.g.n. zeewachtboekje heeft, in hetwelk hij aantekent hoe de wacht is ingedeeld en hoe de wacht rouleert; dat achter de benaming „korporaal van de wacht” de naam wordt ingevuld van dengene, die voor deze functie wordt aangewezen; dat hij het zeer onwaarschijnlijk acht, dat beklaagde het wachtbriefje van 16 Maart 1932 of het zeewachtboekje gelezen heeft, daar hij, werkzaam zijnde in den ziekenboeg, met de wacht niets te maken heeft; dat het zeer goed mogelijk is, dat hij getuige van Ypenburg gevraagd heeft, of hij op den dag van het gebeurde met beklaagde korporaal van de wacht was; dat, wanneer er geen aanleiding voor is, hij niet op het wachtbriefje kijkt; dat bijna iedereen aan boord, onder wie ook beklaagde, die niet bij de wacht was ingedeeld en ook niet uit anderen hoofde met de wacht in aanraking komt, wel niet op de hoogte geweest zal zijn van het feit, dat van Ypenburg op den bewusten dag korporaal van de wacht was;

Overwegende dat de marinier der 1ste klasse van Ypenburg op

den 16den Maart 1932 dienst deed als korporaal van de wacht en met die functie was belast of door den schipper op het wachtbriefje of door den onderofficier van de wacht in het zeewachtboekje;

dat „korporaal van de wacht” niet is een bij de Koninklijke Marine bestaande rang, daar deze rang niet voorkomt in de verschillende regelingen van het personeel der zeemacht beneden den rang van officier, gelijk deze zijn opgenomen in de Verordeningen der Koninklijke Marine;

dat iemand, die korporaal van de wacht is, dus niet uit dien hoofde den rang van korporaal heeft gedurende den tijd, dat hij als zoodanig dienst doet;

dat op dezen grond van een meerderheidsvenhouding tusschen beklagde en den marinier der 1ste klasse R. van Ypenburg, beiden militairen zonder rang, niet kan worden gesproken; dat evenmin gezegd kan worden dat van Ypenburg den beklagde tijdens het gebeurde krachtens beschikking van het bevoegd gezag onder zijne bevelen had;

dat de wet niet nader aangeeft wat onder „bevoegd gezag” verstaan moet worden;

dat uit de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 51 (thans artikel 67) van het Wetboek van Militair Strafrecht blijkt, dat onder bevoegd gezag zeker niet is begrepen een onderofficier;

dat, waar in casu van Ypenburg door een onderofficier met een bepaalde gezagsfunctie belast was, aan het vereischte van artikel 67,3° van het Wetboek van Militair Strafrecht niet is voldaan;

dat, waar van Ypenburg tijdens het gebeurde niet gelijk te stellen is met een meerdere van den beklagde, diens gedraging niet valt onder het bereik van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht (kunnende toch een dienstbevel alleen gegeven worden door een militairen meerdere) noch onder dat van eenige andere wettelijke strafbepaling;

dat de gedraging van den beklagde echter wel in strijd is met de militaire tucht of orde;

Gezien de artikelen 185 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, 58 der Wet op de Krijgstucht;

Rechtdoende in naam en vanwege de Koningin!

Spreekt den beklagde vrij van hetgeen hem wordt ten laste gelegd;

Verwijst de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier en laat aan dezen ter beoordeeling, of beklagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde bij artikel 2, aanhef en onder 1o., der Wet op de Krijgstucht krijgstuhtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak met betrekking tot het ten laste gelegde feit is gebleken.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 12 Juli 1932.

President: Luitenant-Kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Officier van gezondheid der 1ste klasse L. Hendriks, Officier van administratie der 1ste klasse J. C. Nidelstein Walter, Luitenants ter zee der 1ste klasse F. H. Vermeulen en Jhr. N. J. C. Versluys.

Fisikaal: Officier van administratie der 1ste klasse Mr. G. H. van Driel.

Ten laste gelegd mondelinge bedreiging met eenig kwaad („ga maar even mee tusschen de kazernes in, dan zal ik je de koleera slaan, al ben je ook korporaal van de wacht”) en mondelinge belediging („vuile lafaard”) van een matroos 1e klasse, dienstdoend korporaal van de wacht.

De aanwijzing als korporaal van de wacht was geschied door den opperschipper, chef d'equipage, op het wachtbriefje. Gezien het verhandelde bij de totstandkoming van art. 67, 3° W. v. M. S. waar zelfs twijfel werd geopperd of ieder commandeerend officier wel aangemerkt kon worden als „bevoegd gezag”, kan het geacht worden niet in de bedoeling van den wetgever te liggen, dat een onderofficier „bevoegd gezag” zou zijn. Gelet op de in het Regl. Inw. dienst omschreven functies van den korporaal van de wacht is i.c. evenmin voldaan aan het tweede in art. 67, 3° gestelde vereischte dat n.l. beklagde onder de bevelen stond van den aangeezene korporaal van de wacht.

De geuite bedreiging hield niet in eene bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht, noch met zware mishandeling, wèl lag er eene bedreiging met mishandeling in opgesloten, welke niet strafbaar is.

„Vuile lafaard” is een belediging, i.c. slechts op klachte vervolgbaar. Nu een klacht niet is ingediend, is een recht tot strafvordering niet aanwezig.

De gedragingen van beklagde zijn echter wel in strijd met de militaire tucht of orde. Met vrijspraak van het tenlastegelegde, de zaak ter verdere behandeling verwezen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier ter beoordeeling of beklagde al dan niet krijgstuuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak met betrekking tot het ten laste gelegde feit is gebleken.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne „Goebeng” in de zaak tegen F., oud 22 jaren, geboren te Amsterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der

2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Java” te Soerabaja, tijdens de behandeling zijner zaak verbleven op vrije voeten, mitsdien ge-requireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 21en April 1932, No. A. 16/4/6;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 17en Juni 1932, No. A. 16/6/8, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal den beklagde wordt ten laste gelegd, dat hij, dienende als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Java”, den 28sten Maart te Soerabaja opzettelijk den matroos der 1ste klasse J. van Bijlevelt, toenmaals dienstdoend korporaal van de wacht en als zoodanig krachtens beschikking van het bevoegd gezag beklagde onder zijne bevelen hebbende, in diens tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd, door dezen toe te voegen de zinsnede: „ga maar even mee tusschen de kazernes in, dan zal ik je de koleera slaan, al ben je ook korporaal van de wacht”, althans een zinsnede in aard en strekking daarmede overeenkomende, en dat hij bij dezelfde gelegenheid opzettelijk genoemden van Bijlevelt in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beleedigd, door dezen toe te voegen „vuile lafaard”, althans woorden in aard en strekking daarmede overeenkomende;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 24en Juni 1932, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 12den Juli 1932, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch, door den Fiskaal ingediend, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot vrijspraak van den beklagde van hetgeen hem wordt ten laste gelegd; en dat de Krijgsraad de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier verwijze en aan dezen ter beoordeeling late, of beklagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde bij artikel 2, aanhef en onder 1°, der Wet op de Krijgstucht krijgstuuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak met betrekking tot het ten laste gelegde feit is gebleken;

Overwegende dat de beklagde zich op den 12en September 1928 vrijwillig als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren in den zee-dienst heeft verbonden, na het verlaten der opleiding, en dat hij thans nog als matroos der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 24 September 1934;

Overwegende dat de beklagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij op 28 Maart 1932, terwijl hij als matroos der 2de klasse diende aan boord van Hr. Ms. „Java”, die te Soerabaja lag, met

de getuigen Luggens en Greefkes in den namiddag van den wal naar boord terugkeerde; dat de bemanning in de gebouwen was ondergebracht; dat zij per rijtuig bij die gebouwen aankwamen; dat bij de poort aanwezig waren matroos van den Hooven, dienstdoend onderofficier van de wacht, matroos van Bijlevelt en een hem niet bij name bekende leerling; dat hij wist, dat van Bijlevelt tot divisie A behoorde, welke divisie op dien dag de wacht had, en dat hij begreep, omdat van Bijlevelt bij de poort stond, dat deze dienstdoend korporaal van de wacht was; dat deze als zoodanig zijn meerdere was en hij zijne bevelen had te gehoorzamen; dat niet bekend gemaakt was, dat van Bijlevelt dienstdoend korporaal van de wacht was; dat noch de schipper het gefloten had, noch dit op het publicatiebord was vermeld geworden; dat uitsluitend op het wachtbriefje wordt vermeld, wie korporaal van de wacht is; dat hij dien dag niet op het wachtbriefje had gekeken, daar hij zulks alleen doet als hijzelf de wacht heeft; dat er bij de poort een kwestie ontstaan is over het betalen van den koetsier, die hen naar de gebouwen had gebracht; dat van Bijlevelt zich hiermede bemoeide en dat hij dezen toen zeide, dat hij daarmede niets te maken had; dat vervolgens tusschen hem en van Bijlevelt een twistgesprek is ontstaan en hij dezen uitdaagde om te vechten; dat, toen van Bijlevelt niet op die uitdaging inging, hij dezen toevoegde: „vuile lafaard”; dat hij verder nog tegen van Bijlevelt gezegd heeft: „kom maar op”, of iets dergelijks; dat van Bijlevelt toen wees op een verband, dat beklaagde om zijn hand had; dat hij aan Luggens nog gevraagd heeft het verband van zijn hand af te doen, daar hij van Bijlevelt wilde aanvliegen; dat hij na eenig tegenstribbelen door Luggens medegenomen is; dat hij ook nog tegen van Bijlevelt gezegd heeft: „nou, wacht maar, na aflossing van de wacht ontmoeten wij elkaar wel”; dat hij met dit gezegde bedoelde, dat hij hem dien avond om 8 uur wel te pakken zou nemen;

Overwegende dat de navolgende getuigen verklaard hebben, zooals telkens achter hunne namen staat aangegeven:

1°. Johannes van Bijlevelt, oud 28 jaren, matroos der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Java”:

dat hij 28 Maart 1932 dienstdoend korporaal van de wacht was van Hr. Ms. „Java”, welks bemanning in de gebouwen te Soerabaja was ondergebracht; dat zijn divisie, A, dien dag de wacht had en dat op het wachtbriefje, dat tegen den muur bij de poort hing, achter de woorden „korporaal van de wacht” zijn naam ingevuld was; dat niet bekend gemaakt was, dat hij dien dag korporaal van de wacht was en dat zulks nooit gebeurt; dat hij ten tijde van zijn wacht zijn leergoed om had; dat in den namiddag van dien dag hij was bij de poort met den onderofficier van de wacht, matroos van den Hooven, en den leerling, toen beklaagde met de getuigen Luggens en Greefkes per dogear aankwam; dat er met de betaling aan den koetsier van de dogear iets niet in den haak was en dat hij de drie hiervoren genoemde personen, die reeds binnen

waren, liet terugroepen; dat er tusschen hem en beklaagde een twistgesprek ontstond, bij hetwelk beklaagde zich opwond; dat beklaagde hem een stroom van woorden naar het hoofd wierp; dat getuige beklaagde er van te voren op attent gemaakt had, dat hij, getuige, korporaal van de wacht was; dat hij zich van dien vloed van woorden, die beklaagde hem toevoegde, nog herinnert, dat deze hem o.a. zeide: „het kan me niks verdommen, al ben je honderdmaal korporaal van de wacht; kom er maar uit, dan zal ik je de koleera slaan”; dat hij hem, getuige, vier keer heeft uitgedaagd om mee te gaan tusschen de kazernes in om daar te gaan vechten; dat beklaagde op getuige's last zich te verwijderen zeide: „voor jou, vuile lafaard”; dat beklaagde aan Luggens vroeg het verband van zijn, beklaagde's, hand te doen, want dat hij hem, getuige, de koleera zou slaan; dat getuige tengevolge van beklaagde's optreden erg veel moeite had om zich te beheerschen; dat beklaagde ten slotte door zijn twee kameraden is weggeleid en toen nog tot hem, getuige, zeide: „denk er om, ik krijg je vanavond om 8 uur nog wel”;

2°. Johannes Arie van den Hooven, oud 23 jaren, matroos der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Java”:

dat hij 28 Maart 1932 onderofficier van de wacht was bij de poort der gebouwen te Soerabaja, waar de bemanning van Hr. Ms. „Java” was ondergebracht; dat tot zijn divisie, A, die dien dag de wacht had, matroos der 1ste klasse van Bijlevelt behoorde, die op dat tijdstip dienst deed als korporaal van de wacht; dat zulks op het wachtbriefje vermeld was; dat niet officieel bekend gemaakt was, dat van Bijlevelt dienstdoend korporaal van de wacht was; dat in den namiddag — getuige, van Bijlevelt en de leerling waren aan de poort — beklaagde per dogear bij de poort kwam, in gezelschap van Luggens en Greefkes; dat er bij de betaling van den koetsier moeilijkheden waren en dat hij het drietal, dat reeds naar binnen gegaan was, weer liet ophalen; dat van Bijlevelt zich ook met het geval inliet en er vervolgens een twistgesprek ontstond tusschen beklaagde en van Bijlevelt; dat laatstgenoemde beklaagde op zijn functie van korporaal van de wacht attent maakte; dat beklaagde ongeveer zeide: „al ben je korporaal van de wacht, dan kan je wel even gemist worden; kom maar mee tusschen de gebouwen in, dan zal ik je de koleera slaan”; dat beklaagde nog meer bedreigingen tegen van Bijlevelt uitte; dat hij dezen ook uitschold, o.a. de woorden „vuile lafaard” tot hem richtte; dat beklaagde vervolgens door zijn twee kameraden weggebracht is; dat beklaagde ook nog tegen Luggens zeide het verband van zijn, beklaagde's, hand te doen, want dat hij vechten wilde; dat, toen beklaagde scheldende van de poort wegging, hij nog tot van Bijlevelt zeide: „als je wacht afgeloopen is, krijgen we elkaar wel”;

3°. Johan Pieter Luggens, oud 22 jaren, matroos der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Java”:

dat hij op 28 Maart 1932 met beklaagde en Greefkes van uit

de gebouwen van Hr. Ms. „Java” te Soerabaja ging passagieren; dat het hem niet bekend was, dat van Bijlevelt dien dag korporaal van de wacht was; dat hij, getuige, dien dag geen wacht had en het wachtbriefje niet had gelezen; dat zij in den namiddag weer terugkwamen; dat er kwestie ontstaan is over de betaling van den dogcarkoetsier; dat van Bijlevelt zich hiermede bemoeide; dat beklagde hierover nijdig werd; dat hij, beklagde, tegen van Bijlevelt heeft hooren zeggen: „nou, wacht, om 8 uur”, en ook „je bent laf”; dat hij niet gehoord heeft, dat beklagde van Bijlevelt uitdaagde om te vechten; dat beklagde hem, getuige, nog gezegd heeft het verband, dat hij om zijn, beklagde’s, hand had, los te maken; dat hij met behulp van Greefkes beklagde naar binnen gebracht heeft en dat beklagde toen nog tegen van Bijlevelt zeide: „ik krijg je nog wel” of zoo iets; dat hij niet meer over het gebeurde vertellen kan, daar hijzelf ook opgewonden werd, bevreesd zijnde dat het op een vechtpartij tusschen beklagde en van Bijlevelt zou uitloopen;

4°. Franciscus Petrus Greefkes, oud 27 jaren, marinier der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Java”:

dat hij op 28 Maart 1932 (2de Paaschdag) van de gebouwen van Hr. Ms. „Java” te Soerabaja met beklagde en matroos Luggens ging passagieren; dat het hem bekend was, dat getuige 1° op dien dag korporaal van de wacht was, daar hij dit den Zaterdag te voren op het wachtbriefje gelezen had; dat hij in den namiddag van dien dag met beklagde en Luggens per dogcar bij de poort der gebouwen is teruggekeerd; dat er kwestie ontstond over de betaling van den koetsier; dat van Bijlevelt er zich mede bemoeide en dat beklagde hem dit verweet, daar hij, van Bijlevelt, zelf eerst zijn schuld aan een warong moest betalen; dat over die kwestie met de warong tusschen beklagde en van Bijlevelt een hoogloopende ruzie ontstond; dat getuige weggegaan is, er op rekenende, dat beklagde ook wel zou meegaan; dat deze niet volgde; dat getuige na eenigen tijd weer naar de poort gegaan is, alwaar beklagde nog steeds te keer ging; dat hij niet gehoord heeft, dat beklagde de woorden „vuile lafaard” tot van Bijlevelt gezegd heeft; dat getuige en Luggens beklagde mee naar binnen genomen hebben en dat deze nog tot van Bijlevelt riep: „we komen elkaar vanavond wel tegen na achten”; dat beklagde driftig van aard is; dat deze het blijkbaar niet zetten kon, dat van Bijlevelt zich met het betalen van de dogcar bemoeide, terwijl van Bijlevelt zelf ook schulden aan den wal had;

5°. Frederik Willem Gerretsen, oud 42 jaren, opperschipper aan boord van Hr. Ms. „Java”:

dat hij, zijnde chef d’equipage, het wachtbriefje van 28 Maart 1932, van hetwelk hij ten processe een doorslag heeft overgelegd, heeft opgemaakt; dat dit wachtbriefje de indeeling van het wachtsvolk op verschillende wachten vermeldt; dat de Commandant een schema heeft opgemaakt, op hetwelk staat welke soort van militair

voor een bepaalde functie aangewezen moet worden; dat volgens dat schema voor korporaal van de wacht een matroos 1ste klasse of marinier 1ste klasse moet worden benoemd; dat getuige de indeeling van het wachtsvolk zelfstandig opmaakt buiten bemoeienis van den Eersten officier; dat het wachtbriefje door niemand wordt ondertekend; dat uit het afschrift, dat de Eerste officier krijgt, deze kan zien wie hij, getuige, voor de verschillende functies van de wacht heeft aangewezen; dat het wachtbriefje wordt opgehangen bij de poort; dat het de gewoonte is, dat menschen, die op een bepaalden dag de wacht hebben, zelf op het wachtbriefje moeten gaan zien welken dienst zij hebben; dat op 28 Maart 1932 divisie A de wacht had; dat, voor zoover hem bekend, de andere menschen, niet tot de wachtdivisie behoorend, het wachtbriefje niet inzien;

Overwegende dat de matroos der 1ste klasse J. van Bijlevelt tijdens het gebeurde met beklagde dienst deed als korporaal van de wacht;

dat „korporaal van de wacht” niet is een bij de Koninklijke Marine bestaande rang, daar deze rang niet voorkomt in de verschillende regelingen van het personeel der zeemacht beneden den rang van officier, gelijk deze zijn opgenomen in de Verordeningen der Koninklijke Marine;

dat iemand, die korporaal van de wacht is, dus niet uit dien hoofde den rang van korporaal heeft gedurende den tijd, dat hij als zoodanig dienst doet;

dat op dezen grond van eene meerderheidsverhouding tusschen beklagde en den matroos der 1ste klasse J. van Bijlevelt, beiden militairen zonder rang, niet kan worden gesproken;

Overwegende dat thans nagegaan moet worden, of matroos der 1ste klasse J. van Bijlevelt krachtens beschikking van het bevoegd gezag beklagde onder zijne bevelen had; dat vaststaat, dat de chef d'equipage zelfstandig door het doen plaatsnemen van den naam van van Bijlevelt op het wachtbriefje dezen heeft belast met den dienst van korporaal van de wacht;

dat de wet zelf niet nader aangeeft, wat onder „bevoegd gezag” verstaan moet worden;

dat, gezien het verhandelde bij de totstandkoming van artikel 51 (thans artikel 67) van het Wetboek van Militair Strafrecht, waar men zelfs twijfel opperde of ieder commandeerend officier wel aangemerkt kon worden als „bevoegd gezag”, het geacht kan worden niet in de bedoeling van den wetgever te liggen, dat een onderofficier „bevoegd gezag” zou zijn;

dat, behalve aan het eerste vereischte, dat noodig is om een meerderheidsverhouding als bedoeld bij artikel 67, 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht vast te stellen — beschikking van het bevoegd gezag —, evenmin voldaan is aan het tweede vereischte, hetwelk genoemd artikel stelt, n.l. dat in het onderhavige geval beklagde onder de bevelen zou gestaan hebben van van Bijlevelt;

dat de dienst van van Bijlevelt als korporaal van de wacht

nauwkeurig omschreven staat in artikel 205bis van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogschepen (Regl. I.D.), uit welk artikel blijkt, dat van Bijlevelt in die functie niets te maken had met binnenkomende passagiers, behoorende zulks tot de taak van den onderofficier van de wacht, in casu matroos der 1ste klasse van den Hooven (art. 201(3) Regl. I.D.);

dat ten slotte nog gewezen wordt op het bepaalde bij artikel 72, lid 3, der Voorschriften voor de Commandeerende officieren van Hr. Ms. oorlogschepen en inrichtingen der zeemacht, alwaar de weg aangegeven wordt, die gevolgd moet worden, wanneer een schepeling zonder rang een ander militair der zeemacht krachtens beschikking van het bevoegd gezag onder zijne bevelen krijgt, van welke instructie gerept wordt in het Regeeringsantwoord op eene vraag, in de Tweede Kamer geuit naar aanleiding van de quaestie, wat onder „bevoegd gezag” verstaan diende te worden;

dat het niet volgen van dezen weg niet medebrengt, dat er alsdan niet een meerderheidsverhouding zou kunnen bestaan, maar dat deze verhouding in het onderhavige geval niet aanwezig was, daar aan de vereischten, die artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht hiervoor stelt, gelijk hierboven omschreven, niet voldaan was;

Overwegende dat door de verklaring van den beklaagde en die der getuigen wettig en overtuigend bewezen is, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit begaan heeft, met uitzondering van de clausule „en als zoodanig krachtens beschikking van het bevoegd gezag beklaagde onder zijne bevelen hebbende”; dat, voor wat betreft de bedreiging, hij een zinsnede gebezigd heeft, in aard en strekking overeenkomend met de woordelijk aangehaalde, en dat hij van Bijlevelt „vuile lafaard” heeft toegevoegd;

Overwegende dat van de bedreiging, door den beklaagde geuit jegens van Bijlevelt, niet gezegd kan worden dat deze inhield eene bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht noch met zware mishandeling; dat er wel eene bedreiging met mishandeling in ligt opgesloten, waar hij van Bijlevelt immers tot eene vechtpartij uitdaagde; dat deze gedraging van den beklaagde niet valt onder het bereik van artikel 285 van het Wetboek van Strafrecht noch onder dat van eenige andere wettelijke strafbepaling valt;

Overwegende dat het toeroepen van de woorden „vuile lafaard” in den zin der strafwet geacht moet worden beledigend te zijn voor dengene, aan wien die woorden worden toegeworpen, en dat het opzet om te beledigen uit het gebruik der woorden zelf voortvloeit;

Overwegende dat de belediging aangedaan is door beklaagde aan iemand, die tot de gewapende macht behoort en dus in den zin der strafwet als ambtenaar moet worden beschouwd; dat de belediging evenwel niet geschiedde gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening van de bediening van dien ambtenaar,

daar het niet tot zijne bediening behoorde, dat hij zich met den beklaagde naar aanleiding van een particulier meeningsverschil dat tusschen dezen en een derde ontstaan was, inliet;

Overwegende dat, waar door den beleedigde niet een klacht tegen den beklaagde is ingediend, te dier zake een recht tot strafvordering niet aanwezig is;

dat de gedragingen van den beklaagde echter wel in strijd zijn met de militaire tucht of orde;

Gezien de artikelen 185 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, 58 der Wet op de Krijgstucht;

Rechtdoende in naam en vanwege de Koningin!

Spreekt den beklaagde vrij van hetgeen hem wordt ten laste gelegd;

Verwijst de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier, en laat aan dezen ter beoordeeling, of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde bij artikel 2, aanhef en onder 1°, der Wet op de Krijgstucht krijgstuhtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak met betrekking tot het ten laste gelegde feit is gebleken. ¹⁾

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 20 SEPTEMBER 1932, NO. 405, G. INT.

Onder den invloed van sterken drank van een sloeps slag de witte en blauwe baan afgescheurd, zoodat alleen de roode baan overbleef en ten aanhoore van ondergeschikten gezegd: „Zoo moet hij morgen maar op de motor” en verder: „we zullen hem maar voorhijschen”.

Als verzachtende omstandigheid op grond van een psychiatrisch rapport verminderde toerekeningsvatbaarheid aangenomen en daarom de oorspronkelijke straf van verlaging — van sergeant-konstabel tot matroos 1e klasse — gewijzigd in 14 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij met bepaling dat de hoofdstraf geacht wordt geheel te zijn ondergaan door het arrest waarin klager sedert 27 October 1931 (tot 20 September 1932) op grond van art. 17 W. K. van rechtswege geweest is.

DE SCHOUT BIJ NACHT, COMMANDANT DER MARINE
TE WILLEMSOORD:

Gezien het beklag van den sergeant-konstabel M., stamboeknummer, thans dienende aan boord H. Ms. „Wachtschip” te Willemsoord, van den 29sten October 1931 houdende den wensch

¹⁾ De krijgsraad blijkt hier een ruimer opvatting te huldigen dan het H.M.G. te 's Gravenhage. Zie onze aantekening onder de beschikking van het Hof van 7 Juli 1932. M.R.T. XXVIII, blz. 275. Red. M.R.T.

zich te beklagen over de straf en de omschrijving der strafreden van de hem op den 27sten October 1931, door den toenmaligen Commandant van Hr. Ms. „Banckert”, den luitenant ter zee der 1e klasse J. C. H. H. Mackaij opgelegde krijgstuuchtelijke straf van „verlaging tot den stand van matroos der 1e klasse” ter zake van „den onderofficiersstand onwaardig door, onder den invloed van „sterken drank zijnde, van een aan dek liggende Nederlandsche „sloepsvlag de witte en blauwe baan af te scheuren zoodat alleen de „roode baan overbleef en ten aanhoore van ondergeschikten te zeggen: „Zoo moet hij morgen maar op de motor”, bovendien, terwijl hij naar voren liep: „We zullen hem maar voorhijschen”;

Gehoord den gestrafte;

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen;

Overwegende, dat bij het onderzoek is komen vast te staan dat klager in den nacht van 24 op 25 October 1931 aan boord van Hr. Ms. „Banckert”, destijds in West-Indië vertoevende, om ongeveer kwart over één aan den valreep kwam en toen aan den onderofficier van de wacht vroeg of de Commandant aan boord was aangezien hij dezen wilde spreken over het intrekken van zijn delegatie omdat zijn vrouw van hem af wilde;

dat de onderofficier van de wacht toen tegen klager, die kennelijk besonken was, gezegd heeft, om weer naar kooi te gaan aangezien de Commandant sliet; dat klager zich daarop verwijderde, doch even later weer terugkwam, even bij den valreep op en neer liep en toen plotseling een bij den valreep liggende vlag met vlaggenstok van de motorsloep greep en de witte en blauwe baan van de vlag scheurde en toen ongeveer riep „zoo moet hij maar op de motor” en zich daarna verwijderde met de woorden „we zullen hem maar voorhijschen”, althans woorden van gelijke strekking;

dat het vorenstaande zich afspeelde in het bijzijn van een tweetal korporaals en van een marinier der 1e klasse;

Overwegende, dat de korporaal-schrijver J. van de Woestijne (8113), de korporaal-machinist J. Haveman (8977) en de marinier der 1e klasse J. Mooij (2914) als getuige in deze zaak gehoord, ieder voor zich, bovenstaande lezing van het gebeurde hebben bevestigd;

Overwegende, dat voorts door den schipper G. M. Kasteel (32990) is opgegeven, dat op Zaterdagavond 24 October 1931 een aantal onderofficieren in het onderofficiersverblijf zaten en dat er bij die gelegenheid een borrel is gedronken;

dat klager tusschen 1 en 2 uur uit het verblijf is gegaan en toen ongeveer 8 borrels had gedronken;

dat hij eenige oogenblikken later terugkwam met de sloepsvlaggestok met een stuk vlag er aan en een paar stukken vlaggedoek in zijn hand; dat klager met de vlaggestok zwaaide doch niets zeide; dat hij klager toen het verblijf uit heeft gezonden en hem naar de beteekenis van zijn daad vroeg; dat klager toen antwoordde: „Ik wil van mijn vrouw af”;

dat hij zeker weet dat er in het verblijf geen gesprekken zijn gevoerd die aanleiding konden zijn voor klagers handeling;

Overwegende, dat klager met betrekking tot het vorenstaande heeft aangevoerd:

dat hij op Zaterdag 24 October 1931 met eenige andere onder-officieren in het onderofficiersverblijf van Hr. Ms. „Banckert” een borrel heeft gedronken; dat hij om ongeveer half één uit het logies is weggegaan en toen ongeveer 9 borrels op had en gevoelde dat hij teveel gedronken had; dat hij daarna op een kist aan dek is gaan zitten en daar heeft zitten peinen over zijne, niet zoo gunstige huiselijke omstandigheden; dat hij zich niet herinneren kan wat er verder gebeurd is, dat hij zulks wel den volgenden morgen gehoord heeft, doch dat hij het van zichzelf niet kan voorstellen dat hij tot dergelijke daden is overgegaan aangezien hij niets tegen de Marine heeft noch tegen den dienst en een prettige werkkring aan boord heeft;

dat hij onder druk van zijn huiselijke moeilijkheden wel eens meer zoo'n vlag heeft waarin hij wild te keer ging; dat het gebeurde dan ook geen uiting is geweest tegen het gezag of de Marine;

dat naar zijn meening de straf te zwaar is omdat hij abnormaal was; dat hij zeker niet dronken was en de mogelijke lichte beneveling door drank nooit een verklaring voor zijn daden kan zijn geweest en hij dan ook door andere omstandigheden abnormaal was;

Overwegende, dat uit de verschillende getuigenverklaringen zoomede uit klagers opgave dat hij ongeveer 9 borrels had gedronken, is komen vast te staan dat klager zich op den avond van den 24sten October 1931 aan drankmisbruik heeft overgegeven; dat in verband hiermede klagers verklaring dat hij niet dronken was doch mogelijk licht beneveld was, wordt verworpen;

Overwegende, met betrekking tot klagers verweer, dat hij — onder druk van huiselijke omstandigheden — op het oogenblik van het plegen van het feit abnormaal was:

dat een onderzoek naar de geestvermogens van klager is ingesteld;

dat blijkens schrijven van 5 September 1932 van den Chef van het Marine-Hospitaal te Willemsoord in het op dit onderzoek betrekking hebbende psychiatrisch rapport onder meer wordt vermeld: „dat betrokkene voor het plegen van het laatste delict, het verscheuren van de Nederlandsche vlag, zeker niet ten volle toerekenbaar mag worden geacht, daar dit delict zeker niet alleen het gevolg is geweest van alcoholmisbruik, maar ten deele van een reeds te voren opgetreden en gaandeweg dieper inwerkende psychische alteratie op bovengenoemden degeneratieven bodem”;

Overwegende, dat op grond van dit rapport niet kan worden aangenomen dat klager tijdens het plegen van het feit verkeerde in een toestand van volslagen ontoerekenbaarheid doch wel van verminderde toerekenbaarheid;

dat door hem, Commandant der Marine, dan ook wordt aangenomen, dat alcoholmisbruik niet de *éénige* factor is geweest, die klager tot zijn daad voerde, doch dat mede van invloed zijn geweest omstandigheden welke buiten klagers wil lagen, zoodat kan worden ingestemd met de meening dat klager niet *ten volle* verantwoordelijk kan worden gesteld voor zijn daad;

dat al moge hierdoor het feit een minder ernstig karakter krijgen dan het aanvankelijk scheen te bezitten, zulks niet wegneemt, dat klager door zich over te geven aan overmatig drankmisbruik, ten deele verantwoordelijk blijft voor de door hem in een dergelijken toestand begane feiten;

dat er in verband hiermede geen reden is om klager ter zake in het geheel niet te straffen doch wel om de in eerste instantie opgelegde disciplinaire straf te verlichten;

Overwegende, dat in verband hiermede, ook de strafreden eenige wijziging behoeft;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de Krijgstucht;

Beschikkende op voormeld beklag;

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Wijzigd de straf in 14 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij gedurende den geheelen straftijd;

Wijzigd de omschrijving der strafreden in: Onder den invloed van sterken drank zijnde, van een aan dek liggende Nederlandsche sloepsvlag de witte en blauwe baan afgescheurd zoodat alleen de roode baan overbleef en ten aanhoore van ondergeschikten gezegd: „zoo moet hij morgen maar op de motor” bovendien, terwijl hij naar voren liep: „we zullen hem maar voorhijschen”, althans woorden van deze strekking, waarbij als verzachtende omstandigheid is aangenomen dat blijkens medische verklaring zijn handeling ten deele het gevolg is geweest van een reeds te voren opgetreden psychische stoornis;

Bepaalt dat op grond van artikel 66 3e lid der wet op de Krijgstucht de hoofdstraf in haar geheel wordt geacht te zijn ondergaan door het arrest waarin klager sedert 27 October 1931 op grond van artikel 17 W.K. van rechtswege is geweest;

Bepaalt, dat van de gewijzigde straf en strafreden aantekening zal worden gehouden in het strafregister en het conduiteboekje van klager;

Bepaalt voorts, dat één afschrift van deze beschikking zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en één aan klager.

De Schout-bij-nacht voornoemd,

RIVIÈRE.

Deze zaak doet denken aan het geval van den luitenant G. waarmede zij veel analogie vertoont. Het H.M.G. heeft bij sententie van

29 April 1932 (M.R.T. XXVIII, blz. 134) in tegenstelling met den eersten rechter, toen de toerekeningsvatbaarheid aangenomen, de tuchtrechter heeft in bovenstaande beschikking „verminderde toerekenbaarheid” aanvaard.

Zou deze onderofficier zijn vergrijp hebben gepleegd indien hij dien avond niet te veel had gedronken? Het is niet zeer waarschijnlijk. Maar dan is alcoholmisbruik toch wel de factor geweest welke hem tot zijne daad voerde.

Twee punten trekken in deze tuchtzaak nog de aandacht. Vooreerst de zeer lange tijd — bijna elf maanden — verlopen tusschen den dag waarop de straf van verlaging is opgelegd en den datum waarop over het deswege ingediend beklag is beslist (gedurende welken tijd de klager in arrest moest verblijven). Verder het gebrek aan toezicht op het gebruik van sterken drank door de onderofficieren in hun verblijf aan boord van de „Banckert”.

Met ingang van 16 October 1932 is deze onderofficier, na geneeskundig voor den dienst ongeschikt te zijn bevonden, wegens lichaamsgebreken uit den zeedienst ontslagen.

Red. M.R.T.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1931—1932. — 34.

*Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met voorzieningen
betreffende bepaalde voor godsdienstige gevoelens
krenkende uitingen.*

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 4 December 1931.)

N°. 1.

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 348 der Zitting 1930—1931.) ¹⁾

§ 1. Ondergeteekende waardeert de hulde, door vele leden hem voor de indiening van het ontwerp gebracht, en den steun, dien deze leden hebben gegeven tegenover de bezwaren, die door verscheidene leden tegen het aanhangig maken van dit ontwerp zijn gemaakt.

Het stemt hem tot voldoening, dat ook laatstbedoelde leden hun sterke afkeuring hebben uitgesproken over de uitingen, waartegen het ontwerp zich richt. Ook al is, zooals uit het Voorloopig Verslag wel blijkt, over de vraag, waarin de afkeurenswaardigheid van die uitingen is gelegen, verschil van gevoelen mogelijk, zoo is toch in de algemeenheid der afkeuring een gemeenschappelijk uitgangspunt gegeven, hetwelk de hoop wettigt, dat deze aangelegenheid tot een voor allen te aanvaarden einde kan worden gebracht. Die hoop put de ondergeteekende mede uit den aard der bezwaren, die tegen de indiening worden aangevoerd, en welke hem ook bij het eigen uitgangspunt der bezwaarden niet voldoende gegrond voorkomen.

Deze bezwaren zijn aldus samen te vatten: de uitingen zijn een incidenteel verschijnsel, ook vroeger wel eens voorgekomen, maar spoedig weder doodgelopen; men kan toch niet tegen alle afkeurenswaardige uitingen — in het bijzonder op godsdienstig terrein — optreden; kwetsing van anderer gevoelens komt ook in anderen zin veelszins voor, zoodat hier een uitzonderingspositie wordt geschapen; zelfs op het door het ontwerp bestreken terrein kan men het kwaad niet afdoende keeren, omdat op andere wijze niet minder grievende uitingen mogelijk blijven; de strafrechtelijke bestrij-

¹⁾ M.R.T. XXVII, blz. 186—206.

ding ten slotte brengt de noodzakelijkheid van processen mede, die een middel kunnen blijken erger dan de kwaal. Om al deze redenen vreest men hier een „gelegenheidswetgeving”, die afkeuring verdient.

Wat dit laatste betreft moge de ondergeteekende, in aansluiting aan hetgeen ook reeds door andere leden werd opgemerkt, aanstonds aanteekenen, dat het feit, dat de strafwetgever naar aanleiding van bepaalde gebeurtenissen in het geweer komt, op zich zelf tot een ongunstige beoordeeling niet kan leiden. Juist het terrein van het strafrecht vertoont in hooge mate den terugslag van de ontwikkeling der maatschappij: wijzigingen staan als regel in het teeken van nieuwe verschijnselen, die zich hebben voorgedaan; de rechtsregel van artikel 1 van het Wetboek van Strafrecht, die mede analogie uitsluit, dringt juist op het gebied van het strafrecht tot telkenmalige aanvulling.

Natuurlijk is zekere frequentie en ernst van de nieuwe verschijnselen daarbij voorwaarde. Met dit laatste weert de ondergeteekende ook af de overweging, als zoude het ook vroeger zich voordoen van soortgelijke verschijnselen tegen dit ontwerp kunnen worden aangevoerd. Niemand, die de discussiën over dit ontwerp heeft gevolgd, zal ontkennen, dat men hier op een bij uitstek netelig terrein is en zoo behoeft het niet te verwonderen, dat in het verleden daarop niet aanstonds is gereageerd, maar anderzijds evenmin, dat nu, zij het dan met zekere tusschenpoozen, het verschijnsel zich herhaalt, de vraag, of hier niet een taak voor den wetgever ligt, zich te dringender stelt. En zulks klemt te meer, indien die uitingen een karakter van stelselmatigheid krijgen en zich inschakelen in een de grenzen van ons land overschrijdend verband. Men bedenke ook, dat het intensieve verkeer uitingen als deze thans veel meer in de sfeer van ruime verspreiding brengt dan wel vroeger het geval was. Zoodat de ondergeteekende meent te kunnen zeggen, dat de negatieve houding tegen soortgelijke verschijnselen van vroeger op zich zelf niet behoeft te betekenen, dat het optreden thans van den wetgever van een ander principieel standpunt getuigt dan voortijds werd ingenomen.

Doch is de strijd tegen deze uitingen dan niet gelegenheidswetgeving in dezen zin, dat bepaalde uitingen worden gekeerd, terwijl even veel of even weinig grond zou zijn om tegen andere uitingen op te treden? Er zijn zoovele feiten, die ergernis geven, er wordt zoo veel en velerlei gesmaald op geloovigen, maar ook op ongelooovigen. Moet dan daartegen niet evengoed worden opgetreden? Is hier geen ongerechtvaardigde discriminatie?

De ondergeteekende ontkent het met stelligheid. Hij heeft reeds in de Memorie van Toelichting op het ontwerp met nadruk betoogd, dat deze uitingen, wat daarvan overigens zij, ook als krenking van gevoelens een specificum vertoonen, dat haar uit een strafrechtelijk oogpunt een eigen karakter geeft. In § 2 dezer Memorie zal dit nader worden ontwikkeld. De ondergeteekende moge daarom te

dezer plaatse volstaan met aan te teekenen, dat het ontwerp allerminst beoogt in het algemeen kwetsing van godsdienstige gevoelens te bestrijden; reeds in de Memorie van Toelichting merkte de ondergeteekende op, dat juist op dit gebied, dat het diepste in den mensch raakt, eenerzijds een gevoeligheid voor aantasting, anderzijds een bewogenheid van uitdrukking aanwezig is, die noodwendig kwetsing van gevoelens in allerlei vorm medebrenkt, welke niet dan met volledige opheffing van den strijd van meeningen op dit gebied zou kunnen worden geweerd. Ten onrechte wordt daarom ook het kwetsen van de gevoelens van ongeloofigen in het geding gebracht. Dat uitingen als b.v. dat ongelooft een pest is, straffeloos worden gelaten, zou slechts van onderscheidenheid van behandeling kunnen doen spreken, indien b.v. de uiting, dat de godsdienst opium is voor het volk, door dit ontwerp zou worden getroffen. En de straffeloosheid van het smalen op socialistische beginselen zou slechts tegen het ontwerp kunnen worden aangevoerd, indien het laatdunkend spreken over de tegenovergestelde beginselen door het ontwerp werd afgesneden. Doch aldus ligt de zaak niet.

Slechts tegen bepaalde uitingen, die ook als krenking van gevoelens een specifiek karakter dragen, keert zich — zooals hierna zal worden aangewezen — het ontwerp en daarmee gaat de critiek, ontleend aan de straffeloosheid van andere kwetsingen van gevoelens langs het ontwerp heen. Houdt men dit in het oog, dan blijkt ook de opmerking, dat het doel van het voorstel niet zal worden bereikt, niet te treffen. Kwetsing van godsdienstige gevoelens van anderen aard blijft mogelijk, maar het is ook allerminst het doel kwetsing in het algemeen strafbaar te stellen. En nog minder stelt het ontwerp zich voor de „anti-godsdienstige propaganda te stuiten”. In dit verband ontmoet de ondergeteekende ook de vraag, wat in de Memorie van Toelichting is te verstaan onder „godsdienstvrijheid in den ruimsten zin”, welke aldaar een vrucht van onze historische ontwikkeling is genoemd. De ondergeteekende heeft daarmee bedoeld te zeggen, dat in ons Staatsbestel ligt verankerd, dat de strijd om de religie niet met Overheidswapenen moet worden gestreden. De Overheid kan een juiste keus niet toepassen, en ook heeft de ervaring geleerd, dat elke poging tot bevordering met Overheidsmiddelen van den godsdienst averechtsche werking oplevert. Erkenning van de hooge beteekenis van den godsdienst voor het staatkundig en maatschappelijk leven sluit dus positieve Overheidswerkzaamheid op dit gebied juist uit, brengt dus mede een betoon van vrijlating ook tegenover anders gerichte overtuigingen en derzelver uitingen, die, indien van Overheidswege om haar inhoud bestreden, wellicht eer zouden worden gesterkt. Intusschen, de grenzen der strafwet — de grenzen van hetgeen niet om haar godsdienstige of ongodsdienstige inhoud op zich zelf, maar om het conflict met andere door de Overheid te handhaven normen moet worden in acht genomen — maken desniettemin een voorbehoud noodzakelijk. En te dien aanzien mag een opportu-

niteitsargument, als mede in het Voorloopig Verslag genoemd, dat nl. strafprocessen van dezen aard ongewenschte nevenwerkingen kunnen hebben, niet gelden. Het kwaad ligt ten slotte, behalve in de uitingen op zich zelf, ook in de werkeloosheid daartegenover van de Overheid, die het vertrouwen in die Overheid, dat deze haar taak en verantwoordelijkheid beseft, ondermijnt en aldus bij de onderdanen het gevoel van beveiligd te zijn in de door de Overheid te handhaven waarden, afbreekt. Trouwens, afgezien daarvan, is, zooals ook in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, een strafbepaling niet minder van belang als grondslag van politieel, van rechtstreeksch werend, optreden bepaaldelijk tegen uitingen, die zich in het openbaar aan het publiek willen opdringen.

Het vorenstaande samenvattende, meent de ondergeteekende dus, dat de bezwaren, welke tegen de indiening worden ingebracht, ook bij aanvaarding van het uitgangspunt van die bezwaarde leden, zeker niet voldoende gegrond kunnen worden geacht.

§ 2. De ondergeteekende wil zijn teleurstelling niet verhehlen over de mededeeling in het Voorloopig Verslag, dat zeer vele leden van oordeel waren, „dat het voorstel naar den vorm niet gelukkig is en, in verband ook met de toelichting, een tweeslachtig karakter draagt.” Dankbaar, dat daartegenover reeds door andere leden het ontwerp en zijn toelichting zijn verdedigd, en erkentelijk, dat eenige leden hun oordeel tot na zijn antwoord hebben willen opschorten, moge hij trachten, waar hij na gezette overweging van de gevoerde beschouwingen niet van ongelijk is overtuigd, in het hierna volgende zijn opzet zoodanig te verduidelijken, dat met name die leden, welke strafrechtelijk optreden tegen de gesignaleerde verschijnselen toejuichen, met den door het ontwerp gekozen vorm zich verzoend kunnen verklaren.

De ondergeteekende moge daartoe met eenige algemeene opmerkingen aanvangen. En wel allereerst deze, dat een feitelijk verschijnsel dikwijls van uit meer dan één gezichtspunt kan worden beschouwd, meer dan één qualificatie toelaat. Als men dus bij de behandeling van zulk een feitelijk verschijnsel aan meer dan één gezichtspunt waarde toekent, is dit op zich zelf geen tweeslachtigheid, maar slechts een consequentie van de meerzijdigheid, die het verschijnsel vertoont. Eisch is slechts, dat voor zoover men bij de bijzonderheden van de behandeling slechts naar één gezichtspunt kan handelen, een keus worde gedaan.

Daaraan sluit zich aan, dat ook bij strafrechtelijke behandeling van een verschijnsel een feitelijk verschijnsel onder verschillend gezichtspunt kan worden getrokken. Zeker: bij de bepaling van doel en maat van de straf moet één bepaald gezichtspunt beslissend zijn, maar er behoeft niet aan herinnerd te worden, dat strafrechtelijke wraking — afgescheiden van aard en hoogte van de straf — het feitelijk verschijnsel, ook om het politieel optreden, waartoe het in staat stelt, als geheel *treft*, ofschoon het slechts uit een bepaald

gezichtspunt wordt *gestraft*. En dit treffen, als nevenwerking van het straffen, kan ook uit ander gezichtspunt dan van waaruit wordt gestraft, een wenschelijk gevolg zijn.

Nog een derde opmerking: indien een verschijnsel onder meer dan één gezichtspunt kan worden beschouwd, is het — waar ten aanzien van het feitelijk treffen van het verschijnsel de werking dezelfde is — wenschelijk ten aanzien van de eigenlijke strafrechtelijke behandeling — doel en maat van de straf — het gezichtspunt te kiezen, dat een zoo breed mogelijke basis van overeenstemming verzekert.

Voelt nu de ondergeteekende de gevoerde kritiek op den vorm van het ontwerp goed aan, dan is de situatie deze, dat elk der groepen van bestrijders één bepaald gezichtspunt ten aanzien van het feitelijk verschijnsel bij volkomen uitsluiting willen doen gelden en het wraken, dat de ondergeteekende in het geheel van de strafrechtelijke behandeling met hare nevenwerkingen beide gezichtspunten binnen den kring zijner beschouwingen heeft betrokken. Doch wanneer men beaamt hetgeen de ondergeteekende hiervoor in het algemeen meende te mogen vooropstellen, dan is het duidelijk, dat niet het betrekken van beide gezichtspunten in de beschouwingen op zich zelf onjuist is, doch dat slechts de vraag is, of dit op dusdanige wijze is geschied, dat onzekerheid over de strekking der strafbepaling niet kan bestaan, anders gezegd, dat voor zoover ten aanzien van het bepaalde gezichtspunt moest worden gekozen, dit ook ondubbelzinnig is geschied. Het Voorloopig Verslag twijfelt nu, als de ondergeteekende wel ziet, op beide punten.

De ondergeteekende meent daartegenover niet beter te kunnen doen, dan zijn opzet nog eens duidelijk toe te lichten en daarbij de bezwaren van de beide tegengestelde groepen tegen den vorm in oogenschouw te nemen.

Vooropgesteld zij daarbij, dat wij hier staan voor een feitelijk verschijnsel, hierin bestaande, dat uitingen worden gedaan, die den vorm dragen van smalende Godslasteringen. Men kan over de vraag, wat onder smalende Godslastering valt te verstaan, van oordeel verschillen — de ondergeteekende komt daarop terug —, de duiding aldus van het feitelijk verschijnsel vindt geen bezwaar. Weliswaar zijn er in het Verslag sommige leden, die krenking der Godheid, in tegenstelling met die van menschen, een onmogelijkheid achten, maar uit het verder betoog dezer leden blijkt, dat zij slechts bedoelen, dat die krenking als zoodanig buiten de rechtsorde ligt. In denzelfden geest uiten zich de andere leden, die, in tegenstelling met de eerstgenoemde leden, op den grondslag van de krenking van godsdienstige gevoelens wel met wraking van het feitelijk verschijnsel kunnen medegaan. Anders gezegd: het bezwaar gaat niet tegen de strafbaarstelling van uitingen, die den vorm van smalende Godslastering dragen — afgezien dan van de vraag, of met deze omschrijving eene voldoende begrenzing is ge-

geven, waarover nader — doch over de strafbaarstelling der smalende Godslastering *als zoodanig*.

Daartegenover staan dan de leden, die juist de Godslastering *als zoodanig* willen strafbaar stellen, en daarbij op den ondergeteekende zelf in diens Memorie van Toelichting op het onderhavige ontwerp een beroep doen. De ondergeteekende kan dit beroep niet geheel juist achten. Spreekt men toch van straffen der Godslastering *als zoodanig*, dan moet dit beteekenen, dat de rechtsgrond der bestraffing gesteld wordt in het aanranden van God, doch heeft men wel te bedenken, dat in het kader van ons positieve strafrecht als element van het delict dan ook bezwaarlijk kan worden gemist de bewustheid — weder in den zin van ons positieve strafrecht — van het bestaan van den Goddelijken Persoon, dien men in zijn uitingen smaalt. Typeerend voor de uitingen nu is juist, zooals de ondergeteekende verder op nog nader zal aangeven, dat aldus de zaak als regel niet ligt. Als tweede komt daarbij, dat de strafmaat in dezen opzet groote moeilijkheid moet geven. In het Voorloopig Verslag wordt te dien aanzien verwezen naar de straf, gesteld op den meened, doch de ondergeteekende moge opmerken, dat die strafmaat niet is ingesteld op de in den meened tegen God gelegen zonde, doch op de aantasting der rechtszekerheid en het algemeen vertrouwen, die in het afleggen van den meened — evenals in het afleggen van de onder belofte gegeven valsche verklaring — is gelegen. Ook is in de derde plaats het vereischte der openbaarheid in den hier besproken gedachtengang niet zoo aanstonds relevant. Trouwens de leden zelf, hier aan het woord, noemen ten slotte de „openbare orde” en „goede zeden” als rechtsgrond der bestraffing. Hiermede komen zij in de lijn van des ondergeteekenden betoog in de Memorie van Toelichting, waar hij op grond van de erkenning ook in ons Staatsbestel van God, het uitzuiveren van deze verschijnselen uit de openbare sfeer gewettigd noemde. Maar dit is dan meer — om in de hiervoren gebezigde terminologie te blijven — een politieele maatregel als gevolg van een strafbepaling, dan een bestraffen van de Godslastering als zoodanig.

Dit element, deze nevenwerking van de voorgestelde strafbepaling, heeft ook voor den ondergeteekende zelfstandige waarde. Strijd met de Constitutie en de daarin gewaarborgde godsdienstvrijheid vermag hij te dezen niet te zien. Trouwens, indien dit bezwaar inderdaad bestond, dan zou het ook moeten gelden voor de leden, die dit bezwaar aanvoeren, doch tevens met de voorgestelde strafbepaling op den rechtsgrond der krenking van gevoelens accoord gaan: immers, indien het verschijnsel met het oog op de godsdienstvrijheid zou moeten worden geduld, dan mag het ook niet, op welken rechtsgrond dan ook, worden geweerd.

Overigens zou de ondergeteekende den leden, die den rechtsgrond eener strafbepaling in de Godslastering als zoodanig willen zoeken, willen doen opmerken, dat de tegenstelling, welke door de tegen-

gestelde groepen van leden zoo scherp wordt gemaakt, een betrekkelijke is. Zeker, om krenking van gevoelens wordt gestraft, doch waarom krenkt het zoo diep, dat de Overheid dit niet ongemoeid kan laten? Omdat de uiting in haar vorm de vreeselijkste zonde is, die de in zijn gevoelens getroffen mensch kent, gelijk trouwens de uiting juist ook in die wetenschap en uit dien hoofde wordt gedaan. En zoo dus al de Overheid de bestraffing ter hand neemt om de krenking der godsdienstige gevoelens te voorkomen, zoo wordt dit toch ten aanzien der getroffen en slechts bereikt in verband met het aldus weren van de smalende Godslastering zelf. Want voor den getroffene is niet de bevrediging daarin gelegen, dat zijn gevoelens worden ontzien, doch dat de smalende Godslastering onmogelijk is gemaakt. Ook uit dit oogpunt bezien, gaat het hier dus niet over volstrekke tegenstellingen.

Met het vorenstaande is reeds aangewezen, dat de ondergeteekende inderdaad aan het ontwerp bij de nadere bepaling van aard en maat van de bestraffing de krenking van de godsdienstige gevoelens heeft ten grondslag gelegd. Daarmede komt de ondergeteekende tot die leden, die met dit uitgangspunt instemmend, desondanks op het ontwerp kritiek oefenden. De ondergeteekende heeft in het vorenstaande reeds aangewezen, dat, voor, zoover die kritiek zich richt tegen het opnemen van de uitdrukking „smalende Godslasteringen” in de delicts-omschrijving, deze kritiek op zichzelf niet gegrond is. Immers men heeft te onderscheiden het feitelijk verschijnsel en den rechtsgrond der bestraffing. Het bezigen van de uitdrukking impliceert dus allerminst, dat men de smalende Godslastering *als zoodanig* treft. Delicts-omschrijving en rechtsgrond zijn in het strafrecht twee wel te onderscheiden momenten.¹⁾ De eenige vraag is dus: uitgaande van den rechtsgrond der krenking van godsdienstige gevoelens, worden dan met deze verschijnselen getroffen eenerzijds wat men moet treffen, anderzijds niet meer dan men mag treffen. Op deze punten wordt dan ook inderdaad in het Voorloopig Verslag bezwaar gemaakt. Gesproken wordt van een gevaar, dat het ontworpen artikel in de practijk zal worden gebruikt als een wapen tegen ernstige geloofsbestrijding. Alles zou afhangen van het subjectief inzicht van den rechter, elke objectieve maatstaf zou ontbreken.

¹⁾ Als teekenend voorbeeld zij verwezen naar het delict van artikel 270 (smaad van overledenen) waarbij de aandacht verdient, dat in het tweede lid een klacht van de nabestaanden als voorwaarde voor de vervolging is gesteld, m.a.w. de rechtsgrond in de aantasting van deze nabestaanden is gelegd. Men vergelijkte SIMONS, Leerboek van het Nederlandsche Strafrecht, II, 5e druk 1929, blz. 62 en vlgde; NOYON, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, III, 4e druk 1927, aant. 1 op artikel 270; BASTERT, Beschimping van Afgestorvenen, Diss. Utrecht, 1886, Inleiding, blz. 5 en vlgde, enz.; VON LISZT—SCHMIDT, Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, 25e Auflage 1927, § 95 II 2, S. 507 (met uitvoerige opgave van Duitsche literatuur).

De ondergeteekende moet bekennen, dat hij deze beschouwingen niet zonder verwondering heeft gelezen. Vooral toen hij kennis nam van wat de leden, die een strafrechtelijk optreden gewettigd achten, daartegenover als omschrijving stellen: het op noodeloos kwetsende wijze het Godsgeloof aanranden, het „brutaal, zeer ver gaand of iets dergelijks” krenken van gevoelens. Hier is toch wel alles in de subjectieve sfeer gebracht. Naar welken maatstaf zal beoordeeld worden, of de kwetsing al dan niet noodig moet worden geacht om de aanranding van het Godsgeloof doeltreffend te doen zijn — men zal overigens in deze uit de formule rechtstreeks voortvloeiende vraagstelling reeds gevoelen, dat deze delictsomschrijving ook overigens niet wel mogelijk is—? Welke richtlijnen moet men volgen bij het bepalen van het punt („zeer ver gaand”), waar de krenking halt moet houden? Iedere aanwijzing daaromtrent ontbreekt. En zij is — reeds in de Memorie van Toelichting heeft de ondergeteekende daarop allen nadruk gelegd — inderdaad volstrekt noodig. De strijd om den godsdienst, de propaganda vóór of tegen bepaalde opvattingen op dit terrein, zelfs de uitdrukking zonder agressieve of propagandistische bedoeling van bepaalde overtuigingen op dit gebied, includeert noodwendigerwijs, waar het hier gaat over het voor den mensch eerste, dikwijls kwetsingen van gevoelens. Een scherpe begrenzing is dus noodig, welke dan het eigenaardige van de kwetsingen, op grond waarvan strafrechtelijke repressie tegen deze kwetsingen in tegenstelling met andere gewettigd wordt geacht, moet uitdrukken.

De ondergeteekende blijft ook na herhaalde overweging van oordeel, dat met de formule „krenking door smalende Godslastering” het best dit doel wordt benaderd. Hier is niet een betrekkelijk begrip ingevoerd, hetwelk tot nadere appreciatie moet leiden, maar een zakelijke omschrijving. Er moet zijn in de uiting een smalen van den Persoon Gods. De ondergeteekende erkent, dat bij het bezigen van de uitdrukking Godslastering zonder meer gevaren dreigen: daaronder zou elke uiting, die objectief aan God de eere onthoudt, die Hem toekomt, kunnen vallen. Maar met het opnemen van het woord „smalen” is vastgelegd, dat slechts die uitingen worden getroffen, die in haar uitdrukkingswijze zelf een hoonen van den Persoon Gods bevatten. ¹⁾ Uitgeschakeld zijn dus daarmede

¹⁾ Ook in de theologische literatuur treft men ten aanzien van het begrip „Godslastering” onderscheidingen aan, die een parallel vertoonen met de hier gemaakte.

Zoo worden b.v. in de Gereformeerde Ethiek van prof. dr. W. GEESINK (Kampen, 1931, Deel I, pg. 333) bij de blasphemie vier soorten onderscheiden:

1°. wanneer iemand smadelijk en met verachting over God spreekt (bijv. Farao, Ex. 5 : 2),

2°. wanneer men aan God onttrekt wat Hem eigen is bijv. de deugden Zijner rechtvaardigheid, wijsheid enz.,

3°. wanneer men Hem toeschrijft wat met Zijn natuur strijdt, bijv. de ongerechtigheid,

4°. wanneer men aan het schepsel toekent, wat God alleen toekomt.

wetenschappelijke uitingen, kondgevingen van eerlijke overtuigingen, die immers nooit dien vorm aannemen.

De smalende Godslastering als criterium schijnt den ondergeteekende voorts ook daarom aangewezen, wijl aldus het moment wordt genoemd, waar de ontoelaatbaarheid uit het oogpunt van kwetsing van gevoelens is gelegen. Typeerend toch is hier — en daarin is ook het opzet der krenking openbaar —, dat men zich in zijn uitingen stelt op den bodem van anderer geloofsovertuiging, dat men de geloofsvoorstellingen van die anderen als het ware voor een oogenblik schijnt te gaan deelen, en dat men dan op dit gebied van anderen het ergste volvoert, wat die anderen kennen. Daarom ziet de ondergeteekende ook niets ongerijmds in het feit, dat hier gestraft wordt iemand, die niet aan God gelooft. Zeker „smalende Godslastering” is *als zonde* ernstiger voor hem, die aan God gelooft, dan voor hem, die niet aan God gelooft, maar als *delict in de menselijke rechtsorde* is het feit, dat hij niet aan God gelooft, maar desniettemin smalende Godslastering uit om den ander te kwetsen, integendeel juist een verzwarende omstandigheid. De eerste richt zich inderdaad tegen God en van hem kan — met de leden in het Voorloopig Verslag — wellicht worden gezegd, dat hij aan Gods gericht kan worden overgelaten, de ander weet met gelijke uitingen de menschen te treffen, maar juist daarom zullen dezelfde leden kunnen erkennen, dat in het bijzonder tegenover hem de rechtsordening een taak heeft.

Met die laatste onderscheiding is ook verklaard, waarom in de omschrijving naast de smalende Godslastering het element van het zich op voor godsdienstige gevoelens krenkende wijze uitlaten is opgenomen. Hieromtrent moge de ondergeteekende allereerst

Voor de beperktheid van het hier gebezigde begrip kan ook van belang zijn te vermelden, dat t.a.p. van de blasphemie in haar hiervoren vermelde soorten onderscheiden wordt b.v. de spot met het heilige (pg. 332) en de onheilige vloek (pg. 336).

In gelijken zin ook HINSCHIUS in de Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche, VII 1899, S. 31 flgde, s.v. Gotteslästerung.

Voor de literatuur op Rooms-Katholiek standpunt zij te dezen verwezen naar de omschrijving van Godslastering in de Summa Theologica van THOMAS AQUINAS — II, II. Q. 13, a. 1 —:

„Blasphemiae vitium ad infidelitatem eatenus spectat quatenus per illam homo corde, vel ore, *secundum intellectum, vel affectum*, Deo tribuit quae ei non conveniunt, vel negat quae ei conveniunt” (cursiveering van deze Memorie).

De gedachte, gelegen in de gecursiveerde woorden, wordt op de aangehaalde plaats nader uitgewerkt als volgt:

„..... Quod quidem potest contingere dupliciter: uno quidem modo secundum solam opinionem intellectus; alio modo conjuncta quadam affectus detestatione; sicut e contrario fides Dei per dilectionem perficitur ipsius. Hujusmodi ergo derogatio divinae bonitatis vel est secundum intellectum tantum, vel etiam secundum affectum.”

Men vergelijk ook *Webster Melody* in The Catholic Encyclopedia, vol. II 1907, p. 595, s.v. Blasphemy.

Voor de Israëlitische theologische literatuur vergelijk men *Amram* in the Jewish Encyclopedia, vol. III 1902, p. 237, s.v. Blasphemy.

opmerken, dat zelfs indien in de delictsomschrijving in het geheel niet van krenking van gevoelens werd gesproken, daarmede niet in het minst zou worden te kort gedaan aan het feit, dat als rechtsgrond der bestraffing van het feitelijk verschijnsel de krenking van gevoelens is genomen. Uit de aan het delict in het Strafwetboek gegeven plaats en uit de strafmaat zou dit, evenals uit de considerans, gelijkelijk voortvloeien. Intusschen is het opnemen der qualificatie in de omschrijving zelf, ten einde alle misverstand af te snijden, van beteekenis te achten, vooral ook om aldus te doen uitkomen, dat het hier gaat over de uitwendige verschijning van de smalende Godslastering en dus b.v. het element, dat bij den dader het geloof in God aanwezig zou moeten zijn, zooals bij bestraffing der Godslastering als zoodanig wel zou moeten worden vereischt, ontbreekt. Doch anderzijds — en dit is de bedoeling van de toelichting geweest — beteekent de opneming van de krenking van gevoelens in de omschrijving niet, dat in concreto zou moeten worden bewezen, dat krenking is gevolgd, dat men dus in elk proces zou moeten bewijzen, dat bepaalde menschen in hun gevoelens door deze uiting zijn gekrenkt geworden. De geschiktheid in het algemeen daartoe van de uiting — waaraan trouwens als nadere eisch is gesteld, dat zij in het openbaar moet geschieden — is voldoende.

Eenige leden hebben in het Voorloopig Verslag gesteld, dat in het ontwerp om op principieelen grondslag aanspraak te kunnen maken, ongelooftspropaganda in het algemeen zou moeten worden gestraft. De Overheden hebben in onzen Staat, die God erkent, te bevorderen, dat God wordt geëerd, dat derhalve uitingen van ongelooft worden bestreden en dat de ongelooftspropaganda zoo krachtig mogelijk wordt tegengegaan. Overigens meenen deze leden aan de Regeering voorshands ter beslissing te moeten overlaten, op welke wijze dit het meest doeltreffend zou kunnen geschieden.

Dit laatste wijst er niet op, dat de leden, hier aan het woord, het eigen standpunt reeds voldoende in zijn consequenties hebben overzien. Inderdaad blijkt bij het doordenken van de door deze leden gevolgde lijn, dat het standpunt onhoudbaar is. Ook hierom, omdat door dergelijk Overheidsoptreden het Koninkrijk Gods niet kan worden gebouwd. De ondergeteekende moet dan ook de door deze leden gemaakte tegenstelling, als zoude aan het ontwerp, anders dan aan hun standpunt, principieele grondslag ontbreken, wraken: er is hier verschillend beginsel.

Een antwoord behoeft daarom nog slechts de concrete vraag, of de qualificatie van de Mis als afgoderij zou kunnen worden gerangschikt onder de feiten, die men bedoelt hier strafbaar te stellen. Deze vraag beantwoordt de ondergeteekende met verwijzing naar hetgeen hiervoren omtrent de elementen van het delict is gezegd, ontkennend.

§ 3. Enkele leden bleken van oordeel, dat de voorgestelde delictsomschrijving moeilijk te hanteeren zou zijn. Het doel zou zijn dien vorm van Godslastering strafbaar te stellen, waaronder het volk in zijn godsdienstige gevoelens wordt gekrenkt, en dit zou dan door de voorgestelde redactie niet worden bereikt.

De ondergeteekende moge vertrouwen, dat de nadere uiteenzetting in de voorafgaande paragraaf de bedoeling van het ontwerp — die in de gegeven resumptie niet geheel juist is vertolkt — voldoende zal hebben verduidelijkt, en ook aangetoond zal hebben, dat — met volkomen erkenning van de bezwaren, aan het vinden van een eenerzijds niet te ruime, anderzijds niet te enge, redactie verbonden — het bereiken van dat doel door de ontworpen formulering der strafbepaling zoo dicht mogelijk wordt benaderd.

De vraag, hoe over laster en bespotting van Christus is te oordeelen, kan daarin tevens hare beantwoording vinden. Waar de rechtsgrond gelegen is in de krenking van godsdienstige gevoelens, daarin bestaande, dat de uitingen den vorm aannemen van het smalen van — in anderer geloofsvoorstelling — den Goddelijken Persoon, is het smalen van den Persoon van Christus — immers een van de Personen van de Goddelijke Drie-eenheid — onder de smalende Godslastering zonder twijfel begrepen. Aan het vereischte, dat de uiting in haar vorm het smalen van een persoon moet zijn, is voorts te toetsen de vraag, of het smalen der Eucharistie onder de strafbepaling kan vallen: voor zoover het den vorm zou hebben van een smalen van den Persoon van Christus, die naar de geloofsvoorstelling der Roomsche-Katholieken in deze gedaante aanwezig is, kan het onder de voorgestelde strafbepaling begrepen worden geacht. Een smalende voorstelling van de Moeder Gods zal inderdaad onder de ontworpen artikelen niet vallen. Ongetwijfeld worden door zoodanige voorstelling, evenals trouwens op velerlei andere wijze, godsdienstige gevoelens ernstig gekwetst, maar de begrenzing, die door het ontwerp is aanvaard, wordt daarmee niet overschreden.

Voorts wordt in § 3 een delictsomschrijving voorgesteld, welke zich aansluit bij artikel 156 van het Indisch Wetboek van Strafrecht — een van de z.g. haatzaaiartikelen —. De ondergeteekende wijst er op, dat deze omschrijving eenerzijds een veel ruimer strekking bezit dan de strafbare feiten van het wetsontwerp — hij zou zich dan ook te dezen willen aansluiten bij de leden uit het Verslag, die twijfel opperden, of een gelijk artikel voor Nederlandsche verhoudingen aanvaardbaar is te achten; hij is geneigd deze vraag voor zich zelfs positief ontkennend te beantwoorden —, anderzijds niet omvat de verschijnselen, welke het wetsontwerp bedoelt te treffen. De verschenen artikelen en teekeningen geven niet op smalende en krenkende wijze uiting aan gevoelens van vijandschap, haat of minachting tegen een of meer groepen der bevolking, doch aan gevoelens van vijandschap, haat of minachting jegens de geloofsvoorstellingen van bepaalde bevolkingsgroepen. Hetgeen iets anders is. De

ondergeteekende meent dan ook niet, dat een oplossing moet worden gevonden in de richting van een artikel als artikel 156 van het Indisch Strafwetboek.

Ten slotte wordt in het Verslag nog gevraagd — het punt is eigenlijk reeds in de vorenstaande beschouwingen beantwoord —, of een rechtbank, die smaad bijv. van Christus onder Godslastering brengt, niet tevens de Godheid van Christus als vaststaande aanneemt. Deze vraag is ontkenkend te beantwoorden. Het persoonlijk geloofsstandpunt van den rechter — dit geldt trouwens niet slechts voor het smalen van Christus, maar voor de Godslastering in het algemeen — is buiten het geding.

§ 4. Artikel 171, tweede lid, van de Grondwet heeft niet de bedoeling bescherming te verleen aan de godsdienstige gevoelens van andersdenkenden, doch is een voorschrift „ter verzekering der openbare orde en rust”. Dit volgt rechtstreeks uit het verband met het eerste lid van het artikel. Het kan ook historisch worden aange-toond. Men vergelijkte BUYS, De Grondwet, II, 1884, blz. 506, KRANENBURG, Het Nederlandsch Staatsrecht, II, 3e druk 1930, blz. 397, DE VISSER, Kerk en Staat III, 1927, blz. 356 en 363 en vlgde, en, eenigszins anders, DE SAVORNIN LOHMAN, Onze Constitutie, 4e druk, 1926, blz. 319 en vlgde.

In zooverre is er aldus een zekere overeenstemming met de thans voorgestelde voorschriften, dat ook deze mede bedoelen de openbare orde te beschermen. Overigens echter bestaat er groot verschil. Is de Godslastering, gelijk reeds in paragraaf 2 werd aangeteekend, althans voor den geloovigen mensch de ergste zonde, die hij kent, geen andersdenkende zal het houden van openbare godsdienst-oefeningen buiten gebouwen en besloten plaatsen op zichzelf afkeuringswaardig kunnen noemen. In streken, waarin de bevolking overwegend den vorm van geloof aanhangt, waarvan die godsdienst-oefeningen de uiting zijn, behoeft tegen haar dan ook in het algemeen geen bezwaar te worden gemaakt. Dit wordt eerst anders in sterk gemengde streken of in streken, waar de bevolking overwegend andersdenkend is. Daar kan onder omstandigheden door zoodanige godsdienst-oefeningen gevaar voor de openbare orde ontstaan. Dit gevaar voor de orde bedoelt het Grondwetsvoorschrift, gelijk ook boven gezegd, te voorkomen.

§ 5. Door sommige leden is medegedeeld, dat zij dit wetsontwerp zóó moeilijk op zuiver zakelijke gronden te verdedigen achten, dat zij in de propaganda in de pers, waarvan de indiening van dit wetsvoorstel een gevolg kan worden geacht, wel een toeleg moesten zien om te voorzien in een tekort aan materiaal voor de Christelijke propaganda. Intusschen merken die zelfde leden op, dat het feit, dat tot dusver reeds tal van predikanten zich tegen de in het ontwerp belichaamde denkbeelden hebben verklaard, bewijst, dat het politiek doel niet zoo licht zal worden bereikt.

Uit dit laatste volgt — in verband met de omstandigheid, dat verschil van gevoelen binnen den kring der geloovigen zich ten aanzien van dit onderwerp reeds vroeger heeft geldend gemaakt — dat de veronderstelde opzet op gebrek aan inzicht zou berusten, hoedanig gebrek toch wat vreemd zou zijn bij hen, wien overdachte berekening wordt ten laste gelegd. Trouwens is niet dikwijls juist integendeel het verwijt vernomen, dat de rechtsche partijen de behandeling van principieele punten vreezen, omdat aldus verschil van inzicht op het terrein, waar hun gemeenschappelijk uitgangspunt zou liggen, aan den dag komt?

Maar geheel afgezien van het vorenstaande, is het aangevoerde niet ter zake dienende, omdat de stelling, dat dit ontwerp zijn ontstaan aan zekere propaganda in de pers zou danken, met de feiten in strijd is. In de pers had de zaak een onderwerp van bespreking nog niet uitgemaakt, toen de ondergeteekende in de Memorie van Antwoord op Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1931 zijn standpunt te dezen uiteenzette, van welk standpunt de indiening van het ontwerp — in verband met nadien voorgevallen feiten — het rechtstreeksch gevolg was.

Overigens, de leden, hier aan het woord, gaven hun visie slechts, omdat zij zakelijke gronden niet vermochten te ontdekken. De ondergeteekende vertrouwt, dat hun bij nadere overweging, ook van deze Memorie van Antwoord, zal duidelijk worden, dat hier inderdaad zakelijke gronden in alleszins voldoende mate aanwezig zijn.

Artikel 1.

In de Memorie van Toelichting heeft de ondergeteekende er op gewezen, dat de ernstige krenking van godsdienstige gevoelens, waaraan de smalende godslasteraar zich schuldig maakt, een eigen karakter vertoont. De lasteraar, waarom het hier gaat, bestrijdt de godsdienstige gevoelens van andersdenkenden niet van buitenaf, terwijl hij duidelijk doet uitkomen zelf die gevoelens niet te deelen; neen, hij geeft zich, althans voorloopig, den schijn van een medegeeloovige, bezigt de godsdienstige voorstellingen van de geloovigen, om vervolgens die voorstellingen te smaden. In zooverre zag de ondergeteekende overeenstemming met de misdrijven van het bestaande artikel 147 van het Wetboek van Strafrecht. Waar deze alleen kunnen worden gepleegd op plaatsen, bestemd voor de uitoefening van den eeredienst, ligt daaraan de gedachte ten grondslag, dat men, anderer terrein betredend, zich dienovereenkomstig heeft te gedragen. Wel verre van deze constructie zeer gekunsteld en zonder behoorlijken juridischen grondslag te achten, meent de ondergeteekende aldus in deze materie een in ons positief recht erkend criterium te hebben gevonden, waarnaar de juiste begrenzing van de te dezen te stellen strafbepaling is te verkrijgen. Men bedenke daarbij, dat het hier niet gaat over een aan deze delicten gemeenschappelijk rechtsbegrip, maar slechts bedoeld is aan te

wijzen een in de strafbaarstelling dezer delicten gelijkelijk werkende rechtsidee.

Het geeselen en hekelen van het misbruik, dat naar de opvatting van den hekelende door anderen van Gods naam wordt gemaakt en van de caricatuur, welke naar zijn meening die anderen van de voorstelling Gods geven, zal op zichzelf niet onder het voorgestelde artikel vallen. De in het ontwerp gewraakte uitingen moeten immers in hare uitwendige verschijning betrekking hebben niet op menschen, maar op God. Alleen dus wanneer de hekeling dien vorm zou aannemen, kan van toepassing der strafbepaling sprake zijn.

De vraag, of de bestaande strafrechtelijke bepalingen voor drukpersdelicten — de ondergeteekende denkt hiermede aan het ook in het verslag aangehaalde Apeldoornsche geval — aanvulling behoeven, heeft de ondergeteekende inmiddels reeds beantwoord in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van deze Kamer betreffende Hoofdstuk IV van de Rijksbegroting voor 1932. Naar zijn oordeel moet eenerzijds te dezen in het oog worden gehouden, dat strafwet en strafvordering, uit haren aard van bindende algemeene regels, voor afdoende bestrijding van het strafwaardige in het algemeen wel steeds praktische moeilijkheden zullen opleveren, terwijl op het bepaalde terrein van de drukpersvrijheid de uitsluiting door de Grondwet van preventieve censuur aan radicale oplossingen in den weg staat. Anderzijds is de ondergeteekende van de noodzakelijkheid van aanvulling, wijl anders ernstige drukpersdelicten onvervolgbaar zouden blijven, nog niet overtuigd. Indien echter de verhoudingen inderdaad zoo zouden blijken te liggen, kan men onverwijld de noodige voorstellen verwachten.

De woorden „in het openbaar” zijn ontleend aan de omschrijving van het misdrijf van opruiing in artikel 131. Die woorden komen overigens ook in andere artikelen van het Wetboek voor — men zie de artikelen 133, 153, 185, 187, 266, 426, 432, 447 en 451 —. Zij hebben volgens literatuur en jurisprudentie de vaststaande beteekenis van „ten aanhoore of aanschouwe van het publiek”¹⁾.

Voor de uitdrukking „bij geschrift (of afbeelding)” vergelijkte men eveneens artikel 131. In den ontworpen tekst bestaat ook nog dit bezwaar tegen het vervangen van „bij geschrift of afbeelding” door „door middel van geschriften of afbeeldingen”, dat onmiddellijk daarna in het artikel volgt „door smalende Godslasteringen”.

De komma's achter de woorden „openbaar” en „afbeelding”

¹⁾ Vgl. SIMONS, Leerboek van het Nederlandsche Strafrecht II, 5e druk 1929, blz. 216; NOYON, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, II, 4e druk 1926, aantekening 4 op artikel 131; H. R. 9 Mei 1887, W. 5429, 25 Juni 1888, W. 5591, 24 Juni 1889, W. 5746, 23 November 1891, W. 6117, 26 Juni 1893, W. 6368, 27 Juni 1904, W. 8095, 21 November 1921, W. 10844, N. J. 1922, blz. 177, 17 December 1928, W. 11939, N. J. 1929, blz. 638.

maken het nummer gemakkelijker leesbaar. Zij kunnen niet tot misverstand aanleiding geven, daar uit de tweede komma duidelijk volgt, dat de woorden „mondeling of bij geschrift of afbeelding” slechts nader omschrijven de wijze, waarop de hierbedoelde handelingen „in het openbaar” moeten plaats hebben. In artikel 266 is om bijzondere reden tweemaal de komma voor „mondeling” weggelaten; men vergelijkte hiertegenover de interpunctie van vele andere artikelen, b.v. van de artikelen 105, 125, 126¹⁾, 127, 129, 131, 133, enz.

Artikel 2.

Dit artikel is, gelijk in de Memorie van Toelichting is uiteengezet, als aanvulling van het bepaalde in artikel 1 noodzakelijk.

Overigens zij ten aanzien van de wenschelijkheid boven naar de §§ 1 en 2 van de algemeene beschouwingen verwezen.

De Minister van Justitie,

J. DONNER.

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met voorzieningen betreffende bepaalde voor godsdienstige gevoelens krenkende uitingen is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld, den 12den December 1931.

MARCHANT.
TEULINGS.
VAN WIJNBERGEN.
DE WILDE.

De openbare behandeling van dit Wetsontwerp vond in de Tweede Kamer plaats op 26, 27 en 31 Mei en 1 Juni 1932 (Handelingen 1931—1932, blz. 2584—2654).

Door gebrek aan plaatsruimte kunnen wij de in menig opzicht belangwekkende, zeer uitvoerige beraadslagingen hier niet overnemen.

Het ontwerp is ten slotte ongewijzigd aangenomen met 49 tegen 44 stemmen.

¹⁾ In FRUIN, De Nederlandsche Wetboeken, uitgave 1931, is in de interpunctie van dit artikel een drukfout geslopen — de eerste komma behoort achter „die” —.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Strafbevoegdheid.

Koninklijk besluit van 14 October 1932, nr. 23.

(Legerorders 1932, Nr. 307.)

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Defensie van 10 October 1932, IIe Afdeeling B, nr. 20;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

I. onder de formaties, bedoeld in Artikel 41, sub 2°, der Wet op de krijgstucht, wordt gerekend het militair personeel, werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf, dat jonger of lager in rang is dan de oudst of hoogst in rang zijnde, bij dezen dienst werkzamen officier van het beroepspersoneel;

II. onder de formaties, bedoeld in Artikel 39, sub 3°, der Wet op de krijgstucht, wordt gerekend het militair personeel, werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 1 October 1932.

WILHELMINA.

De Minister van Defensie,

L. N. DECKERS.

Uitvoeringsbepalingen.

*Vastgesteld bij Ministerieele beschikking van 25 October 1932,
IIde Afd. B, nr. 62.*

1. Het militair personeel, werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf, dat jonger of lager in rang is dan de oudst of hoogst in rang zijnde, bij dezen dienst werkzame officier van het beroepspersoneel, staat met betrekking tot de uitoefening der strafbevoegdheid, bedoeld in

Artikel 41, sub 2° der Wet op de krijgstucht, onder de bevelen van bedoelden officier.

2. Het militair personeel, werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf, staat met betrekking tot de uitoefening der strafbevoegdheid, bedoeld in Artikel 39, sub 3°, der Wet op de krijgstucht, onder de bevelen van den Commandant der IVde Artilleriebrigade.

Strafbevoegdheid.

*Ministerieele kennisgeving van 3 November 1932,
IIde Afd. B, nr. 74.*

(Legerorders 1932, Nr. 314.)

Bij Koninklijk besluit van 26 October 1932, nr. 35, is bepaald, dat onder de formaties, bedoeld in art. 39, sub 3°, der Wet op de krijgstucht, wordt gerekend het Infanterieschietkamp.

Vereenigingswezen bij het Indische leger.

Bij Gouvernementsbesluit van 29 Augustus 1932, No. 1, zijn in den Leidraad met betrekking tot het vereenigingswezen van militairen der Landmacht¹⁾ de volgende wijzigingen aangebracht.

In artikel 4 vervallen aan het slot van lid (20) de woorden: „d.w.z. moeten alle actief dienende militairen zijn”, terwijl lid (22) moet worden gelezen:

„(22). Ook gewezen beroepsmilitairen kunnen desgewenscht lid eener militaire belangenvereeniging zijn; men zou hen b.v. buitengewone leden kunnen noemen. Stemrecht bezitten zij echter *niet*, terwijl zij evenmin in het bestuur kunnen worden opgenomen en slechts met toestemming van het bestuur aan beraadslagingen mogen deelnemen.”

¹⁾ Zie M.R.T. XXVI, blz. 103-111; XXVIII, blz. 255. Red. M.R.T.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Militaire rechtspraak. — Deelneming aan optochten door militairen in uniform. — Geestelijke vrijheid. — Optreden van een organisatieleider. — Rehabilitatie van een officier.

Aan het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Defensiebegroting voor 1933 ontleenen wij het volgende:

Militaire rechtspraak.

Wederom bepleitten verscheidene leden afschaffing van de militaire rechtspraak in vreedetijd.

Andere leden zouden zulk een afschaffing niet juist achten.

Deelneming aan optochten door militairen in uniform.

Gaarne zou men, mede in verband met de gebeurtenissen op 20 September j.l., worden ingelicht over de geldende regelen met betrekking tot het deelnemen aan optochten door militairen in uniform.

Geestelijke vrijheid.

Men meende te weten, dat op de schepen en in de inrichtingen der zeemacht niet steeds op de juiste wijze wordt opgetreden met betrekking tot lectuur van aan de leiding niet welgevallige richting. Zoo werden bijv. verschillende pogingen aangewend, militairen van het lezen van het dagblad *Het Volk* te weerhouden. Met klem werd aangedrongen op het treffen van maatregelen, welke een zoodanige handelwijze voor het vervolg onmogelijk maken.

In dit verband werd nog de aandacht gevestigd op de omstandigheid, dat in den laatsten tijd bij herhaling de verspreiding van convocaties van vergaderingen van marinepersoneel wordt verboden. Men meende, dat in dit opzicht met weinig tact wordt opgetreden en drong ook hier op het nemen van doeltreffende maatregelen aan.

Andere leden vestigden er de aandacht op, dat in elk geval voor de handhaving van de krijgstucht behoort te worden zorg gedragen.

Optreden van een organisatieleider.

Inlichtingen werden gevraagd omtrent het optreden van den leider eener vakorganisatie voor marinepersoneel aan boord van Hr. Ms. *Gelderland*.

Gevraagd werd, welke maatregelen de marine-autoriteiten met betrekking tot dezen leider hebben genomen.

Rehabilitatie van een officier.

Gevraagd werd, of naar 's Ministers meening de majoor W. G. de Bas door de uitspraak, in zijne zaak door het Hoog Militair Gerechtshof gegeven, voldoende is gerehabiliteerd. ¹⁾

In de Memorie van Antwoord vinden we hierop de volgende antwoorden:

Militaire rechtspraak.

Ondergeteekende veroorlooft zich te verwijzen naar het gestelde onder „Militaire rechtspraak” op blz. 8 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op het VIIIste hoofdstuk der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1932. ²⁾ Sedert is geen wijziging gekomen in zijn daar omschreven meening, dat afschaffing van de militaire rechtspraak met het oog op de in de weermacht heerschende bijzondere toestanden en verhoudingen niet wenschelijk is.

Deelneming aan optochten door militairen in uniform.

Krachtens het bepaalde in art. 17 van het Reglement betreffende de krijgstucht is het den militair, uit hoofde van zijn uit het wezen van de krijgsmacht en de beginselen van de krijgstucht voortvloeiende bijzondere positie en verplichtingen, o.m. verboden deel te nemen, zoowel in uniform als in burgerkleeding:

a. hetzij aan optochten van welken aard ook, zonder toestemming, voor wat de zeemacht betreft van den commandeerenden officier, voor wat de landmacht betreft van de plaatselijke militaire autoriteit;

b. hetzij aan betoogingen van welken aard ook, indien de commandeerende officier of de plaatselijke militaire autoriteit deelneming daaraan verboden heeft, of indien die deelneming in strijd is met de belangen van de krijgstucht.

Geestelijke vrijheid.

Op grond van in de dagbladen *Het Volk* en *Het Haagsche Volk* verschenen artikelen werd in September 1931 een verbod uitgevaardigd om die dagbladen in de cantines van zee- en landmacht ter lezing te leggen. Drang om persoonlijke abonnementen op die bladen tegen te gaan is voor zoover bekend nergens geoeffend.

Convocaties en andere van de besturen der personeelsorganisaties uitgaande circulaires of geschriften mogen, mits zij niet in strijd zijn met de handhaving van de krijgstucht, aan boord der schepen en bij de inrichtingen der zeemacht worden verspreid of aangeplakt, indien zij betrekking hebben op administratieve of huis-

¹⁾ Men zie de beschikking van het H.M.G. met onze aantekening, hier-voor blz. 273-277. Red. M.R.T.

²⁾ M.R.T. XXVII, blz. 307. Red. M.R.T.

houdelijke bondszaken; geschriften met een propagandistische strekking zijn derhalve verboden.

Het is niet gebleken, dat van dit voorschrift is afgeweken of dat bij de uitvoering daarvan weinig tact zou zijn aan den dag gelegd.

Optreden van een organisatieleider.

Verondersteld wordt, dat wordt bedoeld het voorval dat heeft plaats gehad op 29 Juni 1932 aan boord van Hr. Ms. *Gelderland*, gedurende kolenladen. Op dien dag meldde zich een burger aan boord met het verzoek om een bepaalden stoker te spreken, hetgeen werd toegestaan. Toen na enkele oogenblikken de officier van de wacht aan dek kwam, zag hij eenige schepelingen verzameld rondom den bewusten burger, wiens naam of functie bij eenigen personeelsbond hem niet bekend waren. Aangezien dit niet strookte met het bij aanboordkomst opgegeven doel, heeft de officier van de wacht den burger doen aanzeggen zich te verwijderen, waaraan deze aanstonds heeft gevolg gegeven. Aan dit voorval werd geen bijzondere beteekenis gehecht; later werd bij geruchte vernomen, dat bedoelde persoon een bestuurslid van een der personeelsbonden moet zijn geweest.

Rehabilitatie van een officier.

Bij de beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof van 8 Juli 1932¹⁾ werd beslist, dat de door majoor W. G. de Bas bedreven feiten konden vallen onder de omschrijving van eenig beledigingsdelict als te vinden in den XVIDen Titel van het IIde Boek van het Wetboek van Strafrecht, welke feiten niet worden genoemd in art. 2, No. 1 der Wet op de Krijgstucht en uit dien hoofde niet voor krijgstuchtelijke bestraffing in aanmerking kwamen, weshalve de opgelegde straf en strafreden werden vernietigd.

Eventueele vervolging van bedoelden hoofdofficier wegens het plegen van bovenbedoelde delicten bleef achterwege. De termijn voor het indienen van een klacht door den zich beleedigd achtenden officier, was intusschen verstreken.

Voor zoover ten onrechte een krijgstuchtelijke straf is opgelegd, omdat een justitieele vervolging in het onderhavige geval de aangewezen weg was, is ondergeteekende van meening, dat door de uitspraak van het Hoog Militair Gerechtshof, waarbij de krijgstuchtelijke straf werd vernietigd, aan genoemden hoofdofficier alle recht is wedervaren.

¹⁾ M.R.T. XXVIII, blz. 273. Red. M.R.T.

Rechtskennis van officieren.

In aansluiting aan onze mededeeling voorkomende op blz. 303 van Deel XXVI van dit tijdschrift geven we hieronder weder eene opgave van de officieren van land- en zeemacht in het bezit van het getuigschrift van meer uitgebreide kennis in rechtswetenschappen, alsmede van de officieren, meesters in de rechten, doch niet in het bezit van dat getuigschrift, met vermelding tevens van hunne plaatsingen.

Landmacht.

In het bezit van het getuigschrift:

I. Engers,	Kapitein 6 R. I. Breda,	1924. ¹⁾ Officier-commissaris.
J. H. van Wermeskerken,	id. Staf inf. Breda,	1923. Leeraar Mil. Strafr. K. M. A.
A. J. J. M. Lohmeijer,	id. id. den Haag,	1922. Toegevoegd aan Inspecteur vrijwilligen landstorm.
Mr. P. M. W. J. van der Slikke,	id. Reg. kustartillerie Vlissingen,	1924.
W. C. Wensink,	id. -intendant Breda,	1925.
J. Termaten,	1e Luit. 4 R. I. Amsterdam,	1924. Adjudant landstorm- groepscomm.
A. J. Glerum,	id. artillerie-schietkamp,	1923. Legerplaats bij Olde- broek.
J. A. Geensen,	id. Staf inf. den Haag,	1925. Werkzaam ten bureeie v. d. Chef v. d. gen. staf.
A. Spruyt,	id. 2 R.O.A. den Haag,	1922. Fung. griffier H.M.G.
Mr. A. F. Steffen,	id. S. R. O. I. Kampen,	1924. Leeraar straf- en tucht- recht.
Mr. J. Tuinstra,	id. 20 R. I. Harderwijk,	1922.
J. C. van Heuven,	id. Treinafd. I A. Br. den Haag,	1927. Plaatsverv. fung. grif- fier H. M. G. Secr. Off.-Commissaris.
W. P. J. A. Heymans,	id. 15 R. I. Nijmegen,	1923. Secr. Off.-Commissaris.
A. P. J. Berger,	id. Staf inf. den Haag,	1925. Werkzaam Dep. v. Def.
B. C. Mante,	id. School v. dienstpl. ond. off. administrateur Breda,	1929. Leeraar; tevens leeraar K.M.A. in Paedago- giek en Sociologie.
E. L. Voorwinden,	id. 2 R. I. Venlo,	1930. Secr. Off.-Commissaris.
W. Langeraar,	id. 18 R. I. Amersfoort,	1931. Alsvoren.

¹⁾ Jaar waarin het getuigschrift verworven werd.

Niet in het bezit van het getuigschrift:

Mr. Dr. J. S. Barbas,	Majoor 19 R. I. Arnhem.
Mr. J. Schuitemaker,	Kapitein-adjutant 16 R. I. Amersfoort.
Mr. W. F. H. Zegers,	Kapitein Reg. kustartillerie, den Helder, Plaatsverv. fisk. Zeekr.
Mr. R. N. de Ruyter van Steveninck,	Kapitein der artillerie te Utrecht.
Mr. P. M. C. J. Hamer,	1e Luitenant met verlof in Ned.-Indië, Lid van den Volksraad.
Mr. H. J. Kruls,	id. staf der artillerie, werkzaam bij het Dep. v. Defensie.
Mr. P. A. van Driest,	Paardenarts der eerste klasse te Arnhem.
Mr. J. D. Schepers,	1e Luitenant der artillerie te Leiden.
Mr. H. H. A. de Graaff,	id. id. te Ede.

Zeemacht.**In het bezit van het getuigschrift:**

H. Riem,	Hoofdoff. v. admie 1e klasse, 1911. Intendant Stelling den Helder.
W. H. Heeris,	id. 2e klasse, 1913. Dep. d. Marine Batavia.
H. G. Gerdes,	Officier van admie 1e klasse, 1919. Marinekazerne A'dam.
D. B. A. Franken,	id. 1922. Off.-Comm. Willemsoord en leeraar mil. straf- en procesrecht K. I.
A. Lensvelt,	id. 1922. Secr.-Comm. Marine Willemsoord.
H. J. G. van Giessen,	id. 1927. Toegevoegd Intend. Willemsoord.
Mr. R. J. Brunner,	Officier van admie 2e klasse, 1928. Thuisreis uit O.-I.
L. P. van Boven,	id. 1929. Oost-Indië.
W. F. L. Waleveld,	id. 1930. id.
P. Smit,	id. 1931. Secretaris Zeekrijgsraad Soerabaja.

Niet in het bezit van het getuigschrift:

Mr. D. Tollenaar,	Hoofdoff. v. admie 2e klasse. Fiskaal Zeekrijgsraad Willemsoord en leeraar alg. strafrecht K. I.
Mr. G. H. van Driel,	Officier v. admie 1e klasse. Fiskaal Zeekrijgsraad Soerabaja.

Mr. G. van Slooten Azn. †

Op slechts 57 jarigen leeftijd overleed op 13 December j.l. te 's-Gravenhage zeer plotseling Mr. G. van Slooten, raadsheer in het Gerechtshof aldaar en lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

In de rechtsgeleerde persorganen werd rechtmatige hulde gebracht aan de groote gaven van hoofd en hart van den overledene, aan zijn veelzijdigheid als jurist. Ook het militaire recht mocht zich in zijne belangstelling verheugen. Voor de militaire rechtspraak beteekent zijn heengaan een gevoelig verlies.

Na eene advocatuur van eenige jaren volgde eene benoeming tot rechter in de arrondissements-rechtbank te Rotterdam, welke functie hij acht jaren had bekleed toen hij bij Kon. besluit van 17 November 1917 werd benoemd tot president van den krijgsraad in het eerste militaire arrondissement te 's-Gravenhage. Als zoodanig trad hij af toen deze krijgsraad in 1923 werd opgeheven. Hoezeer hem dit leed deed, blijkt uit de intéressante en geestige rede door hem op de laatste zitting uitgesproken. Zie „De begrafenis van den Haagschen Krijgsraad”. (M.R.T. XVIII, blz. 575). Middelerwijl had Mr. van Slooten in Juni 1922 als raadsheer zijne intrede gedaan in het Haagsche Gerechtshof.

Bij de reorganisatie van het Hoog Militair Gerechtshof, 1 Januari 1925, was van Slooten weer de aangewezen man om, naast Mr. Schepel als president, tot rechtsgeleerd lid van het Hof te worden uitverkoren.

Talrijk zijn de in dit tijdschrift gepubliceerde vonnissen, sententies en beschikkingen, waaraan de overledene als president van den Krijgsraad of als lid van het H.M.G. heeft medegewerkt. Daarenvens mogen wij ook wijzen o.a. op zijn doorwrocht prae-advies in 1919 voor den militairen juristendag uitgebracht over de vraag: „In hoeverre heeft de militair-rechterlijke organisatie in den mobilisatietijd voldaan?” (M.R.T. XV, blz. 33—62) alsmede op de belangwekkende beschouwingen naar aanleiding van het geding Stenger-Crusius voor het Reichsgericht te Leipzig (M.R.T. XVII, blz. 99—142).

Ook in militair-rechterlijke kringen zal Mr. van Slooten niet vergeten worden.

Bij den aanvang van de op 22 December j.l. gehouden zitting van het Hoog Militair Gerechtshof zijn aan de nagedachtenis van den overledene van de zijde van het Hof, het parket en de balie zeer waardeerende woorden gewijd.

De president van het Hof, Mr. Schepel, sprak het volgende:

Het is mij eene behoefte om in deze openbare zitting, de eerste, die na het zoo plotseling overlijden van ons medelid Mr. G. van Slooten Azn. gehouden wordt, namens het Hoog Militair Gerechtshof, hem te herdenken.

Toen na de reorganisatie van het Hof en zijne overplaatsing van Utrecht naar hier met 1 Januari 1925 de twee vacatures van rechtsgeleerd lid te vervullen waren, sprak het eigenlijk van zelf, dat voor een van beide plaatsen Mr. van Slooten werd aangewezen. De wet immers bepaalde, dat voortaan de beide rechtsgeleerde leden zullen zijn Raadsheer hetzij in den Hoogen Raad der Nederlanden hetzij in het Gerechtshof te 's-Gravenhage. Wien kon men uit het Haagsche Gerechtshof dan beter kiezen dan den man, die toen nog maar drie jaren geleden zijn ambt van President van den Haagschen Krijgsraad met dat van Raadsheer in dat Gerechtshof had verwisseld. Gedurende de vijf jaren van zijn Presidentschap, de zware jaren van 1917 tot 1922, was hij met de toepassing van het militaire Straf- en Tucht recht volkomen vertrouwd geraakt en had hij geleerd op welke wijze juristen en militairen in een rechtscollege op alleszins vrucht dragende wijze kunnen samenwerken. Reeds daarom mocht de gelegenheid, die toen ontstond, om hem wederom deel te doen nemen aan de berechting van militairen, niet onbenut blijven.

Bijna acht jaren lang heeft Mr. van Slooten van ons College deel uitgemaakt; hij is in de samenstelling van het Hof na 1925 het derde lid, dat ons is komen te ontvallen.

Zijn figuur als mensch en rechtsgeleerde zal ik hier niet schetsen. Niemand minder dan Mr. Loder, de oud-President van het Internationale Gerechtshof, heeft in het Weekblad van het Recht getuigd, dat het overlijden van Mr. van Slooten, in de volle middaghoogte van zijn werkzaam leven, een gevoelig verlies beteekent voor ons land, voor de rechtswetenschap en voor de beoefening van nationale en internationale rechtsbedeeling. Hij kenschetst hem als een man van groote gaven van hoofd en hart en laat het volle licht vallen op alle eigenschappen en veelzijdige bekwaamheden, die verklaren, dat aan Mr. van Slooten een zoo schitterende loopbaan is ten deel gevallen.

Aan dit eeresaloot, van deze zijde gebracht aan den man, die nog in onze vorige zitting aan onze werkzaamheden heeft deelgenomen, zal ik niet wagen iets toe te voegen. In dit licht zal ook voor ons de als geheel zoo belangrijke figuur van Mr. van Slooten blijven staan. Zijne wijze van beoefening ook van onze militaire rechtsbedeeling voegt zich daarin.

Zijne nagedachtenis zullen wij trouw bewaren.

De fungerend Advocaat-fiscaal Mr. Brants sloot zich, mede namens de overige leden van het Parket, bij de door den President gesproken woorden aan, terwijl namens de Balie het woord werd gevoerd door Mr. Telders, Deken van de Orde der Advocaten.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Nederlandsch-Indische Rechtspleging bij de Landmacht en de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Ter aanvulling van het onder bovenstaanden titel in dezen jaargang van het M.R.T. (op blz. 111 v.) opgenomen opstel moge het navolgende dienen.

I. Bij Ordonnantie van 26 Juli 1932 (*Ind. Stbl.* 1932 no. 409)¹⁾ is art. 51 P.I. gedeeltelijk gewijzigd. Bij deze wijziging is bepaald, dat in appèl een vonnis, waarbij de *doodstraf* is opgelegd, niet kan worden *bevestigd* dan wel bij sententie de *doodstraf* niet kan worden *opgelegd* zonder dat de beklaagde *is opgeroepen om in persoon voor het H.M.G. te verschijnen*. In andere gevallen wordt de beklaagde alleen opgeroepen:

1o. wanneer het H.M.G. dit noodig oordeelt;

2o. wanneer de beklaagde daartoe *binnen den termijn aangegeven in het 3e lid van art. 214 R.L.* het verzoek heeft gedaan.

Deze wijziging komt tegemoet aan de motie Hamer c.s., welke hiervóór (blz. 121) in bovengenoemd opstel werd besproken. In overeenstemming met het gevoelen van de Commissie voor het Militair straf-, tucht- en strafprocesrecht, die terzake is gehoord, was echter de Regeering van oordeel, dat niet — zooals in bedoelde motie was gesteld — de *verschijning*, doch slechts de *oproeping* om te verschijnen verplicht behoorde te worden gesteld, zoomede dat die verplichte oproeping onnoodig zou zijn indien in appèl de in eerste instantie opgelegde doodstraf niet mocht worden bekrachtigd; in dit laatste geval toch kan, evenals in gevallen waarin niet de doodstraf is of zal worden opgelegd, volstaan worden met het voorschrift, dat de oproeping alleen geschiedt wanneer het H.M.G. dit noodig oordeelt of de beklaagde daartoe het verzoek doet.

Door eene toevoeging aan laatstgenoemde bepaling is thans duidelijk aangegeven, dat het verzoek van den beklaagde om opgeroepen te worden alleen mag ingediend worden binnen den in het 3e lid van art. 214 R.L. genoemden termijn van 22 dagen na den dag van de uitspraak van den Krijgsraad.

De genoemde ordonnantie is in werking getreden op 1 Augustus 1932.

II. Bij Ordonnantie van 26 Juli 1932 (*Ind. Stbl.* no. 410)²⁾ is bepaald:

¹⁾ Volksraadsstukken 1932-1933, Onderwerp 18, Stuk 1, stukken 2A, 3A, 4A.

²⁾ Stuk 1, stukken 2B, 3B, 4B.

Art. I. „Voorzoover betreft haar toepassing in de Gouvernementslanden van Java en Madoera wordt de Rechtspleging bij de Landmacht (Staatsblad 1932 no. 75) gewijzigd als volgt:

1e. In het eerste lid van artikel 79 wordt in stede van „het hoofd van plaatselijk bestuur” gelezen „den assistent-resident”;

2e. In het vierde lid van artikel 85 wordt in stede van „het hoofd van plaatselijk bestuur” gelezen „den assistent-resident”;

3e. In het tweede lid van artikel 271 wordt in stede van „de hoofden van plaatselijk bestuur” gelezen „de residenten-afdeelingshoofd en de assistent-resident”;

Ingevolge art. II is deze ordonnantie in werking getreden op 1 Augustus 1932.

De hierbij woordelijk overgenomen bepaling van art. I houdt verband met het verdwijnen uit de wetgeving, voorzoover van toepassing in de Gouvernementslanden van Java en Madoera, van de benaming „hoofd van plaatselijk bestuur”, tengevolge van de nieuwe taakverdeling tusschen het Europeesch en het Inlandsch bestuur.

Op zich zelf geeft het hiermede in overeenstemming brengen van de R. L. geen aanleiding tot eenige opmerking. Intusschen schijnt de *vorm* van deze ordonnantie niet onberispelijk. Want wel wordt in den aanhef van art. I gezegd, dat de R.L. „wordt gewijzigd als volgt”, maar in feite worden de artt. 79, 85 en 271 R.L., zooals die luiden volgens *Ind. Stbl.* 1932 no. 75, niet gewijzigd, doch wordt alleen bij afzonderlijke ordonnantie (*Ind. Stbl.* 1932 no. 410) bepaald, dat de genoemde artikelen, *voorzoover betreft haar toepassing in de Gouvernementslanden op Java en Madoera*, anders gelezen moeten worden dan in *Ind. Stbl.* 1932 no. 75 is bepaald. Waardoor eigenlijk *twee* verschillende Rechtsplegingen ontstaan: één met de artt. 79, 85 en 271 in de redactie van *Ind. Stbl.* 1932 no. 75, en één met de artt. 79, 85 en 271, zooals die gelezen moeten worden ingevolge *Ind. Stbl.* 1932 no. 410. Naar mijn bescheiden meening had het de voorkeur verdiend *in de genoemde artikelen zelf* eene aanvulling op te nemen met betrekking tot hunne toepassing in de Gouvernementslanden van Java en Madoera.

III. Zooals in het hierboven genoemde opstel (op blz. 125 hier-voor) reeds werd vermeld, werd bij de behandeling van de Inv. Ordonnantie R.L. en P.I. in den Volksraad, door het Lid Mr. Hamer een krachtig pleidooi gehouden voor eene *voortgezette rechtskundige opleiding van officieren*, nadat reeds te voren bij het schriftelijk overleg tusschen de Regeering en den Volksraad dit onderwerp aan de orde was geweest. Evenals in de M. v. A. bleef ook tijdens het mondeling debat de Regeering op het standpunt staan, dat de financieele toestand van het Land alle niet geheel noodzakelijke uitgaven verbodt en dat daarom deze voortgezette opleiding voorloopig achterwege gelaten moest worden.

Bij de behandeling van de Begroting voor het Departement van Oorlog voor 1933 is de heer Hamer nogmaals op hetzelfde onder-

werp teruggekomen, waartegenover de Regeering, bij monde van den Regeeringsgemachtigde (Commandant van het Leger en hoofd van het Departement van Oorlog) haar afwijzend standpunt handhaafde. De heeren Hamer, Roep en De Hoog dienden daarop in de vergadering van 10 Augustus 1932 eene motie in, luidende:

„De Volksraad,
gehoord de debatten,
van oordeel, dat een goede militaire rechtspraak een meer uitgebreide kennis van het recht bij de officieren vereischt;
noodigt de Regeering uit telkenjare aan ten minste twee officieren van het leger hier te lande op te dragen om gedurende een tijdvak van twee jaren aan de Rechtshoogeschool te Batavia een studie te maken in het publieke recht, de militaire rechtswetenschap daaronder begrepen”.¹⁾

Na bestrijding door den Regeeringsgemachtigde en eenige nadere discussie is deze motie *verworpen* met 30 tegen 15 stemmen.²⁾

Ginneken, November 1932.

STIGTER.

Thans is weder eene wijziging van de Prov. Instr. bij den Volksraad aanhangig gemaakt met de bedoeling, als bezuinigingsmaatregel, actief dienende hoofdofficieren NAAST HUNNE GEWONE FUNCTIE met het lidmaatschap van het H.M.G. te belasten. (Volksraadstukken 1932—1933, Onderwerp 80). Red. M. R. T.

Gaarne verleen en wij plaatsruimte aan onderstaande beschouwingen welke de Redactie van zeer geachte zijde, met verzoek tot opneming in het M.R.T., ontving:

Herstel van het ten onrechte geleden nadeel bij geheele of gedeeltelijke gegrondverklaring van een beklag over opgelegde krijgstuuchtelijke straf.

Bij beschikking van 5 November 1931 (M.R.T., XXVIII, blz. 139) verklaarde het Hoog Militair Gerechtshof het beklag van den, met de straf van verlaging gestraften, stoker-olieman B. (eerder sergeant-machinist) gedeeltelijk gegrond, daarbij de omschrijving van de strafreden wijzigende en de opgelegde straf verminderende tot veertien dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij gedurende den geheelen straffijd.

¹⁾ Volksraadsstukken 1932-1933, Onderwerp 1 — Afd. IX — Stuk 12.

²⁾ Handelingen van den Volksraad 1932-1933, blz. 496, 766, 957, 970 v.; zie ook Volksraadsstukken 1932-1933, Onderwerp 1 — Afd. IX — Stuk 6 blz. 9 en stuk 7 blz. 15.

Klager had op grond van het bepaalde in artikel 17 van de Wet op de Krijgstucht ruim twee maanden van rechtswege in arrest vertoefd.

Dat klager door het ondergaan van dit arrest nadeel had geleden, dat zulks in het onderwerpelijke geval ten onrechte was geweest en dat herstel van het ten onrechte geleden nadeel in zekere mate mogelijk was, zal wel geen tegenspraak ontmoeten.

Het derde lid van artikel 66 van de Wet op de Krijgstucht geeft aan hoe in zoodanig geval behoort te worden gehandeld; het zeer stellige voorschrift luidt: het ten onrechte geleden nadeel *wordt zooveel mogelijk hersteld* (zie ook hetgeen de toenmalige Minister van Oorlog ter zake opmerkte, — van der Hoeven, deel III, blz. 436).

Dit nadrukkelijke wetsvoorschrift is door het Hof na ampele bespreking (zie 's Hof's schrijven van 19 November), dus wel overwogen, niet toegepast, hetgeen mij niet geoorloofd voorkomt.

De motiveering van deze niet-toepassing lijkt mij bovendien niet vrij van bedenking.

Artikel 4 van de Wet op de Krijgstucht geeft eene opsomming van de straffen, waarmede krijgstuchtelijke vergrijpen van onder-officieren kunnen worden geboet.

Het Hof nu doet het begane vergrijp boeten, niet alleen door de oplegging van de hoofdstraf, genoemd onder A No. 6 van dat artikel, gecombineerd met de bijkomende straf, genoemd onder B No. 1, doch tevens door het arrest van rechtswege, bedoeld in artikel 17 der wet.

Dit arrest is evenwel niet als „straf” doch als „maatregel ter voorkoming van aanraking met minderen” bedoeld (van der Hoeven, deel III, blz. 506). Door het te doen strekken als *boete* voor het begane krijgstuchtelijke vergrijp, past het Hof dit arrest als *straf* toe, zoodoende tusschen de straffen van „streng arrest van ten hoogste 14 dagen” en „verlaging” voor dit bijzondere geval een nieuwe straf (streng arrest gecombineerd met arrest) invoegende, welke niet steunt op de wet.

Ook dit is m.i. niet geoorloofd.

Thans nog een enkel woord betreffende de vraag door wie moet worden bepaald op welke wijze het ten onrechte geleden nadeel zal worden hersteld.

De Redactie is van meening (M.R.T., XXVI, blz. 527) en het Hoog Militair Gerechtshof deelt deze meening (M.R.T., XXVIII, blz. 142) dat dit behoort te geschieden door de autoriteit die, of door het college dat, de beschikking op het beklag heeft genomen.

De wet spreekt zich ten deze niet nadrukkelijk uit; de plaats evenwel welke het voorschrift in de wet inneemt, geeft steun aan de opvatting van Redactie en Hof.

Het komt mij echter voor dat deze opvatting, toegepast in de praktijk, kan leiden tot minder juiste beslissingen en mitsdien tot onbillijkheid.

Het beklag, behandeld in 's Hof's beschikking van 5 November 1931, moge hier als voorbeeld worden genomen.

De waardeering van het nadeel, ondervonden door het ondergaan van het arrest van rechtswege, en daarmee de wijze waarop dat nadeel behoort te worden hersteld, houdt nauw verband met de omstandigheden waaronder het arrest is ondergaan.

Het maakt toch een groot verschil uit of het is ondergaan in zee, in een buitenlandsche haven of in een binnenlandsche haven waar het gezin al dan niet woonachtig is, of het ondergaan is gedurende den oefeningstijd of gedurende den verlofstijd en of zodoende een verlof is gemist, op welke wijze het is ondergaan, enz.

Zijn deze omstandigheden in de onmiddellijke omgeving van den gestrafte volkomen bekend, de autoriteit, en in sterkere mate nog het college, op het beklag beschikkende, is daarvan in den regel minder op de hoogte.

Worden ter zake geen inlichtingen ingewonnen, dan zal de waardeering van het geleden nadeel veelal minder juist zijn.

Worden zij wèl ingewonnen, waartoe vermoedelijk eerst zal worden overgegaan nadat is beslist dat het beklag geheel of gedeeltelijk gegrond zal worden verklaard, dan zal het wachten op de gevraagde inlichtingen, vooral in Indië, kunnen leiden tot vrij belangrijke vertraging in de afdoening van het beklag (telegrafische uiteenzettingen geven door hare beknoptheid dikwijls aanleiding tot misverstand).

Op grond van praktische overwegingen en eenvoudigheidshalve zoude het daarom wellicht aanbeveling verdienen om de bepaling van de wijze, waarop het geleden nadeel zal worden hersteld, over te laten aan dengene die de straf ten uitvoer doet leggen.

Ernstige bedenkingen kunnen hiertegen m.i. niet worden aangevoerd; de door den meerdere of door het Hof opgelegde straf zelve blijft in straflijst en conduiteboekje en in strafregister onaangetast.

Artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht

door

P. SMIT,

Officier van Administratie der 2e klasse K.M.

Door de opneming van artikel 67 in den verklaringstitel van het Wetboek van Militair Strafrecht heeft de verhouding van meerdere tot mindere in dit wetboek een vaste uitdrukking gekregen. Eenheid van uitdrukking vond men gewenscht en daarom heeft de wetgever, in afwijking van de terminologie in de vervallen Crimineele Wetboeken, die zich bedienden van de woorden: „meerdere in rang”, „superieur”, of „in dienst boven hem gestelde”, overal

waar van een verhouding van ondergeschiktheid tusschen twee militairen sprake was, de uitdrukking „meerdere” en „mindere” gezegd.

Het vestigen van de verhouding meerdere-mindere brengt verstrekkende gevolgen met zich mede en het behoeft daarom geen betoog, dat dubieering aangaande de vraag of in een bepaald geval die verhouding inderdaad aanwezig was, niet mag voorkomen. Ieder militair — althans ieder militair, die eenigen tijd in dienst is en zoodoende onderricht in de desbetreffende reglementen en voorschriften heeft ontvangen — moet op een gegeven oogenblik kunnen uitmaken wie zijn meerdere is; het gaat niet aan om achteraf, aan de hand van wettelijke voorschriften en reglementen, een meerderheidsverhouding te construeeren, die op het eerste gezicht voor den meerdere niet maar zoo aanneembaar was, met al de consequenties daaraan verbonden. Ik doel hier nu niet op het geval, waarin b.v. een meerdere die in burger gekleed is aan een mindere een order geeft en laatstgenoemde, als hij den meerdere niet persoonlijk kent, niet voetstoots kan uitmaken, of hij inderdaad met een meerdere te maken heeft. Een dergelijk geval gaat buiten de quastie van ons artikel om, de meerderheidsverhouding *bestaat* hier reeds.

Waar het om gaat, is, dat men van den mindere niet een zekere mate van juridische kennis mag verwachten om in den dienst of terzake van dienstaangelegenheden uit te maken wie zijn meerdere is; twijfel aangaande ondergeschiktheid, de ziel van den militairen dienst, moet uitgesloten zijn.

Is nu, door opening van artikel 67 in den negenden titel, alle onzekerheid dienaangaande verdwenen? Ik zou deze vraag niet zonder meer bevestigend durven beantwoorden, immers de praktijk van het militaire leven doet gevallen zien, waarbij twijfel aangaande deze quaestie toch nog bestaan blijft. Aan de hand van de jurisprudentie, meer speciaal van den laatsten tijd, hoop ik zulks aan te toonen.

De verhouding van militairen meerdere-mindere bestaat in de eerste plaats: krachtens hooger en militairen rang. Ik zou artikel 67 sub 1° het hoofdbeginsel der ondergeschiktheidsverhouding willen noemen; art. 67 sub 2° en sub 3° bevatten daarop uitzonderingen, wijken van dat hoofdbeginsel af.

Artikel 67 sub 1° zal in de praktijk weinig moeilijkheden baren; ieder militair weet, dat iemand van hooger en rang zijn meerdere is. Korps, wapen of dienstvak doet hier niet ter zake en evenmin brengt verschil in klasse tusschen standgenooten een verhouding van meerdere tot mindere met zich mee. Toch bestaat ook hier nog eenige onzekerheid. Men kan zich n.l. afvragen: is het, om de meerderheidsverhouding aan te nemen, noodig dat zoowel de meerdere als de mindere onderworpen zijn aan de rechtsmacht van den Nederlandschen militairen rechter of is zulks onverschillig? Als b.v. een matroos der Koninklijke Marine in Indië een strafbaar feit pleegt tegen een korporaal van het Ned.-Indische leger; bestaat dan

ook de verhouding artikel 67 sub 1°? Het H.M.G. van Ned.-Indië beantwoordde deze vraag bevestigend (Sententie van 28 Oct. 1927 M.R.T. 23 blz. 538), het Nederlandsche H.M.G. ontkennend (Sententie van 24 Sept. 1929 M.R.T. 25 blz. 321), zoodat twijfel hier blijft bestaan.

In de tweede plaats dan bestaat de militaire meerderheid: bij gelijkheid van rang, krachtens meerderen ouderdom daarin, doch alleen in betrekking tot dienstaangelegenheden.

Zooals reeds gezegd, bevat artikel 67 sub 2° een uitzondering op het hoofdbeginsel; hier spreekt de meerderheidsverhouding niet vanzelf, doch dit moet den militair bepaaldelijk worden geleerd. Vóór de inwerkingtreding van het Wetboek van Militair Strafrecht bestond de meerderheidsverhouding bij gelijkheid van rang alleen krachtens commando; buiten dat geval schiep een meerdere ouderdom in rang geen bijzondere positie en de wetgever heeft zich dan ook niet kunnen vereenigen met het oorspronkelijk voorstel van van der Hoeven om op een meerderen ouderdom in rang zonder meer een meerderheidsverhouding te vestigen (Ontwerp v. d. Hoeven 1 art. 50). Gevreesd werd, dat dan de kameraadschappelijke band tusschen officieren en onderofficieren van gelijken rang lossen en zoodoende de goede geest bij leger en vloot benadeeld zou worden.

Bovendien geloof ik, dat zulks een bron van conflicten zou zijn geworden. Hoe zou iemand zoo op het eerste gezicht kunnen weten, dat een ander ouder in rang is dan hijzelf? Men had dan zeer zeker bijzondere distinctieven moeten invoeren, want gezien de vrij ingewikkelde regeling van de artikelen 4 en 5 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, welke dient om uit te maken hoe de ouderdom in rang wordt bepaald, zal een ieder moeten toegeven, dat men kwalijk van den militair kan verwachten dat hij die regeling geregeld toepast om hem bij misrekening voor de consequenties te stellen van de meerderheidsverhouding niet in acht te hebben genomen.

Gelukkig echter is er alleen sprake van verhouding meerdere-mindere in ons geval, als het dienstaangelegenheden betreft. De praktijk had nu eenmaal doen inzien, dat somtijds onder militairen van gelijken rang, die te zamen werkzaam zijn, één moet worden aangewezen om het commando te voeren en dit voorrecht behoort natuurlijk in de eerste plaats te beurt te vallen aan hem die in dien rang den langsten diensttijd heeft. Artikel 67 sub 2° beschouw ik dan ook als een utiliteits-voorschrift, men kon er eenmaal niet buiten.

Ook dit voorschrift behoeft in de praktijk niet veel moeilijkheden te geven. Officieren bij onze weermacht weten in den regel wel wie hun ouderen in rang zijn, maar bij onderofficieren, vooral bij korporaals, is dat niet altijd het geval. Daarom zou ik de volgende regeling in acht genomen willen zien: behalve dat den militair bij zijn onderricht op dit voorschrift gewezen wordt, want zooals reeds boven vermeld, spreekt hier de meerderheidsverhouding niet van-

zelf, zou door of vanwege dengene, die militairen van gelijken rang onder commando van één hunner te werk stelt, bekend gemaakt moeten worden, zij het ook in zeer eenvoudigen vorm, dat de met het commando belaste nu de „meerdere” der anderen is gedurende de dienstverrichting. Men zal wellicht aanvoeren, dat op zoo'n manier de dienst te stroef gemaakt wordt, maar het gaat hier nu eenmaal om een zeer belangrijke quaestie en een promotieboekje behoort nog niet tot de uitrusting van den militair.

De crux van artikel 67 ligt n.m.m. in het bepaalde onder 3°: de meerderheidsverhouding bestaat ook tusschen militairen, onafhankelijk van hun rang of stand, wanneer en voor zoover de eene, hetzij krachtens zijne betrekking als bevelvoerend militair, hetzij krachtens beschikking van het bevoegd gezag, den anderen onder zijne bevelen heeft.

Inderdaad een exceptioneel voorschrift, want hierdoor kan een militair zonder eenigen rang de meerdere zijn van zijn standgenooten, ja zelfs van militairen met een rang!

Eerste eenige algemeene opmerkingen. Uit de woorden: „wanneer en voor zoover” blijkt, dat de wetgever deze meerderheidsverhouding tot het strikt noodzakelijke heeft willen beperken. Zulks blijkt ook wel uit het antwoord dat de Regeeringscommissaris van der Hoeven aan het Kamerlid Verhey gaf, tijdens de beraadslaging over artikel 67 in de Tweede Kamer. In het Verslag der militaire commissie, die het ontwerp van Mr. van der Hoeven had onderzocht, kwam n.l. de volgende aanhaling voor:

„Men stelde het geval, dat de kommandant van een schip ziek is en vervangen wordt door den Eersten Officier, die een minderen rang heeft dan de aan boord aanwezige officier van gezondheid. De meerderheid in rang, aan dien Eersten Officier door zijn commando aan boord alsdan toegekend, moet tegenover de geheele bemanning van zijn bodem, ook tegenover dien officier van gezondheid, gehandhaafd blijven, waar hij zich ook bevindt, zelfs aan den wal in een sociëteit”.

Op dien grond was door de officieren van de zeemacht, leden der commissie, zelfs bezwaar gemaakt tegen de woorden: „voor zoover”, maar aangezien de commissie voor de landmacht juist tegen de weglating dier woorden zeer gekant was, o.a. op grond van de abnormale verhouding, die ontstaan zou tusschen een plaatselijk commandant en andere korpscommandanten van hooger rang in een garnizoen, namen de leden der commissie van de zeemacht genoegen met de opneming van de woorden „voor zoover”, mits bij reglementair of bijzonder voorschrift bepaald zou worden, dat de commandant van een bodem, welken rang hij ook mocht bekleeden, te allen tijde in dienstbetrekking geacht werd te zijn de meerdere ten opzichte van de geheele equipage, niet alleen aan boord, doch ook aan den wal.

Tegen deze zienswijze meende de heer Verhey ernstig bezwaar te moeten maken en hij vroeg dienaangaande het oordeel der Regee-

ring. Bij monde van den Regeeringscommissaris van der Hoeven antwoordde de Regeering, dat het haar voornemen was ten aanzien van artikel 67 sub 3° niet verder te gaan dan strikt noodig is en de meerderheidsverhouding die hier geldt te beperken tot de zeer buitengewone aangelegenheden, welke er aanleiding toe geven. Het voorbeeld, dat in het Verslag der militaire commissie voorkwam, noemde de Regeering slechts een beschouwing der commissie, zoodat in bovengenoemd artikel geen gevaar zou schuilen (v. d. Hoeven I, blz. 549).

We kunnen dus zeggen, dat zoodra de *buitengewone* omstandigheden, die een meerderheidsverhouding ex art. 67 sub 3° noodzakelijk maakten, een einde hebben genomen, de normale toestand weer intreedt. In het geval der commissie is dus de officier van gezondheid in de sociëteit de meerdere van den waarnemend commandant ¹⁾, wat, gezien de ratio der bepaling, volkomen logisch is. Zoolang laatstgenoemde in zijn functie als „commandant” optreedt, moeten zijn orders aan boord door wien ook worden gehoorzaamd en zijn persoon tegen wien ook worden beschermd; treedt hij niet meer als zoodanig op, dan heeft een bijzonder voorschrift geen zin meer en wordt de verhouding van meerdere-mindere weer bepaald naar het hoofdbeginsel: artikel 67 sub 1°.

Om meerdere te kunnen zijn, moet men den ander hetzij „krachtens zijn betrekking als bevelvoerend militair”, hetzij „krachtens beschikking van het bevoegd gezag” onder zijne bevelen hebben.

Wat heeft men te verstaan onder „bevelvoerend militair” en „beschikking van het bevoegd gezag”? Op het eerste gezicht zou men kunnen zeggen, dat, als iemand een ander krachtens beschikking van het bevoegd gezag onder zijne bevelen heeft, hij reeds als bevelvoerend militair kan worden aangemerkt, zoodat men met vermelding van het laatste alleen reeds zou kunnen volstaan. De Wet onderscheidt in art. 67, 3° echter duidelijk de beide vormen en spreekt bovendien van „betrekking als bevelvoerend militair”. Helaas is bij de totstandkoming van het artikel weinig over deze quaestie ter sprake gebracht, maar toch meen ik uit de beraadslagingen dienaangaande te mogen opmaken, dat het de bedoeling van den wetgever is geweest, om de beide uitdrukkingen „bevelvoerend militair” en „beschikking van het bevoegd gezag” (waarover later) in beperkten zin uit te leggen: als voorbeelden werden toch aangehaald de commandant van een schip, die ziek werd en dan door een ander officier werd vervangen en de commandant van een fort, die sneuvelde en het bevel dan door een ander werd overgenomen, waarbij het dan kon voorkomen, dat de vervanger iemand van hooger rang onder zich kreeg, alles blijkbaar om aan te toonen, dat bevelvoerend militair natuurlijk in de eerste plaats is iemand die daadwerkelijk door het daartoe bevoegde gezag met een

¹⁾ Dit is o.i. nog zeer twijfelachtig, gelet op den tekst der wet. Logisch lijkt het ons trouwens ook niet en wenschelijk evenmin. Red. M.R.T.

commando is belast, doch verder slechts hij, die zulks langs reglementairen weg geworden is. Als een commandant van een oorlogsschip tijdens de reis komt te overlijden, is ipso facto de oudste luitenant ter zee commandant dus bevelvoerend militair over het schip geworden, zonder dat het noodig is, dat daarvoor eerst een beschikking van het militair gezag afkomt. Zulks is immers reeds reglementair voorgeschreven.

Als echter eenige schepelingen zonder rang onder commando van den oudste van hen naar het schietterrein afmarcheeren, dan zou ik zulk een geleider van den troep geen bevelvoerend militair willen noemen en het niet opvolgen van een door hem gegeven order gedurende den marsch zou n.m.m. slechts krijgstuuchtelijk gestraft mogen worden.

Bij vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 9 Mei 1928 (M.R.T. 24 blz. 400) werd een matroos veroordeeld, omdat hij onder meer een order van den onderofficier van de sloep, matroos X, niet had opgevolgd. Beklaagde had aangevoerd, dat hij niet wist dat laatstgenoemde zijn meerdere was. Zulks werd door den krijgsraad verworpen op grond dat X bij het afsteken van de sloep de noodige bevelen had gegeven, die beklagde als passagier van de sloep had moeten hooren en derhalve kon waarnemen dat X zich gedroeg als „bevelvoerend chef” der sloep.

Nu weet een ieder bij de Marine, dat een onderofficier van de sloep, welken rang of stand hij ook moge bekleden, over zijn sloep gezag heeft en dat alle inzittenden zich naar zijn aanwijzingen hebben te gedragen, maar om uit het feit, dat de onderofficier van de sloep bij het afsteken eenige bevelen geeft, af te leiden dat hij is „bevelvoerend chef” der sloep en zoodoende meerdere ex art. 67 sub 3° W. v. M. Sr. lijkt mij dubieus. Een zoodanig iemand bevelvoerend militair te noemen, is n.m.m. nooit de bedoeling van den wetgever geweest. De voorbeelden, die bij de behandeling in de Tweede Kamer naar voren gebracht werden, wijzen er op, dat iemand alleen dan „bevelvoerend militair” in den zin van art. 67, 3° werd, wanneer door buitengewone omstandigheden de oorspronkelijke bevelvoerder was uitgevallen. Daarmede wil ik niet zeggen, dat dan maar straffeloos de orders van den onderofficier van de sloep mogen worden nagelaten; zulks is immers onbestaanbaar met de militaire tucht en orde en krijgstuuchtelijke bestraffing zal dan ook behooren plaats te hebben.

Tenslotte kan volgens artikel 67, 3° ook een meerderheidsverhouding tot stand komen, krachtens „beschikking van het bevoegd gezag”. De Wet zelf geeft nergens aan, wat verstaan moet worden onder „bevoegd gezag”; tijdens de beraadslaging in de Tweede Kamer echter kwam dit punt, zooals vanzelfsprekend is, wel ter sprake. Is, zoo vroeg men, ieder commandeerend officier aan te merken als „bevoegd gezag”? Een nauwkeurige omschrijving achtte men noodig, omdat anders de bepaling aanleiding zou kunnen geven tot willekeur. Ook vond men het gewenscht te bepalen, dat de be-

schikking van het bevoegd gezag moet worden bekend gemaakt. (v. d. Hoeven 1, blz. 546).

Als men er nu aan twijfelde, of ieder commandeerend officier wel was aan te merken als „bevoegd gezag”, dan behoeft het wel geen nader betoog, dat maar niet ieder militair die bij een onderdeel der krijgsmacht met eenig gezag is bekleed, een beschikking mag afgeven, waardoor een bepaald militair anderen onder zijne bevelen krijgt.

Ik zou een beschikking in den zin van art. 67 sub 3° willen noemen een zoodanige, waarbij door of vanwege de hoogste militaire autoriteit van een bepaald onderdeel der krijgsmacht wordt bekend gemaakt, dat een met name genoemd militair in den vervolge zijn rang- of standgenooten bij dat onderdeel der krijgsmacht onder zijne bevelen krijgt, m.a.w. als hun meerdere is te beschouwen. Onder „bekendgemaakt” is dan te verstaan, hetzij een mondelinge, hetzij een schriftelijke bekendmaking, maar in ieder geval op een dusdanige manier, dat achteraf niemand zich er op zal mogen beroepen, van de beschikking niets te hebben afgeweten.

Dat men in de praktijk wel eens een andere opvatting aangaande art. 67, 3° huldigt, zal uit de onderstaande voorbeelden blijken.

Een Inlandsche jongen der Marine (stand van matroos) werd naar den Zeekrijgsraad verwezen terzake van het feit, dat hij geweigerd had een order van een marinier der 1e klasse, die dienst deed als hulp van den hofmeester der officieren, op te volgen. Van een bekendmaking door den commandant, zooals bovenbedoeld, was in het onderhavige geval geen sprake en evenmin was ten processe komen vast te staan, dat de marinier door den Eersten Officier in zijn functie van hulp bij den hofmeester was aangewezen. De krijgsraad sprak beklaagde vrij, op grond van de navolgende overwegingen, die m.i. een eigenaardige opvatting over art. 67, 3° in het licht stellen:

„Overwegende dat de verhouding van meerdere tot mindere in „het onderhavige geval moet bestaan krachtens beschikking van „het bevoegd gezag; dat het weliswaar gebruik was dat X als hulp „van den hofmeester den Inlandschen jongens bevelen gaf, doch dat „uit de ten processe aanwezige bewijsmiddelen niet is komen vast „te staan, dat X destijds krachtens beschikking van het bevoegd „gezag de Inlandsche bedienden, w.o. beklaagde, onder de omstan- „digheden als in de telastelegging zijn omschreven, onder zijne „bevelen had en hier dus een verhouding van meerdere tot mindere „niet bestond;

„dat hier zelfs de eenvoudige mondelinge aanzegging aan de bij „de officiers-gamelle te werk gestelde Inlandsche bedienden door „den onderofficier-hofmeester, *waardoor zou zijn voldaan aan „artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht*, is nagelaten”; (Vonnis Zeekrijgsraad Soerabaja van 22 September 1931). ¹⁾

¹⁾ M.R.T. XXVIII, blz. 307. Red.

Had dus de sergeant-hofmeester niets anders gedaan dan de bedienden aangezegd, dat zij in den vervolge onder de bevelen van den marinier zouden staan, dan was zulks volgens den krijgsraad voldoende geweest en zou er dus sprake zijn geweest van een beschikking van het bevoegd gezag.

Met verwijzing naar hetgeen ik reeds boven aanhaalde aangaande de beraadslagingen in de Tweede Kamer over dit artikel 67, is het voor mij buiten allen twijfel, dat zoo iets nooit in de bedoeling van den wetgever kan hebben gelegen. Als men een eenvoudige mondelinge aanzegging door een onderofficier al een beschikking van het bevoegd gezag gaat noemen, dan is het eind zoek. Dan zou artikel 67 sub 3° niet langer een exceptioneel voorschrift blijven, maar op den duur het hoofdbeginsel van artikel 67 sub 1° gaan verdringen, natuurlijk niet zonder de noodige conflicten en dat alles tot schade van de militaire discipline.

Hoe nu, zal men zeggen, kan zoo'n bediende dan maar straffeloos weigeren, om aan de orders van de rechterhand van den hofmeester (immers die marinier zal bij afwezigheid van den hofmeester dezen moeten vervangen) te voldoen? Ik antwoord daarop: neen, natuurlijk niet; het gaat hier immers niet om de vraag: „veroordeeling door den krijgsraad of is er niets aan te doen?“, maar: „veroordeeling door den krijgsraad of krijgstuuchtelijke bestraffing?“. Het niet voldoen door een der bedienden aan de orders, die de marinier als ondergeschikt hofmeester geeft, is natuurlijk onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, de betrokkene zal dus krijgstuuchtelijk gestraft kunnen worden, maar meerdere in den zin van art. 67 sub 3° was in ons geval de marinier niet. En men behoeft waarlijk niet bevreesd te zijn, dat deze meening de militaire tucht zal schaden: de commandant heeft middelen genoeg te zijner beschikking, om onwilligen in het rechte spoor te leiden, middelen die, als ze dadelijk worden toegepast, in den regel meer effect zullen sorteeren dan een straf door den krijgsraad, dikwijls weken of maanden daarna, opgelegd.

Uit vonnissen van lateren datum door den Zeekrijgsraad te Soerabaja geweest, meen ik te mogen opmaken, dat thans door dat college een andere meening aangaande de beteekenis van het begrip „bevoegd gezag“ wordt gehuldigd. Bij vonnis van 21 Juni 1932 ¹⁾ overwoog de krijgsraad n.l.: „dat ten slotte nog gewezen wordt „op de omstandigheid, dat, hoewel de wet zich niet uitlaat over „de vraag wat „bevoegd gezag“ is, uit de geschiedenis van de „totstandkoming van bovengenoemd artikel 67 van het Wetboek „van Militair Strafrecht de conclusie getrokken mag worden, dat „— waar men twijfelde of ieder commandeerend officier „bevoegd „gezag“ was — een onderofficier *zeker niet* als bevoegd gezag in „den zin van art. 67, 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht „is aan te merken“.

¹⁾ M.R.T. XXVIII, blz. 385. Red.

Nog een andere belangrijke quaestie, met de onderhavige ten nauwste verband houdend, werd bij voornoemd vonnis uitgemaakt. De casus positie was n.l. als volgt: een inlandsch matroos, die belast was met den dienst van zeuntje, had zijn baksmeester, ook een inlandsch matroos, eenige vuistslagen toegebracht, omdat hij vernam dat laatstgenoemde rapport van hem zou maken.

Nu worden volgens het Reglement op den inwendigen dienst aan boord van Hr. Ms. Oorlogsschepen (Regl. I.D.) de baksmeesters aangewezen door den Eersten Officier (art. 54); volgens art. 254 (3) van genoemd Reglement staan de zeuntjes onder de bevelen van de baksmeesters. Men zou dus kunnen redeneeren: de baksmeester was door het bevoegd gezag aangewezen, ingevolge art. 254 I.D. staat het zeuntje onder zijne bevelen, dus heeft de baksmeester krachtens beschikking van het bevoegd gezag het zeuntje onder zijne bevelen en is derhalve ex art. 67 sub 3° W. v. M. Sr. de meerdere van het zeuntje.

Een dusdanige constructie der meerderheidsverhouding achtte de krijgsraad niet juist, getuige de overweging:

„dat de tekst van de wet er op wijst, dat om een dergelijke „uitzonderlijke verhouding in het leven te roepen zulks bij ééne „beschikking moet geschieden, en dat deze bijzondere positie, die „zeer verstrekkende gevolgen heeft, niet tot stand kan komen door „de combinatie van een speciale beschikking (die van het bevoegd „gezag) en een algemeen voorschrift voorkomende in de Verorde- „ning der Koninklijke Marine”.

Ik heb aangaande dit punt eerst in twijfel verkeerd, maar bij nader inzien lijkt mij de beschouwing van den krijgsraad toch juist. Uit de totstandkoming van art. 67, 3° blijkt wel, dat men daar aan ééne beschikking gedacht heeft, bij welke bepaald wordt, dat de eene militair den ander onder zijne bevelen krijgt, zoodat men niet een verhouding van meerdere-mindere mag construeeren door een speciale beschikking (i.e. benoeming tot baksmeester) te combi-neeren met een algemeen voorschrift (i.e. art. 254 I.D.). Artikel 254 (3) I.D. zal dan ook op te vatten zijn als een voorschrift van huis-houdelijke strekking, temeer waar in dit artikel met „baksmeesters” blijkbaar alleen bedoeld zijn schepelingen zonder rang, want hebben deze wel een rang, dan zijn zij immers al meerderen op grond van art. 67, 1° W. v. M. Sr.; bovendien zegt art. 254 (3) nog, dat de zeuntjes onder de bevelen staan van den onderofficier van het benedenschip, voor welke functie ik nog nimmer een ongegradueer-den schepeling heb zien aangewezen. Uit een en ander vloeit voort, dat als een zeuntje een bevel van den baksmeester zonder rang niet opvolgt, het zeuntje slechts disciplinair strafbaar is. Ook hier is het weer niet: krijgsraad of niets, maar krijgsraad of krijgs-tuchtelijke bestraffing.

Bij vonnis van 12 Juli 1932 ¹⁾ besliste meergenoemde krijgs-

¹⁾ M.R.T. XXVIII, blz. 397. Zie ook blz. 391. Red.

raad, dat een matroos 1e klasse, dienstdoend korporaal van de wacht, die als zoodanig door den chef der équipage (onderofficier) was aangewezen, niet was aan te merken als een meerdere in den zin van art. 67, 3° W. v. M. Sr., op grond van de overweging, dat waar i.c. de matroos door een onderofficier met een bepaalde gezagsfunctie was belast, aan het vereischte van voormeld artikel niet was voldaan.

En als nu eens de dienstdoende korporaal van de wacht door den Eersten Officier was aangewezen? Laat ik het volgende voorbeeld nemen: Een matroos 1e klasse wordt door den Eersten Officier op een bepaalden dag belast met den dienst van korporaal van de wacht; op het wachtbriefje staat den naam van den matroos dus vermeld: dienstdoend korporaal van de wacht.

Volgens art. 205bis I. D. commandeert de korporaal van de wacht de strafdienstgasten. Als nu een der strafdienstgasten zou weigeren een order van den d.d. korporaal van de wacht op te volgen, kan men hem dan vervolgen ex art. 114 W. v. M. Sr.? Ook hier zou ik de vraag ontkennend willen beantwoorden, daar er anders weer sprake zou zijn van het construeeren van een meerderheidsverhouding door een speciale beschikking met een algemeen voorschrift te combineeren; de onwillige kan n.m.m. alleen krijgstuuchtelijk gestraft worden.

Alleen als aan alle militairen bij een bepaald onderdeel der krijgsmacht op ondubbelzinnige wijze is bekendgemaakt, dat een van hun rang- of standgenooten in den vervolge wordt geacht de meerdere te zijn van die rang of standgenooten, mag men den gene, die daarmede geen rekening houdt, strafrechtelijk ter verantwoording roepen. In het andere geval loopt men gevaar te straffen zonder schuld, terwijl toch uit de omschrijving van de delicten, voorkomende in Titel IV van het Wetboek van Militair Strafrecht waarin de uitdrukking „meerdere” voorkomt, blijkt, dat het zijn van „meerdere” een subjectief vereischte is.

VRAGENBUS.

De Redactie ontving onlangs van een officier der landmacht het volgend verzoek:

Zeer gaarne zou ik door Uw Tijdschrift worden ingelicht, wie „de bevoegde ambtenaar van het openbaar ministerie” is bij het treffen van een schikking op grond van art. 74 W. v. S., in het militaire strafproces.

De praktijk is te Utrecht dat, nadat gevraagd is of de beklaagde zulks wenscht, de garnizoenscommandant tot de schikking besluit, doch dat de auditeur-militair het bedrag van de geldsom bepaalt en dit laatste niet nader wordt bekrachtigd door den garnizoenscommandant.

De auditeur-militair heeft zelfs gedrukte formulieren voor deze schikkingen, zoodat ik aanneem dat deze gang van zaken ook in andere garnizoenen gebruikelijk is.

Berust dit wellicht op het schrijven van den advocaat-fiscaal La J. No. 55 van 24 Januari 1923, vermeld in M.R.T. XVIII, bladz. 451?

Naar mijn bescheiden meening moet de garnizoenscommandant tot al of niet afdoen buiten proces besluiten en ook de voorwaarden daartoe bepalen.

De Redactie heeft hierop geantwoord:

Uwe vraag wie in het militaire strafproces voor de toepassing van art. 74 W. v. S. als „de bevoegde ambtenaar van het openbaar ministerie” is te beschouwen, valt niet gemakkelijk te beantwoorden. Strikt genomen is er zoodanige ambtenaar niet. Immers bij de redactie van art. 74 is er aan de organisatie van het militaire strafproces eenvoudig niet gedacht. Toen echter in de praktijk de wenschelijkheid bleek om de regeling van dat artikel ook in de militaire rechtspleging toe te passen, heeft men het bij analogie en buiten de wet om daarin overgeplant. Dáármede houdt verband het door U genoemde schrijven van den advocaat-fiscaal van 24 Januari 1923. Wel zijn meermalen — ook door onze Redactie — tegen de daarin neergelegde regeling ernstige bedenkingen in het midden gebracht, doch in de praktijk is die regeling toch gevolgd. De auditeur is verplicht zich er naar te gedragen en ook de militaire autoriteiten zullen het verstandigst doen zich daarbij neer te leggen. Juist toegepast zal die regeling trouwens ook hen gewoonlijk wel kunnen bevredigen. De strekking is deze, dat, indien in de overtreding, naar het oordeel van de militaire autoriteit, enig krijgstuchtelijk element aanwezig is — hetgeen al spoedig het geval zal zijn — de vraag

of afdoening buiten proces zal plaats vinden en zoo ja onder welke voorwaarden, door auditeur-militair en garnizoenscommandant *in onderling overleg* zal worden beantwoord. Kunnen beide autoriteiten het daaromtrent niet eens worden — het schrijven zegt het uitdrukkelijk — dan moet de vervolging voor den Krijgsraad voortgang hebben.

Art. 74 W. v. S. is in verband met de militaire rechtspleging reeds herhaaldelijk onderwerp van bespreking in het M.R.T. geweest. Voor het geval dit Uwe belangstelling mocht wekken, kunnen wij U verwijzen naar Deel XVII, 428; XVIII, 207, 451, 468, 515; XIX, 62, 301; XX, 370; XXVII, 553.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 23 Februari 1932. ¹⁾

President: Mr. L. B. J. Vermeulen, (plv.).

Leden: Luitenant-Kolonel J. T. van Beijeren, Kapiteins G. Stürm
en J. L. van Dam, Eerste-Luitenant J. B. A. F. van Eekelen.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd (opzettelijk nalaten te voldoen aan het bevel om een portie boter welke beklagde heimelijk tot zich had genomen, weder op haar plaats te brengen; weigeren om te voldoen aan den hem naar aanleiding daarvan gegeven last om zijn naam op te geven).

Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen (toevoeging van de woorden: „Zal ik aan jou vertellen, aan klootzakken”).

Alles beschouwd als ééne voortgezette handeling.

Het woord „klootzakken” gaf minachting voor den meerdere te kennen, was mitsdien beleedigend.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens H., oud 20 jaar, geboren te Groningen, gewoon dienstplichtig soldaat bij de Specialistencompagnie van het 7e Regiment Infanterie te Harderwijk, beklagde en gerequireerde in persoon,

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 1 Juni 1931 is ingelijfd bij het 7e Regiment Infanterie en tijdens het plagen van na te melden feiten nog niet met groot

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 17 Maart 1932 bevestigd.

verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 2 Februari 1932, door den Compagnies-Commandant te Harderwijk opgemaakt, beklaagde op 1 Juni 1931 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 17 Februari 1932 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 1 Februari 1932 te Harderwijk als militair:

I. nadat zijn meerdere, de dienstplichtige korporaal Gravenberch, die belast was met het uitdeelen van het eten op de eetzaal, hem had gelast een portie boter, die niet voor hem bestemd was, doch welke hij heimelijk tot zich genomen had, wederom op haar plaats te brengen, heeft geweigerd althans opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

II. nadat dezelfde meerdere hem had gelast, hem naar aanleiding van het feit sub I genoemd zijn naam op te geven, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en opzettelijk denzelfden meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling heeft beleedigd door hem toe te voegen de woorden: „Zal ik jou vertellen, aan klootzakken”; althans door het bezigen van woorden van gelijke beteekenis;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 1 Februari 1932 te Harderwijk aan den morgenmaaltijd zat in de eetzaal; dat de korporaal Gravenberch aan een tafel naast hem zat; dat hij, beklaagde, zijn broodje al had en ook zijn boter; dat hij graag een tweede portie boter wilde hebben en daarom opstond en van de middelste tafel een portie boter nam; dat de korporaal hem toen vroeg, wie hem permissie had gegeven die boter weg te halen en of hij zulks eerst niet kon vragen; dat hij meent, daarop geantwoord te hebben: „Hij heeft ze ook”, daarbij wijzende op Tillema; dat de korporaal toen tot hem zeide: „Jij legt die boter neer”; dat hij, beklaagde, aan dien last geen gehoor gaf, waarop de korporaal hem wederom gelastte die boter neer te leggen; dat hij bleef zitten en zijn boter behield; dat de korporaal hem zijn naam vroeg, welken hij niet heeft opgegeven; dat hij tot dezen zeide: „Zal ik jou vertellen, aan klootzakken”;

dat hij spijt heeft van het gebeurde;

Overwegende dat F. L. Gravenberch, 25 jaar, dienstpl. korporaal bij de Specialistencompagnie van 7. R. I. te Harderwijk, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij op 1 Februari 1932 bij de Specialistencompagnie was belast met het uitdeelen van boter, brood en thee; dat alle menschen, die aan tafel zaten, hun portie boter hadden gehad; dat er toen nog over waren, o.a. aan zijn, getuige's tafel, de middelste tafel; dat kort daarna beklaagde opstond en langs de tafel liep, waar de boter lag; dat deze twee passen voorbij die boter liep, waardoor hij, getuige, den indruk kreeg, dat beklaagde de eetzaal zou verlaten; dat

deze zulks echter niet deed, doch zich na twee passen omdraaide, vervolgens de boter met zijn linkerhand greep en naar zijn plaats ging; dat de wijze waarop beklaagde die boter wegnam, vreemd was en zijn, getuige's, bijzondere aandacht trok; dat hij tot beklagde zeide: „Zet neer die boter, dat kun je op zijn minst eerst vragen”; dat beklagde toen nog ter hoogte van de tafel stond; dat deze iets mompelde en wegliep; dat hij, getuige, nog eens riep: „Breng die boter terug”, waaraan beklagde niet voldeed; dat hij, getuige, toen naar hem toeging, roepende: „Zet je die boter neer, verdomme”; dat beklagde bleef zitten en de portie behield; dat hij, getuige, hem toen zijn naam vroeg met de woorden: „Wat is je naam?”, zulks om hem te rapporteeren; dat beklagde zijn naam niet opgaf, zeggende: „Zal ik jou vertellen, aan klootzakken”;

Overwegende dat het woord „klootzakken”, door beklagde tegenover zijn meerdere in rang, den korporaal Gravenberch, gebezigd, minachting voor dien meerdere in rang te kennen gaf en mitsdien beledigend was;

Overwegende dat nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande ad I, dat beklagde opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen, en ad II, dat hij de woorden heeft gebezigd in de telastelegging genoemd;

Overwegende dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Gezien art.: 6, 10, 60, 62, 108 en 114 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 56 en 91 Wetboek van Strafrecht, en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan.

Qualificeert het als: Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd, en: Als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigen; alles ééne voortgezette handeling uitmakende;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van drie weken.

De eerste-luitenant der artillerie Mr. J. D. Schepers, in deze zaak als raadsman aan den beklagde toegevoegd, verzocht ons naar aanleiding van de behandeling in hooger beroep de volgende beschouwingen in het M. R. T. te willen opnemen.

Bij het bestudeeren van de stukken trof het mij, dat de telastelegging aan den voet van het bevelschrift tot bijeenkomen van den

Krijgsraad anders luidde dan die opgenomen in de verwijzing naar den Krijgsraad door den Garn. C. Deze laatste vermeldde alleen:

„...dat hij heeft geweigerd om te voldoen...”,
terwijl de Auditeur daaraan had toegevoegd:

„...althans opzettelijk heeft nagelaten...”

Ik achtte deze verandering niet toelaatbaar en bracht dit op de zitting naar voren. De Advocaat-Fiscaal bestreed dit met het argument, dat het in beide gevallen ongehoorzaamheid betrof.

Dit argument leek me zeer zwak. Maar mijn eigen argumenten waren blijkens den uitslag niet sterker; want het Hof heeft het vonnis van den krijgsraad bevestigd.

Naar aanleiding hiervan schreef ik mijn opvatting aan de Redactie van het M.R.T. en kreeg van deze een volledige aanwijzing van de daaromtrent reeds gevallen beslissingen en overige litteratuur. Dankbaar voor dezen wenk heb ik mij er toe gezet deze jurisprudentie door te werken.

Daarna heb ik mij de vraag voorgelegd:

„Als mij dit alles vóór de zitting bekend was geweest, had ik „dan den afloop van de zaak kunnen voorspellen op grond van „voorafgaande sententiën van het H. M. G.?”

Het antwoord op deze vraag moge hieronder volgen.

Allereerst vond ik in de resolutie van het H. M. G. van 5-11-15 (M. R. T. X blz. 772).

„...dat immers ingevolge art. 14 der Rechtspleging bij de „Landmacht, de beschikking tot verwijzing enkel eene omschrijving van het feit, hetwelk wordt te laste gelegd, behoeft te bevatten, terwijl dan uit de in te winnen informatiën later zal „kunnen blijken, welk het rechtskundig karakter van dit feit is en „in welken rechtskundigen vorm het dus zal moeten worden te „laste gelegd; dat in deze beschikking tot verwijzing eene omschrijving wordt gevonden voldoende voor den verwezene om te kunnen „beoordeelen welk feit hem wordt te laste gelegd,...”

Dit leek mij te wijzen in de richting van wel toelaatbaar.

Maar de sententie van 2-4-15 (M. R. T. XI blz. 317) bracht weer eenigen twijfel:

Wanneer bij de verwijzing naar den Krijgsraad is ten laste gelegd weigering om te voldoen aan de orders van den korporaal R., mag bij het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad niet worden ten laste gelegd weigering om te voldoen aan de orders van de korporaals R. en S.

Deze twijfel werd niet opgeheven door de sententie van het H. M. G. van 13 Juli 1917 (M. R. T. XIII blz. 68). Daarin las ik op blz. 70:

„Art. 14 R. L. eischt in de beschikking tot verwijzing enkel een „omschrijving van het feit, dat wordt te laste gelegd en geenszins „een rechtskundige omkleeding van dit feit.”

Als men dit toepast op het onderhavige geval, krijgt men de vraag:

Is „weigeren” een omschrijving van het feit of een rechtskundige omkleeding?

Het is een wettelijke term en het is niet de omschrijving van 's mans daad; de telastlegging zou derhalve niet juist zijn geweest.

Ik begon weer over te hellen tot mijn eerste opvatting. Maar het evenwicht werd wederom hersteld en ik begon zelfs weer in tegen-gestelde richting te hellen bij het lezen van de sententie van 21-9-17 (M. R. T. XIII blz. 159).

„De auditeur mag aan een beklagde alleen te laste leggen — in „de omschrijving welke hem, als rechtsgeleerde, passend schijnt — „de feiten, die de commandeerende officier van het garnizoen door „den rechter willen zien berecht en ter zake waarvan hij „daarom den beklagde naar den Krijgsraad heeft verwezen.”

Voor welk feit had de Garnizoens-commandant in het door mij behandelde geval verwezen?

Voor „weigeren”. De auditeur mag dat in een rechtsgeleerde omschrijving hullen. Maar is dat „weigeren” een materieele daad, die op verschillende wijzen juridisch kan worden gewaardeerd? Neen, het is geen toeïgenen van een beurs, dat diefstal, verduistering of oplichting kan zijn; het is geen slag of stoot, die naar gelang de omstandigheden een verschillende juridische benaming kan krijgen.

In hetzelfde deel van het M. R. T. vond ik op blz. 240 een overweging die mij weer een bevestiging van mijn opvatting leek.

„De R. L. verbiedt den auditeur-militair niet in de telastlegging „onder het bevelschrift tot bijeenkomen van den Krijgsraad de feiten „nader te preciseeren en te omschrijven en de elementen van de te „laste gelegde misdrijven of overtredingen meer of minder naar den „voorgond te brengen; hij is daarbij alleen in zooverre beperkt, dat „hij geen „andere” feiten in de telastlegging mag opnemen.”

Is „weigeren” een ander feit dan „opzettelijk nalaten?” Deze vraag moest beantwoord worden, vooral na lezing van de sententie van het H. M. G. van 20 Mei 1919 (M. R. T. XV blz. 200).

„Wanneer beklagde naar den Krijgsraad is verwezen ter zake „van het doen incasseeren van een vervalschten postwissel bestaat „tegen hem geen recht tot strafvordering wegens het zelf incas- „seeren van dien postwissel, zooals hem aan den voet van het bevel- „schrift tot bijeenkoming van den Krijgsraad wordt ten laste gelegd.”

En van van de sententie van 17-10-19 (zelfde deel M. R. T. blz. 407):

„Overwegende dat het overige deel der telastlegging, luidende: „althans uit de opbrengst daarvan van H. de V. een som van „f 20.— heeft ten geschenke aangenomen”, niet is vermeld onder „de feiten, opgenomen in de beschikking van den Commandeerende „officier van appellants garnizoen, waarbij appellant naar den „Krijgsraad is verwezen; „en dan ook ter zake van feiten, niet in die beschikking ver- „meld, geen recht tot strafvordering aanwezig is.”

Wat beteekent een „ander feit”? Het leerboek van prof. Simons geeft de volgende verklaring: (deel I blz. 331).

„Naar mijne meening zal onder feit moeten worden verstaan de „materieele handeling, zooals die aan het oordeel van den rechter „onderworpen was.”

Is nu „weigeren” een andere materieele handeling dan „opzettelijk nalaten”? Volgens de taalkundige beteekenis toch wel. Weigeren veronderstelt een handeling, terwijl het andere juist *geen* handeling bedoelt. In deze opvatting vond ik steun in de toelichting op art. 114 W. v. M. S. in het boek van van Dijk (Collette, van Dijk, Schepel, 3e druk blz. 120):

„Wordt uitsluitend op de uitwendige handeling gelet, dan schijnt „de weigering, somtijds in brutale bewoordingen vervat en mis„schien uitgesproken ten aanhoore van andere minderen, het „zwaarste karakter te bezitten; daar staat tegenover dat de opzette„lijke ongehoorzaamheid (zonder uitdrukkelijke weigering) in hare „gevolgen in den regel veel ernstiger zal zijn,”

Hieruit volgt dat het weigeren en het opzettelijk nalaten als twee verschillende handelingen worden beschouwd.

Dit alles gaf mij weer hoop voor mijn eigen meening, dat in de zaak, die ik als raadsman te behandelen heb gehad, de beklagde veel kans had gehad vrijgesproken te worden. Het ware volkomen in de lijn geweest als het Hof voor het „opzettelijk nalaten” geen recht tot strafvordering aanwezig had geoordeeld.

Tot slot heb ik nog de verhandeling in het M. R. T. deel XVI blz. 18 e.v. gelezen, waarin het standpunt van het H. M. G. over dit onderwerp uiteengezet is.

Daarin vindt men op blz. 28 de volgende zin:

„Maar het spreekt vanzelf dat, wanneer de Garnizoens-commandant (alias: de Auditeur Militair) in zijn verwijzing het feit op al „te enge wijze en in zeer bepaalden juridischen vorm heeft oms„schreven, het Hof bij zijn onderzoek aan die omschrijving is „gebonden”

Dat was in het onderhavige geval toch gebeurd, de Garnizoens-commandant had het feit op te enge wijze en in zeer bepaalden juridischen vorm omschreven. Hij had de woorden uit art. 114 W. v. M. S. gebruikt.

Mijn cliënt zou bepaald vrij uit gaan. Echter, het Hof heeft in tegengestelden zin beslist. Gelukkig dat ik geen voorspelling heb behoeven te geven.

Toch had de uitslag zeer goed anders kunnen zijn. Dan was deze beklagde vrijgesproken op formeele gronden, tot schade van de krijgstucht. Dit had kunnen worden voorkomen, doordat de Garnizoens-commandant zich had gehouden aan de opvatting van het H. M. G. zooals deze in de bovenaangehaalde verhandeling is neergelegd. Hij had den man b.v. kunnen verwijzen ter zake „dat hij „het bevel van den om te doen, niet heeft opgevolgd”.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 27 September 1932.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-kolonel J. T. van Beijeren, kapiteins J. Drost en J. L. van Dam, en eerste-luitenant E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Raadsman: Mr. E. van Zinnicq Bergmann, te 's Hertogenbosch.

SCHIETEN DOOR EEN OPSPORINGSAMBTENAAR INDIEN EEN ZONDER LICHT RIJDEND FIETSER GEEN GEVOLG GEEFT AAN DEN AANROEP „HALT, MARECHAUSSEE, AFSTAPPEN”!

Te laste gelegd: primair: zware mishandeling, althans mishandeling, den dood ten gevolge hebbende, subsidair: dood door schuld in de uitoefening van zijn ambt.

De Krijgsraad verklaart het subsidair ten laste gelegde bewezen en veroordeelt tot 3 maanden gevangenisstraf met verlagings.

Het H.M.G., niet bewezen achtende dat beklagde hoogst roekeloos en onvoorzichtig heeft gehandeld, spreekt hem vrij ook van het subsidair ten laste gelegde. Het onder de bestaande omstandigheden door beklagde lossen van een schot in de lucht ter waarschuwing van een persoon die op hem redelijkerwijs den indruk moet maken van zich door de vlucht te onttrekken aan de ontdekking van een of meer door hem gepleegde strafbare feiten, mag worden gequalificeerd als een juiste vervulling van zijn plicht als opsporingsambtenaar, terwijl het afgaan van het tweede, doodelijk, schot i.c. niet aan zijne schuld is te wijten.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens S., oud 41 jaar, geboren te Thorn (L.), marechaussée der IIe Divisie Koninklijke Marechaussée van de brigade Sittard, beklagde en gerequieerde in persoon,

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende, dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende, dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde laatstelijk zich op 3. Maart 1930 heeft verbonden voor

onbepaalden tijd als vrijwilliger bij de landmacht met bestemming voor het wapen der Koninklijke Maréchaussée, bij de 2e Divisie Koninklijke Maréchaussée;

Overwegende, dat den beklagde aan den voet van het hem op 25 Augustus 1932 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 15 Mei 1932 te Obbicht, althans in de omgeving dier gemeente, opzettelijk met het oogmerk hem zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, althans hem te mishandelen, uit een met scherpe patronen geladen zelflaadpistool op korten afstand twee schoten heeft gelost in de richting van J. W. v. d. W., tengevolge waarvan deze door een der afgeschoten kogels is getroffen in den rug, deze kogel in de borstholte is doorgedrongen, de groote bloedvaten heeft verbrijzeld, waardoor een groote hoeveelheid bloed in de rechterborstholte werd uitgestort en v. d. W. den dood door verbloeding is gestorven;

althans dat hij destijds aldaar op den openbaren weg, toen hij, niet in dienst zijnde, als maréchaussée en onbezoldigd rijksveldwachter geconstateerd had, dat een bestuurder van een rijwiel daarmede aldaar reed op den openbaren rijweg zonder dat diens rijwiel was voorzien van een lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde, terwijl het meer dan een half uur na zonsondergang was en meer dan een half uur voor zonsopgang, en dat die bestuurder J. W. v. d. W. op zijn, beklagde's, aanroep „halt, maréchaussée, afstappen” niet afstapte, doch doorreed en zijne snelheid vermeerderde, op zijn rijwiel is gesprongen en v. d. W. is achterna-gereeden en vervolgens hoogst roekeloos en onvoorzichtig, met snelheid achter v. d. W. aanrijdende, uit een met scherpe patronen geladen zelflaadpistool (waarvoor hij geen vergunning had dit toen bij zich te dragen), twee schoten heeft gelost in de richting van v. d. W. om hem schrik aan te jagen en tot stilhouden te bewegen, althans uit dat pistool een schot heeft gelost, met voornoemd doel en dit schot afgeschoten zijnde, het zelflaadpistool, waaruit hij geschoten had, terwijl het wapen tot vuren gereed was, steeds op zijn rijwiel voortrijdende, hoogst roekeloos en onvoorzichtig met den loop voorwaarts gericht heeft vastgehouden en met een vinger aan den trekker heeft vastgehouden met dezelfde hand, waarmede hij tevens het rijwiel bestuurde, althans dit wapen uit de hand, waarin hij het vasthield, heeft overgebracht naar zijn andere hand, daarbij een vinger aan den trekker houdend, althans op dien trekker drukkende, zoodat een schot is afgegaan, tengevolge van welk opzettelijk schieten, althans van het schot, dat is afgegaan, toen beklagde zijn pistool al voortrijdende overbracht van de eene hand in de andere, v. d. W., door een der afgeschoten kogels in den rug is getroffen, de kogel in de borstholte is doorgedrongen, de groote bloedvaten heeft verbrijzeld, waardoor een groote hoeveelheid bloed in de rechterborstholte is uitgestort en v. d. W. den dood door verbloeding is gestorven;

Overwegende, dat in het proces-verbaal dd. 17 Mei 1932 onder No. 538 op ambtseed opgemaakt door G. J. A., wachtmeester en L. D., maréchaussée, tevens opsporingsambtenaar, beiden der brigade Koninklijke Maréchaussée te Sittard, o.m. staat gerelateerd:

dat beklaagde aan hem, wachtmeester-relatant, heeft verklaard als volgt:

„In den avond van 15 Mei 1932 omstreeks 10 uur namiddag reed ik met mijn verloofde, A. J., beiden op een rijwiel gezeten, over den openbaren weg, leidende van Berg naar Obbicht. Te Obbicht of even voor Obbicht was het, kwamen wij een wielrijder tegen die geen licht op zijn rijwiel had. Daar ik in uniform gekleed was en er overal aan de huizen veel menschen buiten zaten, kon ik dien man zoo zonder meer niet laten rijden zonder licht en riep ik hem aan zeggende: „Halt, maréchaussée, afstappen”. Die persoon gaf daar echter niets om, stapte niet af en reed een weinig om mij heen en reed daarna zoo snel hij kon weg in de richting Berg. Ik draaide mij om en daar ik afgestapt was, sprong ik weer op mijn rijwiel en reed dien persoon zoo snel mogelijk achterna. Ik kon hem echter niet inhalen en toen ik een eindje gereden had, kon ik haast niet meer, nam daarop mijn pistool, dat ik met vier scherpe patronen geladen had en loste om hem bang te maken, een schot in de lucht, doch hij gaf daar niets om en reed even hard door. Ik was toen kort bij den ingang naar het kasteel Obbicht bij een rij boomen, die aldaar ter linkerzijde, voor mij althans op dat moment, van den weg staan. Ik reed ook door en naderde hem daarna tot op pl.m. een paar meter, doch ik kon bijna niet meer en reed even, om wat op adem te komen, veel langzamer, waardoor hij weer grooter voorsprong kreeg. Ik was toen net even voorbij den ingang van de boerderij, die naast genoemd kasteel ligt en wilde de achtervolging opnieuw instellen, doch nam daarbij mijn revolver over in mijn andere hand. Meteen, dat ik dit deed, ging er een schot af, doch dit ging per ongeluk af en het was niet mijn bedoeling om toen te schieten. Ik zag dien man nog steeds voor mij uit rijden, doch ik meende te zien, dat hij ook langzamer begon te rijden en toen ik nog een meter of tien verder was, zag ik plotseling den wielrijder, eerst een slag naar links en daarna naar rechts maken, waarna hij over zijn rijwiel heenschoot en ter rechterzijde van den weg, aan de Maaszijde, op zijn hoofd op den rand van den weg viel, daarna sloeg hij een slag om, zoodat hij met zijn hoofd naar boven tegen het talud van den weg kwam te liggen. Zijn rijwiel lag een paar meter verder op den rechterkant van den weg. Toen ik er bij kwam, was er een persoon bij, dien ik later heb hooren noemen als de W. uit Obbicht. Ik heb toen tegen dien wielrijder, dien ik achtervolgd had, gezegd, hem tevens vastpakkende: „Hé, sta eens op”. Toen zag ik, dat hij in zijn gezicht erg bloedde en tegelijkertijd gorgelde hij een paar keer door zijn neus en zag ik tevens, dat die man was overleden. Ik heb daarna iemand van de omstanders naar een dokter gestuurd en tevens om den gemeenteveldwachter en den

Burgemeester te waarschuwen. De dokter constateerde den dood bij voornoemden wielrijder. Later is ook het lijk vervoerd naar het gemeentehuis te Obbicht¹⁾;

dat beklaagde hem, relatant, een klein-model pistool vertoonde, waarop nog twee scherpe patronen zaten, er bij verklarende, dat hij uit dat pistool twee schoten had gelost en als die man door een kogel getroffen was, het met dat pistool gebeurd was;

dat hij, relatant, daarop dat pistool met houder en twee scherpe patronen heeft in beslag genomen; dat bedoeld pistool een buiten-model pistool was;

dat hij, relatant, bij aankomst in den nacht van 15 op 16 Mei 1932 te Obbicht direct het lijk van bedoeld persoon heeft in beslag genomen en op 16 Mei 1932 met voornoemd pistool en twee scherpe patronen heeft overgegeven aan den Rechter-Commissaris bij de Arr. Rechtbank te Maastricht; dat voorts nog door hem zijn in beslag genomen een jas, een vest en een sporthemd, alle doorboord door een kogel;

Overwegende, dat in de navolgende processen-verbaal dd. 16 Mei 1932 op ambtseed opgemaakt door G. J. A., wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, Brigade Sittard, staat gerelateerd:

a. in dat gemerkt Bijlage No. III:

dat hij, relatant, op 16 Mei 1932 des voormiddags te 1½ uur te Obbicht heeft in beslag genomen een lijk van het mannelijk geslacht, zijnde dit lijk van een persoon, die vermoedelijk tengevolge van misdrijf is overleden; dat het lijk door hem is vertoond aan J. W. v. d. W., die het herkende als te zijn van J. H. v. d. W., oud 46 jaar, woonachtig te Hattenhoven, gem. Urmond;

b. in dat gemerkt Bijlage No. IV:

dat hij, relatant, op 16 Mei 1932 aan den Rechter-Commissaris bij de Arrondissements-Rechtbank te Maastricht heeft overgegeven het lijk van het mannelijk geslacht van J. H. v. d. W., oud 46 jaar, woonachtig te Urmond;

Overwegende, dat A. H. H. S. en J. L. H. A. H., beiden arts te Maastricht, na als deskundige den bij de wet gevorderden eed te hebben afgelegd, in opdracht van den Rechter-Commissaris bij de Arrondissements-Rechtbank te Maastricht¹⁾ op 16 Mei 1932 in de school der gemeente Obbicht de uit- en inwendige schouwing hebben verricht van het lijk van J. H. v. d. W., mijnwerker, laatst wonende te Urmond, van welke schouwing die deskundigen een rapport hebben opgemaakt, waarin zij tot de volgende conclusie komen:

„dat J. H. v. d. W. een gezonde man was, die getroffen werd door een revolvershot, waarbij de kogel binnendrong aan de rugzijde ter hoogte van den 10en borstwervel, de rechterlong door-

¹⁾ Dit optreden van den rechter-commissaris is o.i., nu het betreft een militair verdachte, niet in overeenstemming met de wet. Men vergelijk onze opmerkingen M.R.T. XXVIII, blz. 263, alwaar wij in een geheel overeenkomstig geval op deze onjuiste wijze van behandeling de aandacht vestigden.

boorde, waarbij de groote bloedvaten werden verbrijzeld, en dien tengevolge een groote hoeveelheid bloed in de rechterborsthelft werd uitgestort. V. d. W. is den verbloedingsdood gestorven”;

dat het projectiel, in de rechterborsthelft gevonden, door hem, deskundige H., aan den Rechter-Commissaris is overhandigd;

Overwegende, dat uit het ten processe overgelegd uittreksel uit het register van overlijden van de gemeente Obbicht en Papenhoven, dd. 21 Juni 1932 door den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand dier gemeente opgemaakt, blijkt, dat aldaar op 15 Mei 1932 is overleden J. H. v. d. W., weduwnaar van M. M. D.;

Overwegende, dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. W. L. R., 19 jaar, leerling bankwerker, wonende te Geleen:

dat hij in den avond van 15 Mei 1932 omstreeks half elf met zijn vriend H. per rijwiel door Obbicht reed in de richting van de Maas naar Nattenhoven; dat even voorbij de laatste huizen van Obbicht gekomen, burgers hen waarschuwden om niet verder zonder licht te rijden, omdat er maréchaussée's stonden, die op iemand geschoten hadden, die zonder licht reed; dat zij beiden verder reden en ongeveer 100 M. voorbij het kasteel zijnde, hij, getuige, een maréchaussée op den weg zag staan met een meisje; dat zijn vriend aan den maréchaussée, die erg hijgde, vroeg, wat er gebeurd was, doch dat deze geen antwoord kreeg; dat hij, getuige, toen hij daarna goed keek, een man op diens rug zag liggen in het gras aan den kant van den weg; dat hij bij het licht van een lantaarn zag, dat het gezicht van dien man erg bebloed was; dat de maréchaussée aan dien man vroeg: „Hoe is het er mee?“, doch dat de man geen teekenen van leven meer gaf; dat, toen zijn, getuige's, kameraad op verzoek van den maréchaussée naar den veldwachter van Obbicht fietste, hij, getuige, bij het lijk bleef staan; dat de maréchaussée hem toen uit eigen beweging vertelde :„Ik geloof, dat hij dood is; ik heb een paar meter achter hem aan gefietst, ik heb driemaal geroepen „halt afstappen“, doch hij reed door. Toen ik vlak bij hem was, riep ik nogmaals „Halt of ik sla je van de fiets af“, doch hij reed maar verder. Ik trok toen den revolver uit mijn zak om in de lucht te schieten, maar ik kwam met mijn vinger aan den trekker en het schot ging af en trof den man“; dat die maréchaussée dit woordelijk tegen hem, getuige, heeft gezegd;

dat die maréchaussée, beklaagde, hem heeft gezegd, dat hij zijn revolver getrokken had om in de lucht te schieten, doch dat hij met zijn vinger te vroeg aan den trekker trok;

2. J. de W., 35 jaar, mijnwerker, wonende te Obbicht:

dat hij op den avond van 15 Mei 1932 te ongeveer 10 uur liep op den weg van Berg naar Obbicht; dat hij nog ongeveer 60 M. van de boerderij af was, die bij het kasteel ligt, toen hij op ongeveer 100 M. in de verte twee wielrijders achter elkaar met groote snelheid zag aankomen; dat de tusschenruimte steeds ongeveer 25 M. is gebleven gedurende den tijd, dat hij die beide personen heeft zien

rijden; dat het eerste schot, dat hij gehoord heeft, werd gelost ongeveer ter hoogte van het kasteel en dat, toen hij ongeveer 20 meter verder geloopt had, het tweede schot viel; dat hij met den gewonen pas liep; dat de voorste wielrijder, toen het tweede schot viel, nog circa 30 meter van hem af was; dat, toen deze daarop dichterbij hem kwam, hij dien voorsten wielrijder een steunend geluid hoorde geven en dat deze slingerde met zijn fiets over den weg; dat hij dien wielrijder ontweek; dat deze direct daarop aan den Maaskant van den weg op den berm neerviel; dat hij naar den man toeging en dat tegelijkertijd de maréchaussée van zijn fiets sprong; dat de maréchaussée tegen den man, die op den grond lag, zeide: „Sta op”; dat de man niet antwoordde; dat hij den maréchaussée heeft geholpen den man rechtop te zetten; dat hij toen zag, dat de man bloedde; dat op zijn vraag, hoe het gekomen was, de maréchaussée tegen hem zeide, dat zijn schot te vroeg was afgegaan;

3. L. K., 40 jaar, mijnwerker, wonende te Obbicht:

dat hij op den avond van 15 Mei 1932 omstreeks 10 uur voor zijn woning zat, toen hij een maréchaussée met een meisje langs zag fietsen in de richting Obbicht; dat hij even later zag, dat een wielrijder zonder licht gevolgd werd door een maréchaussée; dat zij reden in de richting naar Berg met een tusschenruimte van ongeveer 6 meter; dat hij om te zien, hoe het geval zou afloopen, op zijn fiets is gesprongen en de twee personen achterna is gefietst; dat hij ongeveer 150 meter achter genoemde personen aanreed; dat hij, toen de twee fietsers ongeveer tegenover het kasteel waren, een schot hoorde en ongeveer 12 seconden daarna een tweede schot; dat hij even na het vallen van het tweede schot in de verte een steunend geluid hoorde; dat hij, toen hij doorfietste, kwam op een plaats van den weg, waar een man lag aan de rechterzijde van den weg (Maaskant); dat de maréchaussée en de hem bekende de W. er bij stonden; dat hij zag, dat de maréchaussée den liggenden man bij diens schouders pakte, waarop hij, getuige, een zuchtend geluid hoorde; dat hij tegen den maréchaussée zeide: „Wat heb je nu gedaan?”, waarop hij ten antwoord kreeg: „Daar heb je niets mee te maken, ga maar gauw de politie halen”; dat hij daarop is weggegaan om te telefoneeren om dokter D. te Grevenbicht;

4. G. J. A., 39 jaar, wachtmeester Koninklijke Maréchaussée te Sittard:

dat hij in den nacht van 15 op 16 April 1932 omstreeks 2 uur beklaagde een verhoor heeft afgenomen; dat deze hem het verhaal deed, zooals vermeld is in zijn, getuige's, proces-verbaal dd 17 Mei 1932; dat beklaagde hem heeft verklaard, het pistool van uit zijn eene hand in de andere hand te hebben overgenomen, waardoor meteen een schot per ongeluk afging;

dat hij na dat verhoor het hem thans vertoonde pistool van beklaagde heeft in beslag genomen;

Overwegende, dat A. J. B., 48 jaar, adjudant-onderofficier Mr.

geweermaker bij het Regiment Wielrijders te 's-Hertogenbosch als getuige-deskundige onder eede heeft verklaard:

dat hij het hem thans ter terechtzitting vertoonde pistool heeft onderzocht; dat de werking daarvan volkomen goed is; dat, wanneer het wapen geladen is en tot vuren gereed is, dit niet kan afgaan zonder tegen den trekker te drukken of te stooten; dat zulks door hem is beproefd, door het wapen met gespannen slagveer van minstens één meter hoogte op een houten vloer te werpen, zonder dat de slagveer zich ontspande; dat, zonder de kracht van de goed werkende trekkerveer te overwinnen door tegendruk, tegen den trekker, een schot niet kan afgaan;

Overwegende, dat A. H. M. S., 61 jaar, arts te Maastricht, als getuige-deskundige ter terechtzitting onder eede gehoord, heeft verklaard:

dat hij blijft volharden bij zijn rapport te samen met Dr. H. opge maakt, dat de neusbloeding van verslagene v. d. W. ontstaan kan zijn, doordat deze heel hard rijdende en voorovergebogen op zijn fiets een congestie heeft gekregen tengevolge van te groote inspanning; dat zijn besliste meening is, dat het schot de doodsoorzaak is geweest en niet de neusbloeding; dat hij beslist van oordeel is, dat het tweede schot getroffen moet hebben, omdat de verwonding van dien aard was, dat iemand met een dergelijke verwonding onmiddellijk neerploft en niet in staat is nog verder te rijden;

Overwegende, dat de dood van v. d. W. aan beklaagde's schuld is te wijten:

dat immers de verslagene zich slechts schuldig maakte aan het rijden met een rijwiel zonder licht in verboden tijd en uit niets is gebleken, ja zelfs niet aannemelijk is gemaakt, dat verslagene van een ernstiger overtreding van wet of verordening kon worden verdacht, hebbende veeleer beklaagde zelf verklaard, dat hij, daar hij in uniform gekleed was en overal aan de huizen veel menschen buiten zaten, den man zoo zonder meer niet kon laten rijden zonder licht;

dat mitsdien het gebruik van een vuurwapen door beklaagde in geenen deele was gerechtvaardigd;

dat voorts ten processe is komen vast te staan, dat beklaagde den verslagene wel heeft aangeroepen om halt te houden, maar die aanroeping niet vergezeld deed gaan van de gebruikelijke waarschuwing, dat hij zou schieten, indien aan zijn bevel niet werd voldaan;

dat — al moge dan ook niet bewezen zijn, dat beklaagde bij het afgaan van het noodlottige schot den verslagene opzettelijk heeft willen treffen — beklaagde, het pistool, dat hij geladen wist, uit den rechter achterzak getrokken hebbende, had behooren te bedenken, dat groote voorzichtigheid geboden was om te voorkomen, dat dit vuurwapen bij de snelle vervolging per rijwiel door een ongewilde of onverwachte manipulatie, beweging of schok zou kunnen afgaan en in ieder geval zelfs de meest gewone voorzichtig-

heid hem gebod het wapen zoodanig gericht te houden, dat bij onverhoeds afgaan geen personen konden getroffen worden;

dat een en ander te meer klemmt, omdat aan beklagde, die reeds ongeveer 15 jaar bij het wapen der maréchaussée dient en derhalve geacht moet worden met de mogelijke gevaren van een schietwapen bekend te zijn, hogere eischen van voorzichtigheid behooren te worden gesteld dan aan hem, die niet in gelijke omstandigheden verkeert;

Overwegende dat de Krijgsraad door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde het navolgende hem ten laste gelegde feit heeft begaan, te weten:

dat hij op 15 Mei 1932 te Obbicht op den openbaren weg, toen hij als maréchaussée en onbezoldigd rijksveldwachter geconstateerd had, dat een bestuurder van een rijwiel, daarmede aldaar reed op den openbaren rijweg, zonder dat diens rijwiel was voorzien van een lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde, terwijl het meer dan een half uur na zonsondergang was en meer dan een half uur vóór zonsopgang en dat die persoon, J. W. v. d. W., op zijn, beklagde's aanroep „halt maréchaussée afstappen” niet afstapte, doch doorreed en zijne snelheid vermeerderde, op zijn rijwiel is gesprongen en v. d. W. is achterna gereden en vervolgens hoogst roekeloos en onvoorzichtig, met snelheid achter v. d. W. aanrijdende uit een met scherpe patronen geladen zelflaadpistool een schot heeft gelost met het doel hem schrik aan te jagen en tot stilhouden te bewegen, en dit schot afgeschoten zijnde, het zelflaadpistool, waaruit hij geschoten had, terwijl het wapen tot vuren gereed was, steeds op zijn rijwiel voortrijdende hoogst roekeloos en onvoorzichtig uit de hand, waarin hij het vasthield heeft overgebracht naar zijn andere hand, daarbij op den trekker zoodanig drukkende, dat een schot is afgegaan, tengevolge van welk schot, dat is afgegaan, toen beklagde al voortrijdende zijn pistool overbracht van de eene hand in de andere, v. d. W. door een kogel in den rug is getroffen, de kogel in de borstholte is doorgedrongen, de groote bloedvaten heeft verbrijzeld, waardoor een groote hoeveelheid bloed in de rechterborstholte is uitgestort en v. d. W. den dood door verbloeding is gestorven;

Overwegende dat wel is waar in de verwijzing naar den Krijgsraad en in de telastelegging den beklagde betreffende staat vermeld, dat de verslagene was genaamd J. W. van der Wauw, in stede van J. W. van de Wauw;

dat echter die vergissing aan een schrijffout is te wijten, waardoor beklagde niet in zijne verdediging is geschaad;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat de Krijgsraad beklagde op grond van het

begane feit ongeschikt acht om in den door hem bekleeden rang van korporaal te blijven dienen;

Gezien de artikelen 2, 6, 25 en 60 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 10, 307 en 309 Wetboek van Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtpleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als: „Het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben, gepleegd in de uitoefening van eenig ambt”;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van drie maanden;

Verlaagt hem tot den stand van soldaat;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklagde meer of andere is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij.

Behandeling van deze zaak in hooger beroep.

REQUISITOIR VAN DEN ADVOCaat-FISKAAL VOOR DE ZEE- EN
LANDMAGT, MR. A. BRANTS, IN DE ZAAK TEGEN DEN
MARÉCHAUSSEE S.

Door de voorstelling van het gebeurde, door beklagde gegeven, dat de dood van het slachtoffer uitsluitend is te wijten aan een ongeval, n.l. het onverhoeds afgaan van zijn, beklagde's vuurwapen, welke voorstelling bij gebreke aan bewijs van de onjuistheid of onaannemelijkheid daarvan als juist zal moeten worden aanvaard, vervalt een overigens belangwekkend onderzoek naar de beantwoording der vraag of beklagde, indien hij opzettelijk op het slachtoffer had geschooten om dit in handen te krijgen, rechtmatig zou hebben gehandeld.

Zonder twijfel heeft een politiebeambte, wiens taak het is om den op heeterdaad ontdekten dader van een strafbaar feit aan te houden, in het algemeen, formeel gesproken, de bevoegdheid, daartoe alle doeltreffende middelen, ook die van het uiterste geweld, aan te wenden. Het spreekt van zelf dat middelen van geweld niet dan met het noodige beleid en met de noodige bezadigdheid moeten worden aangewend, en dat in elk bijzonder geval met name moet worden overwogen, of het feit op het plegen waarvan de dader op heeterdaad wordt ontdekt, in verband met de omstandigheden,

waaronder het wordt ontdekt, van genoegzamen ernst is om maatregelen van geweld, zelfs die waardoor het leven van den dader wordt in gevaar gebracht, te rechtvaardigen. Verwezen zij in dit verband naar artikel 184 der Dienstvoorschriften voor het Wapen der Koninklijke Maréchaussée. Ik zou er toe overhellen, de vraag, of een dergelijk geval ten deze aanwezig is geweest, bevestigend te beantwoorden.

In Zuid-Limburg, waar de criminaliteit frequent en dikwijls ernstig is, laadt een bij avond zonder licht rijdende wielrijder, die op aanroeping door de politie de vlucht neemt, daardoor de verdenking op zich van zeer ernstige redenen te hebben om zich aan het wakend oog der politie te onttrekken.

Het kan derhalve — vooral indien kort voordat zich zoodanig vluchten voordoet, in de omgeving een of meer ernstige misdrijven zijn gepleegd — voor de politie plicht zijn, om de uiterste middelen aan te wenden om den vluchteling in handen te krijgen, middelen die onder andere omstandigheden tot een zoo weinig ernstig feit in geenerlei redelijke verhouding zouden staan. Of er ten deze voldoende redenen tot toepassing van uiterste middelen aanwezig waren, kan zonder nader onderzoek niet worden beoordeeld. Doch, als gezegd, de grond voor zoodanig onderzoek ontbreekt, nu moet worden aangenomen dat de dood van het slachtoffer aan een ongeval is te wijten.

Te onderzoeken valt thans, of voor dat ongeval de beklagde strafrechtelijk verantwoordelijk is te achten. Deze vraag meen ik bevestigend te moeten beantwoorden.

De voorstelling van beklagde is, dat het slachtoffer is gedood door een schot, dat afging doordat de trekker van zijn browning-pistool in aanraking kwam met den op de stuurstang van zijn rijwiel aanwezigen schakelaar van de elektrische lamp. Welnu, als militair en politiebeambte bezat hij voldoende kennis van vuurwapenen om te weten, hoe uiterst gevaarlijk het is, den trekker van een zoo gevoelig wapen als een browning-pistool, wanneer dit geladen en ontzekerd is, in de nabijheid te brengen van eenig uitsteeksel waarachter die trekker kan „haken”, nog wel op een in snelle vaart voortschietend rijwiel.

Dit niet te hebben bedacht, laadt op beklagde naar mijne zienswijze eene zoodanige mate van schuld, dat hij, wanneer zich van het dientengevolge plaats hebbend ongeval gevolgen openbaren als in casu, daarvoor strafrechtelijk verantwoordelijk moet worden gesteld.

Derhalve heeft naar mijne meening de Krijgsraad terecht beklagde schuldig verklaard aan overtreding van artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht.

De opgelegde straf komt mij echter veel te zwaar voor, en ik vraag te dien aanzien vernietiging van het vonnis, met veroordeeling van beklagde tot voorwaardelijke gevangenisstraf van 14 dagen met één jaar proeftijd, zonder bijkomende straf.

PLEIDOOI VAN DEN RAADSMAN MR. E. VAN ZINNICQ BERGMANN,
ADVOCaat TE 'S HERTOGENBOSCH.

Ik ben van meening, dat het vonnis van den Krijgsraad niet kan worden gehandhaafd. Ten eerste niet, omdat ik van meening ben dat beklagde moet worden vrijgesproken; ten tweede niet, omdat, zoo onverhoopt het Hoog Militair Gerechtshof in casu wèl grove schuld zou aannemen, de straf buitengewoon onevenredig zou zijn aan die schuld en de Krijgsraad m.i. te veel het oog heeft gericht op de verschrikkelijke gevolgen.

Dat beklagde moet worden vrijgesproken, baseer ik hierop:

De maréchaussée, hoewel vrij van dienst, is steeds, zoo noodig en als de omstandigheden dit vragen, wèl in dienst. Beklaagde *moest* dus optreden. Dat hij een buitenmodel-revolver droeg, was hem als maréchaussée wel niet toegestaan, doch volgens getuigenverklaring gebeurt dit zeer veel; het is m.i. in de grensstreek ook zeer aan te bevelen en noodzakelijk, al heeft het trouwens met het schuld misdrijf niets te maken.

Beklaagde deed zijn plicht door te trachten den man staande te houden, deed zijn plicht door hem te achtervolgen, en mocht en moest, waar hij opdracht had met alle gegeven middelen te trachten een verdachte staande te houden, m.i. waarschuwingsschoten lossen. Daaraan is natuurlijk altijd gevaar verbonden, doch beklagde kon achter het rijden zonder licht alles verwachten. De achtervolgde was geen kwajongen; hij was een man van middelbaren leeftijd, vluchtte hardnekkig, stapte nog niet af na het eerste waarschuwingsschot. Overal, maar vooral aan de grens, gaan zeer vele misdadigers hun luguber werk verrichten op fietsen zonder licht, omdat zij zich daarmee snel en onhoorbaar kunnen voortbewegen. Daar staat de politiemans vrijwel machteloos tegenover, tenzij hij flink en schrikaanjagend kan optreden.

Wat zou men zeggen, indien een politiemans iemand, die juist een zware misdaad beging en die te vlug was, liet ontsnappen zonder met alle dien politiemans gegeven middelen te trachten hem staande te houden? En omgekeerd: zou die politiemans niet een pluim gekregen hebben, indien een dader van een ernstig misdrijf door waarschuwingsschoten tot staan was gebracht?

De gevolgen zijn hier allertreurigst en zeer droevig geweest en worden ook door beklagde ten zeerste betreurd. Doch heeft het ongelukkige slachtoffer niet eene zware verantwoordelijkheid op zich genomen, door niet aan het bevel van het gezag te gehoorzamen?

Nu is het oordeel van den Krijgsraad, dat iemand, die zoo goed het gevaar, aan het gebruik van vuurwapenen verbonden, kent, in casu er roekeloos mede is omgegaan. Moet men echter hier niet aannemen, dat beklagde als maréchaussée terstond en onder moeilijke omstandigheden zijn maatregelen moest nemen, en is hier dan aanwezig de grove schuld, de grove roekeloosheid, die de Hooge Raad eischt? M.i. niet.

Beklaagde moest den man achtervolgen op de fiets, mocht waarschuwingsschoten lossen en moest dit wel rijdende doen. Dit zijn natuurlijk steeds gevaarlijke, doch voor mijn beklaagde onvermijdelijke handelingen.

Dat de trekker bij dit alles tegen de pal van den lichtregelaar aanstootte en het schot afgang, is een noodlottig toeval.

Hij deed volgens mij zijn plicht, waarom ik meen op vrijspraak te mogen aandringen.

Voor het geval dat het Hoog Militair Gerechtshof met mijn verzoek om vrijspraak niet mocht medegaan, meen ik, wat de mate van straf betreft, dat de Krijgsraad den beklaagde exorbitant hoog heeft gestraft.

Het zou voor beklaagde, die buiten dienst was, natuurlijk gemakkelijker zijn geweest om met zijn meisje door te wandelen en de gepleegde overtreding zoogenaamd niet te zien. Doch hij wilde zijn plicht doen, het gezag handhaven. De grondslag was rechtmatig, doch zijn plicht zou hij op roekelooze wijze hebben vervuld!

Zou dan eene dergelijke straf op haar plaats zijn?

De getuige-deskundige heeft gezegd, dat hij het zeer op prijs zou stellen, indien deze beklaagde als maréchaussée zou worden gehandhaafd.

In andere gevallen, b.v. bij stoeien met wapenen in de hand of bij in scherts aanleggen op iemand, waarbij iemand werd gedood, werd, hoewel de grondslag, het stoeien met een wapen in de hand of het aanleggen op iemand onrechtmatig was, bijna altijd eene voorwaardelijke straf opgelegd.

Hier is eene straf van 3 maanden gevangenis met verlaging tot den stand van soldaat niet op zijn plaats.

Op grond van een en ander moge ik er bij Uw Hof op aandringen om, indien Uw Hof niet tot vrijspraak mocht kunnen komen, den beklaagde voorwaardelijk te veroordeelen zonder verlaging.

Het Hoog Militair Gerechtshof heeft den beklaagde vrijgesproken, zulks op de navolgende gronden:

Overwegende dat de behandeling der zaak in hooger beroep het Hof ten aanzien van het primair ten laste gelegde tot geene andere slotsom heeft geleid dan die van den Krijgsraad welke beklaagde hiervan heeft vrijgesproken;

Overwegende evenwel dat het Hof zich niet vereenigt met de zienswijze van den Krijgsraad omtrent het subsidiair ten laste gelegde, namelijk, dat beklaagde bij het lossen van het waarschuwingsschot hoogst roekeloos en onvoorzichtig heeft gehandeld, en voorts dat bewezen zoude zijn, dat het tweede schot is afgegaan doordat beklaagde, wederom hoogst roekeloos en onvoorzichtig, het afgeschoten pistool van de eene hand in de andere heeft overgebracht en daarbij op den trekker heeft gedrukt;

Overwegende immers dat onder de bestaande omstandigheden het door beklagde lossen van een schot in de lucht ter waarschuwing van een persoon, die op hem redelijkerwijs den indruk moest maken van zich door de vlucht te onttrekken aan de ontdekking van een of meer door hem gepleegde strafbare feiten, niet mag worden gequalificeerd als een hoogst roekelooze en onvoorzichtige daad, doch als een juiste vervulling van zijn plicht als opsporings-beambte;

Overwegende verder dat wat het tweede, doodelijk, schot betreft, het vonnis van den Krijgsraad ten aanzien van de oorzaak van het afgaan van het pistool geen voldoende gegevens inhoudt waaruit zou kunnen blijken, dat beklagde met den vinger op den trekker heeft gedrukt; dat ter terechtzitting van het Hof door den beklagde veeleer aannemelijk is gemaakt, dat het wapen is afgegaan doordat het, toen hij, uitgeput door de vervolging, van zijn rijwiel stapte, buiten zijn schuld stootte tegen den op de stuurstang aangebrachten schakelaar van de elektrische lantaren; dat, derhalve, ten aanzien van dit punt geen bewijs aanwezig is en er van groote roekeloosheid of onvoorzichtigheid onder die omstandigheden ook geen sprake kan zijn;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat beklagde ook van het hem subsidiair ten laste gelegde moet worden vrijgesproken;

Toepassende de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie,

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover het aan beklagde subsidiair ten laste gelegde betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Verklaart dit ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreekt beklagde daarvan vrij;

Bevestigt het vonnis voor al het overige, dus ook voor zoover beklagde van het hem primair ten laste gelegde is vrijgesproken.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 28 Juli 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd.-Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser.

Een door den Regiments-commandant gehouden onderzoek bemoeilijkt door niet dadelijk volgens zijn beste weten alle verlangde inlichtingen te verstrekken.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Straf verminderd; oorspronkelijke strafreden gewijzigd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 2 Juni 1932, van den sergeant J., dienende bij de Mitrailleur-compagnie van het 3de Regiment Infanterie, in garnizoen te Bergen op Zoom, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der VIde Infanterie-Brigade ingediend over de straf van vier dagen streng arrest, hem op 21 Mei 1932 opgelegd door zijn Regiments-Commandant, den Luitenant-Kolonel W. J. Arriëns, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„In een onderzoek, door den Regiments-Commandant gehouden naar de wijze van aanschaffing van een radiotoestel voor de cantine, dien commandant welbewust eene verklaring van de feiten gegeven, die volkomen in strijd was met de waarheid, en deze verklaring eerst herroepen, toen de onwaarheid ervan hem met bewijzen was aangetoond.”, bij welke beslissing, — op 30 Mei 1932 genomen en op 31 Mei d.a.v. ter kennis van klager gekomen, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager, den strafoplegger en als getuigen onder eede den Kapitein-Adjutant G. Schultz en den Kapitein M. F. Cayaux, beiden dienende bij bovengenoemd Regiment;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat omstreeks September 1930 door den voorzitter der cantine-commissie aan klager de levering is opgedragen van een complete radio-installatie voor de cantine van het 3de Regiment Infanterie te Bergen op Zoom;¹⁾

dat deze levering aan klager werd gegund, omdat hij als ter zake kundig bekend stond en hij een bijverdienste, door het verrichten van werk in zijn vrijen tijd, voor zijn groot gezin goed kon gebruiken;

dat klager tevoren aan dien voorzitter een prijsopgave had gedaan tot een bedrag van f 260, welk bedrag werd goedgekeurd;

dat hij deze f 260 na het tot stand brengen der installatie op 2 October 1930 heeft ontvangen door middel van een door den pachter der cantine afgegeven en door hem eenige dagen later geïnde chèque;

dat hij de benodigdheden voor de levering van de radio-instal-

¹⁾ Vergelijk thans art. 85 Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht.

latie heeft betrokken van de firma P. Steenbak te Bergen op Zoom waarvoor blijkens een nota d.d. 19 September 1930 een drag van *f* 222 in rekening is gebracht;

dat klager van voornoemde firma een reductie heeft genoten van \pm *f* 22;

dat omstreeks April 1932 door den Commandant van het 3de Regiment Infanterie, in commissie vereenigd met den Kapitein-Adjutant, een onderzoek is ingesteld naar de aanschaffing van het radio-toestel, zulks naar aanleiding van eenige door het Departement van Defensie gestelde vragen, bij welk onderzoek klager eenige malen is gehoord;

Overwegende dat klager heeft verklaard:

dat hij bij dit onderzoek steeds stellig heeft doen uitkomen dat hij zich niet herinnerde hoe groot de opgegeven en na oplevering door hem ontvangen prijs was, en evenmin hoe groot het bedrag der van de firma Steenbak betrokken materialen was;

dat hij bij meerbedoeld onderzoek weliswaar heeft verklaard met de ontvangen aanneemsom de materialenrekening te hebben betaald, doch niet dat de geheele aanneemsom (of het bedrag van de chèque) voor de betaling van de materialenrekening was aangewend;

Overwegende dat de Kapitein-Adjutant G. Schultz ter terechtzitting van het Hof onder eede heeft verklaard, dat klager bij een voorloopig onderzoek van den Majoor Rövekamp, waarbij hij, getuige, tegenwoordig was, desgevraagd reeds heeft opgegeven dat hij de firma Steenbak „met het geheele bedrag van de chèque” had betaald, en hij zoo weinig positieve antwoorden gaf dat het den indruk maakte dat hij iets verzwijgen wilde;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard, dat hij bij het door hem, als Regiments-Commandant, ingestelde onderzoek — ten einde het juiste bedrag van de aanschaffingskosten te weten te komen — aan klager heeft gevraagd of deze het geheele bedrag der geïnde chèque had overgedragen aan Steenbak, en dat klager daarop een bevestigend antwoord heeft gegeven, doch zich overigens, naar hij zeide, nagenoeg niets ter zake dienend wist te herinneren;

Overwegende dat door klager's opgaven de stellige verklaringen van den strafoplegger en van den getuige Kapitein-Adjutant Schultz geenszins worden ontzenuwd, en dat dan ook is gebleken dat klager, wel verre van bij het onderzoek volgens zijn beste weten mede te werken, dit onderzoek heeft bemoeilijkt door aanvankelijk de volle waarheid, — n.l. dat hij een ruime winstmarge had berekend, — te verzwijgen;

Overwegende dat klager deswege terecht is gestraft, doch de opgelegde straf, alle omstandigheden en klager's gunstige straflijst in aanmerking genomen, te zwaar is, terwijl de omschrijving van de strafreden behoort te worden gewijzigd, zooals nader zal worden aangegeven;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant der VIde Infanterie-Brigade op het beklag genomen;

Vermindert de opgelegde straf tot vier dagen verzwaard arrest;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Een door den Regiments-Commandant gehouden onderzoek bemoeilijkt door niet dadelijk volgens zijn beste weten alle verlangde inlichtingen te verstrekken.”;

Gelast dat de verminderde straf en de gewijzigde omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der VIde Infanterie-Brigade, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

HOOGЕ RAAD DER NEDERLANDEN.

Kamer voor Strafzaken.

Zitting van 17 October 1932.

Voorzitter: Jhr. Dr. Rh. Feith.

Raadsheeren: Drs. C. J. H. Schepel (rapp.), G. Kirberger, R. W. J. C. de Menthon Bake, J. L. M. Meckmann.

BURGERLIJKE POLITIE OP MILITAIR TERREIN; ART. 54, LID 3, DRANKWET (OUD)¹⁾.

Het recht van de in art. 54, lid 1 vermelde politieambtenaren om alle in lid 3 van dat art. genoemde localiteiten te betreden strekt zich ook uit tot aan het militair gezag onderworpen localiteiten.

Het Hof heeft dus aan de begrippen „met overschrijding van zijn bevoegdheid” en „wederrechtelijk” (artt. 370 en 138 Sr.) een juiste uitlegging gegeven en een zuivere vrijspraak gegeven.

De Proc.-Gen. bij het Hof te 's-Hertogenbosch is requirant van cassatie tegen een arrest van genoemd Hof van den 2en Mei 1932, houdende in hooger beroep bevestiging van een vonnis van de Rb. te Breda van 24 December 1931, bij welk vonnis D. J. T., Inspecteur van politie 1ste klasse, is vrijgesproken van het hem bij dagvaarding te laste gelegde.

Adv.-Gen. Wijnveldt concludeert tot niet-ontvankelijkverklaring:

Gerequireerde stond voor de Rb. te Breda terecht ter zake dat hij in den nacht van 18 op 19 April 1931 te Tilburg, inspecteur van politie dier gemeente tevens onbezoldigd Rijksveldwachter zijnde en als zoodanig op drankwetcontrôle in functie, het kazernerrein van het Artillerie-Paardendepôt, zijnde een besloten erf in gebruik bij den Staat der Nederlanden, althans bij een ander dan bij hem, verdachte, staande dit erf onder militair gezag en zijnde daarover als militaire autoriteit gesteld de kapitein G. W. Le Heux, commandant van het Artillerie-Paardendepôt tevens Garnizoens-Commandant dier gemeente, met overschrijding van zijne bevoegdheid is binnengetreden, ten einde zich te begeven in

¹⁾ Thans art. 64, lid 3, Drankwet 1931. Red. M.R.T.

de op dat terrein gelegen militaire cantine zijnde een localiteit waar verkoop van sterken drank in het klein, van alcoholhoudende anderen dan sterken drank en van alcoholvrijen drank plaats vindt en waarvan toen redelijkerwijze kon worden vermoed, dat toen daar een of meer der overtredingen omschreven in art. 50 der Drankwet, althans overtreding van eenige bepaling dier wet werd gepleegd, zulks zonder dat hij, verdachte, daartoe toestemming van gemelde militaire autoriteit, noch van eenige andere daartoe bevoegde autoriteit had bekomen en niettegenstaande hem door den portier-ordonnans bij dat Artillerie-Paardendepôt, A. J. Sprengers, welke daarbij handelde ter uitvoering van de hem door gemelden Commandant gegeven instructie, de toegang tot dat terrein was geweigerd;

althans indien ter zake vooromschreven geen veroordeeling mocht worden uitgesproken,

dat hij in den nacht van 18 op 19 April 1931 te Tilburg, inspecteur van politie dier gemeente tevens onbezoldigd Rijksveldwachter zijnde en als zoodanig op drankwetconërle in functie, toen hij na door den portier-ordonnans bij het Artillerie-Paardendepôt, A. J. Sprengers, handelend ter uitvoering van de instructie hem gegeven door den kapitein G. W. Le Heux, commandant van dat Artillerie-Paardendepôt, tevens Garnizoens-commandant van Tilburg, zijnde de militaire autoriteit, gesteld over het onder militair gezag staande kazerneterrein van dat Depôt, zijnde een besloten erf in gebruik bij den Staat der Nederlanden, althans bij een ander dan bij hem, verdachte, te zijn aangemaand om dit erf hetwelk hij zonder toestemming van gemelde militaire autoriteit, noch van eenige andere daartoe bevoegde autoriteit te hebben bekomen, was binnengetreden ten einde zich te begeven in de op dat terrein gelegen militaire cantine, zijnde een lokaliteit waar verkoop van sterken drank in het klein, van alcoholhoudenden anderen dan sterken drank en van alcoholvrijen drank plaats vindt en waarvan toen redelijkerwijze kon worden vermoed, dat toen daar een of meer der overtredingen omschreven in art. 50 der Drankwet, althans overtreding van eenige bepaling dier wet werd gepleegd, te verlaten, aldaar wederrechtelijk bleef vertoeven, zich niet op de vordering van dezen portier-ordonnans als rechthebbende, althans van wege gemelden kapitein Le Heux als rechthebbende gedaan, aanstonds van dat terrein heeft verwijderd;

althans indien ter zake voorschreven geen veroordeeling mocht worden uitgesproken,

dat hij in den nacht van 18 op 19 April 1931 te Tilburg te zamen en in vereeniging met L. J. Berkhout en P. F. C. van Son, althans alleen het Kazerneterrein van het Artillerie-Paardendepôt zijnde een besloten erf in gebruik bij den Staat der Nederlanden, althans bij een ander dan bij hem, verdachte, en de met hem in vereeniging handelende personen, staande dit erf onder militair gezag en zijnde daarover als militaire autoriteit gesteld de kapitein

G. W. Le Heux, Commandant van het Artillerie-Paardendepôt tevens garnizoenscommandant dier gemeente, wederrechtelijk is binnengedrongen, door zich daarop te begeven, zonder daartoe toestemming van gemelde militaire autoriteit, noch van eenige andere daartoe bevoegde autoriteit, te hebben bekomen en niettegenstaande hem en de met hem in vereeniging handelende personen door den portier-ordonnans bij dat Artillerie-Paardendepôt, A. J. Sprengers, welke daarbij handelde ter uitvoering van de hem door genoemden commandant gegeven instructie de toegang tot dat terrein was geweigerd;

althans indien ter zake voorschreven geen veroordeeling mocht worden uitgesproken,

dat hij in den nacht van 18 op 19 April 1931 te Tilburg en in vereeniging met L. J. Berkhout en P. F. C. van Son, althans alleen, toen hij en gemelde met hem in vereeniging handelende personen na door den portier-ordonnans bij het aldaar gevestigde Artillerie-Paardendepôt, A. J. Sprengers, handelend ter uitvoering van de instructie hem gegeven door den kapitein G. W. Le Heux, Commandant van dat Artillerie-Paardendepôt, tevens Garnizoenscommandant van Tilburg, zijnde de militaire autoriteit gesteld over het onder militair gezag staand kazerneterrein van dat Depôt, zijnde een besloten erf in gebruik bij den Staat der Nederlanden, althans bij een ander dan bij hem, verdachte en de met hem in vereeniging handelende personen, te zijn aangemaand om dit erf te verlaten, aldaar wederrechtelijk bleven vertoeven, zich niet op de vordering van dezen portier-ordonnans als rechthebbende, althans van wege gemelden kapitein Le Heux als rechthebbende gedaan, aanstonds van dat terrein heeft verwijderd.

Op 24 December 1931 volgde een vrijspraak, omdat zooals het vonnis luidt de Rb. niet bewezen achtte hetgeen den verdachte is te laste gelegd, meer in het bijzonder niet, dat verdachte met het binnentreden of -dringen van het kazerneterrein van het Artillerie-Paardendepôt te Tilburg zijne bevoegdheid heeft overschreden, of dat zijn vertoeven aldaar na te zijn aangemaand, dit terrein te verlaten, wederrechtelijk was;

immers, dat bij het onderzoek ter terechtzitting is komen vast te staan, dat ten tijde, dat het te laste gelegde zou zijn gepleegd redelijkerwijs kon worden vermoed, dat in de op dat aanhoorige terrein gelegen militaire cantine een overtreding van art. 50 der Drankwet werd gepleegd;

dat dit vermoeden krachtens art. 54, lid 1 en 3 dier wet voor den verdachte, als inspecteur van politie der gemeente Tilburg, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, medebracht het recht van vrijen toegang tot die cantine en het aanhoorige terrein;

dat derhalve, nu voormelde bij art. 54 der Drankwet verleende bevoegdheid niet door eenige wettelijke bepaling wordt beperkt, verdachte, handelende als ten laste gelegd, was in de uitoefening van een hem toekomend wettelijk recht.

In hooger beroep bevestigde het Hof te 's-Hertogenbosch op 2 Mei 1932 dit vonnis en overwoog daarbij na in het arrest de verklaringen van verdachte en een drietal getuigen vermeld te hebben:

(a) „dat de in voorschreven bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden, die geacht moeten worden hier te zijn herhaald, opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat door die bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den verdachte bij de inleidende dagvaarding zoowel primair als subsidiair of meer subsidiair is te laste gelegd, behoudens, dat hij dit alleen deed en niet met overschrijding zijner bevoegdheid, alsook niet wederrechtelijk;

(b) „dat voor wat betreft de telastelegging, dat hij zulks zoude gedaan hebben te zamen en in vereeniging met andere personen, daarvan ten processe het rechtsgeldig bewijs niet is geleverd en voor wat aangaat de telastelegging, dat hij daarbij zoude gehandeld hebben met overschrijding zijner bevoegdheid als inspecteur van politie der gemeente Tilburg, tevens onbezoldigd rijksveldwachter en als zoodanig op drankcontrôle in functie en tevens wederrechtelijk, daarvoor het onderzoek ter 's-Hofs terechtzitting evenmin het wettig en overtuigend bewijs heeft opgeleverd;

(c) „dat immers blijkens art. 54, lid 3, der Drankwet, die in 1931 nog gold, de ambtenaren der gemeentepolitie waartoe de verdachte toen behoorde, te allen tijde toegang hadden tot alle localiteiten, waar verkoop van sterken drank in het klein of van alcoholhoudenden drank, anderen dan sterken drank, of alcoholvrijen drank voor gebruik ter plaatse van verkoop plaats vond en dit, als voorzegd, in meergenoemden nacht in het gebouw der militaire cantine te Tilburg het geval was;

(d) „dat nu wel, blijkens de artt. 3 en 34 der vorenbedoelde Drankwet vergunning of verlof voor den verkoop van bedoelde dranken niet vereischt werd, wanneer die plaats had, zooals in het onderwerpelijke geval, in een localiteit aan het militair gezag onderworpen en alzoo de inspectie daarvan op drankwetcontrôle wel weinig zin had, doch dat dit aan voorschreven bevoegdheid van verdachte als inspecteur van politie niets afdeed, vermits daarop gezegd art. 54 of eenige andere wettelijke bepaling geene uitzondering maakte;

(e) „dat nu alzoo een der elementen van de aan den verdachte hetzij primair hetzij subsidiair of meer subsidiair te laste gelegde misdrijven niet naar eisch van rechte is bewezen het beroepen vonnis, waarbij wegens gebrek aan bewijs de verdachte van het hem te laste gelegde is vrijgesproken, behoort te worden bevestigd”;

De Proc.-Gen. is van deze uitspraak is cassatie gekomen, van oordeel, dat deze vrijspraak een bedekt ontslag van rechtsvervolging is, omdat zij berust op onjuiste uitlegging door den rechter

gegeven aan de in de telastelegging voorkomende uitdrukking „met overschrijding zijner bevoegdheid, wederrechtelijk”.

Als middel van cassatie stelt de Heer requirant voor:

„Schending, althans verkeerde toepassing van de artt. 370 en 138 Sr., en van de artt. 350, 351 352, 358 Sv. Blijkens de toelichting meent requirant op die wijze de kwestie der al of niet opsporingsbevoegdheid van burgerpolitie op militaire terreinen het zuiverst te stellen, waarbij hij verwijst naar het artikel van Mr. Stigter (Tijdschrift voor Sr., dl. XXXIV), in het bijzonder naar diens argumenten en conclusies op blz. 456: „Maar daarmee heeft de wetgeving nog geene verandering in het stelsel der Fransche wetten met betrekking tot de verhouding van burgerlijk en militair gezag ten aanzien van militaire gebouwen enz., gebracht”, en op blz. 463: „Bij ontdekking op heeterdaad van het plegen van een ernstig delict in de kazerne of op militair terrein, zal de politie — zoo niet reeds door of namens de militaire autoriteit zelve handelend wordt opgetreden — toegang hebben. Overigens zal de politie kazernes enz. niet betreden zonder daartoe toestemming te hebben van de militaire autoriteiten.”

Subsidiair wordt als middel nog gesteld:

Schending der artt. 3, 34, 54 der Drankwet j^o. artt. 370 en 138 Sr. en 350, 351, 352, 358 Sv., omdat, wanneer het algemeen beginsel der Fransche Wetgeving (geen optreden der burgerpolitie op militair terrein dan in uitzonderingsgevallen) zou zijn gehandhaafd, dit ook ten aanzien der Drankwet zou gelden, terwijl wanneer het vraagpunt alleen zou worden beperkt tot het speciale geval dat de artt. 3 en 34 Drankwet geen vergunning of verlof voor localiteiten aan het militair gezag onderworpen eischen en dat het *daarom* geen zin zou hebben artt. 54, 3e lid, Drankwet op die localiteiten toepasselijk te oordeelen, de vraag der verhouding van burgerpolitie tot militaire gebouwen en terreinen in haar algemeenheid niet zou kunnen worden onderzocht.

Ter staving hiervan voert de Proc.-Gen. aan, dat uit de artt. 3 en 34 der Drankwet zooals die uitgelegd zijn in Uw arrest van 21 Maart 1932, W. 12477¹⁾, blijkt dat de wetgever inmenging van het burgerlijk gezag in den drankverkoop in de betrokken localen niet heeft gewild en dat dus art. 54, lid 3, dier wet moet worden geacht voor die artikelen niet geschreven te zijn.

Ik merk hieromtrent op:

De vrijspraak berust hierop, dat het Hof niet bewezen achtte, dat gerequireerde de handeling pleegde hetzij met overschrijding zijner bevoegdheid, hetzij wederrechtelijk (artt. 370, 138 Sr.).

Zowel Rb als Hof nemen tot grondslag der vrijspraak art. 54, lid 3, der Drankwet, zooals deze wet destijds luidde. Een ongeveer gelijklopende bepaling bevat art. 64, lid 3, der Drankwet, S. 1931, no. 476, welke in wezen in dit opzicht geen verandering gebracht heeft.

¹⁾ M.R.T. XXVIII, blz. 329. Red. M.R.T.

De heer requirant is het met het arrest van het Hof eens, en heeft dan ook zelf bevestiging van het Rb. vonnis gevraagd.

Toch stelde hij cassatieberoep in, om een poging te doen door Uw College uitgemaakt te zien in hoeverre de burgerpolitie bevoegdheid heeft tot opsporing op militaire terreinen.

Deze materie is n.l. nog niet bij de wet geregeld, sinds art. 53 der wet van 23 Mei 1899, S. 128, houdende bepalingen ter uitvoering van art. 187, 2° (thans 189 Red. M.R.T.), der Grondwet (Staat van Oorlog en Beleg) bepaalde dat bij de inwerkingtreding dezer wet (op 1 Mei 1901) de wet van 10 Juli 1791 en het Keizerlijk decreet van 24 Dec. 1811, voor zoover nog van kracht, vervielen. In artt. 14 en 15 (titel 3) dier wet en artt. 64, 65, lid 1, 67—69, en 81 van bedoeld Decreet werden een aantal regelen gegeven, en het Reglement voor de Landmacht ¹⁾ sloot zich daarbij aan. Naast die bijzondere regeling bestonden de algemeene bepalingen van het Wetboek van Strafvordering. Men moet dus vragen of er door de intrekking van bedoelde bepalingen in 1901 verandering is gekomen in de verhouding van het burgerlijk en het militair gezag ten aanzien van militaire gebouwen, enz. Mr. Stigter beantwoordt deze vraag in gemeld tijdschriftartikel op blz. 456 vlg. in ontkenningen zin, n.l. omdat het toekennen der bevoegdheid aan burgerpolitie om militaire terreinen te betreden zonder beteekeenis zou blijken in verband met de overigens geldende bepalingen, en uit niets blijkt, dat de wetgever een ander stelsel wilde dan onder de werking der Fransche wetgeving gold. Ook het Hof zegt in zijn bovenopgenomen overweging, dat i.c. de drankwetcontrole weinig zin heeft, maar dat dit niets afdoet aan de bevoegdheid aan den Inspecteur van Politie in art. 54 (oud) Drankwet gegeven.

Dit artikel geeft zeer ruime bevoegdheden, n.l. in de eerste plaats hebben de ambtenaren te allen tijde vrijen toegang tot alle localiteiten, waar verkoop van sterken drank in het klein enz. voor gebruik ter plaatse van verkoop plaats vindt, in de tweede plaats hebben zij vrijen toegang tot alle localiteiten enz. waar redelijkerwijze vermoëd wordt, dat overtreding der wettelijke bepalingen plaats vindt.

Uw arrest over artt. 34 j°. 3 der Drankwet van 21 Maart 1932, W. 12477, waarbij dezelfde feiten ter sprake kwamen — toen werd de cantinehouder vervolgd, en door Uw College ontslagen van alle rechtsvervolging —, is ten deze m.i. niet van beslissend belang. Op grond van overtreding welke op het terrein gepleegd werd, had de Inspecteur van Politie geen toegang, want uitgemaakt is thans, dat er geen overtreding plaats had. Echter moet dan gevraagd worden of hij niet het redelijk vermoeden had. „Redelijk vermoeden” sluit nog niet in, dat het feit ook strafbaar moet zijn. Dit blijkt eerst later.

Toch acht ik ook dit niet beslissend, daar het hier de vraag is

¹⁾ Bedoeld zal zijn het Reglement voor den Garnizoensdienst.

of krachtens hetgeen het eerst bepaald is in art. 54, lid 3, Drankwet, de Inspecteur niet steeds het recht had het terrein te betreden.

Het komt mij voor, de algemeene bewoordingen van art. 54 lezend, dat de Inspecteur van Politie wel degelijk bevoegd was het terrein te betreden, ongeacht de vraag of het afgeschafte Fransche stelsel geacht moet worden nog zijn invloed in het algemeen te doen gelden, nu het onderwerp niet nader geregeld is. Immers de woorden van art. 54 zijn duidelijk en maken geen uitzondering, ook niet voor art. 34, bovendien is de Drankwet, na de afschaffing der Fransche wetgeving in 1901, in 1904 radicaal gewijzigd. Aan de thans gerezen vraag is, meen ik, bij de wijziging dezer bijzondere wet niet gedacht, en daarom zal voor de kwestie of gerequireerde handelde met overschrijding zijner bevoegdheid of wederrechtelijk, m. i. op de oude wetgeving niet gelet moeten worden, en heeft gerequireerde dus gehandeld krachtens zijn bevoegdheid, waarbij het er minder ter zake doet, of hij op dien grond handelend kon optreden bij het constateeren van overtredingen.

Ook het subsidiair gestelde middel, dat het geschil beperkt, acht ik niet juist, daar ik van oordeel ben, zooals gezegd, dat gerequireerde het redelijk vermoeden kon hebben, dat er een overtreding gepleegd werd.

De Hooge Raad enz.;

Overwegende, dat bij inleidende dagvaarding aan gerequireerde is te laste gelegd; enz., zie conclusie;

dat bij haar vonnis de Rb. gerequireerde van dit hem te laste gelegde heeft vrijgesproken en het Hof bij het bestreden arrest deze uitspraak heeft bevestigd;

O. dat, waar het beroep tegen een vrijspraak is gericht, allereerst moet worden onderzocht, zulks met het oog op de bepaling van art. 430, 1e lid, Sv., of het beroep is ontvankelijk;

O. dat in het bestreden arrest wordt overwogen: enz., zie in de conclusie 's Hof's met *(a)*, *(d)* en *(e)* gemerkte overwegingen;

dat op deze gronden het Hof de uitspraak der Rb. heeft bevestigd;

O. dat blijkbaar de steller der dagvaarding aan gerequireerde heeft willen te laste leggen in de eerste plaats feiten als omschreven in art. 370 en in de tweede plaats als omschreven in art. 138 Sr.; dat daarom moet worden aangenomen, dat hij de in zijne telastelegging voorkomende uitdrukkingen: „met overschrijding van zijne bevoegdheid” en „wederrechtelijk” heeft gebezigd in den zin, dien die uitdrukkingen hebben in de genoemde artikelen van het Wetboek van Strafrecht;

O. dat het Hof, beslissende dat onder de in het arrest als vaststaande aangenomen omstandigheden niet bewezen is, dat de gerequireerde, ambtenaar van gemeentepolitie, door te handelen.

zooals hij gehandeld heeft, dit heeft gedaan met overschrijding zijner bevoegdheid of wederrechtelijk, en daarvoor als grond aanvoerend, dat art. 54, 3e lid, van de Drankwet, die in 1931 nog gold, den gerequireerde het recht tot toegang tot het in de telastelegging bedoelde erf en de daarop gelegen militaire cantine verleende — aan die wetsbepaling maar daarmede ook aan de bovenbedoelde, aan de wet ontleende, uitdrukkingen in de telastelegging eene juiste uitlegging heeft gegeven;

dat hieruit voortvloeit, dat het Hof, een der elementen van elk der te laste gelegde misdrijven niet naar eisch van rechte bewezen oordeelend, heeft bevestigd eene uitspraak der Rb., die eene vrij-spraak in den zin van art. 430, 1e lid, Sv. inhoudt, zoodat beroep in cassatie tegen het dit vrijsprekend vonnis bevestigend arrest niet is toegelaten;

Verklaart het beroep in cassatie niet-ontvankelijk.

(Overgenomen uit het W. v. h. R., No. 12517.)

Bovenstaand arrest, waarvan wij de juistheid betwijfelen, geeft ons aanleiding tot enkele opmerkingen.

Het heeft ons zeer getroffen dat nóch de advocaat-generaal, nóch de Hooge Raad eenige waarde heeft gehecht, zelfs eenige aandacht heeft geschonken aan het bepaalde in art. 274 van de Regtspleging bij de Landmagt, te meer nu ook reeds Mr. Stigter in zijne in de conclusie van den adv.-gen. aangehaalde bijdrage in het Tijdsch. v. Strafr., op blz. 459, op dat artikel heeft gewezen. Het regelt de nasporingsbevoegdheid van den auditeur-militair, daarbij in het tweede lid bepalende dat hij die nasporing kan opdragen aan de hulpofficieren van justitie — de kantonrechters uitgezonderd — zoomede aan de beamtten, genoemd in art. 8, 1° en 7° (bij de Invoeringswet Strafvoordering gewijzigd in 141, 6° en 142) van het Wetboek van Strafvoordering. Hierop volgt dan echter als derde lid: „De nasporing vindt niet plaats in gebouwen, vaartuigen, inrigtingen of terreinen, welke onder militair gezag staan, dan, met toestemming van de daarover gestelde Militaire Autoriteit.”

De bepaling in de Regtspleging ingevoegd bij de wet van 31 October 1912 (Stbl. No. 337), dus lang na de Drankwet van 1904, was toegelicht met deze woorden: „Het 3e lid is opgenomen ten einde te doen uitkomen, dat elke inbreuk op de zelfstandigheid van het militair gezag over de in dat lid genoemde gebouwen, vaartuigen, inrichtingen of terreinen bij de nasporing moet worden vermeden.”

Nu staat de bedoelde bepaling wel in de militaire rechtspleging en stelt zij eene beperking aan de bevoegdheid van den auditeur-militair, zoowel ingeval deze zelf optreedt als wel indien hij aan anderen opdracht geeft, maar het zou toch al te dwaas zijn — ook Mr. Stigter wijst daarop — dat de Tilburgsche inspecteur indien hem uit den Bosch last tot nasporing was gegeven het kazerneterrein niet zou mogen binnen treden dan met toestemming van

de militaire autoriteit, daartoe wèl bevoegd zou zijn als hij op eigen gezag, dus zonder opdracht van hoogerhand, wilde binnentreden.

Naar onze meening heeft de wetgever dan ook de bedoeling gehad om in art. 274 een b i j z o n d e r voorschrift te geven tegenover de in het algemeen geldende regelen betreffende de opsporing van strafbare feiten en de daarbij aan de betrokken ambtenaren toegekende bevoegdheid.¹⁾

Gelukkig doen zich gevallen als bovenvermeld in de praktijk slechts zelden voor. Een sterk sprekend voorbeeld geeft Mr. Stigter in zijn opstel in het Tijdschr. v. Strafrecht²⁾:

„Na een brand in een kazerne in een onzer garnizoensplaatsen kwam de Commissaris van Gemeentepolitie (tevens van Rijkspolitie) eigener beweging een onderzoek naar de oorzaak van den brand instellen, terwijl de militaire autoriteit dit reeds — zelfs in samenwerking met de Maréchaussée — ter hand genomen had. Toen de Commissaris door den Korpscommandant om inlichting gevraagd werd, op wiens last hij een onderzoek instelde, antwoordde hij: „Natuurlijk op niemands last. Ik wacht geen orders af, ik ben hulpofficier van Justitie en in deze volkomen bevoegd.” Later voegde deze ambtenaar er nog aan toe, dat, als hem de toegang tot de kazerne belet was geworden, hij zich dien met geweld zou hebben verschaft.”

Wij weten niet hoe de Korpscommandant heeft gehandeld. On s antwoord zou zijn geweest het doen verschijnen van de gewapende wacht om dezen commissaris zoo noodig met den sterken arm uit de kazerne te verwijderen. En zelfs na het hiervóór opgenomen arrest van den H. R. zouden wij ook thans nog in gelijken zin durven adviseeren, vertrouwend dat indien eventueel een strafrechtelijke vervolging mocht worden ingesteld, Krijgsraad en Hoog Militair Gerechtshof een andere, o.i. juistere, opvatting zouden huldigen dan de Hooge Raad.

¹⁾ In dien zin dan ook terecht de Dienstvoorschriften voor de Kon. Maréchaussée, Art. 102.

²⁾ Deel XXXIV, blz. 457.

WETGEVING.

Ontwerp.

Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië.¹⁾

§ I. *Omvang van de werking van het wetboek.*

Artikel 1.

(1). De bepalingen van dit wetboek zijn van toepassing op den militair, die zich aan eenig krijgstuhtelijk vergrijp schuldig maakt.

(2). Zij blijven buiten toepassing ten aanzien van den militair, die zich in een militair strafgesticht of op een andere plaats, als bedoeld in artikel 13 van het Wetboek van Militair Strafrecht, als gevangene bevindt.

§ II. *Krijgstuchtelijke vergrijpen.*

Artikel 2.

Krijgstuchtelijke vergrijpen zijn:

1e. alle niet in wettelijke strafbepalingen omschreven feiten, strijdig met eenig dienstbevel of dienstvoorschrift, of onbestaanbaar met de militaire tucht of orde;

2e. de feiten omschreven:

a. in de artikelen 67, 77, 81 onder No. 1, 2 en 3, 82 (indien in tijd van oorlog de ongeoorloofde afwezigheid niet langer dan één dag duurt), 83 onder No. 2 en 3 (in beide gevallen buiten tijd van oorlog), 88 (buiten tijd van oorlog), 93, 94, 99 eerste lid, 100, 114 (met uitzondering van de gevallen, waarin bij dat artikel de doodstraf is gesteld), 116 eerste lid, 117 eerste lid, 118, 119 eerste lid, 120, 122—127, 132 eerste lid, 135, 143 en 145 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

b. in de artikelen 88, 99 tweede lid, 116 tweede lid, 117 tweede lid en 119 tweede lid van datzelfde wetboek, gepleegd gedurende den tijd van oorlog, zooals die is omschreven in artikel 55 van dat wetboek, door militairen behorende tot het ingevolge dat artikel aangewezen gedeelte der krijgsmacht,

indien het begane feit naar het oordeel van den tot straffen bevoegden meerdere tot wiens kennis het is gebracht of aan wien de verdere behandeling der zaak wordt opgedragen, van zóó lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

¹⁾ Samengesteld door de in Indië werkzame Commissie voor het Militair Straf- Tucht- en Strafprocesrecht. Zie onze mededeeling hiervóór, blz. 177. Memorie van Toelichting in volgende aflevering. Red. M.R.T.

- 3e. de feiten omschreven in de artikelen 114, 117, 118, 163 bis (indien de mislukte uitlokking betrekking heeft op een der misdrijven genoemd onder No. 2—4), 172, 303, 335 onder No. 1, 351 eerste lid, 352, 406 eerste lid, 407 eerste lid voor zoover het betrekking heeft op de in artikel 406 eerste lid omschreven feiten, en 409 van het Wetboek van Strafrecht, indien het begane feit naar het oordeel van den in No. 2 vermelden meerdere onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, doch tevens van zóó lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;
- 4e. de feiten omschreven in de artikelen 362, 364, 372 en 373 van het Wetboek van Strafrecht, indien het begane feit naar het oordeel van den in No. 2 vermelden meerdere van zóó lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, tenzij den schuldige gedurende zijn diensttijd reeds tweemaal tevoren wegens een feit, in een dier artikelen omschreven, straf is opgelegd;
- 5e. de feiten omschreven in de artikelen 492 tweede lid, en 536 derde en vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, indien naar het oordeel van den in No. 2 vermelden meerdere strafrechtelijke behandeling der zaak niet vereischt wordt;
- 6e. alle overtredingen waarop als hoofdstraf is gesteld hetzij hechtenis of geldboete, hetzij geldboete alleen, indien het begane feit naar het oordeel van den in No. 2 vermelden meerdere onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, doch tevens van zóó lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, met uitzondering van die welke aan de rechtsmacht van den militairen rechter zijn onttrokken.

§ III. *Krijgstuchtelijke straffen.*

AFDEELING I.

In het algemeen.

Artikel 3.

De krijgstuchtelijke straffen voor officieren zijn:

- 1e. berisping;
- 2e. licht arrest van ten hoogste 14 dagen;
- 3e. streng arrest van ten hoogste 14 dagen.

Artikel 4.

(1). De krijgstuchtelijke straffen voor onderofficieren zijn:

A. *Hoofdstraffen.*

- 1e. berisping;
- 2e. licht arrest van ten hoogste 21 dagen;
- 3e. verzaard arrest van ten hoogste 14 dagen;

- 4e. streng arrest van ten hoogste 14 dagen;
- 5e. terugstelling.

B. Bijkomende straffen.

- 1e. korting op bezoldiging of soldij;
- 2e. voor onderofficieren, die een lageren rang dan dien van sergeant bekleeden: vermindering van kost.
 - (2). De hoofdstraf onder No. 3, alsmede de bijkomende straf onder No. 1 genoemd, worden niet opgelegd aan onderofficieren, die den rang van onderluitenant bekleeden.
 - (3). Het streng arrest wordt niet opgelegd aan een minderjarige, die den leeftijd van achttien jaren nog niet bereikt heeft.

Artikel 5.

- (1). De krijgstuuchtelijke straffen voor mindere militairen zijn:

A. Hoofdstraffen.

- 1e. berisping;
- 2e. licht arrest van ten hoogste 21 dagen;
- 3e. verzawaard arrest van ten hoogste 14 dagen;
- 4e. streng arrest van ten hoogste 14 dagen;
- 5e. terugstelling, indien de gestrafte behoort tot een onderdeel van het leger, waarbij de mindere militairen in klassen zijn verdeeld;
- 6e. plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline.

B. Bijkomende straffen.

- 1e. korting op soldij;
- 2e. vermindering van kost.
- (2). Op de straf van streng arrest is het bepaalde bij het derde lid van het vorige artikel van toepassing.

Artikel 6.

- (1). De berisping van den officier en van den onderofficier, die den rang van onderluitenant bekleedt, geschiedt mondeling, of schriftelijk bij gesloten brief, door den strafoplegger.

(2). De berisping van ieder ander onderofficier en van den minderen militair geschiedt mondeling door den strafoplegger of, indien dit niet doenlijk is, door een anderen meerdere van zijntewege, of wel schriftelijk bij gesloten brief door den strafoplegger.

(3). De mondelinge berisping geschiedt of zonder dat daarbij bijzondere vormen in acht genomen worden, of, indien dit door den bestraffenden meerdere noodzakelijk geacht wordt, na bijeenroeping en ten aanhoore van een of meer andere militairen van niet lageren rang en, wat betreft den officier en den onderofficier, die den rang van onderluitenant bekleedt, bovendien van niet minderen ouderdom in rang dan de gestrafte.

(4). Eene aanmerking of terechtwijziging waarbij de tot straffen bevoegde meerdere niet uitdrukkelijk te kennen geeft, dat zij als straf van berisping moet worden beschouwd, geldt niet als straf.

Artikel 7.

- (1). Het licht arrest wordt ondergaan:
- A. door den officier: in zijn woonverblijf, tent of kwartier, of, op bivak, op de door den bivakcommandant aan te wijzen plaats;
 - B. door den onderofficier, die den rang van onderluitenant bekleedt: op de wijze als voor den officier bepaald;
 - C. door ieder ander onderofficier en door den minderen militair: in het kampement, het kwartier of zijn woonverblijf of, indien hij gekantonneerd of gebivakkeerd is, op de door den kantonnements- of bivakcommandant aan te wijzen plaats.
- (2). De militair, die licht arrest ondergaat, is niet uitgesloten van het verrichten van dienst.

Artikel 8.

- (1). Het verzwaard arrest wordt ondergaan:
- A. door den onderofficier: a) in een onderofficierskamer of in het vertrek hem tot het verrichten zijner administratieve werkzaamheden aangewezen, en, indien hij den rang van korporaal bekleedt, in het vertrek waar hij gehuisvest is of wordt; b) indien hij gekantonneerd of gebivakkeerd is, op de door den kantonnements- of bivakcommandant aan te wijzen plaats;
 - B. door den minderen militair: in het daartoe bestemde vertrek of, indien hij gekantonneerd of gebivakkeerd is, op de door den kantonnements- of bivakcommandant aan te wijzen plaats, in beide gevallen gedurende den nacht, voor zooveel doenlijk, afgezonderd van niet gestrafte militairen.
- (2). De militair, die verzwaard arrest ondergaat, is niet uitgesloten van het verrichten van dienst.

Artikel 9.

- (1). Het streng arrest wordt ondergaan:
- A. door den officier: in zijn woonverblijf, tent of kwartier of, op bivak, op de door den bivakcommandant aan te wijzen plaats;
 - B. door den onderofficier, die den rang van onderluitenant bekleedt: op de wijze als voor den officier bepaald;
 - C. door ieder ander onderofficier en den minderen militair: in afzondering in een daartoe bestemde cel of, indien hij gekantonneerd of gebivakkeerd is, op de door den

kantonnements- of bivakcommandant aan te wijzen plaats.

(2). De militair, die streng arrest ondergaat, is uitgesloten van het verrichten van dienst buiten de lokaliteit, waarin hij de straf ondergaat.

Artikel 10.

Met inachtneming van door of namens den Gouverneur-Generaal te stellen regelen kan door den commandeerenden officier wijziging worden gebracht in de plaats waar en de wijze waarop de straf zal worden ondergaan, ingeval hetzij de lichaamstoestand van den met verzwaaard of van den met arrest gestraften militair, hetzij de omstandigheden van het klimaat of het weder, hetzij de toestand der arrestlokalen eene afwijking van de bovenvermelde bepalingen in het belang van den gestrafte noodig maken.

Artikel 11.

Aan boord van een vaartuig, dat geen oorlogsvaartuig is, worden de arreststraffen ondergaan op door den strafoplegger aan te wijzen plaats.

Artikel 12.

De duur der arreststraffen is ten minste één dag.

Artikel 13.

(1). Het is den met arrest gestraften militair verboden de plaats, waar hij zijne straf moet ondergaan, gedurende zijn straftijd buiten dienst zonder noodzaak te verlaten, terwijl het den met verzwaaard of met streng arrest gestraften militair bovendien is verboden zonder daartoe bekomen verlof bezoeken te ontvangen.

(2). Ingeval hij met licht of met verzwaaard arrest gestraft is, kan hem, naar regelen door den Gouverneur-Generaal te stellen, worden toegestaan godsdienstoefeningen zijner gezindte bij te wonen.

Artikel 14.

(1). Bij de oplegging eener arreststraf kan worden bepaald, dat de tijd, door den gestrafte vóór de tenuitvoerlegging dier straf in voorloopig arrest of in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde arreststraf geheel of gedeeltelijk zal worden in mindering gebracht.

(2). Deze bepaling is ook toepasselijk, ingeval aan een militair, ten zelfden tijde verdacht van meerdere feiten, de straf wordt opgelegd ter zake van een ander feit dan waarvoor hij zich in voorloopig arrest of in voorloopige verzekerde bewaring bevindt of bevonden heeft.

Artikel 15.

De terugstelling bestaat:

- a. voor den onderofficier: in het terugbrengen tot een lagere rang of tot den stand van soldaat, in het laatste geval met aanwijzing tevens van eene bepaalde klasse, indien bij het onderdeel van het leger, waartoe hij behoort, de mindere militairen in klassen zijn verdeeld;
- b. voor den minderen militair: in het terugbrengen tot een lagere klasse.

Artikel 16.

(1). De met terugstelling gestrafte onderofficier is, totdat de straf tegen hem is ten uitvoer gelegd, van rechtswege in arrest.

(2). Het in het eerste lid bedoelde arrest wordt op eene door den strafoplegger aan te wijzen plaats ondergaan op zoodanige wijze, dat de gestrafte niet in aanraking behoeft te komen met andere militairen.

(3). Tijdens dit arrest is de gestrafte uitgesloten van het verrichten van dienst.

Artikel 17.

(1). De plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline bestaat in de onderwerping van den militair aan eene strengere krijgstuicht; zij heeft voor den militair, behoorende tot een onderdeel van het leger bij hetwelk de mindere militairen in klassen zijn verdeeld, van rechtswege terugstelling tot de laagste klasse ten gevolge.

(2). Zij wordt niet opgelegd aan militairen, die reeds in de tweede klasse van militaire discipline zijn geplaatst.

(3). Zij wordt ondergaan bij het korps of legeronderdeel, waarbij de gestrafte is ingedeeld.

(4). Nadere voorschriften betreffende de uitvoering van de straf worden vastgesteld door den Gouverneur-Generaal.

Artikel 18.

(1). De met de straf van plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline gestrafte militair is, totdat de straf tegen hem is ten uitvoer gelegd, van rechtswege in arrest.

(2). Het in het eerste lid bedoelde arrest wordt ondergaan als voorloopig arrest.

Artikel 19.

Het verblijf in de tweede klasse van militaire discipline wordt niet als dienstdag medegerekend.

Artikel 20.

(1). Elke straf van streng arrest van een onderofficier beneden den rang van onderluitenant of van een minderen militair van het

leger kan gepaard gaan met de bijkomende straf van korting op de bezoldiging of soldij gedurende den geheelen straftijd of een gedeelte daarvan.

(2). De korting geschiedt naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen.

Artikel 21.

(1). Elke straf van streng arrest van een onderofficier, die een minderen rang dan dien van sergeant bekleedt, of van een minderen militair kan gepaard gaan met de bijkomende straf van vermindering van kost.

(2). Door vermindering van kost wordt verstaan, dat de gestrafte niet anders dan water en rijst ontvangt hetzij om den anderen dag, hetzij gedurende ten hoogste vier achtereenvolgende dagen, hetzij tweemaal gedurende ten hoogste drie achtereenvolgende dagen, met dien verstande, dat het aantal dagen waarop de gewone voeding wordt verstrekt, ten minste even groot moet zijn als het daaraan voorafgegaan aantal dagen waarop de vermindering van kost heeft plaats gevonden.

(3). Deze laatste bepaling geldt ook bij het na elkander doen ondergaan van twee of meer straffen van streng arrest.

Artikel 22.

(1). Wanneer de werkelijke of de geheele dienstdtijd van een met arrest gestraften militair verstrijkt gedurende het ondergaan der straf, wordt hij niet met groot verlof gezonden of uit den militairen dienst ontslagen, vóórdat zijn straftijd is verstreken.

(2). De na het verstrijken van den werkelijken of den geheelen dienstdtijd verlopen straftijd wordt niet als dienstdtijd aangemerkt.

Artikel 23.

(1). De betrekkelijke zwaarte der krijgstuhtelijke hoofdstraffen wordt bepaald door de volgorde waarin zij voorkomen in de artikelen 3—5 en 24—26, met dien verstande, dat in ieder van die artikelen elke volgende straf zwaarder is dan de voorafgaande.

(2). Alleen de hoofdstraffen worden in vergelijking gebracht.

AFDEELING II.

Bij een leger te Velde.

Artikel 24.

De krijgstuhtelijke straffen voor officieren bij een leger te velde zijn:

1e. berisping;

2e. arrest van ten hoogste 14 dagen.

Artikel 25.

De krijgstuuchtelijke straffen voor onderofficieren bij een leger te velde zijn:

- A. voor onderofficieren, die den rang van onderluitenant bekleeden:
 - 1e. berisping;
 - 2e. arrest van ten hoogste 14 dagen;
 - 3e. terugstelling;
- A. voor ieder ander onderofficier:
 - 1e. berisping
 - 2e. licht arrest van ten hoogste 14 dagen;
 - 3e. streng arrest van ten hoogste 14 dagen;
 - 4e. terugstelling.

Artikel 26.

De krijgstuuchtelijke straffen voor mindere militairen bij een leger te velde zijn:

A. Hoofdstraffen.

- 1e. berisping;
- 2e. licht arrest van ten hoogste 14 dagen;
- 3e. streng arrest van ten hoogste 14 dagen;
- 4e. terugstelling, indien de gestrafte behoort tot een onderdeel van het leger, waarbij de mindere militairen in klassen zijn verdeeld.

B. Bijkomende straffen.

- 1e. het verrichten van pionier-arbeid;
- 2e. het doen van corveeën.

Artikel 27.

(1). Het arrest wordt door den officier ondergaan in zijn tent of kwartier of, op bivak, op de door den bivakcommandant aan te wijzen plaats.

(2). De gestrafte is niet uitgesloten van het verrichten van dienst.

Artikel 28.

Het arrest wordt door den onderofficier, die den rang van onderluitenant bekleedt, ondergaan op de wijze als voor den officier bepaald.

Artikel 29.

(1). Behoudens het bepaalde bij het vorige artikel, worden het licht en het streng arrest door den onderofficier en door den minderen militair bij voorkeur ondergaan bij de politiewacht van het kantonnement of bivak; het streng arrest, zoo mogelijk, in afzondering.

(2). De gestraften keeren terug naar het onderdeel waartoe zij behooren:

- 1e. vóór of bij den aanvang van het gevecht en bij alarm;
- 2e. tot het verrichten van alle andere noodig geachte diensten.

Artikel 30.

(1). De pionier-arbeid bestaat in het verrichten van de werkzaamheden, omschreven in de voorschriften op den pionier-arbeid.

(2). Het doen van corveeën bestaat in het verrichten van elken anderen militairen arbeid.

(3). De pionier-arbeid kan zoowel met het licht als met het streng arrest der mindere militairen gepaard gaan; het doen van corveeën alleen met het streng arrest.

Artikel 31.

De bepalingen der artikelen 6, 12—15 en 22 zijn op de in deze afdeeling omschreven straffen van toepassing.

§ IV. *Oplegging en tenuitvoerlegging van krijgstuchtelijke straffen.*

Artikel 32.

Bij de bepaling van de soort en van de mate van krijgstuchtelijke straf is de strafoplegger verplicht rechtvaardigheid naast gestrengheid te betrachten en zoowel de omstandigheden waaronder het vergrijp begaan is, als de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van den dader in aanmerking te nemen.

Artikel 33.

(1). Bij krijgstuchtelijke bestraffing van een militair, die zich aan één of meer krijgstuchtelijke vergrijpen schuldig maakte, wordt slechts één hoofdstraf opgelegd.

(2). Buiten de gevallen aangegeven in de artikelen 20, 21 en 30, worden geen bijkomende straffen opgelegd.

Artikel 34.

(1). De bevoegdheid om de in de artikelen 3—5 en 24—26 vermelde straffen aan de onder zijne bevelen staande militairen op te leggen, komt toe aan:

- 1e. elken opperofficier;
- 2e. den commandeerenden officier van een regiment, korps of andere door den Gouverneur-Generaal of krachtens diens machtiging door den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog aan te wijzen formatie, zoomede den inspecteur of het hoofd van het wapen of den dienst, den gewestelijken militairen commandant, het gewestelijk diensthoofd en het hoofd van een door of namens den Gouverneur-Generaal aan te wijzen inrichting;

behoudens dat de straf van terugstelling aan onderofficieren, die den rang van onderluitenant bekleeden, alleen door den Commandant van het Leger mag worden opgelegd.

(2). In tijd van oorlog komt gelijke bevoegdheid toe aan:

- 1e. den officier, commandant van een tactisch geheel, gevormd uit verschillende troepenafdeelingen;
 - 2e. den commandant van een ingesloten plaats of post of van een te velde afgesneden troepengedeelte;
 - 3e. den officier belast met territoriaal bevel;
 - 4e. den officier belast met de leiding van den etappendienst;
- onder het voorbehoud, aan het slot van het vorige lid gemaakt.

(3). Door den Gouverneur-Generaal of krachtens diens machtiging door den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog wordt aangewezen op wien, bij ontstentenis of afwezigheid van de genoemde officieren, de hun bij dit artikel toegekende bevoegdheid overgaat.

Artikel 35.

De in artikel 34 vermelde bevoegdheid komt, onder het aldaar gemaakte voorbehoud, mede toe aan den officier, plaatselijken of plaatselijken militairen commandant, ten aanzien van alle zich in het garnizoen bevindende mindere militairen en militairen van minderen rang of van minderen ouderdom in rang dan hij zelf:

- 1e. wanneer het vergrijp is begaan door een militair, behoorende tot een troepenafdeeling welke tot handhaving of herstel van de openbare rust of orde is aangewezen;
- 2e. wanneer zich in de plaats geen tot straffen bevoegde meerdere bevindt, onder wiens bevelen de militair staat, die het krijgsvuchtelijk vergrijp beging.

Artikel 36.

De in artikel 34 vermelde bevoegdheid komt, onder het aldaar gemaakte voorbehoud, ten aanzien van de onder zijne bevelen staande militairen ook toe aan:

- 1e. elken hoofdofficier;
- 2e. den commandant van een compagnie, eskadron, batterij, divisie maréchaussée of andere door den Gouverneur-Generaal of krachtens diens machtiging door den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog, aan te wijzen formatie;
- 3e. den officier-fortcommandant;
- 4e. den officier-detachementscommandant;
- 5e. den dienstplicht-commissaris;
- 6e. den, voor het houden van het jaarlijksch onderzoek der verlofgangers door den Commandant van het Leger aangewezen, militairen gezaghebbende;

behoudens dat de straf van streng arrest aan officieren, van terug-

stelling en van plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline door geen der bovengenoemden mag worden opgelegd.

Artikel 37.

(1). De in artikel 34 vermelde bevoegdheid komt, onder het aldaar gemaakte voorbehoud, ten aanzien van de onder zijne bevelen staande militairen, ook toe aan den onderofficier-detachementscommandant, die den rang van onderluitenant of van adjudant-onderofficier bekleedt, zoomede aan den onderofficier, die in eenig garnizoen met het militair commando is belast, behoudens dat de straf van terugstelling en van plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline door hen niet mag worden opgelegd.

(2). De onderofficier-detachementscommandant, die een lagere rang dan dien van adjudant-onderofficier bekleedt, is bevoegd aan de onder zijne bevelen staande militairen de straf van licht arrest of eene lichtere straf op te leggen.

(3). Geen onderofficier-detachementscommandant is bevoegd aan de onder zijne bevelen staande militairen eenigerlei straf op te leggen, indien:

- 1e. het detachement behoort tot de bezetting van een garnizoen of post, waar een officier militair commandant is;
- 2e. indien het detachement als zoodanig, aan den wal of aan boord van een vaartuig dat geen oorlogsvaartuig is, deel uitmaakt van eene vereenigde troepenafdeeling onder de bevelen van een anderen meerdere.

Artikel 38.

(1). Ieder meerdere, die voldoende aanwijzing heeft gekregen om aan te nemen, dat een mindere zich aan een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt, is bevoegd hem, zoo noodig, voorloopig arrest aan te zeggen.

(2). De mindere is verplicht aan die aanzegging onmiddellijk gevolg te geven.

(3). Het voorloopig arrest wordt in den regel ondergaan op dezelfde wijze als de krijgstuchtelijke straf van licht arrest.

(4). Indien het echter, hetzij in het belang van het onderzoek, hetzij ter voorkoming van wanorde, noodzakelijk is, wordt het voorloopig arrest ondergaan op soortgelijke wijze als de krijgstuchtelijke straf van verzaard of van streng arrest.

(5). De voorloopig gearresteerde is in den regel uitgesloten van het verrichten van dienst buiten de plaats waar hij het voorloopig arrest ondergaat.

Artikel 39.

Binnen vier en twintig uren nadat het voorloopig arrest is aangezegd, moet, zoo mogelijk, het onderzoek afgelopen en eene beslissing in de zaak genomen zijn.

Artikel 40.

(1). Geen krijgstuchtelijke straf wordt opgelegd voordat de verdachte door den strafoplegger zelven of, zoo deze verhinderd is of zich elders bevindt, door een anderen tot straffen bevoegden meerdere is gehoord.

(2). Is ook dit laatste niet doenlijk, dan kan de ondervraging van den verdachte door den strafoplegger schriftelijk, of van zijnentwege door den residentierechter, den landrechter, of ter plaatse waar geen zoodanig ambtenaar is bescheiden, het hoofd van plaatselijk bestuur der woon- of verblijfplaats van den te ondervragen persoon geschieden.

(3). Indien de tot straffen bevoegde meerdere niet volkomen overtuigd is van de strafwaardigheid van den verdachte, mag hij dezen geen straf opleggen.

Artikel 41.

(1). Is de van een krijgstuchtelijk vergriep verdachte militair tijdens de ontdekking van het feit niet onder de wapenen, dan vraagt, zoo noodig, de in het eerste lid van artikel 34 bedoelde betrokken gezaghebbende aan den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog, onder overlegging van de ter beoordeeling der aanvraag noodige stukken, om hem onder de wapenen te roepen.

(2). Is de verdachte dientengevolge ter plaatse zijner bestemming aangekomen, dan gelden ten aanzien van de strafoplegging de gewone regelen.

Artikel 42.

Wanneer een meerdere van zijne bevoegdheid om een mindere voorloopig arrest aan te zeggen, of wanneer een van de in de artikelen 36 en 37 bedoelde officieren of onderofficieren van zijne bevoegdheid tot strafoplegging gebruik gemaakt heeft, handelt hij verder naar de hiervoor gestelde of nog te stellen regelen.

Artikel 43.

De bevoegdheid om het voorloopig arrest op te heffen komt toe:

- a. aan den tot straffen bevoegden meerdere die de zaak behandelt;
- b. aan iederen hiërarchie boven dezen gestelden meerdere, echter niet zonder dat de arrestoplegger door hem is gehoord of het opleggen van het voorloopig arrest schriftelijk is toegelicht.

Artikel 44.

(1). De bevoegdheid om hetzij een opgelegde krijgstuchtelijke straf of de omschrijving der strafreden of beide te wijzigen, hetzij, bij hooge uitzondering, in een bijzonder geval de uitvoering van een krijgstuchtelijke straf te schorsen, hetzij, uithoofde van een onjuist gebleken gebruik van de bevoegdheid tot strafoplegging, de

oplegging der straf, geheel of ten deele, te niet te doen, komt, indien over de opgelegde straf geen beklag is gedaan, toe:

a. aan den strafoplegger;

b. aan iederen hiërarchie boven dezen gestelden meerdere, echter niet zonder den strafoplegger en den gestrafte mondeling dan wel schriftelijk te hebben gehoord.

(2). Indien de straf wordt ondergaan elders dan waar zij is opgelegd, gaat, met inachtneming van het voorschrift van het vorige lid onder *b*, de bevoegdheid om hare uitvoering te schorsen van de onder *a* en *b* genoemden over op den meerdere, onder wiens bevelen de gestrafte alsdan staat.

Artikel 45.

(1). Wanneer van eene der bevoegdheden, vermeld in de artikelen 43 en 44, gebruik is gemaakt door een ander dan door een van de in het eerste lid van artikel 34 bedoelde gezaghebbenden, wordt aan dezen gezaghebbende daarvan ten spoedigste kennis gegeven.

(2). Hij, die in het in artikel 44 bedoelde geval van zijne bevoegdheid tot wijziging van de straf of van de omschrijving van de strafreden of van beide gebruik heeft gemaakt, wordt als strafoplegger beschouwd.

Artikel 46.

Behalve in geval van schorsing krachtens de artikelen 44 en 57, mag de eenmaal aangevangen uitvoering eener arreststraf alleen worden afgebroken, teneinde den gestrafte eene hem middelerwijl opgelegde zwaardere arreststraf te doen ondergaan.

Artikel 47.

Van opgelegde krijgstuuchtelijke straffen kan, bij gelegenheid van verjaardagen van het Hoofd van den Staat of van Leden van het Koninklijk Huis of bij gelegenheid van andere nationale feestdagen of uit hoofde van buitengewone omstandigheden, geheele of gedeeltelijke vrijstelling worden verleend naar daarvoor door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen.

Artikel 48.

De straffen worden naar gelang van omstandigheden aan den wal of aan boord ten uitvoer gelegd.

Artikel 49.

(1). De straffen worden ten uitvoer gelegd zoodra mogelijk nadat zij zijn opgelegd.

(2). De dag waarop de straf is opgelegd, geldt als eerste dag van den bepaalden straftijd, tenzij op dien dag de tenuitvoerlegging van de straf nog niet is aangevangen.

(3). De straftijd wordt gerekend te zijn geëindigd met den tijd van reveille, volgende op den laatsten dag der ondergane straf.

Artikel 50.

Zoowel het ondergaan als het doen ondergaan van straf of van voorloopig arrest is te beschouwen als dienst.

Artikel 51.

(1). Het recht van strafvordering vervalt niet door de toepassing van krijgstuchtelijke straf.

(2). Ingeval van schuldigverklaring houdt de rechter bij de bepaling van de straf met die toepassing rekening.

Artikel 52.

(1). Wanneer de militaire rechter na het sluiten van het onderzoek van eene aan zijne kennisneming onderworpen zaak bevindt, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp, volgens de daarvan in artikel 2 onder No. 1 gegeven omschrijving, oplevert, of dat het, een der in artikel 2 onder No. 2—6 vermelde feiten opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan, verwijst hij onder overlegging van alle stukken de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden meerdere.

(2). Heeft de militaire rechter de zaak niet ter verdere behandeling verwezen naar den tot straffen bevoegden meerdere, dan wordt ter zake van het feit geene krijgstuchtelijke straf opgelegd.

§ V. *Samenloop van strafbaar feit en krijgstuchtelijk vergrijp.*

Artikel 53.

(1). Ter zake van een door een militair begaan strafbaar feit, waarvan de militaire rechter kennis moet nemen of waarvoor hij hem veroordeeld heeft, wordt den dader, boven de bij het vonnis uit te spreken of uitgesproken straf, geene krijgstuchtelijke straf opgelegd.

(2). Indien ingevolge het bepaalde in artikel 82 van het Wetboek van Strafrecht het recht van strafvordering wegens eene overtreding, waarop geen andere hoofdstraf is gesteld dan geldboete, door vrijwillige betaling van het maximum der boete is vervallen, wordt terzake van hetzelfde feit geene krijgstuchtelijke straf opgelegd.

Artikel 54.

Wanneer iemand verdacht wordt twee of meer feiten te hebben begaan, welke als op zich zelve staande handelingen moeten worden beschouwd en waarvan één of meer, misdrijf of overtreding opleverende, tot de kennisneming van den militairen rechter behooren, terwijl één of meer andere van die feiten krijgstuchtelijke vergrijpen opleveren, neemt de militaire rechter, indien er samen-

hang of verband tusschen die beide of tusschen die meerdere feiten bestaat, daarvan gelijktijdig kennis en neemt hij bij de bepaling van de straf het krijgstuchtelijke vergrijp of de krijgstuchtelijke vergrijpen in aanmerking.

§ VI. *Beklag over opgelegde krijgstuchtelijke straf.*

Artikel 55.

De krijgstuchtelijke gestrafte die zich over de hem opgelegde straf, over het geheel of een deel van de omschrijving van de strafreden of over beide bezwaard acht, is bevoegd langs den hiërarchieken weg mondeling of schriftelijk zijn beklag te doen bij den tot straffen bevoegden meerdere onder wiens rechtstreeksch bevel de strafoplegger gesteld is, of die door den Gouverneur-Generaal of krachtens diens machtiging door den Commandant van het Leger is aangewezen.

Artikel 56.

(1). Voor de kenbaarmaking van het verlangen om een beklag in te brengen, heeft de gestrafte een termijn van vier dagen, aanvangende met den tweeden dag na dien waarop de oplegging der straf te zijner kennis is gekomen.

(2). Verlangt de zich in arrest bevindende gestrafte omtrent het inbrengen van een beklag met anderen te raadplegen, dan worden de door hem daartoe aangewezen personen, ten getale van ten hoogste drie, tot hem toegelaten, indien en voor zooverre de commandeerende officier hunne aanwezigheid niet onraadzaam acht.

Artikel 57.

(1). Door het beklag wordt de uitvoering of de verdere uitvoering der straf niet geschorst, behoudens hetgeen wordt bepaald in artikel 58 betreffende de straf van terugstelling en in artikel 59 betreffende die van plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline.

(2). Onverminderd het bepaalde bij artikel 44, is de meerdere die over het ingediende beklag heeft te beslissen, indien en voor zooverre daartoe termen zijn, bevoegd gedurende zijn onderzoek de verdere uitvoering der straf te schorsen. Maakt hij van die bevoegdheid gebruik, dan kan hij den klager gedurende den tijd dier schorsing, voor zoover noodig, in arrest doen verblijven.

Artikel 58.

(1). De straf van terugstelling wordt, tenzij de gestrafte afstand heeft gedaan van het recht van beklag, niet ten uitvoer gelegd binnen den in het eerste lid van artikel 56 vermelden termijn en, ingeval hij beklag heeft gedaan, niet dan nadat de beslissing van den in artikel 55 bedoelden meerdere te zijner kennis is gekomen.

(2). Het doen van afstand van het recht van beklag geschiedt

door kennisgeving langs den hiërarchieken weg, mondeling of schriftelijk, aan den commandeerenden officier.

Artikel 59.

(1). De straf van plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline wordt, tenzij de gestrafte afstand heeft gedaan van het recht van beklag, niet ten uitvoer gelegd binnen den in het eerste lid van artikel 56 vermelden termijn; ingeval hij beklag heeft gedaan, niet vóór den derden dag nadat de beslissing van den in artikel 55 bedoelden meerdere te zijner kennis is gekomen, en indien hij inmiddels de beslissing van den krijgsraad heeft ingeroepen, niet voordat hij van de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof kennis draagt.

(2). Voor het doen van afstand van het recht van beklag geldt het bepaalde bij het tweede lid van artikel 58.

Artikel 60.

Een ingebracht beklag kan slechts in zeer bijzondere gevallen, ter beoordeeling van dengene bij wien het in behandeling is, worden ingetrokken.

Artikel 61.

(1). De in artikel 55 genoemde meerdere is verplicht de zaak zoodra mogelijk te onderzoeken. Hij zal den klager en, indien en voor zooverre daartoe termen zijn, ook den strafoplegger en de door beiden opgegeven getuigen — den strafoplegger bovendien in ieder geval, indien deze zulks verlangt — zoo mogelijk in persoon ondervragen of anders door een tot straffen bevoegden meerdere doen ondervragen.

(2). Is ook dit laatste niet doenlijk, dan kan de ondervraging door den in het eerste lid genoemden meerdere schriftelijk, of van zijnentwege door den residentierechter, den landrechter, of ter plaatse waar geen zoodanig ambtenaar is bescheiden, het hoofd van plaatselijk bestuur der woon- of verblijfplaats van den te ondervragen persoon geschieden.

(3). Het onderzoek omvat de krijgstuuchtelijke bestraffing in haar geheel, derhalve zoowel de opgelegde straf als de omschrijving van de strafreden, ook indien de klager zich slechts bezwaard acht over de opgelegde straf of over het geheel of een deel van de omschrijving van de strafreden.

Artikel 62.

(1). Nadat het onderzoek is afgelopen, beslist de in artikel 55 genoemde meerdere bij schriftelijke beschikking naar bevind van zaken.

(2). Ook indien de klager zich slechts bezwaard acht, hetzij over het geheel of over een deel van de omschrijving van de strafreden, hetzij over de opgelegde straf, strekt de beslissing van den

meerdere zich uit over de zaak in haar vollen omvang, daaronder begrepen de, van de bestraffing deel uitmakende, eventueel opgelegde straf wegens het indienen van een onredelijk beklag of wegens oneerbiedigheid door den inhoud van het beklag.

Artikel 63.

(1). Indien blijkt, dat de klager ten onrechte is gestraft, wordt het beklag gegrond en de oplegging van de straf nietig verklaard met last om, onder vermelding van de betreffelijke beschikking, de straf en de omschrijving van de strafreden in de straflijst van den klager onleesbaar te maken.

(2). Indien blijkt, dat de opgelegde straf of de omschrijving van de strafreden of beide wijziging behoeven ten gunste van den klager, wordt het beklag gedeeltelijk gegrond verklaard en wordt de opgelegde straf of de omschrijving van de strafreden of worden beide gewijzigd met last om, onder vermelding van de betreffelijke beschikking, de gewijzigde straf of omschrijving van de strafreden of beide, in stede van de oorspronkelijke, in te schrijven in de straflijst van den klager.

(3). In het eene en in het andere geval wordt het door den klager ten onrechte geleden nadeel zooveel mogelijk hersteld.

(4). Indien blijkt, dat de klager terecht is gestraft, de omschrijving van de strafreden het vergrijp tegen de krijgstuicht op juiste wijze weergeeft en een straf is opgelegd welke in juiste verhouding staat tot den ernst van het vergrijp of indien de opgelegde straf of de omschrijving van de strafreden of beide wijziging behoeven anders dan bedoeld in het tweede lid, wordt het beklag ongegrond verklaard en worden de straf en de omschrijving van de strafreden gehandhaafd, dan wel een van beide of beide overeenkomstig de bevinding gewijzigd in dit geval met last om, onder vermelding van de betreffelijke beschikking, de gewijzigde straf of omschrijving van de strafreden of beide, in stede van de oorspronkelijke, in te schrijven in de straflijst van den klager.

(5). De beoordeeling van de, aan het slot van het tweede lid van artikel 62 bedoelde eventueel opgelegde straf geschiedt op overeenkomstige wijze als aangegeven in het eerste, tweede en vierde lid.

(6). De in artikel 55 bedoelde meerdere doet zoowel den strafoplegger als den klager zoodra mogelijk van zijne beslissing, welke zoowel de oorspronkelijk opgelegde straf als de in het vorige lid bedoelde straf omvat, kennis dragen.

Artikel 64.

(1). Is het beklag gedeeltelijk gegrond of ongegrond bevonden, dan is de klager, behoudens het bepaalde in artikel 68, bevoegd binnen twee dagen nadat de beslissing te zijner kennis is gebracht,

de dag der aanzegging daaronder niet begrepen, de beslissing van den krijgsraad in te roepen.

(2). Hij maakt zijn verlangen daartoe langs den hiërarchieken weg mondeling of schriftelijk aan den commandeierenden officier kenbaar.

(3). Deze houdt aanteekening zoowel van den dag waarop de beslissing van den in artikel 55 genoemden meerdere ter kennis van den klager is gebracht als van den dag waarop deze het verlangen, waarvan in dit artikel sprake is, heeft kenbaar gemaakt.

Artikel 65.

(1). Indien de strafoplegger is de Commandant van het Leger, is de krijgstuuchtelijke gestrafte, die zich over de hem opgelegde straf of over het geheel of een deel van de omschrijving van de strafreden bezwaard acht, bevoegd langs den hiërarchieken weg mondeling of schriftelijk zijn beklag te doen bij den krijgsraad.

(2). Het bepaalde bij het eerste lid van artikel 56, het eerste lid van artikel 57, de eerste zinsnede van het eerste lid en het tweede lid van artikel 58, artikel 60 zoomede het tweede lid van artikel 62 is van overeenkomstige toepassing.

(3). De straf van plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline wordt, tenzij de gestrafte afstand heeft gedaan van het recht van beklag, niet ten uitvoer gelegd voordat hij van de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof kennis draagt.

Artikel 66.

(1). Voor den krijgsraad, kennis nemende van het beklag ingevolge het bepaalde bij een van de twee voorgaande artikelen, vinden de voorschriften van de artikelen 61, 62 en 63 overeenkomstige toepassing.

(2). De getuigen worden, voorzoöver zulks volgens de bepalingen van het Reglement op de Strafvordering toelaatbaar is, onder eede gehoord. Vóór het verhoor leggen zij op de wettelijk voorgeschreven wijze den eed of de belofte af van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen.

(3). De verklaringen van den strafoplegger en van de getuigen worden aan den klager voorgehouden; van zijne aanmerkingen op die verklaringen wordt aanteekening gehouden.

(4). Na afloop van het onderzoek dient de auditeur-militair van advies, welk advies hij aan den krijgsraad overlegt.

(5). De beslissing van den krijgsraad strekt zich, behalve over de door den strafoplegger opgelegde straf en over de omschrijving van de strafreden, ook uit over de, door den in artikel 55 genoemden meerdere genomen beslissing, daaronder begrepen de van die beslissing deel uitmakende, eventueel opgelegde straf wegens het indienen van een onredelijk beklag of wegens oneerbiedigheid door den inhoud van het beklag of bij het onderzoek daarvan.

(6). De beschikking, houdende de beslissing van den krijgsraad, wordt met redenen omkleed.

Artikel 67.

(1). De beschikking van den krijgsraad wordt zoo spoedig mogelijk aan het Hoog Militair Gerechtshof ter goedkeuring aangeboden.

(2). Wanneer aan het Hof blijkt, dat een der in deze paragraaf voorgeschreven vormen door den krijgsraad niet is in acht genomen, herstelt het dit verzuim zoo mogelijk zelf of, zoo de aard van het verzuim dit niet toelaat, zendt het de stukken met de beschikking van den krijgsraad terug met last ze na herstel van het begane verzuim weder aan het Hof te doen toekomen.

(3). Indien het Hof van oordeel is, dat het onderzoek van den krijgsraad niet volledig is, is het Hof bevoegd het onderzoek zelf aan te vullen of te doen aanvullen. Met betrekking tot dit nader onderzoek vinden artikel 61 en het tweede en het derde lid van artikel 66 overeenkomstige toepassing.

(4). Het Hof neemt naar bevind van zaken de eindbeslissing op het beklag.

(5). Deze wordt, voor zoover zij afwijkt van de beslissing van den krijgsraad, met redenen omkleed.

(6). De beschikking van het Hof, mitsgaders die van den krijgsraad, indien of voor zoover deze is goedgekeurd, worden in het openbaar uitgesproken op de wijze als in de Rechtspleging bij de Landmacht voor vonnissen is bepaald.

Artikel 68.

Ingeval de klager een opper- of hoofdofficier is, treedt het Hoog Militair Gerechtshof in de plaats van den krijgsraad en zijn de voorschriften met betrekking tot den krijgsraad gegeven, van overeenkomstige toepassing.

Artikel 69.

(1) In alle instantiën kan de beslissing strekken tot wijziging van de bestraffing ten nadeele van den klager.

(2) Indien wijziging wordt gebracht in de straf, wordt bij de beslissing bepaald of en in hoeverre bij de tenuitvoerlegging rekening zal worden gehouden met de reeds ondergane straf.

§ VII. *Slotbepalingen.***Artikel 70.**

Aan den Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog wordt de bevoegdheid toegekend om den minderen militair, die door herhaald wangedrag blijkt ongevoelig te zijn voor krijgstuuchtelijke bestraffing, of wiens liederlijkheid hem onwaardig maakt in den militairen stand te blijven, op voordracht van een der in de artikelen 34 en 35 bedoelde officieren, onder wiens bevel die militair staat, uit den dienst weg te jagen.

Artikel 71.

Iedere meerdere is verplicht zooveel mogelijk ervoor te waken, dat de onder zijne bevelen gestelden een rechtvaardig, verstandig en gepast gebruik maken van de hun bij dit wetboek toegekende bevoegdheden.

Artikel 72.

(1) De militair, die zich over een hem gegeven order of naar aanleiding van eene beslissing, waarin hij als strafoplegger is betrokken geweest, bezwaard acht, is bevoegd om naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen over zijn bezwaren te doen beslissen.

(2) De verplichting om de order op te volgen wordt hierdoor niet opgeheven.

Artikel 73.

(1) De zoowel in dit Wetboek als in het Wetboek van Militair Strafrecht voorkomende uitdrukkingen hebben in beide dezelfde beteekenis. Artikel 45 van het Wetboek van Militair Strafrecht is van toepassing.

(2) De bepaling van artikel 49 van dat wetboek wordt uitgebreid tot het geval, dat de aldaar vermelde personen zich schuldig maken aan eenig krijgstuchtelijk vergrijp.

Artikel 74.

Nadere bepalingen, die ter uitvoering van dit wetboek noodzakelijk zullen blijken te zijn, worden door of namens den Gouverneur-Generaal vastgesteld.

INHOUD.

	Artikel
§ I. Omvang van de werking van het wetboek	1
§ II. Krijgstuchtelijke vergrijpen	2
§ III. Krijgstuchtelijke straffen:	
Afdeeling I. — In het algemeen	3—23
Afdeeling II. — Bij een leger te velde	24—31
§ IV. Oplegging en tenuitvoerlegging van krijgstuchtelijke straffen	32—52
§ V. Samenloop van strafbaar feit en krijgstuchtelijk vergrijp	53—54
§ VI. Beklag over opgelegde krijgstuchtelijke straf	55—69
§ VII. Slotbepalingen	70—74

WETGEVING.

Ontwerp

Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië.¹⁾

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het ontwerp vervangt het Reglement van Krijgstucht of Discipline voor het Krijgsvolk te Lande, vastgesteld bij het besluit van den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden van 15 Maart 1815 No. 107 (Ned. Staatsblad No. 26), welk reglement in Nederland met ingang van 1 Januari 1923 werd vervangen door de Wet op de Krijgstucht, vastgesteld bij de Wet van 27 April 1903 (Ned. Staatsblad No. 112) en laatstelijk gewijzigd bij de Wet van 29 Juni 1925 (Ned. Staatsblad No. 308).

Hetgeen in de inleiding van de Memorie van Toelichting op het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië²⁾ werd opgemerkt ten aanzien van de overeenstemming met het overeenkomstige Nederlandsche Wetboek, de verwijzing naar andere bescheiden en de beteekenis van enkele in de toelichting gebezigde uitdrukkingen, geldt m.m. eveneens voor de toelichting op het onderhavige ontwerp.

Aangezien de titel „Wet op de Krijgstucht”, welke de met het ontwerp overeenkomende regeling in Nederland draagt, minder geschikt voorkwam, is, in overeenstemming met de benaming welke in Indië voor verschillende andere wettelijke voorschriften, houdende de bepalingen van het materieel recht, wordt gebezigd, aan het ontwerp de naam gegeven van „Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië”.

De titel van de thans van kracht zijnde regeling „Reglement van Krijgstucht (of discipline)” is niet overgenomen om geen aanleiding tot verwarring te geven met het, bij regeeringsverordening vast te stellen, „Reglement betreffende de Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië”, in hoofdzaak overeenkomende met het in Nederland geldende, bij algemeenen maatregel van bestuur vastgestelde, gelijknamige reglement (Koninklijk besluit van 31 Juli 1922, Ned. Staatsblad No. 476, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 27 April 1931, Ned. Staatsblad No. 174).

Voor het handhaven van de krijgstucht kunnen voor het leger in Nederlandsch-Indië over het algemeen overeenkomstige voorschriften gelden als voor de krijgsmacht in Nederland zijn gegeven in de Wet op de Krijgstucht. Aan het ontwerp liggen dan ook dezelfde beginselen ten grondslag als aan genoemde wet.

¹⁾ Zie hiervóór blz. 481—500. Red. M.R.T.

²⁾ Zie M.R.T. XXVIII, blz. 215. Red. M.R.T.

Evenwel moest de omstandigheid, dat het ontwerp geldt voor Nederlandsch-Indië, dat het van toepassing is op een leger voor het overgrootste deel bestaande uit vrijwilligers, en dat de verhouding tusschen meerderen en minderen, die veelal in nauw verband gezamenlijk dienst doen, eene andere is dan in Nederland, uiteraard leiden tot afwijkingen in onderdeelen.

Meerdere afwijkingen van het Nederlandsche voorschrift vinden, evenals in het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië, haar oorsprong in het verschil tusschen de staatsrechtelijke verhoudingen in Nederland en in Nederlandsch-Indië. Waar in de Nederlandsche wet wordt verwezen naar de wet, of nadere regeling wordt voorbehouden aan den algemeenen maatregel van bestuur, aan de Koningin of aan den Minister, treden daarvoor in het ontwerp onderscheidenlijk in de plaats de wet, de algemeene maatregel van bestuur of de ordonnantie, de regeeringsverordening, de Gouverneur-Generaal en de Commandant van het Leger.

In het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië wordt laatstgenoemde autoriteit in de artikelen 12, 20, 21, 26 en 30 aangeduid als Commandant van het Leger, Hoofd van het Departement van Oorlog; dit is logisch omdat hij daar optreedt als departementshoofd. Waar hij bij de handhaving van de krijgstucht in de meeste gevallen slechts handelt als militaire chef, d.w.z. als Commandant van het Leger, is in het ontwerp het tweede gedeelte van zijn ambtstitel alleen vermeld wanneer zijn functie van departementshoofd op den voorgrond treedt (artikelen 34 eerste en derde lid, 41 eerste lid en 70).

Voorts zij gewezen op eenige voorschriften welke betrekking hebben op de onderofficieren met den, alleen bij het Indische leger voorkomenden, rang van onderluitenant. De bijzondere positie welke deze onderofficieren in het leger innemen leidde tot verschillende afwijkingen van het voor de andere onderofficieren geldende strafstelsel. Zoo mogen de hoofdstraf genoemd onder No. 3 en de bijkomende straf genoemd onder No. 1 van het eerste lid van artikel 4, niet aan onderofficieren, die den rang van onderluitenant bekleeden, worden opgelegd (artikel 4 tweede lid), terwijl de aan hen op te leggen straf van berisping geschiedt, en de aan hen op te leggen straffen van licht en van streng arrest worden ondergaan, op de wijze als voor officieren is bepaald (artikel 6 eerste en derde lid, artikel 7 eerste lid onder B., artikel 9 eerste lid onder B, en artikel 28). Daar het gewenscht is voorgekomen ook bij een leger te velde de arreststraf door onderluitnants te doen ondergaan op de wijze als voor officieren is bepaald, en aan officieren alsdan alleen de straf van arrest kan worden opgelegd, zijn voor bedoelde onderofficieren bij een leger te velde de straffen van licht en van streng arrest vervangen door de straf van arrest (artikel 25).

Een andere reden, dat het ontwerp afwijkt van hetgeen is bepaald in de Wet op de Krijgstucht, is gelegen in de omstandigheid,

dat de straf van „plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline” voor het Nederlandsch-Indische leger is behouden en mitsdien de straf van „plaatsing in eene tuchtklasse” hier te lande niet is ingevoerd.

In de toelichting op artikel 36 van het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië werd reeds opgemerkt, dat eerstgenoemde straf altijd goed heeft voldaan en dat het niet gewenscht voorkwam om hare benaming te wijzigen en om in de wijze van uitvoering der straf wijziging te brengen.

In aansluiting aan het voorafgaande moge ter zake het navolgende nog worden opgemerkt.

Bij de instelling van de straf van „plaatsing in eene tuchtklasse” is in Nederland uitgegaan van de gedachte, dat de straf zou worden ondergaan in eene afzonderlijke, daartoe geschikte inrichting ¹⁾. Een straf, op deze wijze ondergaan, past niet aan bij de Indische toestanden; de bijeenbrenging van alle slechte elementen van een beroepsleger in ééne inrichting zal nimmer tot goede resultaten kunnen leiden. In het instituut van de tuchtklasse dreigt het oude strafdetachment te Ngawi herboren te worden. Wel is waar zoude ernaar gestreefd kunnen worden om de tuchtklasse vrij te doen blijven van de gebreken, welke dat strafdetachment aankleefden, doch of dit in de praktijk mogelijk zoude blijken, is ten minste aan gerechten twijfel onderhevig.

Bovendien zijn aan de inrichting en aan de instandhouding van eene tuchtklasse belangrijke kosten verbonden welke, naar met vrij groote zekerheid kan worden gezegd, geen daaraan evenredig nut zullen afwerpen.

Aan de „plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline” zijn geen bijzondere kosten verbonden. Als voordeel, aan deze straf verbonden, kan gelden dat de gestraften niet aan den dienst worden onttrokken, dat zij in contact blijven met de goede elementen en dat zij dagelijks ondervinden hoeveel deze op hen voor hebben. De ondervinding bij het Indische leger met deze straf opgedaan, pleit in alle opzichten voor hare instandhouding.

Met het strafdetachment te Ngawi heeft het Indische leger reeds genoeg leergeld betaald om af te zien van eene hernieuwde proefneming.

Ten aanzien van het beklag over opgelegde krijgstuuchtelijke straf is in paragraaf VI van het ontwerp in hoofdzaak gevolgd het Koninklijk besluit van 2 October 1918 No. 35 (Staatsblad 1919 No. 11) *) houdende herziening van de destijds geldende regeling, welk Koninklijk besluit, hoewel in vele opzichten overeenstemmende met hetgeen ter zake in de Wet op de Krijgstucht is bepaald, toch op sommige punten daarvan eenigszins verschilt.

Is dit een van de redenen waarom paragraaf VI van het ontwerp

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 241.

*) Ook te vinden M.R.T. XIV, blz. 511. Red. M.R.T.

van de gelijknamige paragraaf van de Nederlandsche wet afwijkt, een andere reden is, dat aan de, in de Nederlandsche beklagregeling voorkomende, bepalingen van formeelen aard eenige uitbreiding is gegeven.

De Nederlandsche wet geeft slechts een schets van eene regeling, waarbij niet naar volledigheid is gestreefd ¹⁾.

De praktijk heeft uitgewezen, dat deze schets niet voldoende is om de zoo gewenschte eenheid te waarborgen bij de toepassing van de bepalingen betreffende het beklag; vele beslissingen in beklagzaken geven blijk hoezeer op dit gebied nog groote onzekerheid en verschil van inzicht bestaat ²⁾.

De uitbreiding, welke in het ontwerp aan de bepalingen van formeelen aard is gegeven, beoogt aan de bestaande onzekerheid tegevoet te komen.

Bij de samenstelling van paragraaf VI van het ontwerp is ook de vraag overwogen of het motief, dat in Nederland heeft geleid tot uitschakeling van den krijgsraad van de kennisneming van beklagzaken ³⁾, ook voor Indië ertoe moest leiden om het Hoog Militair Gerechtshof in de plaats te doen treden van den krijgsraad. Hiertoe is evenwel niet overgegaan; de bestaande toestand is gehandhaafd.

Zouden de beklagzaken uit den geheelen archipel door het Hoog Militair Gerechtshof te Batavia moeten worden onderzocht, dan zouden de bezwaren, in verband met den grooten afstand van vele onderdeelen van het leger tot den zetel van genoemd college verbonden aan de opzending van klager en getuigen — vrij belangrijke kosten van de heen- en terugreis en langdurige onttrekking aan den dienst — er veelal toe leiden de ondervraging van de betrokkenen, ingevolge het bepaalde aan het slot van het eerste lid van artikel 61 juncto het bepaalde in het eerste lid van artikel 66, op te dragen aan een tot straffen bevoegden meerdere.

Het persoonlijk hooren van klager en van getuigen door het College, dat op het beklag eene beslissing moet nemen, zoude zodoende in vele gevallen niet plaats kunnen vinden.

De bezwaren aan de opzending verbonden worden, zool niet geheel ondervangen, dan toch tot belangrijke geringe afmetingen teruggebracht, indien op meer dan één plaats een rechter wordt aangewezen om beklagzaken te onderzoeken. Het persoonlijk hooren komt dan beter tot zijn recht, terwijl bovendien het voordeel wordt verkregen, dat de ondervraging door een *college* geschiedt, hetgeen een grooteren waarborg voor een doeltreffend onderzoek schept dan wanneer zulks geschiedt door één persoon.

De beslissing in hoogste instantie blijft berusten bij het Hoog Militair Gerechtshof, een college geheel staande buiten de militaire organisatie, hetgeen de grootst mogelijke onpartijdigheid waarborgt.

Behalve voor den klager is strikte onpartijdigheid tevens van

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 405 onderaan.

²⁾ M.R.T., XXVI, blz. 440 vlgg.

³⁾ Van der Hoeven, III, blz. 385.

groot belang voor den strafoplegger en voor den meerdere, die in eerste instantie op het beklag heeft beschikt.

De eindbeslissing op het beklag toch kan somtijds in zich sluiten een oordeel omtrent de wijze waarop door de hiergenoemde autoriteiten gebruik is gemaakt van de bevoegdheden, welke hun in het Wetboek van Krijgstucht met betrekking tot de handhaving van de tucht zijn toegekend.

Voor zoover de afzonderlijke artikelen na het voorafgaande nog nadere toelichting behoeven, dient het navolgende.

Artikel 1.

Het eerste lid van het onderwerpelijke artikel stemt in hoofdzaak overeen met artikel 1 van de Wet op de Krijgstucht.

Het tweede lid werd toegevoegd op grond van de overwegingen, aangegeven onder het hoofd „de tucht” in de toelichting op artikel 12 van het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië.

Artikel 2.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht.

Onder No. 1 zijn, in aansluiting aan de terminologie van het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië (titel I), de onder No. 1 van het Nederlandsche artikel voorkomende woorden „eenige strafwet” vervangen door de woorden „wettelijke strafbe-„palingen”.

Onder de onder No. 2 van het Nederlandsche artikel genoemde misdrijven, welke onder bepaalde in dat artikel aangegeven omstandigheden als krijgstuuchtelijke vergrijpen worden beschouwd, worden onder *a.* onder meer vermeld de misdrijven omschreven in artikel 96 onder No. 1, 2 en 3 van het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië en, onder zeker voorbehoud, ook die omschreven in de artikelen 97 en 98 onder No. 3 van dat wetboek, welke artikelen deel uitmaken van die waarin de ongeoorloofde afwezigheid en de desertie strafbaar zijn gesteld.

Hieruit blijkt dat, ingevolge de Nederlandsche wet, ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede alleen dan krijgstuuchtelijk kan worden afgedaan, indien zij:

- a.* aan de schuld van den militair te wijten is en
 - 1e. ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen duurt of
 - 2e. den militair onder zekere omstandigheden geheel of gedeeltelijk een reis doet verzuimen als bedoeld in artikel 96 onder No. 2;
- b.* opzettelijk gepleegd is en
 - 1e. ten minste één dag en niet langer dan acht dagen duurt of
 - 2e. den militair geheel of gedeeltelijk een reis doet verzuimen als zoeven genoemd, welk feit „desertie” wordt geheeten.

Om praktische redenen kon deze regeling betreffende de krijgstuuchtelijke afdoening van ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede niet ongewijzigd voor Indië worden overgenomen.

Hierbij is gedacht aan hetgeen heden ten dage in Indië ten deze als recht geldt. Met goedkeuring des Konings is in het besluit van den Gouverneur-Generaal van 28 Januari 1842 No. 1 (Indisch Staatsblad No. 18), zooals dit is aangevuld bij ordonnantie van 1 Februari 1862 (Indische Staatsblad No. 12), bepaald dat elk eiland in Nederlandsch-Indië in deszelfs geheele uitgestrektheid, daaronder begrepen de kleinere eilanden welke onder hetzelfde bestuur gesteld zijn, en bijaldien eenig eiland niet in zijn geheele uitgestrektheid onder het dadelijk Nederlandsch gezag staat, alleen die gedeelten van het eiland waar zulks wel het geval is, in tijd van vrede en voor troepen welke niet op voet van oorlog zijn gebracht, beschouwd wordt als het garnizoen der tot deszelfs bezetting behoorende militairen.

Zulks werd niet alleen bepaald om aan Europeesche militairen de mogelijkheid te ontnemen om door desertie te plegen eene veroordeeling uit te lokken, welke het doel van velen hunner, bespoedigen van den terugkeer naar Europa, in de hand werkte, maar ook en voornamelijk teneinde de veelvuldige procedures welke ter zake van desertie tegen Inlandsche soldaten werden gevoerd, te verminderen.

Dientengevolge werden, in verband met de onder vigueur van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande bestaande algemeene opvatting, dat voor desertie noodig is het ongeoorloofd verlaten van het garnizoen, nagenoeg alle gevallen van desertie in tijd van vrede krijgstuuchtelijk afgedaan.

Aangezien ook thans nog het zoogenaamde drossen van Inlandsche militairen vrij veel voorkomt, is de gelegenheid tot krijgstuuchtelijke afdoening van ongeoorloofde afwezigheid en van desertie ruimer gesteld dan in de Nederlandsche wet is geschied om te voorkomen, dat de militaire rechters, indien dit zonder bezwaar kan worden vermeden, met werk worden overladen en de beklagden veelal gedurende langen tijd in arrest worden gehouden. Hiertegen bestaat te minder bezwaar nu de krijgstuuchtelijke afdoening niet meer imperatief wordt voorgeschreven.

Op grond van het voorafgaande is onder No. 2a. van het onderwerpelijke artikel in afwijking van de Nederlandsche wet eene krijgstuuchtelijke afdoening mogelijk gemaakt van de feiten omschreven in de artikelen 82 onder No. 1 en 83 onder No. 3 van het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië, ook indien de ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede langer dan acht dagen duurt, en van het eerste der twee feiten omschreven in artikel 83 onder No. 2 van dat wetboek.

Ten aanzien van de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog en van de desertie, bedoeld in artikel 83 onder No. 1 en aan het slot onder No. 2, is van het Nederlandsche wetboek niet afgeweken omdat de berechting van deze misdrijven, welke van

zeer ernstigen aard zijn, aan den militairen rechter moet worden overgelaten.

Onder No. 3 en No. 4 van het onderwerpelijk artikel zijn, behalve de artikelen van het Wetboek van Strafrecht welke overeenkomen met de onder No. 3 en No. 4 van het Nederlandsche artikel vermelde artikelen, nog eenige andere artikelen van het Wetboek van Strafrecht opgenomen en wel onder No. 3 de artikelen 114, 117, 118, 163bis met zeker voorbehoud, 352 en 407, eerste lid, en onder No. 4 de artikelen 364 en 373, waarvan, met uitzondering van artikel 163bis, geen overeenkomstige artikelen bestaan in het Nederlandsche strafwetboek. De artikelen 352, 364, 373 en 407, eerste lid, bevatten een lichten vorm van misdrijven, welke in een zwaarderden vorm in het onderwerpelijk artikel reeds worden vermeld, zoodat zij uit den aard der zaak moesten worden opgenomen. De opneming der overige artikelen vond plaats omdat ook de in deze artikelen omschreven feiten van zoo weinig beteekenis kunnen zijn, dat eene krijgstuchtelijke afdoening moet worden mogelijk gemaakt.

Ten aanzien van de vermelding van artikel 163bis onder No. 3 zij nog het navolgende opgemerkt.

De deelneming, door een der in de artikelen 55 en 56 van het Wetboek van Strafrecht vermelde middelen, levert, wat de in artikel 56 bedoelde deelneming betreft, ingevolge het bepaalde in artikel 86 van dat wetboek, een gelijkelijk zwaren dan wel een lichterden vorm op van het strafbare feit, waarop die deelneming betrekking heeft, terwijl de strafpositie van de deelneming wordt bepaald door die van het strafbare feit zelf. Het spreekt dan ook van zelf dat, kan het strafbare feit voor krijgstuchtelijke afdoening in aanmerking komen, dit eveneens het geval is met de hierbedoelde deelneming, zoodat deze in het onderwerpelijk artikel niet afzonderlijk behoefde te worden vermeld.

De zoogenaamde mislukte uitlokking evenwel, een vorm van deelneming alleen mogelijk met betrekking tot misdrijven, is in het Wetboek van Strafrecht in een afzonderlijk artikel 163bis met een eigen strafpositie opgenomen. Het nauwe verband, hetwelk bestaat tusschen de deelneming bedoeld in de reeds eerder genoemde artikelen 55 en 56 en het strafbare feit zelf, ontbreekt hier zoodat, om krijgstuchtelijke afdoening van het in artikel 163bis omschreven misdrijf mogelijk te maken, dit misdrijf bepaaldelijk moest worden vermeld. *)

In afwijking van hetgeen onder No. 4 van het Nederlandsche artikel is bepaald, is onder No. 4 van het ontwerp de herhaling, welke krijgstuchtelijke afdoening uitsluit, beperkt tot de feiten door den betrokkene gedurende zijn diensttijd begaan; gegevens dienaangaande zijn te vinden in de straflijsten. Wilde men rekening houden met de feiten vóór de indiensttreding begaan, dan zoude het onder-

*) Men zie M.R.T. XXVII, 313 en XXVIII, 31. Red. M.R.T.

zoek zich veelal moeten uitstrekken tot Nederland, hetgeen zeer belangrijk oponthoud in de afdoening der zaak zou teweegbrengen. Om dit nadeel te ontgaan is tot de hierbedoelde beperking besloten.

Terwijl onder No. 5 van het Nederlandsche artikel eenige overtredingen worden vermeld, welke in het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht voorkomen, wordt daar onder No. 6 bepaald, dat krijgstuuchtelijke afdoening mogelijk is van alle buiten het strafwetboek omschreven overtredingen, waarop niet uitsluitend hechtenis is gesteld. Daar er geen enkele reden bestaat de krijgstuuchtelijke afdoening van overtredingen te beperken tot die, welke *buiten* het Wetboek van Strafrecht strafbaar zijn gesteld, zijn de feiten onder No. 5 in het onderwerpelijke artikel beperkt tot die waarop alleen hechtenis is gesteld, terwijl onder No. 6 het in het Nederlandsche artikel gemaakte voorbehoud is vervallen, en overigens het voorschrift niet toepasselijk is gemaakt op overtredingen welke aan de rechtsmacht van den militairen rechter zijn onttrokken. Voor deze overtredingen is eene uitzondering gemaakt omdat strafbare feiten, van welker kennisneming de militaire rechter is uitgesloten, uit den aard der zaak niet door een militaire autoriteit krijgstuuchtelijk behooren te worden afgedaan.

Artikelen 4 en 5.

Deze artikelen komen in hoofdzaak overeen met de artikelen 4 en 5 van de Wet op de Krijgstucht.

In de Nederlandsche artikelen is, zoowel voor de onderofficieren als voor de mindere militairen onder de hoofdstraffen opgenomen „de verplichting om ten hoogste 2 uur vóór het avondappél in de kazerne of het kwartier terug te zijn en aldaar te verblijven”. Deze straf is in het ontwerp niet opgenomen.

Op de gehuwde onderofficieren en mindere militairen, die buiten het kampement wonen, zal deze straf niet van toepassing zijn ¹⁾. Deze zullen dan ook ten opzichte van hunne rang- en standgenooten, die binnen het kampement verblijf houden, in gunstiger positie verkeeren. Zal op laatstbedoelde militairen voor een licht vergrijp, waarvoor nog geen arreststraf behoeft te worden opgelegd, de hier besproken straf worden toegepast, de buiten het kampement wonende militairen zullen dan veelal straffeloos blijven; de straf geeft zoodoende aanleiding tot ongelijke behandeling. Verdient zij om deze reden reeds geen aanbeveling, zij wordt bovendien weinig geschikt geacht voor een leger, grootendeels bestaande uit vrijwilligers.

Ook de in Nederland voor mindere militairen onder de hoofdstraffen opgenomen „strafdienst” is in het ontwerp niet opgenomen.

In de toelichting op artikel 12 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië werd er onder het

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 143.

hoofd „de arbeid” reeds op gewezen, dat militaire oefeningen, welke het opvoedend karakter van *werkelijke oefeningen* missen, verbittering wekken en afbreuk doen aan den militairen geest; hetzelfde geldt voor exercitiën, indien deze bij wijze van straf worden gehouden.

Het „strafexerceeren”, als straf voor mindere militairen opgenomen in het thans nog van kracht zijnde Reglement van Krijgstucht of Discipline, vond dan ook sedert geruimen tijd bij het Indische leger geen toepassing meer en de niet-opneming van den strafdienst in het ontwerp beteekent dus slechts handhaving van den bestaanden toestand.

Voor de vervanging van de straf van „plaatsing in eene tucht-klasse” door die van „plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline” moge worden verwezen naar hetgeen daaromtrent is opgemerkt in het algemeene gedeelte van de toelichting op het ontwerp.

De, in de Nederlandsche artikelen onder No. 7 vermelde, hoofdfstraf van „verlaging” is in de overeenkomstige artikelen van het ontwerp vervangen door die van „terugstelling”, terwijl de, onder No. 1 vermelde bijkomende straf van „inhouding van soldij” in artikel 4 van het ontwerp is vervangen door de straf van „korting op bezoldiging of soldij” en in artikel 5 door die van „korting op soldij”. De redenen, welke daartoe hebben geleid, zijn onderscheidenlijk nader uiteengezet in de toelichting op artikel 15 en in die op artikel 20.

Eindelijk is in het ontwerp niet overgenomen de, in het Nederlandsche artikel 5 onder No. 3 voorkomende, voor mindere militairen geldende bijkomende straf van het „verbod om buiten dienst wapenen te dragen”.

Deze straf zal hier te lande geen toepassing kunnen vinden. Behalve de meesters op alle wapens, dragen in Indië de mindere militairen in den regel buiten dienst geen wapens. Slechts in bijzondere gevallen, wanneer zulks ter beveiliging of anderszins noodzakelijk wordt geacht, wordt van dezen regel afgeweken en uiteraard zal in zoodanige gevallen een maatregel, welke door het militair belang is geboden, niet bij wijze van straf worden opgeheven.

Artikelen 7, 8 en 9.

Deze artikelen stemmen overeen met hetgeen in de artikelen 8, 9 en 10 van de Wet op de Krijgstucht betreffende de landmacht is voorgeschreven, met dien verstande dat de alleen in Nederland gebruikelijke uitdrukkingen zijn vervangen door de bij het Nederlandsch-Indische leger gangbare.

Artikel 13.

Dit artikel komt in strekking overeen met artikel 14 van de Wet op de Krijgstucht en wijkt daarvan slechts in zooverre af dat in het Indische artikel niet is voorgeschreven dat ook de met *licht*

arrest gestrafte militair tot het ontvangen van bezoek verlof behoeft.

In verband toch met de wijze waarop dit arrest ingevolge het bepaalde in artikel 7 wordt ondergaan, zal in dit geval op de naleving van het eventueel gegeven verbod om bezoek te ontvangen bezwaarlijk contrôle kunnen worden uitgeoefend, hetgeen aan zoodanig verbod alle praktische beteekenis zoude ontnemen.

Artikel 15.

In de toelichting op de artikelen 4 en 5 werd reeds opgemerkt dat de, in de overeenkomstige artikelen van de Wet op de Krijgstucht opgenomen, hoofdstraf van „verlaging” in het ontwerp is vervangen door die van „terugstelling”.

Het is gewenscht om aan laatstgenoemde straf eene andere benaming te geven dan aan die van de artikelen 4 en 5 van de Wet op de Krijgstucht daar zij, hoewel overeenkomst vertoonende met deze straf, daarvan toch verschilt, hetgeen eveneens het geval is indien men haar vergelijkt met de straf van „verlaging” omschreven in artikel 27 van het Ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht.

Heeft de *verlaging* met voorbijgang van de tusschenliggende rangen immer plaats tot den stand van soldaat, de terugstelling kan, behalve tot den stand van soldaat, ook geschieden tot een van de tusschenliggende rangen.

De verlaging, overeenkomende met de voor onderofficieren in artikel 29 van het thans nog van kracht zijnde Reglement van Krijgstucht en Discipline opgenomen straf van degradatie, is voor het tuchtrecht een weinig doelmatige straf.

Zij past, naar het voorkomt, slechts onvolkomen in het voor dat recht geldende strafstelsel, dat beoogt straffen te bedreigen, *geleidelijk* zwaarder wordende naarmate van de zwaarte van het vergrijp ¹⁾.

Kan men de arreststraffen voor korteren of voor langeren duur opleggen en krijgt men zodoende eene geleidelijke opklimming in zwaarte, de overgang van de straf van 14 dagen streng arrest tot de straf van verlaging tot den stand van soldaat is, vooral voor de hogere onderofficieren, wel zeer groot.

Op grond van het voorafgaande wordt de invoering van een nieuwe straf voorgesteld, welke de mogelijkheid schept de terugstelling geleidelijk te doen plaats hebben.

Eindelijk moge nog worden gewezen op het principieele verschil dat bestaat tusschen de krijgstuuchtelijke straf van terugstelling en de, bij vonnis op te leggen, straf van verlaging, omschreven in artikel 27 van het Ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië.

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 273.

Is het criterium voor de oplegging van laatstgenoemde straf de onwaardigheid of ongeschiktheid van den betrokkene om eenigen rang te bekleeden, deze onwaardigheid of ongeschiktheid wordt, om de straf van terugstelling te kunnen opleggen, niet vereischt. Hier is het criterium de zwaarte van het begane krijgstuuchtelijke vergrijp, al blijkt daaruit nog geen onwaardigheid of ongeschiktheid, of de ongevoeligheid van den delinquent voor lichtere krijgstuuchtelijke straffen. Uiteraard zal ook hier, indien uit het begane vergrijp onwaardigheid of ongeschiktheid om eenigen rang te bekleeden blijkt, tot de terugstelling tot den stand van soldaat kunnen worden overgegaan.

Artikel 16.

Het eerste lid van het onderwerpelijke artikel komt in strekking overeen met artikel 17 van de Wet op de Krijgstucht.

De gronden waarop het voorschrift berust, zijn reeds aangegeven in de toelichting op artikel 28 van het Ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië.

In afwijking van het voorschrift in het Nederlandsche artikel is het arrest van rechtswege in het ontwerp slechts voorgeschreven voor de onderofficieren; om ongewenschte verhoudingen te voorkomen kon het voor hen niet worden gemist.

Voor de mindere militairen geldt deze overweging niet, althans slechts in zeer geringe mate.

Waar zij bij het Indische leger in klassen zijn verdeeld, bestaan niet meer dan twee klassen en de diensten, welke door deze militairen worden verricht, houden weinig of geen verband met de klasse waartoe zij behooren. Er bestaat dan ook praktisch geen kans dat het gedurende eenigen tijd opschorten van de tenuitvoerlegging van de straf ten aanzien van hen aanleiding tot moeilijkheden zal geven en het is daarom niet strikt noodzakelijk hun een arrest op te leggen, dat uiteraard het bezwaar met zich brengt van eene, veelal vrij langdurige, onttrekking aan den dienst.

Evenals in artikel 28 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië is ook hier — in het voorgestelde artikel in het tweede en derde lid — door eene algemeene aanwijzing aangegeven op welke wijze het arrest moet worden ondergaan.

Artikelen 17, 18 en 19.

In verband met de omstandigheid dat de straf van „plaatsing in eene tuchtklasse” voor het Indische leger uit het Nederlandsche militaire strafstelsel niet is overgenomen, behoeften de artikelen 18—24 van de Wet op de Krijgstucht, welke op de uitvoering dier straf betrekking hebben, daaruit evenmin te worden overgenomen.

In het ontwerp treden daarvoor in de plaats de artikelen 17—19, waarin de voornaamste bepalingen betreffende de straf van „plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline”, welke straf die

van plaatsing in eene tuchtclassse hier te lande vervangt, zijn opgenomen.

Nadere voorschriften met betrekking tot de uitvoering van de straf worden gegeven door den Gouverneur-Generaal.

Zooals reeds in het algemeene gedeelte der toelichting werd opgemerkt, wordt noch in de benaming van de reeds bestaande gelijknamige straf, noch in de uitvoering daarvan wijziging gebracht.

Artikel 20.

Ook de bijkomende straf van „inhouding van soldij” is voor het Indische leger niet overgenomen. In de artikelen 4 en 5 van het ontwerp is in stede daarvan de reeds bestaande straf van „korting „op de bezoldiging of soldij” opgenomen.

Die korting is thans geregeld in het bij Gouvernementsbesluit van 10 Januari 1925 (Staatsblad No. 24) vastgestelde tarief No. 10, waarin als beginsel is gehuldigd dat slechts een gedeelte van de inkomsten kan worden ingehouden, en waarin tevens onderscheid is gemaakt tusschen gehuwden, ongehuwden zonder en met gewettigde of erkende kinderen, enz.

Er bestaat geenerlei aanleiding om van het bestaande systeem dat, wat het leger betreft, in de praktijk goed voldoet, af te wijken.

Het onderwerpelijke artikel geeft eenige nadere voorschriften betreffende deze straf.

Artikel 22.

Het eerste lid van dit artikel stemt overeen met artikel 28 van de Wet op de Krijgstucht.

Het Nederlandsche artikel werd in de wet opgenomen om te voorkomen dat militairen den laatsten dag van hun militair-zijn *ongestraft* de grofste disciplinaire vergripen zouden kunnen begaan ¹⁾ en kan dan ook niet worden gemist.

Zonder nader voorschrift zoude deze bepalingen evenwel voor den militair de gelegenheid openen om door het telkens opnieuw plegen van een krijgstuchtelijk vergrijp zijn dienstdag naar welgevallen te verlengen om zodoende b.v. zijn dienstdagpensioen te vergrooten.

Uiteraard behoort te worden voorkomen dat het belang van den delinquent wordt gebaat door het plegen van krijgstuchtelijke vergripen, waardoor hij tot het begaan daarvan als het ware zoude worden uitgelokt.

Door de bepaling van het tweede lid wordt, naar het voorkomt, het gestelde doel bereikt.

Artikel 29.

Dit artikel stemt in hoofdzaak overeen met artikel 34 van de Wet op de Krijgstucht.

Het laatste gedeelte van het voorschrift, voorkomende onder

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 269.

No. 2 van het tweede lid van het Nederlandsche artikel, is evenwel voor Indië niet overgenomen. In verband met het optreden in kleinere afdeelingen tegen een Inlandschen vijand kan van een onmiddellijk toezicht op de gestraften weinig sprake zijn; over de gevechtskracht van een ieder, ook van de gestraften, moet te allen tijde waar zulks noodig is kunnen worden beschikt.

Artikelen 34—37.

De artikelen 34—37, regelende de bevoegdheid tot het opleggen van krijgstuuchtelijke straffen, komen in strekking overeen met de artikelen 39—43 van de Wet op de Krijgstucht.

Het Reglement van Krijgstucht of Discipline — in Nederland met ingang van 1 Januari 1923 vervangen door de Wet op de Krijgstucht, in Nederlandsch-Indië ook thans nog van kracht — regelt de toekenning van strafbevoegdheid op zeer onvolkomen wijze door tal van gezaghebbenden aan wie noodzakelijkerwijs op grond van het door hen uit te oefenen gezag en in verband met de hierarchieke verhoudingen strafbevoegdheid moest worden toegekend onvermeld te laten.

In de praktijk werd in deze leemte voorzien door bij algemeene order, instructie, dienstvoorschrift, en reglement aanvullende voorschriften te geven.

Het hier besproken onderdeel van het tuchtrecht ontwikkelde zich zodoende geleidelijk, zoowel in Nederland als hier te lande.

De verschillen, welke bestonden tusschen de taak, de organisatie en de dislocatie van het Nederlandsche en het Nederlandsch-Indische leger, waren evenwel oorzaak dat die ontwikkeling plaats vond langs onderling uiteenloopende lijnen.

De omstandigheid dat eenerzijds het Nederlandsch-Indische leger niet de groote troepenverbanden kent, waarmede bij het Nederlandsche leger wordt opgetreden, anderzijds bij het Nederlandsche leger de ver doorgevoerde dislocatie, welke men aantreft bij het leger hier te lande, niet bestaat, leidde ertoe dat aan commandanten van gelijksoortige troepeneenheden en aan strafopleggers van gelijken rang bij de beide deelen der weermacht niet altijd dezelfde strafbevoegdheid werd toegekend.

Zodoende ontstonden onder vigueur van het geldende tuchtrecht in Nederland en in Indië regelingen betreffende de strafbevoegdheid, welke in menig opzicht van elkander afweken, doch ieder voor zich rekening hielden met de, ter plaatse door de praktijk gestelde eischen.

De ontwerpers van de Wet op de Krijgstucht handhaafden dan ook volkomen terecht den toestand, welke zich geleidelijk had ontwikkeld. Ook in het ontwerp is bij de regeling van de bevoegdheid tot het opleggen van krijgstuuchtelijke straffen van het beginsel

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 290.

uitgegaan dat in hoofdzaak de bestaande toestand moest worden bestendigd.

Het voorafgaande verklaart de verschillen, welke bestaan tusschen de regelingen der strafbevoegdheid in de Wet op de Krijgstucht en in het ontwerp, waarbij nog zij aangeteekend dat, waar in de Nederlandsche wet uitdrukkingen zijn gebezigd, welke bij het Indische leger geen gangbare beteekenis hebben (brigade, dienstvak, dienstafdeeling), deze uitdrukkingen in het ontwerp zijn vervangen door de hier te lande gebruikelijke benamingen.

Steunde de regeling der strafbevoegdheid tot nu toe, naast hetgeen dienaangaande is voorgeschreven in het Reglement van Krijgstucht of Discipline, nog op algemeene orders, instructies, dienstvoorschriften en reglementen, in het ontwerp is aan dien minder gewenschten toestand een einde gemaakt; de strafbevoegdheid wordt thans *uitsluitend* geregeld in het ontwerp.

Ten slotte zij er hier nog de aandacht op gevestigd, dat, ingevolge het bepaalde in artikel 40 van de Wet op de Krijgstucht in verband met artikel 63 van het Wetboek van Militair Strafrecht, de bevoegdheid om aan militairen, die zijn ingescheept aan boord van een oorlogsvaartuig, krijgstuchtelijke straf op te leggen, uitsluitend toekomt aan officieren der zeemacht.

Ten aanzien van de afzonderlijke hier behandelde artikelen wordt nog het navolgende opgemerkt.

Artikel 34.

Dit artikel bevat in het eerste lid eene opsomming van de legerautoriteiten aan wie, zoowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, volledige strafbevoegdheid is toegekend.

De aan de korpscommandanten, te weten aan de commandanten van een bataljon infanterie en van een afdeelig artillerie, toegekende algeheele strafbevoegdheid onderging geene verandering door de invoering van het regiments- en divisieverband. De eenmaal aan de korpscommandanten toegekende volledige strafbevoegdheid bleef gehandhaafd en uiteraard kregen de regiments- en de divisiecommandanten diezelfde bevoegdheid. Laatstgenoemde commandanten zijn in artikel 34 niet afzonderlijk vermeld omdat zij immer den rang van opperofficier bekleeden en als zoodanig reeds volledige strafbevoegdheid bezitten.

Is in de Nederlandsche wet in het eerste lid van artikel 39 zonder eenige restrictie volledige strafbevoegdheid toegekend aan ieder commandeerend officier eener inrichting, in de Indische wet is bepaald dat zulks slechts zal gelden voor de hoofden der door of namens den Gouverneur-Generaal aan te wijzen inrichtingen. De legersamenstelling (Koninklijk besluit van 11 Mei 1925 No. 45, Staatsblad No. 277) duidt met den naam „inrichting” ook de allerkleinste militaire inrichtingen aan zooals ziekeninrichtingen, hoefsmidschool, militaire bakkerij, militaire wasscherij, enz. aan het hoofd waarvan of subalterne officieren of onderofficieren gesteld

zijn. Het behoeft geen betoog dat er geen aanleiding toe bestaat om aan al deze gezaghebbenden volledige strafbevoegdheid te verleen; zij ressorteeren rechtstreeks onder andere gezaghebbenden.

In het tweede lid van het onderwerpelijke artikel is, in navolging van de Nederlandsche wet, in tijd van oorlog aan andere dan aan de in het eerste lid genoemde autoriteiten volledige strafbevoegdheid verleend; hunne zelfstandige positie maakte dit noodzakelijk.

Artikel 35.

De Officieren-plaatselijk- (militair) commandant hebben hier te lande ten opzichte van alle tot het garnizoen behorende militairen, ter zake van overtredingen den dienst van en de goede orde in het garnizoen betreffende, immer gelijke strafbevoegdheid bezeten als de korpscommandanten.

Deze bevoegdheid is hun ook in het ontwerp toegekend en in artikel 35, dat overigens in hoofdzaak gelijkkluidend is met artikel 42 van de Wet op de Krijgstucht, is in verband daarmee de beperking aan het slot van het Nederlandsche artikel niet overgenomen.

In het Nederlandsche artikel is onder no. 2 nog opgenomen dat de aan den plaatselijk- (militairen) commandant toegekende strafbevoegdheid ook geldt „wanneer te kort is gedaan aan den eerbied „aan zijn rang verschuldigd”.

Dit voorschrift is in het Indische artikel evenmin overgenomen. Het hierbedoelde vergrijp houdt geen verband met den garnizoensdienst en de bestraffing daarvan kan gevoegelijk worden overgelaten aan den meerdere, onder wiens bevelen de dader staat.

Artikel 36.

Dit artikel stemt overeen met artikel 41 van de Wet op de Krijgstucht, behalve dat onder no. 2 commandanten van een bataljon en van een afdeling niet zijn vermeld omdat die commandanten hier te lande volledige strafbevoegdheid hebben.

Insteede van den „districtscommandant bij de landweer”, een hier onbekende autoriteit, is onder no. 6 genoemd een militair gezaghebbende aan wien, op grond van de bestaande bepalingen, de in dit artikel bedoelde strafbevoegdheid moet worden toegekend.

Voorts is het niet mogelijk dat in Indië een hoofdofficier als fort- of als detachementscommandant optreedt, weshalve het op hun betrekking hebbende gedeelte der beperking van het slot van het Nederlandsche artikel is weggelaten.

Artikel 37.

Het tweede en het derde lid van dit artikel bevatten overeenkomstige voorschriften als artikel 43 van de Wet op de Krijgstucht.

In verband met de zelfstandige positie, welke door onder-

officiëren van het Nederlandsch-Indische leger somtijds wordt bekleed, is aan hen onder bepaalde omstandigheden in het eerste lid eené eenigszins ruimere strafbevoegdheid toegekend.

Artikel 40.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met artikel 46 van de Wet op de Krijgstucht.

Is in laatstgenoemd artikel niet voorgeschreven op welke wijze bij de behandeling van een krijgstuchtelijk vergrijp door den tot straffen bevoegden meerdere het bewijs moet worden verkregen dat het vergrijp is gepleegd en wel door hem die daarvan is beschuldigd, in de Memorie van Toelichting op dat artikel is aangegeven dat de meerdere geen straf mag opleggen zoolang hij niet volkomen overtuigd is van de strafwaardigheid van den verdachte ¹⁾, hetgeen beteekent dat in het disciplinair recht de bewijsleer der gemeedelijke overtuiging zonder bewijsminima toepassing behoort te vinden.

Het in de toelichting op het Nederlandsche artikel opgenomen voorschrift, dat als zoodanig niet de bindende kracht van een wetsartikel bezit, is, om eenheid van toepassing bij de strafoplegging te waarborgen, in het onderwerpelijke artikel als derde lid opgenomen.

Artikel 43.

Artikel 49 van de Wet op de Krijgstucht, waarmede artikel 43 van het ontwerp overeenkomt, bevat het voorschrift dat in het geval onder *b.* vermeld, het voorloopig arrest niet mag worden opgeheven voordat de arrest-oplegger is gehoord. Met het oog op de groote afstanden in Nederlandsch-Indië is onder *b.* van het onderwerpelijke artikel bepaald dat de arrest-oplegger niet in persoon behoeft te worden gehoord, doch het opleggen van het voorloopig arrest ook schriftelijk kan worden toegelicht.

Om duidelijk te doen uitkomen dat de in dit artikel gegeven bevoegdheid slechts toekomt aan den meerdere, die tot den arrest-oplegger in hierarchieke verhouding staat, is onder *b.* het woord „hierarchie” ingevoegd vóór „boven dezen gestelden meerdere”.

Artikel 44.

Dit artikel komt, behoudens de toevoeging in het eerste lid van het voorbehoud „indien over de opgelegde straf geen beklag is gedaan”, overeen met artikel 50 van de Wet op de Krijgstucht.

Het is voorgekomen dat op grond van het Nederlandsche artikel door den strafoplegger wijziging werd gebracht in de door hem opgelegde bestraffing *nadat* over die bestraffing reeds beklag was gedaan. Dit is uiteraard niet geoorloofd. Met de indiening van het

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 325.

beklag is de zaak van het zuiver militaire terrein overgegaan naar het terrein van het beklag en slechts de beklag-rechter — de tot straffen bevoegde meerdere onder wiens rechtstreeksch bevel de strafoplegger staat, de krijgsraad of het Hoog Militair Gerechtshof — is vanaf dat oogenblik bevoegd om wijziging te brengen in de opgelegde straf en in de omschrijving van de strafreden; in zijn beschikking van 19 October 1926 besliste het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland in dezen zin.¹⁾

De opneming in het eerste lid van het onderwerpelijke artikel van het, in den aanhef dezer toelichting bedoelde, voorbehoud sluit onjuist gebruik van de toegekende bevoegdheid uit.

Onder *b.* is het woord „hierarchie” vóór „boven dezen gestel-„den meerdere” ingevoegd op grond van dezelfde overweging, welke in artikel 43 tot die invoeging heeft geleid.

Artikel 45.

Artikel 45 stemt in hoofdzaak overeen met artikel 51 van de Wet op de Krijgstucht.

Om duidelijk den nadruk te leggen op het nauwe verband, hetwelk tusschen dit artikel en het voorafgaande bestaat, is in den aanhef van het tweede lid naar dat voorafgaande artikel verwezen.

Artikel 46.

De redactie van artikel 52 van de Wet op de Krijgstucht, waarmede het onderwerpelijke artikel in strekking overeenkomt, geeft de bedoeling van het in dat artikel gegeven voorschrift niet juist weer.

Deze bedoeling toch kan nimmer zijn dat de uitvoering eener arreststraf wordt afgebroken, wanneer middelerwijl b.v. de zwaardere straf van terugstelling of van plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline wordt opgelegd. Het behoeft geen betoog dat de eerder opgelegde arreststraf alsdan voortgang behoort te hebben.

Slechts indien na de oplegging van de lichtere arreststraf een zwaardere arreststraf wordt opgelegd, behoort eerstgenoemde straf te worden afgebroken.

Bij de redactie van het Indische artikel is met het voorafgaande rekening gehouden.

Artikel 49.

Bij de opvolging van het in het eerste lid gegeven voorschrift behoort uiteraard rekening te worden gehouden met hetgeen onderscheidenlijk in de artikelen 58 en 59 is bepaald ten aanzien van de

¹⁾ M.R.T., XXII, blz. 299 vlgg.

straffen van terugstelling en van plaatsing in de tweede klasse van militaire discipline.

Artikel 52.

Artikel 52 komt, behoudens eene redactiewijziging in den aanhef van het eerste lid, overeen met artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht.

De woorden „bij het onderzoek” in het eerste lid van het Nederlandsche artikel doen de vraag rijzen of de rechter de beslissing, waarbij hij de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier verwijst, heeft te nemen na afloop van het onderzoek ter terechtzitting, of dat hij haar reeds vermag te geven gedurende den loop van dat onderzoek.

De tekst der wet staat aan zoodanige uitlegging niet in den weg.

Klaarblijkelijk is de bedoeling van den wetgever evenwel eene andere geweest.

Het tweede lid van genoemd artikel 58, houdende de bepaling dat terzake van het feit geen krijgstuchtelijke straf wordt opgelegd, indien de rechter niet tot verwijzing naar den commandeerenden officier heeft besloten, is in de wet opgenomen naar aanleiding van een amendement waarin met andere woorden hetzelfde is gezegd. Het luidde: „wanneer de militaire rechter bij het onderzoek van „eene aan zijne kennisneming onderworpen zaak geen termen heeft „gevonden om artikel 61 (thans artikel 58, eerste lid, van de Wet „op de Krijgstucht) toe te passen, en hij in die zaak beslist, dat niet „is bewezen dat de beklaagde zich aan het te laste gelegde feit „heeft schuldig gemaakt, dan wel dat het te laste gelegde feit geen „strafbaar feit is, kan te dier zake geen krijgstuchtelijke straf wor- „den opgelegd.”¹⁾ Op het tijdstip dat de rechter een van deze twee beslissingen neemt, is het onderzoek ter terechtzitting reeds gesloten, zoodat het eerste lid, dat moet worden gelezen in verband met het tweede lid van het artikel²⁾, niet anders kan beteekenen, dan dat de verwijzing naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier slechts mag geschieden na afloop van het onderzoek ter terechtzitting.

Dit ligt ook in de rede, omdat de militaire rechter anders eene zaak zoude kunnen afdoen, voordat het openbaar ministerie van eisch zou hebben gediend en derhalve, nu het vragen van advies aan den auditeur-militair van den krijgsraad niet is voorgeschreven, zonder dat die ambtenaar van zijn gevoelen zou hebben kunnen doen blijken.

Het kwam daarom gewenscht voor in het ontwerp de gestelde vraag tot oplossing te brengen door de woorden „bij het onderzoek” te vervangen door de woorden „na het sluiten van het onderzoek”.

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 360 en 363.

²⁾ Van der Hoeven, III, blz. 370.

De woorden „commandeerenden officier” zijn in het ontwerp vervangen door het woord „meerdere”; blijkens artikel 34 is niet ieder gezaghebbende, aan wien strafbaarheid is toegekend, „commandeerend officier”.

Artikel 53.

Het eerste lid van dit artikel komt overeen met artikel 59 van de Wet op de Krijgstucht.

Om de opvatting te voorkomen, dat de betaling van de hoogste boete slechts de *strafvervolg*ing zoude voorkomen doch de mogelijkheid tot krijgstuhtelijke bestraffing zoude openlaten is, hee-geen in Nederland niet is geschied, een voorschrift terzake als tweede lid van het onderwerpelijke artikel opgenomen.

Verzet het algemeen belang zich niet tegen het doen vervallen van het recht tot strafvordering door betaling van de hoogste tegen de overtreding bedreigde boete, doch is het gepleegde feit zoodanig onbestaanbaar met de militaire tucht en orde, dat krijgstuhtelijke bestraffing niet achterwege kan blijven, dan behoort de in het eerste lid van artikel 82 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde machtiging niet te worden verleend.

Krijgstuhtelijke bestraffing kan dan plaats vinden op grond van het bepaalde in artikel 2 van het ontwerp onder no. 6.

Artikel 60.

Een voorschrift als in dit artikel wordt gegeven, komt in de Wet op de Krijgstucht niet, in het tot nu toe voor Indië geldende Koninklijke besluit van 2 October 1918 No. 35 (Staatsblad 1919 No. 11) wél voor, doch in den zin van een absoluut verbod.

In het ontwerp is het voorschrift, dat trouwens ook in Nederland toepassing vindt, overgenomen omdat het weglaten ervan licht tot verkeerde gevolgtrekkingen aanleiding zou kunnen geven; echter is op grond van practische overwegingen de mogelijkheid opengelaten om bij hooge uitzondering het beklag in te trekken. *)

Daar de bepaling van het eerste lid van artikel 56 den gestrafte ruimschoots in de gelegenheid stelt om in kalm beraad over de mogelijke gevolgen van een beklag na te denken en zij hem zoodoende in staat stelt niet over te gaan tot een overijlde reclame, werd het niet noodig geacht hem tenzij zich zeer bijzondere omstandigheden mochten voordoen, de bevoegdheid toe te kennen om zijn beklag in te trekken.

Artikel 61.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met het eerste en tweede lid van artikel 65 van de Wet op de Krijgstucht.

In het eerste lid van het Indische artikel komt, duidelijker dan

*) Zie hiervóór, blz. 341. Red. M.R.T.

in het Nederlandsche, de bedoeling tot uitdrukking dat, ook indien de strafoplegger persoonlijk niet verlangt te worden gehoord, de meerdere toch daartoe kan overgaan wanneer hij zulks gewenscht acht. ¹⁾)

Het derde lid is toegevoegd om te voorkomen dat — zooals meer-malen is geschied — het onderzoek van het beklag wordt beperkt tot dat gedeelte van de bestraffing (bestaande uit de straf en uit de omschrijving van de strafreden), waartegen de gestrafte bezwaren heeft ingebracht. Het is noodzakelijk dat door het rechts-middel van beklag de zaak in haar vollen omvang aan het oordeel van den meerdere wordt onderworpen; straf en omschrijving van de strafreden hangen zoo nauw samen dat het veelal onmogelijk zal zijn op een partieel beklag de juiste beslissing te nemen.

Artikel 62.

Dit artikel komt in strekking overeen met de eerste zinsnede van het derde lid van artikel 65 van de Wet op de Krijgstucht.

De uitdrukking „naar bevind van zaken” in het eerste lid, wordt daar gebezigd in hare juridisch-technische beteekenis, namelijk deze dat bij het nemen der beslissing de bepalingen van het gemeene recht betreffende het bewijs niet van toepassing zijn; de in artikel 55 bedoelde meerdere is aan geen andere bewijstheorie gebonden dan aan die der gemoedelijke overtuiging zonder bewijs-minima.

Op overeenkomstige wijze als in het derde lid van artikel 61 is aangegeven op welke wijze het onderzoek behoort plaats te hebben, is in het tweede lid van het onderwerpelijke artikel voorgeschreven hoever de beslissing van den meerdere zich behoort uit te strekken.

Zij behoort zich ook uit te spreken over de eventueel opgelegde straf wegens het indienen van een onredelijk beklag of wegens on-eerbiedigheid door den inhoud van het beklag zonder dat over die straf beklag is gedaan.

Tusschen deze straf en de oorspronkelijk opgelegde straf bestaat een zoo nauw verband dat zij als het ware een geheel uitmaken, waaromtrent tegelijkertijd behoort te worden beslist; de recht-matigheid toch van de oplegging van de eerstbedoelde straf houdt verband met de omstandigheden waaronder het feit begaan is, dat aanleiding heeft gegeven tot de oplegging van de oorspronkelijke straf, en tevens met de zwaarte van deze straf.

Artikel 63.

Dit artikel behandelt dezelfde materie als artikel 66 van de Wet op de Krijgstucht, doch bevat meer uitgebreide voorschriften betreffende die materie.

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 523.

De praktijk heeft geleerd dat het noodig is, zoowel om aan te geven wanneer een beklag gegrond, gedeeltelijk gegrond of ongegrond behoort te worden verklaard, als om aan te geven wat alsdan behoort te geschieden.

Het voorschrift van het zesde lid van het onderwerpelijke artikel stemt overeen met dat, voorkomende in de laatste zinsnede van het derde lid van artikel 65 van de Wet op de Krijgstucht. De plaats, welke aan dit voorschrift in het ontwerp is gegeven, komt beter voor dan die, welke het inneemt in genoemde wet.

Artikel 64.

Dit artikel komt overeen met artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht.

Hier te lande wordt in tweede instantie door den tot het leger behoorenden klager, indien hij geen opper- of hoofdofficier is, de beslissing van den krijgsraad ingeroepen in stede van, zooals in Nederland geschiedt, de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof. Waaronder in Indië de krijgsraad niet is uitgeschakeld bij de behandeling van beklagzaken, werd reeds uiteen gezet in het algemeene gedeelte van de toelichting op het ontwerp.

Meermalen is twijfel gerezen of in den termijn, binnen welchen de beslissing van den krijgsraad kan worden ingeroepen, de dag van aanzegging van de beslissing in eerste instantie is begrepen; de bestaande onzekerheid wordt door de aangebrachte verduidelijking opgeheven.

Artikel 65.

De bepalingen, opgenomen in dit artikel, komen niet voor in de Wet op de Krijgstucht.

Ze zijn evenwel noodig om beklag over een door den commandant van het Leger opgelegde krijgstuuchtelijke straf mogelijk te maken. Genoemde autoriteit staat niet onder het rechtstreeksch bevel van een militairen meerdere en zonder nadrukkelijk voorschrift zoude, in verband met het bepaalde in het eerste lid van artikel 64, beklag over een door hem opgelegde straf niet mogelijk zijn.

Artikel 66.

Artikel 66 geeft voorschriften met betrekking tot de behandeling van het beklag door den krijgsraad en komt zodoende in strekking overeen met artikel 68 van de Wet op de Krijgstucht.

In hoofdzaak is het gelijkkluidend met artikel 10 van het Koninklijk besluit van 2 October 1918 No. 35 (Staatsblad 1919 No. 11).

De woorden „op de wijze hunner godsdienstige gezindheid”, voorkomende in het tweede lid van artikel 10 van dat besluit, zijn in het tweede lid van het onderwerpelijke artikel vervangen door de woorden „op de wettelijk voorgeschreven wijze”, zijnde deze

uitdrukking meer in overeenstemming met de bepalingen van de Eedsregeling (Staatsblad 1920 No. 69).

Het nieuw opgenomen vijfde lid bevat bepalingen in strekking overeenkomende met die van het tweede lid van artikel 62, welke ter plaatse nader zijn toegelicht.

Wat de behandeling van het beklag door den krijgsraad aangaat, geven het tweede en het zesde lid ten aanzien van het bewijs nadere voorschriften. De door het college toe te passen regelen betreffende het bewijs zijn die der vrije bewijstheorie; ook hier vinden de bepalingen van het gemeene recht betreffende het bewijs geen toepassing.

Artikel 67.

Artikel 67 is nagenoeg gelijkkluidend met artikel 11 van het Koninklijk besluit van 2 October 1918 No. 35.

In de Wet op de Krijgstucht komen bepalingen van deze strekking niet voor daar in Nederland de krijgsraad van de kennisneming van beklagzaken is uitgesloten.

Artikel 68.

Een voorschrift als in dit artikel vervat, wordt niet aangetroffen in de Wet op de Krijgstucht; het stemt in hoofdzaak overeen met het voorschrift van artikel 12 van het meergenoemde Koninklijk besluit, tot nu toe hier te lande regelende het beklag.

Daar ook een opperofficier klager kan zijn over een opgelegde krijgstuhtelijke straf, is in het ontwerp de uitdrukking „opper of hoofdofficier” in de plaats gesteld van het woord „hoofdofficier”, dat gebezigd wordt in het Koninklijk besluit.

Artikel 69.

Een voorschrift als in dit artikel gegeven, komt noch in de Wet op de Krijgstucht, noch in het Koninklijk besluit van 2 October 1918 No. 25 voor.

In de militaire rechtsliteratuur is meermalen de vraag besproken of bij beklag over opgelegde krijgstuhtelijke straf de straf verzwaaard mag worden. ¹⁾

De tekst van de Wet op de Krijgstucht en die van het Koninklijk besluit verzetten zich tegen die verzwaring niet; dat zij tot nu toe niet werd toegepast, berust op hetgeen bij de behandeling van artikel 66 van genoemde wet in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van Tweede Kamer der Staten-Generaal ter zake werd opgemerkt. ²⁾

De in die Memorie opgenomen vergelijking van het beklag met

¹⁾ M.R.T., XXV, blz. 288, 514, 517 en 520.

²⁾ Van der Hoeven, III, blz. 528.

het appel in eene strafzaak, waarbij het openbaar ministerie niet mede appelleert, komt evenwel minder juist voor. In eene strafzaak kan, behalve door den beklaagde, appel worden ingesteld door het openbaar ministerie, dat zodoende in de gelegenheid wordt gesteld op te treden in het belang van de Overheid. Bij beklagzaken bestaat geen vervolgende partij die het overheidsbelang — in casu de handhaving eener goede krijgstucht, welke zoowel door te zware als door te lichte bestraffing wordt geschaad — kan behartigen; de eenzijdigheid van het beroep in beklagzaken is eene geheel andere dan die in strafzaken.

Het standpunt van de toenmalige Regeering is dan ook door de tegenwoordige verlaten. De Nederlandsche Ambtenarenwet 1929 (Wet van 12 December 1929, Nederlandsch Staatsblad No. 530) bantwoordt de vraag of strafverzwaring in het tuchtrecht bij beroep mogelijk is met betrekking tot beslissingen in ambtenarenzaken in de artikelen 46 en 109 in bevestigenden zin.

Naar aanleiding van eene desbetreffende opmerking in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal antwoordde de Minister van Justitie in de Memorie van Antwoord:

„Een bepaling, dat een uitspraak in hooger beroep nimmer ten nadeele van den ambtenaar kan komen, schijnt den ondergeteekende met het publiekrechtelijk karakter van de procedure in ambtenarenzaken in strijd. Hij sluit zich te dezen dan ook geheel bij de meening van de andere leden, in het Verslag bedoeld, aan.”

Hetzelfde geldt, naar het voorkomt, ten aanzien van de procedure in beklagzaken van militairen.

Op overeenkomstige wijze als in de Nederlandsche Ambtenarenwet 1929 is geschied, is mitsdien in het ontwerp in het onderwerpelijke artikel de mogelijkheid tot wijziging van de aangevallen besing ten nadeele van den klager wettelijk vastgelegd.

De aan den krijgsraad en aan het Hoog Militair Gerechtshof toegekende bevoegdheid tot strafverzwaring, in wezen gelijksstaande met de oplegging van een nieuwe straf naast de oorspronkelijk opgelegde, brengt mede de bevoegdheid tot oplegging van straf wegens de indiening van een onredelijk beklag of wegens oneerbiedigheid door den inhoud van het beklag of bij het onderzoek daarvan.

Het voorschrift van het tweede lid, in algemeene termen gesteld om den tuchtrechter vrij te laten in de wijze waarop hij vermeent rekening te moeten houden met eventueel reeds ondergane straf, is van dezelfde strekking als het voorschrift van artikel 51 van het ontwerp. ¹⁾

Artikel 72.

De aan den militair in dit, met artikel 71 van de Wet op de Krijgstucht overeenstemmende, artikel toegekende bevoegdheid om

¹⁾ Van der Hoeven, III, blz. 352.

naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen over zijn bezwaren te doen beslissen, indien het een beslissing betreft, waarin hij als strafoplegger is betrokken geweest (in het onderwerpelijke artikel is het woord „beklag” vermeden ten einde verwarring te voorkomen met beklag, bedoeld in § VI van het ontwerp en is, in stede van het woord „uitspraak”, het woord „beslissing” gebezigd in overeenstemming met de terminologie van evengenoemde paragraaf), beteekent niet dat de strafoplegger „recht van appel” zou hebben ten aanzien van deze uitspraak; de zaak is krijgstuuchtelijk geheel afgedaan.

Het enkele feit dat eene door een tot straffen bevoegden meerdere opgelegde, krijgstuuchtelijke bestraffing bij een beklag, als bedoeld is § VI van het ontwerp, wordt teniet gedaan of wordt gewijzigd, levert nog geen recht op om in beroep te komen. Ware het anders dan zoude in het klachtproces een nieuwe instantie worden geschapen, hetgeen nimmer in de bedoeling heeft gelegen.

De in dit artikel bedoelde bevoegdheid is den strafoplegger *uitsluitend* gegeven om zijne houding te kunnen verdedigen, wanneer door de beslissing in de oorspronkelijke strafzaak een blaam op den strafoplegger wordt geworpen of diens beleid bepaaldelijk wordt gewraakt.

OFFICIËEL GEDEELTE.

Verbod van deelneming enz. aan zoogen. weerbaarheidsorganisaties.

Ministerieele beschikking van 30 Januari 1933,

IId. Afd. B, nr. 5.

(Zie L.O. 1931, nr. 66.)¹⁾

Legerorders 1933, Nr. 29.

Op grond van het bepaalde in Artikel 17, aanhef en sub *b*, van het Reglement betreffende de krijgstucht, wordt bekend gemaakt, dat het, als strijdig met de belangen van de krijgstucht, den militair verboden is deel te nemen, leiding te geven of eenigerlei medewerking te verlenen aan eenige zoogenaamde weerbaarheidsorganisatie als die, welke in den laatsten tijd in het leven zijn geroepen en welke plegen te worden aangeduid als „frontstrijdersbond”, „garde”, „militie”, „wacht”, „weer”, e.d.

(Bijv. Arbeiders-vredeswacht;

zoomede de weerbaarheidsverenigingen, verbonden aan:

- a.* de Algemeene Nederlandsche Fascistenbonden;
- b.* de Communistische Partij Holland;
- c.* de Nationaal Socialistische Beweging;
- d.* de Nationaal Socialistische Nederlandsche Arbeiderspartij;
- e.* de Nationaal Socialistische Partij;
- f.* de Onafhankelijk Socialistische Partij;
- g.* het Verbond van Nationalisten;
- h.* het Verbond van Nationaal Solidaristen in N. Nederland; en dergelijke.)

Het bovenbedoelde verbod geldt uit den aard der zaak niet ten aanzien van die weerbaarheidsverenigingen, welke van Rijkswege op grond van het Koninklijk besluit van 12 Maart 1919 (*Staatsblad* nr. 104) en van het ter uitvoering van dat besluit vastgestelde boekwerk nr. 86 „*Weerbaarheidsvoorschrift*”, medewerking ontvangen of worden gesteund.

¹⁾ M.R.T. XXVII, blz. 1. Red. M.R.T.

**Overplaatsing van officieren bij het wapen der
Koninklijke Maréchaussée.**

*Ministerieele beschikking van 24 Januari 1933,
IIIde Afd. B, nr. 43.*

Legerorders 1933, Nr. 33.

De Minister van Defensie,

brengt ter kennis van belanghebbenden, dat — in den vervolge — in het algemeen die officieren in aanmerking zullen worden gebracht voor overplaatsing bij het wapen der Koninklijke Maréchaussée, die — behalve dat zij zullen hebben te voldoen aan de algemeene eischen, te stellen aan eene overplaatsing als vorenvermeld — in het bezit zijn van het getuigschrift wegens meer uitgebreide rechtskennis, als bedoeld in de Ministerieele beschikking van 15 Augustus 1921, Iste Afd., nr. 71 (5de B.U., blz. 791).

Alvorens tot overplaatsing bij het wapen der Koninklijke Maréchaussée wordt overgegaan, zullen de volgende regelen worden toegepast:

a. De keuze valt op een officier, in het bezit van het getuigschrift wegens meer uitgebreide rechtskennis.

Deze officier wordt aanvankelijk gedetacheerd bij het Depot van het wapen der Koninklijke Maréchaussée, daarna bij één der divisiën van dat wapen, waarna — bij gebleken geschiktheid — zijn overplaatsing bij het wapen volgt;

b. De keuze valt op een officier, *niet* in het bezit van het getuigschrift wegens meer uitgebreide rechtskennis.

Deze officier wordt aanvankelijk gedetacheerd bij het Depot van het wapen der Koninklijke Maréchaussée en daarna bij één der divisiën van dat wapen.

Indien na afloop van deze detacheringen blijkt, dat hij de geschiktheid bezit om te worden overgeplaatst bij het wapen der Koninklijke Maréchaussée, wordt hij in de gelegenheid gesteld het getuigschrift wegens meer uitgebreide rechtskennis te behalen, daarbij rekening houdende met de regelen hieromtrent gesteld in de Ministerieele beschikking van 15 Augustus 1921, Iste Afd., nr. 71 (5de B.U., blz. 790 e.v.).

Ten einde gedurende de studie aan de Universiteit, ter verkrijging van bedoeld getuigschrift, niet geheel het verband met het wapen der Koninklijke Maréchaussée verloren te doen gaan, zal de betrokkene, gedurende de zomermaanden bij de Universiteit, een tweetal maanden worden gedetacheerd bij één der divisiën van het wapen.

Na het verkrijgen van het getuigschrift wegens meer uitgebreide rechtskennis volgt de overplaatsing bij het wapen der Koninklijke Maréchaussée.

Verboden geschriften.

*Ministerieele beschikking van 6 Februari 1933,
Iide afd. B, nr. 1.*

(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.)¹⁾

Legerorders 1933, Nr. 39 O.

In de Bijlage van L.O. 1931, nr. 225 O, onder „I. Binnenland-
sche geschriften. B” bijvoegen:

28.	<i>Het Volk</i>	dagelijks
29.	<i>Vooruit</i>	dagelijks
30.	<i>Voorwaarts</i>	dagelijks
31.	<i>Goudsche Volksblad</i>	dagelijks
32.	<i>Volksblad voor Friesland</i>	dagelijks
33.	<i>Volksblad voor Twente</i>	dagelijks
34.	<i>Volksblad voor Groningen en Drente</i>	dagelijks
35.	<i>Volksblad voor Gelderland</i>	dagelijks
36.	<i>Volksblad (Algemeen volksnieuwsblad)</i>	dagelijks

*Ministerieele beschikking van 10 Februari 1933,
Iide Afd. B, nr. 1.*

(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.)¹⁾

Legerorders 1933, Nr. 43 O.

Het gestelde in de tweede kolom achter A, onder „I. Binnen-
landsche geschriften” van de BIJLAGE van L.O. 1931, nr. 225 O,
lezen:

Alle publicaties van communistische strekking, uitgegeven door
eenige communistische partij of hulporganisatie, zoomede alle pu-
blicaties, uitgegeven door de N.V. „De Arbeiderspers”, een en
ander voor zooveel niet reeds onder B genoemd.

*Ministerieele beschikking van 16 Februari 1933,
Iide Afd. B, nr. 4.*

(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.)¹⁾

Legerorders 1933, Nr. 57 O.

In de *Bijlage* van L.O. 1931, nr. 225 O, onder „I. Binnenland-
sche geschriften” bijvoegen:

37 | Anti-oorlogs Bulletin | maandelijks.

¹⁾ M.R.T. XXVII, 289. Verder XXVII, 533, XXVIII, 107 en 139.

Organisaties op sociaal-democratischen grondslag.

*Ministerieele beschikking van 24 Februari 1933,
IIde Afd. B, Nr. 2.*

Legerorders 1933, Nr. 59.¹⁾

Ter kennis wordt gebracht, dat aansluiting bij of eenigerlei steunverleening aan groepen, of vereenigingen van personen op sociaal-democratischen grondslag in strijd is met de plichten van den militairen ambtenaar en derhalve verboden.

Commissie van onderzoek.

*Ministerieele beschikking van 24 Februari 1933,
IIde Afd. B en IIIde Afd. A, Nr. 87.*

Legerorders 1933, Nr. 60.

DE MINISTER VAN DEFENSIE,

het wenschelijk achtende te doen onderzoeken — en hem, Minister hieromtrent van advies te doen dienen — of naast de middelen, welke ingevolge de bestaande bepalingen en voorschriften aan het Gezag reeds nu ten dienste staan, er andere noodig zijn, al dan niet met wijziging van bestaande bepalingen, ter duurzame versterking van den goeden geest in de weermacht en ter duurzame betere handhaving van de krijgstuicht, waarbij onder meer de opleiding van de officieren en de aanneming alsmede de bevordering van het vrijwillig dienend personeel punten van bespreking zullen moeten uitmaken;

Heeft goedgevonden:

- I. Dit onderzoek op te dragen aan eene commissie;
- II. In deze commissie te benoemen tot

lid en voorzitter: Mr. C. J. H. Schepel, President van het Hoog Militair Gerechtshof, Raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden;

leden: J. J. Beijerman, administrateur, Hoofd der Afdeeling Personeel Landmacht van het Departement van Defensie;

D. J. Sonne, administrateur, Hoofd der Afdeeling Personeel Zee-macht van het Departement van Defensie;

¹⁾ Zie in verband met deze Legerorder de Interpellatie-Vliegen. Handelingen Tweede Kamer 1932-1933, blz. 1954—1977. Red. M.R.T.

H. Riem, hoofdofficier van administratie der 1e klasse, intendant der zeemacht;

H. Ferwerda, kapitein-luitenant ter zee;

C. E. W. Baron van Voorst tot Voorst, luitenant-kolonel der infanterie;

H. D. S. Hasselman, luitenant-kolonel der artillerie;

A. van Pelt, gepensionneerd majoor-titulair der infanterie N.I.L., werkzaam aan het Departement van Koloniën;

L. G. L. van der Kun, luitenant ter zee der 1e klasse;

D. van Voorst Evekink, kapitein van den Generalen Staf;

lid en secretaris: A. Spruyt, eerste-luitenant der artillerie, Griffier bij het Hoog Militair Gerechtshof;

adjunct-secretaris: L. C. R. Horning, officier van administratie der 2e klasse bij de zeemacht.

III. Te bepalen,

dat de commissie zich zal kunnen laten voorlichten door ieder uit de weermacht, die zij daartoe wenscht op te roepen en, hetzij in haar geheel, hetzij in sub-commissies ook buiten 's-Gravenhage onderzoekingen kan instellen en besprekingen voeren.

De Minister voornoemd,

MR. DR. L. N. DECKERS.

Alle autoriteiten, commandanten en, in voorkomend geval ook ondergeschikte militairen, zijn gehouden, aan de leden der commissie de door deze gewenschte inlichtingen te verstrekken en hun overigens alle medewerking te verleen, e.q. te voldoen aan het verzoek van den voorzitter om voor het verstrekken van inlichtingen in de vergadering van de commissie te verschijnen.

Inwerkingtreding Militaire Ambtenarenwet 1931.

BESLUIT van den 26sten Januari 1933 (Staatsblad No. 32) betreffende het tijdstip van inwerkingtreding van een aantal artikelen van de Ambtenarenwet 1929 en van de Militaire Ambtenarenwet 1931. 1)

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Defensie van 13 Januari 1933, 2e Afdeeling A, n°. 921, en van 20 Januari 1933, 1e Afd., n°. 88;

Gelet op artikel 135 van de Ambtenarenwet 1929 en op artikel 16 van de Militaire Ambtenarenwet 1931;

Hebben goedgevonden en verstaan,

te bepalen als volgt:

Eenig artikel.

De tweede titel, benevens de artikelen 128, 129 en 130 van de Ambtenarenwet 1929 en de Militaire Ambtenarenwet 1931 treden in werking met ingang van 1 Maart 1933.

Onze Ministers van Justitie en van Defensie zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in de *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 26sten Januari 1933.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie,

J. DONNER.

De Minister van Defensie,

L. N. DECKERS.

Uitgegeven den *derden* Februari 1933.

De Minister van Justitie,

J. DONNER.

1) Dit besluit is ook opgenomen in Legerorders 1933, Nr. 53. Verder zijn vastgesteld Kon. besluit van 27 December 1932 (Stbl. No. 646) ter uitvoering van de artikelen 18, 19 en 23 van de Ambtenarenwet 1929, en artikel 5 van de Militaire Ambtenarenwet 1931; Kon. besluit van 27 December 1932 (Stbl. No. 647) tot vaststelling van een algemeen maatregel van bestuur als bedoeld in de artikelen 21, 22, 23, 31 en 32 van de Ambtenarenwet 1929 en Kon. besluit van 31 December 1932 (Stbl. No. 713) tot vaststelling van een algemeen maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 4, tweede lid, der Ambtenarenwet 1929.

Al deze besluiten zijn eveneens in werking getreden met ingang van 1 Maart 1933.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Verbod tot uitreiking van zekere sluitzegels

VRAGEN van den heer K. TER LAAN betreffende een verbod van den kapitein der 4de Compagnie hospitaalsoldaten te Breda tot uitreiking van een pakje sluitzegels voor de 40-urige arbeidsweek aan een dienstplichtige. (Ingezonden 22 December 1932.)

1. Is het juist, dat de kapitein van de 4e Compagnie hospitaalsoldaten te Breda (Kloosterkazerne) in het begin dezer maand verboden heeft, dat een pakje sluitzegels voor de 40-urige arbeidsweek, afgezonden door het N.V.V. te Amsterdam, werd ter hand gesteld aan een dienstplichtige?

2. Zoo ja, is de Heer Minister bereid mede te deelen, dat hij een dergelijke willekeurige handeling afkeurt?

ANTWOORD van den heer DECKERS, Minister van Defensie. (Ingezonden 16 Januari 1933.)

Ad 1. Deze vraag wordt bevestigend beantwoord.

Ad 2. Deze vraag wordt ontkennend beantwoord, omdat het verbod is gegrond op de juiste overweging, dat propaganda als de hier bedoelde in de weermacht niet op haar plaats is. In het belang van de handhaving der krijgstucht moet worden voorkomen, dat eenige organisatie haar politiek-economische actie overbrengt naar de militaire verblijven.

(Handelingen Tweede kamer, 1932—1933. Aanhangsel 118.)

Deelneming door militairen in uniform aan een z.g. landdag van de Nationaal-Socialistische beweging.

VRAGEN van den heer ALBARDIA in verband met de deelneming door militairen in uniform aan een op 7 Januari j.l. te Utrecht gehouden z.g. landdag van de Nationaal-socialistische beweging in Nederland. (Ingezonden 10 Januari 1933).

1. Wil de Minister onderzoeken, of op Zaterdag 7 Januari te Utrecht, bij den zoogenaamden landdag van de Nationaal-socialistische beweging in Nederland, aan die bijeenkomst is deelgenomen door een sergeant van de genie, een eerste-luitenant van de infanterie en een kapitein van de artillerie, alle drie in hun militaire uniform; of bij die gelegenheid een reserve-luitenant der marine is opgetreden als commandant van een afdeeling der fascistische weerbaarheid

en of een beroepsofficier, hoofd van de school voor reserve-officieren der onbereden artillerie, dat fascistische corps heeft geïnspecteerd, toen het zich op de straat had opgesteld; en wil de Minister de uitkomsten van dat onderzoek mededeelen?

2. Indien de in de eerste vraag vermelde feiten juist zijn, of indien andere handelingen van overeenkomstigen aard hebben plaats gehad, wil de Minister dan daarover zijn oordeel uitspreken en mededeelen tot welke maatregelen hij aanleiding heeft gevonden?

3. Indien het militairen veroorloofd is, deel te nemen aan landdagen van fascist en aan exercities en andere vertooningen van fascistische korpsen, meent de Minister dan niet, dat aan militairen ook de deelneming aan bijeenkomsten en betoogingen der socialistische arbeidersbeweging moet worden toegestaan, en is de Minister dan bereid van die meening aan de militaire overheden in garnizoenen en kampementen onverwijld te doen blijken?

ANTWOORD van den heer DECKERS, Minister van Defensie. (Ingezonden 7 Februari 1933.)

Ad 1. Op Zaterdag 7 Januari 1933 is in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht een om 16 uur aangevangen vergadering gehouden van de Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland, welke bijeenkomst uitsluitend toegankelijk was voor leden van genoemde beweging en voor genoodigden. Onder de aanwezigen waren ook officieren en onderofficieren, van wie enkele in de militaire uniform.

Bedoelde vergadering is voorafgegaan en gevolgd door een met vergunning van de plaatselijke overheid gehouden optocht van 30 geuniformeerde leden van de genoemde organisatie, onder leiding van een hunner, een luitenant ter zee der 2de klasse van de Koninklijke marine-reserve, die met groot verlof en dus geen militair was. In dezen optocht bevonden zich geen militairen.

In de mensenmassa, welke, buiten het verband daarvan, den optocht heeft gadegeslagen of gevolgd, zijn enkele militairen in uniform opgemerkt, o.m. een sergeant der genie, van wien nader is gebleken, dat hij zich op weg bevond naar de vergadering van een zangvereniging, eveneens in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen.

Bij aankomst aan genoemd gebouw hebben de 30 bovenbedoelde personen zich vóór den ingang daarvan opgesteld en zijn zij, alvorens binnen te treden, geïnspecteerd door den leider van de Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland, die daarbij was vergezeld van een kapitein der artillerie in burgerkleding.

Ad 2. Ondergeteekende keurt het af, dat door personen, die tot de weermacht des Rijks behooren, deelgenomen, leiding gegeven of eenigerlei medewerking verleend wordt aan eenige zoogenaamde weerbaarheidsorganisaties als die, welke in den laatsten tijd in het

leven zijn geroepen en welke worden aangeduid als „frontstrijdersbond”, „garde”, „militie”, „wacht”, „weer” e.d. met uitzondering uiteraard van die weerbaarheids-vereeningen, welke van Rijkswege, op grond van het Koninklijk besluit van 12 Maart 1919 (*Staatsblad* no. 104), medewerking ontvangen of worden ondersteund. Zulks kon reeds blijken uit het den 3den Maart 1931 door hem uitgevaardigd verbod voor militairen om deel te nemen of leiding te geven aan de door het Verbond van nationalisten gevormde of te vormen Nationalistische militie. Onlangs is, nu bleek, dat niet allen uit bedoeld verbod de voor de hand liggende gevolgtrekking maakten, een nieuw verbod ter zake, thans van algemeene strekking, uitgevaardigd. ¹⁾

Ad 3. In verband met het bovenstaande kan beantwoording van de derde vraag achterwege blijven.

(Handelingen Tweede kamer, 1932—1933. Aanhangsel 145.)

Mr. E. Jellinghaus.

Bij Kon. besluit van 9 Februari 1933, No. 171, is aangewezen tot lid van het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage Mr. E. Jellinghaus, raadsheer in het Gerechtshof aldaar, thans plaatsvervangend lid van het Hoog Militair Gerechtshof aldaar.

Verdediging van de muiters van de „De Zeven Provinciën”.

VRAGEN van den heer ALBARDA betreffende het verleen van rechtskundigen bijstand aan de schepelingen van *De Zeven Provinciën* bij de tegen hen te voeren processen. (Ingezonden 20 Februari 1933.)

1. Is het mogelijk, dat de schepelingen van *De Zeven Provinciën* in de processen, die tegen hen zullen worden gevoerd, rechtskundigen bijstand ontvangen van een of meer van de Regeering onafhankelijke verdedigers?
2. Indien de eerste vraag, in verband met bestaande bepalingen, ontkennend moet worden beantwoord, wil de Regeering dan bevorderen, dat ten spoedigste de in die vraag bedoelde mogelijkheid worde geschapen?

¹⁾ Zie hiervóór. blz. 525. Red. M.R.T.

ANTWOORD van den heer DE GRAAFF, Minister van Koloniën.
(Ingezonden 28 Februari 1933.)

Vraag 1. Overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van de Rechtspleging bij de Zeemacht kan een beschuldigde bij de behandeling zijner zaak door een krijgsraad zich door een gekozen of toegevoegden raadsman doen bijstaan. Staat de beschuldigde niet terecht voor een krijgsraad binnen het Rijk in Europa, dan mogen als raadslieden slechts optreden officieren bij de zeemacht. Komt de zaak in hooger beroep in behandeling bij het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, dan mogen als raadslieden mede worden gekozen of toegevoegd daarbij toegelaten advocaten.

Vraag 2. Het zou niet op den weg liggen van den ondergeteekende stappen te doen tot wijziging van de op dit stuk bestaande wettelijke bepalingen.

(Handelingen Tweede Kamer, 1932—1933. Aanhangsel 168.)

(Zie in verband met bovenstaande vragen ook de interpellatie-Albarda. Handelingen Tweede Kamer, 1932-1933, blz. 1920—1949.)

Een oud probleem van interregionaal recht.

Het is al weer meer dan twee jaren geleden dat wij onder bovenstaanden titel eenige beschouwingen wijdden aan den rechtstoestand van het militair personeel der zeemacht in de overzeesche gewesten.¹⁾ Deze aangelegenheid is nu sinds eenigen tijd weder in behandeling in de Regeeringsbureaux van de Departementen van Koloniën, Justitie en Defensie, zonder echter tot dusverre tot eene oplossing te zijn gebracht. De moeilijke materie, ook in verband met épineuse vragen van staatsrechtelijken aard, verschil van meeningen, voorrang van andere nóg dringender maatregelen van wetgevenden aard zijn wel de voornaamste oorzaken van deze zeer te betreuren vertraging.

Werd tot heden steeds getracht om de bestaande leemte op te heffen door eene aanvulling van de voor de militaire rechtsmacht geldende regeling, onlangs kwam ons het denkbeeld onder de oogen om den misstand op te heffen langs anderen weg n.l. juist door beperking van die rechtsmacht en uitbreiding daartegenover van de bevoegdheid van den kolonialen burgerlijken strafrechter. Aan deze gedachte zou dan uitvoering gegeven kunnen worden door in de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht een nieuw artikel 81a in te voegen luidende:

„De militaire rechter neemt, tenzij het geldt feiten, strafbaar „gesteld bij het Wetboek van Militair Strafrecht of bij het gemeene

¹⁾ M. R. T. XXVI, blz. 208—220. Zie ook deel XXVII, blz. 6 en 34.

„strafrecht, bij voorkeur geen kennis van strafbare feiten, door een „aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon binnen Neder-„landsch-Indië, Suriname of Curaçao begaan”. Het tweede lid zou dan moeten luiden als art. 81, tweede lid.

Tegen dit voorstel rijst naar onze meening al dadelijk het principiële bezwaar dat het in onze wetgeving gehuldigde beginsel, berechting van militairen door den militairen rechter, meer dan strikt noodzakelijk is wordt losgelaten met het daaraan verbonden gevaar dat men zich gaat begeven op een hellend vlak, afbrokkeling, uiteindelijk afschaffing van de geheele militaire rechtspraak, terwijl juist handhaving en bevestiging daarvan niet het minst in dezen tijd aangewezen schijnt.

Er zijn bovendien meer bezwaren. Oppervlakkig geoordeeld gaat van het voorstel zekere bekoring uit om zijn practischen eenvoud ter oplossing van een technisch moeilijk vraagstuk. Bij nadere beschouwing rijzen intusschen verschillende bedenkingen. In de redactie meenen wij vooreerst een denkfout te bespeuren. Het gaat om de berechting van strafbare feiten als zoodanig niet voorkomende in de Nederlandsche militaire of gemeene strafwetgeving, doch wèl in de koloniale wetgeving. *Deze* feiten behooren echter niet tot de competentie van den Nederlandschen militairen rechter. Maar dan zijn de woorden „bij voorkeur” toch ook misplaatst. En hieruit volgt ook weer, dat toevoeging van een tweede lid overeenkomstig het tweede lid van art. 81 geen zin heeft. Volgens art. 81 kan er sprake zijn van een concurrerende bevoegdheid van twee rechters, volgens het voorstel kan dat niet het geval zijn, komt slechts één rechter in aanmerking, te weten de koloniale burgerlijke strafrechter. Het voorstel gaat in zijn negatieve formulering van de praemisse uit alsof óók de militaire rechter bevoegdheid zou hebben, en dat is juist *niet* het geval.

Mocht het al mogelijk zijn een juiste redactie te vinden, dan schijnt ons toch, afgezien van bovenvermeld principieel bezwaar, het voorstel ook in zijne gevolgen niet voldoende doordacht toe. Zoo zal de koloniale rechter niet bevoegd zijn tot het opleggen van eene militaire bijkomende straf. Hoe gewenscht, hoe noodig het ook zou zijn om den strafschuldigen militair uit den dienst te ontslaan, den onwaardigen of ongeschikten onderofficier te verlagen, het zou dezen rechter onmogelijk zijn.¹⁾ Moeilikheden zullen verder ontstaan ingeval van samenloop, zoowel meerdaadschen als ééndaaidschen. Stel een militair maakt zich in Indie achtereenvolgens schuldig aan wederspanningheid en mishandeling. Ter berechting van het eerste misdrijf is de koloniale rechter bevoegd, de mishandeling staat ter kennisneming van den militairen rechter. Hoe kunnen nu de regelen betreffende samenloop worden toegepast?

¹⁾ Wèl zou — zie art. 59 W.K. — verlaging somtijds door de disciplinaire autoriteit alsnog kunnen worden opgelegd. In beginsel weinig aan te bevelen.

Een militair pleegt een aanslag op den gouverneur-generaal, tevens opleverende mishandeling, of wel hij maakt zich schuldig aan belediging van den landvoogd of hij pleegt een „haatzaai” delict, tevens belediging insluitende. Welke rechter zal nu de bevoegde zijn? De voorbeelden kunnen vermeerderd worden. Letterlijk zou in diergelijke gevallen de militaire rechter, toepassende de Nederlandsche wet, competent zijn, men voelt echter dat toepassing van het materieele Indisch recht — maar dan naar onze meening door den Nederlandschen militairen rechter — aangewezen is.

Ten slotte, werd aan het geopperde denkbeeld uitvoering gegeven dan zouden talrijke specifiek Indische overtredingen ter competentie staan van den kolonialen rechter en dus niet vatbaar zijn voor disciplinaire afdoening, zelfs indien dit in overeenkomstige gevallen in Nederland wel mogelijk zou zijn. [Zie bijv. art. 489 (ongerief), 503, 2°, 525, 526 Ind. W. v. S. Ook het misdrijf van art. 335 (onaangename bejegening) Ind. W. v. S.]. Zonder aanvulling van art. 2 Wet Krijgstucht zou het voorstel in zóóver zelfs een achteruitgang beteekenen bij den thans bestaanden, ongeregelden toestand.

INGEKOMEN BIJDAGEN.

De Criminaliteit der militairen in 1930.

DOOR

Mr. P. J. COFFRIE.

Chef van de afdeling voor gerechtelijke- en gevangenisstatistiek bij het
Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.

„Bezuiniging op de drukkosten heeft er toe geleid, dat de Crimineele-, Gevangenis- en Kinderwettenstatistiek (jaargang 1930) niet „meer afzonderlijk kunnen verschijnen, doch slechts in zeer beknopten vorm in één band tezamen. Het afdrukken van de tabellen en „verschillende bijlagen, die de laatste jaren werden opgenomen, „moest achterwege blijven.” Met deze mededeeling vangt het voorbericht aan van de onlangs verschenen publicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarin de voornaamste gegevens van bovengenoemde statistieken over 1930 werden opgenomen. Wat de gegevens van de gerechtelijk geconstateerde criminaliteit der militairen betreft zij opgemerkt, dat deze reeds jaren lang in verband met gebrek aan plaatsruimte in beknopten vorm werden gepubliceerd. In dit Tijdschrift konden echter aan de hand van bewerkt materiaal (dat aan het C.B.S. voor belangstellenden ter inzage ligt) eenige nadere bijzonderheden betreffende de criminaliteit der militairen worden behandeld.

Al verschijnen deze cijfers wel laat, doordat ook bovengenoemde statistieken eerst later dan gewoonlijk het licht zagen (o.a. door onzekerheid, of de geldmiddelen het drukken toelieten), toch is het ongetwijfeld nog van belang een korte bespreking aan de uitkomsten van het jaar 1930 te wijden, ware het alleen reeds om de reeks niet te onderbreken, daar anders een lacune in deze geregeld gepubliceerde gegevens zou ontstaan.

Zooals gewoonlijk vangen we aan met eenige gegevens, aan bovengenoemde publicatie ontleend, betreffende de criminaliteit der personen onderworpen aan de rechtsmacht van den gewonen rechter.

Crimineele Statistiek.

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden wegens misdrijven, bedelarij, landlooperij, overtreding van het souteneursverbod, en wegens belastingovertredingen bedroeg in de jaren 1921 tot en met 1930 als volgt:

Jaar van veroor- deeling.	Onherroepelijke veroordeelingen		Onherroepelijk veroordeelden	
	absoluut.	per 10000 inw.	absoluut.	per 10000 inw.
1921	21164	30.6	19903	28.8
1922	19901	28.3	18773	26.7
1923	20902	29.3	19475	27.2
1924	21081	29.0	19499	26.8
1925	22235	30.2	20880	28.3
1926	21827	29.2	20563	27.5
1927	21878	28.9	20387	26.9
1928	21778	28.4	20383	26.5
1929	21098	27.1	19619	25.2
1930	22027	27.9	20283	25.7

Onbeduidende schommelingen zijn er in de laatste tien jaren op te merken. Bij vergelijking met 1929 geeft het jaar 1930 een stijging van het aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden (respect. van 929 en 664). Ook deze toeneming is niet van betekenis: In de eerste plaats, omdat de toeneming zich vooral voerde ten aanzien van veroordeelingen wegens belastingovertredingen; na aftrek van deze veroordeelingen bedroeg het aantal in 1929 16285 en in 1930 16706 of in laatstgenoemd jaar 421 meer. En verder, wanneer rekening gehouden wordt met den bevolkingsaanwas door het aantal veroordeelingen en veroordeelden per 10000 inwoners uit te rekenen, is het verschil met het voorafgegane jaar, zelfs met meetellen der berechte belastingovertredingen, bijzonder klein (zie kolom 3 en 5 van bovenstaand overzichtje). Het relatieve cijfer der onherroepelijke veroordeelingen zonder die ter zake van de Rijwiel- en Wegenbelastingwet, de provinciale- en plaatselijke belastingovertredingen bedroeg evenals voor 1929 21.7, dat der veroordeelden 20.5 tegen 20.4 in 1929.

Evenals voor 1929 geldt voor 1930, dat deze cijfers lager waren dan de overeenkomstige cijfers in de jaren 1896 tot en met 1928 met uitzondering alleen van de jaren 1915 en 1916.

Ook bij raadpleging van de cijfers van de speciale delicten ten aangezien van welke veroordeelingen onherroepelijk werden, vallen voor 1930 geen buitengewone verschillen te constateeren.

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen wegens eenvoudige en gequalificeerde mishandeling vermeerderde van 3945 in 1929 tot 4096 in 1930; het relatieve cijfer (per 100.000 inwoners) kwam van 50.7 op 51.9. Ongunstig kan laatstgenoemd cijfer nog niet genoemd worden; voor 1913 was het 57.5, voor 1927 55.3. Voor de meeste andere agressieve- en ruwheidsdelicten zijn de relatieve cijfers van 1930 gelijk aan of een weinig hooger dan van 1929. Behalve het cijfer van eenvoudige belediging en van vernieling zijn de relatieve cijfers voor deze categorie van misdrijven lager gebleven dan die voor 1913.

Voor de economische misdrijven zijn de relatieve cijfers voor 1930 gunstig; het cijfer betreffende eenvoudigen diefstal bleef ongeveer gelijk, n.l. 32.5 (1929 32.4); van gequalificeerden diefstal liep het terug van 11.2 tot 10.1. Vrij belangrijke teruggang was er ten aanzien van gequalificeerde strooperij, oplichting en heling.

We moeten uit deze cijfers opmaken, aldus wordt in de statistiek opgemerkt, dat de crisisverschijnselen, die zich in 1930 duidelijker begonnen af te teekenen, in genoemd jaar nog niet van invloed zijn op de beweging der economische criminaliteit.

De sexueele misdrijven, ten aanzien van welke in 1929 een teruggang werd geconstateerd, gaven voor 1930 een ongunstiger cijfer, n.l. 14.8 per 100.000 inwoners tegen 12.2 in 1929 (en 6.5 in 1913!).

Verder blijkt uit de in de statistiek gepubliceerde gegevens, dat verscheidene ernstige misdrijven voor 1930 hoogere cijfers gaven dan voor 1929.

Het gedeelte van het totaal aantal onherroepelijke veroordeelingen wegens rechtbankzaken, dat door de politierechters werd uitgesproken, was vrijwel gelijk aan dat van het voorafgegane jaar. De percentages ten opzichte van het totaal aantal bedroegen in de jaren 1926 tot en met 1930 respect. 70.28, 70.47, 70.91, 73.13 en 73.41.

Werden in 1929 gegevens vermeld over sexe, leeftijd en burgerlijken staat der veroordeelden, in jaargang 1930 zijn eenige gegevens behandeld betreffende drankmisbruik der veroordeelden. Beschouwing daarvan voert o.a. tot de conclusie, dat evenals in vroegere jaren drankmisbruik een groote rol speelde bij de misdrijven tegen ambtenaren en die tegen leven en persoon, vooral bij de ernstige agressieve misdrijven. Wel heeft echter in vergelijking met vroegere jaren in het algemeen en ook bij de zoeven genoemde groep van misdrijven de invloed van drankmisbruik blijkbaar aan betekenis verloren.

Voor hen, die daarin belangstellen, maken we er melding van, dat bij de behandeling van de repressieve maatregelen, die t.a.v. de veroordeelden werden toegepast, in 1930 aandacht is gewijd aan de toepassing van de nieuwe bepalingen betreffende voorwaardelijke veroordeeling (wet van 25 Juni 1929, S. 360, in werking getreden 1 Sept. 1931), dus omtrent de mogelijkheid van oplegging van een gedeeltelijk voorwaardelijke en gedeeltelijk onvoorwaardelijke straf en combinatie van voorwaardelijke vrijheidsstraf met onvoorwaardelijke geldboete. Met deze vermelding moeten we hier t.a.v. deze, in de statistiek vrij uitvoerig behandelde, gegevens volstaan.

. Na vele jaren van stijging van het aantal schuldigverklaringen + gevallen van voorkoming der vervolging (art. 74 W. v. Str.) ter zake van overtredingen, die tot de competentie van den kanton-

rechter behooren, daalde in 1929 het totaal aantal. In 1930 is deze onderbreking weer gevolgd door omhooggaan van het cijfer; het kwam van 314844 in 1929 op 329952 in 1930 (186799 schuldigverklaringen en 143153 gevallen van voorkoming der vervolging).

En thans de gegevens, die een aanwijzing geven omtrent stand en beweging van de criminaliteit der militairen. Vooral het nagaan van de beweging in den loop der jaren is van beteekenis. Immers, de cijfers, die we hieronder publiceeren, n.l. die van de onherroepelijke veroordeelingen, geven natuurlijk niet aan, hoeveel militairen door handelen of nalaten zich aan strafbare feiten schuldig maakten. In het bijzonder denken we hierbij aan de mogelijkheid van disciplinaire afdoening van strafbare feiten (artikel 2, sub 2—6 van de Wet op de Krijgstucht).

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen wegens misdrijven in burgerlijke strafwetten genoemd, de zoogenaamde commune delicten, is in het volgende overzicht vermeld over de jaren 1913 en 1926 tot en met 1930.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	187	187
1926	167	163
1927	169	161
1928	161	156
1929	159	152
1930	154	139

Voortdurend dalen de cijfers betreffende veroordeelingen en veroordeelden. Het is jammer, dat we voor een nauwkeurige beoordeling geen relatieve cijfers kunnen berekenen (zooals dit t.a.v. de criminaliteit der burgers gedaan wordt), omdat het contingent der militairen te veel veranderingen ondergaat (velen komen slechts voor korten tijd onder de wapenen).

Uit de opgaven van het Departement van Defensie betreffende de gemiddelde dagelijkse sterkte komen echter niet zoodanige schommelingen naar voren, dat daardoor de aanwijzing omtrent de beweging der criminaliteit in een ander licht komt te staan.

Hieronder volgen bedoelde opgaven omtrent de dagelijkse sterkte van het leger in de jaren 1926 tot en met 1930.

1926..	1529	beroepsoff.,	17022	onderoff.,	korporaals	en	soldaten.
1927..	1497	„	16580	„	„	„	„
1928..	1495	„	14711	„	„	„	„
1929..	1488	„	14649	„	„	„	„
1930..	1460	„	15067	„	„	„	„

Het aantal verlofsofficieren (gedurende 2 à 3 weken onder de wapenen) bedroeg in 1926 2950, in 1927 3400, in 1928 3380, in 1929 3350, in 1930 3300. In de genoemde jaren zijn er bovendien respect. 34265, 30258, 29951, 29900 en 28540 dienstplichtigen voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst geweest.

Het aantal veroordeelden, die reeds vroeger schuldig werden verklaard, bedroeg in 1930 34 of 24.5 percent van het totaal aantal (1928 en 1929 respect. 30.8 en 25 percent).

Uit het volgende staatje betreffende de veroordeelden wegens commune misdrijven blijkt, dat minder economische misdrijven tot een onherroepelijke veroordeeling leidden (1930 76); wel overtrof het aantal veroordeelden wegens deze groep van strafbare feiten (54 pct.) evenals in vorige jaren het aantal veroordeelden wegens alle andere strafbare feiten tezamen.

Aard der strafbare feiten.	Totaal aantal individuen.					
	Jaar van veroordeeling.					
	1913	1926	1927	1928	1929	1930
Misdrijven tegen het openbaar gezag (Titel VIII Swb.)	28	19	10	9	14	12
Misdrijven tegen de zeden (Titel XIV Swb.). ¹⁾ 6	6	13	²⁾ 17	10	12	13
Misdrijven tegen lijf en leven (Titels XIX, XX, XXI Swb.)	³⁾ 50	⁴⁾ 25	⁵⁾ 36	⁶⁾ 33	⁶⁾ 17	⁶⁾ 26
Economische delicten (Titels XII, XXII t/m XXVI, XXX Swb.)	83	79	86	91	83	76
Vernieling (Titel XXVII Swb.)	7	6	3	5	5	—
Artt. 229 en 231 Swb.	—	1	—	1	1	2
Artt. 278, 282 t/m 285 Swb.	—	1	1	1	2	1

¹⁾ Hieronder 2 dierenmishandeling.

²⁾ Hieronder 4 dierenmishandeling.

³⁾ Hieronder 1 doodslag.

⁴⁾ Hieronder 1 moord.

⁵⁾ Hieronder 1 doodslag en 1 doodslag door schuld.

⁶⁾ Hieronder 1 doodslag door schuld.

Terzake van eenvoudigen diefstal werden 48 militairen veroordeeld (1929 59), wegens gequalificeerden diefstal 16 (1929 5). Verder maakten zich 6, 3 en 3 veroordeelden schuldig resp. aan verduistering, oplichting en heling.

Het cijfer betreffende misdrijven tegen lijf en leven, dat in 1929 opvallend klein was, nam toe van 17 tot 26. Wegens mishandeling zonder zwaar lichamelijk letsel of doodelijk gevolg werden 19 militairen veroordeeld, zware mishandeling 1, zwaar lichamelijk letsel door schuld 5 en doodslag door schuld 1.

Vervolgens de cijfers betreffende de misdrijven, die uitsluitend door militairen kunnen gepleegd worden en uitsluitend door den militairen rechter worden berecht.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	559	540
1926	503	482
1927	465	429
1928	396	369
1929	365	348
1930	373	342

Weinig verschil met 1929: het aantal onherroepelijke veroordeelingen kwam van 365 op 373, het aantal veroordeelden liep terug van 348 tot 342. In vergelijking met vroegere jaren bleven dus de cijfers even gunstig als voor 1929 werd geconstateerd. Even trekt onze aandacht het verschil in beweging van veroordeelingen en veroordeelden. Van veel beteekenis is dit echter niet; er blijkt alleen uit, dat er in 1930 naar verhouding meer militairen twee of meer-malen werden veroordeeld dan in 1929.

Van de 342 veroordeelden werden er 111 reeds vroeger veroordeeld of 32.5 percent van het totaal aantal veroordeelden; in 1928 en 1929 waren deze cijfers respect. 132 en 106 en respect. 35.8 en 30.5 percent.

Ook in 1930 werden er nog veroordeelingen (4) onherroepelijk wegens overtreding van de artikelen 130—170 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande en de artikelen 134—152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water (desertie). In de jaren 1926 tot en met 1930 werden resp. nog 29, 16, 11, 4 en 4 militairen volgens de met ingang van 1 Januari 1923 buiten werking gestelde wetten berecht.

Hieronder volgt een opgave van de strafbare feiten, ter zake van welke in de jaren 1927 tot en met 1930 militairen veroordeeld werden.

	1927	1928	1929	1930
Ongeoorloofde afwezigheid door schuld (art. 96)	2	—	—	1
Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid (art. 97)	50	41	36	28
Desertie (art. 98)	36	26	32	26
Opzettelijke beleediging of bedreiging van een meerdere (art. 108)	26	27	18	25
Opzettelijk tegen een meerdere plegen het misdrijf genoemd in art. 261 W. v. Sr. (art. 111)	1	—	—	—
Aantijging of valsche aangifte over een meerdere (art. 113)	—	—	—	1
Opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114)	101	125	114	105
Opzettelijk een meerdere feitelijk met geweld bedreigen (art. 116)	—	3	2	2

	1927	1928	1929	1930
Feitelijke insubordinatie (art. 117)	37	29	31	25
Feitelijke insubordinatie met voorbedachten rade (art. 118)	—	1	—	—
Feitelijke insubordinatie, gepleegd door twee of meer vereenigde militairen (art. 119)	—	—	—	5
Militair oproer (art. 124)	1	—	—	—
Belhamels onder de deelnemers aan een militair oproer (art. 125)	4	—	—	—
Als schildwacht eigendunkelijk zijn post verlaten (art. 129)	8	9	5	9
Als militair met het oogmerk om een ander voor bestraffing te vrijwaren een stuk en aangelegenheid onthouden aan de kennismeming van den bevoegden meerdere (art. 139)	—	—	1	—
Opzettelijk met overschrijding van bevoegdheid enz. een mindere bevelen (art. 140)	1	—	—	—
Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan (art. 142)	—	—	2	—
Opzettelijk toelaten, dat een mindere een misdrijf pleegt of opz. nalaten tegen den dader geweld aan te wenden (art. 143)	1	—	—	—
Opruiing (art. 146)	1	—	—	—
Ondermijning van de tucht onder de krijgsmacht (art. 147)	—	1	1	2
Opzettelijk niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werkelijken dienst (art. 150, al. 1)	24	25	25	13
Idem door schuld (art. 150, al. 3)	119	69	77	96
Diefstal door een militair gepleegd op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats (art. 152)	1	2	—	—

Wegens het opzettelijk niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werkelijken dienst (art. 150, al. 1) werden in 1930 slechts 13 militairen veroordeeld; hetzelfde strafbare feit in culposen vorm vertoont t.o.v. 1928 en 1929 een stijging.

In een tweetal staatjes zijn vermeld de straffen door den militairen rechter opgelegd. Allereerst de straffen in de jaren 1926 tot en met 1930 opgelegd aan de veroordeelden wegens commune misdrijven.

Straffen opgelegd aan de veroordeelden wegens *commune misdrijven*; 1926—1930.

Jaar.	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.						
	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Hechtenis.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Ontslag uit den militairen dienst		Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewa- pende macht te dienen.	Degradatie. (Verlaging).	Ontzetting van bepaalde rechten.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Vernietiging of on- bruikbaarmaking van voorwerpen.
							met ontzetting	zonder ontzetting					
1926	—	113	2	—	¹⁾ 54	—	1	13	—	7	—	—	1
1927	—	111	—	—	²⁾ 59	—	1	15	—	5	—	—	3
1928	—	116	2	—	³⁾ 44	—	1	16	—	12	—	—	—
1929	—	96	3	—	³⁾ 60	—	1	21	—	7	—	—	2
1930	—	94	2	—	⁴⁾ 59	—	2	6	—	2	—	—	1

¹⁾ Hiervan 12 krachtens art. 23 bis.

²⁾ " 13 " " 23 "

³⁾ " 1 " " 23 "

⁴⁾ " 10 " " 23 "

In de frequentie van de toepassing van gevangenisstraf kwam in 1930 in vergelijking met 1929 geen verandering: in 60,64 percent van het totaal aantal gevallen werd gevangenisstraf uitgesproken (1929 60.37; 1928 71.60).

De duur van de gevangenisstraf was voor 1930: 16 maal beneden 1 maand, 75 maal 1 maand—beneden 1 jaar, 1 maal 1 jaar en 6 maanden (art. 247 W.v.Sr.), 2 maal 2 jaar (resp. art. 302, al. 1 en art. 359). In 1 geval, nl. van diefstal meermalen gepleegd, werd gevangenisstraf van 3½ maand opgelegd en tevens ter beschikkingstelling van de Regeering uitgesproken (art. 37a W.v.Sr.).

Bijzonder weinig bijkomende straffen werden in 1930 opgelegd; zoo werd slechts 6 maal uitgesproken ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Wegens militaire misdrijven werden de volgende straffen opgelegd:

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens <i>militaire misdrijven</i> ; 1926—1930.													
Jaar.	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.						
	Doodstraf.	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Militaire detentie.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Ontslag uit den militairen dienst		Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gew. macht of als militair geëmployeerde te dienen.	Verlaging.	Plaatsing in eene strafklasse.	Ontzetting van bepaalde rechten.
								met ontzetting	zonder ontzetting				
								van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.					
1926	—	—	408	—	—	¹⁾ 95	—	1	78	—	11	—	—
1927	—	—	373	—	—	²⁾ 93	—	1	59	—	1	—	—
1928	—	—	326	—	—	¹⁾ 70	—	—	57	—	6	—	—
1929	—	—	290	⁴⁾ 1	—	¹⁾ 75	—	—	43	—	5	—	—
1930	—	—	⁵⁾ 312	—	—	³⁾ 62	—	2	23	—	4	—	—

¹⁾ Allen krachtens art 23bis.

²⁾ 92 " " 23 "

³⁾ 61 " " 23 " Voor het overblijvende geval zie noot ⁵⁾.

⁴⁾ Bij één vonnis werd ter zake van een militair misdrijf en een gemeen misdrijf veroordeeld; voor laatstgenoemd strafbaar feit werd hechtenis opgelegd.

⁵⁾ Hieronder één geval van voorwaardelijke gevangenisstraf gepaard met geldboete.

Ook terzake van de militaire misdrijven werd in veel minder gevallen tot ontslag uit den militairen dienst besloten: zonder ontzetting enz. 23 maal tegen 43 maal in 1929.

In naar verhouding nog meer gevallen dan in 1929 werd gevangenisstraf uitgesproken (1930 83.4 pct. van het totaal; 1929 79.23 pct.). Bijna alle gevangenisstraffen bleven beneden 1 jaar: 186 beneden 1 maand, 124 van 1 maand tot beneden 1 jaar. Slechts 2 gevangenisstraffen van 1 jaar werden uitgesproken; in beide gevallen betrof het veroordeeling wegens opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114).

Omtrent de toepassing van voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter bevat het volgende overzicht cijfers voor de commune en voor de militaire delicten.

Jaar.	Toepassing van voorwaardelijke veroordeeling bij gevangenisstraffen ter zake van:			
	Commune delicten		Militaire delicten	
	absoluut.	% ¹⁾ .	absoluut.	% ¹⁾ .
1926	40	35,7	60	14,7
1927	35	33,7	53	14,2
1928	31	27,2	50	15,3
1929	23	24,0	30	10,3
1930	27	29,7	32	10,3

¹⁾ Percentages, die de voorwaardelijk opgelegde straffen vormden van het totaal der opgelegde, voor voorw. veroordeeling in aanmerking komende gevangenisstraffen.

In 1930 werd bij de commune misdrijven dus in 29.7 percent der gevallen van gevangenisstraf een voorwaardelijke veroordeeling uitgesproken. Opmerkelijk is de geringe afwijking van dit percentage van het overeenkomstige bij de gevangenisstraffen opgelegd door den gewonen strafrechter: voor 1930 bedroeg dit n.l. 29.8.

In veel minder mate wordt van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling gebruik gemaakt ten aanzien van de militaire misdrijven; voor 1930 bleef het percentage 10.3.

Volledigheidshalve zij hierbij vermeld, dat bovendien ter zake van burgerlijke misdrijven 1 maal tot voorwaardelijke hechtenis werd veroordeeld.

In de jaren 1926 tot en met 1929 kwamen er slechts enkele gevallen voor, waarin last moest worden gegeven tot tenuitvoerlegging van een voorwaardelijk opgelegde straf. Voor 1930 is het resultaat bij de gevallen, waarin de proeftijd eindigde, veel ongunstiger: in 20 pct. der gevallen werd tot tenuitvoerlegging der straf besloten (1929 2.3 pct.).

Afloop van de gevallen van voorwaardelijke veroordeeling in 1926 t/m 1930.

Jaar.	Totaal aantal gevallen, waarin de proeftijd eindigde.	Gevalen, waarin de proeftijd verstreek, zonder dat de voorw. opgelegde straf werd ten uitvoer gelegd.		Gevalen, waarin later last werd gegeven tot tenuitvoerlegging der voorwaardelijk opgelegde straf.	
		absoluut.	in % v.h. totaal.	absoluut.	in % v.h. totaal.
1926	98	93	94,9	5	5,1
1927	94	85	90,4	9	9,6
1928	77	72	93,5	5	6,5
1929	87	85	97,7	2	2,3
1930	70	56	80,—	14	20,—

De cijfers betreffende de mislukte gevallen waren in de laatste jaren meestal zoo klein, dat men zich had kunnen afvragen, of vermelding van den duur van den proeftijd wel zin had. Toch bleek uit de geringe cijfers wel, dat in de gevallen, waarin tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf wordt overgegaan, dit doorgaans vrij spoedig plaats heeft. De cijfers voor 1930, die nu eens minder klein zijn, bevestigen dit.

Duur van den proeftijd van hen, ten opzichte van wie later last tot tenuitvoerlegging der straf gegeven werd.

Jaren.	Aantal gevallen.	Misdrijven.				
		Tenuitvoerlegging volgde na een tijdsverloop van				
		minder dan 6 maanden.	6 mnd. tot 1 jaar.	1—2 jaar.	2—3 jaar.	3 jaar en meer
1926	5	2	1	1	1	—
1927	9	5	—	1	—	—
1928	5	2	1	2	—	—
1929	2	1	—	—	1	—
1930	14	8	5	1	—	—

In bovenvermelde 14 gevallen werd de straf ten uitvoer gelegd, omdat gedurende den proeftijd een nieuw strafbaar feit werd gepleegd en deswege onherroepelijk werd veroordeeld.

Voor geconstateerde strafbare feiten, die ten aanzien van de burgers tot de competentie van den kantonrechter behooren, worden er t.a.v. de militairen slechts een klein gedeelte „berecht”. Immers, we weten, dat tal van overtredingen krachtens art. 2, 6° van de Wet op de Krijgstucht disciplinair worden afgedaan; hieromtrent zijn geen cijfers beschikbaar. En verder leert onderstaand overzichtje, dat het aantal gevallen van voorkoming der vervolging (art. 74 W. van Sr.) veel grooter is dan het aantal gevallen, waarin een uitspraak door den militairen rechter werd gedaan.

Jaar.	Gevalen van schuldigverklaring.	Voorkoming der vervolging.	Totaal.
1926	182	770	952
1927	164	664	828
1928	193	688	881
1929	195	653	848
1930	152	846	998

Het aantal schuldigverklaringen verminderde in 1930, het aantal gevallen van voorkoming ging omhoog. Bij onderscheiding naar den aard der overtredingen zijn alleen t.a.v. overtredingen van Motor- en Rijwielwet en van plaatselijke verordeningen de cijfers van beteekenis.

Het aantal schuldigverklaringen betreffende de Motor- en Rijwielwet bedroeg in 1930 92 (1929 125), het aantal voorkomingen 514 (1929 411). Voor „plaatselijke verordeningen” waren de cijfers resp. 25 en 182 (1929 28 en 139).

Bij 150 schuldigverklaringen werd geldboete opgelegd, bij 2 hechtenis.

Justitieele Statistiek.

Evenals vorige jaren laten we nog volgen eenige gegevens betreffende de militaire rechtspraak, welke ontleend zijn aan de Justitieele Statistiek over 1930. Deze lichten ons in omtrent den omvang van de werkzaamheden der rechterlijke colleges. De teleenheid is hierbij niet de onherroepelijke veroordeeling, doch de per instantie afgedane zaak.

Het aantal zaken wegens misdrijven en overtredingen afgedaan door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden (waaronder begrepen het Hof van Ned. Indië en de Krijgsraad voor de Zee-macht te Soerabaja) bedroeg in de jaren 1926 tot en met 1930 als volgt:

1926	. . .	999
1927	. . .	878
1928	. . .	880
1929	. . .	859
1930	. . .	837

Omtrent elk college afzonderlijk bevat het volgende staatje eenige cijfers. Het aantal zaken in 1930 door de militair-rechterlijke colleges hier te lande bij vonnis of sententie afgedaan, was ongeveer gelijk aan dat van 1929 (resp. 749 en 746). Voor Ned. Indië geeft het jaar 1930 een lager cijfer, nl. 88 (1929 113); voor den Krijgsraad Zee-macht Soerabaja was het voor 1930 62 tegen 85 voor 1929.

1930	Zaken in den loop van 1930 afgedaan.		Personen, op wie de zaken van de kolommen 1 en 2 betrekking hebben.		Personen, vermeld in kol. 3 en 4, zijn te verdeelen als volgt:						
	bij vonnis	buiten proces (art. 74 W. v. Sr).	Officieren.	Onderofficieren en manschappen.	Ter terechtzitting verwezen naar den gewonen strafrechter.	Ten aanzien van welke geen straf werd opgelegd, doch aan den commandeerenden officier werd overgelaten of termen voor toepassing van een krijgsmatige bestraffing aanwezig zijn.	Veroordeelden.		Vrijgesprokenen.	Voorkwamen ex art. 74 Swb. verdere vervolging door:	
							Onvoorw.	Voorw.		Transactie.	Betaling der maxim. boete.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Hoog Militair Gerechtshof.	109	6	13	110	—	10	90	11	5	6	—
Krijgsraad Landm. 's-Bosch.	582	712	87	1241	1	16	519	50	30	712	—
Krijgsraad Zeemacht Willemsoord	58	128	22	164	—	1	50	4	3	128	—
Totaal Nederland.	749	846	122	1515	1	27	659	65	38	846	—
Hoog Militair Gerechtshof Ned.-Indië	26	—	1	27	—	—	27	1	—	—	—
Krijgsraad Zeemacht Soerabaja	62	2	1	71	—	2	60	2	6	2	—
Totaal Ned.-Indië.	88	2	2	98	—	2	87	3	6	2	—
Totaal Generaal	837	848	124	1613	1	29	746	68	44	848	—

Ten slotte nog een opgave van de beslissingen van het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland en in Ned. Indië inzake beklag betreffende opgelegde disciplinaire straffen:

1930	De klacht werd bevonden					Straffen en strafredenen:				
	Gegrond.	Gedeeltelijk gegrond.	Ongegrond.	Niet ontvankelijk.	Straf en strafredenen gehandhaafd.	Straf gewijzigd.	Strafredenen gewijzigd.	Straf en strafredenen gewijzigd.	Straf en strafredenen nietig verklaard.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Nederland. 1) 15	2	3	16	—	15	—	3	1	2	
Ned.-Indië. 4	—	3	1	—	1	1	—	2	—	

1) Hieronder 2 zaken met 2 en 1 met 5 klagers.

Militaire vereenigingen.

Naar aanleiding van zekere recente gebeurtenissen hoort men thans van verschillende zijden aandringen op een verbod van vereenigingen in vloot en leger. Onderstaande regelen vormen een poging om normen aan te geven, volgens welke een dergelijk verbod zou kunnen worden ingevoerd ¹⁾.

Zie ik goed, dan zouden verboden moeten worden *vereenigingen van militairen*, die zich ten doel stellen *op militair gebied de materiele belangen van haar leden te behartigen*.

Het hier-neergeschreven criterium vereischt naar twee zijden begrenzing: naar personen en naar doelstelling.

Het betreft het optreden in vereenigingsverband: voor individueel optreden blijven de regels van de gewone krijgstucht gelden, zoodat b.v. opstellen als dat van schrijver dezès buiten het verbod blijven. Vereenigingen van oud-militairen worden door het verbod evenmin getroffen; bij hen behoeft geen krijgstucht meer te worden gehandhaafd.

Anders staat het echter met militairen met groot-verlof, d.w.z. met militairen gedurende het tijdvak, dat zij nog voor den werkelijken dienst kunnen worden opgeroepen. Dat is dus, wat de Koninklijke Landmacht betreft, voor reserve-officieren en reserve-onderofficieren, zoolang zij tot het reserve-personeel blijven behooren; voor dienstplichtigen, totdat zij van de aanvullingsreserve worden afgevoerd. De bezwaren, welke aan militaire belangenvereenigingen verbonden zijn, kunnen ten opzichte van deze militairen evenzeer beteekenis hebben als ten opzichte van het beroepspersoneel. Wenschelijk zou het dus zijn, dat deze militairen worden geacht in werkelijken dienst te zijn, wanneer zij zich aaneensluiten om gezamenlijk hunne militaire belangen te behartigen. De militaire overheid, e.q. rechter, zal dan kunnen beslissen, of het inderdaad een *verboden* aaneensluiting betreft. Om dit te bereiken zou m.i. art. 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht kunnen worden aangevuld met het navolgende punt:

„[De in artikel 60 n° 2 bedoelde vrijwilliger bij de krijgsmacht of de dienstplichtige wordt geacht in werkelijken dienst te zijn:]

6°. voor wat betreft zijn lidmaatschap van eene vereeniging, welke zich ten doel stelt op militair gebied de belangen van haar leden te behartigen; benevens voor wat betreft zijne handelingen als lid van eene zoodanige vereeniging.”

Het verbod behoeft alleen te betreffen de behartiging van *mate-*

¹⁾ De vraag, hoe een dergelijk verbod met het oog op art. 9 der Grondwet juridisch zou moeten worden ingekleed, moge ik overlaten aan de beoefenaren van de wetenschap van het staatsrecht. Exempli causa noem ik een aanvulling van art. 3 der Wet van 22 April, 1855 Stbl. 32. In dit opstel moge ik trachten den omvang aan te duiden, welke het verbod jure constituendo zou moeten hebben.

riëele belangen. De Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, de Koninklijke Militaire Sportvereeniging, de Koninklijke Officiers-Schermbond, de Koninklijke Onderofficieren-Schermbond, e.d. blijven dus geoorloofd. Ongetwijfeld ontstaat hierdoor de mogelijkheid van ontduiking van het verbod. In het verleden echter hebben de zoeven-genoemde vereenigingen stellig zóóveel goeds gepresteerd, dat hun voortbestaan behoort te worden verzekerd.

Moeilijker is het met zuivere „gezelligheidsvereenigingen”, die zich het lofwaardige doel voor oogen stellen den band tusschen hare leden te versterken. Naar ik meen bestaat een dergelijke vereeniging bij de Regimenten Grenadiers en Jagers. Ofschoon hier het gevaar voor ontduiking uiteraard grooter is dan bij eerstgenoemde vereenigingen, zou men er toch ook hier niet a priori van behoeven uit te gaan, dat deze vereenigingen voor een goede krijgstucht het veld moeten ruimen.

Anders staat het met de eigenlijke behartiging der materiële belangen. Niet ontkend kan worden, dat er aan deze *behartiging* behoefte kan bestaan, maar dit zou op een andere wijze dan thans kunnen geschieden, waarover hieronder nader. Het bestaan van deze belangenvereenigingen beteekent het bestaan van een organisatie naast de wettelijke. De geschiedenis heeft geleerd (om ons tot Nederland te bepalen: 1918 en 1933), dat een goede krijgstucht niet toelaat het bestaan van organisaties, die zich op een door haar te kiezen tijdstip *tegen* de vloot- of legerleiding kunnen keeren. Loyaliteit van een zitting hebbend bestuur is geen voldoende waarborg, daar altijd de mogelijkheid bestaat, dat anderen de vereeniging voor hun oogmerken weten te misbruiken.

Neemt men eenmaal aan, dat de behartiging van materiële belangen in vereenigingsverband ontoelaatbaar is, dan zijn geen deugdelijke gronden te zien, waarop men verdere onderscheidingen zou kunnen doen berusten. D.w.z. ook de Officiersvereenigingen, van de Algemeene Vereeniging van Nederlandsche Reserve-officieren af tot de Vereeniging van Officieren van de Militaire Administratie toe, zullen moeten verdwijnen. Wat het zwaarste is, moet het zwaarste wegen. Enkele zullen misschien als „gezelligheidsvereeniging” kunnen voortbestaan, zooals b.v. de Vereeniging van Officieren bij den Motordienst, maar zij moeten zich dan van behartiging van materiële belangen zorgvuldig onthouden. Terloops zij opgemerkt, dat de functiën van een „gezelligheidsvereeniging” zeer goed kunnen worden vervuld door een speciale commissie, aangewezen door den betrokken Regiments- of Korpscommandant. Bij de Halfregimenten Huzaren wijst de practijk uit, dat voor het onderhouden van den band tusschen beroeps- en reserve-officieren een belangrijke taak voor den Ritmeester-Adjutant is weggelegd.

Evenwel kan ongetwijfeld niet alle georganiseerde behartiging van materiële belangen worden gemist. Het gebeurde met het Ambtenarenreglement van de Gemeente Rotterdam ligt nog versch

in het geheugen¹⁾). M.i. zou deze behartiging kunnen worden toevertrouwd aan speciale commissies, aan te wijzen door den Minister van Defensie, of door eenig militair commandant, zooals b.v. den Commandant van het Veldleger. Het verschil tusschen deze commissies en de besturen van de thans-bestaande vereenigingen is grootendeels gelegen in het feit, dat de leden der commissies niet tegenover een ledenvergadering verantwoordelijk zijn. Zij kunnen slechts voor hun persoon spreken en staan daardoor zuiverder in de uiting van hun meening. En tevens ontbreekt dan de organisatie, waarvan op eenigen tijd tegenover het wettelijk gezag misbruik kan worden gemaakt.

Deze commissies zouden zelfstandiger moeten zijn dan de thans bestaande Commissies-Georganiseerd Overleg. Regeeringsgedelegerden kunnen ontbreken. De commissies moeten het recht hebben zich rechtstreeks tot een der Ministers of tot militaire of civiele autoriteiten te wenden. Hare taak evenwel worde bij hare instelling scherp afgebakend. Deze zou voornamelijk op de navolgende terreinen kunnen zijn gelegen:

- a) het verschaffen van een positie in de burgermaatschappij aan beroepsmilitairen, die den actieven dienst verlaten;
- b) idem aan reserve- en dienstplichtig personeel na afloop van hun eerste oefenperiode;
- c) het wegnemen van de moeilijkheden, welke laatstgenoemd personeel in de burgermaatschappij ondervindt door hun opkomst in werkelijken dienst;
- d) de tijdstippen van opkomst in werkelijken dienst.

Hoewel dit hoogst gewichtige belangen zijn, raken zij de eigenlijke dienstverhoudingen niet. Het zal niet de taak van dergelijke commissies moeten worden om zich in te laten met vragen, of de réveille om zes uur of om half zeven moet zijn, dan wel of de keuken in de kazerne te X aan behoorlijke eischen voldoet. Zorgvuldig zal het voor en het tegen ervan moeten worden overwogen, of deze commissies in salarismvragen zullen worden gekend.

Vanzelfsprekend kan het volmaakte niet in een slag worden bereikt. Evenmin mag men echter in het bestaande gemakshalve berusten. Wat dies ook zij, ernstige en nauwgezette overweging van een en ander schijnt thans meer dan ooit noodzakelijk.

's-Gravenhage, 18 Februari 1933.

MR. P. J. A. CLAVAREAU.

¹⁾ Vgl. Kon. Besl. van 5 Mrt. 1931 Stbl. 71.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 22 Juni 1932.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein ter zee D. Scalongne, officier van Administratie der 1e klasse A. van Houte, kapitein der Mariniers T. C. W. Michaëls, en luitenant ter zee der 1e klasse H. van Schreven.

Fisikaal: Hoofdofficier van Administratie der 2e klasse Mr. D. Tollenaar.

Diefstal van elektrische energie voor radio-muziek.

De Krijgsraad wijst toe de vordering van den fisikaal bij den aanvang der terechtzitting gedaan, tot eene door hem noodzakelijk geachte wijziging in de telastlegging. (In hooger beroep onbeslist gebleven).

De Krijgsraad acht slechts bewezen dat beklagde éénmaal elektrische energie heeft weggenomen (het in de wijziging der telastlegging opgenomen feit), niet dat hij op verschillende tijdstippen telkens hoeveelheden elektrische energie heeft weggenomen, zooals in de oorspronkelijke telastlegging was ten laste gelegd.

Het H.M.G. acht dit laatste wèl bewezen, nu beklagde blijkens ambtseedig proces-verbaal van een opsporingsambtenaar aan dezen heeft verklaard op verschillende tijdstippen radiodistributie-muziek te hebben ontvangen. Wèl heeft beklagde die verklaring ter terechtzitting herroepen, doch deze herroeping, welke door den Krijgsraad ten onrechte is aanvaard, wordt door het Hof verworpen, als niet op aannemelijke gronden geschied.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fisikaal tegen: K., sergeant-vliegtuigmaker, oud 31 jaren, geboren te Velsen, gerequireerde in persoon;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 20 Mei 1932;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 3 Juni 1932 en het aan den voet van dat bevel den beklagde telastegelegde:

„dat hij ongeveer in het tijdvak 25 Maart tot 29 April 1932 in „zijn woning, gelegen Nieuwstraat No. 56 te den Helder, met het „oogmerk van wederrechtelijke toeigening, op verschillende tijdstippen heeft weggenomen telkens hoeveelheden elektrische energie,

„toebehoorende aan de exploitanten van het radio-distributiebedrijf „te den Helder, de firma Mensink, althans aan anderen of aan een „ander dan aan hem, beklaagde”;

(ter terechtzitting gewijzigd en aangevuld met de zinsnede „althans eenmaal in voormeld tijdvak heeft weggenomen een hoeveelheid elektrische energie”, ingevoegd tusschen de woorden „energie” en „toebehoorende”);

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 7 Juni 1932, waarbij bovenvermeld bevel en daarop gestelde telastlegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag, 22 Juni 1932 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem telkens in de eerste plaats tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een geldboete van twintig gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van twintig dagen;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 20 September 1922 in dienst is aangenomen als matroos-vliegtuigmaker voor den tijd van vijf jaren en dat hij thans nog als sergeant-vliegtuigmaker dient;

Overwegende dat hebben verklaard de getuigen:

1°. C. Dekker, monteur bij de Heldersche Radiocentrale:

dat hij op 29 April 1932 op zoek was naar storingen in het bedrijf der radiodistributie van de firma Mensink te den Helder; dat hij op het dak van perceel no. 58 in de Nieuwstraat aldaar bemerkte dat van twee der aldaar loopende draden van het net der genoemde firma twee dunne draadjes liepen naar een achterraam van perceel no. 56; dat zoodanige dunne draadjes door de firma Mensink nooit worden gebruikt en de aansluiting op zeer primitieve en onoordeelkundige wijze was geschied; dat hij binnenshuis van perceel no. 56 heeft bevonden dat bovenvermelde dunne draadjes doorliepen en eindigden bij een in de keuken staanden luidspreker;

2°. A. Bakkenes, tevens als deskundige:

dat hij is medefirmant, tevens mede-eigenaar, van het radio-distributiebedrijf der firma Mensink te den Helder, welk bedrijf radiomuziek aan de abonné's levert tegen betaling; dat vanuit hunne radiocentrale door verschillende stadsgedeelten van den Helder tweemaal twee draden loopen, terwijl door middel van aftakking met tweemaal twee kleine draden de abonné's in hunne huizen worden aangesloten; dat zulk een net loopt over het stadsgedeelte, waarin de Nieuwstraat ligt; dat de bewoner van perceel no. 56 Nieuwstraat niet als abonné bij de firma te boek staat; dat hij den beklaagde, bewoner van perceel 56 voornoemd, geen recht of ver-

gunning heeft gegeven om eene aftakking van het net over perceel 58 naar zijn huis te maken; dat door aftakking met kleine draden van het net der firma en verbinding dezer draden aan een luidspreker de muziek hoorbaar wordt, welke de centrale uitzendt, en voor de exploitanten van het distributiebedrijf eene hoeveelheid, hun toebehoorende, elektrische energie verloren gaat; dat hij den beklagde geen vergunning heeft gegeven door de firma bovengenoemd uitgezonden en haar toebehoorende elektrische energie weg te nemen of daarover te beschikken;

Overwegende dat de beklagde heeft verklaard: dat hij is K, oud 31 jaren, geboren te Velsen; dat hij het laatst gediend heeft bij het vliegkamp de Kooy te Julianadorp als sergeant-vliegtuigmaker; dat hij op 20 September 1922 in dienst is aangenomen als matroos-vliegtuigmaker, voor den tijd van vijf jaren;

dat hij bewoont perceel no. 56 in de Nieuwstraat te Den Helder; dat over dat perceel verschillende draden loopen welke zijn aangelegd door de radiodistributie der firma Mensink te den Helder, door middel van welke draden radiomuziek wordt uitgezonden door genoemde firma; dat hij omstreeks het einde der maand Maart 1932 van twee der over zijne woning loopende draden eene aftakking door middel van twee dunne draadjes heeft gemaakt naar zijn keuken, waar zich een luidspreker bevindt, waarop hij die dunne draadjes heeft aangesloten en muziek heeft gehoord; dat hij dienzelfden avond die verbinding heeft losgemaakt en nadien niet weder heeft aangesloten; dat hij niet als abonné bij opgemeld radiodistributiebedrijf is aangesloten; dat hij wist, door zich op bovenvermelde wijze aansluiting te verschaffen, zich elektrische energie toe te eigenen, toebehoorende aan de firma Mensink, waartoe hij van niemand vergunning gekregen had;

Overwegende dat de fiskaal bij den aanvang der terechtzitting eene door hem noodzakelijk geachte wijziging in de telastlegging schriftelijk aan den Krijgsraad heeft overgelegd met vordering dat die wijziging zal worden toegelaten, welke vordering door den Krijgsraad is toegewezen, met last dat de inhoud der aangebrachte wijziging in de notulen zal worden opgenomen;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen, die van den deskundige en van den beklagde wettig en overtuigend is bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen in de gewijzigde telastlegging is geimputeerd, met dien verstande dat de beklagde in het aldaar vermelde tijdvak éénmaal eene hoeveelheid elektrische energie heeft weggenomen, toebehoorende aan het met name in de telastlegging genoemd radiodistributiebedrijf;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: „diefstal”;

Overwegende dat een geldboete van twee gulden en vijftig cents staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit

in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen:

1, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 23, 310 van het Wetboek van strafrecht; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklagde's schuld eraan hetgeen hem is ten laste gelegd gelijk hooger werd overwogen, en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklagde tot een geldboete van twee gulden vijftig cents, bij gebreke van betaling of van verhaal te vervangen door hechtenis van twee dagen;

Verklaart niet bewezen dat de beklagde op verschillende tijdstippen telkens hoeveelheden elektrische energie heeft weggenomen en spreekt hem daarvan vrij.

Memorie van appèl in zake den sergeant-vliegtuigmaker K.

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage mede te deelen, dat ik in zake den sergeant-vliegtuigmaker K. hooger beroep heb aangeteekend om de navolgende redenen:

1°. omdat naar mijne meening de telastlegging, zooals deze oorspronkelijk luidde onder de woorden „telkens hoeveelheden elektrische energie” ook begrijpt „eenmaal één hoeveelheid elektrische energie”, omvattend immers het meerdere tevens het mindere, zoodat, aangenomen dat de beklagde het feit éénmaal pleegde, veroordeeling op de oorspronkelijke telastlegging kon volgen;

2°. om vastgesteld te zien, of een aanvulling, zooals die in artikel 313 van het Wetboek van Strafvordering is toegestaan, ook in de militaire strafprocedure geoorloofd is.

Het geoorloofd zijn van een dergelijke aanvulling is van groot practisch belang, daar men anders in het militaire strafproces zou blijven doorsukkelen met een beperkte vrijheid van het O.M. die reeds lang (en terecht) in het burgerlijke strafprocesrecht is verruimd en een deel is gaan uitmaken van een goede rechtsbedeeling; ¹⁾

¹⁾ Men vergelijkte onze opmerking M.R.T. XXVI, blz. 133. Verder de sententie van het H.M.G. van 19 October 1923, M.R.T. XIX, blz. 430. Hieruit valt af te leiden, dat het Hof het niet met de opvatting van den Krijgsraad eens zou zijn. Het is hoogelijk te betreuren, maar de wet laat, ook naar onze meening, niet uitdrukkelijk de vrijheid eene telastlegging te wijzigen. In de nieuwe Indische R.L. (art. 167) is deze aangelegenheid thans goed geregeld in den geest van art. 313 W.v.Sv. (zie dienaangaande ook Dr. W. Boekhoudt in M.R.T. XVIII, blz. 249). Intusschen een verbod bevat de wet ook niet en de rechtspraak zou ook hier wel kunnen keeren evenals vroeger bij de toepassing van art. 222 R.L. (oud) en 202 R.Z. (oud) toen ondanks de jarenlange, historisch juiste praktijk van het bepaalde sub 1°, hooger beroep zonder wetswijziging voor den veroordeelde in elk geval werd opengesteld.

3°. omdat ik de straf van *f* 2.50 geldboete niet in juiste verhouding vind staan tot den ernst van de gepleegde feiten en de onbetrouwbaarheid van den beklaagde; voor de motiveering van mijn vordering moge ik korthedshalve naar mijn eisch en conclusie verwijzen.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,
D. TOLLENAAR.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 28 Juli 1932.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Wnd. Advocaat-Fiskaal: Mr. J. A. de Visser.

In de zaak van den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis op den 22n Juni 1932 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen K., oud 31 jaar, geboren te Velsen, sergeant-vliegtuigmaker, gerequireerde in persoon, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appél;

Gezien de door appellant ingediende memorie behelzende de middelen en gronden waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, doch alleen ten aanzien van de straf, en deze zal bepalen op twintig gulden boete, subsidiair tien dagen hechtenis;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 7 Juni 1932 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd, dat hij ongeveer in het tijdvak 25 Maart tot 29 April 1932 in zijne woning, gelegen Nieuwstraat no. 56 te den Helder, met het oogmerk van wederrechtelijke toeigening heeft weggenomen op verschillende tijdstippen telkens

hoeveelheden elektrische energie, toebehoorende aan de exploitanten van het radio-distributiebedrijf te den Helder, de firma Mensink, althans aan anderen of een ander dan aan hem, beklaagde;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 20 September 1922 in dienst is aangenomen als matroos-vliegtuigmaker voor den tijd van vijf jaren, en dat hij thans nog als sergeant-vliegtuigmaker dient;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. C. Dekker, monteur bij de Heldersche Radiocentrale, wonende te den Helder: (zie vonnis).

2°. A. Bakkenes, wonende te den Helder, tevens gehoord als deskundige: (zie vonnis).

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij perceel no. 56 aan de Nieuwstraat te den Helder bewoont; dat over dat perceel verschillende draden loopen, welke zijn aangelegd door de radiodistributie der firma Mensink te den Helder; dat door middel van deze draden door genoemde firma radio-muziek wordt uitgezonden; dat hij omstreeks het einde der maand Maart 1932 van twee van de over zijne woning loopende draden een aftakking door middel van twee dunne draden heeft gemaakt naar de keuken van die woning, waar zich een luidspreker bevindt, waarop hij die dunne draden heeft aangesloten en muziek heeft gehoord; dat hij niet als abonné bij bovengemeld distributiebedrijf is aangesloten; dat hij wist, dat hij, door zich op bovenvermelde wijze aansluiting te verschaffen, zich elektrische energie toeëigende, toebehoorende aan de firma Mensink; dat hij hiertoe van niemand vergunning had gekregen;

Overwegende dat, blijkens een ten processe aanwezig en aan beklaagde vertoond en voorgehouden proces-verbaal, op 30 April 1932 op ambtseed opgemaakt door Gerardus Beukers, agent van politie, rechercheur te den Helder, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, beklaagde op 29 April 1932 aan verbalisant heeft verklaard dat hij, beklaagde, gedurende de vijf weken dat de vorenbedoelde, door hem aangebrachte, verbinding bestond, op verschillende tijdstippen radiodistributie-muziek heeft ontvangen;

Overwegende dat het Hof door den boven aangegeven inhoud van deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen oordeelt, dat beklaagde in het tijdvak 25 Maart 1932 tot 29 April 1932 in zijne woning, gelegen Nieuwstraat no. 56 te den Helder, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, op verschillende tijdstippen heeft weggenomen telkens hoeveelheden elektrische energie, toebehoorende aan de exploitanten van het radio-distributiebedrijf te den Helder, de firma Mensink;

Overwegende dat beklaagde wel zijne voor den agent van politie, rechercheur Beukers afgelegde en hiervóór vermelde verklaring ter terechtzitting heeft herroepen, doch dat deze herroeping, welke

door den Krijgsraad ten onrechte is aanvaard, door het Hof wordt verworpen, als niet op aannemelijke gronden geschied;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als: „diefstal, meermalen gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende”; en het Hof, alle omstandigheden in aanmerking genomen, te dezer zake eene veroordeeling tot eene geldboete van twintig gulden gerechtvaardigd acht;

Overwegende dat uit al het vorenstaande volgt, dat het beroepen vonnis, waarbij beklagde is schuldig verklaard aan „diefstal” en deswege is veroordeeld tot eene geldboete van twee gulden en vijftig cents, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van twee dagen, en waarbij de Krijgsraad niet bewezen heeft verklaard dat beklagde op verschillende tijdstippen telkens hoeveelheden elektrische energie heeft weggenomen en beklagde daarvan heeft vrijgesproken, niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 23, 56, 310 van het Wetboek van Strafrecht, 185 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooge beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende,

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklagde's schuld daaraan, hetgeen hiervóór als zoodanig is aangewezen;

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven is gezegd;

Veroordeelt beklagde te dier zake tot eene geldboete van twintig gulden;

Bepaalt dat deze boete bij gebreke van betaling of verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van tien dagen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklagde meer of anders is te laste gelegd, dan bewezen is verklaard, en spreekt hem daarvan vrij.

I N H O U D.

	blz.
Afdoening buiten proces. Art. 74 W. v. S. in het militaire strafproces	448
Appèl. Zie bij „Hooger Beroep”.	
Bedreiging. De woorden: „het was beter dat je doorliep, maak dat je wegbloot” vormen <i>op zich zelf</i> geen bedreiging . . .	82
— Opzettelijk een meerdere in diens tegenwoordigheid met eenig kwaad bedreigen (toevoeging, bij eene schietoefening, dat zij den meerdere in den ingezonken waarnemingspost zouden duwen en hem op straat in elkaar zouden trappen, indien hij het wagen durfde rapport te maken)	278
— — met eenig misdrijf tegen het leven gericht (in dreigende houding met gebalde vuisten op iemand toelopen en hem op dreigenden toon toevoegen: „ik zal je smoren”) . . .	322
— „Ga maar even mee tusschen de kazernes in, dan zal ik je de koleera slaan, al ben je ook korporaal van de wacht”. In deze woorden ligt wèl eene bedreiging met mishandeling opgesloten, welke echter niet strafbaar is. Vrijspraak met verwijzing naar den commandeerenden officier	397
Bedrijf. Uitoefenen van een —. Zie bij „Nevenbetrokkingen”	9
Beëdiggen. — van processen-verbaal door officieren der zee-macht in hunne hoedanigheid van opsporingsambtenaar	108
Beklag. (Zie verder bij „Klachtzaken”.)	
— Beklagtermijn van twee dagen niet in acht genomen. Beklag niet ontvankelijk. Bedoeling van art. 9 der Indische regeling van het recht van beklag. Geen verschoonende, overschrijding van den beklagtermijn wettigende omstandigheid aanwezig: klager heeft de gelegenheid gehad zijn verlangen tijdig kenbaar te maken	92
— Na inroeping van de eindbeslissing van het H.M.G. behoort toepassing van art. 66, 3e lid, W. Kr. — herstel van geleden nadeel — uitsluitend tot de bevoegdheid van het Hof. I.e. voor die toepassing geen reden	142
— Geldelijke vergoeding wegens, in verband met de — door het H.M.G. weder te niet gedane — verlaging verstrekte kleedingstukken door den <i>Minister van Defensie</i> toegekend	142
— Klager door het H.M.G. niet ontvankelijk verklaard in zijn beroep nopens de hem door de hoogere militaire autoriteit opgelegde straf wegens „het indienen van een onredelijk beklag”, vermits de bevoegdheid tot beklag over deze straf	

	blz.
evenals bij elke andere, slechts kan worden uitgeoefend op de in art. 61 W.K. voorgeschreven wijze	281
— (Aanteekening van de Redactie tegen deze beslissing)	284
— Intrekking van —	341
— Ongeoorloofde wijziging van de strafreden bij —	341
— Herstel van ten onrechte geleden nadeel bij geheele of gedeeltelijke gegroundverklaring van een — over opgelegde krijgstuchtelijke straf	436
Belastingsschuld. Niet tijdig betalen van — disciplinair strafbaar	10
Belediging. Eenvoudige — van den redacteur van het Militair weekblad in het Orgaan van het verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang”. („Klooster liegt en scheldt er lustig op los”). Geen smaadschrift nu die woorden niet inhouden telastlegging van een bepaald feit. Noodeloos krenkende vorm	40
— Eenvoudige — van den secretaris der onderofficiersvereniging „Ons Belang” in het Orgaan van het verbond tot democratisering en moreele zuivering van „Ons Belang”. Geen smaadschrift nu de beledigende uitdrukkingen niet inhouden telastlegging van bepaalde feiten. Noodeloos krenkende vorm	44
— Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beledigen. (toevoegen van het woord „idioot”)	278
— Toevoeging van de woorden „vuile lafaard” is belediging, i.e. slechts op klachte vervolgbaar. Vrijspraak nu een klacht niet is ingediend, met verwijzing naar den commandeerenden officier	397
— Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beledigen (toevoeging van de woorden: „Zal ik aan jou vertellen, aan klootzakken”). Het woord „klootzakken” gaf minachting voor den meerdere te kennen, was mitsdien beledigend	450
Bevelhebber. Zie bij „Wacht”	48
Bevoegd gezag. Krijgsraad spreekt vrij, met verwijzing naar den comm. officier, een schepeling die als bediende niet had opgevolgd een order hem gegeven door een marinier, hulp van den (onderofficier) hofmeester en dezen tijdelijk ververvangend, omdat niet is komen vast te staan dat deze hulp de bedienden „krachtens beschikking van het bevoegd gezag” onder zijne bevelen had en hier dus eene verhouding van meerdere tot mindere niet bestond. Zelfs een eenvoudige mondelinge aanzegging door den hofmeester aan de bedienden, waardoor reeds zou zijn voldaan aan art. 67 W.v.M.S., is nagelaten.	
— H.M.G. van N.I. veroordeelt. Het bloote feit dat de betrokken marinier reeds eenige maanden als ondergeschikte	

	blz.
hofmeester dienst deed, toont onwederlegbaar aan, dat hij door den eersten officier, d.i. het bevoegd gezag in deze, als zoodanig was aangewezen. De daardoor ontstane verhouding van meerdere tot mindere was door den sergeant-hofmeester op juiste wijze aan het bediendenpersoneel medegedeeld	307
— (Opmerkingen naar aanleiding van deze rechterlijke uitspraken)	318
— Niet gebleken dat de bedreigde (marinier 1e klasse) de meerdere was van beklagde, in het bijzonder niet dat krachtens beschikking van het bevoegd gezag beklagde onder zijne bevelen was gesteld	322
— Een onderofficier is zeker niet aan te merken als het „bevoegd gezag” bedoeld in art. 67, 3 ^o W.v.M.S. 386, 391,	397
— Art. 67 Wetb. v. Mil. Strafrecht	438
Bevoegdheid. Zie ook bij „Desertie”	58
— De militaire rechter is onbevoegd om kennis te nemen van verzet door een dienstplichtige tegen een sergeant der politietroepen, die hem had aangehouden als verdacht van het niet voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst	77
Boekaankondiging. De praktijk van het militaire tuchtrecht door D. van Voorst Evekink, A. P. J. Berger en Mr. H. J. Kruls	254, 373
— Voorschriften Motorvordering	272
— Voorschriften dienstreizen van dienstplichtigen	272
— Décharge van rekenplichtigen in het Nederlandsche privaatrecht door Mr. P. J. A. Clavareau	376
— Inleiding tot de criminologie door Prof. Mr. W. A. Bongers	377
Brunner, Mr. R. J. Een en ander aangaande de ontwikkeling der militaire rechtspraak in Ned. Indië vóór het herstel van het Nederlandsch gezag door —	355
Cantines. Rechtskarakter van — en sloopstoko's	6
— Verkoopen van bier in een cantine aan een niet-militair. Zie bij „Drankwet”	329
Clavareau, Mr. P. J. A. Art. 78 Invoeringswet mil. straf- en tuchtrecht door —	34
— Nogmaals art. 78 Invoeringswet mil. straf- en tuchtrecht door —	267
— Militaire vereenigingen door —	550
Coffrie, Mr. P. J. De criminaliteit der militairen in 1930 door —	537
Criminaliteit. De — der militairen in 1930 door Mr. P. J. Coffrie	537
Curacao. Nadere wijziging betreffende de rechtspleging bij de Landmacht in —	1

	blz.
Desertie. De Nederlandsche militaire rechter is bevoegd te oordeelen over een soldaat van het Indisch leger die zich op den 30sten dag na zijne in Indië aangevangen ongeoorloofde afwezigheid buiten de kolonien of bezittingen bevond, zijnde toen het misdrijf van art. 98, 2° W.v.M.S. voltooid	58
— Beklaagde, vrijwillig dienend huzaar, had in Februari 1926 zijn korps zonder verlof verlaten en was in April 1931 te Roosendaal aangehouden. (Had dienst genomen bij het Fransche Vreemdelingenlegioen en vijf jaren daarbij uitgediend)	150
— — in tijd van vrede (oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichting te onttrekken) tweemaal gepleegd. Niet bewezen dat de eerste desertie is gepleegd gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning met een anderen militair. (Die ander was tevoren veroordeeld wegens gezamenlijk gepleegde opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid)	288
Diefstal. — van eenig gedeelte van het goed waarbij hij als commandant van een wacht geplaatst is. Hiermede komt ten aanzien van het misdadige overeen (art. 17 C. W. K. t. L.) diefstal door een schildwacht of sauvegarde gepleegd, omschreven in art. 188 van het Wetboek	95
— — van een bankbiljet van tien gulden ten nadeele van een kameraad uit diens kastje in een vertrek in de kazerne waarin beklagde en benadeelde gelegerd waren, gequalificeerd als „diefstal gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”	152
— — van elektrische energie voor radiomuziek	553
Dienstplichtigen. — buiten werkelijken dienst vallen niet onder art. 64 W. v. M. S.	381
Dienststreizen. Voorschrift — van dienstplichtigen	272
Dienstvoorschrift. Zie bij „Groet”	296
Dienstweigering — (in verband met de Dienstweigeringswet)	8
Drankwet. Aan een niet-militair verkoopen van bier in een cantine. Art. 3, 2° j° art. 34 (oude) Drankwet laat verkoop van anderen dan sterken drank zonder verlof toe, wanneer die verkoop geschiedt, hetzij aan militairen op marsch, hetzij in legerplaatsen, hetzij eindelijk in de aan het slot bedoelde localiteiten door de daar bedoelde personen. Blijkens de bedoeling der bepaling heeft de wetgever deze aangelegenheid geheel in handen gesteld van de militaire overheid	329
— Het recht van de in art. 54, lid 1 der — (oud) vermelde politieambtenaren om alle in lid 3 van dat art. genoemde localiteiten te betreden, strekt zich ook uit tot aan het militair gezag onderworpen localiteiten. Hiertegen onderschrift Redactie	472
Dronkenschap. Openbare — door een sergeant der Mariniers.	159

Engeland. Uit de Engelsche rechtspraak	blz. 264
Feitelijke insubordinatie. — (Met den arm een duw tegen het lichaam van den meerdere geven, waardoor deze achteruit week.) Voor „feitelijke aanranding” is noodig een daad van geweld. Of een duw als zoodanig is te kwalificeeren, hangt van de omstandigheden af. Onder geweld te verstaan eenig krachtdadig optreden, waardoor de persoon tegen wien dit wordt uitgeoefend, wordt verrast	82
— (Een meerdere die een klacht over beklagde had ingebracht, met geweld vastgrijpen en eenige slagen toebrengen)	164
Frankrijk. Herziening van de militaire strafwetgeving in —	110
— De officieren van militaire justitie bij het Fransche leger	260
Geestelijke vrijheid	427, 428
Geschriften. — verboden bij Legerorder	107, 339, 507
Gewezen militairen. Beklaagde — niet uit den dienst ontslagen grootverlofganger — valt niet onder art. 64 W.v.M.S. vermits hij den dienst nog niet heeft verlaten. Hij is evenmin „militair” op grond van eenig artikel van het W.v.M.S. Krijgsraad mitsdien onbevoegd	381
Godslastering. Zie bij „Wetgeving”	409
Gratie. Verzoek om — van eene aan een militair der zeemacht opgelegde krijgstuchtelijke straf door den Gouv.-genl. niet voor inwilliging vatbaar verklaard, zijnde dat instituut bij krijgstuchtelijke straffen in de Nederlandsche wetgeving niet bekend	302
Groet. Het niet brengen van den militairen —, voorgeschreven in het bij Kon. besluit vastgestelde Reglement op de Eerbe-wijzen, valt ook onder art. 8 R.Kr. welk laatste blijkens art. 15 niet is een dienstvoorschrift in den zin van art. 135 W.v.M.S. (Anders Zeekrijgsraad die schuldigverklaring had uitgesproken wegens opzettelijk nalaten eenig door Ons vastgesteld dienstvoorschrift, n.l. eerstgenoemd Reglement, op te volgen)	296
Handel — drijven. Verkoop van toiletartikelen door barbiers aan boord en bij inrichtingen der zeemacht niet meer toegestaan	10
Hazewinkel, Mevr. Prof. Mr. D. — Suringa. benoemd tot lid der commissies van onderzoek naar de meer uitgebreide rechtskennis van officieren der zee- en der landmacht . .	10
Hooger beroep. Appèl, hoewel, tengevolge van een onjuiste opvatting van een militairen chef, te laat ingesteld toch ontvankelijk verklaard. Finantieel nadeel in bezoldiging vergoed	54

—.	Bemoeiing van den advocaat-fiscaal met instellen van —	blz. 390
	Hoog Militair Gerechtshof. Zie bij „Nederlandsch-Indië” .	111
	Hulpverlening. — aan de politie	350
	Indisch leger. Zie bij „Desertie”	58
—.	Zie bij „Nederlandsch-Indië”	111, 177, 215
—.	Zie bij „Vereenigingswezen”	255, 426
—.	Installatie van den Krijgsraad te Tjimahi	345
	Internationaal recht. Prijsvraag	264
	Interregionaal recht. Een oud probleem —. (Rechtstoestand van de zeemacht in de koloniën)	534
	Jellinghaus, Mr. E. — Aangewezen tot lid van het H. M. G.	533
	Klachtzaken. Zie ook bij „Beklag”.	
—.	Als compagnies-commandant betoonen van te weinig dienstijver, ondanks herhaalde waarschuwing. Het verder in de oorspronkelijke strafreden voorkomende door het H. M. G. te niet gedaan, doch niettemin de straf geenzins te zwaar geacht. Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Straf gehandhaafd	86
—.	Als aangewezen leider bij de vervolgoefeningen op 16 Februari 1932 grootendeels bij den dienst gemankeerd. Het verder in de oorspronkelijke strafreden voorkomende door het H. M. G. niet gehandhaafd, doch niettemin de straf geenzins te zwaar geacht. Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Straf gehandhaafd	89
—.	Behoorende tot het wachtsvolk en aldus het schip niet mogende verlaten, opzettelijk ongeoorloofd des avonds naar den wal gegaan en ruim één uur afwezig gebleven. Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden verzacht; klager niet ongeschikt of onwaardig geacht om als sergeant- machinist te blijven dienen	139
—.	Bestrafing van een adjudant-onderofficier die, wetend dat een sergeant lasterlijke praatjes van hem rondstrooide, zulks niet had gerapporteerd. Bij de vraag of de krijgs- tucht strafoplegging eischt moet niet worden voorbij gezien, dat de feiten geruimen tijd geleden zijn voorgevallen, terwijl aan krijgstuchtelijke vergrijpen eene spoedige behandeling en berechting als het ware inhaerent is. De door klager gekozen oplossing — afdoening der zaak in den boezem der onderofficiersvereniging, gevolgd door het aanbieden van excuses door den sergeant — is op zich zelf niet onbevredigend geweest. Beklag gegrond	143
—.	(Tegen deze beslissing verschillende opmerkingen en bezwaren)	145

- blz.
- . Eenigszins onder den invloed van bier aan boord teruggekeerd. Klagers verdediging aanvaard, zoodat niet is komen vast te staan dat klager inderdaad schuldig is aan hetgeen hem in de strafreden wordt verweten. Beklag gegrond 148
- . De feiten ter zake van welke klager is gestraft (het krenken van een mindere, door in een dagblad diens handeling gelijkwaardig te noemen met de daad van verraad van generaal Daine in 1830), kunnen vallen onder belediging van het W. v. S., vallen dus niet onder art. 2 W. Kr. Beklag gegrond. (Het H.M.G. laat zich niet uit over een ander gedeelte van de oorspronkelijke strafreden) 273
- . (Aanteekening van de Redactie tegen deze beschikking) 275
- . Als onderofficier bij een meermanoeuvre op onvoldoende wijze zijn taak vervullen. Indienen van een ongepast verzoek.
- De tot verweer aangevoerde omstandigheden bemoeilijken inderdaad klagers taak bij de meermanoeuvre, doch vielen niet buiten het kader van de moeilijkheden waarvoor een kwartiermeester zich na jarenlange voor-opleiding bij dergelijke manoeuvres kan zien geplaatst. Het indienen van een verzoek onder omstandigheden welke niet de geringste hoop op inwilliging wettigden, terecht als ongepast aangemerkt.
- Beklag ongegrond. Niet ontvankelijk beroep tegen de door de hogere militaire autoriteit opgelegde straf wegens „het indienen van een onredelijk beklag” 281
- . Malversaties door een sergeant-bottelier. Een gedeelte der strafreden behoeft wijziging, echter niet strekkende ten gunste van klager. Terecht de straf van verlaging opgelegd. Beklag ongegrond. Verzoek om gratie door Gouv.-gen. niet voor inwilliging vatbaar verklaard 302
- . Zeer onbehoorlijk gedrag, bij den kerkgang, als gestrafte tegenover den met het geleide belasten dienstplichtige dd. korporaal. Op zeer ongepaste wijze melding gedaan aan den wachtmeester van de week over zijn verloren veldflesch. Beklag ongegrond 383
- . Onder den invloed van sterken drank van een sloepsvlug de witte en blauwe baan afgescheurd, zoodat alleen de roode baan overbleef en ten aanhoore van ondergeschikten gezegd: „zoo moet hij morgen maar op de motor” en verder: „we zullen hem maar voorhijschen”.
- Als verzachtende omstandigheid op grond van een psychiatrisch rapport verminderde toerekeningsvatbaarheid aangenomen en daarom de straf van verlaging gewijzigd in 14 dagen streng arrest met inhouding van soldij en met bepaling dat de hoofdstraf geacht wordt te zijn ondergaan

	blz.
door het arrest waarin klager op grond van art. 17 W.K. van rechtswege geweest is	404
— Een door den Reg.-commandant gehouden onderzoek bemoeilijkt door niet dadelijk volgens zijn beste weten alle verlangde inlichtingen te verstrekken.	
Beklag gedeeltelijk gegrond. Straf verminderd; strafreden gewijzigd	468
Krijgstucht. Art. 24 Reglement betreffende de —	350
— Ontwerp-Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië	481
— Memorie van Toelichting	501
— Commissie van onderzoek	528
Maréchaussée. Overplaatsing van officieren bij het wapen der Koninklijke —	526
Meerdere. De aanwijziging als baksmeester was geschied door den schipper en niet zooals is voorgeschreven door den eerste-officier. De aangewezen was dus rechtens niet baksmeester, zoodat beklaagde als zeuntje niet onder zijne bevelen stond. De verhouding van — tot mindere bedoeld in art. 67, sub 3° W. v. M. S., moet bij ééne beschikking in het leven worden geroepen. Een onderofficier kan niet worden aangemerkt als het „bevoegd gezag” bedoeld in art. 67, sub 3°	385
— In gelijken zin beslist ten aanzien van een als dienstdoend korporaal van de wacht aangewezen marinier 1e klasse	391
— Eveneens ten aanzien van een als zoodanig aangewezen matroos 1e klasse	397
— Verhouding meerdere tot mindere. Art. 67 W. M. S.	438
Militaire ambtenarenwet 1931. Uitgave van de — door J. Vennik en L. C. Rietveld	6
— Inwerkingtreding van de —	530
Militaire rechtspleging. Nadere wijziging betreffende de rechtspleging bij de Landmacht in Suriname en Curaçao	1
Militaire rechtspraak.	427, 428
Militair Strafrecht. Ontwerp-Wetboek van — voor Nederlandsch-Indië	177
— Memorie van Toelichting	215
Militair tuchtrecht. Zie bij Boekaankondiging	373
— Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië. Ontwerp	481
— Memorie van Toelichting	501
Militaire ziekeninrichting. De strafbevoegdheid van den chef van een — door Mr. J. Schuitemaker	38
— Zie ook	259

	blz.
Mishandeling. — van een politie-agent in de rechtmatige oefening zijner bediening door een officier. Niet ontoerekeningsvatbaar	134
— Het toebrengen van eenige vuistslagen in het aangezicht. Niet van zoodanig ernstigen aard dat de zaak niet langs krijgstuhtelijken weg zou kunnen worden afgedaan. Schuldig verklaard en verwezen naar den comm. officier	385
Motorvordering. Voorschriften —	272
Nationaal-socialisten. Deelneming door militairen in uniform aan een z.g. landdag van de Nationaal-socialistische beweging	531
Nederlandsch-Indië. Zie ook bij „Desertie”	58
— De Ned.-Indische Rechtspleging bij de Landmacht en de Provisioneele Instructie voor het H. M. G. van — door Mr. P. J. Stigter	111, 434
—, Ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht voor —	177
—, Memorie van Toelichting	215
—, Een en ander aangaande de ontwikkeling der militaire rechtspraak in — vóór het herstel van het Nederlandsch gezag door Mr. R. J. Brunner	355
—, Ontwerp-Wetboek van Krijgstucht voor —	481
—, Memorie van Toelichting	501
Nering. Drijven van —. Zie bij „Handel”	10
Nevenbetrekkingen. Nevenwerkzaamheden. Toepassing van de betreffende verbodsbepalingen wenscht de Minister van Defensie aan zich te houden	9
Onderzoek. — in strafzaken betreffende militaire verdachten	263
—, Commissie van — o.a. betreffende de krijgstuht	528
Ongeoorloofde afwezigheid. Zie ook bij „Desertie”.	
—, Opzettelijke — in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan 30 dagen, gepleegd door twee personen gezamenlijk	285
—, Opzettelijke — in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan 30 dagen, gepleegd door drie personen gezamenlijk. (Qualificatie)	292
Ontslag. — zonder ontzetting van een soldaat van het Indisch leger in Mei 1925 in Indië gedeserteerd en in Augustus 1931 te Siebengewald-Bergen gearresteerd	58
—, Al of niet „eervol” ontslag	341
Oproeping. Als dienstplichtige opzettelijk niet voldoen aan eene wettige — voor den werkelijken dienst	77
Opruien. Het bij geschrifte — tot eenig in het W. v. M. S. omschreven misdrijf (Beklaagde had op een schoolbord geschreven: „Uit naam der compagnie: geen tweedaagsche marsch. Allen vallen uit”)	156

	blz.
Opsporingsambtenaren. Bevoegdheid van — (tot schieten). Zie bij „Schuld”	456
— Bevoegdheid burgerlijke politie op militair terrein in verband met de Drankwet	472
Optochten. Deelneming aan — door militairen in uniform 427,	428
Opzet. Nu beklaagde, wetende dat hij op 19 Januari onder de wapenen moest komen, aan de oproeping niet heeft voldaan omdat hij vreesde, dat de vrouw, met wie hij samenleefde, hem ontrouw zou worden en ook omdat hij zijn militaire overjas had verkocht, is ook zijn opzet bewezen	77
Opzettelijke ongehoorzaamheid. — Weigeren en nalaten te voldoen aan het bevel van een meerdere, dien beklaagde had nagelaten te groeten, om zijn naam op te geven	82
— Weigeren als stalwacht om te voldoen aan de order van den korporaal van de week om ledige haverzakjes mede te nemen naar het haverhok	131
— Weigeren en nalaten om te voldoen aan het bevel van een meerdere, die beklaagde wegens openbare dronken- schap had staande gehouden, om zijn naam op te geven, ten einde van die dronkenschap te kunnen rapporteeren	159
— Als ingedeelde bij de wacht weigeren en opzettelijk nalaten om te voldoen aan de order van den wachtcomman- dant (een marinier 1e klasse) om een vuilnisbalie leeg te gooien	173
— Order Commandant Zeemacht N. I. in gevallen van —	255
— Weigeren om te voldoen aan de order om een sigaret of een gedeelte van een sigaret, dat beklaagde bij eene schietoefening op de schijf had geplakt, daarvan weer te verwijderen	278
— Weigeren en nalaten te gehoorzamen <i>a.</i> aan de order om de militaire houding aan te nemen en vervolgens <i>b.</i> aan de order om zijn naam op te geven; beschouwd als ééne voortgezette handeling	296
— Als bediende der officieren weigeren en nalaten om te voldoen aan de order van een marinier, hulp van den (onder- officier) hofmeester en dezen tijdelijk vervangend, om het van de tafel der officieren overgebleven eten op te ruimen, zeggende dat dit zijn werk niet was. In ongehoorzaamheid volhard	307
— Beklaagde's verweer dat de hem opgedragen werkzaam- heid niet tot zijn functie behoorde verworpen	308
— Opzettelijke ongehoorzaamheid, driemaal gepleegd, be- schouwd als ééne voortgezette handeling. (Nalaten te vol- doen aan de achtereenvolgens gegeven bevelen om aard- appelen te gaan jassen, om dit bevel te herhalen en om mede te gaan naar den officier van de wacht)	325

	blz.
— Nalaten te voldoen aan het door een marinier dienstdoend korporaal van de wacht, gegeven order om geen waschgoed van het tentdek weg te halen zonder zijn toestemming. Het bevel was niet gegeven door een meerdere. Vrijspraak met verwijzing naar den commandeerenden officier	391
— Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd. (Nalaten te voldoen aan het bevel om een portie boter, welke beklaagde heimelijk tot zich had genomen, weder op haar plaats te brengen; weigeren om te voldoen aan den hem naar aanleiding daarvan gegeven last om zijn naam op te geven). Voortgezette handeling	450
Orde. Verstoring van de — bij marcheerende troepen	254
Organisatieleider. Optreden van een —	427, 429
Overheidsmaatregelen. Protesteeren door militairen tegen —	9
Processen-verbaal. Zie bij „Beëdigen”	108
Protesteeren. — door militairen tegen Overheidsmaatregelen	9
Provisioneele Instructie. — voor het H. M. G. van Ned.-Indië. Zie bij „Nederlandsch-Indië”	111, 434
Rechtskennis. Samenstelling van de commissie van onderzoek naar de meer uitgebreide — van officieren der landmacht	5
— Wijziging van de commissies van onderzoek	10
— Schriftelijke opdracht in 1931	16
— — van officieren van land- en zeemacht	430
Rechtsmacht. — van den militairen rechter j ^o art. 78 Invoeringswet mil. straf- en tuchtrecht	34
Rechtspleging. — bij de Landmacht in Ned.-Indië. Zie bij „Nederlandsch-Indië”	111, 434
Rechtstoestand. — van de zeemacht in de Koloniën	534
Regimentsschool. Strafbevoegdheid van den commandant van een —	4
Rehabilitatie. — van een officier	428, 429
Reserve-personeel. Strafbevoegdheid betreffende reserve-personeel	4
Scheepstoko's. Rechtskarakter van cantines en —	6
Schuitemaker, Mr. J. De strafbevoegdheid van den chef van een militaire ziekeninrichting door —	38
Schuld. Dood door — in de uitoefening van zijn ambt. (Schietsen door een opsporingsambtenaar indien een zonder licht rijdend fietser geen gevolg geeft aan den aanroep „halt, maréchaussée, afstappen”.) Het H. M. G. spreekt vrij: Het i.c. lossen van een schot in de lucht mag worden gequalificeerd als een juiste vervulling van zijn plicht als opsporingsambtenaar. Het afgaan van het tweede, doodelijke schot was niet aan beklaagde's schuld te wijten	456

	blz.
Schulden. — maken. Zie bij „Belastingenschuld”	10
Slooten, Mr. G. van. Overlijdensbericht	432
Sluitzegels. Verbod uitreiking van zekere — (40-urige arbeids- week)	531
Smaadschrift. Zie bij „Beleediging”	40, 44
Smit, P. Beteekenis en rechtskarakter van de territoriale zee door —, officier van administratie 2e klasse K. M.	17
— Artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht door —	438
Sociaal-democratie. Organisaties op sociaal-democratischen grondslag. Aansluiting verboden	528
Spruyt, A. Bezuiniging militair-rechtelijke macht volgens het rapport-Welter door —	268
Stigter, Mr. P. J. Art. 134bis Wetboek van Strafrecht door —	31
— Zie ook bij „Nederlandsch-Indië”	111, 434
Strafbevoegdheid. — over twee meerderen verdeeld	3
— — betreffende reservepersoneel	4
— — van den commandant van een regimentsschool	4
— De — van den chef van een militaire ziekeninrichting door Mr. J. Schuitemaker	38
— De — van den chef van een militaire ziekeninrichting	259
— — bij het Luchtvaartbedrijf	425
— — Infanterieschietkamp	426
Straffen. — op bevel. Mag niet geëischt worden	128
Straftoemeting. Zie ook bij „Ontslag”, bij „Verlaging”, bij „Voorwaardelijke veroordeeling”. — Krijgsraad veroordeelt conform eisch fiscaal, tot 3 maan- den gevangenisstraf. Adv.-fiscaal concludeert tot 1 dag gev. straf met ontslag met ontzetting. H. M. G. veroordeelt tot 14 dagen gev. straf, aannemende ziekelijke storing der geestvermogens (art. 37a, 1e lid W. v. S.)	164
Suriname. Nadere wijziging betreffende de rechtspleging bij de Landmacht in —	1
Telastlegging. — in het bevel tot verwijzing en in dat tot bijkomen van den Krijgsraad. Opmerkingen betreffende de jurisprudentie van het H. M. G. daaromtrent door Mr. J. D. Schepers	452
— Wijziging van de —, door den fiscaal ter terechtzitting gevorderd, door den Krijgsraad toegestaan	553
Territoriale zee. Beteekenis en rechtskarakter van de — door P. Smit	17
Toerekeningsvatbaarheid. Het H. M. G. verwerpt de door den Krijgsraad aanvaarde conclusie van het deskundigen- rapport, dat beklagde wegens ziekelijke storing der geest- vermogens tengevolge van alcohol-vergiftiging niet toe- rekenbaar mag worden geacht	134

	blz.
— Het H. M. G. neemt aan dat bij beklaagde tijdens het begaan van het feit ziekelijke storing der geestvermogens bestond en vindt daarin aanleiding tot toepassing van art. 37a, 1e lid. W. v. S.	167
(Van de opgelegde 14 dagen gev. straf gratie verleend, zijnde de veroordeelde later uit hoofde van „psychopathia congenita” ongeschikt verklaard voor de verdere waarneming van den militairen dienst)	168
— Op grond van een psychiatrisch rapport verminderde — aangenomen als verzachtende omstandigheid bij de bestraffing van een disciplinair vergrijp	404
Troepen. Verstoring van de orde bij marcheerende —	254
Tuchtklasse. Plaatsing in eene — Verplaatsing naar een ander garnizoen of legeronderdeel tevoren, voor gedragsverbetering, niet vereischt	107
Uitlokking. — van militaire misdrijven door niet-militairen	32
— — van strafbare feiten j ^o art. 2 Wet Krijgstucht	32
Valsche munterij. Zie bij „Wetgeving”	101
Verboden geschriften. Geschriften verboden bij Legerorder 107, 339,	527
Verdediging. — van de muiters van de „De Zeven Provinciën”	533
Vereenigde Staten. Een jaarverslag van den „judge-advocate-general” bij de zeemacht der — van Amerika	12
Vereenigingswezen. — bij het Indische leger. Wijziging van de desbetreffende Algemeene order	255, 426
— Militaire vereenigingen door Mr. P. J. A. Clavareau	550
Vergaderingen. Zie bij „protesteeren”	9
Verlaging. Behoorende tot het wachtsvolk en om 12 uur moettende optreden als onderofficier van de hondenwacht, had beklaagde zich om half 10 naar den wal begeven en was te ruim 12 uur teruggekeerd, beschonken en onbekwaam voor de wacht. Deswege ongeschikt in de klasse van matroos 1e klasse te blijven dienen. Verlaagd tot matroos 2e klasse	51
— Behoorende tot het wachtsvolk van de eerste wacht zich van boord begeven; als onderofficier van de hondenwacht zich van dek verwijderd en in het onderofficierslogies gaan vertoeven. Deswege onwaardig in den rang van sergeant-konstabel te blijven dienen. Verlaagd tot matroos-konstabel. Uitvoerig toegelicht verzoek om gratie, overeenkomstig advies H.M.G., afgewezen	66
— Diefstal van goed (celluloid driehoek en 2 potlooden) waarbij hij als commandant van een wacht geplaatst was. Hoewel verzachtende omstandigheden aangenomen, beklaagde ongeschikt geacht den graad van onderofficier (Europeesch brigadier bij het Indisch leger) te behouden. Teruggebracht tot den stand van soldaat	95

	blz.
— Behoorende tot het wachtsvolk en aldus het schip niet mogende verlaten, opzettelijk ongeoorloofd des avonds naar den wal gegaan en ruim één uur afwezig gebleven. Klager deswege door het H.M.G. <i>niet</i> ongeschikt of onwaardig geacht om als sergeant-machinist te blijven dienen	139
— Openbare dronkenschap en opzettelijke ongehoorzaamheid door een sergeant der Mariniers. Door den krijgsraad wél, door het H.M.G. niet onwaardig geacht om in dien rang te blijven dienen	159
— Malversaties door een sergeant-bottelier. Terecht verlaagd (tot matroos-bottelier) nu uit klager's handelingen is gebleken dat de plichtsbetrachting en betrouwbaarheid, welke van een onderofficier moeten kunnen worden geëischt, in zeer onvoldoende mate bij hem aanwezig waren, zoodat hij zich ongeschikt heeft getoond om in den door hem bekleeden rang te blijven dienen	302
Voorlichtingsrapporten. Wijziging van de bepalingen betreffende —	337
— in militaire strafzaken	339
Voorloopige hechtenis. De in den vorm van <i>licht</i> arrest doorgebrachte — gedeeltelijk in mindering gebracht bij de uitvoering der gevangenisstraf	173
Voortdurend misdrijf. Karakter van desertie	60
Voortgezette handeling. Behoorende tot eenige wacht en om 12 u. moeiende optreden als onderofficier van de hondenwacht, zich omstreeks half tien naar den wal begeven en te ruim 12 u. teruggekeerd, beschonken en onbekwaam voor de wacht, levert op 1o. eene op hem rustende verplichting niet nakomen, 2o. zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst bij de wacht niet naar behooren kan vervullen, beschouwd als ééne —	51
— Behoorende tot het wachtsvolk zich op de eerste wacht ongeoorloofd van boord begeven; als onderofficier van de hondenwacht zich van dek verwijderd en in het onderofficierslogies gaan vertoeven, beschouwd als ééne —	66
— Belediging en opzettelijke ongehoorzaamheid beschouwd als ééne —	278
— Weigeren en nalaten te voldoen <i>a</i> aan de order om de militaire houding aan te nemen, vervolgens <i>b</i> aan de order om zijn naam op te geven, beschouwd als ééne —	296
— Opzettelijke ongehoorzaamheid, driemaal gepleegd, beschouwd als eene —. (Nalaten te voldoen aan de achtereenvolgens gegeven bevelen om aardappelen te gaan jassen, om dit bevel te herhalen en om mede te gaan naar den officier van de wacht)	325
— Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd en mondelinge belediging, alles beschouwd als ééne —	450

— Diefstal (van electricische energie), meermalen gepleegd, ééne — uitmakende	blz. 553
Voorwaardelijke veroordeeling. Zie ook bij „Verlaging”	66
— van een sergeant der Mariniers wegens opzettelijke ongehoorzaamheid tot 4 weken gevangenisstraf met een proeftijd van 3 jaren en de bijzondere voorwaarde dat hij zich zal stellen onder het toezicht der Afd. Zeeland van het Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen en zich zal gedragen naar de aanwijzingen hem door of van wege die afdeeling te geven	159
Wacht. Als bevelhebber van een — zich in een toestand bren- gen, waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren kan verrichten. (Slapen als commandant van een wacht be- last met het bewaken van een trein op een spoorwegempla- cement, niet nagekomen zijn verplichting om den schlid- wacht op tijd af te lossen). Opzet niet bewezen	48
— Behoorende tot eenige — 1 ^o . eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen; 2 ^o . zich in een toe- stand brengen, waarin hij zijn dienst bij die — niet naar behooren kan verrichten, beschouwd als ééne voortgezette handeling. (Om 12 uur moettende optreden als onderofficier van de hondenwacht, zich om half 10 ongeoorloofd naar den wal begeven en te ruim 12 uur teruggekeerd, beschon- ken en onbekwaam voor de wacht)	51
— Behoorende tot eenige — eene als zoodanig op hem rus- tende verplichting niet nakomen, tweemaal gepleegd, be- schouwd als ééne voortgezette handeling. (Behoorende tot het wachtvolk van de eerste wacht zich van boord be- geven; als onderofficier van de hondenwacht zich van dek verwijderd en in het onderofficierslogies gaan vertoeven)	66
Weerbaarheidsorganisaties. Verbod van deelneming enz. aan zoogenaamde —	525
Welter. Het rapport-Welter en het militaire rechtswezen	258
— Bezuiniging militair-rechtelijke macht volgens het rap- port-Welter door A. Spruyt	268
Wetgeving. <i>Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en van de Uitleveringswet in verband met het Verdrag, met bijbehorend Protocol, van 20 April 1929, ter bestrijding van de valsche munterij. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1931—'32. 62.</i>	
Voorloopig Verslag	101
Memorie van Antwoord	103
Verslag	104
Openbare behandeling	104
<i>Eerste Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1931—'32, No. 92.</i>	

	blz.
Eindverslag	104
Openbare behandeling	105
Afkondiging der wet	105
<i>Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië.</i>	
Ontwerp	177
Memorie van Toelichting	215
<i>Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met voorzieningen betreffende bepaalde voor godsdienstige gevoelens krenkende uitingen. Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1931—1932. 34.</i>	
Memorie van Antwoord	409
Verslag en Openbare behandeling	423
<i>Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië.</i>	
Ontwerp	481
Memorie van Toelichting	501

WETSBEPALINGEN ENZ.,

behandeld in deel XXVIII Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Artikelen. Bladzijden.

Regtspleging bij de Landmagt.

14	432.
114	36, 432.
274	479.
276	390.

Regtspleging bij de Zeemagt.

8	128.
77	176.
80	176.
112	552.
114	533.
172	552.
210	54.
211	54.
245	390.

Wetboek van Militair Strafrecht.

20	32.
23	58.
25	51, 66, 159.
37	32.
60	4, 77.
62	4, 77.
63	58.
64	381.
67	173, 307, 322, 385, 391, 397, 438.
97	285, 292.
98	58, 150, 288.
99	285, 288, 292.
108	82, 278, 397, 450.
114	82, 131, 159, 173, 255, 278, 296, 307, 325, 391, 438, 450.
117	82, 164.
129	48, 51, 66.

Artikelen.	Bladzijden.
135	296.
146	156.
150	77.

Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

71, 72	376.
77a	167.

Wet op de Krijgstucht.

2	32, 273.
16	139, 302.
18	107.
37	3, 128.
39	3, 4, 38, 425, 426.
41	3, 4, 425.
42	39.
45	146.
50	130.
53	306.
57	49.
58	129.
60	278, 296.
61	282.
62	146.
66	142, 404, 436.
68	142.
70	130.

Reglement betreffende de Krijgstucht.

8	296.
9	276.
15	296.
17	427, 428, 525, 528, 550.
19	107, 339, 527.
22	11.
24	350.

Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

3	32.
78	34, 267.

Dienstplichtwet.

45	381.
--------------	------

Artikelen.

Bladzijden.

Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande. (Ned.-Indië).

17	95.
188	95.

Wetboek van Strafrecht.

1	35.
2	25.
3	25.
14a—14d	70, 159.
27	173.
37	134, 404.
37a	165.
44	152.
47	33.
56	51, 66, 278, 296, 325, 450, 553.
74	448.
78	33.
97a	35.
134bis	31.
138	472.
261	40, 44.
266	40, 44, 397.
285	322.
300	134, 385.
304	134.
307	456.
310	152, 553.
370	472.
453	159.

Wetboek van Strafvordering.

142	108.
153	108.

Drankwet (oude).

3	329.
34	329.
54	472.

Drankwet 1931 (Stbl. no. 476).

4	334.
39	334.

Artikelen.

Bladzijden.

Militaire Ambtenarenwet 1931.

Uitgave door J. Vennik en L. C. Rietveld	6.
Inwerkingtreding op 1 Maart 1933	530.

Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht.

84	9.
--------------	----

Reglement rechtstoestand militairen zeemacht.

20	341.
25	341.
81	9.
82	10.

Wet op den staat van oorlog en den staat van beleg.

Wet van 23 Mei 1899 (Stbl. no. 128).

40	35.
--------------	-----

Hospitaal-reglement. (Landmacht).

93	38, 259.
--------------	----------

Reglement op de eerbewijzen. (Zeemacht).

27—28	296.
-----------------	------

Koninklijk besluit van 2 October 1918 No. 35.

(Indisch Staatsblad 1919, No. 11).

9	92.
-------------	-----

Kon. besluit van 30 December 1931, Stbl. No. 560 en 561.

Het bepaalde in bovengenoemde besluiten:

(Wijziging rechtspleging landmacht in $\frac{\text{Suriname}}{\text{Curaçao}}$)	1.
--	----

Kon. besluit van 17 Mei 1930, Stbl. No. 203.

Het bepaalde in bovengenoemd besluit:

(Wijziging bepalingen voorlichtingsrapporten)	337.
---	------

Artikelen.

Bladzijden.

Kon. besluit van 26 Januari 1933, Stbl. No. 32.

Het bepaalde in bovengenoemd besluit:

(Inwerkingtreding Militaire Ambtenarenwet 1931) 530.

**Beschikking van den Minister van Defensie van
27 Februari 1932, IIde Afd. B, Nr. 20.**

Het bepaalde in bovengenoemde beschikking:

(Strafbevoegdheid over twee meerderen verdeeld) 3.